Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

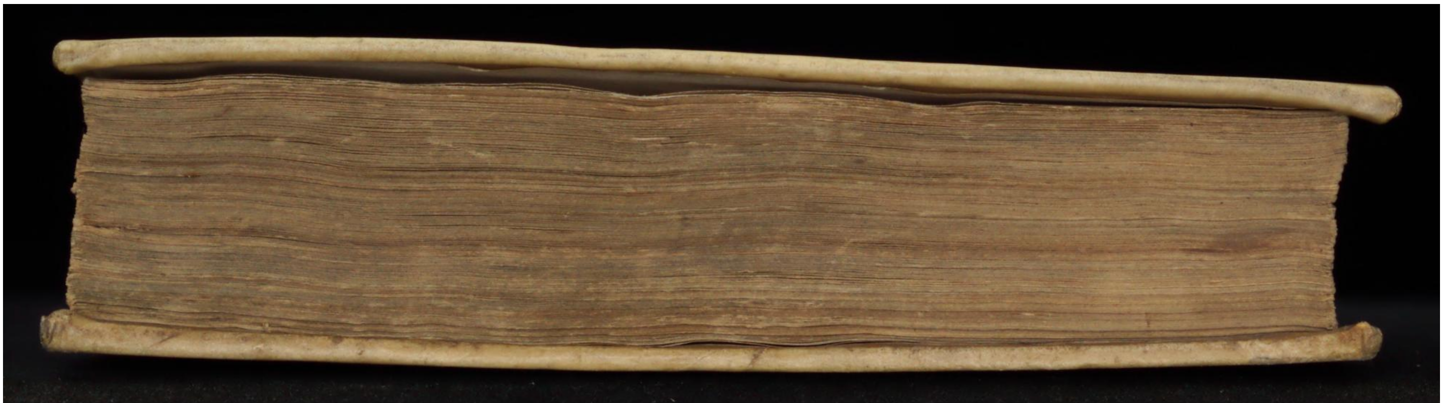
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

KW
300
J49.

fik

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

—Bik.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

~~IV P g~~

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

HISTORICA HADRIANI BARLANDI RHETORIS LOVANIENSIS.

NVNC PRIMVM COLLECTA, ſimulq́ edita.

Seriem ſequens pagina oſtendet.

COLONIAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.
ANNO M. DC. III.

300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

HISTORICA HADRIANI BARLANDI.

De litteratis vrbis Romæ Imperatoribus. fol. 1.

Chronologia à Chriſto nato ad ſua tempora: cum appendice ad annum Iↄ. c. fol. 13.

De Ducibus Venetis. fol. 68.

De Ducibus Brabantiæ. fol. 111.

De Comitibus Hollandiæ: & Zanchi Epiſt. de Hollandiæ & Zelandiæ ſitu & moribus. fol. 283. fol. 284.

De Epiſcopis Vltraiectinis, & de vita Philippi Burgundi. fol. 316.

De vrbibus inferioris Germaniæ: Callidius item & Gerardus Nouiomagus. fol. 235.

Iocorum veterum ac recentium libri tres, cum Scholijs. fol. 331.

De Chriſtiani hominis officio Aphoriſmi. fol. 413

De vita ſcriptiſq; reliquis Hadriani Barlandi. A. S.

Koninklijke Bibliotheek

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

CLARISSIMO
DOCTISSIMOQVE
IVSTO LIPSIO

Bernhardus Gualtherus.

S. D.

DVOS non indiſertos Viros parentũ memoria, quantum illa ferebant tempora, cum primum exiſtere ac florere cœperunt, Louanium tulit, vt te omnium minimè fugit doctiſſime LIPSI. (qui bene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

nè dicendi artem, atque hiſtoriarum, quod tu nunc munus ſuſtines, de ſuperiore loco, explanarunt) PETRVM NANNIVM Alcmarianum, & HADRIANVM BARLANDVM, patria Zelandum. Quorum hic hiſtoriæ legendæ atque ſcribendæ tractatione potiſsimùm eſt delectatus; quo etiam nomine tibi potiſsimùm inſcribere placuit: alter Eloquentiæ ſtudio ſacras etiam litte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

litteras, vt ſacerdotem decuit, adiunxit. Nam & Athanaſium pænè integrum hortante maximè Perenotto Card. Granuellano, Baſilij quoque, Chryſoſtomi, & Athenagoræ quædam Latina de Græcis fecit. Barlandus verò noſter, eo de Belgio amplius eſt meritus, quo maius in patria illuſtranda ſtudium contulit. Romanam quidem Remp. Venetorumq́ue hiſtoriam attigit, vt erat Sabellici imprimis ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Suetonij ęmulator; Verū Brabātię Duces, venuſtis ac veris celebrauit encomijs, vt nemo ad hāc diē, proh dolor, aut copioſius aut diſertius. Contēti itaq; hoc Catone ſimus neceſſe eſt, dū quis ſæculi felicitate exſiſtat, qui ei⁹ luminibus obſtruat, partāq; gloriā obſcuret. Te, te inquā, dignū hoc argumentū LIPSI, qui Regij Hiſtorici titulo merito es ornatus. Dedit item & Batauorum Comites ac Traiectenſes Præſules, ea

tamē breuitate vt Catalo-
gū potius contexuiſſe vi-
deatur. Adiecimus eiuſ-
dē operâ collecta Ioca, ac
Dicteria veterū, ſed caſta
ſed pudica, ne quid ob-
ſcœnitas prætextatos a-
doleſcentū mores offen-
deret. Quā quidē colligē-
di induſtriā noſtrā, ſi, vt
ſpero & opto, æqui, bo-
ni cōſules, erit cur maio-
ra tuis potiſsimū auſpi-
cijs adornem. Vale Belgij
ocelle, & de rep. littera-
ria benè mereri perge.
Coloniæ Agrip. in Vbijs.
CIↃ IↃ CIII. Ipſis Cal. Ian.

DE VITA SCRIP-TISQVE HADRIANI BARLANDI RHE-TORIS LOVANI-ENSIS.

EX EIVS SCRIPTIS POTIS-ſimùm collecta.

NATVS *Barlandus* circa annum, opinor, cIↄ.cccc.xxcviij. ante diem quartum Iv. Calen. Octob. *Barlandiæ*, inſigni Zelandiæ pago: vt de ſe ipſe Annotationibus ad ſelectas C. Plinij Epiſtolas teſtatur. Annos natus vndecim (vt idem Epiſt. ad Ioannem Borſalum, quam de ſua vita reliquit, ſcribit) à Patre Gandauum ablegatus, quadriennium ibi dedit operam Petro Seroto viro doctiſſimo. Qui vbi Barlandum incredibili litterarum ſtudio præter cæteros flagrare animaduertiſſet, cœpit ea diligentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ia inſtituere, vt nullum boni præcep-
toris officium prætermiſerit. Hic na-
tum Gandaui,& ſacro tinctum lauacro
vidit Carolum Philippi filium, qui ex
duce Brabantiæ pòſt Cæſar Auguſtus,
Quinti cognomento, creatus eſt: vt ip-
ſe refert Annalium Brabàntiæ cap.
CLXIIII. qui annus erat reparatæ ſa-
lutis quingẽteſimus ſupra milleſimum.
In huius viri ædibus ac ſchola, maximo
cum fructu exactis quatuor annis, Paren-
tis iuſſu Louanium conceſſit, in quo
percelebri gymnaſio mutata ſtudiorum
ratione, Philoſophiæ alterum tantum
impendit temporis: vbi & Philippum
Auſtrium, vrbem ingredientem, dum in
Hiſpaniam cogitat, libenter ſpectauit,
vrbis Senatu, & ornatiſſimo Gymnaſij
Rectore, toto denique Clero, anno cIↄ.
Iↄ.V. obuiam procedente: vt in ijſdem
Chronicis cap. CLXVI. legas. Aeta-
tis iam viceſimum ingreſſus, acceptis
laudandarum artium inſignibus, ad ea
demùm ſtudia, quæ intermiſerat, reuer-
tit. Porrò his iam lucubrando reuoca-
tis, ex amicorum conſilio ad docen-
dum ſe contulit. In quo munere Aca-
demiæ perpetuus Rhetor, ita ſe geſſit,

 vt li-

vt libenter auditus, è quotidianis eius enarrationibus ſe plerique profeciſſe faterentur. Vtque ad poſteros etiam manaret vtilitas, animum ad ſcribendum appulit, & Scholia, ſcholis, enarrandis ſcriptoribus vtilia, reliquit. Iuuenis vertit è Græco *Aeſopi Phrygis Apologos*, vna cum Guil. Hermanno Goudano, & è Chiliaſte *Adagiorum Epitomen* concinnauit, & dialogos caſti ſermonis conſcripſit. Hos verò auctores explanauit:

Prouerbia Bucolicorum Virgilij, &

Menandri carmina ſcholijs illuſtrauit.

In quatuor priores *Aeneidos libros* antiqui ſcriptoris annotationes è membranis euulgauit.

Terentium argumentis & commentario explicauit.

Ciceronis quoque primam Catilinariam & Philippicam nonam.

Rhetorices quoque *præceptiones* edidit, & de Amplificandi ex locis Topicis ratione.

Pòſt ætate prouectior & ſtylo formato, terſa Latinæ linguæ dictione Hiſtoriæ ſcribendæ cupidus, præſertim Patriæ: (quod quomodocunque, vt ait Plinius, ſcripta ea ſit, delectet) illu-

ſtrium

trium virorum vitas conſcripſit: auſpicatus à *litteratis vrbis Romæ Imperatoribus*. Dein res geſtas *Comitum Hollandiæ* litteris mandauit: addito & *Vltraiectenſium Epiſcoporum Catalogo*. Pòſt & *Brabantiæ Ducum Chronica* diſertius ſæpiuſque aucta dedit: adiecta & *Chronologia* à Chriſto nato vſque ad annum ſui ſæculi CIↃ. IↃ. XXXII. In quorum Principum egregijs facinoribus commemorandis, fideiq; ſeruandæ tam anxiè ſtuduit, vt Patriæ linguæ hiſtoricis minimè contentus, multas & varias etiam Bibliothecas vbi de his exſtaret aliquid, adierit. Brabantinorum verò Annalibus inſeruit copioſius, Suetonij exemplo, deſcriptas vitas Caroli Burgundi, qui *Bellator* & *audax* dictus, ad Nantium Lotharingiæ vrbem cum ſuis confoſſus interijt: & alterius Caroli *Quinti* cognomento, qui longè illo armis felicior Saxonum Ducem ad Albim, & Gallorum Regem Franciſcum ad Ticinum cepit. Scripſit & de *Venetorum* Ducibus poſt Antonium Sabellicum: cuius lectione impenſius delectatus, æmulum ſe præbuit. *Iocorum* item *ſaliumque libros tres* à ſe collectos relaxandis ſtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

dis ſtudio feſſis animis, *Notis* explicauit. Denique *Chriſtiani hominis inſtitutionem* Aphoriſmis tradidit. Floruit autem obijtque Louanij Grudiorum, Martini Dorpij, Doctoris Theologi, & æqualium eruditorum hominum amicitia clarus, vir de humanitatis ſtudijs, vt illa tempora ferebant, benè meritus.

HADRIA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

HADRIANI BARLANDI DE LITERATIS VRBIS ROMAE PRINCIPIBVS LIBER.

Burgundicæ nobilitatis ſummatibus Hadrianus Barlandus multam S. D.

M. Tullius, qui in dicendo primam laudem obtinet, librũ de claris Oratoribus reliquit: Suetonius Tranquillus de illuſtribus Grammaticis & Rhetoribus opuſcula cõpoſuit: Diuus Hieronymꝰ Eccleſiaſticorum ſcriptorum texuit catalogum. Noſtra memoria Petrus Crinitus author, vt ego quidẽ ſentio, non pœnitendus, quinq; libros de latinis Poëtis conſcripſit. Extat & M. An. Sabellici viri eloquentis dialogus de Latinæ linguæ reparatione. In quo omnes excellenti eruditione præſtantes viros enumerauit, qui aliquam opem tulerunt ad arcendam Italiæ finibus inſcitiam, quę profligata dicendi puritate ſuccreuerat, diſtrahentibus eam regionem Gothis & Vãdalis barbaris nationibus. Trãquillum ego & Hieronymum ſummos viros ac ſummis ingenijs præditos imitatus, cũ nihil præclarius eſſe putarem quàm verſari ætatemq; tranſigere in hoc honeſtiſſimo officio bonarum diſciplinarum, libellum de literatis vrbis Romæ Principibus quanta maxima potui breuitate cõſcripſi. Quem plurimis adeò hominibus mihi viſum eſt conuenire, viri clariſſimi, vt vobis dedicarem, ac nominum veſtrorũ auſpicijs in lucem atque in manus hominum emitterem. Primum ꝙ veſtrum quoſdam minimè abhorrere à bonis litteris intellexerim: Deinde vt huic meæ fœturæ pluſculũ venerationis accreſceret: ſolemus enim magis colere manibuſq; venerari ea quæ diuorum templis dicata ſunt. Poſtremò vt per vos CAROLO Auſtrio Principum omnium

nium quos hodie ſol videt illuſtriſſimo commendare-
tur: cui adeò ſoli edidimus, vt eius ingenium ad huma-
nitatem fermè propenſum, pręclaris exemplis ad ſtudi-
um excitaremus literarum. Nam plures alioquin cauſſæ
ſuadebant, vt opuſculum ſupprimerem in Horatianum
nouēnium, quod hinc humilior ſuccurrebat ſtilus, quā-
quam futurum non dubitabam, vt eloquētiam perpau-
ci exigerēt, primū ab homine Zelando & ſēper inter eos
verſato, qui non perinde latinam linguam admirantur
quam ſylogiſmos ac conſequentias. Sed amoto ioco, de
quo verè dici poteſt verſiculus. Ornari res ipſa negat
contenta doceri. Hinc veniebat in mentem, quantum
eſſet negocij, rerum à maximis principibus geſtarum,
magnificentiam orationis amplitudine aſſequi: rurſus
qāntum flagitium, eam orationis ſordibus ac fœda bar-
bariæ contaminare, humilitateq; quaſi deprimere, Ne-
que verò cuiuſuis peniculo deorum effigies digne ex-
primuntur. Accedit quod cum hoc opuſculi ſcriberem
librorum, maximè veterum ſubſidia mihi deſideraban-
tur: quamquam non id quidem conabar, vt aliquot li-
bris omnia complecterer, ſed emiſſo veluti commenta-
riolo, ſtudioſis commonſtrarem tantum viam, & (vt Ci-
cero inquit) digitum ad fontes intenderem, vnde colli-
gere poſſint ex authoribus reliquos Principes, qui alibi
quoq; in litteris excelluerunt. Habetis viri nobiliſſimi,
cur præteritis tot amicis ac præceptoribus meis, quibus
ob multa multum deuinctus ſum, vobis lucubratiuncu-
las meas nuncupare voluerim. Simul habetis cur decre-
ueram hoc libelli ſupprimere, ad quod edendum ſolo
excitandi ad litteras principis animam mei ſtudio ad-
ductus ſum. Nunc munus hoc noſtrum, id eſt, libellum
de doctis Principibus læti precor ſuſcipite, doctorumq;
ingenia virorum & alere pergite, & ocium ſuppeditare,
& ornare ſtudia: Quando ſi feceritis, propediem videbi-
tis in his quoque regionibus complures eruditos ac pe-
rinde eloquentes viros. Nam eloquentiam non eſſe ne-
gatam noſtris hominibus, plurimis conſtat argumen-
tis, & vobis gratias habebunt poſteri, quod veſtris auſpi-
cijs

is reſtituta etiam hic latina lingua fuerit, Valete. Lo-nnij Anno dominici natalis. M. Quingen. XV. Menſe uguſto.

Principum nomina quorum in hoc libello facta mentio eſt.

lius Cæſar dictator.
uguſtus Cæſar.
yberius.
rmanicus.
Caligula.
audius.
ro.
gius Galba.
ſpaſianus.
tus.
omitianus.
aianus.
drianus Imperator.
Antonius Antoninus.
cius Antonius Verus.
us Verus.
mmodus Imperator.
tinax.
dius Iulianus.
ennius niger.
Seuerus Apher.
Albinus.
Antoninus Geta:
Antoninus Caracalla.
Alexander Seuerus.
Gordianus.
Gordianus ſuperioris filis.
Valerianus.
Poſthumius.
Aurelianus.
Tacitus Imperator.
Saturninus.
Proculus.
Numerianus.
Conſtantinus.
Iulianus.
Iouinianus.
Valentinianus.
Gratianus.
Theodoſius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

IVLIVS CAESAR.

VRbis Romæ Principum literatura inſignium catalogum ſcripturo, mihi viſum eſt, hoc negocium auſpicari à Cęſare dictatore, qui eloquentia præſtantiſſimos æquauit. M. Cicero hunc refert id multis literis ſummoq́ue ſtudio conſequutum, vt omnium ferè Oratorum latinè loquutus ſit elegantiſſimè: Dicitur vno & vigeſimo ætatis anno Dolobellam luculenta oratione accuſaſſe: eamq́ue orationem poſteros admiratos. Scripſit multa: Extant rerũ eius Commentarij, quibus nihil elegantius, in affectatiuſque. Labore duplici clariſſimus Princeps ætatem conſumpſit, incertum reddendo, Oratorne an Imperator eſſet laudabilior.

AVGVSTVS.

AVguſtus Cæſar à pueritia incredibili quodã dicẽdi ſtudio flagrauit. Quo factum eſt, vt annum agens duodecimum, Auiam pro Roſtris oratione laudauerit: Aetate prouectus & natu grandior, vel in difficillimis bellis honeſtiſſimarum artium ſtudium non prætermiſit. P. Vergilium, qui iiſdem temporibus Romæ vixit, in maxima nominis celebritate, vnice dilexit; cuius etiam carmina ſumma cum voluptate legiſſe dicitur. Huius fauore Principis multi poëtæ ex infima fortuna ad maximas dignitates aſcenderunt.

TYBERIVS.

TYberius Cæſar vtriuſque linguæ iuxta doctus, & noſtratia & græca edidiſſe traditur, ſed illis ſubinde: ijs perrarò vti ſolebat: Proditum eſt eum cùm ſcriberet, verbis exquirendis ſtilum obſcuraſſe.

GERMANICVS.

GErmanicus Cæſar quantũ in optimis diſciplinis profecerit, incredibile dictu eſt: Suetonius Tranquillus hunc Germanicum ingenio in vtroque eloquentiæ doctrinæq́ue genere, præcellenti fuiſſe ſcribit: & inter cætera ſtudiorum monumenta reliquiſſe comœdias græcas: Lactantius Firmianus hos eius citat verſiculos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Nondum veſanos rabies nudauerat enſes,
Nec conſanguineis fuerat diſcordia nota.

Quos hic libitum eſt ſubijcere, quo facilius iudicare poſſint homines de illius ingenio atque eruditione.

CAIVS CALIGVLA.

CAius Caligula ſuperioris Germanici optimi viri peſſimus filius, dictionis ornatui plurimum attendit: Homericam tamen poëſim non probabat, deque ea proindè abolenda cogitauit. Sed & Vergilij, & Titi Liuij clariſſimorum virorum ſcripta parum abfuit, quin ex publicis bibliothecis tulerit: Tam fuit maligna ſuperbaque natura.

CLAVDIVS.

CLaudius Cæſar magna cura vtrumque ſtudium eſt ſequutus. Hiſtoriam latinè ſcripſit, & quidem adoleſcentior. Edidit & græcas hiſtorias. In principatu quoque plurima compoſuit.

NERO.

NEro tenellus adhuc, necdum matura pueritia liberales artes didicit. Ad poëticam pronior carmen libenter meditabatur: idque citra laborem ſcribebat: Primo imperij anno bis declamauit: eſtq; futurus haud dubiè facundior, niſi Senecam præceptorem nactus fuiſſet. qui diſcipulum nolebat veterum oratorum ſcriptis lectitandis operam dare, quo diutius eum in veneratione ſui detineret: Troianarum rerum perſtudioſus erat. Quod videns Actius poëta, vt aliquo labore ſuo Principis celſitudinem demereretur, Homeri Iliada conuertit in latinum. A philoſophiæ ſtudijs hic Nero reuocatus à matre eſt, dictitante, inutilem eſſe imperantibus philoſophiam.

SERGIVS GALBA.

SErgium Galbam Imperatorem, qui Neroni ſucceſſit, apud Tranq inuenio inter liberales diſciplinas operam dediſſe & iuri. Hic Galbarum familiā [illegible]giorum nomine vocatam primus orator illuſtrem [illegible]t: quem diuinum hominem in dicendo fuiſſe teſta[illegible] Scęuola apud Ciceronem in libris quos de Oratore [illegible]quit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

VESPASIANVS.

FLauius Veſpaſianus populo Romano nequaquã pœnitẽdus Princeps. græcis verſiculis vti ſæpenumerò ſolebat. Et quia doctus, ſingulari beneuolentia dilexit fecitq; plurimi Saleium Baſſum poëtam egregium, eidemq; propter ſummam doctrinam qua præditus erat, ampla munera clargitus eſt.

TITVS.

TItus cognomine paterno, in ſcribendis poëmatis inſignis eſt habitus, præſtititque ex tempore dicendi facultate. Huic Plinius ſecundus dicauit naturalis hiſtoriæ opus longè eruditiſſimũ, quod ediſcẽdum, non modò in manibus geſtandum illis qui variarum habere volent rerum cognitionem.

DOMITIANVS.

STuduit & Domitianus, Titi ſuperioris frater: qui legere ſæpenumerò ſolebat commentarios à Tyberio compoſitos. Ad hæc ſermonis erat non inelegantis, fauitq; bonis ingenijs, & tantum ſtudij officiorumque erga Statium poëtam demonſtrauit, vt frequentius eum cœnæ adhibuerit.

TRAIANVS.

TRaianum, qui ob morum probitatem Optimi cognomentum meruit, ſunt qui exiſtiment doctum non fuiſſe. Quod mihi quidem haud ſit veriſimile. Nam vſus eſt pręceptore Plutarcho, probiſſimis moribus & egregia doctrina viro: quem quis facilè crediderit in inſtituendo Traiano laterem lauiſſe? vt eſt in veteri prouerbio.

HADRIANVS IMPERATOR.

VTriuſque linguæ Elius Hadrianus impensè doctus, in poëtica quoq; excelluit: In orationibus excogitandis dictandiſque plurimum opere poſuit: fuitque tanta diligentia, vt eodem tempore ſcripſerit, dictauerit, audiuerit: ſed nec cœnatum quidẽ apud eũ eſt ſine lectione. Tragœdias enim & Comœdias pro re inter epulas ſemper exhibebat. Delectabatur vetuſto dicen-

icendi genere, eamq́; ob rem Catonem Ciceroni præ- ferebat: & Vergilio Ennium: Martialem epigrammata- rum poëtam Vergilium ſuum appellabat: Cum Phaorino philoſopho (cuius mentionem non vno loco elius facit) de bonis litteris atque omni antiquitate diſſerere ſolebat. Quodam tempore cùm audiſſet quoſdam omæ liberalium artium doctores propter ſenectutem nterpretandi amplius muneri ſatisfacere non poſſe: nnorum laborumque habita ratione diuites eos fecit, c in ocio tranſigere vitæ reliquum iuſſit. Cuius rei nul- cura eſt huius ſæculi Principibus, qui modulatoribus Morionibuſque libentiùs fortunas ſuas impartiunt, quā doctis viris, qui mea quidem ſententia, non ſunt mi- us in vita neceſſarium quam ignis & aqua. Noui mag- atem, qui ſacerdoti cuipiam ob amphoram vini epo- am, Eccleſiaſticum beneficium largitus ſit: quod meo udicio melius collocaſſet, ſi probis moribus & inſigni tteratura viro contuliſſet.

M. ANTONIVS ANTONINVS.

M. Antonius Antoninus Imperator & philoſophus, vtramque linguam didicit, illuſtriſſimis vſus præceptoribus, quos omnis vt diſcipli- arum authores plurimum obſeruauit, Declamatorias cholas frequentaſſe: operam dediſſe & iuri ciuili tra- itur. Senior iam totus fuit in Philoſophiæ ſtudiis, pro- ectaque eius eſt vſq; ad vltimum ſpiritum ſapientia.

LVCIVS ANTONINVS VERVS.

LVcius Antoninus Verus, qui vnà cum Marco Antonio imperauit, carminum fuit admodum ſtudioſus.

ELIVS VERVS.

ELius Verus ab Hadriano imperatore adoptatus: & qui cum Marco rerū potitus eſt: princeps fuit egregiè eruditus: Ouidij & Appij poëtarum ita tudioſus, vt eorū poëmata lectulo etiā decūbens, intra nanus habuerit. Martiali epigrāmatum ſcriptori tantū

 ipſe

ipſe conceſſit, vt Vergilium ſuum dictaret. Luculentiſſima oratione patri Hadriano die quodam gratias egiſſe dicitur: Verùm hãc ipſe ne ſcripſerit, an ab alio excerptã recitauerit, etiamnum dubitant hiſtoriæ conditores.

COMMODVS IMPERATOR.

COmmodus Marci philoſophi filius, in pueritia optimos nactus præceptores latinos & græcos, grammaticos & rhetores, ab honeſtioribus literis abhorruit: quanquam puer carmina, & orationes non infœliciter ſcriberet. Inſtitutus eſt & à patre. Sed nec hic, nec tam multi & clariſſimi magiſtri bene monendo efficere potuerũt, quò minus degeneraret in mores corruptiſſimos, de quibus copioſè ſcripſit Herodianus author grauiſſimus, & in Romanam orationem traductus olim ab Angelo Politiano Italo: cui equidem viro propter egregiam doctrinam, atq; in ſcribendo elegantiam non dixerim quantum concedam.

PERTINAX.

PErtinax Imperator eloquentia fuit mediocri: Puer admodum imbibitis temporibus verborum, puerilibusq́; meditamentis, traditus eſt græco doctori, atq; inde Sulpitio Apollinari eruditiſſimo viro. Hic Pertinax ſolus domi cœnaturus, accerſere ad ſe ſolebat Valerianum quẽdam, quocum vel fabulam, vel memoria dignam hiſtoriam legeret, exiſtimãs animum quoque tali cibo ac potu reficiendum

DIDIVS IVLIANVS.

DE Didij Iuliani Cęſaris doctrina nihil me apud ſcriptores, quos quidem adhuc viderim legere, memini, niſi quod iuris ſcientiæ peritus fuerit: quam quidem plures etiam num concupiſcere quam aſſequi poſſunt.

PESSENNIVS NIGER.

PEſſennius niger claris ortus natalibus, competenter fuit eruditus.

SEVERVS APHER.

SEuerus Apher à pueritia ſe adeò in bonis diſciplinis excoluit, vt tãdem ab omnibus habitus ſit eruditiſſimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſimus. Annum agẽs octauum decimum, publicè declamauit: Punica eum eloquentia promptiorem fuiſſe quidam ſunt authores: Eundem etiam Athenas petijſſe ſtudiorum cauſa proditum eſt.

ALBINVS.

VTriuſq; ſermonis gnarus fuit Albinus, quem plerique ex patribus Romæ pro literato laudandum cenſuerũt. Agriculturæ cũ eſſet peritiſſimus, ſcripſit opus Georgicorum, & quædam alia.

ANTONINVS GETA.

ANtonino Getę literarum cognitio multiplexq; diſciplina cordi fuit. Hic Princeps cũ viris eruditis verſari aſſiduè & congredi gaudebat, quæſtiunculas grammaticis tales proponere ſolitus, vt illi dicerent ſingula quomodo vocem emitterent: Sereni Sammonici libros (qui per id tempus plurimi, & eruditionis pleni extabant) aſſiduè in manibus habebat.

ANTONINVS CARACALLA.

ANtoninus Caracalla in pueritia literarũ fuit ſtudioſiſſimus: poſtquam verò primas adoleſcentiæ metas ingreſſus eſt, militaris res totum ſibi hominem vendicauit.

ALEXANDER SEVERVS.

ALexander Seuerus Apellem planè quẽdam in ſtudijs egit literarijs: Vt enim Apelles diligentiſſimus pictor, nullum patiebatur elabi diem, quo nõ lineam ducendo exerceret artem (vt Plinianis vtamur verbis). Ita Alexander hic ne vnum quidem diem ſua ſponte preterire paſſus eſt, quo non aliquid aut legeret aut ſcriberet. Confecit orationes, ſed (vt probi authores tradunt) parum fœliciter. Habeo authores qui dicant, hunc poëtas ſui temporis obſeruare ſolitum, ne quid de ſe mordaciter ſcriberent: Sic enim eſt id genus hominum, commoti atq; irritati bilem omnem chartis illinunt atris. Rhetoribus, Grammaticis, Medicis annua ſalaria inſtituit. Cuius prouocati exemplo noſtri Principes, ſi alere præclara ingenia cœperint magnum propediem videbimus ſcriptorum omnis generis prouentum. Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

quidem virtutis (vt Max. Valerius ait) vberrimum alimentum eſt honos.

GORDIANVS.

GOrdianus Imperator adoleſcens, etiam tum varij generis Poëmata ſcripſit, ac ſeorſum Antaniada, quo quidem opere videtur imitari voluiſſe Maronem Poëtarum principem, qui Aeneida reliquit. Hic Gordianus iam prouectior declamauit: eſtque cum ab alijs, tum ab Hadriano Imperatore diſerto diſertus appellatus. Multijuge doctrinæ tam incorruptos mores, ac tantam adiunxit vitæ modeſtiam, vt ne Momus quidem in eo cupidè quicquam aut immodeſtè, aut nimiè factum carpere potuiſſet: Platonem, Ariſtotelem, Ciceronem, Vergiliũ, ſemper quoquo iret, habuit comites.

GORDIANVS *ſuperioris filius.*

GOrdianus ſuperioris Gordiani filius, litteratura inſignis adoleſcens, & magna fuit memoria: cui propter ſingulare ingenium Sammonicus ſerenus præceptor bibliothecam ſuam inſtructiſſimam copioſiſſimamque moriens legauit.

VALERIANVS.

TRaditum eſt à ſcriptoribus magni nominis & Valerianum Imperatorem eruditione clarum fuiſſe, de quo non recolo me plura legiſſe apud quemquam ex veteribus.

POSTHVMIVS.

POſthumius iunior tam fuit in declamationibus diſertus, vt eius quædam controuerſiæ Quintiliani ſcriptis dicantur inſertæ, qui declamatorum omnium veluti rex quidam, eruditorũ habetur iudicio.

AVRELIANVS.

AVreliani Imperatoris extat in veterum ſcriptorum monumentis latinè ſcripta & ſcitu digna epiſtola, qua militarem licentiam correxit. Eam nos hoc loco adieciſſemus, quo faciliùs cognoſci illius doctrina potuiſſet, niſi relata eſſet ab Antonio Sabellico, in eo opere, quo hiſtoriam ab orbe condito complexus eſt.

TACI-

TACITVS IMPERATOR.

TAcitum Imperatorem Romanum ingenio præſtitiſſe magnaque diligentia in latinis litteris inſtitutum fuiſſe, vel illud apertè demōſtrat quod Cornelij Taciti hiſtoriam de Romanis Imperatoribus non modò omnibus vrbis bibliothecis inferri iuſſerit, ſed etiam edicto cauerit, vt decies quotannis ad communem fructum tranſcriberetur, quo ex luculētiſſimo opere aliquam etiam vtilitatem ipſi caperent poſteri. In huius ad principatum aſſumptione, concordi voce ſenatus teſtatus eſt, neminem prudentius quam doctū virum imperare. Quod ſi noſtris quoque regionibus perſuaſum eſſet ijs, qui præſunt educandis regum pueris, fortunatior eſſet Reſpublica.

SATVRNINVS.

VOpiſcus author diligens, ſed librariorum inſcitia negligentiaq; deprauatus ſcriptum reliquit, Saturninum Imperatorem bonas literas egregiè coluiſſe, & oratoriam laborioſè didiciſſe.

PROCVLVS.

PRoculi Imperatoris legimus epiſtolam perbreuem latinè ſcriptam, qua libidini ac nequitiæ deditus, gloriatur ſe intra dies quindecim, centum virgines mulieres reddidiſſe.

NVMERIANVS.

NVmerianus Imperator eloquentia præcipuè excelluit: ſermoque facūdiſſimus ex eius ore quaſi è beatiſſimo quodam eloquentiæ fonte manaſſe traditur. Publicè declamare ſolebat: Verſus tamen elegantes, tamque abſolutos compoſuit, vt omnes ſui temporis Poëtas immenſo poſt ſe interuallo reliquerit. Huic etiam viro propter eloquentiam ſtatua poſita eſt à ſenatu: cuius Baſi inerat ſcriptura hæc, *Numeriano Cæſari potentiſſimo Oratorum ſui temporis.*

CONSTANTINVS.

COnſtantinus princeps de Chriſtiana fide optimè meritus, non mediocri bonarum artium ſtudio trahebatur: Lactant. huic diuinarū inſtitutionū opus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

opus dedicauit elegantiſſimum, & quo vir ille oſtendit, quantum dicendi facultate præſtiterit. Vtinam relíqua eius opera extarent: non alius ex Chriſtianis noſtris contra gentium oratorem Ciceronem nominaretur.

IVLIANVS IMPERATOR.

IVlianus Imperator in perdiſcenda vtraque lingua multum ſtudij collocauit, Gręcè tamen doctior fuiſſe perhibetur. quem latius indignus interim quem honoris cauſa nomines, vt qui obſtinato in Chriſtianũ nomen odio, libros cõtra Chriſtum humani generis aſſertorem, verbis effuderit petulantiſſimis.

IOVINIANVS.

IOuinianum Imperatorẽ legi apud neſcio quem authorem, excellenti ingenio, eruditioneq; fuiſſe minimè vulgari.

VALENTINIANVS.

VAlentinianus Imperator cultiſſimè loquutus eſt, quem ſi recentibus adnumeres; erit ſine controuerſia primus, vt veterum poſtremus.

GRATIANVS.

GRatianus Imperator ab Auſonio poëta clariſſimo in latinis literis inſtitutus, ingenio fuit ad carmen componendum apto: neq; expers rhetoricæ facultatis.

THEODOSIVS.

THeodoſius Imperator mediocri fuit eruditione præditus, fuit & diligens earũ rerum lector, quas maiores geſſiſſent ſui. Auſonium poëtam vnicè dilexit: à quo viciſſim eſt amatus: quod ſatis indicant quæ ſubijciemus eiuſdem poëtæ carmina.

Scribere me Auguſtus iubet, & mea carmina poſcit,
Penè rogans blando ius latet imperio.
Non habeo id genij, Cæſar ſed iuſsit, habetq;,
Cur me poſſe negem: poſſe quod ille putat.

Huius Theodoſij rogatu Gregorius Nazianzenus, & Baſilius ſocij, & eiuſdem (vt aiũt) æmuli muſæ, rhetoricam profiteri cœperunt.

Hic de Imperatorum literatura finem ſcribẽdi faciã.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Neque enim viſum eſt pertinere ad inſtitutum meum, de alijs dicere, qui poſt Theodoſium imperauerunt. Nã declinato Imperio, literæ magna ex parte ſunt deſtitutæ. Quo factum exiſtimo, vt qui poſtea rerum in vrbe potiti ſunt, multò indoctiores atq; inelegantes fuerint.

HADRIANI BARLANDI HISTORIARVM LIBER, QVO RES MAXIME MEMORABILES CONtinentur, quæ à Chriſto nato vſque ad annum 32 ſupra M. D. contigerunt.

Anno 1. Chriſtus naſcitur.

ALma virgo, Annæ & Ioachim filia, in Bethleem Iudeæ Chriſtum Dei filium enixa eſt. A cuius ſalutari ortu ad noſtra vſque tempora nouum opus inchoabitur. *ANNO Chriſti 1.*

Innocentes pro Chriſto occiduntur. 2.

Herodes, vt Chriſtum nuper natum perderet, infra bimatum vim puerorum ingentem necari iuſſit.

Perit Herodes. 6.

Fœdiſſimo genere morbi Herodes perijt, humore lurido circa pedes & inguina oberrante, & putredine corruptis virilibus, ſcatentibuſque toto corpore vermibus.

Moritur Auguſtus. 15.

Deceſſit Auguſtus Cæſar, quum Ieſus omnium dominus decimum quintum ageret ætatis annum.

Tredecim oppida metu terræ corruerunt. 20.

Terræmotus factus eſt ingens, quo tredecim clari nominis oppida vno tempore corruêre: in quibus fuerunt Epheſus, Magneſia, & Sardis; & in Italia viginti hominum milia Fidenis ſubita Amphiteatri ruina perierunt. Incidit hæc clades in Tyberij Cæſaris annum quintum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Chriſtus docuit, & miracula edidit.

31.32.33. Chriſtus ſuam gloriam cœpit hominibus prædicatione, & miraculis oſtendere, docuit pietatem & iuſtitiam, omnium maximè Caritatem. Hæc præcepit tantum, ſed exemplo quæ præciperentur præſtitit. Frequenti conuiuio aquam in vinum vertit cantaris infuſa lympha ſit falernum nobile. Quinq; hominum milia, quinque panibus & duobus piſcibus, non ſolum exſaturauit, ſed duodecim etiam corbium fragmenta ſuperfuerunt. Cœcis viſum reddidit, mutos vocales fecit, ſurdos, claudos, paralyticos nunc tactu, nunc verbo curauit, & quod omnium maximũ fuit, Lazarum ſole iam quarto carentem, iam ſepulchro abſconditum vitæ reſtituit.

Baptiſta decollatur.

32. Ioannes Baptiſta Herodis iuſſu, in Macheruntia arce eſt interfectus, quarto Calend. Septemb.

Ieſum Cruci affigunt Iudæi, & Stephanum lapidant.

33. Ieſus Cruci affixus eſt à Iudæis. Huius nephariæ cædis continuò cœlum manifeſta dediſſe ſigna legimus. Solis tanta defectio facta eſt, quanta nunquam alias hominum memoria. Terra horrendè mota eſt, & velum templi conſciſſum à ſummo ad imum. Eodem anno Stephanum Iudæi lapidauerunt, tertio nonas Auguſt.

Perſij Poëtæ natiuitas.

36. Perſius Poëta ſatyricus Volaterris Hetruriæ oppido natus eſt. Vir hic acerrimus fuit in notandis atque inſectandis Romanorum vitijs.

Tyberij obitus.

38. Obijt Cæſar Tyberius in Campaniæ ora in villa Lucullana anno vitæ octauo & ſeptuageſimo, quum tres & viginti gubernaſſet.

Pilatus ſibi manum infert, & Paulus conuertitur.

41. Pilatus Chriſti cædis author, magnis calamitatibus afflictus, ſibi manum intulit. Sunt qui dicant eum pœnitentiam egiſſe, & meruiſſe à Deo veniam. Per idem tempus Apoſtolorum vnus Matthæus, omniũ primus Hebraico idiomate Euangelium ſcribere eſt exorſus. Eodem

[I]dem anno octauo Calendas Februarias, Paulus Tarſen-
[ſ]is ad Chriſtum eſt conuerſus, qui in Stephani lapidati-
[o]ne Saulus nomine, zeli ſui ſpecimen aliquod dederat,
[v]eſtes ſeruando lapidationem auſpicantium.

Petrus Romam venit. 44.

Petrus Bariona Chriſti Apoſtolus, natione Galilęus, [p]luribus in Aſia conſtitutis Eccleſijs Romam petijt. V[b]i prædicans Euangelium, primordia nouæ fundat Ec[c]leſiæ, cuius poſtea annos quinque & viginti, cuſtos fuit & rector.

Marcus Euangelium ſcribit. 45.

Marcus ad Chriſtum conuerſus ſacræ hiſtoriæ peri[t]ior factus, Euangelium ſcripſit, quam ei prouinciam Petrus iniunxit rogatu Chriſtianorum. Legit pius do[c]tor à diſcipulo ſcriptam hiſtoriam, & probauit.

Aſſumpta eſt Maria in cœlum. 48.

Maria Chriſti mater inclyta in cœlum aſſumpta eſt. Hic virginis obitus incidit in quintum Claudij Principis annum.

Fames in terra. 52.

Prophetico prædicta ſpiritu fames latè euagata eſt. Meminit huius Suetonius, quum dicit: Claudium Cæſarem arctiore annona, quę ob aſſiduas ſterilitates inciderat, detentum quondam medio foro à turba, conuitijſque, ac ſimul fragminibus panis ita inſtratam, vt ægrè nec niſi poſtico euadere in palatium valuerit. Sunt & tres ſoles eodem tempore viſi.

Petrum & Paulum Nero occidi iubet. 70.

Petrus & Paulus à Nerone occiduntur, ſed non eodẽ ſupplicio. Petrus pedibus in altum elatis cruci affigitur, quod ſupplicij genus ſibi optauit, & Paulus gladio ſubiectus eſt. Per crucem alter, alter enſe triumphans, vitæ ſenatum laureati poſſident.

Hieroſolyma expugnatur. 73.

Titus Veſpaſiani filius Hieroſolymam cepit, captam diripuit, mox incendit octauo die Septembris, quinto fermè menſe quam obſideri cœperat, anno autẽ xl. Poſt Chriſti paſſionem luit ſcelerum ſuorum ſupplicia im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

pia gens,quæ poſtquam Chriſtum crucifixerat, poſtea etiam diſcipulos eius perſequuta eſt. Titus eam funditus euertit, vt adimpleretur verbum Domini prædicentis, Amen dico vobis, non relinquetur lapis ſuper lapidem quin deſtruatur.

Incendium Romæ.

83. Anno inſequenti Romæ totum triduum incēdium durauit, in quo Princeps Titus nihil ſibi publicè perijſſe teſtatus, cuncta Prætoriorum ſuorum ornamenta operibus ac templis deſtinauit, præpoſuitq́ue complures ex Equeſtri ordine quo quæq́ue maturius peragerentur.

Domitianus Chriſtianos perſequitur.

97. Domitianus poſt Neronem Chriſtiani nominis viros atrociter eſt inſectatus. Apoſtolum Ioannem in feruentis olei lacum deijci, atq; inde columem receptum, in Patmon inſulam deportari iuſſit.

Plinius ad Traianum ſcripſit, rogans quid de Chriſtianis fieri vellet.

111. Plinius ſecundus quum prouinciam adminiſtraret, Traiano ſcripſit, multa ſe in ſuo magiſtratu quotidie hominum milia occidere, in quibus nihil omninò ſceleris inueniret. aut quod Romanas offenderet leges, niſi quod antelucanos hymnos Chriſto cuidam Deo canerent. Hoc argumento literis acceptis, Traianus reſcripſit, non eſſe inquirendos, ſi qui ſe offerrent, hos puniri oportere.

Terræ motus Antiochiæ.

116. Traiani temporibus media hyeme in ciuitate Antiochia tantus accidit terræ motus, vt vis ingens mortalium, ædificiorum ruinis perierit. Alibi montes conuulſi ſubſederunt, alibi flumina repentè fluxerunt, defecerunt alibi Multa præterea per Aſiam oppida penè ad excidium concuſſa ſunt.

Quadragenarij ieiunij inſtitutio.

136. Quadragenarium ieiunium ante paſchales dies, inſtitutum eſt per Teleſphorum Pont. Rom.

Cypriani martyrium.

200. Cyprianus eſt martyrio admotus. Docuit is ab ini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

o rhetoricen, mox Cæcilij presbyteri hortatu ad vnũ
verum Deum conuerſus, omnes facultates ſuas in
auperum vſus erogauit, ſacerdos primo, inde Cartha-
inenſium factus Epiſcopus.

Floruit Lactantius.

Circa hæc tempora floruit Lactantius Arnobij Aphri 319.
iſcipulus. Is Nicomediæ quum Rhetoricen profitere-
ır, auditorum infrequentia offenſus, animum ad ſcri-
endum appulit. Extant eius libri elegantiſſimè ſcripti,
ſtitutionum diuinarum, & alia quædam. Periʃt opus
piſtolarum quas ſcripſit ad Demetrium. Sunt qui eum
dicendi laude proximum à Cicerone nominent. Do-
uit iam natu grandior in Gallia Criſpum Conſtantini
lium.

Arriana hæreſis.

Orta eſt Arrij hæreſis impio commento ſeparare co- 323.
antis filium ab æterna patris ſubſtantia, contra illud,
go & pater vnum ſumus.

Concilium Nicænum.

Ne hæreſis Arrianæ venenum latius ſerperet, Con- 324.
antino auctore Concilium in Nicæa indictum eſt, ad
uod trecenti & amplius venerunt Antiſtites, eſtque eo
ocatus Arius Alexandrinæ Eccleſiæ presbyter. Hic de-
etum eſt, vt filius Homouſios patri ſcriberetur. Pro-
atum eſt decretum à Conſtantino, & exilium his indi-
um qui non eſſent decreto acquieturi. Arius quia in-
nire non deſtitit, exilio mulctatur cum aliquot alijs,
ui ſua ſtultitia periclitari quam aliena ſapientia ſerua-
maluerunt.

Sacræ Crucis inuentio.

Sanctiſſimæ crucis lignum eſt repertum, & cum eo 325.
uod Saluatoris fuit, duo alia ſubruta, vnde duo pepen-
erant latrones.

Iuuencus poëta.

Vixit Iuuencus presbyter genere Hiſpanus, qui ver- 332.
heroico Euangelicam ſcripſit hiſtoriam.

Athanaſius ab Arianis pulſus.

Athanaſius Alexãdrinæ Eccleſiæ Epiſcopus ab Aria- 333.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. na factione pulſus, ad Conſtantinum ſe contulit. Hic auctor ſymboli cœleſti mente concepti aduerſus impiū Arianorum dogma.

Victorinus & Donatus florent.

360. Romæ celebres fuerunt Victorinus Rhetor & Donatus grammaticorum peritiſſimus, quo puer Hieronymus præceptore eſt vſus. Audiuit & Victorinum in arte dicendi.

378. Pluit lanam circa Atrebatum, & pluribus locis per Europam terra intremuit.

Romani à Gothis fuſi in Thracia.

381. Anno ſupra trecenteſimum altero & octogeſimo, Gothi Romanos exercitus fuderunt in Thracia. Hac pugna Valens Imperator ſagitta faucius, viuus in hoſtium poteſtatem venit, & ad caſulam quandam deportatus, incenſa domo igni conſumitur.

Martinus Epiſcopus.

384. Martinus Epiſcopus Turonenſis in Gallia vixit inſigni vir ſanctitate. Ad hunc referimus memorabilem illam pallij partitionem, quo militem texit. Deceſſit Gregorius Nazianzenus qui Hieronymum docuit. Scripſit piè ac ſcitè multa.

Auguſtinus fit Epiſcopus Hipponenſis.

397. Auguſtinus B. Ambroſij diſcipulus in terra Aphrica Hipponenſis eſt Antiſtes factus. Tenuit inde annos quadraginta eam ſedem, ſcripſitque interea tantum librorum, vt mentitus credatur, qui omnia eius ſcripta ſe legiſſe dicere eſt auſus.

Imperator Theodoſius moritur.

398. Fato perijt Theoſius Imperator, cuius temporibus floruit Claudianus poëta inſignis, Alexandriæ natus, Aegypti vrbe nobiliſſima. Diu Romæ verſatus multas peragrauit vrbes Italiæ. Floruit & Prudentius, à quo multa adeò pié ſcripta ſunt, vt Chriſtianum virum facilè agnoſcas. Hic ad ſummam peruenit ſenectutem, & plurimis dignitatibus perfunctus, perijt.

Romam capiunt Gothi.

407. A Gothis Roma capta eſt. Edictum ab Alarico Gothorum

horum Rege propoſitum, vt capitale eſſet, ſi quis Petri & Pauli templum violaret. Hoc tempore Romam olim gentium dominam triduo diripuit Gothus, exhauſitq; ſpolijs ex omni terra quæſitis. De hac vrbis miſerabili captione Hieronymus, *hæret*, inquit, *vox & verba ſingultus intercipit, capitur vrbs quæ totum cepit orbem, imò prius fame perit quàm gladio, & vix pauci qui caperentur reperti ſunt. Ad infandos cibos erupit eſurietium rabies, & ſua inuicem membra laniarant, dum mater non parcit filio, & recipit vtero quem nuper effuderat.*

Obijt Hieronymus. 422.

Hieronymus Chriſtianæ pietatis aſſertor eximius, obijt centum circiter annos natus, pridie Cal. Octob. Anno qui præceſſit, Patauini Hunnorum metu, ad mare compulſi, Venetiarum vrbem condidiſſe traduntur.

Decedit Auguſtinus. 433.

Inſignis Eccleſiæ doctor Auguſtinus deceſſit anno ætatis ſeptuageſimo ſexto, Vandalis vrbem Hipponenſem, in qua erat, obſidentibus.

Athyla flagellum Dei dictus, Italiam vaſtat. 450.

Athyla Mandulci, Hunnorum regis filius, Italiam ingreſſus, in maritima Carnorum ora ſitam vrbem obſedit Aquileiam. Concordiam diripuit, atq; incendio conſumpſit. Patauium inde & Vicetiam excidio dedidit, cum multis alijs Italiæ locis.

Hunni Aquileiam euertunt Italiæ vrbem. 453.

Ab Hunnis capta & exciſa Aquileia eſt, cum triennium eam obſediſſent. Mantua, Brixia, Cremona, pari clade affectæ ſunt. Eſt & capta Rauenna. Sed minus ſæuitũ in hos populos, quòd ſe dedidiſſent.

Athylæ exitus. 454.

Athyla profluuio ſanguinis dormiens extinctus eſt, cum ex Italia in Pannoniam reuerſus iuncta ſibi matrimonio Idilcone, nuptiarum die largius ſe vino & multa crapula ingurgitaſſet.

Roma direpta eſt à Vandalis & Aphris. Duo populi 456.
vrbem ingreſſi, omnia ſacra & prophana promiſcuè fędauerũt. In præda egerenda dies conſumpti xiiij. Ho-

Anni. mines omnis ſexus & ætatis plurimi in Aphricam aſportati.

Roma Gothis prodita.

548. Totilæ Gothorum regi quatuor Iſaurici milites vrbem Romam prodiderunt. In obſidione (quæ proditionem præceſſerat) tanta fuiſſe legitur fames vrbana, vt equinæ & murinæ carnes, ciuibus militibuſque cibatui fuerint. Per idem tempus victor Totilas furenti ſimilis vrbem euertere adortus, primo eam munitionibus nudauit, mœnibus plus tertia parte ſolo æquatis, capitolium inde incendit: mox paſſim domus priuatæ & publicæ ſubiectis ignibus deflagrarunt. Deleta vrbe, omnem ciuium multitudinem eiecit. Hic omni humano cultu deſerta Roma quondam rerum domina, magnum omnibus documentum eſſe potuit, nihil humanæ fœlicitati credendum eſſe.

Prodigia.

570. Igneæ acies in cælo viſæ ſanguine manantes, fœdiſſima pluuiæ tempeſtas fuit. Rhodanus adeò creuit, vt longè lateque ſuas aquas fuderit. Creuit & Tyberis, quæ prodigia Longobardorum in Italiam ſequutus eſt ingreſſus.

Prodigia.

676. Cœlum maximo ſpectantium terrore decem dies eſt viſum ardere, & mox triennio inſequenti Cometes tribus menſibus apparuit, cecidit de cęlo pluuia perpetua, horrenda tonitrua audita ſunt, creberque fulminum caſus, maximè per Italiam.

Anno ſeptingēteſimo, menſe Ianuario. Per dies quin-
700. decim, viſi ſunt Cometæ duo, vnus mane, veſperi alter. Sequuta eſt atrox peſtilentia, quæ Conſtantinopoli trecenta milia hominum abſumpſit. Malum inde ortum traditur, quod Gallia & Hiſpania pulſi à Carolo Martello, Saraceni quum triennio vrbem obſediſſent, maxima interim rerum omnium inopia ciues laborauerint.

Prodigia.

717. Tyberis quantus nunquam alias hominum memoria portentoſo actu fluxit ſeptem dies totos, intra extraque

ae vrbem iacuerunt omnia aquis obruta. Inuenio & Anni.
nam per eos dies obtenebratam à prima vſque ter-
am noctis vigiliam, & colore ſuffuſam fuiſſe ſangui-
eo.

Hadrianus primus Pont. Rom.

Romæ Pont. declaratur Hadrianus primus nominis 772.
uius, vir Romani ſanguinis, clariſque natalibus ortus,
ui ad Pontificatum euectus, talem ſe geſſit, vt neque
atriæ, neque domeſticæ defuerit nobilitati. Fuit huius
dminiſtratio ob id etiam memoratiſſima, quòd tam
iu penè præfuit quam Petrus. Quatuor enim & vigin-
impleuit annos, minus menſibus duobus.

Euerſio Longobardorum in Italia.

A Carolo Magno euerſi Longobardi in Italia regna- 776.
deſierunt. Circa hæc tempora domiti ab eodem Sa-
ones, Chriſti fidem populariter ſuſceperunt.

Sanctorum imagines templis reſtitutæ.

Conuentus trecentorum quinquaginta Antiſtitum 790.
t Nicçæ celebratus. In quo decretum legimus, vt San-
torum imagines templis reſtituerentur. Atque ita ab-
ogatum Conſtantinianæ ſynodo, qua ſancitum fuerat,
t Sanctorum ſimulachra è ſacro tollerentur.

Pariſiacæ & Papienſis ſcholarum inſtitutio.

Carolus Pariſienſe gymnaſium & Papienſe viris vn- 791.
que doctiſſimis accerſitis, inſtituit.

Carolus Magnus fit Imperator. 801.

Carolus cognomento Magnus, à Leone tertio Ponti-
ce Romanorum Imperator conſecratur, in Vaticano
mplo Romæ, & ad aram maximam eiuſdem templi
ungitur. Carolus tum regnauerat in Gallijs annos
iginta tres, & Italia iam trecentos annos & triginta
ne imperij nomine fuerat.

Obitus Caroli Magni Statura, ſtudia, mores eiuſdem. 815.

Carolus Magnus breui temporis ſpacio duobus a-
iſſis filijs, vt Ludouico (qui vnicus maſculinæ ſtirpis
pererat) gradum faceret ad Imperium, celebri totius
alliæ conuentu conſortem declarauit imperij. Eodem

Anni. anno Carolus fatali morte conſumptus eſt, anno vitæ ſeptuageſimo primo, vt alij ſecundo. v. Cal Feb. Regni xlvi. Romani Imperij xiij. Aquiſgrani ſepultus, in templo à ſe conſtructo. Monumento eius inſcriptum *Caroli magni Chriſtianiſsimi Rom. Imp. corpus hoc conditum eſt ſepulchro.* Mortem eius præceſſit deliquium ſolis Idem annus quo Princeps tantus ex humanis deceſſit, lunam ter vidit obſcuratam. Aquiſgrani in templo icta fulmine pila concidit. Eodem loco & porticus à palatio ad templum ducens corruit. Pons quem idem Carolus Mogūtiæ ædificauerat, igni totus conflagrauit.

Puto non ingratum fore ſtudioſis rerum cognoſcendarum, ſi hic ſubtexam paucis quæ de ſtatura, ſtudijs, & moribus tanti Imperatoris apud ſcriptores inuenerim. Corpore igitur fuit amplo & robuſto, excelſa ſtatura, oculis prægrandibus, ac vegetis, hilari facie, inceſſus illi firmus, & tota corporis habitudo virilis, clarior vox quam vt corpori tanto conueniret, proſpera valetudo, præterquam quòd proximo ante obitum quadriennio ſæpius febri ſit conflictatus. Dicendi facultate multum valuit, nec latini ſermonis peritia contentus, etiam peregrina ſtudia ſectatus eſt. Liberalium artium ſtudia indulgentiſſimè fouit, impenſiſſimè adamauit, eorumq; Profeſſoribus honoris plurimum exhibuit. In Græcis percipiendis operam dedit Petro Piſano cuidam. In cæteris diſciplinis Rhetorica, Dialectica, & Aſtronomia præceptore eſt vſus Alcuino Britanno, quem virum in primis coluit. Mirum fuit in Carolo venandi & equitandi ſtudium, exercuit & corpus frequenti natatu. Filios doctiſſimis erudiendos tradidit præceptoribus, ampliſſima promittens atque diſſoluens ſalaria. Neque enim ignorabat, quo quiſque eruditior eſſet, eò faciliorem clarioremque doctrinam miniſtrare, neque parentum nomine dignos iudicabat, qui agros, qui vineta, qui iumenta quoque pluris facerent quàm filios Cibi erat valdè temperans, quanquam ieiunia corpori ſuo noxia querebatur, vini adeò parcus, vt non amplius ter quater ſuper cœnam aut prandium biberet. In cibo fe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

nam maximè appetebat, conuiuia rarius agitare, ac
on niſi feſtis diebus. Traditur & illud nunquam eum
ne docto colloquio, aut hiſtorica lectione cibum ce-
iſſe. Quum ſemel optaſſet ſibi, ac ſæculo duodecim vi-
os Hieronymi & Auguſtini ſimiles, adſtans fortè præ-
eptor Alcuinus. Tu vis, inquit, habere duodecim, quũ
ſe Chriſtus cœli ac terræ dominus horum ſimiles ea
mpeſtate plures non habuerit. Pietatis ac religionis
hriſtianæ tam diligens cultor fuit, vt non tantum
Iiſſis & Sacrorum intereſſet horis, ſed & Hymnos &
ſalmos interdum caneret, ceu ex initiatis ac ſacrificis
uus Templa Diuis erexit, veram Religionem obſerua-
it etiam in minimis. Iniurias illatas ciuili animo tu-
iſſe in hoſtes rarò acerbius ſæuijſſe traditur.

Ludouicus Caroli filius coronatur. 816.

Stephanus huius nominis quartus Pontifex, in Gal-
iam ad Ludouicum Imperatorem profectus, cum dia-
emate cinxit.

Saraceni in Italia. 829.

Saraceni Italiam inuaſerunt, & captis Centumcellis
oppido in ora Hetruriæ, inde citato agmine Romam
profecti ſunt. Vrbs non eſt capta, ſed Vaticano, quod
ullis adhuc erat munitionibus ſeptum, facilè occupa-
o, diui Petri templum, ferro & igni hoſtis profana-
uit.

Prodigia. 825.

Mala multa & facta prodigia traduntur. In Gallijs
arbor pedum quadraginta altitudine, craſſitudine biſ-
ſeptem ſua ſponte in diuerſum locum tranſijt. Apud Sa-
xones aliquot milibus paſſuum terra in ſpeciem agge-
ris intumuit. Terræ motus factus eſt magnus, quo villæ
& agreſtia ædificia cœleſti igne conflagrarunt, lapides
grandine mixti è cœlo ceciderunt.

Ludouici decretum. 840.

Ludouicus Imperator, paternæ pietatis æmulus, ſan-
xit, vt qui ſacris initiatus eſſet, nulli hominis ſeruitio
ſubijceretur, nec vlli ſe quæſtui dederet. Omnem enim
quæſtum huic ordini turpem eſſe putabat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni.

Vnde orta nominis mutatio in Pontificibus Romanis.

842. Sergio ſecundo huius nominis Romano Pontifici cum Os porci diceretur, ad obſcenam appellationis vocem tollendam, datum eſt, vt aliud ſibi nomen eligeret. Manſit deinde conſuetudo, vt qui Pontifices crearētur omiſſo priore nomine, acciperent ſibi vnum aliquod ex Pontificum, qui antea ſediſſent, nominibus.

Prodigium.

869. In agro Brixienſi triduo ſanguinem pluit.

Prodigia.

870. In Gallia vis ingens locuſtarum orta, ſenos pedes habentium, omnia populata eſt, donec ventorum violentia in Oceanum propulſæ, fluctibus obrutæ perierunt. Fœtore ſuo aërem infecere, cum enectas Oceani æſtus in littora ieciſſet, hinc tætra ſequuta eſt peſtilentia. Roma quoque prodigioſo Tyberis auctu ſic inundata eſt, vt tota ferè lintribus enauigaretur.

Fames in Italia, Viſus Cometa.

1000. Inaudita fame laboratum eſt in Italia. Viſa in cœlo ſtella crinita prodigioſa magnitudine & forma: terraq; horrendè mota eſt, quo motu concuſſæ ſunt vrbes plurimæ.

Turcæ Hieroſolymam capiunt.

1012. A Turcis capta fuit Hieroſolyma. Hic abſtinuit hoſtis à Chriſti regis ſepulchro, & ſacrarum ædium violatione. Quo anno hæc eſt in Syria accepta clades, lunam cruento aſpectu apparuiſſe, & terram prodigioſè motam legimus. Fax ardēs inſtar turris cum magno fragore è cœlo viſa eſt cadere. Mare ſolito latius excurrit, vrbes aliquot cum multa hominum ſtrage inūdatæ ſunt. In Lotharingia, quæ Gallorum prouincia eſt, fons aquę in ſanguinem vertitur. Fames & peſtilentia deinde ſequutæ, quæ tantam hominum vim abſumpſiſſe traduntur, vt penè plures vita defuncti ſint quàm ſeruati.

Monſtrum.

1061. Monſtrū hominis in Britannico pago natum eſt, geminū caput, quaterna brachia, omniaq; geminata, vmbilico

ico tenus habuit. Infra tantum muliebrem ſexum ac Anni.
era ſingula, Ridebat, loquebatur, alternis veſcebatur
nino ore. Quum ad pubertatem perueniſſet, vna de-
m parte mortua, ſuperuixit reliqua totos tres annos,
tandem fœtoris tœdio & onere partis extinctæ, fato
lit.

Diui Bernardi profeſſio. 1088.

Bernardus patria Burgundus, claris ortus natalibus
onaſticum induit habitum, & cum eo triginta alij, o-
nes inſigni pietate viri.

Prodigia. 1097.

Prodigia aliquot hominum oculis obuerſata ſunt.
are viginti paſſibus, (alij centum ſcribunt,) præter ſo-
um littora inundauit. Viſus eſt & cometes miræ ma-
itudinis. His obſeruatis prodigijs, Antiſtes quidam
ntichriſtum natum eſſe affirmare non dubitauit.

Recuperata per Chriſtianos Hieroſolyma. 1099.

Chriſtiani Hieroſolyma ceperunt, ductu Gotthofre-
Lotaringiæ ducis, qui primus in hoſtium muros trã-
ndere eſt auſus. Barbarorum cædes tota vrbe facta,
uarto Nonas Iulias vrbs ſancta recepta. Poſtridie lu-
rata etiam templa, ſupplicationes habitæ, ſacri in nu-
en hymni cantati, quod tales de Barbaris triumphos
ræberet. Vrbis captæ victoriam ſequuta eſt alia hoſtiũ
ades, centum milibus Turcarum ſimul, & Saraceno-
um in prælio circa Aſdonam cæſis.

Prodigia. 1108.

Prodigia quædam facta ſunt. Sus fœta in Gallia, por-
ellum enixa eſt humana facie. Gallinaceus quatuor pe-
ibus natus. Intolerandi frigoris hyems, & mox fames
quuta eſt, cum multa animalium lue & pernicie. Innu-
eræ aues aperto cœlo dimicantes, exanimes ad terram
uxerunt. Per dies quadraginta in Italia ſic terra tre-
uit, vt villa quædam tremoris vehementia, in alium
ocum ſit tranſlata.

Conditum eſt cœnobium Tongerlenſe apud Braban- 1134.
os, in quo præter multam religionem, etiam eſt ingẽs æ-
ificiorum apparatus, & horti amœniſſimi circumiecti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. Louaüij templum diui Michaelis ædificari cœptum eſt.

Magorum corpora aduecta Colonia.

1161.
1168. Trium magorum corpora olim è Perſarum regione Mediolanum tranſlata, à Rodolpho Colonienſium Archiepiſcopo Coloniam Agrippinam deportantur.

Terræ motus in Syria.

1171. Ingens fuit in Syria terræ motus. Antiochia Tripolis & Damaſcus magna ex parte ceciderũt. Catinæ quæ Siciliæ vrbis eſt, quinque & viginti hominum milia, tectorum ruinis oppreſſa ſunt, Italia prodigioſa grandine concuſſa eſt, quæ ſparſa iacuit in ſpeciem oui anſerini.

1176. *Louanij incendium.*

Pridie Laurentij, totum ferè Louanium flammis abſumptum eſt vnà cum templo diui Petri.

1186. Hieroſolyma octauo & octogeſimo anno quàm à Gottophredo & alijs Ducibus Chriſtianis fuerat recepta, in manus recidit impiorum. Poſt receptam vrbem, omne æs campanum eſt è turribus depoſitum, & templa profanata.

Caritas tritici.

1198. Louanij vendebatur modius tritici ſexaginta tribus ſolidis.

S. Dominici obitus.

1206. Dominicus Calaguritanus totam propè Europam peruagatus, Bononiæ eſt vita defunctus, & poſt à Gregorio nono Diuorum catalogo adſcriptus.

Franciſcanorum origo.

1207. Inſtituta eſt Minoritarum religio, Totum terrarum orbem vna hæc familia impleuit.

1215. *Ordo Crucifigerorum.*

Lateranenſi conuentu probatus eſt ordo Crucigerorum, qui inde nomen ſunt adepti, quod perpetuò crucem geſtent Dominicæ paſſionis monumentum.

1216. *Probatus à Pontifice Dominicalium ordo.*

Honorius Pontifex Dominici Calaguritani recens inſti-

iſtitutum probauit.

Albertus magnus, & Thomas Aquinas.

Vixerunt viri ingenio clari, Albertus qui ob doctri- 1263.
amplitudinem Magni cognomen accepit, Et Tho-
s Aquinas, Prædicatorij nominis ambo. Thomas in
rmaniam profectus operam dedit Alberto, per quem
ſtudijs adeò profecit, vt in Pariſienſi gymnaſio pri-
um ſit locum adeptus. Magnus Albertus Ratiſponen-
factus Antiſtes, Louanij in æde Dominicalium, an-
ſalutis. M.cc.l.xxvi. conſecrauit altaria duo. Vnū Io-
ni Baptiſtæ, & Euangeliſtæ, Diuę Catharinę Coſti Re-
filiæ alterum. Conſecrationis huius litteras Magni
igie obſignatas, oſtendi iuſſit mihi prius vir & eiuſ-
m cœnobij prior D. Ioannes Stollaudus Bergenſis,
nquam non amico gratificari paratus, ſi quid eſt in
o requiras officium.

Inundatio regionum. 1288.

Menſe Ianuario inſigniter inundatus eſt ager Hollā-
æ cum fœda domorum & animalium ſtrage. Eodem
no mare Friſiam, Hollandiam, Selandiam, & Flan-
æ partem prodigioſè inundauit. Ab hoc diluuio in
landia ſola fuit immunis Gualachria, cum pago qui
lgò dicitur VVolferts diick.

Tranſlatio ſedis Apoſtolicæ in Galliam. 1305.

Aula pontificia in Galliam tranſlata eſt. Exciuit eam
Italia Clemens quintus recens electus pontifex. Tunc
reſſa Italię finibus Apoſtolica ſedes abfuit annos qua-
or & ſeptuaginta.

Sublati templarij. 1307.

Templariorum religio ſublata eſt ob defectionem ad
racenos vt quidam ſcribunt. Alij alia narrant.

Rhodum Chriſtiani recipiunt. 1309.

Noſtri Rhodum inſulam ex hoſtibus fidei receperūt.
hodianæ militiæ viris, qui eam à Turcarum imperio
mis vindicauerant, Pontifex tuendam dedit.

Maximis malis afflicta Brabantia cum finitimis locis. 1315.

Brabantia, & finitimæ regiones afflictæ ſunt maxi-
is malis. Poſt Calendas Maias orta pluuia, quæ
men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. menſes durauit plus minus decem. Ex qua intemperiæ, cum in agris neq; frumentum, neque alia homini & pecudibus neceſſaria matureſcere poſſent, ſumma omniũ rerum caritate, non vno loco cœptum eſt laborari, quæ caritas progreſſu temporis adeò inualuit, vt quidã prodiderint ab homine nato maiorem non fuiſſe. Tritici modius Louanij emptus eſt nouem florenis. Mendici in vijs, in portis, pro templorum foribus, inedia efflabant animas. Hanc annonam ſequuta eſt tanta peſtilentię vaſtitas, vt quotidie in ſingulis penè oppidis ſexageni, ſeptuageníve efferrentur, quorum alij ſexta die, alij tertia, multi ſecunda, nonnulli ſtatim in ipſo morbi aduentu extinguebantur. Multitudo omnis perterrita, in mõtes, ſyluas & loca deuia fugiens, vacuis errabat in agris. Alij in templis Diuorum aris affixi diuinam implorabãt opem. Hic filios, ille parentem lugebat ademptum, alius fratrem, alius ſororem deſiderabat. Explicari oratione non poteſt, quanta fuerit eius temporis calamitas, qui gemitus quæ lamentationes nocturnæ diurnæq;. Per eadem ferè tempora obſeruatus eſt in cœlo Cometes diro aſpectu, magna luce radios ſuos emittens Vulgô putatur hoc prodigij ſummis principibus exitium, aut bellum, aut peſtilentiam aliquam populo portendere.

Angliæ rex Antuerpiam appellit.

1338. Eduardus nominis huius Anglorum rex tertius, cum claſſe quadringẽtarum nauium applicuit Antuerpiam pro Normania recuperanda, bellum illaturus Francorũ regi Philippo quinto.

Agger reſtitutus in Lilloe, qui locus inter Antuerpiam & Bergas viſitur.

1340. Ioannes eius nominis Brabantiæ Dux tertius reparauit & reſtituit maritimum aggerem in Lilloe, qui locus amplius quinquaginta tribus annis fuerat inundat9.

Incendium Mechliniæ, Peſtilentia.

1342. Menſe Maio eſt Mechliniæ ortum incendium, quod adeò latè ſerpſit, vt vix domorum ſexta pars relicta ſit. Per idem tempus diuerſis locis adeò inclementer ſæuijt peſtilentia, vt viui penè deeſſent qui ſepelirẽt mortuos.

Peſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni.

Peſtilentia. Iudæi combuſti.

In Italia beſtiolæ immenſa multitudine è cœlo deciderunt, quæ extinctæ & putreſcentes vniuerſum cœli tractum grauiter infecere. Dira hinc orta eſt peſtilentia. Sunt & Iudæi combuſti in Germania, qui conſilia inter ſe agitauerant de puteis veneno inficiendis, vt Chriſtianum nomen ex ea terra tollerent. 1353.

Borſalia Selandiæ inundata. 1377.

Sub feſtũ Dionyſij mare prodigioſo actu Borſaliam, totam quæ apud Selandos Suitbeuelandiæ pars eſt, inundauit. Borſaliæ adiacẽt pagi tres, Bacendorpia, Barlãdia, & Antiqua terra, quos tum ſolos diluuialis eruptio illa inacceſſos reliquit.

Annatarum vſus Romæ. 1400.

Annatarum vſus Eccleſiaſticis ſacerdotijs à Pont. Bonifacio adſcriptus eſt, vt qui beneficium indipiſceretur, dimidium annui prouentus Pontificio ſolueret fiſco. Probatum eſt id decretum ab omnibus gentibus, ſoli Angli in minoribus ſacerdotijs repudiauerunt.

Turcarum imperator capitur. 1403.

Tamberlanes humili loco inter Scythas natus, Iberis, Albanis, Perſis, Medis, inde Armenia & Meſopotamia vi ſubactis, Baiazetem potentiſſimum Turcarum regem ſecum acie congreſſum, prælio vicit, Ducenta Turcarum milia cæſa. Rex ipſe in pugna captus eſt, quẽ aureis vinctum catenis, omnibus ſuis expeditionibus præſegiſſe traditur.

Conuentus Piſanus. 1410.

Piſanus conuentus eſt habitus, ad quem proficiſcens archiepiſcopus Remenſis, Genuæ occiditur. Eodem anno Pruſſiæ magnus Magiſter fudit quadraginta milia Saracenorum, quæ poſtea reparatis viribus in Chriſtianos regreſſi fuderunt milia lx. Hic perijt & M. Pruſſiæ Magiſter. Anno eodem direptum eſt à Burgundionibus oppidum ſancti Dionyſij cum monaſterio eiuſdem nominis. Captus abbas & monachi.

Popularis tumultus in Francia. 1413.

In Francia populari exorto tumultu maximis ſunt

affecti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. affecti incommodis qui apud regem publico in munere eſſent.

1414. *Bellum inter Francum Burgundum Conſtantienſe concilium.*

Rex Francię bellum ſuſcepit cum Duce Burgūdo Obſeſſum eſt Atrebatum. Per Brabantiæ ducem, & Hannorum comitem facta pace, liberati ſunt obſidione Atrebates. Eodem anno celebrari cœptum eſt Concilium Conſtantienſe, ad tollendum ſchiſma quod triginta annos durauerat.

1415. *Sigiſmundus imp. in Galliam, in Angliam venit.*

Imperator Sigiſmundus Pariſios venit Poſtea anno decimo ſeptimo ex Gallia cum Hannonum comite in Angliam traiecit, ad pacem componendam inter eius inſulæ regem & Francum. Anno eodem Sigiſmundus, Angliæ rex & Burgundiæ Dux Galetum applicuerunt, de eadem pace tractaturi. Hoc etiam anno Sigiſmundus Comitem Subaudiæ Ducem fecit.

1417. *Martini Quinti Pont. creatio.*

Ottho Columnius vir Romani ſanguinis Pont. Max. declaratur, ad tertium Idus Nouembr. Martini quinti appellationem ferre voluit, quia eiuſmodi creatio in diem, qui diuo Martino ſacer eſt, incidit. Pro qua creatione ſupremi ordinis Antiſtitibus coram gratiæ ſunt actæ à Sigiſmundo Imperatore, & eodem anno ſublatum eſt ſchiſma quod præceſſerat.

1417. *Indigna cædes Ioannis Burgundiæ Ducis.*

Cæſus eſt Monſtrolit Ioannes Burgundiæ dux, quam ob cædem Galli ſunt poſtea armis inclementer vexati.

1421. *Diſsidium inter Ioannem Brabantiæ ducem, & huius vxorem.*

Ortum eſt diſſidium inter Ioannem Brabantiæ Ducem & Iacobam huius vxorem Quod poſtea bellum ingens & multa ſanguinis effuſio ſequuta eſt.

Pagi 70. apud Hollandos inundati.

1421. Nocte quæ præceſſit feſtum Elizabet, vi tempeſtatis, & aquarum violentia ruptis aggeribus in Hollandia pagi ſeptuaginta periere. Sunt in Phriſia & Selandia euerſæ do-

domus ac villæ. Perijt ingens quoque mortalium nu-
erus, fruſtra alij editiora loca camporum, alij turres
tecta petebant, Spumeus amnis exiens, oppoſitas cui-
gurgite moles, Fertur in arua furens cumulo, cāpoſq;
r omnes. Cum ſtabulis armenta trahit.

Iacoba Ioannis Brabantiæ Ducis vxor Anglo nubit. 1422.

Glouceſtrio in Anglia Duci nupſit Iacoba à Bauaria,
iore adhuc viro Ioanne in humanis agente. Anno
oximè inſequenti latè euaſtata eſt inſula Cyprus.

Vaſtatur Hannonia. 1424.

Dux Glouceſtrius cum Iacoba ex Anglia Caletum ve-
t, & Hanneniam cum exercitu ingreſſus, loca quæ-
m vi occupauit.

Cyprus à Saracenis occupauit. 1425.

Saraceni in Cyprum reuerſi, magnis eam gentem cla-
ibus affecerunt.

Capitur Cypri Rex à Soldano, Louanienſis ſcholæ initium, Anglos fundit Burgundiæ Dux. 1426.

Plures Chriſtiani Principes in Cyprū nauigauerunt,
t auxilio eius inſulæ Regi eſſent contra Soldanum Ae-
ypti. Hoc bello captus Cypri rex à Soldano in carce-
em ducitur. Pecunia ingenti adnumerata eundem po-
ea redemptum inuenio. Anno eodē cœptum eſt doce-
i publicè in Gymnaſio Louanienſi, quod Brabantiæ
Dux Ioannes eius nominis quartus iam recens condide-
at. Fuit & hic annus ille quo Iacoba Ioannis quē modo
ixi, Brabantiæ Ducis vxore Herlemū Hollandiæ obſi-
lente, dux Burgundiæ Philippus memorabili prælio vi-
it Anglos, cæſis q; hominum M. ex omni ætatis flore ſe-
ectis. Cōmiſſa eſt hęc pugna apud Brouvvershauiā Se-
andiæ, die feſto Pontiani, menſe anni primo.

Mors Ioannis Brabantiæ Ducis. 1427.

Ioannes Brabantiæ Dux eius nominis quartus mor-
em obijt ante diem reſurgenti Domino feſtum, ætatis
nno vigeſimo quarto. Conditorium eius viſitur Vuræ
ante aram maximā, in æde Ioāni Euangeliſtæ ſacra. Fuit
hic dux in rebus aduerſis omninò forti & infracto ani-
mo,

Anni. mo,iuſti atque æqui tenax, nemo Religionis ſtudioſior,nemo Dei amantior,nemo affabilior,nemo clementior.Adeo munificus in pauperes, vt ſi vno ore omnes Ioannem pauperum patrem appellauerint.

1428. *Iacoba præfecit Hannoniæ, Hollandiæ,Selandiæ & Phriſiæ Philippum Burgundiæ Ducem.*

Iacoba defuncto Ioanne quarto marito ſuo conſtituit Hannoniæ, Hollandiæ, Selandiæ & Phriſiæ primũ gubernatorem Philippum Burgundiæ Ducem cognatũ ſuum,qui tum alijs rebus implicitus, cum fidei ſuæ concreditis populis adeſſe non poſſet, Franciſcum quendam,Equitem auratum Borſaliȩ dominum,his prȩfecit. Eodem anno tam horrendè mota & concuſſa eſt terra pluribus locis, quam vnquam alias hominum memoria.In Catalonia, quæ Hiſpaniæ regio eſt, hoc tremore viginti oppida ſunt euerſa. Hunc terræ motum ſenſit & Aquitania,ſenſerunt & Galliæ.

Iacoba nupſit Borſaliæ Domino.

1433. Iacoba magnis & amplis à Franciſco Borſaliæ domino acceptis muneribus, & pecunia dono data in ſumma inopia rerum omnium, quem amicum ſenſerat in rebus aduerſis, eum poſtea maritum clam accepit. Qua re audita, comprehendi Borſalum iuſſit Philippus, & cuſtodiri in arce Repalamundana apud Flãdros ad Scaldim ſita. Multis cum lacrymis ſequuta ducem Iacoba virum ſuum repetit. Negatum aliquandiu pertinaciter, ijs tandem legibus reddidit Philippus, vt ſibi cognato Iacoba cederet Hannoniæ, Hollandiæ, & Selandiæ comitatus cum Phriſiæ principatu, pro quibus acciperet ipſa cum viro ſuo comitatum,vulgo dictum Oeſteruãt, oppidum Brilenſe, inſulam Suitbeuelandiæ, & quædam alia.

Obitus Iacobæ.

1436. Pridie Dioniſij exceſſit è viuis Iacoba quam dixi, cum in malis plurimis,& animi doloribus Hannoniæ atque Hollandiæ præfuiſſet annos nouendecim. Sepulta eſt apud Hagam Comitis iuxta monumentum Ducis Alberti aui ſui.

Grae

Græci vniuntur Eccleſiæ Rom. 1439.

Romanæ Eccleſiæ vniti ſunt Græci promulgatis v-
onis decretis, & actis publicè Deo Optimo maximo
itijs.

Inuentio impreſſoriæ artis. 1440.

Frederico tertio regnante ars impreſſoria eſt inuenta
ud Moguntiam Germaniæ ciuitatem.

Diſſenſio in Hollandia. 1444.

Orta eſt in Hollandiæ comitatu pernicioſiſſima illa
lenſio, quæ populum in duas factiones diu ſerat. Al-
i ab hamo, alteri à piſce aſello nomen inditum erat.
uitati cum ciuitate non conueniebat, frater fratri mi-
batur exitium, filius patrem ſuis manibus extinctum
piebat. Vtrinque cædes, Vtrinque innumera ſunt æ-
ta latrocinia. Sæuijt multos annos tota Hollandia
c malum longè teterrimum, ac neſcio an etiamnum
quiæ ſuperſint peſtis huius. Eodem anno Amurathes
urcarum Tyrannus ad Vernam (locus eſt in ora Pon-
i maris.) Chriſtianorum exercitus ſtrauit. Hoc prælio
rijt Vladiſlaus Poloniæ Rex, dum Amurathis caſtra
ociter adortus munitiones hoſtium tranſcendere co-
tur.

Nicolaus Quintus Pontifex, linguæ Latinæ inſtaurator. 1447.

Creatus eſt Pontifex Max. Nicolaus quintus, quo e-
m anno ipſe Bononienſis factus erat antiſtes, roſeoq;
ſignitus galero. Per hunc Pontificem Latina lingua
agna ex parte ſuum recepit cultum. Doctus enim ipſe
ctos coluit, & præmijs inuitauit ad Græcos ſcriptores
latinum vertendos. Nullo vnquam ſeculo magis ve-
m eſt compertum illud:

Sint Mœcenates, non deerunt Flacce Marones.

Capitur Conſtantinopolis à Turcis. 1452. *alij.*

Cõnſtantinopolis oppugnatur à Turcis, & capitur, 1453.
rientis columen & vnicum Græcæ ſapientiæ domici-
um. Ciuitas triduum vexata atq; ad arbitrium impo-
ntiſſimi victoris direpta eſt. Nicolaus Quintus Ro-
anæ præerat Eccleſiæ, & Fredericus Germanis impe-
bat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. *Conflagratio Aedis diuo Petro ſacræ.*

1458. Louanij conflagrauit templum diui Petri, à qua conflagratione nouum eſt quod nunc in eadem vrbe viſitur adeò eleganti ſtructura, vt architectorum iudicio nullum pluribus locis inuenias pari pollitie. Annus quo fuit hoc incendium his quatuor verbis continetur. Ecce ignem Louanij ecce.

Itali cœperunt imprimere libros.

1457. Libraria impreſſio apud Italos vulgari cœpta eſt.

Mantuanus conuentus.

1459. Pius ſecundus pontifex publicum Mantuæ conuentum indixit, eſtq; eo Concilio actum de bello in Turcas comparando. Sed tam pia expeditio propoſitum non tenuit, Italiæ populis ad domeſtica bella magis, quàm extrema inclinantibus.

Mors Philippi Burgundiæ & Brabantiæ ducis.

1567. Burgundiæ & Brabātiæ Dux Philippus, deceſſit Brugis ad decimum ſeptimum Calend. Iul. Cum vixiſſet annos ſeptuaginta tres, & adminiſtraſſet triginta ſeptē. Corpus eius cum aliquandiu inſepultum manſiſſet in æde Donatiani ad aram maximam, inde tandem auectum, in Burgundiam Diuione in Carthuſienſium monaſterio ſepelitur.

Capitur Leodium.

1468. Carolus ſuperioris Philippi filius Leodium acri bello adortus vi cœpit, captum direptumque ſolo æquauit.

Turca Euboiam occupauit.

1470. Euboia Inſula (nunc appellant Nigrumpontum, vel à nigredine ponti, vel à ponte potius, quo latere Euripi continenti iuncta eſt) in Turcarum poteſtatem venit, quum eam quadringentarū nauium & ducentarū triremiū claſſe, equitumq; centum milibus inuaſiſſent. Chalcidem vrbem & antiquam & nobilem, & quum propugnatoribus, tum rebus omnibus munitiſſimā, vbi menſem totū per ſummas difficultates obſeſſam, dies ſeptem continuatos noctibus, pertinaciſſimè terra, marique oppugnaſſet impius ille tyrannus Mahometus, per maximas tandem bombardarum moles, latiſſimis, editiſſimiſq;

Anni.

iſq: muris ſolo æquatis A. D. N· Idus Iulias vi expug-
nt, & vniuerſam Chriſtianorum multitudinem ad v-
um crudeliſſimè trucidat.

Mors Iſabelæ Ducis Philippi vxoris.

Rebus humanis exempta eſt Iſabela, Philippi Burgũ- 1471.
æ Ducis vxor, cuius etiam corpus Diuionem eſt de-
ortatum.

Obſidio Noueſij.

Carolus Philippi Noueſium, vt alij Nuſſiam, obſedit, 1474.
oloninenſis agri oppidum. Eodem anno Chriſtodorus
aniæ rex, ſoluendi voti cauſa Romam venit, ab vrbis
imoribus & ſupremi ordinis Antiſtibus honorificen-
ſſimè exceptus, Romæ quum eſſet, conatus eſt Da-
us Italiæ principes in Turcas ſociare, ſed res fruſtra
ntata eſt.

Iudæorum crudelitas.

Ad octauum Cal. April. Tridenti vrbe in Italiæ & 1475.
ermaniæ finibus Iudæi puerum furto ſubtractum diro
tu gentis occultè interfecerunt. Toto ſchemate Domi-
icæ paſſionis in puerili corpore repreſentato. Nec res
m atrox diu latuit, plures numero ſceleris cõuicti, me-
tò ſunt affecti ſupplicio. Eodem tempore infans fœmi
a in Veronenſi agro nata eſt, binis genitalibus, du-
lici ventre, quaternis brachijs. Id monſtrum paren-
s diu, multumq́ue per Italiæ vrbes quæſtus cauſa cir-
umtulerunt.

Cædes Caroli Ducis ante Nantium.

Carolus Burgundiæ Dux ante Nantium tribus vul- 1476.
eribus confoſſus occubuit, pridiæ Epiphaniæ. Cædis
nnus hic quatuor verbis continetur. Nocte regum ſuc-
ubuit Carolus.

Inauguratio Maximiliani.

Maximilianus archidux Auſtriæ, Frederici Impera- 1477.
oris filius accepta vxore Maria Caroli Burgundiæ Du-
is filia vnica ex Iſabela, inauguratus eſt principatui
rabantiæ apud Louanium.

Anno ſequenti in templo diuæ Reparatę Florentię, 1478.
Bernardo Bandino Iulianus Laurentij Medicis frater

Anni. confoſſus eſt per coniurationem Pactianorum, de qua libellus elegans Angeli Politani extat in Baſil. editione.

Rhodium obſident Turcæ.

1479. Turcæ armorum terribili apparatu Rhodum inſulã oppugnare adorti, bis omninò mœnia ſubierunt, mille & trecentis bombardarũ ictibus muri concuſſi, propugnatorum ſunt virtute defenſi. Duraſſe legitur hæc obſidio vndenonaginta dies. Si vera ſunt quæ ſcribuntur, fuit tum Rhodus cœleſti magis quam humana ope defenſa. Nam tradunt quidam crucem auream media oppugnatione in cœlo viſam ab hoſtibus, cum ſimulachro deiparæ virginis haſtam vibrantis, quo viſo territi Barbari obſidionem ſoluerunt.

1480. *Hydruntem expugnant Turcæ.*

Hydruntem in Apuliæ & Calubriæ finibus vrbem Turcæ Ducæ Othomano expugnauerunt. Apparebat Othomanum totis imperij viribus Italiæ incubiturum. Imminebatq; ex eo Chriſtiano nomini ingens diſcrimen, niſi matura illius morte, manifeſta Dei prouidentia terror ille diſcuſſus eſſet. Huius morte inſignis fuit

1481. annus milleſimus quadringenteſimus octogeſimus primus.

1482. *Mariæ Archiducis Maximiliani coniugis obitus.*

Sixtus Pontifex in diuorum numerum retulit Bonauenturam Minoritanæ profeſſionis virum. Eodem anno Maria Archiducis Maxiliani vxor, quum nimio venandi ſtudio teneretur, quodam die egreſſa, dum feram fortè conſpectam inſequitur, vel equo in præceps abeũte, vel alio caſu (certum enim non traditur) ad terram excidit. Grauiter læſa Brugas defertur. Ad eam curandam accerſiti ſunt vndiq; medicæ artis ſcientiſſimi viri. Sed malo artẽ ſuperante, haud multis poſt diebus vita deceſſit, quum annos nondum quinq; archiduci nupta fuiſſet, gubernaſſet autem quinquennium. Defuncta fato tam illuſtris, tam proba, tam inculpatæ vitæ mulier, magnum ſui deſiderium reliquit omnibus eius ætatis hominibus.

Obitus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni.

Obitus Ludouici xi. Galliarum Regis.

Margareta Maximiliani Archiducis Auſtriæ filia deſ- 1483.
ponſa eſt Carolo filio Galliarum regis Ludouici xi. Eodem anno diem obijt Rex Ludouicus, qui longioris vitę cupidus, Diuorum, hominumque opem ſuæ valetudini implorauerat. Sed definitæ à Deo mortis limitem nemo produxerit.

Coronatio Caroli octaui Galliarum Regis. 1484.

Ludouico Francorum Regi ſuccedit filius eius Carolus octauus. Remis coronatur & inungitur.

Maximilianus Romanorum Rex declaratur. 1486.

Fredericus Imp. Maximilianum Archiducem Auſtriæ filium ſuum Francfordiæ in æde Bartholomæo ſacra conſortem imperij declarauit.

Peſtilentia Louanij & Bruxellæ.

Poſt motus ciuiles qui in Brabantia fuerunt, peſti- 1489.
lentiæ morbus locis aliquot atrociter ſæuijt, vt raro alias hominum memoria ſit atrocius laboratum hoc malo. Ingentem fecit in duobus oppidis vaſtitatem Bruxella & Louanio. Illic xxxii aut plus eo, hic xx. milia hominum, (vt alij xii.) extincta ſunt.

Niualis hyems. 1490.

Fuit hyems citra omnem hominum memoriam rigida & niualis. Iacuiſſe traduntur inſolubiles niues vſque ad æſtatis initium. Marinæ volucres in paludibus deprehenſæ, minoraq; animalia intolerandis frigoribus paſſim interiere.

Granata capitur. Iudaicæ familiæ eiectæ Hiſpanijs, Con- 1492.
flagrat monaſterium Mittelburgenſe.

A Ferdinando Luſitaniæ & citerioris Hiſpaniæ Rege expugnata eſt Granata quæ octingentis ferme annis Maurorum moribus & legibus obtẽperauerat, cũ maxima Chriſtiani nominis ignominia. Eodem anno eiecta ſunt Hiſpania centũ & viginti quatuor milia familiarũ Iudaicarũ. Rex edicto vetuit, ne aurum vel gemmas è regno exportarent, ſed cõmutatione rerum, pannum vinum, & id genus alia ad victum pertinẽtia, ſecundũ debitã æſtimationẽ acciperẽt. In itinere ex his triginta mi-

Anni. lia peſtifer morbus abſumpſit. Circa eundē annum Mittelburgi in Selandia conflagrauit Præmonſtratenſis ordinis Monaſterium. Quo incendio abſumpta eſt etiam Bibliotheca libris omnifariam referta. Viſitur hodie domus eadem multò magnificentius inſtaurata, diceres palatium, aut regiam eſſe quampiam. Illic nunc præ eſt vir, vt clariſſimis optimiſque maioribus, ita optimis moribus ac eruditione & facundia præditus Maximilianus à Burgundia, quem iuuenem quidem, ſed tot naturæ dotibus eximium Abbatem gratulor Selandiæ terræ mihi natali.

Moritur Fredericus tertius Imperator.

1493. Obijt Fredericus tertius Imperator Romanus, quum annos imperaſſet tres & quinquaginta. Eodem anno Maximilianus ex Croatia fugauit Turcarum exercitus.

Inauguratur Philippus Brabantiæ principatui.

1494. Philippus Maximiliani filius annum agēs ætatis ſextum decimum, Louanij Brabantiæ principatui inauguratur. In cuius verba tanto conſenſu ac ſtudio ab vniuerſa multitudine iuratum, vt nunquā alias maiore. Eodē anno Medicei florentia eiecti ſunt, Petrus Laurentij filius hoſtis iudicatus, eius bona publicata, ac partim direpta.

Lapides è cœlo cadunt, Initium morbi Gallici.

1496. Inter Cęſanā, & Bertonoriū, tertia diei hora ad Quintū Cal. Febr. tres lapides aduſti coloris, horrēdo ſonitu è cœlo ceciderūt. Præceſſit horū caſum ingens ſonitus, & velut fragor ridētis materię. Fuerūt q. vnū fuiſſe crederēt, cęterū ſuo caſu in partes diſſiluiſſe. Per idem tēpus, nouū morbi gen9 cœpit tota Italia vulgari, ſub primū Gallorū in ipſam terram deſcenſum, & ob eam rem Gallicus eſt nuncupatus. Puſtulæ hominum corpora inficiebant. Trahebatur morbus in plures annos, pauci pro numero ægrotantiū extincti: nec tantū in Italia, ſed in alijs quoq; orbis Chriſtiani partibus hoc malo laboratum eſt. Manent vſque in diem hodiernum morbi reliquiæ.

Moritur

Anni.

Moritur Carolus octauus Galliæ rex, menſe Martio.

Fato conſumptus eſt Rex Gallorum Carolus octauus, 1498.
qui paulò ante Italiam cum exercitu ingreſſus, & Ro-
am venerat nolente ac mœſto Pontifice, & Neapo-
n vltro ſibi deditam intrauerat. Succeſſit huic Lu-
uicus Dux Aurelianenſis. Eodem anno Ioannes
ādonc patria Mechliniēſis, vir & literis Theologicis,
morum ſanctitate inſignis, Louanij collegium pau-
rum inſtituit, quod ad ſui inſtitutoris nomine Stan-
nicum vocatur Qui hic alūtur iuuenes, primum Phi-
ſophiæ, deinde ſacris literis non ſegnem operā impē-
nt. Complures in hoc contubernio euoluēdis ortho-
oxorum voluminibus adeò aſſiduam operam dede-
unt, vt doctiſſimi euaſerint, alijque ob egregiam do-
rinam vocati ad Eccleſiarum Præfecturas, alij ad a-
os honores, dignitateſq́;, per Principes viros aſſumpti
nt. Nihil dico de ſtudio pietatis, vigilijs, ieiunijs, preca-
onibus, alijſq́; conſimilibus progymnaſmatis, quibus
acerdotium meditatur hæc iuuētus. Familiæ ſanctæ in-
itutor Lutetiæ Pariſiorum deceſſit anno ſalutis huma-
æ 1504 ſepultus in ſacello collegij Montis acuti, vbi e-
iam ipſe pauperum iuuenū ſanctis ſtudijs vacantiū in-
tituerat cœtum, qui vt vetuſtior, ita etiam Louanienſi
ſt multò numeroſior.

Naſcitur Carolus. 1500.

Gandaui in Flandria Philippo Archiduci Auſtriç, natus eſt filius, menſe Februario pridie Mathiæ, qui circa decimum quartum Martij Baptiſmo admotus, Caroli nomen accepit. Eodem anno aquæ ingentes Louanij fuerunt, & Dilia loca plana vrbis inundauit, quædam etiam collapſa ruinis ſunt.

Guttæ ſanguinis cœlo cadunt.

Signum dominicæ crucis, coronæ ſpineæ, trium cla- 1501.
uorum ſimilitudo, Guttæ ſanguinis cœlo deciderunt. Interdum etiā intra domos & cubicula, ea delapſa, mulieres ſæpe dies aliquam multos in ricis ſuis circumtulerunt. Hæc & his ſimilia in ſublimi vel in terris apparentia, ſignificant iram Dei imminere hominibus

Anni. Anno eodem, die feſto diuiſionis Apoſtolorum, Philippo archiduci nata eſt Bruxellæ filia Elizabet, quam alij è Gallico deducta voce Iſabellam nominant. Anno eodem Theologi Moguntinæ ſcholæ prouocati exemplo doctorum Pariſienſium & Colonienſium, decreuerunt ſentiendum, credendum, & modis omnibus defendendum eſſe virginem deiparam nunquam originali ſubiacuiſſe peccato, ſed ſingulari quodam priuilegio præſeruatam ab altiſſimo domino.

Peſtilentia.

1502. Tota Germania morbus peſtifer inclementiſſimè ſæuijt. Præmonſtratum malum, vt quidam opinati ſunt, per cruces, quæ non multò ante in veſtes hominum è cœlo ciciderunt. Eodem anno poſtridè Palmarum Bruxellæ in Brabantia quidam traditus eſt ignibus, qui negabat Mariam Ieſu matrem à partu inuiolatum permanſiſſe virginem.

Sicca æſtas, Mors Alexandri ſexti Pont. Conflagratio Herdervvici in Gelria.

1503. Aſperrima hyems fuit, quam ſequuta eſt calida atq; adeò ſicca æſtas, vt per totos quatuor menſes pluuia terram nō humectauerit. Periere hinc in agris ſata læta borumq; labores, hinc orta eſt magna rei frumentarię caritas, hinc data neci aliquot percorū milia. Per idē tempus vita deceſſit Alexāder ſextus Ro. Pont. anno à creatione ſua vndecimo. Narrant quidā veneno interijſſe, ꝙ filius eius ex Cardinalibus vni parauerat, ſed pocillatoris errore factū eſſe, vt Pontifex biberit. In eundem annum incidit miſerabilis conflagratio Herdervvici oppidi Gelriæ pridie Cal. Aug. ſpatio trium horarum, templa, cœnobia, & priuata publicaque ædificia multis aiduiſque tabulatis ædita omnia conflagrarunt. Adeò late hoc eſt euagatum incendium, vt toto oppido vix quinque aut ſex priuatę domus reliquæ manſerint. Hominum qui partim fumo eiecti ſunt, partim ruinis tectorum perierunt, traditur fuiſſe numerus M. D. Eodem ferè tempore Gorici oppidulo Hollandiæ

ſubi-

…ito igni ducentæ, & pago quodam Vveſtflandriæ Anni.
…mus quadringentæ arſerunt.

Monſtrum Dauentriæ natum.

Poſt conflagrationem Herdervvicīam Dauentriæ 1304.
…ulier quædam enixa eſt filias duas ventre vno, & cor-
…ris medio à pectore coniunctas, cæterum capitibus
…obus, brachijs quatuor, ac pedibus totidem. Eodem
…no in Brabātia, & locis finitimis, veſperi ſub horam
…cimam pridie Bartholomæi accidit terræ motus, qui
…men noſtratibus populis nullum cladem attulit. Ne-
…o extra domos vitæ periculum adijt, nuſquam cor-
…erunt ædificia, nuſquam radicitus euulſæ arbores, ne-
…o oblæſus, nemo oppreſſus tectorum ruinis.

Initium Francfordienſis ſcholæ. Cometa luxit. Philippus Caſtellæ Rex moritur. Arx quæ vulgò Proyen dicta obſidetur. 1506.

Initium cœpit Francfordienſe Gymnaſium in Ger-
…ania ſuperiore. Condidit Ioachimus Brandenbur-
…nſis Marchio, & Princeps Elector. Confirmauit & cer-
…s dotauit priuilegijs Iulius 2. Eodē anno Cometes ap-
…ruit menſe Auguſto, viſus per dies octodecim. Hunc
…ptembri proximo ſequuta eſt mors Philippi Archidu
…s Auſtriæ, Ducis Burgundiæ & Brabātiæ, Maximilia-
… regis Germanorum filij. Quem Principem omnium
…ptimum fortuna terris oſtendit, ſed heu facinus o-
…endit tantum, ac protinus ſubduxit. Poſtquam hu-
…s viri mortem fama vulgauit, incredibilis repente
…rabantiam cæteraſque regiones ſocias luctus occupat.
…eque vlli ſanè Burgundicæ ditionis mortales fuerunt,
…ui non eiuſcemodi nuncium lachrymis multis exce-
…erint, qui non tanquam in propria doluerint orbita-
…. Erat enim omnium bono natus princeps omnibus
…roſpicere, omnibus cōſulere huic vnum erat ſtudium.
…atriç commodum, ſuum ducebat eſſe lucrum, libertate
…uium delectabatur, nihil æquè ſtudebat quam pacem
…ublicam reddere perpetuam & recte. Nam ex bello ſe-
…el omnia reipublicæ mala proficiſcuntur. Anno eo-
…em noſtrates obſederunt arcē Proyam quæ ſita proxi-

mè Moſam, inter Goricum & Buſcumducis oppida Hūc
locū opere & natura munitiſſimū, audaciſſimi impro-
biſſimiq́; homines quū occupaſſent, incredibili dictu,
quantū negotiatoribus noſtris illac ad mercatū profi-
ciſcentibus damni intulerint. Nihil enim aut flumine,
aut vehiculis præteruehi potuit, quod non ſtatim inter-
ciperent iſti, quorum iniurijs euocati primum Hollādi
arcem obſidione cingunt. Gelriæ princeps, his qui in
arce erant laborantibus ſuccurrere, & obſidione eos cu-
piebat eximere. Sed hoſtium territus multitudine, pa-
lam id facere non audebat. Ad inſidias igitur animum
adijciens contractas vndique copias ductabat. In ca-
ſtris interim Hollandorum, fama erat, cum exercitu
minimè cōtemptibili aduentare Gelrum. Territi Hol-
landi relictis impedimentis, & pedibus ſuis nouos cal-
ceos promittens, in fugā ſeſe conijciunt, quod eo fœdius
erat, quia ſub duce tam ſtrenuo, & in armis diutiſſi-
mè verſato Egmundenſi ſtipendia merebant. Conatus
eſt ille fugientem retinere multitudinem. Sed ab in-
ſueto & rei militaris imperito vulgo, nec ducis exhor-
tatio, nec per patriam obteſtatio, impetrare potuit, vt
depoſito metu in obſidione perſeuerarent. Relicta ſunt
illis vaſa omnis generis, lecti quoque adeò multi, vt
ijs foſſam repleri potuiſſe quidam ſcripſerint. Nunc ſa-
pientes & Philoſophis dicant pręſtare, ouiū agmē duce
leone, quā leonum oue duce, quum princeps longè ſa-
pientiſſimus, dux clariſſimus, tam mollē atq; inermem
militem in caſtra & tentoria reducere non potuerit. Ab
hac Hollandorum obſidione iam vnus exierat annus,
quum Buſcoducenſes ad hanc ipſam arcem oppugnan-
dam venerunt. Quibus ſic animatis, à Cæſare Maximi-
liano, miſſus eſt comes Antholtus vir, in re militari
exercitatiſſimus, cui totius belli ſummam permitteret,
cui exercitus ſuos, & equitum alas Buſcoducenſes con-
crederent. Arcem præſidio munitam quum aliquan-
diu oppugnaſſet Antholtus, capere eam propter ob-
iecti aggeris non potuit miram altitudinem. A Buſ-
coducenſibus igitur nouum tormentorum genus ex-
cogita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni.

c itatum eſt, quod mortalium vocabunt, ijs inſtru‑ mntis, pila & grauiſſimas ſaxorum moles in altum e iebant, quæ quoquo modo deſtinauerat hoſtis de‑ cerent, vnde factũ, vt paucis diebus arcis tecta omnia, a deinde tabulata corruerint. Hic Snevvingus arcis d e ruina trabis, cui forte ſubſtabat opprimitur, ac tunc d num principis caſu perculſus miles, qui arcem tue‑ b ur, de ea dedenda cœpit cogitare. Eo enim iã deducta r erat, vt nuſquã tuti niſi in penarijs & ſubterraneis lo‑ c eſſent obſeſſi. Facta eſt deditio his conditionibus v Gelri milites cum ſingulis veſtimentis incolumes a irent, noſtrates transfugæ omnes ſuſpendio mulcta‑ t unt. Deditam ſibi arcem Buſcoducenſes diripuerunt, c eptam ſolo æquarunt, ne in poſterum eſſe poſſet ſ ceratiſſimorum hominum receptaculum. Eſt hoc l co victor egregiã nactus prædam, quotidianis enim pinis, multa victi in arcem comportauerant.

Oppidum Thenenſe capitur. 1507.

Dux Gelriæ Carolus, qui iam pridem in verba Re‑ s Maximiliani de pace ſeruanda iurauerat, rupta cõ‑ rdia bellũ Brabantis intulit. Oppidũ Thenenſe cepit, captum diripuit, viribus adiutus Gallorum Regis, ui iam inde ab obitu Philippi, Burgundicę domui ho‑ s eſſe cœperat.

Angliæ Rex Caletum venit bellum Gallo illa‑ turus. 1513.

Henricus octauus Angliæ Rex cum valida bellato‑ am manu Caletum traiecit, bello adorturus Gallię po‑ ulos. Illuc argento & auro, quod ingens ſecũ aduexe‑ at, non modo Cæſarẽ Maximilianũ, ſed omnem quo‑ ue Brabantiæ, Flandriæ, & Hollandiæ nobilitatem d ſe iuuandũ pertraxit. Lectiſſimum equitatum ac pe‑ ites compluresè Gallia miſſos, qui Morinos, quos bſeſſurus hoſtis putabatur commeatu leuarent, Maxi‑ nilianus partim occidit, partim in fugam compulit, ex uibus trecenti quinquaginta capti, inter quos & no‑ iles aliquot regni Gallorum fuerunt, ſigna bellica no‑ ẽ amiſſa, currus onerarij centũ quinquaginta abducti.

Poſt

Anni. Poſt hæc Romanus & Anglus magnanimi Principes duo Morinos quam gentem præſidio firmauerat Galliæ Rex Ludouicus, omni armorum genere expugnare adorti, murorum partem deiecere. Atque hinc cum ingens terror ciuitatem inuaſiſſet facta deditio eſt hac lege, vt miles vi abſtineret. Ingreſſus Cæſar Anglo ceſſit vrbis imperium. Poſtea deditum eſt & Tornacum. Huius oppidi ciues permulti, ne militarem diutius feritatem pati cogerentur, nouas ſedes in Flandria & Brabantia quæſiuere. Henricus huius vrbis à Cæſare Imperio ſibi relicto, incredibili ſumptu arcem intra muros extruxit, multis incluſis ædificijs. Hic præſidium habuit perpetuum donec poſt aliquod annos Gallo vrbs reddita eſt, quæ nunc paret Carolo Cæſari, adempta iterum Gallo per noſtrates exercitus. Quo tempore bellum Anglus cum Gallo gerebat, in prouincia Morinorum, Iacobus Rex Scotiæ à Rege Galliarum, vt quidem putant, mercede conductus, Angliæ fines ingreſſus, cæde, incendijs, ruinis, direptione omnia miſcuit, omnia terrore impleuit, donec Reginæ ſtudio contracttus exercitus antequam interior Anglia vreretur ei occurrit. Atrox prælium committitur. Scoti regem ſuum dum acerrimè ante ſigna pugnat circumuentum amiſerunt. Victor Anglus ad ſua reuertitur.

Obitus Ludouici xij. Francorum Regis.

1514. Deceſſit Ludouicus duodecimus Franciæ Rex, Et Henrici octaui Anglorum regis ſoror, quæ Ludouico nupſerat, in Angliam reuecta eſt, vbi poſtea non multum claris ortum natalibus virum accepit. Eodē anno Tornaci milia hominum triginta quatuor peſtiferi morbus abſumpſit.

Carolus Brabantiæ principatum ſuſcipit.

1515. Carolus Philippi filius Louanij quemadmodum pater, auus, & proauus fecerant, celebratis conditionibus & ſtatutis, ac obſeruandorum priuilegiorum facta confirmatione, Brabantiæ principatum ſuſcepit, non vnius tantum orbis, ſed & omnium noſtratium prouinciarū gaudio incredibili. Anno eodem huius Caroli ſoror Maria,

aria, aucta eſt in Hungariam, nuptura Ludouico Anni.
ungarorum & Bohemiæ Regi.

Claſsis ex Hollandia in Phriſiam. 1516.

Centum naues ex Hollandia in Phriſiam applicuerunt ad ſoluendam Levvardiæ obſidionem, quæ vrbs iam ab incolis vicinis premebatur. Hi accepto noſtratum aduentu, trepidi retro abierunt.

Oppida quædam Hollandiæ Gelrus occupat. 1517.

Durante adhuc bello Gelrico, Fœlix Comes incenſis Gelrorum nauibus, arcem quandam eorum munitiſſimam vi cepit, vnde noſtratibus multum antea incommodauerant. Sub idem tempus Carolo Principe agente Mittelburgi, vt hinc ſecundo vento in Hiſpaniam traijceret, Gelri cum equitatu validiſſimo, pedeſtribus etiam copijs Hollandiam ingreſſi, cæde, incendijs, ruinis omnia miſcent. Oppidum Medelblicum vi captum, diripiũt hoſtiliter. Proceſſum eſt inde Alemariam, qua hac occupata, immenſum argenti pondus & auri, veſtes pretioſas aliaque permulta ſecum auexerunt. Hinc Sarendanum, hinc & alia quædam loca ſunt incendio aſſumpta. Poſtremò ad oppidum Aſperam ductus exercitus, mœnia ter conſcendit, toties repulſus à ciuibus. Ille iam & quingenti in Gelrorum copijs deſiderabantur, quum occupata & vi capta vrbecula, viros cum vxoribus & liberis, alios ferrum, alios confecit hoſtica rabies. Sunt & templa Diuorum, ad quæ plerique confugerant, humano fœdata ſanguine. Adoleſcentes in ſcholis reperti ſuis, necati. Ad cunas quoque puerorum vagienſium deſæuijt crudelitas, inter promiſcuas cædes hoc edito diri furoris exemplo, infeliciter natæ virgines, mulieresque, etiam ab raptu hoſtilia paſſæ ſunt.

Marani à Carolo Hiſpaniarum rege victi. 1518.

A Carolo Hiſpaniarum Rege, contra Maranos miſſus exercitus, validam in ea gente vrbem cepit, ac deinde occidit quadraginta Barbarorum milia. Secundum hanc victoriam Carolus auo ſuo Maximiliano Cæſari ademptа hoſtibus magni pretij vexilla duo tranſmiſit.

Eodem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. Eodem anno Louanij, regione qua Diſtemium itur, incendium vidimus ortum, quod multa priuata ædificia comprehendit. Idem annus inſignis eſt icto fœdere inter Leodinos & noſtrates Prouincias Miſſus eſt ad eam rem perficiendam Guilielmus Ceurius pueritiæ Caroli noſtri formator optimus , & vir longè prudentiſſimus.

1519. *Maximiliani Cæſaris obitus, & geſta per eum bella.*

Cæſar Maximilianus fatalem diem obijt in Germania ſuperiore, quum eſſet ingreſſus annum ætatis ſexageſimum tertium. Quod vt palam factum eſt, hac noſtra inferiore Germania luctus ingens, atque mœſtitia per omnes fuit ciuitates, quibus ob clementiam, placabilitatem, voluptatum omnium abſtinentiã virtuteſque alias, fuerat longè chariſſimus. hic princeps, cuius vt vitæ velut ſummam partem proponã, continuos ix. annos in caſtris agẽs difficillima quinq; bella profligauit Gallicum, Eburonicum, Sicambricum, Batanicum, Morinicũ. Hic nobiliſſimæ gentes, hic ſcientiſſimi bellicæ rei populi, hic vrbes opulentiſſimæ, ad deditionẽ & pœnitentiam ab eo compulſæ ſunt . Quale nihil ſocer Carolus, nihil proſocer Philippus, excellentiſſimi duces vnquam conſequi potuerunt. Quot hyemes ſub pellibus egit? quot ſudauit æſtates? quis vnquã eo ſolertius caſtris locum cepit? commeatus expediuit? hoſtem ludificatus eſt? Nullum huic caſtrenſe munus ſorduit. Quoties pro ſignis ipſe ſtetit? quoties egit ſorte excubias? quoties vallum tulit? quoties ſpeculatum egreſſus eſt? Neque verò poſtremum inter huius laudes viri ponendum, quod literas & ingenia tam impenſè amauerit, quodq; bonas artes nõ fouerit modo, ſed aluerit, atque promouerit. Iuuentutem nemo religioſius, nemo innocentius, nemo vnquam ſanctius exegit, nemo fuit vnquam patri obſequentior filius. Auxit huius mortui deſiderium principis.

1520. *Carolus Rex Romanus eligitur.*

Maximiliano Carolus, auo nepos ſuccedit, qui que-

tem

mpore eſt electus, Rex Romanorum in Hiſpanijs age- Anni.
: , vnde per legationem euocatus anno milleſimo
ingenteſimo vigeſimo in Flandriam applicuit, ſub
l. April. Partim hic, partim Bruxellæ & Mechli-
e poſtquam tranſegiſſet æſtatem, cum omni for-
næ ſuæ ſtrepitu, menſe Octobri Louanium venit.
a in vrbe dies circiter xx. commoratus. Aquiſgranũ
oficiſcitur, vbi exquiſitiſſimis honoribus acceptus,
Imperij donatus inſignibus, Coloniam, inde Vor-
tiam Vangionum ſe contulit. Nullus vnquam
dio maiore, & ciuitatum luxu cultus eſt, nulli plu-
exhibita ſunt ſpectacula Vormatiæ celebri conuen-
Germaniæ Principum, qui ad eius Edictum huc con-
nerant, damnata eſt Lutherana hæreſis. Prius tamen
tatum eſt modis omnibus, partim minis, partim
nditijs, vt ſuos libellos quos agnouit omnes Lu-
rus Cæſareæ ſubmitteret maieſtati. Id vbi non
itum eſt impetrari, per caduceatorem Cæſaris publi-
ide Vvittenbergam reductus eſt, dato ad hoc viginti
rum ſpacio. Mox ex mandato Cęſaris ſiue conſulẽti-
s alijs, ſiue propenſo quodam Chriſtianæ fidei ſtu-
o, libri Vormatiæ combuſti ſunt.

Mors Guilielmi Croij Archiepiſcopi Toletani. Initium belli Gallici. Obitus Leonis x. Pont. & electio Hadriani ſexti. 1521.

Tenente conuentu Vormatienſi, Carolus amiſit au-
ſuæ duo præcipua ornamenta, Guilielmum Croium
chiepiſcopum Toletanum cardinalem, & huius
truum Gulielmum Ceurium. Ille Ianuario menſe
ijt, veluti floſculus tener in ipſo exortu ſucciſus, nõ.
m enim egreſſus erat annum vigeſimum tertium.
: ſed natu grandior, Maio inſequenti naturæ con-
ſit. Cui viro ſi vita diuturnior contigiſſet, aut nun-
am ſuſceptũ (erat enim pacis amantiſſimus) aut cele-
s confectum fuiſſet bellum, quod exarſit poſtea in-
duos potentiſſimos orbis Chriſtiani principes Ca-
um Cæſarem, & Galliarum regem Franciſcum.
ius initio belli noſtrates ſubitò acceſſu eccu

pacis-

patis Gallorum aliquot oppidulis, cum ingenti exerci-
tu ad Maſſerias armis vindicādas profecti, aliquot eam
hebdomadas obſederunt. Locus vi defenſus capi non
potuit, ſuburbana tantum tecta direpta ſunt & incenſa.
Ob diſſidium Ducum hanc ſolutam eſſe obſidionem
inuenio in Chronicis noſtrate lingua conſcriptis. Vt a-
lij tradunt oppidum diu obſidione cinctum, ac ſpe iam
præpropera decoratum, noſtri Gallorum Regis aduen-
tu, relinquere coacti ſunt.

Eodem anno menſe decembri, Leo huius nominis
decimus Pontifex Max. Romæ moritur. In cuius demor-
tui locum Anno Chriſtianæ redemptionis milleſimo
quingenteſimo vigeſimo ſecundo menſe Ian. cœli Pro-
uidentia orbi Pontificem dedit Hadrianum Florentiū
Vltraiectenſem ab Vltraiecto inſigni Hollandiæ oppi-
do, Cardinalem ſanctorum Ioannis & Pauli, eximia
ſacrarum literarum doctrina, atque omni virtutum ge-
nere ornatiſſimum virum: quem adhuc in minoribus
agentem Cæſar Maximilianus Caroli nepotis pueritiæ
formatorem Louanio aſciuerat. Habuit orbis noſter
hunc primum Pontificem Romanum à Petro. Eſtque
vocatus Hadrianus ſextus, nomine ſeruato quod olim
in Baptiſmo acceperat. Quum Romę eligeretur magno
Cardinalium conſenſu, agebat is tum in Hiſpanijs re-
gnorum Caroli Cæſaris gubernator, aberat enim Ca-
rolus ob negocia imperij. Poſt octo deinde menſes Ro-
mam veniens, hic ſanctiſſimus orbis terrarum parens
maximo totius vrbis gaudio, pridie Cal. Septem. coro-
natur. Sub cuius appulſum ingens exorta peſtilētia du-
rauit ac ſæuijt hyemē vnam. In hoc Pōtifice nimis illud
verum eſſe oſtenſum eſt. *Omnia in humanis quo meliora, e-*
minus diuturna eſſe. Nam vt optimus erat eius Pōtificatu
futurus, ita breuiſſimè effluxit. Moritur enim alter
ſuæ adminiſtationis ineunte anno. Extincti corpus i
latum templo Petri Apoſtoli ſepelitur, medium inte
duos Pontifices appellatione Pios, Secundum, qui Ae-
neas Syluius antea dictus, & Tertium, quem Sexto Al
xandro ſuffectum, viginti ſex dies, non amplius Ponti

fice

ſuam noſtra vidit pueritia. Hadrianus domum ſuam Louanij magnificè extructam, in vſum vertit ſanctis literis ſtudentium, ijſdem in alimoniam relictis etiam prouentibus annuis. E regione Pontificij collegij habitat familia Standonica, quam vt alio loco dixi, Ioannes Standonc, vir haud minus virtute quam eruditione prudens, nō ſuis opibus quas nec habuit, nec habere voluit, ſed illuſtrium aliquot virorum eleemoſynis adiutus inſtituit, anno Domini M.D. Sunt ab eodem alia duo ſtudijs Philoſophiæ inſudantium iuuenum erecta collegia, vnum Mechliniæ, Valencenis alterum.

Rex Danorum in Selandiam venit. 1522.

Rex Danorum Chriſtiernus patria profugus, in portu qui vulgò Coppenhauen dicitur, cum vxore Iſabella liberis nauem aſcendit, & vento ſecundo in Selandiam delatus, Veriæque primum conſpectus excipitur à Principe eius loci Adolpho Burgundo. Poſt dies non multos, quibus in aula Verienſi perhumanè tractatus eſt, Mechliniam proficiſcitur. Nobilitas illi obuiā prodit, magnaque veneratione exceptum, inſigni pompa in aulam ducalē induxit. Exactis iam annis aliquot in locis & oppidis noſtratibus Regina Iſabella vxor eius apud Flandros in languorem incidit, quo poſtea breui maximo viri ſui dolore cōſumpta eſt & ſepulta Gandaui in cœnobio Diui Petri ante arā maximam. Fata credo voluere, vt quæ vrbs naſcentē Carolum fratrem viderat, eadem quoque ſororis amantiſſimæ cineres haberet.

Rhodus capitur à Turcis. 1523.

Rhodus imperij Chriſtiani antiqua propugnatrix, Tyranno Turcarum Solimano dedita eſt. Cuius nobiliſſimæ vrbis ſemper lugendam deditionem, qui fando, audiendove temperare à lachrymis poteſt, mea quidem ſententia, vel Chriſtianus non eſt vel parum nouit quantum Rhodiana victoria Turcarū vires auctę ſint, & noſtræ acciſæ. Verùm nunc omnes querelæ etiam neceſſariæ ſeræ ſunt atque ingratæ, quando quidē Occidētis Principes, quos neque obſidio primum, neq; poſtea

Anni. excidium mouit, poti ſunt calice furoris, indignationis, & iræ Dei.

1525. *Franciſcus Gallorum rex apud Papiam capitur, Cæſar Carolus vxorem ducit.*

Franciſcus huius nominis Gallorum Rex primus, in Italia apud Papiam à Caroli Cęſaris exercitibus memorabili prælio victus capitur. Annus ille his in verbis reperietur. *Carolus benedictiones accepit à domino, & robur à Deo ſalutari ſuo.* Eodem anno Carolus Cæſar menſis Martij vndecimo die, Iſabellam Emanuélis Luſitanorum Regis filiam, eius qui nunc regnat ſororem apud Hiſpalim Bethicæ vrbem Hiſpaniæ in matrimonium accepit, eos Saluiatus Cardinalis, ſummi Pontificis Legatus, ſtabili iunxit connubio. Ex eadem coniuge Carolus nunc benignitate Dei virilem ſtirpem habet.

Per idem ferè tempus Gallorum Rex cum aliquandiu captiuus in Italia fuiſſet, tandem naui impoſitus, ad Cæſarem in Hiſpaniam perducitur, quem ille non vt hoſtem, ſed vt Regem & hoſpitem penes ſe habuit. Atque exacto vnius anni ſpatio pacem cum eo fecit. Conditiones pacis hoc habuerint; vt Gallus Cæſari Neapolim, Mediolanum, & Genuam in Italia, in Belgio Atrebatum & Tornacum cederet, Burgundiæ Ducatum reſtitueret, Omnia Flandriæ iura, & Artheſiæ in Carolum & huius poſteritatem transferet, Heſdinum redderet, omnes ſuos dominatus & poſſeſſiones reciperet Dux Borbonius, redderentur quos ex Cæſarianis captiuos Gallus haberet. Eſt præterea in fœdere diſertè ſcriptum, vt Gelriæ Dux ad ſupremum vitæ diē eius terræ dominus eſſet, à cuius morte ius vniuerſum ad Cęſarem Carolum deuolueretur. Et ſi Gelriæ liberi ex legitima vxore contingerent, eos Carolus alijs prouentibus annis ditandos cohoneſtandosque ſuſciperet. Item Galliarum Rex claſſem, ſexcentos equites & peditum ſex milia, in ſemianum ſuo ſemptu aleret proficiſcenti ad Italiam Cæſari. Duceret etiam vxorem Leonorā Portugaliæ viduam, quæ Caroli ſoror annos nata erat plus minus viginti octo, quum hæc agerentur.

tu-

in Hiſpanijs Leonora dotali nomine acciperet du- Anni.
ita milia coronatorum, & comitatus Maldouien-
n, Ceſſorium, ac Barenſem. Ea omnia niſi intra cer-
n tempus præſtaret, in cuſtodiam vnde emitteretur
liret: ea ita futura obſides daret, quos & dedit duos
filijs natu maximos. Ita Franciſcus ex Hiſpania in
nciam redijt. Cæterum quæ his conditionibus facta
e eſt, non diu tenuit. Nam reuerſus domũ Gallus ſum-
pere bellum reparauit, miſſo cum exercitu non
temptibili in Italiam Rege Nauarræ, qui aſcitis
belli ſocietatem Venetis, terroris ac prædæ omnia
npleuit. Venetus, ſexaginta nauium instructa claſſe,
Siciliam vi occupandam mare ingreditur. Sed na-
um ille apparatus in Freto Adriatico perijt, atrociſſi-
tempeſtate claſſe diſiecta, cum ingenti hominum
nicie. Nec ſic quidem vrbs quæ ſucceſſum & poten-
Cæſaris in Italia metuebat, tanta accepta clade quie-
contracta enim repente quadraginta armatorum
lia Romam ire iubent, cum quibus & Gallorum co-
s, quæ ſe Veneto iunxerant Cæſareani congreſſi e-
giè vicerunt, experti hac pugna ſi vnquã antea, non
multitudine eſſe victoriam belli. Numero enim lon-
nferiores erant. Hoc loco ex Venetis cæſa traduntur
inti hominum milia. Ceciderunt ex Gallis plerique
illuſtres.

Hungaria vaſtatur à Turcis.

Latius Turcarum arma vagata ſunt intra Hungarię 1526.
s, quam Chriſtiani nominis Regibus decorũ eſſet.
c tempore Ludouicus Hungarorum Rex cum fidei
tibus conflixit, ſed militum numero longè inferior,
ſuis, vt quidem tradunt, etiã proditus tandem fuge-
ogitur, dumque fugit in paludes coniectus, profun-
imo cum ipſo equo hauſtus eſt. Cadauer eius po-
inuentum, Viennæ Auſtriæ vrbe ſepelitur, in æde
tomartyrij ſacra. Pręſenti ſucceſſu ferocior factus ho
quæ ante pugnã non adierat loca peruaſtauit, non
ninibus, non iumentis, non pecoribus, non arbori-
infelicibus frugiferiſve, non ſatis ipſis, non tectis
ercit.

Anni.

Roma capitur à Cæſarianis, Haga Hollandiæ diripitur à Gelris.

1527. Erat annus redempti orbis M. quingenteſimus vigeſimus ſeptimus, cum mēſe Maio Carolus Borbonius Dux per Senam Italiæ vrbem iter faciens, Romam properaret, cum Cæſarianis exercitibus. Iam non longè aberat à mœnibus quo tempore ad Pontificē miſit, qui ſignificaret, vt militem alimentorum inopia laborantem intra vrbem reciperet, eos non vt hoſtes, ſed vt hoſpites omnia facturos. Negat Pont. ſe admiſſurum Italiæ populatores. Hoc cognito & accepto reſponſo, Borbonius vt ſuos animaret, primus ſchalas vrbi admotas, conſcendit, quodque dolendum fuit, eodem temporis momento bombarda ictus decidit, & nō multò poſt obijt. Huic ſuccedēs Princeps Arangius vir militari virtute & prudentia magnus, militem ad tentanda mœnia hortatus, Romanos oppugnat, tamdiu ſe ſtrenuè defendentes, quoad exorta denſior nebula noſtrorum eis conſpectum eripuit. Ita pridie Nonas Maias vrbs capta eſt, olim totum quę ceperat orbem. Victor miles ingreſſus, recta ad Pontificias ibat ædes, hic enim ſe Pont. inuenturos putabant, ſed ille in arcem munitiorem conceſſerat, S. Angeli dicitur. Media igitur vrbe edita cædes ingens, ab irato hoſte maximè germano, cui hominum generi inuiſum iam annis aliquot Eccleſiæ nomen eſt. Perijt hoc loco Cardinalium vnus, qui probè instructus armis furenti ſe victori obijcere auſus fuerat. Ab hac cæde vrbs direpta eſt, & quicquid in domo Pontificia precioſæ rei inuentum, abſtulit hoſtis. Iam & arx ipſa vbi Pontifex erat, obſideri cœpta, quumque dies triginta & plus eo præſidiarij noſtros fortiter tuliſſent, & obſeſſis omnis præciſa ſpes eſſet futuri ſubſidij, Pontifex ad Nonas Iunias, vt alij ſcribunt ad decimum eius menſis diem, cum ducibus copiarum colloquutus deditionē fecit. Eodem tempore ceſſit, & oppida aliquot Cæſari, quæ Arangij ſtudio poſtea validis ſunt firmata præſidijs. Promiſit etiam ſe adnumeraturum quadraginta milia coronatorum ad perſoluenda militibus ſtipen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

pendia. Cæſarianis ita in arcem admiſſit, pontifex, & i apud eum Cardinales erant, Caietam abducti ſunt. ibus ſeruandis datus eſt princeps Alarconius, donec Cæſare nuncius veniret, vnde quid fieri ille vellet, di- cidè cognoſceretur. Cæſar de vrbis direptione factus rtior (nam hoc inſcio patrata omnia) vehementer do- it, & Pontificem cuſtodia dimitti iuſſit.

Hic dicam de Borbonij Ducis defectione à Rege Gal- rum, quam huiuſmodi fuiſſe accepi. Carolus Borbo- æ Dux, patre natus Gilberto Borboniæ, & Aluerniæ omite, prudentia multa, & militari gloria vir inſig- s; quum Suſannam vxorem amiſiſſet, quæ Petri Bor- niæ Ducis & Annæ Ludouici Francorum Regis vn- cimi filia fuit, orta eſt ei contentio de Borbonico du- tu, cum Ludouica matre Franciſci, huius nominis imi Regis, hac genus ſuum referēte ad Carolum Cla- montis quondam principem, ac Borboniæ ducem, o aſſerente ſe Borbonici ducatus ex paterna ſucceſſi- ne hæredem legitimū. Ad quæ accederet etiam quod ſanna moriens in virum ſuum pleno iure Ducatum anſtuliſſet. Hac lite & controuerſia adhuc durante, ex Franciſcus voluit, vt Ludouicam Carolus vxorem uceret, cumque videret huc adduci illum non poſſe, inari cœpit niſi obtemperaret, fore vt grauiora pate- tur, qua Regis oratione offenſus Borbonius, vno ſecū ſumpto fideli famulo, clam relicta patria in Hiſpaniā d Cæſarem nauigat, à quo benignè exceptus, non ſo- um in eorum qui à concilijs ſunt aſciſcitur ordinem, d exercitibus etiam qui tunc temporis in Italia erant, ræficitur. Ad quos profectus in delegato ſibi munere deò ſtrenuum ſe exhibuit, vt non modò ex Mediola- enſium, ſed etiam Italiæ finibus Gallicas eiecerit pha- anges, & rege apud Ticinum capto, atque in Hiſpaniā d Cæſarem abducto, Italiæ vrbes imperium accipere oegerit, & orbis etiam caput Romam ſuis expugnan- dum dederit, quod vltimum fuit operum eius in terris. Nam vrbis mœnia dum oppugnantur, ipſe bombarda ictus ex vulnere poſtea obijt. Hic illi humato factus eſt

titulus. Deuicto Gallo, aucto imperio, Pontifice obſeſſo. Italia ſuperata, Roma capta, Borbonij hoc marmor cineres habet. Eodem anno ob rebellionem Vltraiectenſium contra ſuum Antiſtitem, qui priuilegia quædam illis ademerat, cum Gelriæ Duce propterea quod rebellantem populum præſidijs militaribus, & armis iuuaret, nouum ſuſceptum eſt bellum. Vltraiecto excluſus Epiſcopus Doreſtati manebat. Milites interim quos Gelriæ dux Vltraiecti collocarat, contractis pluribus ſchaphis vſque ad Hagam Comitis nauigant, & relictis qui nauiculas ſeruarent. cæteri omnes Andreæ Apoſtoli cruce vexillis & veſtibus affixa, Burgundos ſe mentiti, quum in forum veniſſent, edita hac voce, viuat Gelrus, viuat Gelrus, ad diripienda ciuiũ bona diſcurrũt, multaq; omnis generis ſupellectile, multaque vi auri & argenti, in fluuiales cymbas illas, quibus venerant, delata, multis quoque abductis inde captiuis, præda onuſti Vltraiectum redierunt, videntibus id Hollandiæ oppidis, & ferẽtibus hic viris, quod in alia quapiam gente Bellicoſa, non tuliſſent fœminæ. Inter hæc à Gelriæ Duce renium occupatum, & arces quædam, hisque præſidia impoſita. Non multo poſt Georgius Schẽgius Phriſiæ præſes, vir militari gloria hoc noſtro ſeculo inſignis, obſedit Aſletum Cæſaris nomine: cum eo fuit Comes Empidus. Oppidulũ multa vi ſæpius oppugnatum, ſed maiore aliquanto defenſum. Vbi ab his qui obſidione tenebãtur, fame laborari cœptũ eſt, noſtris aperitur ac deditur. Inde ipſe & Iſelſteymus, cui vt militaris diſciplinæ ſcientiſſimo viro Cæſaris copiarũ imperiũ datũ erat, progreſſi Hattenium vi ceperunt. Arx deinde dedita eſt. His auditis Hardervvicenſes, & ipſi paulò poſt imperium accepere Reniũ quoque quod Gelrus occuparat receptum eſt, & temperatum vbique ab iniuria Ducum hac clementia factum audio. vt multa alia oppidula, & arces noſtrorum ſe poteſtati fideique permiſerint. Poſt paucorum dierum quietem cum valida bellatorum manu à noſtris Tiela obſideri cœpta eſt. Excepere magnis animis Tielenſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ieſes tantam belli molem; exceptam ſuis & præſidij Anni.
a Duce accepti viribus nixi, fortiter tulerunt. Iſelſtey-
nus poſt multos conatus ſpe potiundi oppidi abiecta,
inde copias abduxit.

Gelri cæſi à Buſcunducenſibus. Traiectum à Cæſarianis occupatum. 1528.

Ex Ruremunda & Venloa oppidis Gelriæ ciues, cumque ijs è pagis plurimi, ſubitò tumultu die feſto Pentecoſtes amnem Moſam tranſgreſſi, Buſcoducenſium fines irrumpunt, agrumque rapinis & incendijs fœdant. Hoc cognito Theodoricus Batenburgenſis, vir bellicę rei nō imperitus, occaſionē adeptus rei bene gerendæ Buſcoducis, vbi tum erat finitimis è locis magna comparata armatorum manu, nec minori ruſticorum omnis generis Gelrum adortus, & fuſtibus, & telis perculit, pars enſibus aut haſtis proſtrati ceduntur. Conſternatio ingens oritur. Gelri non Ducis ſui imperium, non iuſſa exaudire, diſcurrunt alius alio, magis fugæ quam pugnæ memores. Fit inde aperta fuga, fugientes hos noſtri vſque ad Moſæ ripas ſunt ſequuti. Theodoricus victor commeatu qui multus hoc loco à fugientibus relictus erat, item bombardis, colubrinis alijſque machinamentis Gelrorum inde auectis ouanti ſimilis Buſcoducum victrices reduxit copias. Eodem anno pri die viſitantis Mariæ, cum non multò poſt ſolis ortum Traiecti vigiles è ſtationibus ſuis deceſſiſſent, & iam paterent ciuitatis portæ ingredi egredique volentibus, Epiſcopi copiæ ex improuiſo irruperunt, quibus ad cœnobium vſque Minoritanorum ingreſſus, obijcientes ſe Gelri, partim cæſi, partim capti ſunt cum Ducibus ſuis. Direpta inde eorum bona, qui Gelri partes ſequuti fuerant. Loci Antiſtes de vrbe occupata factus certior, venit & ipſe, cuius eſt iuſſu publicè animaduerſum in ciues duodecim, qui tumultus & rebellionis auctores fuiſſe credebantur, nec ſæuiendi fortaſſe hic finis erat futurus, niſi Antonius Comes Hoochſtratanus, vir prudens & minimè ſanguinarius ex vicino oppi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. oppidulo huic ſubitò accurriſſet, cuius aduentu, omnis quieuit ſuperior tempeſtas. Per idem tempus Antiſtes accepta penſione annua Cæſari Carolo ceſſit Vltraiectum, & cætera loca omnia, quæ antea ipſe & ſui præſeſſores poſſederāt. Vltraiecti, vt ciuili ſublato diſſidio, in poſterum pacate viueretur, ad Catharinæ portam Cæſaris iuſſu extructa arx eſt, perpetuo militum præſidio ad continendos in officio & fide ciues. Hic finis belli fuit cum Gelro geſti. Pax coiuit Gorcomij in Hollandia, & poſtea iureiurando confirmata eſt Mechliniæ in æde Apoſtolorum principi ſacra.

1529. *Veneti & Galli à Cæſarianis fuſi, Pax Cameraci compoſita, Obſidio Viennæ, Morbus ſudatorius.*

Veneti, vt Cæſaris Caroli potentiam comminuerēt, reſumptis armis ad Neapolim occupandam profecti ſunt, habebant ſub ſignis quinquaginta armatorum milia, hunc numerum auxit Gallorum aduentus. Cæſariani audita eorum appropinquatione, nocturnis horis ſummo ſilentio egreſſi, cæſis vigilibus hoſtium caſtra inuadunt, & priuſquam ſomno experrecti arma capere potuerunt, funeſtam Gallo Venetoque pugnam fecere. Et poſtea totis vtriuſque partis viribus in aciem deſcenſum, & ſubitò Ferdinandi Regis ad Cæſarianos ſuperuentu, in prælio, & mox in fuga, multa hoſtium milia aut cæſa ſunt aut capta. Ea clade Rex Franciſcus magis irritatus quam territus, quinquaginta triremes inſtruxit, quibus onuſtis commeatu, machinis, aliiſque oneribus ad vſum belli neceſſariis, impoſitos armatos ad Hiſpaniam miſit, qui domo profecti nō multò poſt ſecundo curſu Hiſpaniæ littoribus appellunt. Expoſitæ itaque in continentem copiæ, maritima loca fœdè populantur, & quum obuium nuſquam haberent hoſtem, ſpe occupandi regnum, & regios filios apud Cæſarem obſides liberandi longius progrediuntur. Haud ceſſauit in tanta occaſione Hiſpanus, nam procedentes à tergo adortus, paſſim trucidat. Præter eos qui cæſi, & quos pauciores fuga texit, cæteri omnes capti ſunt. Eodē anno menſe Iulio, a Gallis non minus male pugnatū eſt, quum

um in ſuis vexillis Aquilam geſtantes, Cæſarianos ſe
ntiti. Mediolanum nullis obſiſtentibus intraſſet, atq;
ciſis qui vrbem tuendam ſuſceperant Hiſpanis, arcē
oq; nullo ſe negotio expugnaturos ſperarēt. Poſt dies
m non multos ijs de rebus certiores facti, Arangius
nceps & Andreas Adorius diurnis, nocturniſq; itine-
us in agrum Mediolanenſem contenderunt, ſuis qui
præſidio erant opem & ſuppetias laturi. Dux arcis vi-
as adeſſe quos per nuntium vocauerat, Cæſareos ex-
itus, Cæſareoſque Præfectos, ſubita facta eruptione,
llos qui locum cinxerant, adoritur. Dimicatum eſt a-
uandiu, fuitque ab initio cruenta, & ambigua pug-
, exitu verò infœlix Gallico militi. Dum enim atroci-
intra mœnia certatur, qui foris erant Cæſareani vr-
capta, ſuorum ſe copijs ingenti lætitia adiungunt, &
ſum fugatumque Gallum, cum cæde ac ſtrage perſe-
untur. Plurimi ex Gallis ſunt ea pugna deſiderati, oc-
buere cum ijs plerique nobiles.

Anno eodem Nonis Auguſti, qui eſt huius menſis
es quintus, inter Pont. Rom. Clementem eius nomi-
s ſeptimum, Carolum à primo huius nominis quin-
m Imperatorem Rom. Franciſcum primum Gallo-
m, Ferdinandum Hungariæ ac Bohemiæ, & Henri-
m Angliæ Reges, Cameraci in æde ſacra virgini Ma-
e congregato ornatiſſimo agmine procerum, aſſiſten
omni faſtigio ordinis Eccleſiaſtici, auſpice Deo, cir-
mfuſa ingenti officiorum ac magiſtratuum ciuilium
ultitudine, æterna pax eſt promulgata. Ac tum de-
um Italia, Hiſpania, Gallia, & Germania bellicis curis
lutæ quieuerunt. Ad hanc pacem componendam, ve-
t Cameracum poſtridie Cal. Iul. Pontificis Rom.
gatus Cardinalis Saluiatus. Quinto verò eiuſdem mē-
die cum pulcherrimo & aulicæ nobilitatis & Eccle-
ſticæ dignitatis comitatu, venerunt in eādem vrbem
æ illuſtres fœminæ, Margareta Caroli Cæſaris amita,
Ludouica Galliarum Regis Franciſci mater, quibus
lis commiſſum fuerat à Cæſare & regibus faciēdæ pa-
negotium. Qua iam promulgata Galliæ Rex Fran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ciſcus, die qui fuit Auguſti nonus, cum vniuerſo flore Procerum regni ſui Cameracũ ingreſſus Margaretam ſalutauit, à qua viciſſim ipſe non vt hoſpes, verũ haud aliter atque numen quoddam cœlitus demiſſum, exceptus eſt. Quo anno inter Principes Chriſtianos pax coiuit, Ferdinandus multa ſibi prius à Turcis Hungariç adempta loca recepit, & hoſtem ſuum Ioannẽ Vayeuodam, qui ad ſe regni iura pertinere aiebat, fugere coegit. Hic ita ſe victum & expulſum iniquiſſimo animo ferens, Turcarum tyranni rurſus implorat fidem. Viſa eſt huius cauſa Turcæ ſatis digna quam totis viribus tueretur. Itaque cum validis exercitibus in Hungariam regreſſus, quæ non multò ante Ferdinãdus recuperauerat, omnia rurſus expugnat. Inde ad Auſtriam veniens, in morem torrentis omnia vi ſua proculcat. Multò plura eius iuſſu edita ſunt in pios crudelitatis exempla, quæ fatu ſcriptóve quis æquare poſſit. Alij luminibus priuati, his manus, illis nares & aures præciſæ, horũ filijs virilia adempta, corruptæ virgines, matronis mammæ mutilatæ, prægnãtibus exſecti vterus, flãmis cõſumpti partus. His patratis Viennam Auſtriæ vrbem fama & opibus celebrem graui obſidione adortus eſt, ſexto Calend. Octob. Fama eſt eum ducenta & quinquaginta milia armatorum ſub ſignis habuiſſe. Obſidionis initio eruptione ex vrbe facta, à pijs repulſi ſunt, è quibus captos complures, Turcarum Imperator Viennam remiſit, nunciaturos ſuis, maximo & terrifico armorum apparatu ac viribus adueniſſe hoſtem. Si deditionem facere vltro vellent, ab omni iniuria temperaturũ, contra ferro & igni ad vnum omnes interituros, ſi pergerent obſidentis curſum impedire. Vbi verò contemptim ſe audiri vidit, totus in ciuitatem verſus, fremere vehementerque indignari, & cum parte multo maxima copiarum eò confeſtim deuolans, tormentorũ crebris ictibus, muro locis aliquot diſturbato, ſuos vrbem inuadere iubet. Atrociter Viennam milites adorti, muros intrepidè ſubeunt, fuit vtrinq; magnũ, ſed Turcis magis cruentum certamen, pijs egregiè & validè vrbẽ ſuam defen-

denti-

de ib⁹. Ad hunc modũ ſemel & iterũ tẽtati noſtri multos Turcis Orco demiſerunt. 3. Id⁹ Oct. impij tertium muros oppugnare incipiũt. vtrinq; clamor auditur. Duces ſuos quiſq; ad locum deſtinatũ ducunt, adſunt, hortantur, rem gerunt. Sed & hoc cõgreſſu impios vicerunt; pilis, ſaxis quæ ingenti pondere eminus incutiebant, in-ſubeuntes Turcas deuolutis. Iuuabat & illud quod faces certatim iacularentur intorquerentq;. Poſtrema oppugnatione tot labores deſudati, tantum ſanguinis fuſum, tanta eſt edita Turcarum cædes, vt qui metu noſtrorum Chriſtianam vrbem ſtrenuè propugnantium ceſſerant, nullis poſtea potuerunt, ne Imperatoris quidem ſui cõminationibus eo adigi, vt recurrerẽt. Nullum puto à cõdito æuo locum maiore mole oppugnatum, nullũ magis ſtrenuè defenſũ. Vicies, vt fertur, hoſtis ſubiji muros, vicies cum ingẽti ſtrage à mœnibus repulſus. Diuorum virtute, nec nõ ciuium, & militum fide manſit inter tot terrores res Viennenſis ad exitum incolumis. Turcarum Imperator poſt multos irritos conatus ſpe potiundę vrbis abiecta, ad Idus Octob. exercitum abduxit, ſexaginta hominum milibus & amplius in oppugnatione amiſſis. Poſtridie à Chriſtianis obſidione liberatis, templa luſtrata, ſupplicationes habitæ, gratulatio facta eſt. Per idem tempus ſub feſtum Michaelis, nouum & inauditum morbi genus, Sudatoriam vel Anglicam peſtem dixere, Brabantiam & loca finitima inuaſit. Fuit eius morbi adeò lætalis, vt quoſdam ante duodecim horas, plurimos ante vigeſimam quartam horam, ex quo ſudare cœpiſſent, abſumpſerit. Sed nuſquam ſæuijt atrocius quàm Antuerpiæ, in qua vrbe tridui ſpatio quadringentos aut quingentos homines extinxit. Languebant in domo vna ſeptem, octo, plures etiam. Miraculi loco habitum eſt, ſi vnus mortem euaſiſſet. Immunes erant pueri, & ſenes ab hoc malo. Qui media ætate eſſent, aut non multò infra hanc, ij incidebant in morbum. Prandentes, commeſſantes, dormientes corripiebat hæc peſtis. Ditiſſimi negotiatores lectis affixi, medicos ad ſe vocabant, montes auri promittentes ſi curarentur.

Sed

Anni. Sed tantum erat malum, vt ipſi medici faterentur ſe neſcire quid eſſet. Tales morbos incurabiles Deus in iram ſceleribus noſtris prouocatus immittere ſolet. Et nunc peſſima quædam videntur portendi mortalibus, niſi malis rationibus finem fecerint. Deus non hœdorum ſanguine, aut frugum primitijs placatur, ſed innocentia, veritate, caſtitate, fide, continentia. Hic non poſſum ſatis mirari hominum ſtoliditatem, quum nobis hoc malum immiſerit Deus, vitijs hominum exacerbatus, culpam in alia reijcimus, & vt canes ſolent, proiectum mordemus lapidem, non attendentes ad eum qui proiecit. Dominus eſt qui nos vocat ad morum correctionem, nec audimus admonentem, ſed friuolis cauſationibus ipſi nobis blandimur. Piè fecerimus, ſi hanc calamitatem ſuis quiſq; noſtrum peccatis imputauerit. Nullus enim mortalium purus eſt ab omni crimine. Eodem anno xxix. in ſuperiore Germania mirè caluit Idolomachia. Per hęreticos eiectę ſunt templis diuorum imagines, ſublata funditus miſſa, rituſq; eccleſiaſtici, monachi ſimul & monachę iuſſę ſunt ponere ſacram veſtem, aut alio demigrare. Multæ apùd Germanos, Heluetioſq; ciuitates in hoc fœdus nomen dederunt.

1530. *Coronatur Cæſar Carolus quintus, Inundantur Brabantiæ, Flandriæ, Hollandiæ littoralia loca, & tota ferè Selandia, Moritur Caroli amita Margareta, Ingens Romæ tempeſtas.*

Hic annus inſignis fuit coronatione Caroli Cæſaris, huius nominis quinti, Bononiæ die vigeſimo ſecundo Februarij, in æde Petronio ſacra, aſſiſtente omni faſtigio ordinis eccleſiaſtici, congregatio ſimul vniuerſo flore Procerum. Imperatoria corona inſigniuit eum Clemēs Pontifex Romanus, eius appellationis ſeptimus. Ab hac coronatione profectus in Germaniam, ſubſtitit aliquādiu Auguſtæ, vt tota paſſim prouincia gliſcentes hæreſes aboleret, & pernicioſiſſimam tempeſtatem verteret in tranquillitatem. Iam enim ſectæ erant hominum à

priſcis

præcis eccleſiæ ritibus deſciſcentium, & ad conuellen-
dam impijs modis, ac penitus demoliendam veritatem
hæreſes iampridem exploſas, atq; extinctas importunè
excitantium. Lutherani, Anabaptiſtę, Sacramentarij ſeu
Œcolampadij, Sacramētariorum propugnator ſtrenuus
Carolſtadius, ſparſis libellis aliquot germanicè ſcrip-
tis perſuaſerat in Euchariſtia nihil ineſſe præter aquam
& vinum. Is error tanta celeritate corripuit omnium a-
nimos, vt ad Naphtan flamma tardius tranſuolet. Eodē
anno nonis Nouembribus Brabantiæ, Hollandiæ, ac
Flandriæ loca littoralia, maritimaque, Selandiam pro-
pemodum vniuerſam, dira aquarū obruit alluuio, rup-
tis aggeribus mari & fluminibus paſſim inundantibus,
cum magna & hominum, & rerum ſtrage, non tantum
pagi, ſed oppida Flandriæ atque Selandię, nauigata ſunt
cymbis fluuialibus. Ferunt maria omnia adeò inſolen-
ter per id tempus aucta, vt ternis aut quaternis pedibus
ſupergreſſa ſint aggerem. Scio fuiſſe paucos admodum
in Selandia, quos tam ſæua hæc tempeſtas non depre-
henderit.

Viſſes ruere per apertos flumina campos,
Cumque ſatis arbuſta ſimul, pecudeſq; viroſq;.
Eripere tecta cumq; ſuis penetralia ſacris,
Iamq; mare & tellus nullum diſcrimen habebant,
Omnia pontus erat, deerant quoque littora ponto,
Occupat hic colles, cymba ſedet alter adunca,
Et ducit remos illic vbi nuper ararat.

Ex hac alluuione multa religio mortalium animos
inuaſerat, tanquam maiora adhuc impenderent mala.
Omni ætati, omni ſexui, quibuſdam locis ieiunia indi-
cta, ſupplicatum eſt ſæpius ſolenni modo ad cœleſtem
iram auerruncandam. Si noctu eueniſſet tam ſubitus &
grandis cataclyſmus, non dubium quin plurima homi-
num milia fuerit abſorpturus. Sed hoc eſt clementiſſimi
patris, noſtris ſceleribus offenſi iudicium, clementia in-
effabili mitigatum, qui nō vult mortem peccatoris, ſed
vt huiuſmodi flagris admonitus corrigatur & viuat. Sic
olim dominꝰ per ranas, locuſtas, cyniphes, aliaſq; peſtes
inui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

inuitauit Aegyptios ad pœnitentiam. Ego multiq; alij
& in patrimonij, & in ſacerdotij agris hoc diluuio, cui
vix queant æquiparari plurimæ inundationes in vnum
conflatæ, grauem fecimus iacturam quæ tamen ferenda
eſt. & beatus Iob imitandus, qui ad omnem ærumnarũ
impetum permanſit immobilis. Si multò grauiora illũ
leuiter placideque pertuliſſe inuenimus, turpiſſimum
fuerit nos in leuioribus minus eſſe fortes. Si tantum ma-
lorum iuſto illatum eſt ad probationem, cur nos pecca-
tores conqueremur cum caſtigamur ad correctionem,
punimur vt reſipiſcamus, percutimur vt conualeſca-
mus? Eodem anno Apoſtolo Andreæ ſacro die, mortem
obijt Mechliniæ Illuſtriſſima Cæſaris Maximiliani filia
Margareta anno ætatis quinquageſimo primo, cũ cæte-
ris virtutibus clara mulier, tum non vno iuſtitiæ exẽplo
digna quę omni ęuo celebretur. Qua nocte animã crea-
tori ſuo reddidit mulier hæc clariſſima, Cometes viſus
traditur apud Hagã Comitis in Hollãdia. Mechliniæ in
tẽplo diui Petri cantatis mortualibus, cadauer eius de-
ducẽte ordine Procerum aulicorum Brugas auehitur, &
ſepelitur extra portas vrbis in cœnobio, quod Marię An-
nũtiationis dicitur. Anno eodẽ Nonis Octob. Romę pię
ter tonitrus ingentes. & crebros ignes, tãta vis aquarum
cœlo decidit, vt altero ſe perituros diluuio meruerint
homines. Tybris ſe effundentis impetu, & publicę & pri-
uatæ domus corruerunt. Atrox vis tẽpeſtatis huius ſecũ
rapuit, & in alueum fluminis dportauit etiam ædificia,
quę trium aut quatuor fictiliũ lapidum denſitate cõſta-
bant. Si qui vitæ ſeruãdæ ſtudio & cupiditate cõſcende-
rãt tecta alta domorũ, hos ventorũ violẽtia humi decuſ-
ſos, Tyberinis vndis abſorbendos dedit. Locis vrbis de-
preſſioribꝰ aquæ in triginta triũ aut ſex pedũ altitudinẽ
ſeſe extulerãt. Vnde factum eſt, vt frumẽti ꝙ tum erat in
vrbe plus quã tria modiorũ milia, fluctꝰ abſumpſerint,
præter vinaria vaſa, quæ diſſoluta effuſo liquore aquis
innatabant, & alia per multa precioſiſſima, quę in pena
rijs hæc tempeſtas repperit. Pontifex Romanus Clemẽs
ſeptimus eius nominis, cum propter bellicos tumultus
plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ures ſe mēſes intra vrbē cōtinuiſſet, die quē ſub noctē Anni.
i tempeſtā ſecuta eſt tempeſtas, motādi corporis gratia,
andi, leuādiq; animi cauſa in Hoſtienſē agrū abierat.

Ferdinandus Rex Romanorum declaratur, Terræ motus in Luſitania, Fuſæ Turcarum copiæ à Ferdinando.

Ianuarij menſis xi. die Carolus quintus Imp frequē- 1531.
ti procerum Germaniæ conuentu, admirabili populo-
rum atque optimatum conſenſu Aquiſgrani Ferdinan-
dum Bohemiæ & Hungariæ Regem fratrem ſuum, vt
gradum ei faceret ad Imperium, Regem Romanorum
declarauit, quo quidem facto, hoc eſt fratre ſuo ad gu-
bernacula tantarum rerum promoto, Carolus Cæſar &
ſibi conſuluit, & Chriſtianum nomen, & Romanum
imperium amplificauit. Anno eodē, ſeptimo Cal. Feb.
motu terræ cōcuſſa eſt tota ferè Luſitania. Vlyſſippone
corruerūt mille & quingētę domus ex omniū ſpectatiſſi-
mis, plus ſexcētæ ruinā minatæ ſunt. Tēpla omnia in la-
pidū aceruū redacta tradūtur. Hic motus terræ dies octo
durauit, & quotidie per interualla redijt, vt ſepties aut
octies interdiu huic periculo fuerint obnoxij incolę, vn-
de relicta vrbe homines in cāpis ſubdio agere ſunt cō-
pulſi. Ad hæc ex locis illis quidā ſcripſerūt, certos hiatus
factos, vnde peſtilētiſſimus aër exhalaret. Atq; hinc atro-
cem exortā peſtilentiā. Ex inundationib⁹ quę ſolito fre-
quētius cōtingunt, ex terræ motibus equidē neſcio quid
ominem, niſi extremum illum diem inſtare, quē diuus
Paulus omni Chriſtiano homini, omnib⁹ votis expectā-
dum pręcinit. Agēte Aquiſgrani à coronatione Ferdinā
do tū, ratus Turca veniſſe tēpus quo rē Chriſtianā vel mo-
dico conatu affligeret, in Hungariā recurrit, Viennā ite-
rum tētare volebat. Hac de re acceptis literis Ferdinandus,
qui ad ſuos ſcripſiſſet, vti viderēt, ne maius aliquot detri
mentū Chriſtiana reſpub. pateretur. Duces caſtra caſtris
contulerunt, cū hoſte in aciē deſcēderunt. Fuit nouo Ro-
manorum Regi, id pręliū felix, copiarū Solymani parte
multo maxima aut capta aut cæſa. Vtinam huic principi
Deus felices proroget annos, vt debellatis fidei hoſtib⁹,
Turcis, qui orbē terrarum ſpe amplectuntur, ſanctā vr-
bem recipiat, & adoret in loco vbi ſteterunt pedes eius, qui

no;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anni. nos ſanguine ſuo à morte vindicauit.

Anno eodem ſtella crinita viſa eſt menſe Auguſto, de qua variæ doctorum hominum opiniones fuerunt, aliis aliud portendere eam minari affirmantibus. Sequuta eſt longa ſiccitas, & caritas rerum omnium, maximè frumenti. Vnde vulgi ac multitudinis exauditæ querelæ magiſtratus ſuos incuſantis, in eos probra & maledicta iacientis, vt malorum omnium autores. Hi ſunt mores vulgi. ſi quid incommodi eſt cuius cauſam ignoret, culpam reijcit in eos, quorum conſilio Reſp. adminiſtratur. Eodem anno & menſe in litora Hollandiæ nō longè ab Herlemo, mare piſcem eiecit mortuum, qui lōgus fuerit pedes ſexaginta octo, craſſitudini eius qui viderunt triginta, oris hiatui tredecim pedes tribuunt. Idē annus Ludouicę matris Franciſci primi Gallorum regis morte, & victoria Poloniæ regis contra Vayeuodam Muldauiæ Turcæ tributariū, & Valachos inſignis fuit. Valachi bis cum Polono manus conſeruerunt, Polonus vtroq; prælio ſuperior, priore Valachorum ſex milia profligauit, ex quo numero multi cæſi, capti ſunt quam plurimi, altero ipſum quoq; Vayeuodam duobus vulneribus ſaucium fugere coêgit. Per idem tempus Veriēſium princeps Adolphus Duuelandiam Selandiæ inſulam ab vndis recuperauit, & in eam aggeribus muniendam impendiſſe dicitur aureorum quinq; & ſeptuaginta milia. Eodem anno tertio Nonas Septembris fato defuncta eſt Dulcia mater mea, cuius animæ precor Deum propitium, & inter piorum animas quietem perpetuam.

Princeps Bergenſium moritur.

1532. In ſuperiorem Germaniam reuertitur Carol. Imp. Menſe Ianuario Bruxellæ ex humanis deceſſit, ætate ad veſperam vergente, clariſſimus Princeps Ioannes à Bergis, vir factus ad vtilitatē patriæ, ſculptus ad ornamentū aulæ ducalis, ad decorandam imperij maieſtatem datus diuinitus. Vixit tribus ſummis principibus longè gratiſſimus, Maximiliano Cæſari, Philippo Regi Caſtellæ, & qui nunc imperat Carolo Philippi filio. Ioannes de quo

quo loquimur, hęredem reliquit Antonium filium vnicum, qui mira indole ſummam ſpem de ſe præbet, & quod perraū eſt inter fœlices, bonas literas etiam amat, & hac literarum gratia. Eodem tempore quo Berganus Princeps obijt, Carolus Cæſar ex Brabantia in ſuperiorē Germaniam redijt, ad ſedandam immanem eccleſiæ tempeſtatem. Eſt immanis omninò, & atrociſſima tempeſtas, quum homines Chriſti nomen profitentes eo veſaniæ prolabuntur, vt Pontificem Romanum, nunc beſtiam, nunc meretricem illam Apocalypticam vocent, epiſcopos & ſacerdotes ipſi ſibi eligant laicos rudes vxores, & liberos habentes, Doctores, omnes veteres & nouos, & libros eorum contemnant, officia miſſarum abſq; vllis veſtibus ſacerdotalibus celebrent, vigilias & ieiunia tectorium eſſe hypocritarum, feſta Deiparæ, apoſtolorum, & aliorum diuorum inuenta eſſe ocioſorum affirment. In Sacramento Euchariſtiæ nihil eſſe diuinitatis credant, & propterea in idololatriam cadere omnes, qui genua coram illo flectunt, & incurrunt. Non poteſt animus vere Chriſtianus non ingemiſcere, conſiderans quo prolapſi ſint hominum mores. Orandus eſt Deus paſtor æternus, vt diſiectas palantes, ac diſſipatas oues ad Eccleſiaſticæ concordiæ caulas reducere, & Caroli Cæſaris recta conſilia fauore ſuo proſperare dignetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

HADRIANVS BARLANDVS

Hadriano Blehemio Equiti Aurato, & inſignis oppidi Louanienſis Præfecto vigilantiſſimo, S. P. D.

Magnam eſſe humanarum rerum inconſtantiam Præfecte vigilantiſſime, triſtes regnorum exitus, euerſaq́ funditus imperia demonſtrant. Magnum fuit & diuturnum Aſſyriorum imperium, durauit enim annos mille ducentos & triginta nouem, occidit tamen nihilominus. Stetit Medorum regnum annis trecẽtis minus octo, ſed & hoc concidiſſe videmus. Sic Perſæ, Macedones ſic in Græcia Athenienſes, Lacedæmonij, Thebani imperare, rerum ſumma potiri deſierunt. Cecidit Ilium, dixit ille, & ingens gloria Teucrorum, Cecidit Carthago Romani æmula Imperij. Nec Roma quæ triplici bello victam Carthaginem deleuit, in ſuo ſtatu permanſit. Nam hanc cæterarum victricem gentium, Gothus vicit, dirupuit, incendit, multitudinem omnem per Latij & Campaniæ oppida diſperſit. Atq; inde, vt omni humano cultu deſertæ vrbis fortuna, ita & imperium inclinauit. Omnibus vna fuit cadendi neceſſitas, quia hominum eſſent, quorum nihil eſt in terris perpetuum, nihil non interitui obnoxium. Cæterùm ne imperij nomen prorſus ex Italia tolleretur, non ſine numine diuum, non ſine cœli prouidentia cõtigiſſe, videtur mihi, vt poſt incenſam, exciſamq́ à Gothis vrbem Romam, continuò diuerſa Italiæ parte Venetiæ conderentur, vbi Imperij nomen diutius locum haberet. De huius ſtupẽdæ ac toto orbe terrarũ nominatiſſimæ vrbis Ducibus, ac Præfectis, quũ his diebus li

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

bis librum vnum confeciſſem, non mihi viſus ſum vlli cō-
gruentius eum dedicaturus, quam tibi, qui à Cæſarea
maieſtate huic vrbi multis dotibus eximiæ florenti Præfe
ctus, & optime munus tibi commiſſum adminiſtras, & le-
gitimis perfunctus negotijs, libenter inſignium virorum
res geſtas legis, quæ ſtudia nimirum humanæ ſunt veræ
ſolatia vitæ, quæ vita dum continuo fluctu vexata labo-
rum fertur, ad hunc feſſam recipit ſe prouida portum.
Suſcepti in hac hiſtoria ſcribenda laboris non me pœni-
tebit, ſi tua dignitas hoc munuſculum ſibi dicatum gratū
eſſe teſtabitur. Dominus Ieſus te ſeruet incolumen,
ſemperq; in maius ac melius prouehat. Vale
Louanij quarto Cal. Maias, Anno
redempti orbis

M. D. XXXII.

 HADRIA-

HADRIANI BAR-LANDI DE DVCIBVS VENETORVM LIBER.

PAVLVTIVS HERACLIANVS, VENETOrum Dux primus.

VEnetorum Dux primus, communi omnium cõſenſu declaratus eſt Paulutius Heraclianus inclytæ vir iuſticiæ. Incidit eius creatio in annum ab vrbe condita octogeſimum ſecundum, ac ducenteſimũ, vt alij, ſeptimum ac nonageſimum ſupra ducenteſimum, vt item alij, ſeptuageſimum ſextum. Tradidit nouo Duci inſignia quædam populus, quibus ampliſſimam dignitatem ornandam putauit. His ita receptis Dux, vt rempublicam bello, cui tum erat implicita, leuaret, cum longobardis pacem fecit. Obijt Paulutius annis viginti & menſibus ſex in principatu exactis.

Marcellus Heraclianus Dux ſecundus.

In demortui locum ſufficitur Marcellus Heraclianus, cuius Ducatus 9 habuit an. Hic nihil geſſit dignum memoria, fuit mira alioquin vir probitate, amœnoq; ingenio, nec omninò à rebus bellicis abhorrenti. Mortuo
Dux 3. Marcello Horleus Vrſus eſt Dux creatus. Huius temporibus Longobardi Rauennam vrbem vetuſtiſſimam armis oppreſſerunt. Vrſo à ſuis popularibus, quia belli quo premebantur fuiſſet autor fœde trucidato, regiminis mutata forma, & principis loco nouus magiſtratus inductus eſt, Magiſtrum militum dixerunt. Sub militari Magiſtro nondum acto quinquennio, cũ Ducis magno deſiderio teneretur populus, ducaria adminiſtratione
Dux 4. in vrbem reducta. Vrſi filius Theodatus princeps declaratur, quem xiii. adminiſtrationis anno inſidijs exceptum, atq; excæcatum Galla quidam principatu deiecit.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Sed quæſitum ſcelere, imperium non diu tenuit, nam & ipſe priuatus oculis, anno regiminis ij. in exilium eſt actus.

Dominicus Monegarius Dux vi.

Huic ob ferox ingenium annuos Tribunos dedit populus cum quibus præeſſet. Verebantur enim hominis temeritate magnum aliquod incommodum acceptura rempublicam, niſi in conſultationibus adfuiſſent, per quos illius præceps cohibererur ingenium. Sed ne hoc quidem modo reipublicæ proſpectum eſt. In omne ſcelus mox praua erumpente natura. Tum vero ciues nouæ tyrannidis impatientes, luminibus priuatum, quinto principatus anno ſummo magiſtratu abire coëgerũt.

Mauritius Heraclienſis Dux vij.

Vir ingenio & vita clarus, quum ex optima adminiſtratione ingentem populi fauorem ſibi conciliaſſet, frequenti conuentu, impetrauit quod ad id tempus præceſſorum nemo, vt Ioannem filium ſibi in regimine ſo- *Dux 8.*
cium aſſumeret.

Obelerius ix. Dux.

Hic quoque ingenti fauore ciuium, rectè factis collecto, Beatum fratrem ſibi in principatu collegam cooptauit.

Angelus Particiatius x. Dux.

Sequutus Angelus Particiatius, traditur omnium primus Ducarium in Riuoalto thronum habuiſſe. Sunt & huic dati Tribuni, cum quibus decerneret. Inter publica ſuæ adminiſtrationis opera Heracleam inſtaurauit, quæ poſt recentiorem illam ædificationem, noua ciuitas eſt appellata. Iuſtinianum filium, & Angelum ex eo nepotem collegas ſibi in Ducatu aſciuit. Huic Particiatio Chriſti regis noſtri, diuæ etiam Virginis veſtium partes, & cum his Dominicæ Crucis lignum Leo Imperator dono miſit.

Iuſtinianus vndecimus Dux.

Poſt mortem patris, Iuſtiniamus Remp. ſolus adminiſtrare cœpit. Author fuit, vt Veneti claſſem contra Saracenos mitterent, qui per ea tempora Europæ inſu-

las in primis Siciliam multum infeſtabant. Iuſtiniano rempublicam gubernante, diui Marci corpus ex Aegypto Venetias furto eſt tranſlatum, quod ipſe ſtatim domeſtico intulit ſacello. Iamq; factus haud parui numinis hoſpes, non multò poſt è viuis exceſſit, quũ ferè biẽnium præfuiſſet. Teſtamento mãdauit, vt ſui amplius & auguſtius diuo Marco templum erigendum curarent.

Ioannes Badoarius xii. Dux.

Iuſtiniano fratri ſuccedit Ioannes, qui Reip. adminiſtrationem à diuis orſus, templum extruxit ducariæ ſedi propinquum, in quod iam rite conſecratum Euangeliſtæ corpus ex minori ſacello tranſtulit. Idem ob graues ſimultates, quas cum Maſtalitiæ familia, quæ tum erat Venetijs nobiliſſima, exercuit ab aduerſæ factionis hominibus ante ædem Apoſtolorum principis, quo ſacrorum gratia venerat, inſidijs exceptus, principatus inſignibus exuitur, exutus barbamq; & capillos detonſus in Gradum inſulam relegatur, vbi ſacris initiatus vita deceſſit, anno quam præeſſe cœperat octauo.

Petrus Tradonicus tertius decimus Dux.

Tradonicus Pola, quod in Italię finibus vetuſtum oppidum eſt, oriundus Ioannem filium ſibi collegam accepit. Paulo gentium doctori templum magno, vt tum erant ciuitatis opes, ſumptu extruxit. Narentanis proxima maria infeſtantibus bellum intulit, ſed parum feliciter. Miſſus ab eo filius contra piratas, patre fortius depugnauit. Sũt & in Mauros Saracenos triremes ſexaginta Tradonici ſtudio inſtructæ, qui anno regiminis ſui vndetriceſimo, quum die quodam ex ſacra æde domum rediret, plurium coniuratione exceptus occiditur.

Vrſus Dux xiiij.

Hic rempublicam domi foriſq; feliciter adminiſtrauit, Mauros in Dalmatiã progreſſos ſubitò appulſu turbauit, atq; abire coëgit. Ioannes principis filius iuuenis impiger, in ea expeditione, adeò ſtrenuam operã nauauit, adeò in hoſtem fortiter eo die depugnauit, vt iuſſu populi datus ſit patri collega in principatu. Vrſum

Baſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Baſilius Imperator Protoſpatarium creauit, qui tũ primus erat honor apud Græciæ Imperatores, Viſus Gratitudine cum Baſilio certare cupiens, duodecim campanas magni ponderis illi Conſtantinopolim dono miſit. Ita Veneti Ducis munere & liberalitate, Græci tunc primum æs cãpanum habere cœperunt. Vrſus mortẽ obijt, quum in principatu egiſſet annos ſeptendecim.

Ioannes Badoarius xv. Dux.

Vrſi filius Ioannes ſurrogatus Cornelio & Cypriano diuis phanum condidit, quod temporis interiectu alius princeps in monaſterium virginum vertiſſe traditur. Inuenio hunc Ioannem quum per aduerſam valetudinem reipublicæ præeſſe non poſſet, feciſſe populo poteſtatem noui Ducis creandi, quo facto ipſe in ordinem ſe redegit, inito quidem, ſed nondum exacto regiminis anno ſexto.

Petrus Candianus Dux xvj.

Petrus Candianus initio ducatus ſui longas aliquot naues miſit ad comprimendos curſus Narentanorum, qui Venetæ reipublicæ veteres hoſtes proxima maria latrocinijs infeſtabant. Hic nihil geſtum eſt, hoſte nuſquam reperto. Non longo interiecto tempore, idem Candianus alias naues in eoſdem hoſtes eduxit, quos repertos circa Dalmatiæ promontorium Miculum, maioribus prope animis, quam viribus adorti Veneti, primo quidem congreſſu ſuperiores, eorum naues aliquot oppreſſerunt. Verùm Narentani multitudine præſtantes, quum ducariam nauem, reliquaſq; circumueniſſent, victoriam adepti ſunt. Dux Candianus in pugna cecidit, menſe ducatus quinto. Occiſi corpus hoſtibus ſubtractum, paulo poſt Gradum deportatur, atq; ibi loci ſepelitur.

Petrus cognomento Tribunus Dux xvij.

Petrus cognomẽto Tribunus, poſt occiſũ in prelio nauali Candianũ, maximo populi fauore & cõſenſu Dux creatus, à Caſtelli Riuulo vſq; ad Iubanicam ædem virginis, murum extruxit, vt vrbem muniret aduerſus piratas, perpetuos hoſtes loca Venetijs proxima infeſtantes.

Huius principatu Hunni gens Scythica tumultuosè in Italiam erumpentes, quum vna atque altera pugna victores fuiſſent, ſucceſſu elati ferro igniq; omnia vaſtauerunt, ac repente omni bellica vi in Venetos conuerſa, ab ijſdem circa Albiolam victi ſunt. Quo proſpero & ſecundo prælio ingẽs Veneto nomini parta gloria, quum illud in ore omnium eſſet, fregiſſe Venetos Hunnicam rabiem. Dux Tribunus diem ſuum obijt, quum vndeuiginti, vt alij ſcribunt, tres & viginti annos domi foriſq; rempublicam feliciſſime adminiſtraſſet.

Vrſus Badoarius, Dux xviij.

In demortui locum Tribuni Vrſum Badoarium ſuffecit populus, virum mira probitate & innocentia præditum. Hic quum annos nouendecim multa cum laude rempublicam Venetorum adminiſtraſſet, ſponte magiſtratu abijt, vitamque ſecutus monaſticam, in ſancti Felicis Amiani cœnobio cœleſtium rerum cõtemplationi intentus, vitæ reliquum tranſmiſit.

Petrus Candianus ſiue Sanutus, xix. Dux.

Vrſi voluntariam abdicationem ſequutus eſt principatus Petri Sanuti, qui Petri illius Dalmatico bello interfecti filius, iccircò & ipſe Candianus eſt dictus. Hic princeps in Hiſtros mouiſſe, atq; eos prælio fudiſſe traditur, ob raptas virgines. Celebrabant eæ nuptias in æde diui Petri Venetijs. Hiſtri Venetorum hoſtes vrbem ingreſſi, repẽtè impetu facto in puellas cũ dotibus & reliquo apparatu oẽs abduxerunt, quibus poſtea Candiani ductu recuperatis in inclytæ memoriam victoriæ annuos ludos decreuit ſenatus, qui Mariarum ſunt nuncupati. Candianus altero Ducatus anno deceſſit, alij ſeptennium huic tribuunt.

Petrus Badoarius xx. Dux.

In huius Petri tempora victoriam contra Hiſtros in Crapulanis paludibus, & raptarum virginum recuperationem referunt quidam ſcriptores. Pręter id nihil de eo inuenio. Præfuit biennium, alij vnum adijciunt annum.

Candia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Candianus Dux xxi.

Badoarius ſucceſſorem habuit Candianum , quo principe in Narentanos proximo mari graſſantes iterum educta claſſis, ad cuius famam hoſtis territus non modo congredi nō eſt auſus, ſed miſſa legatione etiam pacem petijt, quam his conditionibus dedit Venetus, vt damna illata Narentani æqua æſtimatione perſoluerent. Sunt qui tradant, re infecta, vt non rarò alias, claſſem vnde venerat reductam eſſe. A Dominico Oliuenſi antiſtite Regis regum præcurſoris in terris reliquiæ quædam rite conditæ ſunt in templo quod ipſius maiores conſtruxerant ea vrbis parte, quæ Embraga dicitur. Candianus quum tres haberet filios, medium cui Petro nomen, ſibi collegam aſſumpſit. Huic optimi patris conſilia aſpernanti, & facinoroſos ad apertam ſeditionem in ciuitate mouendam ſolicitanti, populus abrogauit imperium, & exilium indixit. Atq; it iudicatus hoſtis, hoſtiliter Venetos inſectatus naues eorum circa Rauennæ littus oppreſſit. Quo filij in patriam ſcelere audito, pater ita conturbatus dicitur, vt paucis diebus mœrore vitam finierit.

Petrus Candianus xxij Dux.

Hic vide leuia ſemper vulgi ſtudia, patre mortuo, filium, quem antea hoſtem & exulem declarauerat, reuocatum Ducem conſtituit. Qui ſuperbiæ ac minarum plenus, quum formidabilis mallet quam iucundus videri ciuibus, pro legitimo principatu manifeſtam penè cœpit exercere tyrannidem . Ducarium præſidio firmauit, nihil dixit, aut fecit, quod non idem ſuperbiſſimi eſſe tyranni videretur. Quum talis eſſet, ciues libertatis ſuæ non immemores, repente in publicas ædes facto impetu, multis eum vulneribus conficiunt. Iugulatus cum eo in nutricis gremio filius paruulus. Amborum corpora ad macellum proiecta, populus iuſſit canibus lanianda relinqui, ſed poſtea rogatu Ioannis Gradonici tam fœdo ſpectaculo multitudinis ingenſæ oculis ſubtracto, è publico deportata cadauera, in templo diui Hilarij honorificè ſepeliuit. Hic Petrus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

annos præfuerat ſeptemdecim.

Petrus Vrſeolus Dux xxiij.

Succeſſit Petrus Vrſeolus ab cæſi Ducis ingenio lon-
gè diuerſus. Cum Saracenis Italiam bipartito ingreſſis
maritimo prelio conflixit, quibus fuſis, fugatiſque, ac
magna ex parte cæſis, magnam ea victoria Veneto no-
mini gloriam reportauit. Filius huic ex Felicia vxore
vnicus fuit, quo nato & Ducem ipſum & vxorem per-
petuam vouiſſe Deo caſtitatem inuenio, atque inte-
rim ea innocentia rempublicam ab eo adminiſtratam,
vt ex ijs quæ faceret, videretur ſuſcepiſſe principatum
non tam vt præeſſet, quam vt reipublicæ prodeſſet, at-
que eam in ſtatum meliorem redigeret. Quod haud du-
bie præſtitiſſet viri probitas, niſi nouo quodam exem-
plo ſe magiſtratu abdicaſſet. Venetias peregre applicuit
Guarinus quiſpiam ex gente Aquitanica, & monachus
qui ad Vrſeolum deductus, humaniterq; ab optimo du-
ce exceptus, multa hic de religione & pœnitentia locu-
tus, principis iam ante ſua ſponte diuinis rebus dediti
animum ita mouit, eoque ſenſim perduxit, vt de prin-
cipatu reddendo cogitare cœperit. Ad id faciendum
Vrſeolus non plus ſibi moræ, ac temporis popoſcit,
quam quoad vrbis ſtatum pacatiorem feciſſet. Dimiſ-
ſum itaque monaſticæ vitæ profeſſorem illum intra
annum iuſſit ad ſe recurrere. Interim ad opera pietatis
conuerſus, ipſe pauperum inopiæ ſubleuandæ ſtuduit,
collegia, clerum, religionem omnem incredibili cha-
ritate protexit ac fouit. Per hæc opera circumactis men-
ſibus noctu (iam enim Guarinus ad conſtitutum tem-
pus recurrerat) ignoto habitu clam vxore, clam libris,
clam amicis omnibus vrbe egreſſus peregre abijt, eum-
que ducatu ac patrio ſolo excedentem quatuor alij in-
ſignes pietate viri, eius conſilij cõſcij ſequuti ſunt. Pro-
cedente verò tempore Vrſeolus, ita religione & ſancti-
tate profecit vt poſt obitum in Aquitania, vbi reliquos
egit vitæ annos, multis claruerit miraculis. Ita optimi
principis adminiſtratione altero eius creationis anno,
priuati Veneti, magno quidem mœrore, maiore tamen
deſiderio affecti ſunt.

Vita-

Vitalis Candianus, Dux xxiiij.

Vitalis Petri Candiani tertij filius Dux factus, Vita-
n patriarcham Gradenſem populi metu in exilio ad
tempus agentem reuocandum curauit. Huic vnus
;iminis exierat annus cum grauiſſimo correptus eſt
orbo, quo indies magis magiſque inualeſcente ratus
um ſibi imminere magiſtratu ſeſe abdicauit, & poſt
quot dies vita decedens ad diui Hilarij ſepelitur.

Tribunus Meuius, Dux xxv.

Poſt Candiani obitum, Tribunus Meuius Ducatum
cepit, vir multum ſolers ſed verborum paucorum.
rum feliciter ab eo Reſp. adminiſtrata eſt. Nam & ſui
m ciues non ſemel atroci coniuratione petiuerunt.
Maurocenis Caloprinisque cum primis illuſtribus
milijs maioribus odijs quam viribus inter ſe certanti-
s fœdiſſimæ intra vrbem cædes commiſſæ ſunt. De-
ſuit & hic principatum, quum rebus præfuiſſet an-
os quatuordecim, nec ita diu poſtea vixit.

Petrus Vrſeolus Dux xxvj.

Surrogatus illi à populo Petrus Vrſeolus rem Vene-
tam non ſolū domi, ſed foris etiam mirū in modum
xit. A Baſilio & Alexio Græciæ Imperatoribus obti-
uit, vt toto eorū imperio immunes à vectigalibus eſſet
eneti negotiatore. Parata claſſe, militibuſq; in naues
npoſitis ſub vernū anni tēpus in Dalmatiā mouit. Vi-
is hic Naretanis leges dedit, atque ita purgato latroci-
js mari, victorē exercitū Venetias reduxit. Ducariū &
plū à Petro Vrſeolo q. cæſo Cādiano ſucceſſit, inſtau-
ri cœpta, magno ſtudio abſoluit. Bona ſua bifariā par-
9, vnā partē eamq; meliorē libris ſuis dedit, alterā pau-
ribus alēdis & ſacris ædibus reparandis impēdit. Mor-
us eſt anno regiminis ſui xviij. Corpus eius mœſta ci-
tas, amplo funere elatum condidit in atrio Zachariæ.

Otho Dux xxvij.

Patri filius Otho ſuffectus, alta indole iuuenis multa
i laude Remp. adminiſtrauit. Hac fama impulſus
x Pannoniæ vxorem dedit illi filiam ſuam. Per
ec tempora prælio victi ſunt à Venetis Hadrien-
ſes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſes. Otho maritima omni Dalmatiæ, Tiburniæ, & Hiſtriæ ora luſtrata (quæ patris eius ductu in Venetorum fidem venerat) ciues iureiurando adegit, vt in Venetæ gentis fide manerent. Ex Dalmatia reuerſus, à coniuratis capitur, captus in Græciam relegatur, vbi non multò poſt obijt, cum Reip. præfuiſſet annos v. Petrus Centranicus Dux xxviij.

Hunc quoque captum, populus abraſa prius barba, & inducto inſuper habitu monaſtico in exilium egit.

Dominicus Flabanicus Dux xxix.

Flabanico Remp. adminiſtrante, ſublatus eſt mos cooptandi in principatu collegæ. Fuit hic princeps annos x.

Dominicus Contarenus Dux xxx.

Contarenus ingenti nauium vi in Dalmatiam profectus Iaderenſium, qui antea in Venetorum fidem venerat, & iam ad Croaciorū regulam, vel vt alij tradunt, Pannoniæ regem defecerant, vrbem obſedit, obſeſſam expugnauit, quę expugnatio cæteras vrbes in fide continuit. Dominicus hic Conteranus humanæ neceſſitati conceſſit ſexto & xx. ſui Ducatus anno.

Dominicus Syluius Dux xxxi.

Hic Syluius Græci faſtus ac ſuperbiæ plenam vxorem habuit. Conſtantinopolitana fuit, comi aqua ad ſe lauandam nunquam vtebatur, cibaria digitis non attingebat, ſed aureis furculis apprehēſa ori admouebat. Tanta flagrabat Odorum varietate cubiculum eius, vt nimia ſuauitas ingredientium ſenſus pene obrueret. Syluij huius ductu Veneti à Normannis ad Dyrrhacgium ingenti prælio victi ſunt. Adeò inſignis hic accepta clades, vt ex tot nauibus eo per Syluium ductis, quum alij medijs aquis interfecti, alij capti eſſent, pauciſſimi euaſerint. Ingens hac re parta eſt principi inuidia. Venetias reuerſum populus publica adminiſtratione priuauit an. Ducatus eius xiij.

Phalerius Dux xxxij.

Huius principatu ex Alexij imperatoris Conſtantinopolitani conceſſione, Veneti Dalmatiam, Croaciam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

quid latronum manibus extortas legitimo poſſidere cœperunt imperio. Harum prouinciarum primus dux inſcriptus eſt Phalerius. Henricus Italiæ imperator Venetias venit Marci Euangeliſtæ ſacrarium viſurus. Laureus vicus vetuſtate collapſus Phalerij cura & ſtudio renouatus atque in parui oppidi ſpeciem redactus eſt. Præfuit hic princeps annis duodecim vt quidam ſcribunt, vt alij tredecim.

Vitalis Michael, Dux xxxiij.

Auſpicijs huius Ducis numeroſiſſima claſſis ad vrbem & loca terræ ſanctæ recuperanda in Syriam miſſa eſt bello quod ductores habuit Gotthofredum & Balduinum Bolonios. Inſignes ij viri in Aſiam ingentibus copijs tranſmiſſis Niceam, Iconium, Heracleam, Antiochiam ac plæraque alia oppida fidei hoſtibus ademerunt. Denique ſanctam vrbem Hieroſolymam receperunt. Per idem tempus à Venetis Aſcolon vrbs maritima, Cephas & Tyberias oppida capta ſunt. Vitalis vita deceſſit anno ſui Ducatus quarto.

Ordephalus Taledrus Dux. xxxiiij.

Ordephali principatus anno primo, aut certe altero numeroſam rurſus claſſem Veneti in Syriam miſerunt. Centum fuiſſe naues traduntur. Balduinus poſt fratris Gotthofredi obitum, terræ ſanctæ Rex ſalutatis, per id tempus Ptolemaidem vrbem maritimam oppugnabat, quam maritimis Venetorum copijs auctus intra viceſimum diem cepit. Inde ad Sidonem claſſis eadem, & terreſtres copiæ admotæ ſunt, oppidumque nõ ſine cæde ingenti captum eſt, capta & Tarania vrbs littoralis, & multæ hoſtium naues quæ mare infeſtabant, à Venetis oppreſſæ ſunt, ob quæ magnificè geſta Balduinus toto Hieroſolymitano regno plnrima conceſſit tribuitque Veneto priuilegia. In Ordephali tempora Dalmatiæ ad Pannoniæ Regem defectio incidit, ad quam recuperandam, Dux ipſe cum exercitu eo profectus, hoſtem tota Dalmatia cedere coëgit. Poſt pacatã prouinciam Venetias reuerſo Duce, non diu quietus fuit regionis ſtatus. Nouæ enim copiæ ex Pannonia

irru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

irruperunt. Quo accepto nuntio Ordephalus haud ceſſandum ratus, aliquanto valentiorem claſſem quã antea in Dalmatiam trãſportat, vbi cum hoſte fortiter pugnans telo ictus cõcidit, anno Ducatus xix. Corpus eius Venetias deportatum in diui Marci æde, magnifico exequiarum apparatu conditum eſt. Hic honor ei debebatur qui pro patria dimicans fortiter occubuerat.

Dominicus Michael Dux xxxv.

Poſt mortem Ordephali traditæ ſunt rerum Habenæ Dominico Michaeli, qui Caliſto Põtifice authore in Syriam, cum claſſe tranſiuit, vbi opibus hoſtium fidei magis magiſque indies inualeſcentibus apparebat, recepta ſacro bello Syriæ loca ſine nouis auxilijs defendi amplius non poſſe. Huc quum veniſſet ante Iopenſem portum in hoſtem ferociter mouit, impetu repente facto Barbaros adortus, obſidionem ſoluere prius coegit, quã naues illi ſuas explicare poſſent. Multi hic cęſi, multi capti, & tota eſt hoſtium diſiecta claſſis. Secundum hanc victoriam Michael Hieroſolymam venit, vbi benigne eum duces exceperunt, gratulantes quod incolumi claſſe, & hoſte fuſo in tellurem ſanctam veniſſet. Hic quum aliquandiu inter ſe Duces colloquenti fuiſſent de ratione gerendi belli, nec ſatis conueniret inter eos, ad quã potiſſimum vrbem oppugnandam ducerentur exercitus. Venetiarum Dux Michael conſuluit, vt ad diuinas ſortes recurrerent, atq; ita ſorte cõſtitit. Tyro in primis admouendas eſſe copias. Sortitionis genus tale fuit, vti nomina oppugnandarum vrbiũ in proximam arã coniecta rudis quiſpiam puerulus manu miſceret, inde diuinis rebus rite peractis, puer idẽ vnã ex ſchædulis, quæ ſingularum vrbiũ nomina cõtinebant, ad principes deferret. Hic autem accidit, vt puer chartam educeret quæ Tyri nomen habebat. Placuit igitur à Tyria oppugnatione bellum inchoare. Miſſus eo Venetus terra mariq; vrbem ita preſſit. vt deditionem tandem fecerint ciues. Vrbe capta, in turribus alijſque locis eminentioribus præfixa ſunt Venetorum ſigna, quorum opera in eius obſidione vrbis maximè enituerat. Michael relicta Syria

riam nemorā maritimam in Dalmatiā vſque partim
domuit, partim ab iniuria hoſtium vindicauit. Vene-
tiā reuerſum, ob rem bene geſtam magnificentiſſimis
verbis laudauerunt omnes ciuitatis ordines. Natura
conceſſit adminiſtrationis anno vndecimo.

Petrus Polanus Dux xxxvj.

Huius principatu diſcordias inter Venetos, Piſanoſ-
que ſubortas Romanus Pont. ſuſtulit, ſed non niſi poſt
multas variaſque clades vltro citroque per occaſionem
illatas & acceptas. Cum Patauinis quoque pugnatū eſt
ob ſciſſionē fluminis. Victor Venetus ad trecētos quin-
quaginta ex victis captiuos Venetias adduxit, quos o-
mnes poſtea gratis ad vnum reddidit, quum intellexiſ-
ſet culpā ſciſſi fluminis non penes nobiles, ſed plebeios
quoſdā temerarios fuiſſe. Præfuit annos nouendecim.

Dominicus Maurocenus Dux xxxvij.

Cuius temporibus inuenio iacta fundamenta turris,
quæ Venetijs è regione fori viſitur, faſtigium habens ex
auro puriſſimo. Hęc turris in tātam aſſurgit altitudinē,
vt ad ortum & meridiem longiſſimè in mediterraneū
mare proſpectum aperiat. In idē tempus incidit condi-
tio Stephani virginis (Crucigeri habent) Gauſonia familia
priuato ſumptu extruxit. Deſijt in humanis eſſe Mauro-
cenus quum annos octo rebus præfuiſſet. Ad Phanum
crucis eſt conditus.

Vitalis Michael Dux xxxviij.

Per Vitalem hunc Michaelem ſecundum, Piſani ſub-
lata prorſus veteri æmulatione ad Veneti nominis ami-
citiā retracti ſunt. Idem cū valida claſſe miſſus in Græ-
ciam contra Emanuelē Imperatorem, qui vno tempore
negotiatores Venetos tota Græcia oppreſſerat, vbi ſecū-
da nauigatione in Eubœam delatus eſſet, ſeque ad vr-
bium oppugnationem expediret, inſulæ præfectus tam
numeroſæ claſſis appulſu territus, aut certè Emanuelis
conſiliorum haud ignarus vt nimis potentem hoſtem
aliqua mora ludificaretur, ſuaſit, vt de pace legatos ad
Imperatorem mitteret, ſe certo ſcire illum, vel ini-
quiſſimam pacem bello pręlaturum. Miſſa eſt legatio.
Interim Dux Chium inſulam totam armis ſubegit. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

quia iam hyems inſtabat, hic manere ſtatuit, & miſſos ad Emanuelem legatos expectare, Emanuel callido vir ingenio, & ad dolum procliui, quum quædam peteret, alia negaret, nunc legatorum poſtulata probaret, conſilio opus eſſe diceret, atque ita rem de induſtria traheret, legati re infecta reuerſi ſunt. Ingens tum peſtilentia repente orta, paucis diebus ingentem vim hominum abſumpſit. Quidam in literas miſerunt fontes proximos & flumina, vnde Venetus miles aquam petebat, Emanuelis iuſſu veneno infecta fuiſſe, atque ex ipſo aquarum potu Venetos morbo correptos. Dux hac clade ſuorum vehementer affectus, quum videret atrocius indies ſæuire malum, & iam vulgo milites, ſocioſque nauales cadere, ineunte vere claſſem Venetias reduxit. Claſſe reducta peſtis repente totam vrbem ita corripuit, vt intra dies perpaucos multa hominum milia conſumpta dicantur, tum auditæ ciuium querelæ, cladis acceptæ culpam in Ducem conferentium, eum patriæ ſuorumque ciuium proditorem vocantium. Qui dum obſequi ſtudet, Veneti nominis infeſtiſſimo hoſti inſignis victoriæ occaſionem turpiter è manibus emiſiſſet, & quum purgare ſe volenti populus ad concionem vocatis amaris criminationibus obſtreperet, iamque vitæ periculum imminere videretur, ipſe clam ex ducaria domo dilapſus eſt, verùm nec ſic quidem euadere potuit, nam multitudini cedēs, quum iter ſolus ingredi cœpiſſet, ab obuio quopiam nullius accepit grauiſſimū ex quo mors ſequuta eſt, anno principatus eius decimo ſeptimo.

Sebaſtianus Cianus Dux xxxix.

Cianum Ducem declaratum populus miro conſenſu probauit. Huius principatu artifex quiſpiam ex Ciſalpina Gallia geminas ante forum columnas mira arte erexit. Opere peracto iuſſus à principe & populo petere quod vellet, nihil aliud pro mercede poſtulauit, quam vt aleæ luſoribus in ipſo intercolumnio vel dolo malo ludere impune liceret. Laudarem opificem illum, niſi tam turpi ordini conſultum voluiſſet, quem niſi ſum-

ſummoperè probaſſet, non tanta commendatione eſſet proſequutus. Cianus republica bene adminiſtrata, quũ iam ad multam ſenectutem perueniſſet, fato vita deceſſit, anno ducatus octauo, ſunt qui vnum detrahant. Fama tenet à Ciano piam numorum diſtributionem primo inſtitutam, qua diui Marci procuratores orphano ac pauperrimum quemq; publico ære ſubleuarent.

Aureus Maſtropetrus Dux xl.

Aureus accepti ſummi magiſtratus inſignibus continuo Piſanos ab Anconitanorũ ſocietate alienauit, nã horum adiuti viribus Anconitani mare ſuperum, qua Veneti in Græciam, & circumiectas inſulas quæſtus gratia nauigabant, aliquandiu infeſtauerant. Ad poſtremum verò redditis hic inde ablatis rebus induciæ in decimum pactæ ſunt. Hoc principe à Chriſtianis noua expeditio ſuſcepta eſt ad Hieroſolymam recuperandam, vnde Saraceni octogeſimo octauo anno, poſtquam receperat eam Gotthofredus Bolonius, Saladini ductu Gallos deturbarant. Multos claroſq; Chriſtiani nominis duces Romani Pon. hortatu pro recuperanda tellure ſancta, legimus tum arma induiſſe, in quibus imperator Fridericus, Philippus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges fuerunt, cum multis clarorum antiſtitum appendicibus. Veneti quoque per idem tempus ingentem claſſem decreuerunt. Miſſus & à Piſanis nauium ingens numerus, quæ cum Veneta claſſe prius in Syriam applicuerunt, quam imperatoris copiæ in Aſiam traieciſſent, vbi ille pauciſſimis quas Chriſtiani amiſerant, vrbibus receptis minorem Armeniã ingreſſus, dum abluendi ſudoris ſtudio in præaltum flumen temere deſcendiſſet, impetu vndarum victus periit. Neſcio an tanti principis miſerandus, deflenduſque pijs interitus inchoatum ſacrum bellum diſſoluerit. Venetijs Aureo duce nouus ſignatus eſt numus, quem ab autore ipſo Aurellum nuncupauerunt. Tandem Aureus Aurello ciuibus percuſſo, monaſticam indutus cucullam deceſſit. In annis quibus præfuit, variant ſcriptores rerum Venetarum. Quidam

nono, alij quartodecimo, alij quod longè diuerſum eſt, octauo & viceſimo rebus humanis exemptum tradunt.

Henricus Dandulus Dux xlj.

Henricus Veronenſibus, qui Venetos in Atheſi fluuio vim fecerant, Veneto interdixit commercio. Qua denuntiatione territi illi, redditis quæ per vim abſtulerant ſuas Venetis immunitates ſeruaturos ſe, neque poſt illa fluminis vnquam nauigatione violaturos promiſerint. Huius quoque principatu nouum genus nummi, & à Venetis alijſque principibus Chriſtianis aduerſus Turcas, Saracenoſque fœdus percuſſum eſt. Henricus anno ſui principatus tertio decimo decedens, Petrum Cianum Sebaſtiani ducis filium ſucceſſorem habuit.

Petrus Cianus Dux xlij.

Huius principatu ab Angelo Phaledro tabula quæ ad aram maximam aureæ ædis ante dicata fuerat gēmis, atque alio precioſo apparatu amplius inſtructa eſt Mariæ Hieroſolymitanæ Phanum, vbi hodie virgines clauſæ ſunt, opus ad hunc Cianum refertur. Qui quum annos 22 Reip. præfuiſſet, vita functus eſt.

Iacobus Tepulus Dux xliij.

Hoc Duce forum petitionum inſtitutum eſt cum tribus iudicibus, qui in eo cauſas cognoſcerent, veteres leges & inſtituta ciuitatis diligēti examinatione recognouit ſenatus. Anno ducatus ſui viceſimo circumacto, Tepulus diem clauſit extremum.

Marinus Maurocenus Dux xliiij.

Hoc principe Philippus Fontana Rauennas antiſtes à Pontifice Romano miſſus legatus Venetias venit, vbi cœleſtis vitæ præmia propoſuit omnibus, qui arma aduerſus Ecelium tyrannum, hoſtem eccleſiæ Romanæ iudicatum ſecum ſumpſiſſent. Multi mortales ad hoc bellum gerendum magnis præmijs euocati, Venetias cōfluxerunt. Sed vt in primis iuuit Venetus, qui præter ingentes copias etiam arma, naues, & cōmeatus dedit. Ob tam egregiam hac expeditione nauatam Pontifici ope-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

operam Veneto conceſſum eſt, vt aureæ ædis primicerijs mitra, & paſtorali baculo ſacrorum hora vteretur. Dux Marinus fato ceſſit anno principatus ſui quarto.

Rainerius Zenus Dux xlv.

In huius tempora grauis domi ſeditio incidit. Diuturni belli oneribus exhauſto vrbis ærario, coacti ſunt patres ad naues alendas nouum excogitare vectigal. Quum igitur in multuris excogitatum publicari iuſſiſſent, tum ciues oneris impatientes cum clamore, & minis in curiam irruerunt. Nouitate rei perculſis patribus Dux Rainerius ad primum tumultuantis populi aduentum curia egreſſus, in medium proceſſit, vt vel Ducaria autoritate ſtrepenti vulgo pudorem inijceret, vel populari aliqua oratione concitatos animos mitigaret. Illi Ducaria maieſtate neglecta lapides continuò in Rainerium coniecerunt. Territus ille plebeio ceſſit furori. Quo è medio abeunte à ſeditionis autoribus, nobilium domus aliquot ſunt direptæ. Sedato demum tumultu apprehenſi, qui plebei furoris Ducis publicam maieſtatem violare fuiſſent auſi, exquiſitiſſimis ſupplicijs affecti ſunt. Quidam tradunt per hæc tempora vias vrbis, ac vicos omnes lateribus ſtratos, & Pontem qui in Riuoalto viſitur, maiore opificio quam prius, maioreque ſumptu inſtauratum eſſe. Zenus regiminis ſui decimo ſeptimo anno è viuis exceſſit.

Laurentius Tepulus, Dux xlvj.

Principatu Laurentij qui fuit Iacobi Tepuli filius, quum inter duos potentiſſimos Italię populos Genuenſes & Venetos atrox bellum eſſet, Pont. Rom. Clemens quartus miſſa legatione, eos ad inducias hortatus eſt, ſi ad pacem animi tam citò inclinari non poſſent, Viterbium ad Pontificē iuſſi venire legati vtriuſq; populi, poſt aliquot menſes re infecta abierunt. Per id tempus fame ingenti laboratum eſt Venetijs; nam infeſtantibus mare Genuenſibus, negociatorum nemo in Siciliā Apuliamq;, vnde frumētū peti ſolet, nauigare audebat. Miſſi Tauricium, Patauium, Ferrariam, & ad alias vicinas vrbes, qui ab illis frumentum emerent, ab omni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

bus frumentatio Venetis negata eſt. Qui ob eam rem vehementer commoti legem tulerunt, vt qui intra Phanaticum ſinum, & Padi fluminis oſtia negotiatorũ cauſa nauigarent, vectigal penderent, ad quod perſoluendum, & ad mercem ipſam ſi magiſtratibus ita viſum eſſet, æſtimandam Venetias venirent. Cui legi ne fraus fieret, nouum magiſtratũ creauerunt. Huic aliquot data nauigia ad omnem oram maritimam perluſtrandam. Scribunt quidam Liguſtico bello, quod in vndecimum annum perductũ eſt, finito, ortum eſſe nouum Veneto à Bononienſibus bellum, qui lege de portorijs lata mare ſuis negotiatoribus nuper interclуſum eſſe, iniquo animo ferebant. Cum his populus pene triennio circa Padi oſtia bellatũ eſt. Tepulus Dux morbo interijt, nondum exacto in regimine ſexennio, in æde Gemellorum Venetijs paterno eſt ſepulchro illatus.

Iacobus Contarenus Dux xlvij.

Contareno Remp. adminiſtrante, bellum propè eſt cum Genuenſibus renouatum, qui Venetorũ nauium vnam onuſtam, omnis generis mercibus oppreſſerant. Sed vbi compertum eſt publico id conſilio factum non eſſe, tantum res repetitæ ſunt, & reddita à Ligure. Seditio quam dixi ob molarum vectigal Venetijs ortã, hoc duce prorſus ſublata eſt. Pacatis domi rebus, nouũ foris eſt ortum bellum, Iuſtinopolitanis à Venetorum imperio deficientibus, ſed ij non multò poſt à Venetis bello victi, quum viderent neque ſuas neque externas opes ſibi prodeſſe, in fidẽ coacti ſunt redire. Ad quos in fide retinendos decreto ſenatus in prouinciam eſt miſſus Rainerius Maurocenus Dux iam ſenio confectus, & ob annorum multitudinem publicis negotijs obeundis parum idoneus, quum ſponte magiſtratu abijſſet, paucis poſt diebus fatalem obijt diem. Eius funus frequenti ciuium concurſu ad ædem Minorum elatum eſt.

Ioannes Dandulus Dux xlviij.

Contareno Ducatu abeunti Ioannem Dandulum abſentem populus ſuffecerat. Huius principatu mare ita vrbem inundaſſe traditur, vt res pene in prodigium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

it verſa. Non multò poſt alluuionem illam vrbs vehementi motu terræ eſt concuſſa. In Syria Babyloniorum rex Tripolim vrbem clariſſimam, inde eodem ſucceſſu Tyrum, Sidonem, Barythum cepit, captas diripuit, direptas flammis abſumpſit. Dandulus moritur præfecturæ ſuæ anno ferè decimo. Ad Gemellorum phanum eius funus frequens populus extulit.

Petrus Gradonicus Dux xlix.

In Gradonici principatum atrox coniuratio incidit. Baiamons Tepulus homo nobili genere natus, ſed animo in patriam hoſtili, videns rempublicam multis bellis & cladibus concuſſam, cum multis alijs quos dementiæ ſuæ fecerat ſocios, in patriam coniurauit. Conuenerat inter eos, vt conſtituto ad patrandum facinus die, in curiam irruerent, ac momento temporis Gradonico Duce, patribuſque occiſis rempublicam inuaderent, reſque imperij inter ſe partiti, apertam exercerēt tyrannidem. Vbi verò dies, quo tentanda res erat, illuxit, cōiurati cum clamoribus ſtrepituque in publica loca procurrunt. Res aliquanto antea Duci & patribus ſignificata, ingentem terrorem attulit. Conclamatur ad arma. Dimiſſi per vrbis vicos, qui alta voce ſignificarent, vt quicunque rempublicam ſaluam vellent, arreptis armis in curiam ad ferēdam principi ac patribus opem aduolarent, vndique huc ciues reipublicæ amantes cōcurrerent. Fit impetus à coniuratis, oritur fœdiſſima pugna. Tandem optimantium factio victrix, coniuratorum arma cum multa cæde ex publico repulit. In ea trepidatione Baiamons coniurationis caput, vbi fortunam inclinare vidit, domum ſe recipiens, à muliercula quapiam ſuperne deiecto magno lapide, pene exanimatus iacuit, quem ita graui retentum vulnere qui eum inſequebantur ferro oppreſſerunt, coniuratorum aliquos patricij ſanguinis, ad ſuum conſpectum adductos, princeps confeſtim ſecuri percuſſit. Senatus ex publico ſtipendium mulieri, quę Baiamontum lapidis deiectu retardauerat, & poſteritati eius decreuit. Feſta Viti martyris lux erat, quum teterrima coniuratio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

oppreſſa eſt. Hinc quotānis ſtato die Dux & patres, præeunte clero, quaſi publicam ſalutem ad Vitū referentes, eius templū adeunt; vnde reuerſi, opipare, laute, ſplēdideque in ciuica domo epulantur. Dux Gradonicus anno principatus duodecimo, ac menſe nono è viuis conceſſit. Eius funus Cypriani templo ciuitas intulit.

Marinus Georgius Dux l.

Marini huius qui à vitæ probitate Sancti cognomen accepit, principatu Veneti annum vnum Pontificis interdicto obnoxij fuerunt, ob Ferrariam occupatam Romanæ Eccleſiæ vectigalem vrbem. Per idem tempus amplum & magnificum diuo Dominico phanum Ducis Marini ſumptu ædificatum eſt, & frequēs in eo collegium inſtitutum ſacris operantium. Pium etiam ab eo ſtatutum hoſpitium, vbi languentibus victum perpetuo exhibendum cauerit. Ab hoc principe bona omnia ſperari poterant, ſi longior ei principatus contigiſſet. Fatalē obijt diem menſe decimo ab eo quo honorem inierat.

Ioannes Superantius Dux lj.

Superantio principe Veneti Clementis quinti Pont. interdicto, cui, vt proxime dixi, ad eam diem obnoxij fuerant, ſoluti ſunt. Ad id impetrandum miſerant patres, Franciſcum Dandulum. Pontifex, cui ob captam Ferrariam Venetus erat inuiſus, miſſum legatum ſerius admiſit, qui admiſſus catena ferrea collo iniecta, ad Pōtificis menſam tam diu in morem canis proſtratus iacuit, donec expugnata illius ira ignominioſam notam patriæ ademiſſet, & ex eo illi poſtea Canis cognomen fuit, quod vt canis, ad Pontificiam menſam proiectus iacuiſſet. Duriter profectò ne ſuperbe dicam, Pontifex egit, quem exemplum ſaltem noſtri Seruatoris, cuius ipſe vicarius tunc erat, mouere debuit, qui ne ſceleratiſſimo quidē latroni veniam negauit. Duriter vt dixi Pō. egit, quia potuit. Dandulus verò pie, quia noluit. Probabitur illius factū fortaſſe ab aliquibus, huius verò pietatem omnis non ſolum probabit, ſed mirabitur etiam poſte-

ſteritas. Dux Superātius annos ſexdecim, menſes ſex in Venetam adminiſtrauit. In diui Marci ſacello ſu-ratus, vbi Baptiſmi lauacrum viſitur.

Franciſcus Dandulus Dux lij.

Superantio rebus humanis exempto, Franciſcū Dan-dulum populus Ducem declarauit. Eum virum qui tam ignominioſo ſtatu pro patria nuper conſpectus fue-rat, non ingrata ciuitas cultum nunc ſummi honoris inſignibus conſpici voluit. Per id tempus Venetijs dira annonæ caritate laboratum eſt, naues aliquot frumentatum miſſæ in Siciliam. Magna hinc ac-cepta vis tritici paucis diebus, quod gratiſſimum fuit populo, famem diſcuſſit. In principatum Danduli Ecli-pſis ſolis incidit. Sol circa meridiem trium horarum ſpatio obtenebratus fuit. Exceſſit è viuis Dandulus an-no ſui Ducatus circiter vndecimo.

Bartholomæus Gradonicus Dux liij.

Sequitur Bartholomæus Gradonicus. Huius duca-tu ita ingens fuit in vrbe cataclyſmus, vt tribus cubi-tis & amplius quam vnquam alias creuerint aquæ. Circa hæc tempora rebellatum eſt à Cretenſibus qui-buſdam Regulis, ad quorum motus comprimendos, in inſulam miſſi cum exercitu Nicolaus Phalerius. Iu-ſtinianus Iuſtiniani cognominis, & Andreas Mauro-cenus, paucis diebus in Venetorum poteſtatem re-dactos, meritas ſui ſceleris pœnas luere coëgerunt. Multi aquis merſi, plures ſuſpendio necati. Regulorum ſupplicio territa plebs, ad imperium breui poſtea redijt. Ingentem annonæ caritatem totus Gradonici principatus habuit, ſed ille breuis admodum fuit, quip-pe qui biennium & menſes nouem nō exceſſit. Defun-cti corpus ſepultum in aureæ ædis veſtibulo.

Andreas Dandulus Dux liiij.

Andreas Dandulus vir & doctus, & eloquens, vt ho-mines eius ætatis eſſe potuerunt. Comis adhæc natu-ra munificus, vnde Comiſini cognomentum traxit, Gradonico ſufficitur. Non alias ferè iunior quiſ-quam regimen accepit. Reperio ſextum & tri-

geſimum vitæ annum tũc egiſſe, quum ſummum apud Venetos honorem eſt adeptus. Sub primam huius adminiſtrationem ex fœdere icto inter Clementem Romanum Pontificem, & plæroſque alios Chriſtiani nominis principes, contra Turcas longæ naues ſexdecim inſtructæ ſunt Petrus Zenus claſſi præfectus plurimis Barbarorum oppreſſis nauibus, Smyrnam vrbem adortus cepit, captam valido præſidio firmauit. Ingens annonæ caritas ciuitatem preſſit, quæ ſub Gradonico principe cœperat inualeſcere. Ad eam leuandam, naues aliquot coemendi cauſa frumenti in Apuliam & Siciliam miſſæ ſunt. Ex his quatuor tantum frumento onuſtæ, domum incolumes redierunt. Cæteras fœda tempeſtate perijſſe inuenio. Reditu nauium quum annonæ caritas remiſiſſet, vno ſublato malo aliud confeſtim ſubſequutum eſt. Nam & motu terræ magno, qui in feſtum conuerſi Pauli lucem incidit, ædificia multa & publica & priuata ruinam contraxerunt. Aliquod ædium ſacrarum turres faſtigium demiſere. Sub hunc terræ motum fœdiſſima peſtilentia corripuit ciuitatem. Ex omnium languentium numero, qui indicibilis fuit, vix centeſimus quiſque mortem euaſit. Andreas Dandulus diem obijt nondum actis in regimine annis duodecim.

Marinus Valerius Dux lv.

Marianum abſentem populus Ducem declarauit. Agebat tum ille Oratorem publicum apud Romanum Pont. Initio principatus eius fames, peſtilentia, diri terræ motus ciuitatem concuſſerunt. Marinus quum iam nouem menſes præfuiſſet, regnum affectare cœpit. Homini nephario, & patriæ, patrumque conſcriptorũ hoſti, in animo erat cæſis primoribus Remp. occupare. Ad ſcelus patrandum ſocios habebat facinoroſiſſimos aliquot. Sed hoc quoque tempore diuina prouidentia ſeruati ſunt optimates: nã pridie eius diei qui patrandę cędis ſtatutus erat, quidã ex cõiuratis pœnitẽtia credo ductus, Nicolao Leoni viro patricio rem omnem aperuit. Qua audita Leo, confeſtim Seniores patrum ad ſe vocat,

quibus

quib9 viſum eſt optimũ ac tutiſſimũ fore, ſi cõiurationis auctores & capita quamprimũ apprehenderentur. Quod ita factum eſt, vſq; ad ſexdecim numero. Hos apprehenſos & ſceleris conuictos, patres conſcripti ſuſpendio necari iuſſerunt. Dux Phalerius ſecuri ſubiectus eſt. Mortui cadauer octo viatoribus cereos præferentibus, ad Gemellorum ędem deportatur. Acerbiſſima deinde habita quæſtio de coniuratis alijs, inuenti & ſceleris conuicti quadringenti, non vno genere ſupplicij perierunt. Senatus alios ſuſpendio mulctari, alios ſecuri percuti, quoſdam in mare proijci iuſſit. Venia data eſt nonnullis, qui ſe coniuratis adfuturos dixerant, nõ tamen ita fecerunt. Indici coniurationis non ſolum ignotum, ſed annuum etiam decretum eſt ſtipendium.

Ioannes Gradonicus Dux lvj.

Duce Gradonico Veneti pace terra mariq; parta, ad mercaturam conuerſi in Cyprum & Aegæi maris emporia naues quamplurimas dimiſerunt. Reducta eſt non multò poſt hæc claſſis à Bernardo Iuſtiniano, quem patres ad mercatum eunti præfecerant. Obijt Gradonicus menſe ſecundo, anni qui ſecundus erat ei in ducatus honore.

Ioannes Delphinus Dux lvij.

Ioannes Delphinus abſens Gradonico ſurrogatur. Huius principatu Venetus à Ludouico rege Pannoniæ qui Dalmatiam inuaſerat, pacis conditionis accepit, neceſſarias magis, quam honeſtas, iniquo reipublicæ tempore ceſſit Barbaro Dalmatiæ poſſeſſione. Delphinus vita deceſſit anno regiminis quinto circumacto.

Laurentius Celſus Dux lviij.

Laurentius Celſus qui proximo ducatu poſitis cum Ludouico armis ad Carolum Imperatorem magnis de rebus in Germaniam fuerat miſſus. Ipſe quoq; abſens, Dux eligitur. Miſit ad eum ciuitas duodecim patricij ordinis viros, qui publico ei nomine ſummum vrbis honorem gratularentur, & naui impoſitum Venetias reducerent. Quem ſuburbanis littoribus applicantem, patres obuiam progreſſi honorifice exceperunt. Noui

principis pater, vt ſcriptum inueni, aliquandiu à ſalutationis officio abſtinuit, ne filium capite nudato adire cogeretur. Parum ciuiliter ille, & inerudite fecit. Debuit eum docere quod apud Gellium Taurus Philoſophus ait, in publicis muneribus patrum iura cum filiorũ qui in magiſtratu ſunt poteſtatibus collata interquieſcere paululum, & conniuere. Debuit intelligere id officium ſe, non filio, ſed reipublicæ maieſtati quæ in filio conſpiciebatur, præſtare. Præclaris Ethicæ diſciplinæ viris placuit, vt filio magiſtratum gerẽti, in publicis actionibus parens cedat, domi verò paternæ dignitatis in primis ratio habeatur. Cum extra Remp. in re domeſtica, atq; vita, vel ſedetur, vel ambulatur, in conuiuio quoq; familiari diſcumbitur, tũ inter filium magiſtratum, & patrem priuatum publici honores ceſſent, naturales & genui ni exoriantur. Celſo Remp. gubernante, Dux Auſtriæ Venetias applicuit, non alio negotio adductus, niſi vt vrbem quam medijs audiuerat aquis fundatam inſpiceret. Quod vbi ſenatus cognouit, illum veniẽtẽ honorificẽtiſſime excepit, & hoſpitium principe viro dignum expediuit, & impenſas liberaliter tum ipſi, tum toti comitatui pręſtitit. Luſtrata itaq; per otium vrbe, poſt non multos dies in Germiam redijt. Celſus regiminis ſui menſe decimo ſupra triennium humanæ neceſſitati conceſſit.

Marcus Cornarius Dux lix.

Cornarij ducatu Cretenſes defecerunt. Miſſi à Venetis, qui hunc motum inhiberent. A Pontifice etiã Rom. per id tempus facilè impetratum eſt, vt quiſquis aduerſus perfidos inſulanos arma ſumpſiſſet, is omnium delictorum ſuorum plenam demereret veniam. Cornarius poſt biennij, & menſium octo adminiſtrationem iam grandis natu mortem obijt. In Gemellorum phano ſepultus eſt.

Andreas Contarenus Dux lx.

Andreas oblatam ſibi dignitatem adire noluit. Receperat ſe ob id ipſum in Patauium agrũ, vbi fundũ habebat, nõ rediturus in vrbẽ, niſi noua alterius ducis declaratio

rati ſecuta eſſet. Sed quum neque patrum, neq; amico-
rum iteris Venetias ad capeſſendum principatum re-
tra poſſet, miſſi ſunt ad eum cognati eius aliquot, fu-
tur n denuntiantes, ſi oblatum ſibi honorem recuſare
pe rret, vt non multò poſt quod ſenatores intermina-
ti e nt, bonis publicatis ipſe in exilium ageretur. Hic
ille riuato periculo motus ceſſit, & Venetias venit, ma-
gn poſteris exemplo relicto, ne quis temerè rempubli-
ca deat, quæ non tam noſtra quam ipſius cauſa adeū-
da :. Cum Andreas ſummam dignitatē accepiſſet, reſ-
pu ica externis bellis vehementer iactata eſt, & vrbs
ma noperè annona laborauit. Contarenus præfuit an-
no quatuordecim & amplius.

Michael Maurocenus Dux lxj.

auroceno principe legem de ſicarijs latam inuenio,
vt ii hominem interfeciſſet, ſecuri percuteretur, quā-
do d id tempus homicidæ patrio more ſuſpendio ne-
ca ur. Statuerat hic Dux nouis inſtitutis & ſanctioni-
bu ornare ciuitatem, ſed quo ſpei plenior, eo quidem
b ior fuit eius principatus. Obijt enim menſe circiter
qu to adminiſtrationis ſuæ.

Antonius Venerius Dux lxij.

enerius abſens factus eſt princeps homo præter cla-
ro natales amœno ingenio, & ad omnium gratiā pro-
m endam comparato. Sub Idus Ianuarias domum re-
ue enti, patres cum magna ciuium parte obuiam pro-
di unt. Multi hic complexus, & magna gaudia, vt tanti
vi præſentia omnibus iucundior eſſet diuturnior fece-
ra abſētia, ſeptennium enim cum tota domo abfuerat.
T mporibus eius neq; diſcordia vlla in ciuitate, neque
m tus fuit. Ad hęc ſuauiſſimum & probatiſſimum fecit
h ic principatum copia rerum omnium. Venerius an-
n s octodecim rempublicam adminiſtrauit.

Michael Stenus Dux lxiij.

Michael Stenus Venerio ſuffectus eſt. Nulli priorum
cum maiores populus honores habuit, ab omnibus
itatis ordinibus ludi ſunt magnifice inſtructi in
s gratiam. Non multò poſt Venetis Patauium
obſidio-

obſidione prementibus Maſſolerius quiſpiam Veneti ſanguinis in ſuſpicionē venit, quod ſagittas literis alligatis ad hoſtem Patauium occultè mitteret. Coniectus in compedes Venetias auehitur, vbi crimen confeſſus rectè ſuſpenditur in curiæ parte ſuperiore. Eodem die Maſſolerij fratrem & alios duos ſacerdotio initiatos loco, qui ad geminas columnas dicitur, viuos obuerſis capitibus humo defoſſos, & Ioannem quendam Ticinēſem laqueo necatum reperio. Illi nocturno tempore vrbem pluribus locis incendere ſtatuerant. Hic occulta cū hoſte habuerat colloquia. Zeni ducatu Veronenſes & Patauini cum ſuis finibus Veneto ceſſerūt imperio. Bellum quod cum his populis geſtum, vix triennio tenuit, ad vicies centena aureorum numum milia ex publico abſumpſiſſe traditur. Sub id tempus vrbis ſumma turris, quæ pro aurea æde viſitur, conflagrauit, quod ortum incendium eſt ex nocturnis ignibus, quos Veneti ob inclytam victoriam tota vrbe excitauerant. Vidit huius Zeni principatus prodigioſam quoq; tempeſtatem, quæ circa Auguſti idus cum pluuia & grandine tanto impetu exorta eſt, vt plæraq; naues, aliæ fluctibus obrutæ, aliæ ſuburbanis alliſæ littoribus perierint, multæ præterea domus priuatæ & publicæ ruinam traxerint, arbores ſolo auulſas remotioribus locis vis ventorum afflixerit. Zenus anno ducatus xiij. terras reliquit.

Thomas Mocenigus Dux xiiij.

Mocenigi Ducis anni viderunt ædis diui Marci conflagrationem, incendium ex ducario ortum, ita atrociter debacchatum eſt, vt plumbo, ex qua materia totum templum opertum fuit liquefacto nihil quibuſdam locis præter nudam teſtudinem ſuperfuerit. Senatus conſulto cautum erat, ne quis de veteri ducario diſijciendo apud patres in curia mentionem faceret. Si quis feciſſet, huic mulcta irrogaretur mille ducatorum. Dux Mocenigus publicum decus priuato commodo anteponens, mille ducatos in ſenatum attulit. Patres rogauit vti iuberent incendio & flammis deformatam ducariam ſedem ſumptuoſius ac ſplendidius, vt publica maieſtas exige-

exigebat, inſtaurari. Triumuiri aduocatores à Duce quod contra ſenatus conſultum feciſſet, mulctam petiuerunt. Soluit eam Dux lubenti animo. Quumq; in ſuſcepta actione perſiſteret, antiquato priori decreto, patres cariam domum inſtaurandam cenſuerunt, atque ita diruto veteri ædificio magnificentius aliud cœptum eſt erui. Sed eo nondum ad ſummum deducto, princeps fatali morte extinguitur.

Franciſcus Foſcarus Dux lxv.

Huius creatione adeò gauiſa eſt vniuerſa ciuitas, vt haſtiludi, aurigationes, & alia multa ſpectacula, per annum ſingulis ferè diebus feſtis inſtaurata ſint. Hoc etiam anno cum Philippo Mediolanenſium Duce cœptũ eſt bellari, propterea quod ille à Florentinis non abſtinere, quos nouo fœdere in ſocios acceperat Venetus. Foſcario Duce ita ſuburbanę aquę alta glacie concreuerant, vt ex Meſtra oppido ſponſa curru Venetias aduecta ſit, quod nullis ante ætatibus acciderat, vt quæ aquæ inter vrbem ſunt & continentem fuerint aliquo modo plauſtris peruiæ. Per id tempus Venetijs duplex numus eſt percuſſus. De hoc Franciſco Foſcaro Franciſcus Philelphus in quadam epiſtola. Vt me delectat, inquit, aſſidua recordatio ſapientiſſimi principis Franciſci Foſcari, cuius ſplendidiſſimum nomen nulla vnquam poſteritas ignorabit. Is enim quum primum audiſſet captam vrbem Conſtantinopolim conuocato ſenatu, poſtea quam de tantæ rei indignitate, & acrem (vt ſemper) & grauem, & commiſerabilem habuiſſet orationem, fertur conſuluiſſe non eſſe cunctandum diutius, ſed bellũ confeſtim ſuſcipiendum aduerſus Turcas, ne tantum neglectum incendium latius conſurgens in flammas, omnia concremaret. Fuit is certè Franciſcus Foſcarus, qui ingenij acumine & animi magnitudine, & pertractatione plurimarum maximarumq; rerum, in omni genere laudis cum omni poſſet conferri antiquitate. Huius ſi conſilium valuiſſet, ſi rationi potius, quam perturbationi eſſet obtemperatum, qui nobis hoc tempore tantus imminet terror, omnem hoſtium ferociam pro-

ſter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſterneret. Sed quanto quæq; reſpublica maior eſt, & potentior, tanto ciuiles contentiones & crebriores ſunt & longè magis periculoſæ.

Paſchalis Maripetrus Dux lxvj.

Foſcarus exactis in principatu annis quatuor & triginta, iam nonaginta natus annos, & ob decrepitam ætatem obeundis muneribus inidoneus, poſuit ſummi magiſtratus inſignia, cui abhuc viuenti ſuffectus eſt Paſchalis Maripetrus. Ingens hoc duce factus eſt terræ motus, qui circa Nonas Decembris totam fere Italiam concuſſit In primis Neopolitanum regnum. Inuenio multas magnaſq; in hoc Paſchali fuiſſe virtutes, ſanum ingenium, nihil fictũ, nihil ſimulatum, pacis ſtudium, religionem. Quumq; flagitiorum inſectator acerrimus eſſet, ſontes & ſceleris cõuictos, aut meritis admouebat ſupplicijs, aut ſi id minus facere contigit, proſcribebat. Librorum imprimendorum rationem tum primum eſſe in Italia repertam memoriæ proditum eſt. Inuentum ipſum Germani hominis putatur. Paſchalis, annis quatuor & dimidio republica bene ſanćteq; adminiſtrata diem obijt.

Chriſtophorus Maurus Dux lxvij.

Chriſtophoro Duce, Thomas & Demetrius fratres Peloponenſi principes erant, quibus inter ſe diſſidentibus, Demetrius ad Turcas deficiens, illorum arma in Peninſulam induxit. Suſtinuit graue bellum aliquandiu Thomas. Poſtremò perditis rebus, immaniſſimum fugiens hoſtem, in Italiam ad Pium ſecũdum Pontificem nauigauit, diui Andreæ capite ſecum ſubiato, quod Romanus Pont. cum frequenti clero, & magna populi parte obuiam progreſſus circa Mammeum pontẽ, venerabũdus excepit. Per eadem tempora idẽ Pius Pontifex ſuã in Turcas expeditionem iã antea Mantuano conuentu motam ad exitum perducere cupiens, omnia parari iuſſit profectioni neceſſaria. quam à diſceſſu ab vrbe Roma Anconam vſq; huiuſmodi fuiſſe reperio Pius Pont. profectionem ſuam in Turcarum gentẽ perficiendi cupidiſſimus, ad xiiij. Cal. Iulij in ædẽ Apoſtolorum mane deſcendit,

cellit, vti mos eius erat, quum aliquo abiturus vrbem relinqueret, ibiq; veneratus aras, & rerũ ſucceſſum precatus Roma egreditur, Patribus lecticam eius ſequentibus ad pontem Miluium dimiſit à ſe omnes præter eos qui Anconam vſq; ſequuturi eſſent. Nauiculam deinde ad leuandam terreſtris itineris fatigationem, aſcendens per aduerſum amnem, ad caſtellum Iubileum peruenit, quod decem ab vrbe miliaribus diſtat, ſi per Tyberim iter facias. Pranſus eo die in nauicula Pius, in eadem etiã cœnauit & pernoctauit. Poſtridie ſub ortum ſolis inde ſoluens Phianum appulit. Tunc quoq; cibum cepit, & noctu quieuit in naui, propterea quod citra multam offenſionem membrorum tractari & circumferri non potuit à lecticarijs. Die quæ ſequuta eſt peruenit ad cœnobium diui Benedicti poſt occubitum ſolis. Hoc etiam loco vt ſuperioribus fecerat diebus in lembo dormiuit. Hinc ad portum Oriculi profectus eſt. Mallianenſes, qui populi in Sabinis ſunt, cum audiſſent Romanum aduentare Pont. ad ſubiectam Tyberis ripam, qua tranſiturus erat ille, frequentes deſcenderunt. Nauiculatores lembum trahebant per ſiniſtrum latus fluuij, ligatis ad malum funibus. Conſpecta Pius oppidanorum multitudine, & epularum apparatu, quas ſublatis in collum lancibus, oſtendebant ordine longo, ne facti eo impendij pœniteret, & contemptos ſe putarent, cõuerti ſubitò in dextrum amnis latus nauigium iuſſit, atque ibi aliquandiu viſendum ſe præbuit. Grata Mallianenſibus ea fuit Romani Pontificis humanitas. Poſtridie vltra Ocriculum non eſt progreſſus ob incommodam valetudinem. Hic nuntium accepit de rebus in Peloponeſo feliciter geſtis, vnde actis Deo gratijs ab Ocriculo ante lucem vitandi æſtus gratia mouens Narniam caloribus diei nondum intendentibus peruenit. Sequenti die Interamnam cõtendit, quæ profectò haud mediocriter animum eius refecit, dum per ſubiectam planiciem iter tenens, agros, prata virentia, & cum magna delectatione arces intueretur, quæ vicinis in collibus nõ longis inter ſe ſpatijs apparebant. Sub auro-

ram oppidum ingreſſus Dominici præcurſoris natalem hic peregit, iter ab Interamna Spoletum vſque, & ſi non amplius milibus paſſuum xij eſſet, tamē quia inter peruas, & ſaxoſas valles moleſtum nimis videbatur, ne valetudinem grauius offenderet, patiendum Pontifex putauit. Igitur ad tres tabernas ipſe reſtitans, Cardinales præcurrere Spoletum iuſſit, hoſpitiorum ibi maiorem habituros commoditatem. Poſtero die Pius Spoletum delatus, inde continuato itinere ad medium fere Iulij menſis non ſine labore & moleſtia Anconam peruenit. Hic expectatio Venetę claſſis eius animum vehementer anxit. Magna vis hominum ad famam piæ expeditionis excita ante Pij ab vrbe digreſſum, ex Gallijs & vtraque Germania confluxerat. Sed per Sabinos, Vmbros, & Picenos iter facienti, longe maior occurrit. Multos ex his conceſſa prius peccatorum venia domum redire iuſſit, & quia ſine viatico veniſſent, & quia parum gerendo bello eſſent idonei, dies plus viginti Anconę expectatus Pontifici Chriſtophorus Maurus, Dux Venetus, pridie Idus Auguſti cum triremibus duodecim optime ad bellum inſtructis aduenit. Poſt cuius aduentum Pius lenta febri, qua non nihil antea in itinere, & poſtea Anconæ conflictatus fuerat, biduo vita deceſſit, An. humanæ ſalutis quarto & ſexageſimo, ſupra milleſimum, ac quatercēteſimum. Mortuus pro fide Catholica, & redemptione plebis captiuæ Pius, obtulit ſeipſum hoſtiam Deo, relinquens exemplum ſacerdotibus, quales pro commiſſo ſibi grege paſtores eſſe debeant. Bonus paſtor ponit animam ſuam pro ouibus ſuis. Pecunia quam ad tantum belli onus exiguam Pius contraxerat, Cardinalium iuſſu Venetorum Principi adnumerata eſt, vt Mathiæ Panno- niæ Regi aſſiduum cum Turcis bellum gerenti mitteretur, ad ſoluenda militibus ſtipendia. Poſt Pij ſecundi obitum tantum belli onus ſolos Venetos ſuis viribus per multos deinceps annos ſuſtinuiſſe reperio, non Italiæ ſolum oppidis, ſed omnibus Europæ gentibus eos cum hoſte potentiſſimo terra mariq; belligerantes ſecurè & otioſè ſpectantibus. Mauri principatus annos nouem & ſex

ſexenſes habuit. Ad Iacobi phanum quod ipſe ſuo ſumptu cum proximo cœnobio extruxerat, funeratus eſt. Nec ea tãtum parte ciuitatem ornauit, ſed & partem interiorem Ducarij veſtibuli iam à Maripetri principatu inchoatam ad ſummum deduxit.

Nicolaus Thronus Dux lxviij.

Nicolao Throno principe, fœdus cum rege Perſarum ictum, & Cyprus nobiliſſima inſula Veneto acceſſit imperio. A patribus ad Romanum Pont. & ad Ferdinãdum Regem miſſi legati, qui peteret, vt ad bellum Turcæ communi hoſti inferẽdum ſe in proximam æſtatem pararent. Legatis benigne reſpondit, & pro viribus atq; opibus auxilia vterque promiſit. Datæ etiam literæ ſunt ad Cyprios & Rhodios, vt vires in barbarum contraherent. Mœcenicus Venetorum exercitui præfectus pro Chriſtiana fide ſtrenuè & magnificè multa geſſit. In orã Ioniæ tranſmiſit, Aeoliam & Cariam opulentiſſimas hoſtium regiones ferro & igni populatus eſt, Attaliam Pamphiliæ vrbem ab Attalo Rege conditam auxiliaribus Pontificis, & Ferdinandi Regis claſſibus adiutus expugnauit. Thronus cum annum vnum & menſes octo principatum tenuiſſet, medio ferè Autumno extinctus eſt. In templo Franciſcanorum ſepelitur, vbi à Philippo filio, magnificentiſſimum illi ex candido marmore & auro monumentum ſecus aram maximam erectum viſitur.

Nicolaus Marcellus Dux lxix.

Nicolaus Marcellus eximia vir pietate, fit inde Dux Venetorum quo Remp. adminiſtrante ſeriem rerum à Venetis geſtarum pro Alexandro Pont. Rom. aduerſus Fredericum Imperatorem noua figuratione inſtaurare cœpit Gentilis Bellinus, vir ea tempeſtate pingendi peritiſſimus. Idem à Venetis ad Athamanum Turcarum imperatorem, poſt pacem cum eo factam Conſtantinopolim miſſus, quum eximia multa eius artis experimẽta edidiſſet, equeſtri adeò dignitate ampliſſimiſq; muneribus donatus, Venetias redijt. Marcello Duce argenteus nummus eſt percuſſus, quem Marcellum ab autoris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

nomine dixerunt. Scodram Dalmatiæ ciuitatem Turcę oppugnauerunt tanto conatu quãto poſt Bizantiũ nullum Chriſtiani nominis oppidum. Sed Antonij Lauretani, qui tũ erat oppidi prætor ac totius prouinciæ legatus virtute, & Scodrenſium conſtantia multa cum ſtrage & ruina hoſtes ſunt à mœnibus repulſi. Tria milia Turcarum ſub muris cæſa traduntur. Inclytæ huius victoriæ nuncius ingenti gaudio ciuitatem Venetam affecit. Laudauerunt ampliſſimis verbis omnes ciuitatis ordines Laurentanum, publicaq; illi munera decreuerunt. Scodrenſium laudauerunt fidẽ, veramq; in defendẽda vrbe virtutem. His quoq; ſua ſunt reddita præmia. Gratias ad id circa omnia templa Deo Opt. Max. egerũt, quod tanto armorum apparatu obſeſſa vrbs in Tyranni poteſtatem nõ veniſſet. Marcellus Dux præſedit annum vnum, & tres ferme menſes. Defunctum honorificentiſſime ſepeliuit ciuitas apud Carthuſienſes.

Petrus Mocenicus Dux lxx.

Mocenici primo anno Veneti nauem vnam omnifariam Turcarum mercibus plenam inter Cyprum & Ciliciam oppreſſerunt. Turca cum triginta hominum milibus, Naupactum in ſinu Corinthiaco ſitum oppugnare eſt adortus. In obſidione quatuor exactis menſibus, quum nulla expugnãdi oppidi ſpes eſſet, nam validum intus præſidium erat, fatigatus bello Barbarus abijt. Idẽ Lemnum inſulam ſubita vi poſtea adortus, Coccinum in ea oppidum improuiſa irruptione cepiſſet, niſi Lemniaca puella Marulla nomine, patrem ſuum ab hoſte in portis Coccini occiſum intuita, ſcuto iacentis, & enſe arrepto Barbaros iam portam irrumpere volentes, tam diu ſuſtinuiſſet, quoad ſuorum occurſu adiuta, illos magna cum cæde ad naues vſq; reieciſſet. Ob facinus tam egregium, puellam hanc Antonius Lauretanus, cui ob rem ad Scodram fortiter adminiſtratã maris fuerat delatum imperium, magna pecunia donauit, & optionẽ illi dedit, vt ex fortibus viris maritũ quem vellet, cum dote ſumma ex publico acciperet. Cui reſpondens, me inquit Lauretane non fortitudinis ſolum, ſed probitatis e-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

m rationem habere oportet. Nulli itaq; prius nuptu-
ſum quam plane exploratum habeã, qualis ille futu-
s ſit maritus. Mocenicus Dux cum annum vnum &
enſes duos rerum tractaſſet habenas ex humanis de-
ſſit.

Andreas Vendraminus Dux lxxj.

Hoc principe in Croianis campis Turcę cum Vene-
dimicauerũt. Fugati Turcæ, & caſtra eorum capta di-
ptaque ſunt. Sed victoriæ huius breuis omninò læti-
fuit. Dum enim prædæ magis quam pugnæ intenti,
eneti diſpalantur, & inter ſe conſultant, debeant ne
gatis hoſtibus in eorum caſtris pernoctare an in ſua
dire, ecce ſubita Turcarum impreſſione degrauati, &
rcumuenti fœde cæduntur. In his Franciſcum Conta-
num legatum ac plerosq; viros illuſtres qui honeſtum
ucebant ordinem, cediſſe inuenio. Vendraminus prin-
ps cum alterum ſui ducatus annum aliqua ex parte e-
ſſet, mortem obijt.

Ioannes Mocenicus Dux lxxij.

In Vendramini locum Ioannes Mocenicus Petri Mo-
nici principis frater ſpectatę vir innocentię ſufficitur.
oc Ducæ Turcę multo atrocius quã triennio ante, Sco-
am oppugnauerunt, ſed capi non potuit ciuibus ſtre-
uè eam defendentibus. Medio certamine bombardarũ
tus fœdiſſima tonitrua imitati vndiq; circũſonabant,
ille mortis pericula obuerſabantur oculis, videbant
ſeſſi ſuorum corpora tormentorum ictibus laniari, &
rijs caſibus non vno loco cadere, periculorum tamen
nmemores, inuictis animis reſiſtebant. Quod videns
urcarum rex ſibi rem eſſe cum his, qui mori mallent,
uam cedere, & munitionibus freti citius vel numero-
ſſimas copias conficere poſſent quàm vinci, frendens
emenſq; ſuos in caſtra reduxit. Interim obſidione ad-
uc tenente Driuaſtum bombardis concuſſum, Ve-
etis ademit, vnde quingentos ciues abductos an-
Scodrenſium oculos interfici iuſſit. Ademit &
yſſum. Hinc ducentos ad Marbegum, quem cum o-
to milibus ad continuandam Scodiæ obſidionem rel-

querat, in conſpectu Scodrenſium ferro conficiendos miſit. Durauit inde obſidio menſes fermè octo. Interim de pace agi cœptum eſt, quam his conditionibus ſequutam inuenio, vt oppidanis ſi abire vellent ex vrbe deductis Veneti Scodram Turcæ relinquerent, & quotannis adnumerarent octo aureorum millia, vt pontica nauigatio Venetis negotiatoribus tuto pateret. Conditiones placuerunt, à ciuibus migratum Venetias. Hoc memorabile eſt, quod Veneti ſenatus decreto, eſt Scodrenſibus alij perpetuum ex publico ſalarium, alij arcium, aliorúque locorum præfecturas, cū publico ſtipendio acceperunt. Deniq; nullus fuit quem non publico beneficio liberalis ciuitas ſubleuauerit, quia paulò ante conſtantiſſime & fortiſſimè imperium Veneti populi defenderant. In Mocenici huius principatum incidit Pactiana coniuratio, quæ parum abfuit quin Florentiæ omnem remp. euerteret. Coniurationis principes fuerunt Iacobus quidam Pactius equeſtris ordinis vir, ac aleator ſtrenuus, & Franciſcus Saluiatus, qui malis artibus Archiepiſcopatum adeptus fuerat. Hi duo mirifice indignabantur præferri ſibi Medicum familiam. In templo igitur diuæ Reparatæ, quum Laurentius & Iulianus, Medicei fratres, die quodam ſacra audirent, eodem ingreſſi coniurati peracta ſacerdotis communicatione Iulianum occiderunt, Laurentius ſe defendit, accepit tamen vulnus in collo. Habeo in mea bibliotheca totam hanc coniurationem eleganter conſcriptam ab Angelo Politiano, viro ad miraculum vſq; facundo. Duce Mocenico ducarium magna ex parte iterum noctu conflagrauit. Sacrorum miniſter candelam in ſacello principis incenſam per incuriam reliquerat, cuius lapſu, cōtractum eſt incendium. Sed cum per diem paulatim ſerpendo ignis ſeſe aluiſſet, circa ſecundam noctis vigiliā flāma ſubitò emicuit. Plura omninò loca, vt ſæpè alias, peſtis illa corripuiſſet, niſi ciuiū accurſu maturè reſtinctus eſſet ignis. Vidit etiam Mocenici ducatus initium & exitū belli ſocialis, quod aduerſus totam ferme Italiā Veneti terra mariq; geſſere, cuius ita ſumptuoſos fuiſſe appa-

apparatus inuenio, vt duorum ſpatio annorum, quibus bellatū eſt, tricies ſexies centena aureorum milia in militiam alendo appenſa dicantur. Quæ hoc bellum ſequuta eſt pax, lęticiæ & gaudiorum plena fuit. Nocturni ignes non tantum Venetijs, ſed in alijs quoq; vrbibus & oppidis Veneto parentibus imperio excitati ſunt. Indicti & bellici ludi, aliaque certamina ſub carniſpriuij ferias. Senatus aureum & argēteum pannum certantibus propoſuit. Ingens hominum multitudo ad hoc ſpectaculum terra marique profecta vrbem mirum in modum repleuit. Mocenicus anno 7. ducatus ſui hominem exuit.

Marcus Barbadicus Dux lxxiij.

Marcus Barbadicus vir prudentia ſingulari, quum Reſp. domi foriſq; pacata eſſet, ad ducarij refectionem totum animum adijciens, breui totam loci molem ad forum ſpectantem, ſuperbo opere ad ſummum fermè perduxit. Per idem tempus ſollicita ciuitate propter morbum peſtiferum, qui ne per hyemem quidem multum remiſerat creati ſunt triumviri, quibus datum negotium, vt quantum humana ope prouideri poſſet omnia curarent, quæ ad leuandum malum attinerent. Horum ſtudio ad tollendam contagionem exuuiarum vis ingens à Veſpillonibus fraude contracta, publicè cōcremata eſt. Deinde multi ciues viri, fœminæ, pueri procul relegati, ad vrbē quæ multitudine abundabat, exonerādam. Duce Barbadico ex Gallia nuntiatū eſt, Maximilianum Frederici imperatoris filium Romanorum Regem declaratum. Quo audito Venetus ſenatus ad vtrumq; legationē decreuit. Dominicus Triuiſanus, & Hermolaus Barbarus vir omnium diſciplinarum peritiſſimus, facūdiſſimusq;, Prugas Flandriæ (nam ibi tum agebat princeps) miſſi ſunt; qui publico Venetorum nomine illis præſentem regiæ appellationis declarationem gratularentur. Extat doctiſſima illa oratio per Hermolaum ad principes habita. Laudatur in ea factum Cæſaris Frederici, quod filium generoſiſſimū, qui nobiliſſimas gētes,

 fero-

ferociſſimos populos, bellicoſiſſimas nationes, nõ minꝰ armis, quã ſapiẽtia viciſſet, Regẽ Romanũ ſe viuo renũtiari permiſerit. Maximiliano enim ad gubernacula tantarũ rerũ promoto, poſteritate quoq; conſuluit, & pluribus in futurum ſæculis prouidit. Peſtilentia, cuius paulò ante commeminì, ſub vernum tempus cum cœpiſſet remittere, ita omninò circa ſolſtitium euanuit, vt multis ante annis non fuerit ſalubrior ciuitatis ſtatus. Sub hoc principe mira quoq; tẽporum felicitas fuit. Magna tritici, vini, olei, omniumque rerum aliarum vis in vrbem eſt inuecta. Rarò alias Veneta ciuitas maiore otio & ſecuritate floruit. Huc acceſſit quod idem populus tunc terra & aquis pacate ageret. Hunc beatiſſimum ciuitatis ſtatum, non ſolum retinere, ſed augere etiam, quum maxime noctes dieſq; Barbadicus ſtuderet, menſe ſui regiminis nono humanis deceſſit. Ob cuius interitum vehementi ciuitas mœrore affecta eſt.

Auguſtinus Barbadicus Dux lxxiiij.

In Marci locum ſuffecit ciuitas eius fratrem Auguſtinum Barbadicum, & vitæ innocentia, & grauitate ſenatoria inſignem virum, qui poſtridie quam ad ſummum magiſtratum aſſumptus fuerat, manſuetiſſima oratione ad populum habita, ſe defuncti fratris fore in principatu ſimillimum oſtendit. Fuit in eo dignitas & maieſtas quædam, quam cana barba, & ad pectus vſque promiſſa venerabiliorem fecit. Poſt acceptum vrbis regimen, fratris ſui veſtigia ſecutus & ipſe à ducariæ domus reparatione, ſuam eſt auſpicatus adminiſtrationem, quod opus ſingulari magnificentia & maximo ſumptu magna ex parte confecit. Non ignarus in publicis aut priuatis ædificijs ſumptuoſum apparatum parere dignitatem & admirationem. Sic equidem cenſeo, opera ipſa magna, artificioſè, variè ac decenter ornata, firmiter & ad perpetuitatem poſita, non ipſa modo iudicantur admirabilia, verùm authores ipſos admirabiles faciunt, quos æquè genus omne hominum laudibus etiam mirificis proſequitur. Quid quod ædificia ipſa vbi eiuſmodi fuerint, è terris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

etiā n longiſſimè diſſitis, ad ſui ſpectaculum homines
tra ant. Poetas quoq; & rerum ſcriptores ad ſui cōmen-
da onem inuitant. Duce Auguſtino non parum auctæ
ſu res Venetorum. Cremonam, & totam ferè Apuliæ
o n ſibi adiunxerunt. Rurſus à mari Cyprum feraciſſi-
m n & Cephaleniam nominis vetuſtute inſignem in-
ſu m ſuæ ditionis fecerunt. Præfuit Auguſtinus annos
q ndecim, quo toto tempore Venetijs neq; fame, neq;
pe ilentia laboratum eſt. Vita functum hunc Ducem ad
p num publicè charitatis extulit ciuitas.

Leonardus Lauretanus Dux lxxv.

Poſt Auguſtini obitum magno optimatium conſen-
ſ omnium ordinum ſtudio totius voto ciuitatis reip.
g bernaculis admotus eſt Leonardus Lauretanus, vir
p dens, pius, nec à litterarum ſtudijs abhorrens. Poſtri-
d accepti regiminis quum per Marianam aream de
ore geſtaretur, ipſe pecuniam ſparſu populo, & à
abus eius filiabus matrimonio locatis ex procura-
t ia domo grandis multitudini in area ſtanti pecunia
nis manibus effuſa eſt in argumentum domeſticæ
titiæ. Per Leonardum Veneta res non ſolum ſuo con-
tit veſtigio, ſed inſigniter etiam aucta eſt. Leonardus
uauit ius omnibus, templorum ſanctitatem defendit,
rimonias vindicauit, Sicariorum vim ſi qua fuit, co-
buit, inſtaurauit iudicia, omnem compreſſit foren-
m licentiam, ſubiectis ciuitatibus clementer impera-
t, omnium preces benigne & manſuete audiuit, per
æ facilè conſequutus eſt, vt non homo aliquis, vel ho-
inum ſuffragijs crederetur in eo dignitatis faſtigio
nſtitutus, ſed felix quidā Deus è cœlo miſſus, qui pa-
tis temporibus, rem Venetam æquitate & innocentia
eretur. In bello prudentia & felicitate augeret qui pa-
iæ ſaluti eſſet, ſuis laudi, omnibus hominib⁹ documē-
, quā bene ſummus Venetæ Reip. magiſtratus in Lau-
etana familia collocat⁹ eſſet. Incidit huius viri admini-
ratio in ſacrū annum ab Alexādro eius nominis ſexto
ont. conditū. De ducib⁹ qui poſt Leonardū præfuerūt

 in lit-

in litteras mittemus, quũ certiꝰ nobis omnia cõſtabunt. Hoc vnum addam nullam eſſe in terris gentem, quæ tot habuerit bonos ac ſapientes principes quam Veneti. Solus hic populus principum ſuorum ſapientiæ felicitatem ſuam acceptam ferendo vere dicere poteſt illud Solomonis. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Deſinat Roma ſuos iactare Cæſares, quos bonos tam paucos, tam multos habuit malos. Caligula merito fax humani generis dictus eſt, qui voluit populum Rom. vnam habere ceruicem, vno ictu ſi licuiſſet tam numeroſam ciuitatem perdere cupiens. Huius ſucceſſori Claudio ab ineunte ætate parum mens conſtitit, vnde mater Antonia, cum vellet in aliquo inſignem notare ſtultitiam, dicebat eum ſuo Claudio ſtultitiorem, & portẽtum hominis appellabat. Domitius Nero qui Claudio ſucceſſit, fax altera totius orbis Romani imperij maieſtatem paterna maternaq; cæde polluit, Vrbem Romam incendit, Primus Chriſtianum ſanguinem hauſit Petro & Paulo interfectis. In Sergio Galba rapiendi ſitis & ſæuitia iuxta infames fuerunt. Otho princeps pueritiam parum pudice cuſtodiuit, adoleſcentiam petulantius egit, ſola luxus æmulatione Neroni conciliatus, fœdo ingenio, ventri ac gulæ natus. Et quod vſu in his venire ſolet, pari ſæuitia fuit Vitellius. Neroni & Caligulæ propior vixit Domitianus, & male diſſimulatam ſæuitiam per omnes ordines effudit. Commodus imperator libidine, auaritia & crudelitate, Caligulæ ac Neroni anteferendus eſt. Didius Iulianus, qui primus Romanum licitatus eſt imperium magis diues quam probꝰ fuit. Eo nõ inſcio, Læti inſidijs perijt optimus princeps Aelius Pertinax. Piſcennius Niger vita fictus, moribus turpis fuit. Caracalla imperator totas noctes cædibus impendebat, Circenſibus armatas copias in populum immiſit, quod quidam cauillati eſſent, in aurigam cui impenſius ipſe fauebat. Hic iuxta ſontes & inſontes ſine diſcrimine cæſi ſunt. Opilius Macrinus fœdo carnificiq; fuit ingenio. Alij alia, cæterum omnes de eo turpia ſcripſerunt. Heliogabalo Caracallæ filio quis contaminatius aut impurius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

prius vixit? Vix fidem apud homines ſint habitura, ſi ſæuitię eius memorentur exempla. Iulium Maximum Aquiliæ obſidione quum milites occidiſſent, filium quoque eius necauerunt, illud ſubinde repetentes, ex peſſimo genere ne catulum quidem habendum eſſe. Decius quanquam inuitus ac reluctans imperium ſuſcepit, quo modo bonus fuiſſe dici poteſt? qui iniuriam à Chriſtiana pietate non abſtinuit? Galienus, Caligulæ & Vitellij ſimillimus, orbem terrarum pene perdidit. Maxentij tyrannidem Italia ferre non potuit. Quid dicam de Diocletiano? Nullius principis ſæuitia atrocius Chriſtianos afflixit. Iulianus impius apoſtata fuit. A[illegible]ra fide ad malorum dæmonum cultum deſciuit. Theophilus diuorum imagines auerſatus, non paucos qui eas colerent, ad mortem vſque cædi iuſſit. Romanus iunior quo modo potuit eſſe vir bonus, qui domi in patrem ac ſorores adeò impius fuit, vt regia eiectæ quæſtum meretricium occeperint? Michael quidam Calaphates præter natalium ac parentum ſordes, qui pice naues oblinirent, vnde Calaphates etiam appellatus, auare & crudeliter imperauit. Ad hæc mortalium ingratiſſimus, patruum, cuius opera & ſtudio fuerat euectus ad imperium, primum eiecit, reliquos deinde cognatos execuit, ad poſtremum nec matri pepercit relegata ea in inſulam. Quod factum tam impium ſequuta populi conſpiratio, & matrem reſtituit, & tyrannum vſu oculorum priuauit. Vox me citius deſecerit, quam nomina tantum recenſuero nō hominum, ſed portentorum, quibus ſe Roma ſubiecit, quorum feritatem tot annos miſere tulit. In qua gente vna, ſæpiùs impletum eſt illud Solomonis, Cum impij ſumpſerint principatum gemet populus, quaſi ſub ſeruitute deductus. Rex regum, dominus dominantium, Deus hominum ſceleribus offenſus, dat eis ſtultos, impios, leonibus, vrſis, lupiſque ſimiles principes, prodigioſas tempeſtates, bella, inundationes, rerum penuriam, famem, calamitates vt dicimus, ita etiam ſunt. Sed multa acerbior calamitas regioni obuenire poteſt

quam ſtultus & impius princeps. Nullus Cometa oriri poteſt mundo exitialior, quam princeps flagitioſus. Contra nullum æque ſalutare ſydus, ac vitæ Dux inculpatæ. Ferè enim fit, vt principis ſui mores referat populus, quandoquidem homines & miremur, & imitemur libentius, & retineamus tenacius, quę viderimus à principe & capite noſtro factitari. Ducit enim quiſque ſibi pulchrum, ſi eum æmuletur quem omnes ſuſpiciunt, & vt cælo demiſſum numen adorant.

(·.·)

FINIS.

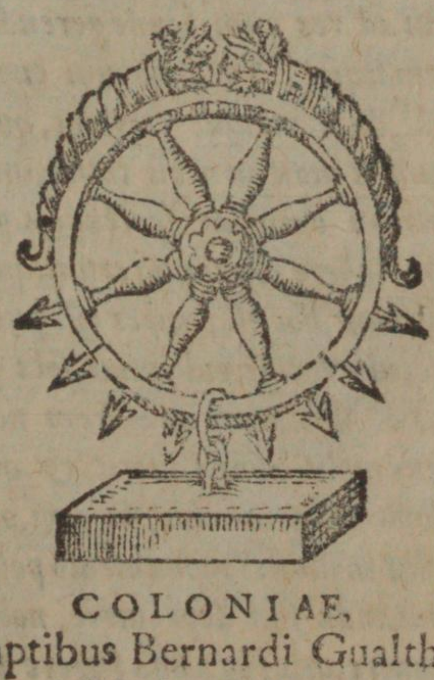
HADRIA-

RERVM GESTARVM A BRABANTIAE DVCIBVS HISTORIA, CONSCRIPTA VSQVE IN ANNVM M. D. XXVI.

Authore ADRIANO BARLANDO
Rhetore inclytæ Academiæ
Louanienſis.

EIVSDEM ADRIANI BARLANDI HISTORIARVM LIBER VNVS,
quo res maximè memorabiles continentur à Chriſto nato vſque ad annum 1532.

ET CATALOGVS INSIGNIVM
oppidorum inferioris Germaniæ.

COLONIAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.
ANNO M. DCIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

HADRIANI BARLANDI
IN HISTORIAM DVCVM
PRAEFATIO.

HOratio autore: Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci. Poteſt ne quicquam hiſtoriæ dulcius eſſe per quam vnam tot pulcherrimarum ſitus vrbium tot fluminum curſus, hortos, amœnos receſſus, muſarum domicilia, patrios cultus, habitus, locorum, & quid quæque ferat regio, quid quæque recuſet, vbi ſegetes, vbi veniat felicius vuæ cognoſcimus, & domi manentes ſine ſumptu, ſine periculo orbem ipſum terrarum nobis peragraſſe videmur. Eiuſdem muneris vtilitas nonne maxima eſt? Vitam, mores, facta hominum, conſilia item, atque euentus rerum in medio ponit, in qua poſteritas omnis tanquam in ſpeculū inſpicere poſſit, & vitam, moresq́ componere. Quid bonorum animos principum ad res cum laude gerendas magis accendit, inflammatque, Tyrannorum cupiditates quid magis refrenat, dum vtrique cernunt, quæ in vita patrarint, futurum vt mox in orbis totius, imò ſeculorum omnium theatrum omnibus ſpectanda producantur? Nullam earum habere notitiam rerum, quæ antequam naſcere, contigerunt, hoc eſt ſemper eſſe puerum. Vt præteritis etiam ſeculis vixiſſe videamur, ſola præſtat hiſtoriarum cognitio. Abſolutum oratorem neminem dixerim, niſi & exemplis abundauerit, & quam plurima nouerit. In libris hiſtoricorum, vt dixi, omnis exempli documēta, velut in illuſtri monumento poſita intuemur, vnde quæ imitanda ſint depromere, nobiſque ad imitandum proponere, quæ fugienda fugere poſſimus. Conſulen-

ſendum eſt itaque principibus, regibus, Imperatoribus, vt hiſtoricos legant. Quæ enim non audent principibus demonſtrare domeſtici, ea omnia principes ipſi in libris ſcriptis reperient. Hiſtoria ad id quod honeſtum eſt inflammat, vitia deteſtatur, probos extollit, improbos deprimit. His tam multis, ac varijs vtilitatibus adductus ego conſcripſi, & primus tanquam fatis mihi ſeruatam in literas miſi rerum à Brabantiæ ducibus geſtarum hiſtoriam, fortaſſè non tanta ſermonis politie, at fide optima. Nihil enim vel gratiæ vel offenſæ datum eſt. Scio abeſſe ab hiſtorico debere fœdum adſentationis crimen, & amorem, ac beneuolentiam, metum, & ſimultatem. Nullus tota eſt hiſtoria locus, quem non ſim paratus magna etiam ſponſione in Chronicis lingua noſtrate conſcriptis. aut alijs certè, qui his de rebus aliquid literis mandauerint, ex fide repræſentare. Quod ſi quis domeſticis fidem exiſtimet abrogandam ſcriptoribus, Liuius fabulam, non hiſtoriam fecit, quem tam multi tradunt in conſcribendis rebus geſtis, Romanus, non Punicos ſequutum eſſe annales. Quod verò ad ſtilum attinet meū, omninò nihil ſum ſollicitus. Hiſtoria, vt ad ſuum ſcribit Capitonem Plinius, quoquo modo ſcripta delectat ipſa rerum notitiā prouocante natura. Sed dānabit, fortaſſè ne quiſpiam vt nimis breuē. Datur laudi aperta ac lauda breuitas. Qualis apud Saluſtiū. Altius diſparitatē reprehendet. Huic Liuiū obijciā, quem modò breuē, modo copioſum videmus. Dicit alius omitti quidā, & præteriri. Ad Iuſtinū prouocabo hiſtoriæ ſcriptorē, Prouocabo ad Suetonium, qui Cæſarum vitas ita conſcripſit, vt multa vel prætereat, vel nimis circuncisè narret, quæ ab alijs dicta ſunt copioſius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

EX AVTHORIBVS DE VTILItate Hiſtoriæ.

SOlet quæri ab ſtudioſis viris, vtilis ne ſit hiſtoria? Nos verò nõ modò vtilem & frugiferã, ſed neceſſariam mortalibus eſſe cõtendimus. Et quemadmodum agricolatione corpora, ſic monumentis rerum animi fouẽtur, vitæ cupido, pharmaca pellendis morbis inuenit. Series rerum, ne vna cum ea qui gerit, interiret, hiſtoriam excogitauit. Quanto nobilior animus, tanto cæteras dotes præcellit hiſtoria, potiſſimamque ſibi ſapientiæ partem vendicat. In ea eſt enim imitatio viuendi, vitia deteſtatur virtutes ardore quodam imitationis effert, & cum rebus omnibus tempora vetuſtatem adferant, Hiſtoria numero annorum admirabilior eſt, & ſanctior habetur.

(∴)

NOMINA BRABANTIAE DVCVM.

Ipinus primus, filius Carolomanni geniti ex Brabone tertio huius nominis: Tertio item principe Brabantiæ, antequam hæc prouincia Ducatus nomen accepiſſet	*Cap.I.*
inus ſecundus	*ibid.*
inus tertius	*Cap.II.*
rolus Martellus	*Cap.VII.*
rolus Magnus	*Cap.XIII.*
douicus Magni filius	*Cap.XXIV.*
defridus Barbatus	*Cap.XXVII.*
defridus Barbati filius	*Cap.XXX.*
defridus III.	*Cap.XXXII.*
enricus tertij Godefridi filius	*Cap XXXV.*
enricus Secundus primi filius	*Cap XL.*
enricus Tertius ſecundi filius	*Cap XLIII.*
annes Henrici tertij filius	*Cap.XLIV.*
annes Secundus, ſuperiori filius	*Cap.L.*
annes Tertius ſecundi filius	*Cap LV.*
uenſelaus Ioannis Bohemiæ Regis filius	*Cap LXI.*
ntonius Philippi Burgundiæ Principis filius	*Cap.LXVII.*
annes Antonij filius, Conditor ſcholæ Louanienſis	*Cap.LXXV.*
rimus Philippus Ioannis frater	*Cap.LXXXVI.*
hilippus Burgundiæ Dux	*Cap XC.*
rolus Philippi filius	*Cap.CIV.*
aria Caroli vnica filia	*Cap.CXLIII.*
aximilianus Mariæ ſuperioris maritus	*Cap.CXLV.*
hilippus Maximiliani filius	*Cap.CLXIV.*
arolus Philippi filius, Burgundus origine, Cæſar	*Cap.CLXIV.*

Imperium Oceano: famam qui terminat aſtris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

PIPINVS PRIMVS BRABANTIAE DVX. Caput I.

ANNO Chriſti 525. Brabantiæ, Germaniæ Prouinciæ inferioris dux primus fuit Pipinus, Carolomanni filius: qui vxore capta ex gente Aquitanica, Sueuos alioſque Germaniæ populos bello vicit. Huic tres fuêre liberi: filiæ, Begga & Gertrudis: quarum hæc eſt poſtea in nu-
647. merum relata Diuarum. Filius, Grimoaldus, qui patre mortuo Dux factus Reipub. præfuit. Huius viri conſilio Sigisbertus rex Francorum, diuerſis locis, in pauperum alimoniam ſacras ædes, & cœnobia extruxit. Odio quorundam interfecto poſtea Grimoaldo, ſoror eius Begga cum marito ſuo, res Brabantiæ, aliquantum temporis adminiſtrait.

Pipinus ſecundus. Caput II.

Matri Pipinus ſucceſſit huius nominis ſecundus, & dux Brabantiæ tertius, qui Herſtalli cognomen accepit ab Herſtallo. Qui locus inter Leodium viſebatur & Traiectum vbi ad Moſam fluuium idem Pipinus arcem extruxerat, in quam frequenter, credo è loci captus amœnitate, ſe recipere ſolebat. Progenitoribus eſt hic ortus ſanctiſſimis: vt præteream alios, matrem habuit Beggam, Gertrudis Diuę ſororem.

De matrimonio eiuſdem, & liberis. Caput III.

Plectrudis, mulier vitæ ſanctimonia inſignis, huic vxor data eſt. Matrimonij vinculo ſic iuncti, ac velut concatenati, bonorum omnium radici Concordiæ nihil præferendum exiſtimantes, omnia ſic egerunt, vt pax inter eos & tranquillitas eſſet, Hanc pacem id boni ſecutum, vt ex eo coniugio digna parente ſit edita proles: filij tres, Drago & Grimoaldus, qui quum Chriſti eſſet fortis adſertor Dei, poſtea Leodij Martyrium adijt ob Chriſti fidem, ibi ſepultus in æde Diuo Iacobo ſacra. Filius tertius fuit Siluius, vir pientiſſimus, qui & ipſe Sancti appellationem meruit. Filia Notburgis vocata eſt. Sepulcro illata coloniæ, miraculis claruit: quæ res vitæ innocenter actæ, euidens eſt iudicium. Omniũ

ex con-

ex coniuge Plectrude liberorum funera, vidit Pipinus.

De bello eius cum Phriſijs. Cap. IIII.

GVbernante eo res Brabanticas, Phryſij, qui tum erant fidei hoſtes, vt ſuum in Chriſtianum nomen explerent odium, Franciam Orientalem ferro & igni late vaſtauerant. Pipinus igitur Orthodoxæ fidei propugnator acerrimus, ex ſuis delectu habito, aliquot armatorum millia contrahit. Nec longior inde mora, cum his copijs in Hollandiam transgreſſus Vvilteburgum (nunc vrbs Traiectum dicitur) obſedit, multumque & diu ab his qui intus erant, ſtrenuè defenſum, tandem cepit. In vrbe iam capta vis ingens barbarorum cæſa eſt. Hic primum ſubacti ſunt Phriſij, qui nunquam antea didicerant externo parere principi. Eorum, quos armis deuicerat Pipinus, animas quoque lucrari & ſeruare cupiens, Guilibrordum, quē habebant ea tempora virum ſanctiſſimum, huc miſit, qui clariſſima Euangelici ſplendoris luce, cæcatos infidelitate populos illuſtraret, & gentem alioqui indomitum ad veri & vnius Dei cultum accenderet.

Adulterium eiuſdem. Cap. V.

INcidit poſtea Pipinus in fœdum adulterij crimen: quod ipſum eo fœdius eſt habitum, quo innocentius vixerat ad id tempus ipſe. Alpiadis cuiuſdam nobilis & forma excellenti mulieris pulchritudine captus eam compreſſit, & prægnantem haud multò poſt reddidit. Vnde natus illi filius Carolus, qui Matelli cognomen tulit. Hunc Pipini amorem eo progreſſum inuenio, vt adhuc ſuperſtite vxore legitima Plectrude alteram quoque matrimonio ſibi iunxerit. Quod factum in Duce, quum Lambertus Traiectenſium ad Moſam Epiſcopus reprehenderet, Dodo princeps Alpiadis frater, veritus futurum, vt Lamberti monita ſecutus Pipinus, ſororem eius dimitteret, miſit qui ſanctum virum interficerent. Noctu occiſum inuenio, quum aliquandiu orationi incubuiſſet. Hac de re ſic habet

Sabellicus in Enneadibus. Et Lambertus vir inſignì pietate Martyrio defunctus eſt, quia Pipinum increpuiſſet, quod Alpiadem Pellicem vxori ſuperduxiſſet. Alpiadis frater Lambertum peremit, nec impunè. Incidit nefariæ cædis autor in atrociſſimum genus morbi, erodente ſe ipſum corpore, ſuppliciaque ſibi gignente, Græci Phthiriaſim vocant, Pedicularis Romana voce dicitur. Apud eundem adnotatum inuenio his verbis: Duas Pipino, Blondus ait, vxores fuiſſe. Calpiadem, ex qua Carolus, qui martelli cognomen tulit, fit genitus. Secundo loco Plectrudem. Sunt qui Calpiadem Plectrudi ſuperductam tradant. Non deſunt, qui Martellum ex concubina, non legitimo thoro natum ſcribant. Tanta vbique ſcriptorū laboratur inconſtantia.

De morte eius Caput VI.

HErſtallus, per hæc, quæ dixi, & alia quædam in Gallijs, cui prouinciæ gubernandæ præfectus fuerat, geſta, excurſo vitæ ſpacio, moritur anno principatus ſui xxix. Prius tamen quam decederet, apud conuocatos oppidorum primores, filium ſibi, his etiam amplectentibus, ſucceſſorem conſtituit, qui legitimo thoro natus non erat.

De Carolo Martello, prælijs eius, & Saracenorum aduentu in Gallias: item de Phriſijs. Caput VII.

CArolus hic Martellus, robuſta fuit & ferrea natura (vnde cognomen accepit. Martel enim lingua noſtrate hamer ſonat) quam in ſubigendis hoſtibus, egregiè oſtendit. Saxones primo victi ab eo, & infeſtiſſimi accolæ, & rebelles. Inde ſubacti & Alemanni, ſubacti ſunt & Sueui. Poſtea ab Eudone Viſigotho Aquitaniæ, & Vaſconiæ principe, bellum ſibi illatum per legatos geſſit. Ij cū exercitu Vaſconiū fines ingreſſi cum Eudone, qui ad vim arcendam occurrerat, pugnauerūt. Prælio ſuperatus Eudo, ſuiſque diffiſus opibus, Saracenorum implorat auxilium, qui iam annos decem in Hiſpanijs agebant. Galliam per hoc tempus Burdega-

egalam vrbem vi capiunt,captam diripiunt. Chriſti-
ni nominis odio ſæuitum eſt ſine diſcrimine,in viros,
n fœminas,in pueros. Templa quoque funditus euerſa
unt omnia, & conculcata ſimulacra Diuorũ. Iam pro-
redi eos ad diripiendum Martini Turonenſis templũ,
arijs ac pulcherrimis opulentum donarijs, fama erat.
Carolus igitur vndique contractis viribus, ipſo etiam
udone,qui Saracenos accerſierat,in partes ſuas addu-
to, Turonum contendit, ad impiæ gentis opprimen-
dos conatus. Nec multò poſt concurritur vtrique ma-
imis odijs, animiſque. Vtraque pars difficilem hanc
enſit pugnam: ſed Saraceni etiam funeſtam. Prodi-
um eſt enim fidei hoſtium cæſa hoc loco millia ſeptua-
inta. Tam inclyta non contentus victoria Carolus,
omitis Burgundis, & poſt mortem Eudonis, cu-
us adiutus viribus Saracenos vicerat, Aquitaniæ quo- *Anno*
que magna parte ſuis opibus adiecta, ad Friſones 732.
bello perſequendos animum adiecit: qui populi per
d tempus nondum Chriſti fidem amplexi erant. Huc *Anno*
leuectus claſſe Martellus, omnia diripuit, omnia 734.
æde compleuit, nulla neque ſexus, neque ætatis ra-
ione habita, ſubuertit ſtatuas deorum Templa ferro &
gni deſęruit.

Carolum Galliæ Regibus imperaſſe. Caput VIII.

Hilderico Francorum rege mortuo, Carolus dela-
tum ſibi prouinciæ totius imperium, & regis in-
ſignia pertinaciſſimè recuſans: Imperare, inquit,
egibus, quam rex eſſe malo. Et in locum patris demor-
ui ſuffecit Dagobertum, qui Hilderico natu maior
ilius erat. Huic poſt quadriennium defuncto, ſubie-
it Carolus fratrem Lotharium, qui non vltra bien-
ium regnauit. Poſtea Chilperico, qui cognatus
rat regum defunctorum, vi & armis regnum occupa-
e volenti, ſe cum exercitu obiecit Carolus, fuitque
a Chilperico infelix dimicatio. Qui ſic victus, non
multò poſt Legatos ad Carolum miſit; quorum ille
ita eſt placatus oratione, vt regia Chilperico ſtatim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

detulerit inſignia. Huic poſtquam annos quindecim rerum potitus eſſet, quidam ſcribunt Theodoricum quendam ſucceſſiſſe. Alij Theodoricum Childerico in adminiſtratione præponunt, & eos dicunt fratres fuiſſe.

De alijs eius quibuſdam rebus geſtis Caput IX

Anno 721 VIcit & Saracenos Carolus ante Auinionem, (quam vrbem tum illi occupauerant) Duce eorum cæſo Amoreteo, qui ex Hiſpanijs accurrerat, ſuis laturus ſuppetias Gregorio Pontifice tertio, Lutprandus Londus Longobardicæ Princeps gentis Romam obſidione fatigabat. In Leone (qui Romanus erat Impera-
739. tor) nulla ſpes Pontifici quum eſſet, ad hunc Carolum in Gallijs agentem datæ literæ, quibus orabat eum Pontifex, vt laboranti Romæ ſuccurreret, Carolus Pontificis lecta epiſtola poſthabitis omnibus, cum Lutprãdo ſibi amiciſſimo egit, vt pro mutuo amore abſtineret ab Eccleſiæ rebus. Quod Lutprandus, ne non omnia Caroli, hoc ſummi amici cauſa velle crederetur, libentiſſimè fecit. Ex quo tempore Gallorum reges vrbi Romanæ Apoſtolicæque Sedi fauere cœperunt. His multiſque alijs parta gloria, Carolus iam ſenex
741. vita deceſſit. Quidam ſcribere ſunt auſi damnatum eum eſſe, & nunquam finiendis traditum cruciatibus, quod aſſiduis exhauſtus bellis, inclementer extorſerit à clero pecuniam, vt ita procerum ſuorum rebus conſuleret. Additur à ſcriptoribus Eucherio, Aurelianenſium Epiſcopo, ſacris operanti, prima luce cœlo repentè delapſum è Diuis vnum id nunciaſſe. Sed hæc cunctantius referenda, ne fides Hiſtoriæ abrogetur. Pleriſque enim ſtultè multa aſſerentibus, temerè aſſertis, multi aliquanto ſtultius accedere ſolent.

De filijs eius. Caput X.

IN Chronicis Germanica lingua conſcriptis, inuenio tres Martello patri filios ſuperuixiſſe, & filiam vnam. Sabellicus nulla facta mentione filiæ, diuerſus

ſabiens, duos tradit filios ab eo relictos ſuperſtites, arolomannium, cui maximo natu, ex patris diuiſi- ne Auſtria & Sueuia, Pipinum, cui Burgundia & Frã- a obuenerunt, Carolomannium poſtea ſpontè Re- 741.
gionem ſequutum, Romam veniſſe, ad Pontificem achariam, ab hoc ſacris initiatum, monaſticaque dutum cuculla, Caſſinenſe adijſſe monaſterium, ipinum poſtea ſolum gubernaſſe, deuictos ab eo Ger- 746.
anos, Aquitanos, & Alemanorum gentem: mode- tum & eum Francorum rebus, vt patrem.

Pipinus tertius, Rex Gallorum Creatus. *Caput XI.*

Iue per ea tempora Childericus, ſiue Theodoricus regnum tenuerit, vniuerſa Pipini virtutem ample- *An.* 750.
xa Gallia, pertæſaque Regis amentiam, Pont. Rom. ui tum Zacharias nominabatur, prius conſulto, unc Regem creat. Mirum fuit ſemper huius viri ſtu- ium in Romanam Eccleſiam, vnde Chriſtianiſſi- ius cognomentum tulit. Romanis, & laboranti Ec- eſiæ aduerſus Aiſtulphi Longobardorum Regis in- riam opitulatus eſt Stephano huius nominis ſecun- o Pontifici, in Gallias ad auxilium contra Longo- ardos implorandum venienti occurrit, adque pe- *Anno* 753.
es eius venerabundum ſe demiſit, inde equo inſi- entem, pedibus ipſe in regiam perduxit. Tanto tunc eges Pietatis & Religionis ſtudioſiores erant, quam unc priuati. Huius illa vox eſt: eò conſilio nos arma duimus, vt Apoſtolicam ſedem ab omni mortalium iuria vindicaremus, id daturi Chriſtianæ pietati, non ortalium ſtudijs.

Bellum Aquitanicum. *Caput XII.*

MAGNVM fuit Pipino cum Aquitanis negotium, qui octauo demum anno victi ac debellati ſunt.

Prima expeditione ad Theloatum oppidum ca- ra poſita, & priuſquam dimicari cœptum, Nauferio quitaniæ Principi data pax eſt. Inde cum in regni in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

teriora ſe recepiſſet, exercitumque dimiſiſſet Pipinus, Nauferij miles, Galliarum gentem ſubita vi adortus, omnia longè lateque populatur. Ad quam vlciſcendam perfidiam cum exercitu & copijs tumultuosè reparatis, miſit filium Carolum Pipinus: erat enim iam ipſe grandis natu & ſenio confectus. Aquitaniam igitur ingreſſus, magno animo Carolus ex Aruernis breui multa occupat loca; fuit hoc tirocinium; hæc tam læta habuit initia militare imperium illius, cui res egregiè geſtę Magni cognomentum peperere. Nec multum inde fuit in terris Pipinus, ex Berta coniuge, Heraclij Principis filia relictis ſuperſtitibus filijs duobus, Carolo qui poſtea Magni cognomentum (vt dixi) eſt adeptus, & Carolomanno; quo mortuo Carolus omnem imperij molem ſolus ſuſtinuit.

Res geſtæ à Carolo Magno Caput XIII.

FRancorum regnum, quod à patre magnum quidem & amplum acceperat, multò maximum & ampliſſimum reddidit iure belli, adiectis Aquitania, Vaſconia, toto Pyrenęi montis iugo, Italia tota ab Auguſtis Prætorijs vſque ad minorem Calabriam, Saxonia citra & trans Albim, vtraque Pannonia, Dacia, quæ appoſita in altera Danubij ripa eſt, Iſtria quoque & Liburnia, atque Dalmatia, præter maritimas ciuitates. Perdomuit atque ſubegit Barbaras nationes, quæ intra Viſtulam ac Rhenum amnes incolæ ſunt Germaniæ. Saraceni ab eo in Bæticæ angulum ex cetera Hiſpania ſunt compulſi. Bellum geſſit cum Deſiderio Longobardorum Rege ac hoſte Rom. Pontificis. Hunc redactum in poteſtatem, iuſſit Lugdunum in Galliam deportari. Sub Dominicæ Reſurrectionis die Romam, pacato agmine venientem Carolum, Hadrianus Pontifex huius nominis primus, accepit: eundemque pulcherrimis, ob merita in Romanam Sedem, Decretis ornatum dimiſit, Saxonicum deinde bellum ab eo repetitum eſt. Cuius cauſa fuit, rebellio. Abſente enim Carolo, omnia ad Rhenum vſque Saxo vaſtauerat. Hoc defunctus bello, cum Bauarum Duce

ce pacem ſanxit. Cum eodem poſtea bellum geſ-
ob non datos obſides, quos priore fœdere promi-
ſit Bauarus. Poſt receptos in deditionem Bauaros,
Saui, Iſtri accolæ bello petiti. Gentem hanc æſtate
a perdomuit. Poſtea Hunnos, qui & Hungari iam
appellari cœperant, adortus, inſigni clade affecit, ac
ox in deditionem acceptos humaniſſimè tractauit.
In tot clarus victorijs, tot ferociſſimarum gentium
domitor Carolus, in Franconiam eſt profectus. Eſt
c Germaniæ regio. Hic ab eodem indicto multo-
n conuentu antiſtitum, Feliciana eſt damnata hære-
ſi de abolendis Sanctorum imaginibus.

Carolus à Leone tertio Pont. Rom. Imperator declaratus. Caput XV.

ROmanus Pontifex Leo tertius, qui Hadriano ſuf-
fectus eſt, dum conſiderat Regis Caroli & pro-
genitorum eius, maxima extare in Eccleſiam me-
ra, & imperatores Conſtantinopolitanos ægrè tan-
m nomen defendere ac tueri, maximo totius po-
li conſenſu atque rogatu, Carolum in Vrbem re-
rſum, Imperatorem Romanum declarauit, & inun-
t ter acclamante vniuerſa multitudine: Carolo
uguſto, à Deo coronato, magno & pacifico Imperato-
vita & victoria.

De vxoribus eius & liberis. Caput XVI.

TRes habuit in vita vxores, prima fuit Hildegardis
nomine, ex qua tres illi ſunt nati filij, Ludouicus,
Pipinus & Carolus. Poſtea VVormaciæ in Ger-
manis, nupſit ei filia Rodolphi comitis Franciæ
Orientalis. Huic Faſtradæ nomen, ex qua
duas ſuſtulit filias, vnam Theoderatã,
Hiltrudem alteram. Mortua Fa-
ſtrada Lutgardam duxit, ex
qua libros non
ſuſcepit.

De condita Pariſienſi ſchola, & filijs; & quibuſdam alijs geſtis eius ac morte. Caput XVII.

IAM Imperator conſecratus, Eccleſiæ ac Pontificiæ dignitatis patrocinio ſemel ſuſcepto, Campulum quendam, & Paſcalem impietatis reos extremo ſupplicio admoturus erat. Sed Pontificis rogatu, pœna illis remiſſa: vtrumque in Galliam relegauit. Bonarum artium ſtudia quum indulgentiſſimè foueret, Pariſijs diuinæ humanæque ſapientiæ ſcholam, & item alteram Ticini inſtituit. Iunioribus orbatus filijs Pipino Mediolani, Carolo in Germania, Ludouicum, quem virilis ſtirpis vnicum iam habebat, celeberrimo
An. 780. totius Galliarum populi conuentu, conſortem Imperij declarauit: Cumque reliquum vitæ tempus, quod dederunt ſuperi, in ocio egiſſet, febri tandem & lateris doloribus obijt, anno ætatis ſeptuageſimo primo. Aquiſgrani ſepultus, in templo à ſe conſtructo. Monumento eius inſcriptum: Caroli magni Chriſtianiſſimi Romanorum Imperatoris corpus, hoc conditum eſt ſepulchro.

De prodigijs quæ mortem eius præceſſerint. Caput XVIII.

MORTEM eius præceſſit deliquium Solis; idem annus quo princeps tantus ex humanis deceſſit, Lumen ter vidit obſcuratam. Aquiſgrani in templo icta fulmine pila concidit. Eodem loco & porticus à palatio ad templum ducens, corruit. Pons, quem idem Carolus Moguntiæ ædificauerat, igni totus cõflagrauit.

De ſtatura eius. Caput XIX.

CORPORE fuit amplo & robuſto, excelſa ſtatura, oculis prægrandibus, ac vegetis, hilari facie. Inceſſus illi firmus, & tota corporis habitudo virilis. Clarior vox, quam vt corpori tanto conueniret. Proſpera valetudo, præterquam quod proximo ante obitum quadriennio ſæpius febri ſit conflictatus.

De facundia & ſtudijs eius. *Caput XX.*

DIcendi facultate multum valuit ac præſtitit, nec latini ſermonis peritia contentus, etiam peregrina ſtudia ſectatus eſt. Græca tamen intelligebat alius quàm inter legendum pronũciabat. Liberalium artium ſtudia indulgentiſſimè fouit, impenſiſſimè adamauit, earumque profeſſoribus honoris plurimum exhibuit. In Græcis percipiendis operam dedit Petro Piſano cuidã. In cæteris diſciplinis, Rhetorica, Dialectica, & Aſtronomia præceptore eſt vſus Alcuino Britanno, quem virũ in primis coluit. Mirum fuit in eo venandi & equitandi ſtudium, exercuit & corpus frequenti natatu.

De cura eius circa liberorrm profectum. *Caput XXI.*

FIlios doctiſſimis erudiendos tradidit præceptoribus, ampliſſima promittens atque diſſoluens ſalaria. Neque enim ignorabat quo quiſque eruditior eſſet, eo faciliorem clarioremq; doctrinam miniſtrare, neque parentum nomine dignos iudicabat, qui agros, qui vineta, qui iumenta quoq; pluris facerent quã filios.

De temperantia eius in cibo & potu. *Caput XXII.*

CIbi erat valdè temperans, quanquam ieiunia corpori ſuo noxia quærebatur, Vini tam parcus, vt non amplius ter, quater, ſuper cœnam aut prandium biberet. In cibo ferinam carnẽ aſſam maximè approbabat, conuiuia rarius agitare, ac non niſi feſtis diebus. Traditur & illud, nunquam eum ſine docto colloquio aut Hiſtorica lectione cibum cepiſſe. Quum ſemel optaſſet ſibi, ac ſæculo, duodecim viros Hieronymi & Auguſtini ſimiles, adſtans fortè pręceptor Alcuinus: Tu vis, inquit, habere duodecim, quum ipſe Chriſtus cœli & terræ dominus, horum ſimiles, ea tempeſtate plures non habuerit.

De pietate eius in Deum & clementia. *Caput XXIII.*

PIetatis ac Religionis Chriſtianæ tam diligens cultor fuit, vt non tantum Miſſis & ſacrorum intereſſet horis, ſed & Hymnos & pſalmos interdum ca-

neret, ceu ex initiatis ac ſacrificis vnus. Templa Diuis erexit. Veram religionem obſeruauit etiam in minimis, Iniurias illatas ciuili animo tuliſſe, in hoſtes raiò acerbius ſæuiſſe traditur.

De Ludouico Pio & filijs eius. Caput XXIIII.

CArolo patri demortuo ſucceſſit Ludouicus, tanta vir clementia, vt inde pij cognomen ſit adeptus. Aquiſgrani poſt obitum parentis optimi, cum legatis gentium diuerſarum, pax noua eſt ab eo ſancita. Filios habuit Otharium, & Pipinum. Hunc Aquiſgranis, alterum præfecit Bauaris.

De bellis ab eo geſtis. Caput XXV.

CVm Dacis bellum geſſit. Vaſcones opera Gallorum ad imperium retraxit. Britones, qui res nouas moliti nouum ſibi Regem creauerant, vicit. In prælio captũ Murmanianum (is regis nomen inuaſerat) occidi iuſſit. Hoc imperante Roma, caput gentium à Saracenis obſeſſa eſt, vaſtata, & omnis Tuſcia donarijs & ſacra veſte ſpoliatum Caſſinenſe monaſterium, omnia rapinis & incendio fœdata ſunt.

De morte, & decretis eius. Caput XXVI.

DEceſſit Ludouicus anno imperij xxvi. ſepultus Metis, qui tota vita paternam æmulatus pietatem ſanxit, ne ſacris initiatus hominum ſeruitio ſe ſubijceret. Quam turpe eſt enim iſtis aulicis eſſe à ſcopis, à matula, à poculis, vel cum mulieri ante ambulare, ad cuius verba in ſacrificio panis conuertitur, non ſolum in hominem, ſed quod humanum intellectum ſupergredi videtur, in Deum. Sanxit & illa, ne ſacerdos quæſtui ſeſe vlli dederet, quum omnis ipſi ordini turpis eſſet quæſtus. Eodem auctore ſtatutum & illud Antiſtitum celebri conuentu, ne ſacerdotes purpura, ſerico, aut gemmatis annulis vterentur. Abrogauit huic tam pio Decreto, vt multis alijs, nimium luxui dedita poſteritas.

Cur

Cur omittantur vitæ quorundam Ducum. Caput XXVII.

QVæ poſt huius Ludouici principatum geſta ſnnt, vſque ad tempora Godefridi Barbati Ducis, qui Brabanticam terram ab Arduennę Principibus occupatam primus recuperauit, ea daud quaquam incorruptis rerum geſtarum monimentis tradita, nec affirmare, nec refellere ſtatui. Hęc quæ ſequuntur & rerum nouitate, & varietate Exemplorum, non modò delectare poterunt, ſed & prodeſſe lectori. Godefridus igitur poſt Brabantiam armis ac viribus recuperatam, bellum indixit Arnouto principi Grymbergano, qui cum eſſet longè ditiſſimus, & magno vir animo, Godefridum agnoſcere ſuperiorem recuſabat. Hinc mucronibus, verutis, ſecuribus acerrimè inter eos certatum. Vicit tandem Arnoutus. Poſt illa quoque dum hoſtiliter ſæpius congrediuntur, haud vno loco multum ſanguinis humani effuſum eſt.

Cur dictus ſit Barbatus, & de amore omnium hominum erga eum. Caput XXVIII.

GOdefrido Principi, natu grandiori cognomen Barbato fuit, promiſerat enim patri ſe non ante poſiturum barbã, quam adeptas recuperaſſet prouincias, *Anno*
Lothoringiam & Brabantiam. Hunc principem nobilitas vniuerſa plurimum dilexit, nec pauci quoque reges ipſius amicitiam per legatos petiere. Nam erat & mitis vir ingenio, & ab omni flagitio ac tyrãnide abhorrens. Conſuluit ſuorum commodis, propria negligens, vigilabat, vt ſuis dormire liceret, laborabat vt ſui in ocio vitam agerent, benefaciebat ingratis, etiam non intelligentibus, etiam inuitis. 1095.

De pietate eius in Diuos, & morte. Caput XXIX.

MAgnum fuiſſe in illo Pietatis ac Religionis ſtudiũ, indicio ſunt tot locis ex eius ære conſtructa & erecta Monaſteria. Louanij quoq; extra muros Parcēſe monaſterium huius eſt opus, quod poſtea patrum

ſtudio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſtudio optimorum & agro & ædificijs ditatum eſt. Is qui nunc in eadem domo & moribus & rebus agendis præeſt, huc omnes cogitationes, omnia ſtudia deſtinat, vt & parta, quæſitaque à maioribus tueatur, & ſummo iudici rationem exacturo probetur. Mortuus hic Gode-
Anno 1140. fridus, ſepelitur Affliginij, quod cœnobium inter Bruxellam & Aloſtum vrbes viſitur, vbi eſt hodie fratrum piè ſanctéq; operantium cœtus.

De Godefrido barbati filio, & bello eius cum Henrico Limburgiæ Principe. Caput XXX.

POST defunctum Barbatum filius eiuſdem nominis, poſteaquam annum rexiſſet vnum, eſt cum valida manu profectus contra Henricum Ducem Limburgiæ, qui Lothoringiam ingreſſus, latè omnia cædibus & rapinis fœdabat. Godefridus diui Trudonis oppidum, cuius ciues ab Henrici partibus ſtabant, circumſodit, ac omni telorum genere, ſæpius oppugnatum, poſtremo in deditionem accepit, oppidanis pollicentibus, ne grauiora paterentur ſe imperata facturos, quibus & venia data eſt, & mutati renouatiq; Magiſtratus, eiectis Henrici fautoribus & amicis.

De profectione eius Aquiſgranum, de bello Grymberganico, de morte eiuſdem. Caput XXXI.

HINC citato agmine, dux Aquiſgranum proficiſcitur, atque in vrbem admiſſus, biduum in Cæſario conſedit ſolio, ciueſque compulit vt ſecum arma caperent, ita breui deuictis ac profligatis Henrici copijs, Godefridus cum victore exercitu in Brabantiam redijt. Non multò poſt & Grymberganicum geſſit bellum, ſed damno maiore quam fructu. Grymbergani enim Principes hic omnia recuperauere, quę Barbatus illis ademerat. In Chronicis quibuſdam legi, per hæc tempora in agro Louanienſi, nocte quadam melle roraſſe. Moritur inde Princeps Godefridus, quum triennio & menſibus aliquot præfuiſſet. Louanij ſepultus in æde Apoſtolorum principi ſacra.

De ſet-

De tertio Godefrido ſuperioris filio, in cunis deportato in aciem. Caput XXXII.

PRoximi Ducis filius Godefridus, nondum erat annũ vitæ primum egreſſus, quum pater deceſſit. Itaque Grymbergani Principes, qui cum patre & item auo auit grauia bella geſſerant infantiam Ducis pupulli contemnentes, rebellare cœperunt. Latè vaſtatus ager Brabanticus. Netelaria arx euerſa & ſolo æquata eſt. Haud longè diſtabat hæc domus à Viluordia, quæ & ipſa tunc temporis non oppidum, ſed pagus, iniectis ignibus cõflagrauit. Tam atroci injuria commoti nobiles Brabantiæ cum validiſſimo exercitu hoſtem inſequuti, ad pugnam euocauerunt. Priuſquam dimicari cœptum eſt, infans Dux in cunis prolatus, & ante aciẽ poſitus traditur, Anno 1148.
vt acrius pugnarẽt Brabanti Quum igitur miſeratio eos infantis pueri teneret, quem ſi bello victi forent, captiuũ ex Duce facturi videbantur, ijs animis hoſtem ſunt adorti, vt magna cæde Grymberganos fuderint. Idem multis retro ſæculis fecerant Macedones cum Illyricis dimicaturi.

De matrimonijs eius & liberis. Caput XXXIII.

GODEFRIDVS pupillarem egreſſus ætatem, in matrimonium recepit Margaretam Henrici Limburgiæ filiam, ex qua ſuſtulit filios duos, Hẽricum, qui defuncto patre factus eſt princeps, Albertum poſtea antiſtitem Leodinorum, & filiam vnicam Alcydam, quæ Regina facta eſt Angliæ. Poſt obitum Margaretæ duxit alteram, cuius nomen in Chronicis non inuenio, Comitis filiam, ex qua natus ille filius nomine Guilielmus.

De prodigijs illius temporis, & morte Godefridi. Caput XXXIIII.

HVIVS Principis temporibus, non vno loco fame laboratum, multaque prodigia hominum animos conturbauere. Terra horrendè mota locis aliquot, & lunæ in cælo, ac totidem viſi ſoles. Dux Godefridus

tertio

tertio & quadrageſimo adminiſtrationis anno, in humanis eſſe deſijt. Corpus eius Louanij auguſtiſſimo vrbis templo, quod Barione eſt, illatum, ibique honorificè ſepultum.

De matrimonio Henrici primi, & liberis eius. Caput XXXV.

HEnricus primus huius nominis, proximi filius Godefridi Brabantiæ Ducis patri demortuo ſucceſſit.

Vxor ei contigit Machteldis, Boloniæ comitis Matthæi filia, ex qua tuliſſe traditur filios duos, Henricum qui poſtea præfuit, & Godefridum; filias verò quatuor, è quibus natu maxima, cui Mariæ nomen erat, nupſit Othoni quarto Cæſari. Tres aliæ ſunt principibus traditæ minoribus.

De quibuſdam rebus geſtis huius Henrici. Caput XXXVI.

ANno ſuæ gubernationis ſecundò, Henricus euertit
arcem, quæ vulgo Duras nominabatur. Eandem
ſexto poſt anno rurſus inchoatam à fundamentis mag-
no ſumptu abſoluit. Poſtea circunſeſſum ab eo, & op-
pugnatum eſt diui Trudonis oppidum. Huius cauſa bel-
li non traditur ſatis dilucidè ab his, quos in hiſtoria ſcri-
benda ſequimur. Idem cum Metenſis vrbis Archiepiſ-
Anno copo Hieroſolymam proficiſcẽs, Chriſtianorum aduer-
1197. ſus Turcarum gentem princeps declaratur. Huius itaque
ductu, Baruth ciuitas opulentiſſima vi capta eſt, cæde
profligatis Turcis. Nec multò poſt & hoc inuante Con-
ſtantinopolis expugnatur, quibus ita proſperè geſtis,
magnam cõſecutus celebritatem nominis, redijt in Bra-
bantiam. Anno principatus ſui xviii. cõgreſſus eſt cum
Florentio, id temporis Comite Hollandiæ, & Othone
Gelrio, vtrunque cepit eo prælio. Vtrunque poſt com-
poſitam pacem, generum ſibi aſciuit.

De oppugnatione Leodij, & ſæuitia militari in ciues. Caput XXXVII.

SVſceptæ adminiſtrationis anno xxviij. ex tota Brabantia militem ſtipendio conduxit, cum quo Leodium profectus, vrbem dies aliquot bellicis operibus extra, intraque ferociter oppugnatam cepit. Multi mor-

ortales omnis ſexus intra muros cæſi ab irato milite, multi non ſolum natu grãdes, verùm & puerili (horreſco referens) in amnem præcipitati. Hinc conuerſus hoſtis ad templorum ſpoliationes, altaria quoque tinxit ac fœdauit humano ſanguine, vt nuſquam non extarẽt eius inſaniæ veſtigia. Tongrinum quoq; direptum ac flammis datum, & vaſtatus ager. Sed reuertentem exercitum, iuſta numinis ira felicitas prior deſeruit. Cũ armata enim manu Leodienſium Antiſtes inſequutus & acie congreſſus, duo Brabantorum milia occidit, qui magna parte Louanienſes erãt ac Lyrani; multos etiam captiuos abduxit. Henricus & ipſe periclitatus, ægre cum paucis effugit.

De altera vxore Henrici, & obſidione Bruxellæ, per Hollandiæ & Flandriæ Comites. Caput XXXVIII.

VXorem deinde duxit Mariam Philippi Gallorum Regis filiam, quum priorem Machteldem ex morbo amiſiſſet. Non multò poſt Bruxellæ, oppido Brabantiæ agentem eum graui obſidione ſunt adorti Comites Flandriæ ac Hollandiæ, & Saelbergo princeps; frater hic erat Anglorum regis. Cauſam obſidionis inuenio fuiſſe, ne Henricus ſocero Gallo, cum quo his bellum gerebatur, auxilium ferret. Hoc loco maiore aliquanto obſidentium ſtrage pugnatum, & quum dies aliquot vim hoſtium fortiter ſuſtinuiſſet Henricus, animo repentè mutato, Flandrorum Comiti promiſit nunquam ſe poſt illa, nec bellico apparatu, nec pecunia opitulaturum Gallo: atq; ita compoſitis & pacatis omnibus ſoluta obſidio eſt.

De nuptijs Othonis quarti Imperatoris, & bello indicto Gallorum Regi. Poſtremo de morte Henrici. Caput XXXIX.

ANno ab humanę ſalutis exordio, M. ccxiiij. Imperator Ottho, nominis huius quartus, venit Traie- *Anno*
ctum ad Moſam, duxitq́ue vxorem Henrici Brabantiæ 1214.
Principis filiam Mariam. Gallorum regi poſtea bellum vna cum Flandriæ Comite indicit, ad quod gerendum adiumento fuit Henricus. Itaque cum ingentibus copijs egreſſi, caſtra fecere non longè à Tornaco. Gallus vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

vbi videret longè ſe viribus imparem, dicitur ſacram ingreſſus ædem lacrymantibus oculis, in cauſa iuſtiſſima diuinum imploraſſe auxilium. Sequutus inde cum robore copiarum ad hoſtem ſuum pertendit. Hic pugna acerrima pugnata eſt, tegi cœlum telis volantibus, equorum ſtrepitu, concurſuque, terra horrendè mota eſt. Innumeri hoc in prælio cecidere, crudelis vbique luctus, vbique pauor, & plurima mortis imago. Galli ad poſtremum egregiè vicere, captis etiam quatuor exercituum Ducibus, inter quos Flandriæ Comes, Otho Imperator, & Henricus viri impigri, quum ſtrenuè aliquandiu reſtitiſſent hoſti, amiſſa exercitus parte multò maxima, cũ paucis fuga elapſi, conſulunt ſaluti ſuæ Non multò poſt Henricus & fidei hoſtibus cæſis, principatum ſuum memorabilem reddidit Anno proximè inſequenti, morbo correptus grauiſſimo, Coloniæ Agrippinę fatalem obijt mortem, quum annos quadraginta octo rerum potitus eſſet. Corpus illatum ſepulcro Louanij in æde ſacra Petro Apoſtolo, viſitur erectum medio choro monumentum.

De Henrico ſecundo & liberis eius. Item cœnobium Vallis ducis apud Louanium, vnde nomen acceperit, & à quo ſit conditum. Caput XL.

DEFVNCTO patre, Brabantiæ principatum tenuit Henricus filius, quem Magnaminum video à quibuſdam appellatum Ex Maria vxore, quam acceperat, Philippi Romanorum Regis filiam, nati huic filius nomine paterno, & filiæ quatuor. Natu maxima, quę Machteldis vocata eſt, nupſit tunc temporibus Gallorum Regis fratri. Altera in baptiſmo nominata Maria, virum habuit ducem à Beyeren. Tertia Beatrix in matrimonium collocata Thuringię Lantgrauio (ea eſt dignitas apud Germaniæ populos.) Omnium natu minima, cui Margaretæ nomen fuit, monaſticam vitam amplexa, claruit ſanctitate in cœnobio Bernardini ordinis, locum nominant Vallenducis, Louanio diſtantem mi-

liaribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ibus duabus, regione amœniſſima. Cōdidit hoc mo-
terium Hēricus ſecundus, de quo nunc agimus, vide-
que ſumpſiſſe appellationem Ducis à conditore Du-
Poſt obitum Mariæ duxit aliam vxorem, nomine
phiam clariſſimis ortam natalibus. Quæ mulier per
nem vitam pauperibus & egenis multa diſtribuit.
dem peperit Henrico filium, qui & ipſe à ſacro fonte
ernum accepit nomen.

De bellis ab eo geſtis. Caput XLI.

HIC princeps ad Rhenum, ad Moſam geſſit bella di-
uerſa. Coloniam graui obſidione fatigauit, non po-
tuit tamen expugnare. Cum cæde igitur ſuorum
de reiectis, incenſis omnibus villis ac ædificijs, quæ
ca vrbem viſebantur, abijt. Henrici huius temporibus
erunt, Albertus cognomento Magnus, Thomas A-
inas Prædicatorij ordinis, viri ambo inſignes. In Co-
nia Agrippina ille, hic Pariſij profeſſus eſt ſacras li-
as.

Quomodo Romanum imperium ſibi delatum recuſauerit, & morte eiuſdem. Caput XLII.

Nnocentius quartus Pontifex Romanus, vbi Fride-
ricum ſecundum, hominis (vt quidam ſcribunt) calli-
ditatem pertęſus, abdicaſſet imperio, ad Henricum
abantiæ ducem literis datis, eum rogauit, vt rerum
perij gubernationem ſuſciperet. Quod Henricus for-
na contentus ſua recuſauit. Guilhelmum Hollandiæ
omitem, ac ſibi ex ſorore nepotem Romano Principi
mmendans: quæ commendatio effecit, vt poſt Henri-
m Turingiæ Lantgrauium, qui Friderico ſucceſſit,
uilielmus ſit Romanus Rex declaratus. De cuius cæde
ud Phriſios dixi in eo libello, quem de Hollādiæ Co-
itibus ſeorsū edidi. Henricus, de quo agimus hoc loco,
gentis animi Princeps, vita functus eſt anno guberna-
onis Brabantiæ vigeſimo ſecundo. Corpus eius ſepul-
ro illatū in Monaſterio, quod lingua noſtrate Vileer
citur.

De Henrici Tertij vxore, liberis, & quibuſdam alijs.

CAPVT XLIII.

HEnricus tertius, qui patri ſuffectus eſt, iunxit ſibi matrimonio Aleydem Burgũdiæ Ducis filiam. Ex qua ſuſcepit filios tres, Henricum, Ioannem, Godefridũ, filiam vnam Mariam; quæ poſtea nupſit Gallorum Regi Philippo, nominis huius tertio.

Præfuit hic princeps vt bonus rector, benignus vir, ac facilis, & ad promerendam omnium gratiam natus. Pacem toto adminiſtrationis tempore coluit. Sed optimum ac nobiliſſimum Ducem, noſtris hominibus inuidentia, fata è medio ſuſtulerunt, quum annos rexiſſet tantum tredecim. Vxor poſtea aliquamdiu ſanctiſſimè adminiſtrauit, filijs adhuc impuberibus. Vterque ſepultus Louanij, in cœnobio à ſe condito Prædicatorum, ad partem dexteram aræ maximæ. *Anno 1260.*

De Principatu Ioannis, qui erat ſecundus Henrici filius, & diſcordia inter Louanium & Mechliniam.

Caput XLIIII.

ANno ab obitu Henrici octauo, Primores ciuitatum Ioanni ſecundo filio Principatum Brabantiæ deferunt. Nam Henricus natu maximus, ob naturę vitia quædam, idoneus non erat ad gubernandum. Hic poſtea conſilium ſecutus Mechlinienſium Principis, viri prudentis, vitæ dedidit ſe monaſticæ. Vnde maxima eſt orta diſcordia, inter Louanienſes & Mechliniæ principem. Louanij ciues iniuriam factam Henrico dicebant, qui ſi parum erat ipſe idoneus ad gubernandum, per alios rerum peritos viros gubernare potuit. Hæc tum erat ſententia Louanienſium. Paulatim res eo proceſſit, vt & portas claudere ſint auſi, cum matre Aleyda appropinquanti Ioanni. Per idem tempus exiſſe traduntur Louanienſes in agrum Mechlinienſium, ferro flammaque omnia conculcaturi. Quod cum Princeps loci audiſſet, confeſtim egreſſus *Anno 1268.*

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

[illegible]m ſuis, ad pugnam ſe expediuit. Certatum eſt atroci-[illegible]r, ac tandem inclinauit eo victoria, vnde plus robo-[illegible]s fuit. Auxiliaribus vrbium aliarum copijs adiutus [illegible]echlinienſis, Louanienſem fundit, fugatq;.

De vxoribus ac liberis Ioannis. *Caput XLV.*

POſt hæc Ioannes Louanij quoq; Principatum ſuſce-pit Margaretam Philippi Galliarum regis filiam in matrimonium acceptam, dilexit vnice: quæ poſtea [illegible]oloribus partus extincta eſt. Inde duxit alteram e-[illegible]ſdem nominis, filiam Guidonis Flandriæ Comitis. [illegible]qua tulit filios, Ioannem & Godefridum, quem a-[illegible]iſit admodum iuuenem. Natæ filiæ totidem, qua-[illegible]m vni Margaretæ, alteri Mariæ nomen inditum [illegible].

De bello geſto cum Archiepiſcopo Colonienſium, & Ioannis victoria. *Caput XLVI.*

OBierat mortem Henricus Lymburgiæ Princeps. Quo nuncio ad ſe perlato, Ioannes Dux Brabanti-cus, eo ad publica negotia componenda proficiſ-[illegible]ns. (Emerat enim legitimè eam terram) Geldrio-[illegible]m Comite Raymundo obijciente ſe cum haud inua-[illegible]a manu, ad exitum perducere nõ potuit, quid animo [illegible]nceperat. Magno ſtudio contrahebat vndique auxi-[illegible]res copias Geldrus ad bellum inferendum Brabanto. [illegible] ſocijs erant Colonienſium Archiepiſcopus, Hẽricus [illegible]mes Lucenburgenſium, VValranus Valkenburgus [illegible]nceps. Quæ conſpiratio tantum abeſt, vt deterrue-[illegible] Ioannem, vt confeſtim etiam cum armato milite, in [illegible]chiepiſcopi loca tumultuoſè irrumpens omnia la-[illegible]aſtauerit. Pax deinde, ſed fruſtra mota eſt. Aegerrimè [illegible]ebat Dux Ioannes, quod Traiectum ad Moſam (qui [illegible]nponendæ pacis locus fuerat cõſtitutus) Gelriæ Prin-[illegible]s venire contempſiſſet. Ad hæc nunciabatur, eun-[illegible]n Lucenburgenſium Comiti, accepta ingenti pecu-[illegible] Gelricam terram vendidiſſe. Ioannes igitur irarum [illegible]nus, cum multitudine armis inſtructa, in terram Val

kenburgenſium proficiſcitur Colonienſem (cui maximè infenſus erat) obſeſſurus. Ille verò vbi vidit hoſtem ſibi imminere, fugam cepit. Quem dux per montes ac ſyluas inſecutus, omnem ipſius terram eſt fœdiſſimè depopulatus. Breui poſt Coloniæ ciuium, & Principis Iuliacenſis rogatu, venit ad obſidendam arcem VVoronc (ita enim vulgo dicebatur.) Nam hinc quotidie ſcelera-
Anno 1288. torum manus excurrens, pecunia negotiatores, alijſque mercibus exuebat, quę res multum incommoda fuit circumiectis emporijs. Ad arcendum Ducem, Colonienſis validiſſimum paucis diebus contraxerat exercitum, & auxilia ab his, qui Ioanni ex confeſſo aduerſabantur. Iã non procul aberat hoſtis ab arce. Quum certior factus de eius aduentu Brabantus, magno animo proceſſit obuiam, ſuoſque breui oratione, vt eo die ſtrenuam ſibi nauarent operam, hortatus, canentibus ſignis in aduerſam procurrit aciem. Sequutus miles ferociter dimicat, protractaque in veſperam pugna, vicit tandem Brabantus. Ceciderunt ex ducibus, qui Antiſtiti venerant auxilio, Henricus Lucenburgenſis Princeps, fratres eius tres, & alij plerique illuſtres viri, Antiſtes captus, & cum eo tota ferè nobilitas. Cæſæ multitudinis numerus, paucorum iniri potuit. Satis conſtat multò plures ex Archiepiſcopi exercitu quam Brabantico cecidiſſe. Hanc victoriam adeptus Ioannes, arcem diruit, dirutam ſolo æquauit.

De animaduerſione in quendam Petrum, cognomento Broſenium. Caput XLVII.

BIENNIO poſt, prædiues quidam in Gallia Petrus cognomento Broſenius, Ioannis huius ſororis (quę Philippo tertio Gallorum regi nupta erat) amore incenſus, quum illa ſemper congreſſum eius declinante, libidinem ſuam explere non poſſet, eam apud Regiam Maieſtatem, cui longè cariſſimus erat, criminis detulit, neſcio quid commentus fœminam perpetraſſe, tantumq; effecit, vt iuſſu Regis in cuſtodiã abducta, de vita periclitaretur. Ad quem tam atrocem nuncium exci-

ritus Ioannes, Pariſium properat, vbi ſoror cuſtodie-
tur; hic re diligenter inueſtigata, & ſororem falſo
latam liberat, & Petrum delatorem laqueo necat.

De obitu Aleydæ coniugis Henrici tertij. Caput XLVIII.

ANNO qui erat ab ortu Chriſti, M. cc. lxxxiij. mori-
tur illuſtriſſima mulier Aleydis, mater Ioannis du- *Anno*
cis & vxor tertij Henrici, ſepulta Louanij, vt alio di- 1283.
ctum eſt loco. Hæc mulier in vita multum dilexit, & *Cap.43.*
omnibus officijs beneuolentiæ proſecuta eſt Thomam
Aquinatem, prædicatorij nominis virum, (vt ante *Cap.41.*
dixi) ad quem Pariſijs agentem frequenter ſcripſit, con-
ſulens eum per litteras, quibus rationibus in hoc mor-
talitatis pelago, cœleſtem ſibi patriam demereri poſ-
ſit. Ioannes inde filiam ſuam Margaretam, virginem
& regia forma, nuptum dedit Henrico Lucemburgen-
ſium Comiti, eius Henrici filio. qui in pugna fortiter oc-
cubuit, non procul ab arce VVeronc. Iunior hic Henri-
cus, poſtea factus Romanorum Imperator, in Italiam
tranſcendit.

De nuptijs filiæ Anglorum regis, & morte Ioannis ducis. Caput XLIX.

HAud multò poſt celebratæ magno appatatu nuptiæ
Anglorum Regis filiæ. Ad quas Ioannes quoque
profectus cū pulcherrimo equitatu, incredibili om-
nium lætitia excipitur. Per eos dies, vt in publico gau-
dio fieri ſolet, concurſum eſt haſtis. In quo certamine
Dux idem, dextro an læuo brachio incertum eſt, le-
thale vulnus accepit, ex quo paucis poſt diebus, vita
deceſſit. Cuius morte vulgata, maior quàm credi poſ-
ſit, luctus totam Brabantiam occupauit. Egerat enim
clementem, pium, & beneficum Principem. Cuius de-
functi corpus aduectum Bruxellam ſepelitur in æde ſa-
cra Minoritanorum, qui per ea tempora viri erant
multum Chriſto dediti, non conuiuantes,
non ſcortantes, neque miſcen-
tes ſe humanis ne-
gotijs.

De Ioanne ſecundo duce, & matrimonio eius.
Caput L.

PAtre mortuo, Ioannes ſecundus Principatum adeptus, filiam regis Anglorum Eduardi primi in matrimonium accepit. Huic nomen erat Margaretæ, ex qua genitus illi filius. Luculentum illud in arce Vuerenſi deambulatorium (vulgus aulam dicit) huius Principis eſt opus.

De bello regis Gallorum aduerſus Flandros.
Caput LI.

IN hunc principatum incidit atrox bellum, quod Philippus, huius nominis quartus, Rex Galliarum geſſit aduerſus Flandriæ populos. Cauſa belli fuit, quod Guido eius terræ Princeps, filiam Philippam, quam de ſacro fonte leuauerat Gallus, filio Eduardi regis Anglorum nuptum dare ſtatuiſſet. Agebat ea tum in Gallis apud Regem ſuſceptorem ſuum. Is igitur cum coniuge, Proceribus, & manu valida ingreſſus Flandrorum fines, complura oppida expugnat: ac paucis inde diebus, totam Flandriam in ſuam poteſtatem redegit, capto prius Guidone cum filijs duobus. Flandriæ ſic domitæ atque ſubactæ, præficit Comitem Iacobum quendam Simpolium. Cuius tyrannidem pertæſi primum Brugenſes, deinde cæteri omnes rebellarunt. Brugas venerat Comes, animaduerſurus in quoſdam, qui grauiter, vt illi videbatur deliquiſſent, quum ſubitò ad arma conſurgens, multitudo penè omnes occidit. Comes egrè cum paucis euaſit. Nec multò poſt apud Regem queſtus de vi illata, effecit etiam, vt ex toto ſuo Regno ille ad euertendam Flandriam numeroſiſſimum conſcripſerit exercitum, cui præfecit Comitem Artheſiæ, virũ acri ingenio & gloria militari florentem. Peruenit is cũ omnibus copijs in agrum Cortracinum, ſperans fore, vt breui omnia eius terræ oppida caperet. Sed vt in ceteris rebus ita in bello maximè ſolet variare Fortuna; duces exercitus Flandrorum, ſuos hortati, vt pro ſe, pro coniugibus,

gi s,pro liberis, & bonis ſuis omnibus fortiter dimica-
re , cum hoſte confligunt, fit atrox prælium. Flan-
dr a gens pro libertate, pro aris & focis dimicans,
au moriendum putat, aut vincendum. Iis erat iniun-
ctu n, vt initio pugnæ fuſtibus & haſtilibus maioribus
Ga orum equos occiderent, quod cum ſtrenuè faciunt,
ad pti ſunt victoriam, magna vis Gallorum perempta
eſt Quidam tradunt hic perijſſe totam ferè nobili-
ta m Gallici regni. Secundum hanc pugnam Flan-
d multa loca recuperauerunt, quæ antea Gallus ade-
m at.

De reditu Gallorum in Flandriam & prælijs cum eadem gente. Caput LII.

EST non multò poſt cum nouis copijs Philippus in Flandriam reuerſus, vbi circa Inſulas oppidum dimicatur, pluresque momento temporis vtrin-
que cæſi ſunt. Rurſus eodem ferè loco à prima luce ad
v peram in acie continuit Flandrum Gallus, ita futu-
r n ſperans, vt in medijs caloribus æſtatis hoſtem
fndo pugnandoque feſſum vinceret. Interim com-
n ſſo prælio multo atrociori quam pro numero dimi-
cantium, plurimi ſunt in vtroq; exercitu occiſi, noctis
i terueniens pugnam diremit. Inde Flandris alijs alio ſe
icipientibus, vt aquæ potu ſedarent contractam labo-
i ſitim Gallus ſuos in equis manere iuſſos, noctè con-
ubia eduxit. Hic manum vnam Flandrorum ador-
s ſuperior fuit. Cæſus in ea pugna Guilhelmus Iu-
licenſis, quem Flandri aduerſus Gallicas acies ſibi
ducem elegerant. Hoc ſucceſſu Philippus elatior fa-
us, obſedit Inſulas, adducto ſecum Guidone Co-
mite, quem captiuum habebat. Quandiu tenuerit
obſidio, & quoties oppugnare vrbem ſit adortus,
non traditur. Quidam ſcribunt ea conditione pacem fa-
am, vt Gallus tantiſper oppidum Inſulenſe, & a-
a quædam loca ſibi ſeruaret, donec ſtatutum eſ-
t, vnde quotannis pactam ex Flandria pecuniam

niam reciperet. Ita dimiſſus Guido, ſuis omnibus redijt multum expectatus, ſed breuis hæc fuit lætitia. Nam paulò poſt deceſſit admodum ſenex.

De motu ciuili Mechliniæ & Bruxellæ. *Caput LIII.*

VArijs inde motibus agitata Mechlinia, propter ſibi ademptas libertates vendendi ſalis ac piſcium, & quoniam Imperatoris Henrici Lucenburgenſis fauore Hantuerpia his ipſis poſtea frueretur commodis, maximo eius vrbis odio Mechlinienſis flagrabat ciuitas. Auxit malum quod Ioanni ad obſidendam Mechliniam, quæ prius portas clauſerat venienti, Hantuerpienſes tulerint ſuppetias. Exijt hæc obſidio in aliquod ſeptimanas, per occaſionem. Interim egreſſi Mechlinianı ſubitò Hantuerpienſium inuadunt aciem, arriſitque huic Fortuna conatui. Nam & hoſtes cæſi magno numero, & qui exierant, ad oppidum rediere, vix paucis amiſſis. Cùm igitur pergerent hunc in modum rebellare, Dux edicto prohibuit, ne quis vſquam illos commeatu impartiret, capitale futurum ſi quiſpiam hoc tẽtaſſet. Sed nec ita quidem ſubigi potuere, antequam ad fluuium Schaldam haud longè ab arce Reperamunda cum hoſte congreſſi prælio ſuperantur. Tum demùm ſupplices ipſi, portarum claues Duci tradũt. Quibus acceptis ille partem murorum diruit, habebatq; in animo totam vrbem nudare munimentis. Sed accepta grandi pecunia deſtitit. Eiſdemque ferè temporibus eſt Bruxellæ tumultuatum, ſed multò quam Mechliniæ periculoſius. Fabri, textores, ſutores, tabernarij, atque omnis illa fex ciuitatis eo inſaniæ prolapſa eſt, vt quorundam primorum ædes diruerit, nõ pauci ex ditioribus metu vrbe exceſſerant. Princeps eadẽ diſcordia cõturbatus, Viluordiæ (quod oppidulũ diſtat Bruxella noſtratibꝰ milliaribus duabus) ſe cõtinebat cũ præſidio. Effuſi quodam die Bruxellenſes, venerunt in agrũ Viluordienſem ꝗ videntes quidam, dixere in hoc veniſſe, vt à Duce veniã pro rebellione peterent; alijs viſi ſunt hoſtilia omnia minari,

ri, poſteaquam armati & erectis ſignis veniſſent. Dux tur cum paucis obuiam egreſſus dimicat. Illi ſubi- hoſtis occurſo vix incœpto prælio, in fugam vertun- , qua perculſa Bruxellenſium ciuitas deditionem it.

De morte Ducis Ioannis. Caput LIIII.

HIC Ioannes Secundus poſt nouendecim Principatus annos perijt Vuere, innato veſicæ calculo. Sepultus Bruxellę in templo S Gudulæ Virginis. Nul- s Principum ſic abhorruit à bellis gerendis, quæ ta- en ſi effugere non poſſet, maximo geſſit animo.

De Ioanne tertio & quibuſdam alijs. Caput LV.

BONO patri bonus ſucceſſit filius tertius Ioannes, natus annos dũtaxat duodecim. Cuius initia Prin- *Anno*
cipatus multum turbulenta fuere, nam propter æs 1312.
ienum quod præceſſores maiores eius, pater & auus rendis aſſiduè bellis conflauerant, detinebantur paſ- m negociatores, quod non modo priuatum, ſed & blicum erat incommodum. Reppcrit tandem huic alo remedium humana induſtria. Sunt enim pol- citi mercatores ſi Dux permitteret, ſe quicquid debe- tur adnumeraturos ſingulis è ſua pecunia. Quod vbi t factum, licuit ſtatim vnicuiq; quo vellet, citra vllum tæ aut bonorum diſcrimen proficiſci.

De pluuia decem menſium, & caritate annonæ, & peſtilentia & Cometa Caput LVI.

IN ſequenti anno, cui fuit ſalutis noſtræ M.ccc.xv.
Brabantia & finitimæ regiones afflictæ ſunt maxi- 1315.
mis malis. Poſt Calendas Maias orta pluuia, quæ enſes durauit plus minus decem. Ex qua intemperie, um in agris neque frumentum neque alia homini pecudibus neceſſaria matureſcere poſſent, ſumma rum omnium caritate non vno loco cœptum eſt laborari. Quæ caritas progreſſu temporis adeò inualuit, t quidam prodiderint poſt homines natos maiorem on fuiſſe. Mendici in vijs, in portis, pro templorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

foribus, inedia efflabant animas. Hanc annonam ſecuta eſt tanta peſtilentiæ vaſtitas, vt quotidie in ſingulis penè oppidis ſexageni, ſeptuagenive homines efferrentur: quorum alij ſexta die, alij tertia, multi ſecunda, nonnulli ſtatim in ipſo morbi aduentu extinguebantur. Multitudo omnis perterrita, in montes, ſyluas, & loca deuia fugiens, vacuis errabat in agris, alij in templis diuorum aris affixi, diuinam implorabant opem. Hic filios, ille parentem lugebat ademptum; alius fratrem, alius ſororem deſiderabat. Explicari oratione non poteſt, quanta fuerit eius temporis calamitas, qui gemitus, quæ lamentationes nocturnæ diurnæque. Per eadem ferè tempora obſeruatus eſt in cœlo Cometes diro aſpectu, magna luce radios ſuos emittens. Vulgo putatur hoc prodigij ſummis Principibus exitium, aut bellum, aut peſtilentiam aliquam populo protendere.

De bello aduerſus Valkenburgenſes. Caput LVII.

IOannes bellum ſuſcepit aduerſus Raynoutum Valkenburgenſem, ob affectos incommodo Traiectenſes ad Moſam: perductoque in agrum Valkenburgenſem exercitu, obſedit florentem ac bene munitam vrbem Sitterium, huc accolæ omnes pecuniam, aliaque bona ſua, vt in locum tutiſſimum deportauerant. Et intus præſidium erat militare, Duceſque non pœnitendi, quorum opera & virtute ſemel à iuuenibus repulſus hoſtis in caſtra redijt. Ad poſtremum tamen vrbs dedita eſt mœnibus, quam deditionem ſequuti Harlenſes vicini, venere & ipſi in Ducis poteſtatem, His peractis, copiæ in Brabantiam reductæ ſunt. Breui poſt inter Ioannem & Raynoutum pax compoſita non diu tenuit. Rurſus iniuria & damno affectis Traiectenſibus, inuenio poſt longas controuerſias Raynoutum Louanij cuſtoditum aliquandiu, ſed libera cuſtodia. Vixit hac tempeſtate vir ingenio & arte medendi eminens Ioannes Mandeuilius, patria Anglus, qui toto ferè terrarum orbe peragrato, tribus ea lin-

guis

peregrinationem conſcripſit.

De bello inter Flandriæ Comitem & Brabantiæ Ducem Caput LVIII.

IEodinus Antiſtes quod iuris habere putabatur in Mechlinienſis oppidi Principatu, vendiderat Ludouico Flandrorum Comiti. Huic cùm parere nollent ciues, & legationem miſiſſent ad Brabantiæ Ducem, vna ex parte Principem vrbis, Ludouicus occupatis omnibus bonis, quæ Mechlinienſium erant in Flandria, bellum Ioanni qui armis defenſurus illos videbatur, indixit. Cum Flandro conſpirauerant quindecim alij Principes: qui diuerſis locis Brabantiam ingreſſi, latè omnia ferro & igni vaſtauerunt. Totos decem menſes nihil eorum quæ ad corporis alimoniam pertinent, importari potuit. Sic omnes clauſerat aditus hoſtis. Brabanti viciſſim Flandricum agrum incurſantes, vniuerſam terram, quæ inter Aloſtum & Teneremondam eſt, fœde populati ſunt, abactis boum, equorumque armentis. Contigit poſtea vt quingenti ex Flandria delecti equites, in Brabantiæ fines ſe receperint, Bruxellam, vt dicebantur, obſeſſuri: quo audito viginti ſex viri nobiles cum armatis ciuibus nocturno tempore egreſſi conſederunt, qua Flandris iter faciendum erat. Hic bene gerendæ rei occaſionem adepti, inuadunt hoſtium aciem. Fit inde atrox pugna, ſed vicit Brabantus: capti centum & quinquaginta Flandri, Bruxellam adducti ſunt ad Ducem, quos ille partim Vueram, partim Louanium cuſtodiendos miſit.

De incendio Mechliniæ, & peſtilentia diuerſis locis Caput LIX.

IN hunc principatum incidit oppidi Mechlinienſis conflagratio miſerabilis. Arſerunt inſulæ complures, & domus illuſtrium, & quicquid viſendum ac memorabile tum habebat hæc ciuitas. Eſt inde pluribus locis peſtilentia laboratum, qua multa hominum millia conſumpta traduntur.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De filijs Ioannis Ducis, & filia, & morte Ducis.
Caput LX.

IOannis huius tres filij, Henricus Godefridus, & Ioannes maximus natu, omnes ſine liberis extincti ſunt. Filia eius Ioanna ceteris filiabus annoſior, defuncto priore marito ſuo Guilielmo, Hannonię atque Hollandię Comite, nupſit Vuenſelao Ioannis Bohemię regis filio Hoc ita curauerat pater, futurũ ſperans, vt amicitia magnorum Principum, quibus ſanguine iunctus erat Vuenſelaus, longam ſuis relinqueret pacem; quod non ita euenit. Ioannes haud multò poſt ex humanis deceſſit, anno Principatus quadrageſimo tertiò, à Chriſti ortu M ccc. lv præcedaneis ferijs Diui Nicolai. Nobilitas mœrore affecta, corpus defuncti in Monaſterio, quod noſtra lingua Vileer, ſepulcro multis cum lacrymis intulit. Amiſerat enim principem modeſtum, iuſti tenacem, & Reipublicæ gerendæ maximè idoneum.

De Vuenſelao duce, & motu ciuili apud Louanium
Caput LXI.

POſt obitum ſoceri Vuenſelaus Principatum ſuſcepit, quo imperante Louanium bis in motu fuit. Primum, quia Præfectus vrbis quendam in vinculis detineret, quem Senatus inſontem iudicauerat; piſcatorio is officio quæſtum faciebat. Qui quum die quodam piſcium vim conueheret, haud longè à Louanio hærentem fortè in luto rhedam educere non potuit. Acceptum igitur ex circumiacentibus paſcuis equum adiunxit, atque ita eduxit. Poſt equo dimiſſo & in paſcua reducto, ingreſſus Louanium, capitur à Præfecto, obijcitur ei quod equum illum furto abduxiſſet. Multum hinc eſt ortum mali. Pars ciuium ſecuti præfectum (erat illi nomen petro Coterelio) in domum ciuicam irruentes, Patrum primores captos, in arcem quæ loco vrbis editiſſimo viſitur ad muros, perduxere. Hinc plebeis Magiſtratibus creatis, Petrus fecit pro ſua libidine omnia. Plus biennium durauit hic tumultus, quum facta pace & ad regimen oppidi rurſus aſſumptis nobilibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

li s, qui toto eo tempore in arce captiui manſerant, d i multa ſunt millia ex ęrario adnumerata, qui & du rā motu haud ſemel à Coterelio pecunia corruptus fu e .Nonnulli tradunt huius parte pecuniæ ab eo extru ct n arcem Viluordianam, quæ nunc ſitu & opere eſt m nitiſſima. De altero motu ac diſcordia eiuſdem po p i ſuo loco dicetur.

De Bello aduerſus Iuliacenſes, & captiuitate Vuenſelai.

Caput LXII.

Bellum geſſit poſtea cum Guilielmo Iuliacenſium Marchione, ob exutos pecunia negotiatores Brabantos, qui per terram Iuliacenſem item fecerant. C ngreſſæ igitur acies maximo ardore conflixerunt. I tio pugnæ confoſſus iaculo Gelriæ Princeps, ex acie d portatur mortuus. Brabanti victores hoſte fugato, q m nihil metuerent amplius, cibo ac potu refectis c poribus, ſomno opprimuntur; oppreſſos ac altum d rmientes ſubitò adorti hoſtes interficiunt. Dux ipſe c n aliquandiu ſe ſtrenuè defendiſſet, capitur cum ple r ue Proceribus. Nunciauit hoc fama vxori, quæ non d i poteſt quantum ex ea re dolorem animo concepe r. Audiuit & Carolus Cæſar, huius nominis quartus, f trem ſuum captiuum eſſe. Quamobrem conuocatis I perij Principibus, agere cœpit de Guilielmo, qui ca um tenebat Vuenſelaum, per iuris ſententiam bonis iuando. Qua re territus Iuliacenſis, illum cuſtodia di iſit, retētis adhuc Proceribus. Quos vt redimeret Prin ps, ingentem exegit à ſuis pecuniam, qua impetrata ceteris compoſitis rebus, in aliquot deinde annos à llis quieuit.

e Caroli Bohemi Cæſaris aduentu in Brabantiā. Cap. LXIII.

Nterea Carolum Bohemum Cæſarem, germanum ſuum in Brabantiam venientem, multa lætitia & gra lationе Vvenſelaus excepit, prandijs ac cœnis exhibi s ſumptuoſiſſimis; interim nullo non ludorum ge ere in eius honorem edito. Diſcedentem poſt aliquot

dies

dies in Galliam vſque deduxit, inter valedicendum proſpera & ſecunda omnia precatus, Bruxellam redijt.

De alia diſcordia ciuium Louanij. Caput LXIIII.

PEcuniæ exactio, cuius mentionem feci, cauſa fuit motus noui apud Louanium, plebs conſpirans aduerſus primores, omnem mutauit regiminis formam, ex ſuo corpore creatis Magiſtratibus. In quo ſtatu propè exacto triennio, Bruxellæ occiditur inteſtinæ huius diſcordiæ princeps, quum ad conuentum ab Duce indictum eo veniſſet. Auctor cædis fuit Ioannes Caiſterius vir nobilis, qui metu vulgi Louanio profugerat. His igitur accenſa multitudo in Curiam venit, Primores numero ſexdecim (vt quidam tradunt) feneſtris eiectos alij foris manētes infeſtis haſtis excepere: cæteri ſine venia, ſine miſericordia, ſine reſpectu interfecti ſunt. Hanc ſæuitiam pertæſus Vuenſelaus, copias Louanio admouit, vt vrbe capta ciuilis motus auctores ſupplicio afficeret. Poſt ſeptē verò hebdomadas in vrbē quam expugnare nō poterat, cū paucis admiſſus, Princeps ſeditionis exiliū eiecit. Vnus clari nominis Ioānes Suarterius qui & ipſe plebem concitauerat, gladio ſubiectus eſt.

De morte Vuenſelai, & eodem cæſo matris vtero. Cap. LXIV.

HInc Bruxellam dux reuerſus cum aliquandiu ſpectaculis, equorum certaminibus, venatu & pila, qua optimè luſiſſe traditur, atque alijs luſibus ſe recreaſſet, Lucenburgum proficiſcitur, vbi non multò poſt obijt: ſepultus in Oryualenſi Monaſterio, quod illis in locis antea conditum, ipſe quoque prouentibus annuis ditauit. Inuenio hunc cæſum fuiſſe matris vtero, quæ nec vllum inde acceperit corporis incommodum.

De luctu vxoris eius, & bello quod aduerſus Gelriæ Ducem geßit poſt obitum mariti. Caput LXVI.

BRuxellæ agenti Ioanne renunciatum eſt de obitu coniugis ſui Vuenſelai; quem vt in vita multum amauerat, ita ſibi ereptum atque ſublatum diu multumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

rumque luxit. In tam graui vulnere dolorem haud faciè poſitura, niſi patriæ ſua opera & ſtudio opus eſſe vidiſſet. Itaque gubernandi onere ſuſcepto, multa prudenter, multaque gnauiter egit. Indictum ſibi à Principe Gelriæ bellum ita geſſit, vt quum ille congredi non auderet, victrix abierit. Cauſa bello prætenſa, quod Buſcũducenſium Præfectus quendam ex Gelrij Ducis familia parricidij conuictum gladio ſubieciſſet. Fato ac naturæ conceſſit hæc mulier nobiliſſima, humanæ ſalutis anno M cccc. vi.

Quomodo Antonius Philippi Burgundiæ principis filius, ad Brabantiæ principatum peruenerit. Caput LXVII.

NVnc videamus, qua via & modo ad Brabantiæ Principatum peruenerit Antonius, qui poſt obitũ Ioannæ adminiſtrauit Ioanna tertij Ioannis Brabantiæ principis filia, vxor Ducis Vuenſelai, ſororẽ habuit Margaretã: quæ nupta Comiti Flandriæ Ludouico, filiam illi peperit ſui nominis. Hæc vnũ experta matrimonium, datur poſtea Philippo audaci Burgundię Principi, filio Ioannis Franciæ regis cognomento boni. Is igitur Philippus ex hac vxore filios tulit, Ioannem, Antonium, & Philippum. Ioanni vtpotè natu maximo Burgundiæ Principatum reliquit. Antonius qui inter Ioannem & Philippum medius erat filius, curante id patre, ſufficitur in Brabantiæ Ducatu magnæ materteræ ſuæ Ioannæ, quæ ſine liberis defuncta erat.

De his quæ initio principatus fecerit Antonius. Caput LXVIII.

ANtonij patre Philippo Burgundionum Principe geniti maternum ſimul ac paternum genus ab Regibus ortum. Hic à ſuſcepto Brabantiæ principatu, accerrimus extitit punitor hominum ſceleratorum, præcipuè parricidarum, & qui pauperes opprimerent. Floruit, & in optimo ſtatu fuit res Brabantica ſub hoc Principe tam ſtudioſo æquitatis; qua ſublata è medio ſtare non poteſt hominum ſocietas.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De matrimonio eius & liberis. Caput LXIX.

IN matrimonium accepit Ioannam Simpoliam, in qua muliere cum forma excellenti ac generis claritudine, probitas morum ex æquo certauit. Liberos habuit ex hac coniuge Ioannem & Philippum filios, & filiam, quę iuuenis deceſſit. Anno gubernationis Brabanticæ primo, vxorem ex valetudine amiſit; quam quum vnice ac perſeueranter viuam dilexiſſet, etiam defunctam honorificētiſſimè extulit. Corpus Vueram deportatum atque ibi loci ſepultum.

De duobus illuſtribus viris & eximijs Theologis.

Caput LXX.

APud Pariſios eadem tempeſtate claruerunt eximij duo Theologiæ Profeſſores, Petrus ab Aliaco, poſtea factus Antiſtes Cameracenſis & Cardinalis. Alter Ioannes cognomento Gerſon, eius ſcholæ Cancellarius, vtriuſque ſtudiorum piè ac vtiliter edita monumēta ad poſteros manarunt. Per idem tempus apparuit ſtella crinita, inuſitata magnitudine, prodigium id portendit cædem Ludouici Ducis Aurelianenſis; bellum Leodinum, quæ breui poſt ſecuta ſunt, mala.

De motu exorto apud Leodinos. Caput LXXI.

TOta Leodienſium regio maximis de motibus obnoxia fuit, ob duos electos Antiſtites. Traiectum ad Moſam vbi agebat electus alter bis obſeſſum à Leodinis. Poſterior obſidio hebdomadas ſexdecim tenuit. Non multò poſt magnorum Principum armis ac viribus adiutus, electus qui Traiecti erat, Ioannes à Beyeris contra Leodinos egreſſus, magno eos prælio ſuperauit, cæſis quadraginta millibus, & in his Theodorico Pervveſio quem altero deiecto, illi ad Epiſcopatus dignitatem prouehere ſunt conati. Victor Ioannes Leodium ingreditur, ſumpto de his ſupplicio qui partis aduerſæ fuerant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De matrimonio eius & dote. *Caput LXXII.*

Duxit poſtea Antonius vxorem Elizabetam & hanc excellentiſſima forma mulierem: Bruxellæ pompa & apparatu planè regali, in ducaria domo celebratæ nuptiæ. Dotis nomine accepto Lucenburgenſi ducatu. Antonius cum valido exercitu agrum eius gentis ingreſſus, eos qui parere nouo principi recuſarēt, breui ad obſequium redegit, partim bombardarū ictibus diſturbatis caſtellis; partim armata manu captis, aut igni abſumptis. Item cæſis magna copia Ducibus.

De virtutibus eius in bello, & Sigiſmundo Rege Romanorum. *Caput LXXIII.*

Hic Antonius vir acer fuit ac ſtrenus, in excitando milite ad pugnam nulli ſecundus, & hoſtiū nullis copijs vnquam deterritus, prælium primus inibat, victis indulgens ſi veniam petiſſent, in omni re agenda fortis, & labore infatigabilis erat. Poſt domitos atq; ſubactos Lucenburgenſes Aquiſgranum venit cum decem millibus equitum. Sigiſmundus Rex Romanus, vbi corona de more donatus, aliquot manſit hebdomadas, Antonij Brabantiæ Principis congreſſum operiens. Qui quum non veniret (amici enim diſſuadebant) ex Aquiſgrano Coloniam Sigiſmundus proficiſcitur. De quo Principe illud in primis dignum memoria, quod ipſe ſtudio latinæ linguæ deditus, ſæpe grauiter accuſauerit Germaniæ Principes, qui ſermonem latinum odiſſent ac linguæ pulcherrimæ Gallicum, aut aliud quoduis idioma præferrent.

De cæde Antonij. *Caput LXXIIII.*

Anno à Chriſto nato M.cccc.xv. Angli, neſcio quam 1415.
belli cauſam aduerſus Gallum prætendentes, cum valida manu egreſſi, iuxta Morinum conſederunt, nec multò poſt cum hoſte circa Blangiū (viculus hic eſt, non longè à Morino diſſitus) pugnatum vtrinque cruento quidem Marte, ſed à Gallis multò magis. Perijt

hoc congreſſu cum multis aliјs nobiliſſimis viris Antonius Brabantiæ dux, qui Gallorum regi auxilio venerat, alios in poteſtatem redactos, victor Anglus crudeliter necauit. Antonij corpus tertio die repertum inter iacentium cadauera, deportatur: exceptũ primo honorificè à Tornacenſium Epiſcopo, inde Bruxellã delatum, ponitur in templo Diuæ Gudulæ ſacro. Hic celebratus de more exequijs, non ſine grauiſſimo totius aulici ordinis & patriæ dolore ac lachrymis auehitur Vueram, vbi ſepulturæ datum eſt, iuxta monumentum prioris couiugis Ioanne Simpoliæ, cuius alio fecimus loco mentionem.

De Ioanne principe Brabantiæ, & coniugio eius. Caput LXXV.

DVo ſuperſtites liberi Antonio fuêre, Ioannes natu maior, tamen annos duntaxat natus tredecim, Brabantiæ Principatũ adijt Annum agens ſextumdecimum, vxorem accepit Iacobam filiam ducis Guilielmi à Beyeris, comitis Hannoniæ & Hollandiæ. Fuit aliquandiu inter eos mutuus amor. Euenit poſtea diſceſſio, cuius inuenio cauſam fuiſſe, quod Proceres qui marito adhuc inueni præerant, ſuo arbitrio mutata omni regiminis forma, & ſummotis, quibus ab ineunte ætate mulier aſſueuerat, pediſſequis, alias illi & ignotas dederint. Quod quam iniquo tulerit animo. ſatis inde colligi poteſt, quod ſub id tempus in Angliam traijciens, illic viuo adhuc Ioanni Duci cuidam Glouceſtrio nupſerit, fratri eius qui tum in inſula regnabat.

De aduento Glouceſtrij cum exercitibus in Hannoniam. Caput LXXVI.

TOt inde ſunt orta diſſidia, totq; ſequuta certamina, varioque euentu depugnata. Glouceſtrius contracto in Anglia exercitu, Caletum peruenit cum Iacoba. inde ad occupandam vxoris nomine Hãnoniam proficiſcitur. Et multa iam loca ſibi ſubiecerat, quũ Ioannes Dux Brabãtiæ veritus ne ſimili caſu Hollandiam

quoque

q·que & Selandiam amitteret, vndique amicorũ prin-
c·um fide implorata, præfecit gubernandæ Brabantiæ
fr·rem ſuum Philippũ. In rebus gerendis ſolertẽ, & la-
b·ribus infatigabilẽ virum. Ipſe inde profectus ab Hol-
la·dię, Phryſiæ, & Selandiæ populis ita excipitur, vt tã
p·mpta humanitas & beneuolentia ſingularis efficere
p·uerint, vt animo æquiore toleraret mala omnia, qui-
b· vno tempore circumuallabatur.

·incurſione hoſtium in Brabantiæ agrum. Caput LXXVII.

G Louceſtrius vbi audiſſet in Brabanti fidem ceſſiſſe, Hollandiæ ac Phriſiæ ciuitates ilicò emiſit arma-
·tam manũ; quę in Brabanticũ agrum tumultuosè
e·uſa, in miſeros agriculas, nullum ferrè crudelitatis ge-
n·s non exercuit. Violata templa, per omnem ſexum
e·gata cædes, ad ſtuprum raptæ virgines. Facti his
d·ebus certiores, qui primaria poteſtate in Brabantia
g·bernabant, ducis permiſſu Niuellas cum inſtructo ad
h·tium motus inhibendos exercitu miſerunt princi-
p·n Vuenſmalium, & Ioannem Glimes cognomento,
q· ſtrenuè defenſis finibus, interim ſæpius leuia quæ-
d·n prælia cum hoſte commiſerunt.

De victoria aduerſus Glouceſtrium apud Braniam comitis. Caput LXXVIII.

FIrmauerat Glouceſtrius militari præſidio Brauiam
comitis (ita enim vulgò nominant id oppidulum)
vnde miles ſubinde excurrens, Brabanticum agrum
fe·o flammaque fœdabat Itaque die quodam, Vueſma-
li· & aliquot alij cum ſuis copijs ad Braniæ muros ac-
c·ſere. Quod videntes Angli, qui locum præſidio obti-
n·bant, plenis repentè portis effunduntur, vix tentato
p·elio, ſimulat fugam Brabantus, donec longius ab op-
p·lo extractã videt Anglorũ aciem, hic circumacto ce-
le·iter, agmin, e in hoſtem reuertitur, fuitque id pręlium
m·ltò prioribus atrocius. Multi quidẽ Angli cœſi ſunt,
m·lti grauiter vulnerati, multi etiam capti. Cæteri in
v·bem trepidi ſeſe recipiunt.

Obſidio Braniæ, & eiuſdem deditio. *Caput LXXIX.*

NOn multis inde diebus interiectis, tota Btabantia in Anglos arma induit. Ab Traiectenſibus ad Moſam, à Philippo Burgundionũ Principe, qui nepos erat ducis Ioannis, ab Tornacenſibus auxiliares copiæ adfuerunt Exercitu luſtrato, recenſa traduntur, præter Burgundi & Tornacenſium appendices, millia hominum ſexaginta. Cum his viribus Ducis frater Philippus, rei bellicæ vir ſcientiſſimus, Braniam circumſedit, quum omnia prius circa vrbẽ populatione & ignibus afflixiſſet. Iam compluſculos dies obſidio tenuerat, quum propius accedens oppugnare oppidum eſt adortus, & ſi opere ac natura egregiè munitum, ſtrenuè autem ſe defendentibus Anglis, plurimi è noſtris muro deiecti, periêre. Noctis interuentus prælium diremit. Poſtridiè ab his qui intus erant, pax fruſtra tentata eſt. Recurrere ad arma cupientibus Brabantis. Et iam atrocior fuiſſet hoſtem adorta oppugnatio, niſi vltro poſitis armis ſe dediſſet. Ita redactum in ſuam poteſtatem oppidum, Philippus incendio abſumpſit. Ex Branienſibus, qui fuerant defectionis ad Glouceſtrium autores, alios laqueo necauit, alios gladios ſubiecit.

Eiectus Hannonia Glouceſtrius. *Caput LXXX.*

DEletæ atquè euerſæ Braniæ fama, perculſæ Hannonienſiũ vrbes aliquot, ſtatim mutatis animis, Glouceſtrium eiecere. Quo facto in gratiam ſunt à Brabanto recepti. Poſt tam lætam victoriam egreditur cum ſuis Philippus ad reliqua Hannoniæ oppida recuperanda. Sed maximo niuiũ caſu, & continenti pluuia repulſus in itinere ſubſtitit. A Glouceſtrio venit interim legatus, nuncians mox ad futurum illum, vt cum Philippi copijs dimicet: verùm expectatus quadriduum totum, non venit. Haud multò poſt abeuntem Brabantum, inſequuta eſt alia manus Anglorum, vt ſic improuiſum opprimeret. Non eſt tamen hoc loco dimicatum, fugientibus Anglis, quum primum vidiſſent hoſtem egregiè ad pugnam inſtructum.

Iacoba

Iacoba ex Hannonia Gandauum deuecta. *Caput LXXXI.*

ANno Dominicæ natiuitatis M. cccc. xxv. Ioannes Brabātiæ Dux obſedit Bergas in Hannonia, vbi tūc temporis Iacoba cum ſuis manebat. Adhuc tenente obſidione Philippus Burgundiæ Princeps venit Duacum, vbi colloquutus cum Ioanne Principe, conſilium dedit, vt auctor & cauſa belli totius Iacoba in Burgundiam aueheretur, donec Rom. Pont. decreto ad maritum ſuū ipſa redire cogeretur. Senſit agi inter Principes mulier de ſe traducenda. Veniens igitur in exercitū Ducis Engelbertum Naſſauium lacrymantibus oculis rogat, vt is apud Ioannem Principem efficiat, vt ſibi in oppido aliquo, aut arce Brabantiæ liceat manere: quod nō impetrauit. Deuecta Gandauum, Valenſenas Dux ingreſſus, magno ciuium fauore, & officiorum frequentia accipitur. Miſit poſtea Bergas Hannonię duos è proceribus, qui ſuo nomine & eius vrbis acciperent Principatū.

De prælio memorabili in Zelandia, & quibuſdam alijs. *Caput LXXXII.*

EOdem anno, menſe Iulio, allatū eſt Glouceſtrio ad 1425.
reparandum bellū, promiſſa ab Anglis octies centū millia aureorū, ad hæc xx. millia armatorū peditū. Promiſiſſe ferebatur & Scotus auxiliares copias. Itaque rebus alijs omiſſis Dux Brabātus, Hānonię vrbes & arces validis firmat præſidijs, ſimul ad cognatū ſuū Burgundiæ principē literas dedit, quibus ille certior factus, Glouceſtrium Ducem totis viribus bellum renouare, Ioanni reſcripſit adfuturum ſe cum exercitu, ſi quid Anglus hoſtile fuiſſet molitus. Ioannes quum ſe videret non ſufficere tot gubernandis Prouincijs, Burgundum Hannoniæ præfecit & Selandiæ. Per idem tempus Iacoba clanculum ſe Gandauo ſubduxit in Hollandiam, vbi quum facilè eius terræ nobiles viros aliquot, & nōnulla etiam oppida ad ſui obſequium retraxiſſet, intellecta re Glouceſtrius, miſit ex Anglia claſſem in Hollandiam, ductu Principis cuiuſdam Filuuaterij, qua claſſe defenderet ſe & ſuos Iacoba. Nō multò interiecto tem-

tempore, quum Dux Burgundiæ Philippus, quem Ioannes Hollandiæ præfecerat, audiſſet in Selandiam applicuiſſe naues Anglorum ad inſulam expugnandam, noctes dieſque itinere continuato accurrit cum manu validiſſima. Hic totis viribus vterque Dux in aciem deſcendit. Fuit ab initio anceps certamen; ad poſtremū Burgundus egregiè vicit, cæſis tribus Anglorum millibus: ex omni ætatis flore ſelectis. Commiſſum eſt prælium hoc memorabile in agro pagi percelebris, qui noſtrate lingua dicitur Brouvvershauen, ad annum ſalutis milleſimum, quadringenteſimum, xxv. Paucis poſt
1425. diebus Romæ declaratum à Cardinalibus, Iacobā ſine iuſta cauſa feciſſe cum Ioanne diuortium. Quo accepto nuncio Glouceſtrius aliam duxit vxorem. Iacobā tamen Ioannes non recepit, poſteaquam ſupremi ordinis Proceribus viſum eſt publicam quietem conducere, vt illa ad certum tempus ſeruaretur apud Sabaudiæ Ducem cognatum ſuum.

Conditum Louanij Gymnaſium. Caput LXXXIII.

IOannes tot bellis defunctus, quum eſſet omnis Religionis bonarumque artium vir amantiſſimus, Louanij Gymnaſium, viris vndiq; doctiſſimis accerſitis, inſtituit. Quidam ſcribunt eum rogatu Primorum ciuitatis hoc feciſſe, ne inteſtinis aliquot certaminibus diminuto ciuium & artificum numero, vrbs in poſterum deſerta maneret. A Martino Quinto, ea tempeſtate Romano Pontifice impetrata Priuilegia, quibus vſque in hodiernum diem vtitur hęc ſchola. Initio conditi Gymnaſij licebat in omni genere diſciplinarum profiteri ac docere, præterquam in Theologia, ſed poſtea eſt impetratum, vt & huius ſtudij Profeſſores, in eadē ſchola publicitus docerent'. Profeſſio inchoata eſt Calendis Septembribus, aut, vt quidam volunt, pridie Natalis Deiparæ, Anno incarnationis dominicæ, M.cccc xxvi.

Quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Quibus incommodis Iacoba Hollandiam affecerit. Caput LXXXIIII.

VNo extincto incendio plerumq; naſcitur alterum. Manebat Schoonhouię oppido Hollandię Iacoba, quum & ſolertia quadã pertractis ad ſe Goudanis uibus armato milite non parum affligeret eius terræ uitates, quæ aduerſæ partis erant. Iacobę ſe adiunxerat rinceps Seuenberganus, & ipſe terra mariq́ue Hollano infeſtus. Quo audito, Burgundus reduxit ea in loca xercitum, ac Seuenberganos arctiſſimè obſedit, pecuiæ interim haud paruam ſummam promittens Seuenergæ Principi ſi bello abſiſteret. Quod vbi conſtanter egaret ſe facturũ, & iam propius vrbem cõſideret cum opijs Burgundio, tandem ſe dedidere Seuenbergani. Princeps, quo inuito hæc facta erat deditio, fugatus eſt.

De morbo Ioannis & morte. Caput LXXXV.

POſt hæc Lyræ oppidulo Brabantiæ cõuentus principum habitus, vbi confectis rebus, Ioannes cum fratre ſuo iuniore Philippo, Comite Simpolio, profectus Bruxellam verſus pridie Palmarũ, antequam ad locũ deſtinatum peruenire potuit, graui morbo implicatur. Poſtridie quam redijt Bruxellã, nihil prius habuit, quam accerſito ad ſe medico animæ, de contractis per totã vitam noxijs Confeſſionẽ facere, inde vbi, qua par eſt, veneratione Corpus ac ſanguinem Domini cũ accepiſſet, paucis diebus mortem obijt ante reſurrectionis feſtum. Anno à Chriſti regis ortum Milleſimo quadringenteſimo vigeſimo ſexto, ætatis xxiiij, Conditorium optimi huius Principis viſitur Vuere ante aram maximã in æde Ioanni Euangeliſtæ ſacra. Fuit Ioannes in rebus aduerſis omninò forti & infracto animo, iuſti & æqui tenax; nemo religionis ſtudioſior, nemo Dei amantior, nemo affabilior, nemo clementior. Tam munificus in pauperes, vt ij vno ore omnes Ioannem pauperum patrem appellauerint. Ioannis huius temporibus, anno Salutis Milleſimo cccc. xxi. nocte quæ præceſſit feſtum Elizabeth, vi tempeſtatis & aquarum violentia ruptis

aggeribus in Hollandia pagi ſeptuaginta periêrè. Sunt & in Phriſia, & Zelandia euerſæ domus ac villæ. Perijt ingens quoq; mortaliũ numerus. Fruſtra alia loca editiora camporum, alij turres ac tecta petebant.

Spumeus amnis
Exiens oppoſitas euicit gurgite moles,
fertur in arua furens, cumulo camposque per omnes
Cum ſtabulis armenta trahit.

De primo Philippo Brabantiæ principe. Caput XXXLVI.

MOrtuo Ioanne, frater eius Philippus gubernationem ſuſcepit. Antequam id fieret, cupidus viſendi Hieroſolymis ſepulchrum Dominicum, Romam proficiſcitur vt à Pontifice Maximo impetrata facultate, quamprimum quod in animo erat, conficeret. Pontifex non ignarus periculorum itineris, exarſerãt enim bella quædam inter Cypri regem ac Turcam, non eſt paſſus Ducem abire. Sed apud ſe retentum aliquandiu, humaniſſimè habuit.

Viluordiæ conuentus, & alia quædam. Caput LXXXVII.

REuerſus ex Italia Princeps: Viluordiæ in Brabantia celebrem habuit conuentum, vbi ſumma cum prudentia leges quaſdam à maioribus ſtatutas, ad vtilitatem communem ſuorum, retractandi author fuit. Aſciuitque ſibi Cancellarium Ioannem cognomento Boutium, qui vir erat grauis, prudens & multis experimentis eruditus. Secundum hæc pagos, arces, & quæ alia ſuperiorum culpa Principum ad priuatos deciderant, recuperare ſtuduit. In hoc à ſingulis oppidis certa eſt pecuniæ ſumma Principi adnumerata. Ioanni Boutio adhuc viuo (ſed cui, vt opinor ætas & valetudo ſuadebant otium) Princeps Louanij in ciuica domo præſentibus ciuitatum Primoribus, dedit ſucceſſorẽ Ioannem Gyllaynum, patria Brabantum, qui antea fuerat Leodij Cancellarius. Viri huius prudentia ac ſtudio factum, vt pax altiſſima fuerit inter Philippum, & Leodinorum Antiſtitem.

Bellum

Bellum Leodinorum cum Namurcenſibus. Caput LXXXVIII.

SVb id tempus bello petiti Namurcenſes à Leodinis.
Qui tranſportatis in territorium copijs, multas arces
ceperunt, captas ſolo ęquarunt, propter ademptos ſi-
i pagos aliquot. Mox & Bouinia eſt atrociter oppugna-
a. Quibus auditis Burgundionum Dux Philippus, eius
itionis proximus hęres, armatos emiſit, qui ex Namur-
o, velut arce quadam, ſæpius Leodienſem agrum in-
urſantes, multis eam gentem affecerunt incommodis.
ratq; hic rerum ſtatus illis in locis quū Philippus Bra-
ātiæ Princeps, nunc ꝑ litteras, nūc per legatos ad pacē
initimos hortaretur: quę quum nullis rationibus ſarci-
i poſſet, menſium aliquot induciæ pactæ. Quibus re-
inentibus ſperabat ſe Brabantus ad æquas pacis condi-
iones vtroſq; retracturum.

De futura coniuge & morte Philippi. Caput LXXXIX.

MIſit poſtea è Proceribus Engelbertum Edingum, &
Boutium principem, cum trecentis equitibus, qui
accerſerent ſibi deſponſatam filiam Ludouici Re-
gis Siciliæ: Iolentam nominatam inuenio. Erat ea ven-
ura ad vrbem Remenſem, vbi tradita ſummatibus à
Principe miſſis in Brabantiam deduceretur. Interea Phi-
ippus graui morbo correptus, humanis deceſſit Loua-
nij, quum rerum potitus eſſet annos tres, menſes toti-
dem. Hoc gubernante Philippo, tam horrendè mota &
concuſſa eſt terra pluribus locis, vt vnquam alias homi-
num memoria. In Cathalonia hoc tremore viginti vr-
bes ſunt euerſæ.

Quomodo Brabantiæ Principatus ad Philippum Burgundiæ ducem peruenerit, eiuſdem vxores & liberi. Caput XC.

SIne prole iam defunctis Antonij liberis, omne ius
Principatus Brabantici deuolutum eſt ad Philippum
Ioannis Burgūdiæ Ducis filium. Is enim Ioannes An-
tonio fratri Iuniori hac lege Ducatum Brabantiæ ceſſe-

rat. vt ſi vel ipſe Antonius vel eius liberi ſine hæredibus neceſſarijs decederent, ius rediret ad ſuum genus. Itaque Philippus patre Ioanne Burgundo natus, ab initio administrationis tam ſingulari vixit modeſtia, vt plurimum diligeretur ab omnibus, & in magno etiam honore ſit habitus. Obuenerunt ei poſt cædem patris prouinciæ; Burgundia, Lothoringia, Brabantia, Limburgia, Flandria, Arthesia, Hannonia, Hollandia, Selandia, Phriſia, quibus omnibus ſumma prudentia præfuit. Vxores duxit omninò tres, vnam Michaëlam, Caroli ſexti, vt alij, ſeptimi, Gallorum regis filiam virginem, ex qua liberos non tulit, quum maximè cuperet. Hæc defuncta ſepelitur Gandaui in cœnobio diui Bauonis. Deinde in matrimonium accepit Laudam quãdam & nobilem & egregia forma mulierem, quæ & ipſa nihil ei peperit liberorum. Poſtremò coniugem habuit Yſabelam Portugaliæ regis filiam, ex qua Antonium & Iodocum, quos pueros amiſit, poſtremò Carolum ſuſcepit, qui patri ſucceſſit in Principatu, de cuius rebus geſtis ſuo loco dicetur.

Cædes patris Philippi; bellum in Gallia geſtum à Philippo, & Anglorum rege. CAPVT XCI.

NOndum factus Brabantiæ Dux, bellum Philippus geſſit cum Gallis, vt patris ſui Ioannis indignam cędem vlciſceretur. Quidam hunc tradũt oppido Galliarum, cui Monſtriolum nomen eſt, interemptum. Quo loco dies Principum conuentioni dictus erat. Cædis auctorem fuiſſe Delphinũ, qui poſtea rex factus, Caroli ſeptimi nomen accepit, Robertus Gaguinus rerum Gallicarum ſcriptor, refert Cõuentu (inquit) inito, quum hinc atq; hinc permulta de præteritis iniurijs refricarẽt, ſubitò quidam ex his qui Dalphinum ſequuti eo venerant, ira accenſus educto gladio Burgundum obtruncat. Innocẽtiæ Caroli Dalphini argumentum fuiſſe Robertus tradit, quod ad cædem viri expauerit, faciem à percuſſoribus auertens, Patre occiſo Philipp... c... m Anglorum

Anglorum rege Henrico Gallici nominis hoſte fœdus & amicitiam iungit. Ab his duobus ea tempeſtate Galli ſunt annis inclementer vexati, adempta oppida, vici concremati, ſolo æquatæ ſunt arces. In quo ſtatu exactis aliquot annis, Gallorum rex Carolus ſeptimus, omnia quę ademerat hoſtis recuperauit, puellæ cuiuſdam auxilio. Hæc dicta Ioanna, viginti annos nata, Regem adiens, ideo ſe veniſſe conſtanter affirmauit, vt eum in regnum reſtitueret, Deum ita decreuiſſe, vt ſe Duce, Aurelianenſes, quos tum arctā premebāt obſidione Anglorum exercitus: liberarentur, & Anglis tota Gallia expulſis, ipſa Remos Carolum perduceret, vbi more maiorum inaugeretur: de quibus omnibus oracula diuinitus accepiſſe ſe dicebat. Hæc & alia pleraq; Gaguinus. Ego ad ea venio, quæ poſt Brabantiæ ſuſceptum Principatum memoratu digna Philippus geſſerit.

De obſidione Caleti. Caput XCII.

ANno Dominicæ incarnationis Milleſimo quadringēteſimo triceſimo ſeptimo, ita enim inuenio. Philippus quum non bene cōueniret inter eum & Anglorum regē, Caletū in Flandriæ finibus ſitum oppidū (quod tum Anglo parebat) valida manu obſedit. Nullū hic inuenio memorabile facinus editum, & antequam vrbs tentari cœpta, obſidio ſoluta eſt. Cauſam eius rei diximus in libello de Hollandiæ omnium principum rebus geſtis. Lego hac obſidione irritatos Anglos in fines Brugenſium excurriſſe populabundos magis quam iuſti more belli. Quos adorti Brugenſes, fugant, & propè duo millia cædunt.

De rebellione Brugenſium aduerſus Philippum. Caput XCIII.

HAnc victoriā ſecuta eſt Brugenſium rebellio ob adempta Priuilegia: quā eo progreſſam inuenio furoris, vt contra ipſum etiam Principem non ſolum arma ſumpſerint, verumetiam gladio ſubiecerint eos, qui Philippum vrbi exitium minātem iuuiſſent. In Cōmentarijs rerum noſtratium lego, Principem, vbi Brugas ob-

gas obſidere conſtituiſſet, ſimulaſſe ſe cum exercitu profecturum aduerſus Hollandos, vt eam gentem aliquãto faceret obſequentiorem. Idq; vt facilius vulgò perſuaderet, mille, & quingentos armatos præmiſit Antuerpiam qui inde ſtatim in Hollandiam traiecturi videbantur. Interea ipſe cum cetera manu in Brugẽſem agrum egreſſus, vbi appropinquare oppido cœpiſſet, adequitanti ſibi Principi Lillidamo, bellicoſiſſimo viro, dixiſſe fertur: Hæc eſt illa Hollandia quã ſubigere cõſtitui, Brugas digito commonſtrans. Quod ſimul atq; Lillidamus intellexiſſet, animo exhorreſcens, Domine mi inquit, ſuperi prohibeãt: nolim te quicquam tale incipere, & noſtro omnium malo experiri tumultuantis vulgi rabiẽ, ſi tamen ita fixum immotumque ſedet animo, nullum equidem pro tua, hoc eſt principis mei ſalute periculum effugero. Hæc ille. Philippus tanquam cum ſuo milite in Hollandiam profecturus, intra vrbem à Brugẽſibus, qui nihil ſuſpicabantur mali recipitur. Verùm nõ multò poſt vbi animaduerſum eſſet omnia minus agi ſyncerè, Brugenſes clam arreptis armis vrbe media ſeſe intra domos occuluêre, certi nihil incipere, nihil mouere, priuſquam Ducis miles hoſtilem oſtenderet animam. Erat enim in euẽtum circa forum diſpoſiti armati cum ingentibus machinis, qui in primum clamorem hoſtium omnem principis exercitum ſolo bombardarum ſonitu in fugam egerunt. Ipſe Dux periculo proximus, opera cuiuſpiam fabri, qui à tergo portarum fores effregit, vix elapſus eſt. Poſtea verò ne propter vnius rebellionem vrbis nimium effunderetur humani ſanguinis, alia via rebellẽ populũ domare ac ſubigere cogitabat. Vetuit igitur omnib' ſuis Prouincijs recipi Brugẽſes, & pro hoſtibus haberi voluit. Vnde factũ, vt qui antea Brugis negociatores, velut emporio noſtri orbis, verſari cõſueuerant, vrbe relicta alio habitatũ conceſſerint. Hoc vidẽtes Brugani ciues, rabie tandem poſita, pacem petunt. Quã his legibus impetraſſe dicuntur, vt octodecim viris, quibus authoribus rebellatum fuerat, ſupplicio admotis tota ciuitas ad vnam fermè milliari extra vrbem nudatis

plantis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

antis duci ſupplex occurreret. Quod cum ita factum et, Dux oppidum ingreſſus, haud aliter atque numen uoddam cœlo demiſſum excipitur.

De expugnato per eum Lucenburgo. Caput XCIIII.

NOn multò poſt adfertur Lucenburgenſium Princi-
pem Elizabetam è vita exceſſiſſe ſine liberis. Igitur Anno
Philippus, ad quem lege rediiſſe putabatur hæredi- 1288.
s, cum ſatis numeroſo exercitu profectus, irrequieto
uctu, Lucenburgum eius regionis primam vrbem ve-
t, quam totos quindecim dies perpetua fatigatam ob-
dione, tandem cepit opera Cornelij nothi ſui bellico-
ſſimi viri, qui ſcalis in tempeſta nocte admotis muros
onſcendit, & captum oppidum patri aperuit.

Conſtantinopolis expugnatio. Caput XCV.

HVius Principatu anno quinquageſimo ſecundo vt
Sabellicus; vt Gaguinus tradit, tertio, ſupra milleſi- 1452.
mum & quadringenteſimum noſtræ ſalutis, à Tur-
arum rege Machomete capta direptaq; eſt Cõſtantino-
olis. Cuius vrbis alienatio, vniuerſæ Chriſtianorum
enti grauis, Genuenſibus verò ac Venetis longè fuit
grauiſſima. Quibus cum erepta Conſtantinopoli in
Pontum & Scythiam nauigandi omnis adempta facul-
as videbatur.

De exactione facta in Hollandia. Caput XCVI.

EOdem ferè tempore Philippus, neſcio quo prætextu ingentem ab Hollandis pecuniam exegit. Quæ primum negata à VVaterlandis (ſunt ij populi Hollandiæ) magnos iterum tumultus excitauit. Reſpondentibus enim VVaterlandis non ita florere ſua oppidula, vt ceterarum Hollandiæ vrbium munificentiæ reſpondere poſſent. Ilicò miſſi ſunt à Principe Legati, qui vel inuitos ac renitentes eos ad id pecuniæ perſoluendum traherent, cumque nec eo modo quicquam proficiſcent, iuſſu Principis eo immiſſi armati opulentiſſimos quoſque abduxerunt Hagam Comitis. Qua violentia tantum

pecu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

pecuniæ extortum eſt, vt præter eam quæ exigentium & recipientium ſitim explere potuit, multum etiam ſuperfuerit ad luxum ac delitias aulicorum. Et vtinam à ſuperiorum Principum Conſiliarijs omninò peſtilens inductum exemplum hodie non tanto ſtudio imitarentur omnes.

De exactione in Gandauenſes, & rebellione eiuſdem populi.

Caput XCVII.

SExennio poſt Philippus quum eſſet adhuc animo ſatis infenſo in Gandauenſes, propter ſolutam nuper horum ambitione obſidionem Caliſiæ, grauiſſimis exactionibus eos diuexare ſtatuit. Proindè cum nihil impetraſſet eorum quę petierat, armis vtrinq; agi cœptũ eſt. Princeps apprehendere & in cuſtodiam ac vincula conijcere Gandauenſes ac horum fautores. Ediuerſo illi omnes qui Philippi partibus fauebant, indignis modis tractare ſint auſi. Eſt prȩterea ſępius inter eos collatis vexillis acie decertatũ, nunc his, nũc illis victoribus, obſeſſum viribus Gandauenſium Audenardũ, ſed fruſtra obſeſſum. Prius enim quam in tanto apparatu geſtum eſt quicquam memoria dignum, Gandauenſes in fugam conuerſi, multos è ſuis amiſere. Ad Philippum interim defecerunt omnia penè Flandriæ oppida, quæ rerũ mutatio tantũ abeſt, vt Gandauenſibus, feroci hominum generi, quicquã animi ademerit, vt non multis poſt diebus etiam Teneramũda Flandriæ ſatis munitum oppidum ſit ab ijs tentatum, ſed infeliciter (vt exitus docuit rei) tentatum. Illic enim hoſtilibus oppreſſi inſidijs multi occiſi ſunt: qui pugnæ ſuperfuerunt, ij poſtea cũ Teneramundanis iterũ congreſſi, proſperè dimicauerunt, cæſis hoſtibus. Nec multum inde dierũ interceſſit, quũ vtrinq; nouo coacto exercitu, iterum infeſtis ſignis concurſum eſt. Quo prælio Cornelius Philippi nothus (cuius alio loco memini) occubuit, ſepulchro illatus poſtea Bruxellæ in templo D. Gudulæ. Pater huius tam ſtrenui filij præmatura morte vehementer commotus, Hollandorum implorauit opem. A quibus Philippo miſſus exerci-

citus, primo contemptui fuit ac ludibrio Gandauenſibus. Ceterùm vbi ſeriò agi cœptum eſt, Hollandi ſuperiores fuêre. Quibus ob ſtrenuè nauatam in ea pugna operam, gratijs actis Philippus ad expugnandas tres Gandauenſium arces conceſſit, quæ natura & opere multò erant munitiſſimæ. Captis breui ſpatio duabus, tertiam adoritur. Quod vbi eſſet Gandaui renunciatum, continuò egreſſis illis, cum florentiſſimo exercitu, Princeps improuiſus occurrit. Certamen fuit vtrinque cruentum. Sed Philippus egregie vicit, ſex decim, vt inuento Gandauorum milibus occiſis. Hac demùm clade fracti & conſternati Gandauenſes, pacem ſupplices petunt; qua data, Princeps vrbem ingreſſus, maximaque cum veneratione excipitur, Gandauiana magnificentia tractatur, ſanctiſſima fide dimittitur.

De Philippi filio Dauid inaugurato Traiectenſium Epiſcopatui, & obſidione Dauentriæ.

Caput XCVIII.

POſt hæc Philippus omnibus modis egregius Princeps de filio ſuo Dauid Epiſcopatui Traiectēſi inaugurando cogitare cœpit. Qua re intellecta Traiectenſes, qui Gisberto tum electo magis fauebant, certis argumentis oſtendere cœperunt, haud placere ſibi quod ageret Philippus. Cauſabantur enim non eſſe idoneum Burgundi filiū, quod conſtaret eum ex concubina editū. Quibus cum Philippus reſpondiſſet ſe habere Apoſtolicam ſuper ea re diſpenſationem, (vt vocant;) nec ſic quidem placare eos potuit. Igitur fit via vi, & armis tentari res cœpta, breui eo deducta eſt, vt quem Canonici elegerant maximis allectus promiſſis, Burgundo Epiſcopatum ceſſerit, atque ita Traiecti pacatis & compoſitis rebus omnes belli reliquiæ in Dauentrienſes conuerſæ, qui noui Antiſtitis imperium apertè detrectabāt, In hos Philippus educta non contemptibili manu totas octo hebdomadas vrbem eorum fruſtra obſedit, Pluuio enim cœlo dies complures luculentus exercitus circa foſſas & paludes nihil agere inſignè potuit. Interea

Ioan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ioannes Dux Cliuenſium nihil prætermittens eorum, quæ ad pacem inter Principem & Dauentrios componendam attinerent, eo rem deduxit, vt impetrata pace, nouum reciperent Epiſcopum. Id quod haud grauatè fecerunt, iam incommodis longè obſidionis edocti, inſcitiam eſſe aduerſus ſtimulum calcitrare. Itaque abductis inde militibus ſuis, Philippus in Brabantiam reuertitur circa feſtum diem Archangeli Michaëlis.

De fuga Ludouici Delphini è Gallijs ad Philippum Burgundum, & eiuſdem Ludouici in Gallias reductione. Caput XCIX.

VIX iam redierat, vix iam reſperare cœperat à bellicis curis, atque negotijs Princeps, cum Ludouicus Delphinus, cui cum patre Carolo Galliarum rege inimicitiæ erant, noſtra loca ingreſſus, ad eum ſe contulit fretus affinitate, quę cum illo intercedebat arctiſſima. Nepotem igitur deſtitutum fauore ſuorum Philippus ea veneratione, eo excepit affectu, vt facilè declararit ſe in affinem gerere animum parentis propitij. Itaque exacto quinquennio in comitatu Burgundi vſque ad patris obitum, cum ingenti exercitu à Philippo in Gallias reductus, fratre natu minore, cui pater moriens, Ludouici odio, regnum Galliarum teſtamento reliquerat, vltro annis ac ætati cedente, Rex inungitur. Sabellicus Antonius qui in parte operis ſui poſtrema rerum à Philippo geſtarum commeminit, auctor eſt, apud quoſdam in ſuſpicionem veniſſe, Ludouicum veneno necati fratris iunioris. Quæ quidem res illi & inuidiam cõflauerit, & bellum pepererit, in quo tam infeſtum habuerit hoſtem Philippum Burgundum, quàm antea ſenſerit amicum.

De expeditione eius in Turcas. Caput C.

Anno 1464. ANno ſalutis noſtrę quarto & ſexageſimo ſupra milleſimum & quatercenteſimum, Pontifex Pius ſecũdus, quum nuntios & literas per omnem Europam miſiſſet, quibus ad bellum Turcis inferendum, Reges ac populi

populi inuitabantur. Philippo quoque Burgundo Pontificiæ literæ ſunt redditæ quibus rogabatur, vt ad tam pium, quàm neceſſarium bellum ſeſe pararet; paratus in tempore adeſſet vna cum ceteris Principibus Chriſtianis, quàm primum tranſmiſſurus in ea loca, quæ per id tempus fidei hoſtis noſtrorum ignauia Principum occupauerat. Acceptis his literis, optimus Princeps non diſtulit, quantum potuit militum ex omnibus ſuis Prouincijs conuocare, cum inſtructo exercitu ipſe haud dubiè profecturus, niſi partim ſenio præpeditus, partim alijs implicitus malis, domi manere coactus fuiſſet. Emiſit igitur Antonium nothum ſuum, ingenti animo ac fortitudine virum, qui copias duceret. Is ex Brabantia profectus, quum in Gallias veniſſet, longius procedere non eſt auſus, propter oſtẽſas ſibi literas, quibus inerat, iuſſiſſe patrem Philippum, vt interficeretur. Hæ literæ, (vt poſtea compertum eſt, non à patre, cui vnice carus erat Antonius,) ſed ab huius Conſiliarijs aliquot, ſcriptæ fuerant in gratiam Ludouici Gallorum Regis, cui ſoli cum Pontifice parum conueniebat.

De noua diſcordia apud Hollandos. Caput CI.

ANno poſt Chriſtum in terris natum M. cccc. xliiij. initium cepiſſe diſcordia traditur, quę per longum tempus fuit inter eos qui ab hamo, & alios qui à piſce aſello nominati ſunt.

De morte & moribus eius. Caput CII.

OBijt Philippus ætatis anno ſeptuageſimo tertio, Regni triceſimo ſeptimo, Dominicę natiuitatis milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo. A D xvij. Calen. Iulij. Fuit hic Princeps, quod non paucis incredibile videatur, pacis ac belli ex æquo ſtudioſus, inſignitè pius, in omnes beneficus, humanus, vt ſuperiorum Principum nullus. In re bellica fortior, ne an fœlicior extiterit, neſcias. Moderationem & clementiam toto adminiſtrationis tempore mirabilem exhibuit, nouitq; iram plerunq; diſſimulare ac vincere. Gemmarum, ſignorum, tabularum, & poculorum ex auro atq; argẽ-

to ſtudioſiſſimum fuiſſe legimus: in quibus comparandis ipſum propè ſuperauit Iulium Cæſarem: ditauitque huiuſmodi rerum artifices vndiq; ad ſe accerſitos. Principes viros, ac nobiles matronas coluit, & ab his viciſſim ipſe in honore eſt habitus.

CAROLVS BVRGVNDVS.

De natiuitate Caroli, & parentibus eius. *Caput CIII.*

NAtus eſt Carolus Digij, oppido Burgundiæ, anno partus Virginei iiij. & xxx. ſupra quadringenteſimum & milleſimum. iiij. idus Nouembris. Patrem habuit Philippum, de quo proximè dixi, virum longè optimum: Matrem verò Yſabellam, quæ marito ſuo prę-ter Carolum, duos alios filios genuerat, quorum vnus adhuc infans, alter iam puer extinctus eſt.

De ſtudijs eius in pueritia. *Caput CIIII.*

CArolus annos natus fermè duodecim, optimis moribus & liberalibus diſciplinis traditur inſtituēdus, vt qui in ſpem ſucceſſionis tot prouinciarum aleretur; eoque breui peruenit meditando, exercendoque, vt natu grādior, & Latinè loqueretur, & ſcriptores veteres, etiam citra interpretem, intelligeret. Quòd certè tam rarum eſt in Principibus noſtris, vt plurimum etiā placere nobis, & criſtas erigere poſſimus de qualicumq; ad ſummas eius virtutes acceſſione doctrinæ. Imbutꝰ eſt & Muſicis, olim apud antiquos honeſtiſſimo ſtudio, quod hodieque ſuam retinet laudem apud quaſdam nationes. Doctos viros plurimū amauit, & occaſione data prouexit; maior haud dubiè futurus ingeniorum Mæcenas, bellicis diſtrictus curis mentem omnem & cogitationem ad arma conuertiſſet. Ego in Commentarijs rerum Hollandicarum inuenio, Religionem adeò curæ fuiſſe adhuc penè imberbi, vt preter horarias, quæ Canonicæ vocātur, legerit nec vnquā omiſerit, niſi multum occupatus. His filij progreſſibus, in tantum eſt gauiſus pater Philippus, vt ſæpius dixerit, plurimum ſe omnium bonorum largitori Chriſto debere, quòd talem eſſet illius benignitate ſucceſſorem relicturus.

De diſ-

De Diſsidio inter eum & patrem. Caput CV.

CArolus iam primas adoleſcẽtiæ metas ingreſſus, accepit à patre Comitatum Cadralegij & quędam alia loca, è quibus annuum reciperet prouẽtum. Accidit non multò poſt, vt Ioannes quidam Coeſteynius à Cõſilijs Philippo patri cogitare cœperit, quomodo Carolum Principis filium veneno necaret. Erat enim hic illi inuiſus. Vt verò reſciuit Carolus, illicò ad patrem venit, & non ſine lacrymis, exponens quod ægrè eſſet, iuſſu parentis Cœſteynium apprehendit, apprehenſum & nefarij ſceleris conuictum ſupplicio admouit. Ex hac iam iuſta & ſalutari animaduerſione Carolo inexpiabilis conflata eſt inuidia apud eos, ſine quorum conſilio, neque priuatim, neque publicè quicquam agebatur. Itaque his conantibus factum, vt breui pater à filio alienatus, primum omnibus bonis eum exuerit; mox etiam vetuerit Edicto, ne quis illuſtrium virorum aut illi conuiueret, aut prodeuntem honoris cauſa ſequeretur. Hoc in ſtatu cum res patris Philippi repperiſſet Antonius nothus, è Gallia tum reuerſus cum exercitu, poſthabitis rebus omnibus, nihil non tentauit, nihil non fecit quod ad fratrem Carolum patri reconciliandum pertineret. Philippus autem rogatus à multis & magnis Principibus, vt nihil commeritum filium in gratiam reciperet, ſecum cogitans vnicum eſſe illum hæredem ſuum, ad ſe ex Hollandia, quo is durante patris ira profugerat, reuocatum, amplexus in priſtinam dignitatem reſtituit.

De prima eius expeditione. Caput CVI.

PRimam expeditionem vltrò ſuſcepit in Ludouicum Regem Gallorum, quem ad Mõtem Henrici magno prælio deuicit. Is locus diſtat Pariſijs ſeptem Gallicis miliaribus. Carolus in ea pugna periclitatus eſt, nempe in collo graui vulnere accepto. Rex autem Ludouicus abiectis armis trepidus in arcem quandam ſe recepit. Deinde Pariſij regiam vrbem ingreſſu, plures

dies intra muros ſe continuit. Interim ad Carolum victorem ſæpiùs miſſi legati, qui pacem peterent, qui omnia victum Regem facturum dicerent quæ victor Carolus petiuiſſet. Igitur his legibus tandem pax impetratur, vt omnes eas terras Burgundionum Principi Gallus redderet, quas antea vi tenuiſſet. His adiectæ tres ciuitatulę, inter quas Perona. Carolus victor Bruxellam reuerſus, ingenti patris Philippi, deinde totius gaudio ciuitatis eſt exceptus: in eo enim congreſſu omnia ſpe, votiſq́; maiora contigerant.

De morte vxoris eius Yſabellæ. Caput CVII.

QVum adhuc in Gallijs Carol⁹ abeſſet, vxor Yſabella mariti ſui longè amātiſſima, Gorici oppidulo Hollandiæ, in morbum incidit, contractum (vt quidam putant) nimio Caroli deſiderio. Igitur conuocati peritiſſimi Medici, ſuaſerunt, vt relicta Hollandia Gandauum veheretur, fore ſperantes vt filiolæ (quæ in eadem vrbe per id tempus educabatur) iucundiſſimo conſpectu recreata, breui conualeſceret. Vbi verò Antuerpiam peruentum, mulieri adeò morbus inualeſcere cœpit, vt in diui Michaelis cœnobium deportata, paucis poſt diebus expirarit. Sepulta inibi magnificè antè aram maximam. Fuit hæc mulier Chriſto deditiſſima. Struunt aliæ magnificas ædes in quibus omni delitiarum genere fruantur, Yſabella pauperibus impendit omnia. Legitur ſæpius paucis comitibus, inopum circuiſſe tuguria, quibus illorum ſubleuādæ egeſtati occultè pecuniam intulerit, eximio prorſus atque omni æuo memorabili exemplo.

De euerſione oppidi Dionantenſis. Caput CVIII.

ANno ſalutis humanæ M. quadringenteſimo ſexageſimo ſexto, Dionantenſes (horum oppidum *Anno 1466.*
Dionantum viſitur ad Moſę ripas) adiuti Leodinorum viribus latè Brabantiā, Hannoniā, Namurcum, fœdis populationib⁹ deuaſtabāt. Multa interim contēptim loquētes de Philippo Principe, cui per id tempus aduerſa valetudine impedito non licebat patrios tueri fines.

Caro-

Carolus igitur filius iniuriam non ferens, ex Artheſia (qui tum erat magnis implicitus negotijs) Bruxellā redit, atq; ibi conſcripto ſtatim exercitu profectus in Dionantenſes, eorum vrbē validè munitā cepit, captamque euertit. Iuxta Dionantum & Bouiniam ad Moſam Poul-uagium oppidulum, tunc etiam deletum & ſolo æquatum eſt. Viſuntur hodie domus aliquot reliquiæ euerſæ ſpeculæ; viſitur & puteus inſignis. Eodem temporis ſpacio erat Leodinos quoque magno armorum apparatu inuaſurus, niſi vicinæ vrbis euerſione perterriti illi, ſupplices veniam petijſſēt, quibus pro ingenita ſibi clementia Carolus noxam condonauit, acceptis ab eiſdem quinquaginta obſidibus, qui Louanium profecti, tantisper ibi manerēt, quoad Philippo patri (cui fuerat illata iniuria) omni ex parte ſatisfactum eſſet.

De morte patris eius. Caput CIX.

NOn multò poſt Philippus pater, ablegato in Angliam Antonio notho ſuo, qui ab Rege Eduardo quarto peteret, vti ſororem ſuam Margaretam, Carolo daret vxorem, Brugis eodē anno ægrotare cœpit. A proceribus, qui tum aderant illic, fore ſperantibus vt breui conualeſceret, Carolo filio qui id temporis Gandaui erat, nihil ſignificatum proximo triduo. Verū poſtea magis magiſque inualeſcente morbo, quum non procul abeſſe à morte videretur, acceſſitur filius qui nocte dieq; continuato itinere profectus, iam quidem grauiter affectū, ſed tamen ſpirantē adhuc patrem inuenit, manſitq; cum eo. Defunctum verò tā pijs eſt lacrymis proſecutus, vt aſtantibus ipſe lacrymas excuſſerit. Aſtantiū quoq; procerum & feminarum illuſtrium ad Principis caſum tanta eſt orta commiſeratio, vt præ nimio dolore parum animi compotes, alij clamorem extollerent, alij propemodum exanimati conciderent. Poſtquam verò mors optimi Principis fama ac nuncijs vulgata eſt, maximus repentè luctus omnium occupauit animos, qui Burgundicæ ditionis fuerunt. Annus, quo tam inclytus perijt Princeps, fuit (ſi commētarij quos ſequimur, rectè

 colli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anno 1467. colligunt) milleſimus quadringenteſimus lxvij. humanæ ſalutis. Corpus eius inſepultum aliquādiu ſeruatum eſt in eadē vrbe. Decreuerat enim filius illud primo quoque tēpore, in Burgundiam ſepeliēdum auehere. Quod poſtea factum eſſe ſuo loco dicetur. Yſabella mater cùm paucis annis cariſſimo coniugi ſuperuixiſſet, mortem obijt Arris, nō longè ab oppido ſancti Odomari. Cuius etiam corpus in Burgundiam eſt auectum.

Quomodo Flandriæ & Brabantiæ principatum accepeperit. Caput CX.

POſt ſummum patris diem, Carolus cum ornatiſſimo Procerum ſuorū agmine Gandauū properat. Quod vbi eſſet intellectum, occurritur ei ab vrbis Primoribus, qui nouo & optatiſſimo Principi aduentum gratulati, eundem introducunt; eſtq; tunc impunitas conceſſa plus octingentis maleficis, qui cum Principe Gandauum ſunt ingreſſi. Exceptus igitur omni ſpectaculorum genere, & vocibus vndiquaque aggratulātium ciuium, Anno 1471. Principatui Flandriæ inauguratur. Sed pompam illam, ſed gaudia illa atque tripudia inopinatus luctus inquinauit. Nam tumultus inaugurationem ſecutus eſt, petentibus Gandauis omnia Priuilegia ſibi reſtitui, quæ Philippus pater illis ademerat: Eſtque populi furor eo graſſatus, vt ibi Carolus fuerit coactus facere, quæ illi vellent. Sub hæc profectus Teneramundam, miſſis Gandauum Legatis, omnia reſcidit, quæ paulò ante illis metu potius quàm voluntate conceſſerat. Venit poſtea Louanium, primam Brabantiæ vrbem, vbi cum ſimili ſolennitate eius regionis Principatum ſuſcepit, tanto omnium gaudio, vt beatos ſeſe clamarint, quibus tot animi dotibus excellētiſſimus Princeps cōtigiſſet. Louanio Bruxellam profectus: in ea quoq; vrbe ſingulari fauore excipitur, ac feſto die Margaretæ miro conſenſu ciuium in verba noui Principis iuratum eſt. Huc ad eum reuerſis Gandauis, qui paulò ante per tumultum inſurrexerant, veniam petentibus ignotum eſt.

De com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De compoſito per eum tumultu Mechliniæ. Caput CXI.

EOdem ferè tempore Mechliniæ exortus tumultus, qui velut incendium alia atque alia corripiens, eo ſerpſit, vt furore vulgi expulſis, qui Rempublicā adminiſtrabant, Præfecti domus ſolo æquata, bonaq; eius direpta ſint. Qua violentia Princeps vehementer commotus, incredibili celeritate eo contendit, vrbem deleturus niſi orantibus multis nobilibus viris, vt ſanæ parceret multitudini, hac lege ignouiſſet admiſsū, vt quicquid priuatarum ædium antea vulgus per furorem euerterat, ſuo ſumptu inſtauraret, numeratis triginta millibus aureorum Præfecto, cuius bona diripuerat. Illud etiam inuenio, multa tum ciuibus adempta ob rebellionem Priuilegia.

De ſubactis Leodienſibus. Caput CXII.

HIS peractis, Carolus iterum bello adortus Leodienſes, multas eorum arces vi cepit, oppidū ſancti Trudonis, (ita enim hodie vocatur) obſedit aliquot diebus. Cuius ſubacti muros dirui iuſſit, vt ita rebellādi materiā in perpetuum eis adimeret. Poſtremò Leodienſes quoq; obſeſſi, vidētes non poſſe ſe viribus Caroli reſiſtere omnes inermes cum ſingulis veſtimētis egrediuntur, atque Ducis genua prouoluti, multis tandem precibus obtinuêre, ne vrbs excidio dederetur, quæ imperata facere non recuſaret. Princeps verò vtcunque placatus, domitam atq; ſubactam vrbem non eſt ingreſſus, niſi quicquid intus erat armorum ad ſe deportatum, in ſua poteſtate haberet.

De nuptiis eius. Caput CXIII.

DEfunctus hoc bello Princeps, vxorem duxit Margaretam ſororē Eduardi quarti Anglorum regis. Hæ nuptiæ Brugis, oppido Flandriæ celebratæ ſunt tanto apparatu, vt nihil à condito æuo ſol viderit ſplendidius. Primum omnium ad celebrādas nuptias domus à fundamentis extructa incredili ſumptu ac celeritate, cuius parietes, cōclauia, atq; cubicula omnia tapetibus pre-

cioſiſſimis conſternuntur. Triclinium, in quo Princeps die nuptiarum conuiuio adhibiturus erat nobiliſſimos quoſq;, ita magnificè ornatũ eſt, vt cetera omnia quanq̃ precioſiſſima, nihil tamen fuerint conferenda cum his, quæ ibi viſebantur. Erectus eo loco fuit abacus, in quo pulcherrima vaſa omnis generis expoſita vidiſſes. Hic erant ex auro puriſſimo emunctoria, cãdelabra, maluuia, pelues, vaſcula potoria, diſci, ſalina, œnophora, paropſides, gabata. Vox me citius defecerit, quàm nomina tantum dixerim eorum, quæ ad illius magnificentiam conuiuij abſoluendam parata erant. Foris quoque nihil ceſſatum eſt. Omnes vici, omnes domus qua erat vẽtura ſponſa, pulcherrimis aulęis, plateæ floribus omnifariam, quos dabat anni tempus, veſtiuntur. Sunt & nobiliſſimi artifices vndique accerſiti, ad excogitanda ea, quæ ingredientium & prætereuntum oculos detinere poſſent. Iam parata & magno conquiſita erant pleraque omnia, quum dies appeteret nuptiarum. Brugas igitur cum trecentis plus minus Equitibus Princeps egreſſus, Damam venit. Huc enim non multò ante ex patrio ſolo appulerat ſponſa. In hac vrbecula celebrato nuptiali fœdere, illicò Brugas reditum. Margareta ciuium lætis excepta vocibus, gratiſſima nimirum atque omnibus optatiſſima aduenìebat. Nunc prætereo edita toto oppido ſpectacula omnis generis. Prætereo exhibitos ludos tota vrbe regionatim, & quidem per doctiſſimos hiſtriones. Taceo omnium penè Burgundicæ ditionis oppidorum gratulationes, inſignium ingreſſus Antiſtitum. Denique celeberrimam hominum frequẽtiam Nuptiarum die in triclinio, vbi cum ſponſa & illuſtrioribus viris diſcumbebat Princeps, quatuordecim partim argẽteis, partim auréis nauibus, quarum ſingulę quatuor ſcaphulas habebant, cibus in menſam illatus eſt. Quid miſſus dicam ferculorum? quos fuiſſe legimus numero circiter quadraginta. Quibus verbis efferam vinum odoratiſſimum, quod conuiuiis appoſitum eſt. Secundæ menſę tragemata, ex ſaccaro, poma, nuces, lautitias omne genus habuere. Quæ omnia dum fixi, ſuſpenſi-

piſique præ ſtupore conuiuæ deguſtant, à pueris inte-
ris in Cupidinum ſpeciem figuratis, longè ſuauiſſimi
a menſas adolentur odores. Nihil ad hanc magnificē-
ti n, egregius alioqui, Antonij & Cleopatræ appara-
tu. Nihil Heliogabali ſexcenta ſtruthionum capita vna
cœna appoſita. Vt ſemel finiam, quicquid de dubijs ac
polucibilibus loquitur cœnis antiquitas, hac Burgun-
dica inferius eſt. Poſtquam verò exempta fames epulis,
menſæque remotæ, oculorum varia ſunt exhibita oble-
ctamenta, ex quibus propè innumeris, pauca referam.
Illati ſunt in triclinium pauones flammiuoni, in qui-
bus tantum artificij, tantum operæ inſumptum eſt, vt
à veris internoſci vix potuerint. Introductus eſt leo, cui
eximia pulchritudine virgo inſidebat, geſtans manu
inſignia Principis Caroli. Ad oſtentandam magnifi-
centiam magis quam oblectandi gratia, illatæ ſunt ar-
genteæ turres numero triginta, quibus arces totidem
ſignificabantur, quarum ea tempeſtate dominus ac poſ-
ſeſſor erat Carolus. Poſtremò introductum eſt animal
(dromedarium quidam putant fuiſſe) cuius dorſo im-
poſitæ ſportulæ, vnde omnis generis euolantis auiculæ,
haud aliter cantu demulcebāt omnium aures conuiua-
rum, quam verè nouo ramis arborum inſtrepitantes
vario concentu prætereuntem detinent viatorem. Se-
cundum hæc funambuli, Pantomimi, Aretalogi, ſalta-
tiones illuſtrium choreæ fœminarum, & quicquid præ-
terea animi gratia potuit excogitari, exhibebatur. Quod
reliquum erat temporis ante cœnam, varijs eſt luſibus
impenſum. Carolus autem, cum hæ nuptiæ fierent, an-
num ætatis agebat triceſimum quintum: primo, ſecun-
do, ac item tertio diebus proximè inſequentibus ludi
ſunt exhibiti, & celebrati magnificētiſſimo apparatu in
argumentū publicę lætitiæ, quos Georgius Badenus, E-
piſcopus Metēſis, Ioannes Burgundns Cameracēſis An-
tiſtes, Dauid Burgūdus Vltraiectinorū in Hollādia præ-
ſul, Guido Tornacenſis Eccleſiæ ſummus paſtor, cū ple-
riſque alijs multò nobiliſſimis viris Carolo principi &
ſponſæ admiratione vſq; formoſę aſſidentes ſpectarent.

De ſuſcepto per eum principatum Hollandiæ & Selandiæ. Caput CXIIII.

HIs celebratis nuptijs, cum vniuerſo propemodũ flore Procerum Burgundiæ in Hollandiam venit. vbi rurſus ad ſingularum vrbium ingreſſum renouata lætitia, inſtauratis triumphis, & paſſim editis magnificentia, ſplendoreque viſendis oſtentaculis, apud Hagam Comitis pridie feriorum diuæ Magdalenæ, Principatui eius regionis initiatur.

De vltima obſidione Leodij, & eius euerſione. Caput CXV.

SVb id tempus rebellatum eſt à Leodienſibus, qui nocturno tempore ingreſſi Tongrinũ (olim hęc vrbs Octauia dicta eſt) Ludouicum Antiſtitem ſuũ, Caroli Principis nepotem captum abduxerunt Leodiũ. Huius rei indignitate permotus Carolus, vndique magno ſtudio contractis copijs, mouit Leodinos. Erat tunc temporis eorum vrbs non ſolum magna & egregiè munita, verùm etiam florentiſſima & caput eius gentis. Magnitudinis argumentũ fuit, quod in ea tum viſebantur templa numero triginta duo, nos vulgò dicimus Eccleſias parrochiales. Ad hanc igitur vrbem caſtra Burgundus exercitumque partitus, eam non vno loco circumſedit, poſtridie, vt ſperabat, expugnaturus, niſi pluuio cœlo impeditus fuiſſet. Auxilia ad eius expugnationem oppidi miſit Gallorum Ludouicus, qui & ipſe magna ex parte gerendis rebus interfuit. Carolus paucis diebus obſeſſum Leodiũ, valideq; interea ab incolis defenſum, nouiſſimè vi cepit, captum diripuit, direptum euertit; multis prius ac varijs ſæuitiæ exemplis à milite ipſius editis. Antonius Sabellicus in opere, cui titulum prætulit, Rhapſodiæ hiſtoriarum auctor eſt, Burgũdum ſummo id bellum odio ſuſcepiſſe. Nam expeditionis eius Ducibus ab eo mandatum eſt, vt vna manu exertum gladium, altera geſtarent facem ardentem, ijs nimirum rebus miſeræ genti exitium minitantes. Captam vrbem Gallus cum Burgundo ingreſſus pe-

ctore

ctæ non rectam, ſed Andreæ crucem habuiſſe dici-
tur vt hoc facto innueret omnem eius belli gloriam ad
C olum pertinere. Incidit autem hoc excidium in-
clytæ vrbis in tertium Calend. Nouembres, anni Do-
minicæ incarnationis, milleſimi, quadringenteſimi,
ſexgeſimi octaui.

De Aquiſgrani incolis à Carolo veniam petentibus. Cap. CXVI. Anno 1468.

Eodinos iam obſeſſos Aquiſgrani ciues & incolæ commeatibus iuuerant. Quod vrbe capta iniquiore animo ferens Burgundus, cū lectiſſima manu Traiectum ad Moſam proficiſcitur, inde quamprimū in Aquiſgranos educturus. Aquiſgrani hoc audito, non arma parant, non vrbem muniunt, non ea quæ ad reſiſtēdum erant neceſſaria circunſpiciunt, ſed metu & immodico pauore conſternati, primores ſuos Traiectum miſêre. Vbi ad Caroli Principis conſpectum humiliter prouoluti, ſtatim & vltro portarum clauibus traditis, oppidi totius imperiū illi permiſerunt. Gratū fuit Burgundo obſequium, grata humilitas. Proinde venia data, ſed hac conditione, vt propter adiutum hoſtem ..oginta florenorum millia, duci intra ſtatutum tempus adnumerarentur.

De animaduerſione in quoſdam. Caput CXVII.

Ecundum hæc Bruxellam, vbi Ducaria ſedes erat, reuerſus Carolus, & gratiam omnibus retulit, qui ſuperiore Leodienſi bello ſtrenuam operā nauaſſent; & eos animaduertit, qui vrbe capta è ſacris locis quippiam ſubſtuliſſent. Egregius Princeps hoc facto oſtendit, nullum eſſe tam iuſtum bellum, in quo non ſit à diuorum templis atque aris temperandum.

De reditu profugorum Leodienſiū ad ſuam vrbem. Caput CXVIII.

Odem tempore Leodinis, qui Caroli victoris metu profugi incertis ſedibus vagabātur, permiſſum eſt, ad ſua loca redirēt, inſtauraturi, ſi vellēt ea quę paulò antè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

antè militum rabies, deformauerat. Vndique igitur in vrbem omni propè desertã humano cultu immigratur. Nec ſine lachrymis immigratum: præſertim quum incendio miſerabili, propemodum ſolo æquata ædificia præterirent, in quibus aliquando lætos dies inter ſanguine coniunctos exegiſſent.

De ſeueritate eius in iure dicendo. Caput CXIX.

IVs dixit poſtea in omnibus ſuis prouincijs, haud minore ſeueritate quam diligentia Non eſt paſſus vlla grauiora ſcelera impunè fieri. Nullus vnquam Principum in iure dicendo minus dedit amicitiæ, pecuniæ, ſanguini. Quibus rebus nimium ſolent quidam commoueri: neque interim eſſe memores iuſtitiæ primum munus eſſe, ius ſuum vnicuique tribuere.

De Phriſijs quædam: & motu ſecuto expulſionem Eduardi Anglorum Regis, qui ſocer Caroli fuit. Caput CXX.

PAucis poſt annis Phriſiæ orientales populi, quum Burgundionum Ducis imperium detrectarent, miſſi ſunt hinc inde Legati, per quos de pace & parendi conditionibus ageretur; quanquã libertatis gens amantior, nullas niſi multò æquiſſimas conditiones admiſſura videbatur. Carolus animaduerſa gentis pertinacia, terribili armorum apparatu mox erat fines eorum ingreſſurus, niſi ad tempus diſſimulandum ratus, alio mentem conuertiſſet. Circa eadem tempora maximus armorum motus in Britannijs extitit, pulſo & eiecto nobilium coniuratione Ednardo Rege, Caroli Burgundi ſocero. Neque reſedit hic motus citra humanum cruorem. Ante Caliſium, & alia quædam loca ingenti edita cæde. Cuius rei nobis eſt auctor Sabellicus, veteris ac recentis hiſtoriæ ſerutator, meo iudicio, non indiligeos.

De ſtella comata viſa Caroli temporibus. Caput CXXI.

Anno 1472. ANno Dominici natalis, Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, menſe Ianuario, ſub feſtum diem Agnetis, exorta eſt crinita ſtella, quæ maximo horrore mortalium viſa, fulſit per continuos

tres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

tr menſes. Multa hunc Cometam ſecuta bella, atque
i ens hominum cædes & peſtilentia, quæ pluribus lo-
ci atrociter ſæuijt.

De Arnoldo Gelriæ Principe carcere educto, & Adolphi filij huius per Carolum apprehenſione, & de bello Gelrio. Caput CXXII.

I Er idem ferè tempus, opera & ſtudio Burgundi, cu-
ſtodia dimiſſus eſt Arnoldus Gelriæ Princeps, quem
filius Adolphus ſeptennium totum in vinculis deti-
nerat Quam cauſam huic in parentem violentiæ præ-
tederit non tradunt, quibus curæ fuit noſtratiũ Prin-
cum res geſtas conſcribere. Illud reperio Adolphum
pſtea accerſitum ad Carolum Principem, vti de com-
munibus rebus inter ſe commentarentur. Sed quum im-
pis ille multa eo congreſſu ſe digna, Caroloque indi-
ga locutus eſſet, primo diebus aliquot ſeruari iuſſus,
mox Viluordiam (& hoc Brabantiæ oppidum) abduci-
tr, vbi cuſtodiæ traditus manſit vſque ad obitum Ca-
ri. Duplex deinde fama eſt, quomodo acceſſerit Bur-
gndo Gelriç Principatus. Quidam eum emiſſe ſcribunt
auce Iuliacenſi, qui tum verus eſſe credebatur hæres
eis terrç. Alij tradunt Arnoldum paulò antequam vita
dcederet Adolpho filio infenſum, exhæredato eo Prin-
cpatum ceſſiſſe Burgundionum Duci Carolo: qui de-
fncto iam Arnoldo, miſit ilicò ad ſingula penè eius re-
gonis oppida Legatos, qui monerentur, vt ſi rebus
ſis conſultum vellent, Caroli imperium reciperent.
Qiod ſi facere recuſarent, haud dubiè futurum, vt egre-
gus Princeps armis repeteret ſuam terram. Legatis ſu-
prbè reſponſum, neminem eſſe tota Gelria, qui ma-
gnoperè Caroli minas pertimeſceret. Si acie certare vel-
l, non defuturos qui patriam defenderent. Hæc vbi re-
nnciaſſent Legati, ſtatim cum exercitu profectus in
Gelriam Carolus, primum à Ruremundanis recipitur;
aque his initijs perterriti vicini, vltrò deditione facta
i gratiam ſunt accepti. Oppidum Venlo diebus aliquot
oſeſſũ eſt, ac nouiſſimè, apertis Principi portis omnia
ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſuntilli in manum tradita . Poſtea & Nouiomagum, clariſſimum Gelriæ oppidum, viginti quinque diebus variè oppugnatum ad deditionem compellitur A cuius ciuibus ingenti lætitia introductus Carolus totius Gelriæ Principatum ſuſcepit . In eadem vrbe ad ſe adductos mortui Arnoldi ex filio nepotes, primum eſt oſculatus , deinde è conſpectu ſummotos iuſſit auehi Gandauum ad vxorem ſuam Margaretam. Sic reperio apud quoſdam . Alij dicunt pueros illos non Gandauum miſſos, ſed vna cum Principe auectos eſſe in Brabantiam, vbi ſint plures annos honorificè habiti . Nouiomagi Principatu Gelriæ (vt dixi) ſuſcepto, à ceteris quoque eius terræ oppidis Burgundus recipitur, ac poſtremò comitatui (vt vocant) Surphaniæ, ſolennibus etiam cæremonijs initiatur. Aeſtas qua ſubacta eſt à Caroli armis Gelria, fuit citra omnem hominum memoria calida; diuerſis, locis & homines & bruta animantia intolerandis periêre caloribus

De congreſſu duorum Principum potentiſſimorum Friderici Imperatoris & Caroli Ducis. Caput CXXIII.

ANni huius autumno Fridericus Imperator pulcherrimo comitatu, in quo multi egregij Præſules, multi inſignes Duces , ac illuſtres erant optimates, venit Treuiros (eſt hæc ciuitas ad Moſellam fluuium ſita) vt cum Carolo Burgundionum Principe de multis ac varijs rebus coram loqueretur. Carolus verò vt veniſſe audiuit Imperatorem , compoſitis in Gelria rebus , eo confeſtim eſt profectus , longè pulcherrima comitante pompa . Inuenio Principi non longè diſſito à Treuiris obuiam itum ab Imperatore. Tum vrbem tubis , alijſque id genus circunſonantibus inſtrumentis pariter ingreſſi , diebus aliquot vnà fuerint. Interim Carolus nihil non opum, nihil non ſplendoris effudit, ad decorandum Imperatoris aduentum. Conuiuium, cui per eos dies Imperator eſt à Carolo adhibitus, eiuſmodi fuit, vt propemodū nuptias illas (de quibus alio loco diximus) apparatu, & magnificentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſcientia æquauerit. De hoc Friderici Imperatoris, & ducis Caroli congreſſu extat, & circumfertur pulcherrima epiſtola, eximiè docti viri Rodolphi Agricolæ.

De Parlamento Mechliniæ per Carolum Ducem inſtituto, & ſepultura parentum eius. Caput CXXIIII.

REuerſus ab Imperatore Carolus, Mechliniæ Curiam inſtituit, quæ non erat alia in orbe Chriſtiano celebrior futura, ſi feliciter inchoatum à Carolo Principe conſilium inſequentes Duces pari cura fouere, ornare, atque ampliare ſtuduiſſent. Hæc curia prælata cæteris, conſtituta erat cauſarum omnis generis iuſta ac legitima diſceptatrix, omni adempta prouocandi poteſtate litigantibus. Conciliarij numerum trigeſimum explebant, omnes viri docti, perſpicaces, circumſpecti, acri iudicio, iuſti & ſobrij. Dixiſſes Areopagitarum concilium illud eſſe, ea grauitate doctrina, prudentiaque lites dirimebat, ſuum cuique reddentes. Ad locum audiendis controuerſijs deſtinatum equites ibant, aliter enim non licebat. Curiam ingreſſis, paratum erat ſacrum. In hoc precabatur ſacerdos, vti optimus Deus eiuſmodi ſuis mentem daret, vt eo die Conſilio prodeſſe alijs & poſſent & vellent. Sacro facto, locum tractandis reipublicæ negotijs conſtitutum ingrediebantur. Vnde poſt horas aliquot ſub meridiem egreſſus eos excipiebat. Iterum ſacrificus alterum facturus ſacrum, in quo Deum precaretur, vt eius diei Conſilia, commodo eſſe vellet Reipublicæ. Ad hæc honoris ademptionem his fuerat interminatus Carolus, ſi quid per ſocordiam præterijſſent, quod ad Reipublicæ commodum pertinere videretur. Adeò nihil hic Princeps, niſi de publico cogitabat. His itaque ſic ordinatis, ad parentum ſuorum ſepulturam animum adiecit. Vtriuſque igitur patris matriſque corpus, longis itineribus in Burgundiam deportatum, ſepelitur in Carthuſienſium monaſterio, quod extra Digium vrbem viſitur non incelebre. Singulis penè oppidis, qua erat

iter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

iter faciendum, celebratæ exequiæ nullo adhibito honoribus modo.

De obſidione Noueſij, vulgò Nutia dicitur. *Caput CXXV.*

PEr id tempus Ruperus Beyeren Colonienſium Archiepiſcopus, multum eſt apud Carolum Burgundum cognatum ſuum queſtus, magno conatu obſtare Colonienſes, & oppida circumiecta, quo minus ipſe debitos ſibi annos prouẽtus ex locis illis reciperet. Quo audito Burgundus, vt Rupero (alij habent Roberto) præter cognationis vinculum, etiam cariſſimo ſubueniret, conſcripto ingenti equitum ac peditum exercitu, fines ditionis ſuæ egreſſus, ad bellum Colonienſium, & finitimis inferendum properat. Noueſium Coloniæ vicinum (dicitur vulgò Nutia) cœptum eſt obſideri medijs Iulij caloribus. Adduxerat ſecum Princeps immenſę molis bombardas, quibus non vno loco diſiecta murorum parte, multum & vrbis ædificijs damni illatum, & magna incolarum facta ſtrages. Lego vrbẽ multa vi oppugnatam aliquanto etiam maiore præſidio à ciuibus defenſam. Erat præſidij Pręfectus Hermannus quidam Comitis Heſſenij frater, cuius virtute oppidum incolume manſit, inter maximos terrores Nam cetera obſidionis mala prætercam, ab his etiam qui intus erant fame, ac rerum omnium tanta inopia laboratum eſt, vt equi inſtrumenta militiæ, pluribus victui fuerint. Apud quoſdam inuenio, paucis diebus in alimoniam ciuium abſumptos cccc. equos. Hic nihil dico de prælijs quæ durante obſidione inter obſeſſos, & Burgundum fuère. Ex multis enim duntaxat inſignia conſector. Obſidebant noſtri Noueſium, quum Imperator Fridericus Agrippinam veniſſet, vt cum Burgundo vel confligeret, vel obſidione Noueſium liberaret. Hoc audito Carolus, tantum abfuit, vt fugam circumſpexerit, aut deſoluenda obſidione cogitarit, vt inſtructos ſuos etiam produxerit, auidus certaminis. Verùm continuit ſeſe intra ſepta Fridericus Imperator, vel non auſus dimicare, vel quia ſperaret futurũ, vt Imperatoris aduentu perterritus

ſus Burgundus, inde ſubitò diſcederet. Quum nihil tale poſt dies aliquot eueniſſet, videreturq́; Dux in incœpto bello perſeueraturus, eſt inter eum ac Imperatorium militem ſatis atrociter pugnatum, vicitque Burgundus tanto gloria maiore, quanto bellicoſiorem fuderat hoſtem. Et hanc victoriam potius Virtuti quàm fortunæ debuit; nam & aciem peritiſſimè inſtruxerat, & promptiſſimè omnes pugnauerant. Non eſt poſt eum diē Romanus Princeps auſus cum Carolo manum conſerere. Itaque de pace agi cœptum per ſummi Pōtificis Legatū Alexandrum Antiſtitem Foroliuienſem, qui noctes dieſque Principes hortari, vt arma exuerent, Burgundus Neeſio diſcederet, quoad de re maturius cognoſceretur, eſſetque Pontificis Maximi ea cognitio. His vtrinque acceptis, pax ſancita eſt; quam excepit Gallicum bellum.

De bello aduerſus Gallorum Regem. Caput CXXVI.

NAm Ludouicus Rex Gallorum Artheſiam & Picardiam ingreſſus, plurima Caroli ducis oppida vi capta, diripuit. Quo ſucceſſu elatus, de Atrebato etiam oppugnando cogitauit. Verùm huc tempeſtiuè miſſum præſidium, Galli conatus irritos fecit. Prius tamē quàm Ludouicus ex his locis militem abduceret, pugnatum leuiter inter eum, ac Duces, quos miſerat Carolus ad tuendum Atrebatum. Vicit Gallus, qui vt erat numero militum ſuperior, ita cum longius abeſſet Carolus, multò etiam plus animi ſecum attulerat.

De aduentu Eduardi Regis Angliæ ad Carolum Ducem, & de inducijs cum Gallo. Caput CXXVII.

SVb hanc pugnam, ab Noueſij longa obſidione domum reuerſo Carolo nunciatur, appuliſſe Caliſiam Eduardū Anglorum regē. Cui eius tam laborioſi itineris cauſa fuit, vt cum Carolo, qui rurſus ingentē contraxerat exercitum, ſuas copias iungeret. Ita enim prius inter eos conuenerat. Vna igitur Galliam ingreſſi, tantum terroris Ludouico incuſſerunt, vt is repentè con-

uocatis Regni Primoribus, eos veluti in re trepida anxius cõſulerit, quo pacto eſſet infeſtiſſimo hoſti reſiſtendũ. Placuitque tum Legatos mitti, qui pacem peterent. Auditi Legati, non pacem, ſed nouem annorum inducias impetrarũt. Hic tam inſperatus rei exitus, vt incredibili Gallum lætitia affecit, ita Anglorum Principes male habuit, quibus immodica vaſtandæ Galliæ cupiditas inceſſerat.

De bello geſto in Lotharingia. *Caput CXXVIII.*

EDuardus vndecim hebdomadibus in Caroli Prouincijs cõmoratus, ad ſuos tranſmiſit menſe Septẽbri, quo tempore, & Carolus Namurcũ venit: vnde cum ingenti militum numero ante exitũ eius menſis in Lothoringiã, ob fœdera ſibi non ſeruata, profectus, impetu primo vrbeculas aliquot vi cepit, captas præſidio muniuit. Quo ſucceſſu Ducis perterritus Renatus eius terrę Princeps, annos natus circiter viginti, cum aliquot nobilioribus viris in Galliam fugit, ne viuus in hoſtium poteſtatem veniret. Fuga Principis adeò fracti ſunt omnium animi, vt effuſus Caroli exercitus, paucis diebus loca plurima occuparit. Nouiſſimè obſeſſum Nantium longè munitiſſimum oppidum tenuit obſidio illa nouem hebdomadas. Vrbs interea multum ſtrenuè defenſa, tandem fame domatur. Itaque facta deditione, ciues vita donati, præter duos treſve, qui vltimo ſunt affecti ſupplicio. Adnimaduerſionis huius cauſa non traditur à ſcriptoribus. Vrbem deditam Carolus præſidio firmauit, atque inde digreſſus, totam Lothoringiam breui ad obſequium redegit. Fuit hæc vltima eius victoria. Vulgò creditum eſt, omni fauore numinis deſtitutum eum, poſtea nunquam fœliciter pugnaſſe cum hoſte; quod eodem tempore multò grauiſſimis exactionibus clerum oneraſſet, quanquam expedit nonnunquam quoſdam ad frugalitatem vocare, modo ſatis iuſtæ ad id faciendum rationes acceſſerint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De bello eius contra Heluetios. Caput CXXIX.

Vbactis Lothoringis non diu in ocio fuit Carolus, ſed bellicam gloriā augendi cupidior, tranſtulit inde bellum in Heluetios; quod hi populi non multò tè Sabaudiam (vbi præerat neptis eius) tumultuosè greſſi omnia terroris ac prędæ compleuerant. Itaque mum ſunt miſſi ab Heluetijs Legati, quos princeps rolus vix auditos iuſſit confeſtim abſcedere, atque è eodem tempore ſequutus in vrbe Granſonia, quā nnulli dicunt ab eo tum expugnatam, plures Heltios in crucem ſuſtulit. Quo facto commota & irritagens pugnatior, contracto exercitu hoſtem Burgunm adoritur, certa ſpe & occidendi eius, aut fugandi. eluetiorum impetu degrauatus Caroli miles primo ertitur, inde fuſus fugatuſq́ multa cū cæde diſſipatur. iſſet in eo prælio captus Princeps, niſi relictis ſuis lo diſceſſiſſet fugienti ſimilis. Sunt qui ſcribant hic peiſſe opes Caroli ducis, tantum vaſorum aureorum arnteorumque ac veſtium omnis generis ab hoſte deortatum, amiſſus & omnis bellicus apparatus.

De ijſdem. Caput CXXX.

Exprimi verbis non poteſt quantum ex hac inimicæ gentis victoria dolorem animo conceperit victus Burgundio, qui vincere ſemper antea conſueuerat. ir alto ſpiritu, ac nimium quietes impatiens, neq; die, que noctu ſomnium capere potuit. Itaque reparato ercitu iterum Heluetios adoritur, cum quibus infœliſſimè nuper dimicauerat. Hic quoq; vicit ac ſuperior it Heluetius; quippe qui numero militum præſtabat. rs multò maxima Burgundionum aut capta aut cęſa, ullus ferè clari nominis fuit ex noſtris, qui non illic ciderit, præter ipſum ducem: qui re perdita ac profliata cum paucis fugæ comitibus, fuga ſeruatus eſt. Ioanni Baptiſtæ dies fuit quo Heluetij & Burgundiones nta animorū pertinacia cōflixere, qui huic proximus ies illuxit facilè declarauit, quam tetra ſit ibi loci edita ędes. Numerata ei ſunt à quibuſdā, xxvi. M. occiſorum.

De recuperato Nantio per Renatum, & eiuſdem vrbis obſidione per Carolum Ducem. Caput CXXXI.

HAc clade ſuorum conſternatus Carolus in maximum luctum ac mœrorem incidit; nunc ſecũ reputans quantum hominum proximis duobus prælijs, ſua temeritate Orco demiſiſſet; nunc exiſtimans nihil eſſe turpius, quàm vinci eum Ducem, qui toties ipſe fortiſſimos populos ad obſequium redegiſſet. Ceterũ Caroli malis & tam nobili Heluetiorum victoria erecti plures populi conſociatis viribus, vt vnum hominẽ extinguant. Ad arma concurrunt, ac ductu Renati Principis Lothoringiæ, Nantium, vbi à Carolo præſidiũ fuerat relictum, obſidione cingũt; nec multis interpoſitis diebus idem oppidũ prius expugnat, quam Burgundus eo cum ſuis copijs accurrere potuit. Expectabat enim ex Brabantia, & finitimis locis nouum exercitum, quo accepto properans in Lothoringiam, Nantium iterum obſedit. His locis ab hoſte (quod minimè futurum verebatur) circumcluſus, tanta rerum omnium inopia laborauit, vt in eius exercitu plures fame ſint extincti. Itaq; indignantium militum voces paſſim exauditæ, ſatius fuiſſe dictitantium, in patria manere, vbi coniugibus ſuis ac liberis aſſidentes, nulla interim neque cibi neq; potus inopia premerentur. Abductos ſe in ea loca quibus aut procul à patriæ conſpectu moriendum ſit; aut, quod morte miſerius eſt, ac triſtius, in ſeruitute viuendum. Hæ militum querelæ non dubium eſt, qui Principem ſuorum amantiſſimum commouerint. Verùm in eo ſtatu res erat, vt mederi tantis malis non potuerit.

De prælio ante Nantium & cæde Caroli Ducis. Caput CXXXII.

HAud multò poſt Lothoringus ad pugnam euocat Burgundum, qui vna parte copiarum in obſidione relicta, ſtatim venit ad locum certamini conſtitutũ acie dimicaturus cum paucis aduerſus tam multos. Hic ſuos perterritos hortatus dicitur, vt alacres irent & gloriam à maioribus acceptam poſteris relinquerent, adeò

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

n eſſe formidandum hoſtem. Heluetium, qui pauore
rgundici agminis haud ſua virtute bis fœliciter antea
nicaſſet, numero militum vincere Heluetium, ſed nō
ò modicis copijs præpotentes fuſos eſſe exercitus. In
ac ſententiam vbi pauca, nequicquam dixiſſet, canē-
us ſignis Renati miles cum tanto fremitu & clamo-
n hoſtem procurrit, vt ſtatim turbatū eum loco ſum-
uerit. Neq; difficilè admodū, Pugnabant enim cum
entibus & integris, debiles macie confecti. Primum
tur facta fuga, deinde innumeri cæſi ac primo impe-
obtriti ex noſtris. Quis tam beata rerū ac verborum
pia inſtructus, vt cladem eius multiplicē, deuictorum
diſſimam fugam, cędem nunc ſingulorum, nunc vni-
rſorum meritò deploret? Vidiſſes alios, qua breuiſſi-
patebat via trepidos fugere, alios per præcipitia nūc
ris aſpera, nunc obducta ſentibus, loca petere quæ ho-
bus ignota putarent. Fatigata, ſiti propemodum ene-
. & ſaucia paſſim corpora iacebant E proximis verò
cis, virorum clamor & fœminarum vlulatus audie-
ntur. Hac pugna Carolus ipſe qui eo die & ſæpe alias,
iore animo quàm cōſilio dimicauerat, tribus plagis
edia iacentium ſtrage confoſſus interijt, pridie Epi-
aniæ. Hic finis fuit principis omnium qui ea tempe-
te fuerunt, bellicoſiſſimi. Annus ille, quo Dux tam
bilis ante Nantium cæſus eſt, fuit humanæ ſalutis
.cccc.lxxvi. ita colligit Sabellicus. Alij duos adijciunt
rſus alij quinque ſubtrahunt annos. Varietatem hanc
miror in re adhuc recenti. Cum Sabellico vulgus con-
ntiunt natu grandes, quorum memoria res accidit.

De Caroli ſepultura, & ſermone qui de eo iam mortuo fuerit. Caput CXXXIII.

AB illa pugna exacto iam triduo, Caroli corpus cer-
tiſſimis ſignis agnitum ſepelitur Nantij in æde S.
Georgij. Quum ſepeliretur, intuentibus qui ex clade
a ſupererant, obortę lachrymæ, non erant enim igna-
qualem patria ducem amiſiſſet. Obuerſabatur oculis
ulta viri virtus, hærebat fixus in pectoribus adſtantiū

vultus militem in prælium educendis. Occurrebat quo animo vrbes oppugnare, muros conſcendere, hoſtem loco ſummouere conſueuiſſet. Cæterùm proximo ſeptennio quod eſt viri cædem inſecutum, omnibus locis multus & varius de illo iactatus eſt ſermo, affirmantibus quibuſdam viuere eum Bruxellæ oppidulo Sueuiæ: Alijs contradicentibus, non interemptum ante Nantium, ſed captum & abductum in Gallias, ibi in conſpectu regis Ludouici gladio admotum perijſſe. Spes de Caroli vita quæ poſtea vaniſſima comperta eſt, in cauſa fuit vt pauciſſimis locis celebratæ ſint eius exequiæ.

De triſtitia & lætitia in morte eius. Caput CXXXIIII.

MOrte Principis huius, plurimi triſtati, quidam lætati ſunt. Oderant ij impendio pugnacem: oderant ob aſſidua bella pecuniæ exactorem. Defuncto tamen eo, in Brabantia & Flandria exorti, & ſequuti maiores motus fecere, vt reuiuiſcere Carolum omnes cupierint. Adeò ſtolidum vulgus nonnihil mutatis rebus ea probat, quæ antea damnauit.

De filia, & eius vxore. Caput CXXXV.

FIliam reliquit hæredem Mariam, excellenti forma virginem. Quæ illi ex Yſabella, coniuge ſecunda (tres enim duxerat) ſuſcepta, nupſit poſtea Maximiliano, Frederici Imperatoris filio. Vltima eius vxor Margareta defuncto marito, pluribus annis ſuperuixit. Certè multorum bono; ſuis enim facultatibus interim præclara fouit ingenia, ſtuduitque modis omnibus partim culpa temporum, partim Principum negligentia ac vitio iacentes literas præcipuè ſacras excitare. Nulli vnquam attribuit ſacerdotium, niſi prius & eruditionem, & vitam inſpexiſſet. Quod vtinam & hodie facerent Principes, non tam multos paſſim videremus idiotas in eccleſia Dei quos fortaſſe præſtaret defricandis Principum matulis, quam hominum cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

conſcientijs præeſſe Mechliniæ ſepulta eſt hæc nobiliſſima fœmina, in cœnobio Minoritarum: Ex qua Carolus nihil liberorum tulit. Vnde miror, quidnam Raphaeli Volaterano in mentem venire potuerit vt referet in literas Mariam (de qua diximus) huius filiam Margaretæ fuiſſe. Non debuit, meo iudicio, vir tantus, & is Italus, in rebus noſtratibus conſcribendis potius hominum ſermonibus, quam libris credere.

De præliorum aſſumptione. Caput CXXXVI.

HActenus de geſtis Caroli Ducis: nunc ſummatim exponam quæ de ingenio & moribus eius habeo comperta. Prælia multa ſic aſſumpſit, vt militem ſępius nihil tale cogitantem, iuſſerit acceptis armis in hoſtem ire pluuio interdum cœlo, & grauiſſimis tempeſtatibus, quum minimè educturus putaretur. Et quod mirum videri poteſt nec prouectior quidem, ad conſerendum cum hoſte manus cunctātior factus. Quo ſæpius victor abijſſet, hoc magis incertum pugnæ euentum experiundum opinabatur. Nullo vnquam prælio vicit, quo non ſtatim ſit fugientem hoſtem inſequutus. Adeò nihil ſpatij datum ab eo perterritis.

De probitate & diſciplina eius in milites. Caput CXXXVII.

INter milites ſuos, neque morum, neque fortunarum, ſed virium reſpectu alium alij præferebat: & erat in his tractandis nunc ſeuerus, nunc facilis. Haud enim omni loco ac tempore, ſed quum non procul abeſſet hoſtis, coërcere eos & comprimere ſolebat. Ita factum, vt nunciato in prælium exeundi tempore ſemper eos paratos & intentos haberet.

De coercione militum eius, & amore in eoſdem. Caput CXXXVIII.

DEſertorem ac furacem militem acerrimè puniebat, cætera plerumque diſſimulans. Quendam

patibulo ſuffixit, qui aniculæ gallinam ſubtraxerat. Amabat etiam ſuos vſqueadeò, vt nullo non beneuolentiæ officio proſequeretur. Aduerſa valetudine laborantes, & ſaucios Medicis committebat fideliſſimis.

Quomodo non ſit paſſus militem luxuria diffluere.
Caput CXXXIX.

IN hoc Cæſarem illum Dictatorem aut Africanum Scipionem, aut Metellum præclarum Ducem referebat, quod in ſuo exercitu nihil eorum paſſus eſt eſſe, quibus corrupti & effeminati militum animi à ſtudio rei militaris auerterentur. Aberant enim adipata obſonia & bellaria. Exulabat comeſſatio. Exulabant reliqua omnia ad luxuriam pertinentia. Vulgari cibo contenti, procul à fame ſeruabantur, adque obeunda militaria officia hoc pacto expeditiores ibant.

Quantus fuerit æmulus Alexandri Magni.
Caput CXL.

CArolus rebus gerendis natus, iam inde ab obitu patris ſui Philippi, tantum ſe præbuit Alexandri Magni æmulum, vt penè ille ipſe factus. Nihil audire libentius, nihil maiore animi voluptate ſolebat legere, quàm authores qui de Alexandro quippiam ſcripſiſſent. Vnde factum eſt, vt omnia illius egregia & laudabilia facinora, memoriæ mandauerit, oblataque occaſione, nunquam non ſtuduerit imitari.

De conſilio eius præferoci.
Caput CXIL.

VNum erat in quo meritò culpari potuit, præcipitatum conſilium. Nam & bella quædam ſuſcepit, nullo prudentium, quos ſecum habebat, in conſilium adhibito.

De

De celeritate eius in faciendo itinere, & patientia in labore. Caput CXLII.

HVnc tam præcipiti,ac præferoci conſilio virum, in caſtris Hannibalem,in conficiendis itineribus Iulium, aut Alexandrum quendam dixiſſes. Algoris [illegible]m,& ſolis iuxta patiens fuit. Tot illi frigidæ hyemes [illegible]orridæ ſub pellibus actæ æſtates. Itinera verò tanta [illegible]ritate confecit, vt ſæpius de ſuo aduentu, præmiſ[illegible]uncijs, anteuerterit, ſæpius hoſtem de improuiſo [illegible]preſſerit.

Patri mortuo ſuccedit filia Maria. Caput CXLIII.

POſtquam Carolus in humanis eſſe deſijſſet, Brabantiæ, Flandriæ Hollandiæ,aliarumq; Regionum finitimarum principatus in Mariam filiam eius vnicam [illegible]dit. Quæ Gandaui agebat,cum triſtiſſimum de cæde [illegible]entis acciperet nuntium. Venerunt illuc haud mul[illegible]poſt illuſtres viri complures, partim conſulaturi fœ[illegible]nam quę parentis obitum, vt par fuit grauiter moleſ[illegible]j; ferebat. Partim cum ea de Reipub adminiſtratione [illegible]loquuturi. In his erant Ludouicus Borbonius, Leo[illegible]orum tunc temporis Antiſtes, Dauid Burgundio [illegible]iectenſium in Hollandia Epiſcopus, Mariæ patruus [illegible]c enim Caroli frater, ſed nothus erat) Ioannes Dux [illegible]uenſium & Adolphus Raueſteynius fratres, Vuol[illegible]rdus Verienſium Princeps, Ludouicus Comes Vuin[illegible]eynius, Hollandiæ, Selandiæ ac Phriſiæ Præfectus, [illegible]alrauius Brerodius. Quibus Gandauum ingreſſis, ſta[illegible] in eadem vrbe Maria Principatum Flandriæ ſuſ[illegible]it, ac priuilegia ciuibus reddidit omnia, quæ pa[illegible] ob excitatum ſe præſente tumultum illis ademe[illegible].

Legati in Galliam miſſi, & magni aliquot viri ſupplicio affecti. Caput CXLIIII.

SEcundum hæc, Maria ad Regem Galliarum Ludouicum Legatos miſit: Guolphardum Verienſem, Ludouicum Gruythuſium, & Guilielmum Hugonetum,

qui Cancellarius fuerat Caroli, vt hi ſuo nomine regi præſtarent Homagium: (vulgari vtor voce, vt nemo nō intelligat) Legatos priuſquā à ſe demitteret Ludouicus, duo ab his Mariæ cognatæ ſuæ renunciari voluit: vt orbata parente, ſe tutorem illa rerum ſuarum accipere, eademq; filio ſuo Carolo, qui tum annos natus erat duntaxat ſeptē, nuberet. Ad Principem ſuā reuerſi Legati, hæc ita vt iuſſi fuerant renuntiauerūt. Primū nihil reſpondit Maria. Patris interea mortui Cancellarius ſuadere vt id faceret, ad poſtremum etiam dicere, minimè eam rebus ſuis conſulere, vt quæ has nuptias, & illum tam potentem, & ſanguine iunctum Principem tutorem recuſaret. Quodam igitur die ſub veſperā ad ſe ingreſſo Adolpho Raueſteynio Principi, multis cū lachrymis queritur, nimis ſibi moleſtū eſſe Hugonetū, qui nō deſiſteret inſtare, vt quæ rex Ludouicus proxima legatione petijſſet, ea faceret, quādoquidē haud alia via pacē ab illo impetratura videretur; Exierāt enim induciæ. His auditis, Adolphus paucis eā, vt potuit, conſolatus, abijt, ac re cū Tribunis populi Gandauenēſis cōmunicata, effecit vt ſtatim apprehēderetur Hugonetus, & cū eo Protonotarius quidam Pontificius. Qua nocte hæc acciderunt, clanculum fugit Princeps Humbercurtius. Is cū dies aliquot latuiſſet in Cartuſiaco extra Gandauum cœnobio, apprehēſus & ipſe in oppidum retrahitur: Ita his tribus viris in vincula coniectis, populus aliquandiu in armis fuit. Hugonetus quæſtioni admotus, tandem cōfeſſus, traditur à ſe ſuppreſſas literas Caroli principis, quas ille ante Nantium inopia rerum omniū laborās, quæ ad bellū gerendū neceſſariæ eſſent, ad ſuos conſcripſerat hoc argumento: Niſi pecunia & commeatus, belli ſubſidia mitterentur, actum de ſe ac ſuo exercitu eſſe. Rabies igitur ac vulgi furor inuito magiſtratu, inuito etiam Principe, Hugonetū, Humbercurtium, & Ioannem Mel cognomento, Equitem auratum gladio ſubiecit. Protonotarius in carcerem cōiectus, vbi poſt annos aliquot expiraſſe creditur.

Maximi-

Maximiliano deſponſa Maria, Gallus Atrebatum obſidet: Alia quædam occupat loca. In his & Burgundiam, Flandri educunt in agrum Tornacenſem.

Caput CXLV.

Treuiris in Germania Frederici Imperatoris filio, Maximiliano filiã vnicã Mariam deſponderat Carolus, anno ſalutis humanæ, Milleſimo, quadringẽteſimo, ſeptuageſimo quinto. Nec multò poſt ante Nanciũ cæſus princeps nobiliſſimus. Gallorum itaq; Rex Ludouicus quũ audiſſet futurum, vt Maximiliano Frederico nuberet Maria, plenus irarũ ſubitò cõtractis viribus Atrebatum venit, quã vrbem dies aliquot aſſiduis bombardarum ictibus oppugnatam, ad poſtremum in deditionẽ accepit, pluribus eiectis, quibuſdã etiã occiſis qui Mariæ fauebant. Ingreſſus Artheſiam, vi cepit oppida quæ Burgundo ceſſerant, quo tempore pugnatum eſt ad Montem Henrici, vt alio diximus loco. Sub idem tempus & Burgundiam noſtratibus ademit, exiſtimans eam iure hæreditario mulieri accedere non poſſe, nam virilem ſtirpem nullam reliquerat Carolus. Videbantur Galli & alia occupaturi loca, niſi reſiſteretur. Itaq; conſcriptus exercitus mittitur Auennas in Hannoniam. Hic cum armata manu accurrens hoſtis, oppidum expugnat. Capti Duces copiarum nobiles ac generoſi viri omnes magno ſunt poſtea redempti. Tornacum eodem tempore à Gallis præſidio firmatum, vnde quotidianis propè incurſionibus factis, in Flandricum agrũ irritati Flandri copias contrahunt. Copiarum imperiũ defertur Adolpho principi Gelriæ, qui per id tẽpus attẽtè cuſtodiebatur in arce Cortraci. Hunc verũ cuſtodia eductum, ſecuti milites, vaſtato latiſſimè Tornacenſium agro, ad ipſa vſq; mœnia vrbis acceſſere. Amiſſo duce, Flãdri retrò abiere, vbi nullo adhuc memorabili ædito facinore Dux Adolphus in viridi quodam pratulo, ab his qui ſe portis effuderant, occiditur; fruſtra eum defendente Ioanne Grachio, qui & ipſe loco eodem confoſſus eſt. Mortui Ducis corpus auectũ, honorificè funeratur apud Torna-

Tornacenſes. De hac victoria ſuorum factus certior Ludouicus, venit in ſpem totius propediem in ſuam poteſtatem redigendæ Flandriæ.

Deficiunt Gelrij à Maria. in Buſcoducenſes educunt. Brabanticum agrum latè vaſtant.
Caput CXLVI.

OCciſo ante Tornacum Adolpho, deſciuerunt & Gelrij à Maria. Cuius auctores defectionis fuiſſe traduntur Nouiomagenſes & Sutphanij. Catharinæ ſorori nuper cæſi Adolphi tradita adminiſtratione, Gelrij ex noſtris ceperunt claris ornatos natalibus viros, Fridericum Iſelſteynium, & Guilielmum Egmondanum, cum pactæ familiæ vtriuſq;. Hos Nouiomagum perductos, triennium perpetuum vinctos ſeruarunt. Poſtea ſuarum imperium copiarum Friderico Bruunſvvecenſium Principi in Gelriam accerſito, decreuerunt. Quo Duce freti, in agrum Buſciducenſem incurſionem fecêre. Sed hi reſiſtentes, multò plus damni Gelrio intulerũt, quàm antea accepiſſent ipſi. Obſiderunt & Grauiã oppidulum Hic omnibus clauſis itineribus, qua commeatus ad obſeſſos inferri potuiſſet, breui ad deditionem compulſi ciues Gelrij Sub id tempus & in Brabanticum agrũ & Cliuienſem tumultuoſius euecti, pluribus locis atroci excitato incendio, multos ex vtraque gente captiuos abduxerunt.

Tumultus ciuium Bruxellæ. Ex plebe creati magiſtratus.
Caput CXLVII.

NOuis poſtea motibus, diſcordiaq; per Brabantiæ & Flandriæ oppida laboratum eſt. Bruxellæ, vulgus cum impetraſſet, vt ſummotis magiſtratu qui ex illuſtribus aliquot familijs complures annos ſummæ rerum præfuerant, ſibi liceret quotannis ex corpore ciuitatis totius renouare. Senatum auxit hunc tumultum noua creatio. Creati XV viri ex eodem corpore, quorum ſtudio ac diligentia breui temporis ſpacio factum, vt grandæ æs alienum diſſoluerint, et vrbem priſtino reſtitue-

fuerint vigori. Poſt aliquot inde annos mutatis in di-uerſum rebus, permiſſa, eſt iterum adminiſtratio fami-lis magna certè iactura Reipub.

Conſpiratio plebis aduerſus primores Louanij. Apprehenſus oppidi Præfectus conſpirationis dux Pauwel Luenken, in Selandia decollatur.

Caput CXLVIII.

PEr eadem tempora fuit & Louanium in motu con-ſpirante plebe aduerſus Senatum ac Primores ciuita-tis, qui Gallorum Regi, cum quo tum acre diſſidium erat, fauere dicebantur. Conſpirationis Dux erat Lanius quiſpiam Paulus, cognomento Luenken, vir non peſſi-mus omninò, ſed lingua promptus. Hic apprehenſum oppidi Præfectum Ludouicum Pinnoc, & Principes ci-uitatis aliquot gladio, vt cupiebat, ſubijcere non potuit, quod lictorem non haberet. Thenenſium, qui vicini ſunt populi, accerſitus lictor non venit. Et Louanij in tanto vulgi tumultuantis aduerſus magiſtratum odio, nemo tamen reperiri potuit, qui lictoris fungi miniſte-rio vellet. Durauit hoc malum quoad Naſſauius Prin-ceps, cum armato milite in Louanienſem agrum ad cō-primendos motus irrupit. Hic veriti auctores tumultus futurum, vt ſi vrbem expugnaſſet, capitali ſuplicio affi-cerentur, alijs alio clam dilapſis, Paulus omnium prin-ceps in Selandiam applicuit, vbi Cruningæ, qui pagus eſt eiuſdem inſulæ, apprehenſus decollatur. Vrbis enim Præfectus Ludouicus, quem durãte motu captiuum ha-buerat vulgus, ad ſingulorum penè magiſtratus locorũ inſignium ſcripſerat de Pauli fuga.

Maximiliani aduentus ex Germania ſuperiore: Quanto idem gaudio ſit exceptus Gandaui, in qua vrbe duxit vxorem Mariam.

Caput CXLIX.

CIuiles in Brabantia & Flandria tumultus (nam per ſingulas penè vrbes ea peſtis vagata eſt) conquieue-runt aliqua ex parte aduentu Maximiliani archiducis

Auſtriæ,

Auſtriæ, quē pater Fredericus Imperator miſerat in hæc loca, vt vxorem duceret Mariā, Caroli nuper ante Nantium cæſi Ducis filiam vnicam. Hæc agebát id temporis Gandaui, quo per Louanium & Bruxellam Brabantiæ oppida, cum ornatiſſimo agmine Procerum Germanorum, quos illi proceritate inſignes, veſtituque eleganti, auroque exornatos, equis atque lanceis cōſpicuos parens Fredericus adiunxerat, proficiſcitur. Iam Teneramundam venerat, cum Gandauum allatus eſt nuncius aduentare Principem. Senatus ſtatim vniuerſus, multique alij eiuſdem vrbis clari ciues, ad portam Bauonis occurrentes, felicem Archiduci aduentum gratulati ſunt. Ad ingreſſum noui principis vndiq; procurrere pueri, proſilire adoleſcētes, effudere ſeſe iuuenes, ſenes, gratulari atq; applaudere, omnes ſublatis in cœlum manibus immortali Deo gratias agere. Ducalē aulā ingreſſum, nobilis illa virgo Maria ſpōſum optatiſſimū obuijs vlnis excepit, ac lachrymis gaudio manantibus eſt exoſculata. Accedens deinde Tornacenſium antiſtes, præſentibus & aulicæ nobilitatis, eccleſiaſticæ dignitatis ſummatibus, ſtabili eos iungit cōnubio. Fuit hic annus, quo Archiduci Maximiliano nupſit Maria, milleſimus quadringenteſimus ſeptuageſimus nonus ab eo, qui primus exordium dedit noſtræ ſaluti.

Traiectenſes bellum Hollandis inferunt. Hollandi pagum Emiſſam incendunt. Traiecti ciues cum Hollando pugnant & vincuntur.

Caput CL.

AB Hollandis bello poſtea Traiectenſibus inducto: Selādos inuenio rogatos vt ſocijs Hollandis adiungerent ſeſe, negato auxilio, medios ac velut Tragœdiæ huius ſpectatores ſediſſe. Multū eſt vtrinq; acceptum incōmodi. Euerſæ ſunt arces, incenſi pagis, alia nefanda perpetrata. Nardinum Hollandiæ oppidulum à Traiectenſibus captū atq; direptum eſt. Quam iniuriā dimicaturi Hollandi cum exercitu haud contēptibili equitū pariter ac peditū profecti, venere ad Eminiſſam. Hic pagus & ampliſſimus & munitiſſimus erat. Huc abegerant

pecus

cus omne ſuum finitimi, omnes accolæ, & alia plera-
ue lectos; veſtem, aurum huc importauerant. Hos ad-
ti Hollandi, quũ aliquandiu oppugnaſſent, vicerũt,
ctos, ad vnum omnes trucidarunt. Poſtremò direptis
nnibus ædificia & publica & priuata incendio con-
mpta ſunt. Lego in commentarijs quibuſdam rerum
ollandicarum noſtrate lingua conſcriptis, hunc pa-
fuiſſe miliaris vnius longitudine. Hollandi poſt vi-
oriam Eminiſſenſem longius euecti, feſto die proto-
artyris Stephani incenderunt pagum Vueſtbrunc, cre-
, vt ſic ad pugnam Traiectinos euocarent, qui è por-
 ac munitionibus ſuis conſpecto incẽdio, arreptis ar-
is, cum Hollando temerè congreſſi, magna ſuorum
age fuſi fugatique ſunt. Fugientem hoſtem inſequuti
ollandi, parum abfuit, & quin vrbem ipſam cepe-
nt. In hac pugna cæſus eſt Conſulum alter eius anni,
ultique alij & probi & opulenti ciues, quos non ſpes
ædæ, ſed patriæ amor ad arma conciuerat.

*aximilianus in Artheſiam cum exercitu proficiſcitur. Idem an-
te Morinum à Gallo victus, apud Lucenburgos vincit.
Per Cardinalem Oſtienſem pax fruſtrò
tentata eſt.*

Caput CLI.

ANno à Chriſti incarnatione, Milleſimo quadringẽ-
teſimo, octuageſimo primo, venit Maximilianus
in Artheſiã bello recuperaturus oppida, quæ Gallus
cupauerat. Subſedit exercitus apud Lentium, id enim
mẽ loco. Inde nec procul aberant Gallorũ copiæ. Sed
c vllã tentauit Archidux obſidionem, nec ſe loco mo-
: Gallus. Inuenio de inducijs aliquot annorum inter
s conueniſſe. Eodem ferè tempore laboratũ eſt noſtris
locis maxima annonæ caritate, quæ multos durauit
nos. Sub exitum induciarũ Maximilianus Artheſiæ
ntra hoſtium incurſiones tuendæ præfecit Comitem
montenſem. Cuius ſolertia Ducis Cameracum eodẽ
npore eſt occupatũ. Flãdriæ gubernatio tradita Petro
miti Brianio, quãquam podagra ferè perpetuo labo-
ranti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Comiti Brianio quãquam podagra ferè perpetuo laboranti, Vir enim erat prudentia ſingulari, qua nihil eſt magis in bello neceſſarium, quum omnia prius conſilio quàm in armis experiri oporteat. Ita ordinatis rebus, Archidux ipſe cum ingenti armatorum manu, ad obſidendum Morinum eſt egreſſus, fecitq; caſtra non longè ab oppido. Hic certior factus de hoſtium aduentu, obuiam proceſſit, aciem diſpoſuit, ſubſidia locauit. Sed Gallorum, qui numero præſtabant, tam celeri incurſu atq; impetu, noſtrorum ſigna turbata, cædes ędita, & amiſſę machinæ, ſed paucæ. Eodem momento per occaſionem erumpens Morino præſidium Flandrorum munitiones adoritur. Vbi cæſis, quos inueniſſent multa, veſtes (credo) ſericas, aurea & argentea vaſa, quæ Archiduci magno conſtiterant, ſecum deportarunt. Pertraxit eo ſpes prędæ & aliam Gallorum manum, quos inſequutus Archidux ad quinq; milia traditur occidiſſe. Inde Aream ſe recepit Artheſiæ oppidum Quæ res eum à Morini obſidione retraxerit, non reperio in Commentarijs. Comes Romonſtenſis poſtea miſſus ad oppugnandam arcem Malonnoy, paucis diebus eam cepit. Præfectũ arcis, nobilem virum ad ſe perductũ, Maximilianus laqueo necari iuſſit, quinquaginta alijs, ſed ignobilibus, adiunctis. Qua de re quum certior factus eſſet Gallus, vt indignam tanti viri ſibiq; cariſſimi necem vlciſceretur, ex Burgundis quos à prælio ante Morinum captiuos habebat, complures eodem genere ſupplicij è medio ſuſtulit. Per eadem tempora Flandris atq; Hollandis plurimæ ſunt ademptæ naues, totum mare infeſtantibus Gallis. Ijdem poſtea Lucenburgenſem agrum incurſantes, ferro & igni vaſtarunt. Cuius fama belli excitus Archidux, Brabãtia educit exercitum. Acie cõgreſſus cum hoſte primum infeliciter pugnat, donec opem ferentibus Alemannis, Gallorum agmen terga daret. Non multis poſt diebus iterum agi de inducijs cœptum, quas inuenio vtrinque pactas in Calendas Apriles proximè ſequentes. Erat autẽ Menſis Auguſtus, quum hæc agerentur. Octobri proximo agitatum de ſarcienda pace inter Gallum & Archiducem

d em, maximè adnitente Iuliano Cardinale Oſti- e i: qui noſtra memoria Pontifex Iuliani Apoſtatæ fu iens appellationem, duabus extritis è nomine ſu literis, Iulium vocari ſe iuſſit, Iulij Dictato- ri llius nomẽclatura delectatus: cuius & mores eum in q buſdam retuliſſe accepimus Is inquam Oſtienſis, in h Tornacum venerat, vt Principes, inter quos acre diſ- ſi um erat, in gratiam redigeret. Verùm vt nihil ſe v it proficere, in Gallias primum, inde Romam eſt r erſus.

Induciæ inter Principes. Quædam de Ioanne Burgundo, & Henrico à Bergis, Cameracenſium Epiſcopis. Caput CLII.

Enentibus inducijs neuter alterum infeſtauit. Calẽ- dæ Apriles quum iam adeſſent, prolatum eſt tem- pus induciarum vſq; in Iulij menſis initium. Hoc A rili Mechliniæ diem obijt Ioannes Burgundus Anti- ſt Cameracenſis, Deus hominum ſceleribus iratus. ta- l dare ſolet ouium paſtores, hoc eſt libidini, comeſſa- t nibus & auaritiæ deditos, nõnunquam etiam pueros m ribus & ætate. Qui ſuffectus eſt Ioanni Henricus à B gis, vir fuit nulli optimorum Antiſtitum pietate aut a o virtutis genere ſecundus. Victum impartiebat ege- n, ſuccurrebat laborantibus, orabat frequenter. Doce- b etiam. Quod enim docendi genus ſalubrius, ac opti- m illi & vni Deo gratius quàm aberrantes rectè monẽ- d concionandoque ad viam reducere virtutis; quod ille ſ nuè faciebat. Adijciam quod & ſtudia coluit, ſtudio- ſ amauit, fouit, prouexit. Multorum qui ad commu- n vtilitatem aliquid conſcriberent portus, ſinus, p emium; ipſius deniq; Latinæ rei tunc temporis rui- n ſæ & nutantis reductor ac reformator.

axımiliani in Hollandiam nauigatio ad extinguenda mala, quibus tum ea Regio laborabat. Caput CLIII.

MAximilianus eodem menſe nauigat in Hollandiam, extincturus pernitioſiſſimam illam diſſentio-

nẽ, quæ populum in duas factiones diuiſerat. Alteri ab hamo, alteri à piſce aſello inditum erat nomẽ. Ciuitati cum ciuitate non conueniebat, frater fratri minabatur exitium, filius patrem ſuis manibus extinctum cupiebat. Vtrinque cædes, vtrinq; innumera ſunt ædita latrocinia. Sæuijt multos annos totâ Hollandiâ hoc malum longè teterrimum, ac neſcio an etiamnum reliquæ reſtent peſtis huius.

Miſſi Legati ad prorogandas inducias. Edictum Gandauenſium ob rei frumentariæ inopiam.

Caput CLIIII.

APpetebat iã menſis Iulius, quo tempore miſſi ſunt aliquot è Proceribus, Atrebatum vbi cũ Regijs Legatis egerũt, vt rurſus in annum vnum induciæ fierent. Laborabatur fame diuerſis locis. Edicto imperatũ Gandaui & Brugis, ne quis frumentum pluris venderet, quàm ſtatuiſſet Senatus. Qui domi habebant plura modiorum milia, in publicum ferre ac vendere ſunt compulſi.

Mariæ caſus ex equo. Eiuſdem obitus. Et proles.

Caput CLV.

AGens in Flandria coniunx Archiducis, quum die quodam leuandi animi gratia venatum exiſſet, (venãdi enim ſtudio tenebatur) ibi vel equo in præceps abeũte, vel alio caſu (certum enim non traditur) ad terram excidit. Grauiter læſa, Brugas defertur. Ad eam curandã accerſiti vndique Medicæ artis ſciẽtiſſimi viri, ſed malo artem ſuperante, haud multis poſt diebus vita deceſſit, quum annos nondum quinque Archiduci nupta fuiſſet, gubernaſſet autem quinquennium, hebdomadas xi, & dies quatuor. Ita colligit, qui noſtrate compoſuit ſermone noſtratium rerum Commentarios. Vulgato Mariæ obitu incredibilis omnium luctus occupauit. Defuncta fato tam nobilis, tam proba, tam inculpatæ vitæ mulier, magnum ſui deſiderium reliquit omnibus eius ætatis hominibus. Liberos ex ea tulit Maximilianus, Philippum de quo principe dicendum eſt alio loco. Deinde Margaretam, cuius nutu ac voluntate fœminæ,

inæ, noſtratium quinque Prouinciarum reſpublicæ
ubernantur. Digna prorſus hæc mulier eſt quam inter
riſcas illas Heroidas omnis referat poſteritas. Franciſ-
us vltimo loco natus infans extinguitur.

Maximilianus vxore defuncta liberis ſuis tutor dari cupit.
Caput CLVI.

POſt exceſſum chariſſimæ coniugis, Archidux modis omnibus operam dedit vt liberis ſuis nondũ puberibus, ipſe tutor daretur patriam defenſurus armis adverſus Gallum qui ab obitu Mariæ Flandrorum fines agreſſus, omnia cæde & incendio fœdabat. Conuocati unt igitur Gandauum poſtridie Calendas Maias eodem nno Primores omnium ciuitatum. Hic placuit non ermittere Maximiliano gubernationẽ, niſi ad certum empus, & vt ipſe iuſiurandum daret ſe nihil ſtatturum niſi prudentum iudicio comprobatum. Erat enim uuenis ipſe, & nimium his tribuebat qui aliorum incõnodo ſuis conſulerent rationibus.

Quos iuſſerat occidi innoxios Archidux.

Caput CLVII.

NOn multò poſt, ex Louanio, Bruxella, Antuerpia ciues aliquot, viri prudentes Mechliniã miſſi, vt hic liberius inter ſe conſultarent his de rebus, quas Louanij paulò ante conuentu Primorum indicto Maximilianus propoſuerat, vt liberis ſuis qui nõdum pubertatis annos attigerant, quod modo diximus, tutor daretur. Itaque Mechliniæ trium Primores vrbium cõſultantes, Archidux quorundã, qui ſibi non patriæ cõmodis ſtudebant, ſequutus concilium, apprehendi, apprehenſos in arce Viluordiæ loco munitiſſimo, cuſtodiri iuſſit. Obiectum eis, quod clam principe ſuo Mechliniæ modo, Aluſti alias cum Flandris collocuti, res nouas molirentur. Qui apud Ducem erant homines inexplebili auaritia, conſuluerunt, vt de his ſupplicium ſumeret, ita futurum rati, vt exemplo deterritæ vrbes, liberorum tutelæ adminiſtrationem patri deferrent, ipſique tunc omnia pro ſua libidine adminiſtrarent. Princeps iuue-

nis huic conſilio accedens, ferè omnes gladio ſubiecit. In quibus fuit Nicolaus Heetueldius, cuius viri & multum illuſtris & optimi & egregiè prudẽtis mortem plurimi defleuerunt.

Liberorum tutela Maximiliano defertur. Caput CLVIII.

POſt longas vrbium conſultationes tandem ſuorum factus tutor Archidux apud Louanium inauguratur; ſed his legibus, vt non diutius præſit, quam id viſum fuerit ciuitatum Primoribus expedire. Plena erat hominum rapacium aula Principis: ij non dicendis exactionibus ditionem præmebant. Miles, cui ſtipendia ſoluta non erant, omnia in agris abſumere. Plures hoc pacto ad mendicitatem adacti agreſtes. Non paucos furta & latrocinia tentare coëgit egeſtas. Quo rerum peſſimo ſtatu ob crebras ventorum in tẽpeſtates, & fulmina, tonitrus, pluuias, calores, & frigora tempeſtiua, nec ſeges in agris matureſcere potuit. Credo has minas fuiſſe numinis irati ſceleribus hominum.

Leodienſium Epiſcopi Ludouici Borbonij indigna cædes, atque inde ſecuta mala. Caput CLIX.

PEr eadem ferè tempora non vulgaris exemplum ſæuitiæ Leodij eſt æditum circa loci Antiſtitem. Guilielmus Arenburgus homo inſolens, ambitioſus, & vt paucis dicam, eo ingenio, vt quicumque ipſum ad crudelitatem, ad ſcelera patranda exacuebant, rabiem innatam, quaſi ſigno dato prouocarent, is inquam talis in Ludouici Borbonij Antiſtitis caput coniurauerat. Ob id exul poſtea declaratus, cum ſceleratorum manu, qui numero leguntur fuiſſe duo millia, venit in agrum Leodienſem, oppugnaturus Ludouicum Burgundicarum partium hominem. Contra Arenburgum educturus Antiſtes, priuſquam egredi vrbem potuit, occiditur, anguſtias fortè quaſdam ingreſſus, vbi adorti ſunt eum ſcelerati aliquot latrones, quos ad facinus perpetrandum ab hoſte conductos fuiſſe, vero ſimile eſt. Secundum hæc Arenburgus Leodium hoſtiliter occupatum

totius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

tius Burgundicæ familiæ odio grauiter afflixit. Cæſi
dovici amicos & fautores bonis ac fortunis omni-
is exutos, eiecit oppido: Quoſdam etiam occidit Hu-
is rei fama ſtatim ad Brabantos finitimā gētem ſerpſit.
ui metuentes ne Gallorum Rex, occiſo iam Antiſtite,
eodienſem agrum ingreſſus, Brabantiæ quoque loca
ſtaret: Simul vt tam indignam epiſcopi cædem vin-
carent, arma ſumpsêre. Primi omnium Louanienſes,
ſthabita etiam annua ſupplicatione ſua, quæ in pri-
os dies menſis Septembris incidere ſolet, egreſſi cum
mata manu, inſequentibus ſtatim & alijs oppidum
ncti Trudonis adorti, in deditionem acceperunt. Ca-
um poſtea eodem Carole Haſſetum; trucidato mili-
ri præſidio, quod illuc ad tuendum locum Arembur-
us miſerat. Tongri quoque ſe dediderunt. Iam Braban-
ad Leodium etiam obſidendum magnis copijs excur-
bant. Vnde Aremburgus, videns imminere ſibi, ac ſu-
periculum, ſi vrbem hoſtis expugnaſſet, Brabantici
ucem exercitus ad colloquium pertraxit Atque ita
um eo locutus eſt, vt ſubitò mutatis rebus, iuſſi ſint do-
um redire noſtrates. Apud quoſdam Scriptores inue-
io promiſſa Naſſauio, penes quem fuit copiarum im-
erium aliquot aureorum millia, ſi domum reduxiſſet
xercitus. Occiſo Borbonio, per electionem primum,
einde Romani Pontificis accedente confirmatione, fit
eodij Epiſcopus Ioannes Hornius, principis Hornij
ater. Vt hunc excluderet Aremburgus (nam in locum
æſi Antiſtitis, filium eligi & ſurrogari ſuum volebat)
ongrorum vrbem occupat, eiectis inde Brabantis No-
um hinc exarſit bellum Gens Brabantica largo ſtipen-
io contractis copijs eo redijt. Cum hoſte totis viribus
eſcenſum eſt in aciem, fuitque prælium ingens. Vicit
andem Brabantus, cæſaque ſunt ad tria milia hominū.
ec multò poſt Aremburgus, ſancti Trudonis oppi-
um egreſſus, dubium laxandi animi cauſa an ob alia
egotia, capitur à Frederico, qui Ioanni Hornio antiſti-
i frater erat. Inde Traiectum ad Moſam perductus gla-
io ſubijcitur, vniuerſa id vidente ciuitate, luitque me-

ritas ſuæ pœnas inſaniæ. Hanc eius mortem poſtea vt vindicarent amici, & nouum Antiſtitem & Traiectinos vehementer afflixerunt, euerſis eorum caſtellis, agro latè vaſtato, incenſis pagis, trucidatis colonis.

Maximilianus Rex Romanorum declaratur. Idem cum patre in Brabantiam rediit.

Caput CLX.

ANno partus Deiparæ M cccc lxxxv. Frācfordiæ nobili emporio ſuperioris Germaniæ, Maximilianus Frederici imperatoris filius, Rex Romanus declaratur, permittente id patre. Hermolaus. Vnde Barbarus in oratione quadam ad Fredericum. Hūc tamē, inquit, opinione noſtra, fructum anteactæ vitæ tuæ maximum cepiſti, quod filium Generoſiſſimū, qui nobiliſſimas gentes, ferociſſimos populos, bellicoſiſſimas nationes non minus armis, quā ſapiētia viciſſet, Regē Romanū, te viuo renuntiari permiſeris. Hactenus ille. Non multò poſt Fredericus vna cū filio Brabātos & Flandriēſes inuiſit, à quibus exquiſitiſſimis eſt acceptus honoribus. Redeuntem in Germaniā Fredericum patrē comitatur Maximilianus. Vnde poſtea cū ſatis numeroſo exercitu, ad hæc loca reuerſus, mouit in Picardiam, aliquot eius terræ vrbeculas oppugnaturus, quæ Gallo ceſſerāt. Quidam ſcribunt ab eo, qui per id tempus Gallicis præerat copiis, pecunia & largitione corruptum militem, detractaſſe pugnam. Itaq; rex pudefactus, nullo hic ædito memorabili facinore, abiit.

Brugis tumultu exorto Maximilianus capitur. Pontifex Innocentius anathematis fulmen auctoribus facti minatur. Fredericus imperator cū exercitu venit; iratus in Gandauenſes educit. Flandricus ager latè vaſtatur.

Caput CLXI.

IAm Brugis & Gandaui duarum in Flādria maximarum vrbium ciues detrectabant imperium Romani. Non quod huius maieſtatem contemnerent, ſed in cauſa erant Cōſiliarij, multa inclementer extorquētes à bonis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

bꝰis ac Principi ſuo impenſiſſimè deditis ciuibus. Præ-
te cæteros multum erat ſuſpectus quidam Petrus co-
gnomento Longocollius, Regi à theſauris factus. Igitur
h de rebus certior Maximilianus cum omni procerum
o ine & conſilio Brugas venit; vt à ſe alienatos, ad im-
p ium retraheret. Verùm euenit longè aliter. Senatus
B gen ſiũ Regij Concilij poſtulationes reiecit, reiecit &
p pulus. Vnde confeſtim nouis motibus vrbs exerceri
c pta eſt. Medio tumultu Rex ipſe, & Lõgocollius cum
a quot alijs apprehenſi, cuſtodiæ traduntur. In tantis
m lis ad Pontificē Innocētium, huius nominis octauũ,
d æ literæ, quibus ſignificabatur captiuum eſſe Brugis
R manum Regē. Pontifex re intellecta nihil cunctatus,
ſ ipſit Colonienſiũ Archiepiſcopo, vt Brugenſes, Gan-
d uos, cum Iprēſibus (nam & hi populi tam audacis fa-
c oris autoribus iunxetãt ſeſe) anathematis fulmine de-
f eret, niſi mandato obtēperantes, intra certum tempus
c ſtodia Romanum emitterent. Secundum hæc vene-
r nt Brugas vndiq; primores oppidorum de pace acturi
c m Rege. Cui multa ſunt aureorum promiſſa milia à
F ndrenſibus, ſi noxiam condonaret. Priuſquam exiret
c ſtodia Romanus, obliterata ſuperioris iniuriæ memo-
r a, cum Brugenſibus ac ceteris captiuitatis auctoribus
ſ abilem & manſuram pacem ſanxiſſe traditur. Cæte-
r m præter obſides datos, etiam creati nobiles viri ali-
q ot, qui omnia quæ Flandricæ ditionis eſſent, iure ar-
m iſque defenderent ac tuerentur, donec Philippus Ro-
m ani regis filius per ætatem admoueri gubernaculis
p ſſet. Rex ita dimiſſus incolumis abijt Mechliniam
a l patrem ſuum Fredericum. Qui paucis ante diebus eo
e Alemania venerat cum exercitu, factã vlturus iniuriã
f lio. Hic Maximilianus & gratias egiſſe patri, & ſup-
p ex oraſſe dicitur, vt omnem vim bellicam à Brugen-
ſ busabſtineret. Sed ira accenſus Fredericus, reiectis filij
p rcibus, hoſtiliter Flandriam vexare eſt adortus. Gau-
d auenſes venientem velut hoſtem, non hoſpitem, ſuis
m œnibus excluſerunt. Videbatur veniſſe Fredericus, vt
v rbem caperet, ſed ingenti eius magnitudine, terri-

tus & telorum multitudine, quæ è muris in appropinquantem conięcta eſt, vim inhibuit. Ita excluſus indeque repulſus Germanus, omnem circumiectam vrbi regionem hoſtiliter incurſauit. Tam ſubitò in agricolas nihil meritos verſa eſt omnis illa in Gandauenſium inuidiam, armorum tempeſtas.

Bellum ciuile in Brabantia. Peſtilentia ingens Bruxellæ & Louanij. *Caput CLXII.*

REuerſis poſtea in Alemaniam Frederico & Maximiliano, populus in diuerſas voluntates ire cœpit. Nam erant, qui, ductore Philippo Cliuenſi, Brugis cum Maximiliano ſancitam pacem tam diu ratam habere, ſancteque cuſtodire vellent, quo ad ſua ſociorumque ſalus pateretur. Contra nitebantur alij, qui ſe iunxerant Alberto Saxoniæ duci. Hunc Fredericus & Maximilianus abituri Philippo Brabantiæ Principi adhuc impuberi cuſtodem, & noſtratium conſtituerant Gubernatorem Prouinciarum Louanium, Bruxella, Thenæ, atque alia quædam oppidula cum Philippo Cliuenſi, Flandrorum defenſore fœdus percuſſerunt. Buſcoducenſes medij, & neutrius partis eſſe maluerunt. Cęteræ maiores vrbes Antuerpia, Mechlinia, Lyra, ſecutæ Albertum leguntur. Hoc ciuili & inteſtino bello, non dicenda ſunt vtrinque data & accepta mala. Bruxellenſis miles Viluordiam aduerſæ factionis opidulum cepit, captum, incendio deleuit. Saxo Louanienſibus ademit Arſchotum. Hic priuatis ædificijs, non ab hoſte ſed alio caſu iniectus ignis, adeò peruagatus eſt longè lateque, vt & loci templum ſit incendio conſumptum. Poſtea rurſus erectum, aliquanto magnificentius. Ab eodem duce Alberto ſunt & Thenæ occupatæ. Huc multi mortales bona ſua, vt in locum tutiorem initio belli conuexerant: quæ omnia direpta penitus à militibus, & alijs facinoroſis, qui rapiendi ſtudio, vt fit, armatis ſe immiſcuerant. Per hos motus peſtilentiæ morbus locis aliquot ſic atrociter ſæuijt, vt rarò alias hominum memoria ſit atrocius laboratum hoc malo.

Bruxel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Bruxellæ xxxij. apud Louanium xx. hominum milia ex-
tincta loquuntur natu grandes viri, quorum memoria
hoc geſtum eſt bellum. His igitur locis vehementius ſę-
uientem peſtilentiam, conficiundæ pacis cauſam fuiſſe
exiſtimo. Louanienſes enim & Bruxellenſes diurnis no-
cturniſque ſuorum funeribus exhauſti fractique, Lega-
tos ad Albertum miſerunt. Quibus Romani regis no-
mine pax data eſt his legibus, vt ingentem pecuniæ
ſummam Duci adnumerarent. Hæc ſub feſtum abſum-
ptæ Virginis menſe Auguſto geſta ſunt, anno poſt Chri-
ſtum in terris natū milleſimo quadringēteſimo lxxxix.
quum annum vnum & plus eo duraſſet hic motus Ci-
uilis.

Conflagratio inſignis monaſterij Præmonſtratenſis Middelburgi in Selandia. Laus Abbatis eiuſdem loci. Caput CLXIII.

Circa annum M. quadringenteſimum, xcii. Middel-
burgi in Selandia conflagrauit Præmonſtratenſis
ordinis monaſterium. Quo incendio abſumpta eſt
etiam bibliotheca libris omnifariam referta. Viſitur
hodie domus eadem multò magnificentius inſtaurata.
Diceres Palatium aut Regiā eſſe quampiam. Illic nunc
præeſt vir, vt clariſſimis optimiſque maioribus, ita op-
timis moribus ac multa eruditione & facundia prædi-
tus Maximilianus à Burgundia: Quem iuuenem qui-
dem, ſed tot naturæ dotibus eximium Abbatem gratu-
lor Selandiæ terræ mihi natali.

Philippus Brabantiæ Principatui inauguratur. Carolus Gandaui naſcitur. Caput CLXIIII.

POſt aliquot annos, defuncto in Allemania Frederi-
co reuiſit noſtratia loca Maximilianus, vna cū con-
iuge ſua, quam recens duxerat filiam Ducis Medio-
lanenſium. Hunc cum multis aulicæ nobilitatis prima-
tibus, Traiectum ad Moſam ingreſſum Philippus, &
Margareta florentes ætatibus liberi ſalutatum venêre,
felicem optimo patri aduentum gratulati, abeuntem

inde Louanium comitantur. Hic præſente patre Philippus annum agens ætatis ſextum decimum, Brabantiæ principatui inauguratur In cuius verba tanto conſcenſu ac ſtudio ab vniuerſa multitudine iuratum, vt nunquam alias maiore. Fuit hic annus redemptionis milleſimus quadringenteſimus nonageſimus quartus. Anno poſtea quingenteſimo, ſub exitum Februarij menſis, Gandaui oppido Flandriæ, natus eſt Duci filius: Cui ad ſanctum Ioannem baptiſmo in eadem vrbe admoto, Caroli nomen eſt inditum à ſuſceptoribus. Vidi ego puer, hoc nato puero Gādaui (in qua tum vrbe Latinas diſcebam literas apud virum doctiſſimum) ad omnes ciuitatis angulos, ad omnia compita parari ſpectaculorum miracula.

Harderwici conflagratio miſerabilis, & terræ motus in Brabantia. Caput CLXV.

IN annum Seruatoris noſtri Milleſimum, quingenteſimum tertium, incidit miſerabilis conflagratio oppido Gelriæ quod Hardervvicum nominatur. Pridie Calendas Auguſti ſpatio trium horarū templa, cœnobia, & priuata, publicaque ædificia, multis arduiſq; tabulatis edita omnia cōflagrarunt. Hic res accidit miſeratione digna. Multi homines ruina tectorum oppreſſi; in penarijs multi fumo enecti, ad quæ loca vt tutiora metu ignis ſe receperant. Hic poſtridiè pueri bini, trimi, infantes quoque cum matribus reperti exanimes. Tam latè hoc eſt euagatum incendium, vt toto oppido vix quinq; aut ſex priuatæ domus reliquæ manſerint. Eodem ferè tempore Gorici oppidulo Hollandiæ ſubitò igni ducentæ, & pago quodam Vueſtflandriæ, domus quadringentæ arſerunt. Anno inſequenti poſt cōflagrationem Hardervvicam, Dauentriæ mulier quædam enixa eſt filias duas, ventre vno, & corporis medio à pectore coniunctas. Cæterum capitibus duobus, brachijs quatuor, ac pedibus totidem. Eodem anno in Brabantia & locis finitimis veſperi ſub horam decimam pridie Bartholomæi accidit motus terræ, qui tamen populis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

populis noſtratibus nullam cladem attulit. Nemo extra domos vitæ periculum adijt: Nuſquam radicitus euulſæ arbores: nuſquam corruerunt ædificia: nemo oblæſus, nemo oppreſſus tectorum ruinis.

Philippus in Hiſpaniam proficiſcitur. Eiuſdem mors. *Caput CLXVI.*

Philippus noſtra memoria bis abijt Hiſpaniā, ſemel itinere terreſtri per Gallias. Iam primum huius ditionis limen ingreſſo, Ludouicus Picardiæ Præfectus, vir clariſſimus vna cum proceribus, eius regionis obuiam procedens, Regijs verbis ſalutē impertiuit, & fœlicem aduentum gratulatus eſt hoſpiti optatiſſimo. Pariſijs non vt hoſpes, verùm vt numen quoddam cœlo dimiſſum excipitur. Nullū vnquam ſuorū Regem regalius accepit Gallia, quàm Philippum hoſpitem. Magnificentiſſimi ſunt in vrbe exhibiti ludi. Occurrit venienti Senatus: occurrit ſcholæ Princeps & Rector: occurrit totus Eccleſiaſticus ordo. Et vt omnia eſſent vbique in Philippi aduentu gaudiorum plena, impunitas conceſſa eſt maleficis, In eius gratiam aperti carceres. Tota Gallia venia donata ſontibus. Cumque res mandaſſet vt Philippum nihilo ſecius quàm ſemet exciperent, pluſquam iuſſi fuerant, facientes, ſtudio hunc illi præſtiterunt. Ipſe Rex eundem ſumma cum veneratione excepit in Regia ſua Bleſenſi. Illud memorabile, quod Turonis abeuntem ad quingentos ferè paſſus deduxiſſe, & ſumptus omnes, quos numeroſus ille Ducis comitatus fecerat, in ſe recepiſſe traditur. Apud Nauarros quoq; Regali munificentia eſt exceptus Philippus. Gallia ſic peragrata, Hiſpaniā ingreditur. Quis hic triumphos recenſeat Principi ſingulis regionibus, ſingulis vrbibus, ſingulis vicis exhibitos? Rex Ferdinādus, viuida adhuc videriq; ſenecta ſocer, genero ætate florenti inter Oleas viculum & Toletum vrbem occurrit, ſalutatumque in Regiam ſuam Toletanam induxit. Poſt dies inde quindecim Caſtellæ Principatui inauguratur. Nec multò poſt Arragoniæ principatum accipit in vrbe

in vrbe Cęſarauguſta,ad ſextum Calendas Nouembres. His peractis, vxor Ioanna filium ei peperit, cui nomen indidêre ſuſceptores aui materni. Obita igitur ad hunc modum Hiſpania, peragrato iterum pari cum ſplendore Galliorum regno, Philippus in Sabaudiam venit, vbi à ſorore ſui amantiſſima Margareta, incredibili eſt magnificentia tractatus. Poſtremò in Germaniam proficiſcitur, vt, quod ſorori præſtiterat, idem præſtaret & parenti. Sororem ſalutauerat, nunc & parentem ſalutaturus venit. Qui non dubium eſt, quin lætitiam animo perſenſerint longè maximam, quum Philippum vnicè charum filium, tantis rerum ſucceſſibus auctum, ex Hiſpanijs reducem conſpiceret. Patre ſalutato, in patriam redijt. Vbi ad ſingularum vrbium ingreſſum inſtaurati triumphi, quanquam vetuerat ipſe, & ne officio ciuitates grauarentur, nõnunquam data opera, ſubitus & inexpectatus aduenire voluit. Vidi ego tum puer Louanium ingredientem, vrbis ſenatu, ornatiſſimi Gymnaſij Principe & Rectore, totidem ordine Eccleſiaſtico obuiam procedente. Doctiſſimus extat Panegyricus Eraſmi de hac Philippi in Hiſpaniam profectione. Altera illa profectio eſt mari ſuſcepta ineunte Ianuario. Vix mediũ iam claſſe tenebat, quum ſubitò coorta eſt tempeſtas multò ſæuiſſima. Inuenio naues aliquot ſubuerſas pelagi ſæuitia. Philippo interim, & ceteris, quos eadem nauis habebat, in ſingulas horas mortem expectantibus. Tandem munere diuino, cum reliqua claſſe in Angliam Princeps eiectus, præter ſpem à Rege magnifico apparatu, alacritate incredibili, magno eius inſulæ hominum concurſu & applauſu excipitur. Hic commoratus aliquot dies, poſtea ſecundo vento in Hiſpaniam contendit, vbi rurſus nulla oratione explicandis honoribus cohoneſtatus, moritur ſexto Calendas Octobris anno ætatis xxviij. Incidit obitus tanti Principis in annum Natalis Dominici milleſimum quingenteſimum ſextum. Poſtquam huius viri mortem fama vulgauit incredibilis repentè Brabantiam, cæteraſque regiones ſocias luctus occupauit. Neque vlli ſanè Burgundicæ

gu icæ ditionis mortales fuerunt, qui non eiuſcemodi ncium multis lachrymis exceperint. Erat enim omn m bono natus Princeps. Omnibus proſpicere, omn us conſulere huic vnum erat ſtudium. Patriæ commo um ſuum ducebat eſſe lucrum. Libertate ciuium del abatur. Nihil æquè ſtudebat, quàm pacem publicam reddere perpetuam, & rectè. Nam ex bello ſemel om a Reip. mala proficiſcuntur. Mortem Philippi ſtel crinita præceſſit, quæ menſe Auguſto per dies fermè todecim viſa eſt. Ego fabuloſum eſſe exiſtimo, quo quidam ſcripſit per idem tempus accidiſſe apud Hol ndos in puero, qui materno adhuc concluſus vtero, d s plus duodecim fleuerit. Quo prodigio demonſtra ſint mala, quibus Hollandiam poſtea Gelrus afflixi

Philippi expeditio in Gelros. Caput CLXVII.

I dn Princeps antequam iterum in Hiſpaniam abiret c nſilium ſecutus Procerum ſuorum ſtatuit armis etere Gelriam, haud ignarus per eam acceſſionē hoſt m opes vbique ſuis impares fore. Cum florentiſſim gitur equitum, peditumque manu profectus Arnem m Gelriæ oppidum ſubita vi adoritur; cuius incolæ a poſtremum metu ſubacti, portas Burgundo patefece nt. Qui ingreſſus præſtitit fidem deditis, neminē vio s, nihil cuiquiam adimens, neminem ſuis fortunis ſpolians. Quæ res effecit vt continuò alia pleraque opp a ad Philippum defecerint. Videbatur paucis diebus niuerſam Gelriam ſubacturus, niſi in Hiſpaniam redi cupiens, pacem cum Gelro feciſſet. Ea traditur his pro conditionibus data, vt quæ in deditionem Philipp accepiſſet, ipſe ſibi haberet. Et Carolus Gelriæ Prin ps vnà cum Burgundo in Hiſpaniam proficiſceretu Verùm hoc ad iter iam accincto, Gelrus mente mut a, excuſauit neſcio quas occupationes. Vnde factu vt quæ pollicitus fuerat, non præſtiterit. Sub hoc temp s fato ceſſit eximius Antiſtes Leodinorū Ioannes Hor us, cui Galliarum regis opera ac ſtudio ſucceſſit

Erardus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Erardus à Maca nunc Cardinalis, & Carolo Cæſari à conſilijs, vir & conſilio & facundia maximus.

Gelri Campaniam noſtratem vaſtant. Thenas capiunt: ijdem cæduntur apud Arduennam. Caput CLXVIII.

Defuncto iam, vt dixi, in Hiſpania Philippo, Carolus Gelriæ Princeps non ſeruata, quam prius cum Burgundo fecerat, pace, noſtratis Campaniæ fines cum prædabundo exercitu ingreſſus. Turnoutũ peruenit eiuſdem Campaniæ inſignem pagum. Hic offenſus miles virorũ fuga, correptas fœminas in prædã abducit. Anno proximè inſequenti, hic ſeptimus erat ſalutis humanæ ſupra milleſimum quingenteſimum Septembri menſe, idem Carolus & Robertus à Marca, nunc Leodinorum Epiſcopi frater in Brabantiam venere Dieſtenſium vrbẽ oppreſſuri, à cuius mœnibus Naſſauij principis & ciuium virtute repulſi, alio ſigna contulerunt. Hala oppidulo incenſo, Thenæ obſeſſæ ſunt & captæ, feſto die Michaelis. Quam vrbem hoſtis ingreſſus, ita diripuit, vt nec templis quidem, nec ſacris locis imperatum ſit. Multi præterea omnis ſexus & ætatis, ſine diſcrimine, partim contrucidati, partim Ruremondam Gelriæ oppidum abducti ſunt in omne genus malorum. Quod mirum videri poteſt, ita in totam illam regionem graſſanti per dies complures hoſti nullæ ſunt obiectæ ex Brabantia copiæ. Louanium quod tribus inde miliaribus diſtat, præſidio firmatum fuit. Quam vrbem nulla extraria ope adiutam, antea facilè cepiſſet Gelrus, ſi tentaſſet. Sub finem Octobris vrbem Thenenſium captam, hoſtis reliquit. Sexcẽti equites Gallici nominis, aut plus eo in ſylua Arduenna, inſtante nocte cõſederunt; quos itinere feſſos, præda onuſtos, & ſomno vinoque ſepultos, viri Namurcenſes aliquot, prius neci datis vigilibus, adorti partim trucidãt partim in fugam vertunt. Quingenti equi in prædam abducti Namurcum, publicè ſunt diuenditi.

Legati ad Maximilianum miſsi. Oppidum Venlo Margaretæ iuſſu obſeſſum. Caput CLXIX.

GElro nunc in Hollandos, nunc Brabātos graſſante, miſſos in Germaniā ſuperiorē Legatos inuenio, qui Romano Cæſari Maximiliano Brabantiæ, & aliarū Regionū finitimarū adminiſtrationem deferrent. Erat enim Carolus Philippi filius puer adhuc annū agēs ætatis fortaſſe octauū. Cæſar igitur quum ſtatim accurrere propter imperij varia & ardua negotia non poſſet, filiā Margaretā pręfecit, donec ipſe in hęc loca reuerſus Principatū ſuſciperet. Verū ante aduētū Principis ex Allemania, bello repetiti ſunt Gelri. Quū eius terrę Dux, Antuerpienſiū negotiatoris Francfordiā ad mercatū euntes apprehēdiſſet, iuſſu Margaretæ Principis cōſcriptus atque eductus exercitus, oppidū Vēlo in Gelrijs obſidione cinxit. Verū ſtrenuè agens, quæ intus erat, multitudo, irritos reddidit omnes noſtrorū conatus. Tenuerat aliquot hebdomadas obſidio, quuū noſter exercitus haud ſine magna inertiæ ac deſidiæ nota retrò abijt. Gelrus vbi finibus ſuis exceſſiſſe hoſtē videret, ouanti ſimilis cū paratiſſimis copijs Moſam tranſgreſſus, Buſcoducenſium ciues, qui & ipſi cum armata manu exierant, captiuos abduxit, magna etiā pecunia mulctauit. Poſtea in Hollandos vertens omnem belli impetum, grauiſſimis eam gentem incurſionibus infeſtauit

Maximiliani ex Allemannia reditus. Caput CLXX.

CVm talis eſſet noſtratiū rerū ſtatus, redijt ex Allemania Cęſar Maximilianus: qui Louanij Brabantię gubernatione ſuſcepta, Bruxellę cōuocat vrbiū primores. Hic prætextu Gelrici belli rurſus ingenti pecunia plebs mulctatur. Buſciducenſes à Gelro hoſtiliter antea vexatos, maximiſque affectos incommodis, literis tantū ſterilibus conſolatus, opemq; pollicitus. Cæſar Coloniā ad cōuentum Germaniæ Procerū recurrit. Abſente Cæſare, latrocinantiū magis q̃ belligerātium more in Buſciducenſum agrum reuerſi Gelrij, ad ipſas vſq; portas vrbis omnia fœde vaſtarunt, incēſis etiā ligneis illis, & verſatilibus adificijs, quæ vulgus molendinas appellat.

Anglo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anglorum Rex Caletum venit cum exercitibus: Morinum occupauit, & Tornacum. Caput CLXXI.

ANno à virginis partu, milleſimo quingenteſimo decimotertio. Henricus Octauus Angliæ rex cum valida bellatorum manu Caletũ in Flandriæ fines traiecit, bello adorturus Galliæ populos. Huc argento & auro, quod ingens ſecum aduexerat, non modo Cæſarem Maximilianum, ſed omnem quoque Brabantiæ, Flandrię & Hollandię nobilitatem ad ſe iuuandũ pertraxit. Lectiſſimum equitatum, ac pedites complures è Gallia miſſos, qui Morinum, quod obſeſſurus hoſtis putabatur, commeatu leuarent, Maximilianus partim occidit, partim in fugam compulit; ex quibus trecenti l. capti. Inter quos & nobiles aliquot Regni Gallorũ fuerunt. Signa bellica nouem amiſſa. Currus onerarij centum quinquaginta abducti. Poſt hæc Romanus & Anglus magnanimi Principes duo, Morinum, quod præſidio firmauerat Galliæ Rex Ludouicus, omni armorũ genere oppugnare adorti, murorum partem deiecere. Atque hinc quum ingens terror ciuitatem inuaſiſſet, facta deditio eſt hac lege, vt miles vi abſtineret. Ingreſſus Cæſar, Anglo ceſſit vrbis imperium. Poſtea deditum eſt, & Tornacum. Huius oppidi ciues permulti, ne militarem diutius feritatem pati cogerentur, nouas ſedes in Flandria & Brabantia quæſiuêre. Henricus & huius vrbis à Cæſare imperio ſibi relicto, incredibili ſumptu arcem intra muros extruxit, multis incluſis ædificijs. Hic præſidium habuit perpetuũ, donec poſt aliquot annos Gallo vrbs reddita eſt. Quæ nunc paret Carolo Cæſari, adempta iterum Gallo per noſtrates exercitus.

Scoti in Anglia cæduntur. Caput CLXXII.

QVo tempore Morinum & Tornacum vrbes in hoſtium poteſtatem venêre, Scotorum rex Iacobus infeſtis copijs Angliæ fines inuaſit, futurum ſperans, vt rege abſente, totam inſulam paucis diebus ſubigeret. Vbi verò id nuntiatum Reginæ eſt, mulier animumq́ue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

umque gerens, curamque virilem mira celeritate con-
acto exercitu, infeſtis haſtis, clypeis, armis cum hoſte
ɔncurrit; fuitq; hac pugna ſuperior ipſa. Scoti fuſi fu-
atique ſunt. Multi ex his cæſi. Periit hoc in prælio Rex
ſe Iacobus adhuc ętate florens, & cum eo nobiles plu-
mi. Tradunt quidam veniſſe in Angliæ fines Sco-
ım, vt in noſtris locis aduerſus Gallos belligerantem
lenricum auerteret, adque regni ſui defenſionem re-
ɔcaret, hoc pacto Gallorum regi Ludouico gratifica-
ırus.

Caroli educatio. *Caput CLXXIII.*

QVia nullum tam fœliciter natum eſt ingenium, quod peruerſa nō corrumpat educatio, & nihil referat filiū genuiſſe imperio, niſi eundē cures edu-
ındum imperio; vt pijs & integris nutricibus comitte-
etur, Gandaui natus filiolus, pater Philippus curauerat.
Ɋuo in Hiſpanijs mortuo, Cæſar annus magna cura
iſpicere cœpit, quibus viris primam nepotis mellitiſ-
mi ætatē, Principe dignis moribus & literis inſtituen-
am traderet. Ex vniuerſa patria delecti ſunt Guiliel-
ıus Ceuerius Princeps, & Adrianus Florentius, qui
ınc erat Louanienſis ſcholæ Cācellarius; ambo viri &
ıpientes & incorrupti, quos in rectè inſtituendo ado-
ſcente, frequenter fidelem audiui ac ſtrenuam nauaſ-
: operam, nec priuatum emolumentum, ſed patrię ſpe-
taſſe vtilitatem.

Carolus Brabantiæ Principatum ſuſcipit. *Caput CLXXIIII.*

SIc educatus, ſic inſtitutus noſter Carolus, anno ætatis quintodecimo, Louanij, quemadmodum pater, auus, & proauus fecerant, Brabantiæ Principatū ſu-
cepit, non vnius tantum vrbis, ſed & omnium noſtra-
ıum Prouinciarum gaudio incredibili. Carolo enim
onſpecto, & in adminiſtrationem imperij iam ſolenni
itu inaugurato, non Traianū dico vel Antonium piū,
el Epaminundā (quos ita fuiſſe bonos exiſtimo, vt ta-
nen vitijs magnis nō caruerint) ſed qualē Deus ipſe in

libro Deuteronomij deſcribit, hoc eſt, optimum & ſanctiſſimum Principē ſibi omnes homines pollicebantur; ſub quo quaſi fatali ſydere afflati, ad meliorē ſe frugem conuerterent. Creditum eſt enim nullum Cometā, fatalem vim nullā ſic res moraliū afficere, vt vita Principis rapi ac transformari mores & animos ciuium. Incidit hæc inauguratio in eum humanæ ſalutis annū, qui fuit quintuſdecimus ſupra milleſimum quingenteſimum.

Carolo Middelburgi apud Selandos agente, Gelrij Hollandiæ oppida quædam capta diripuerunt.
Caput CLXXVI.

Biennio poſt, durante adhuc bello Gelrico, Fœlix Comes incēſis Gelriorum nauibus, arcē quandam munitiſſimam vi cœpit, vnde noſtratibus hoſtis multum antea incōmodauerat. Sub idem tempus, Carolo Principe agente Middelburgi in Selandia, vt inde ſecundo vento in Hiſpaniā traijceret, Gelrij cū equitatu validiſſimo, pedeſtribus etiam copijs Hollandiā ingreſſi, oppidum Medelblicum vi captum, diripuerunt hoſtiliter. Proceſſum eſt inde Alcmariam. Qua vrbe occupata, immenſum argenti pondus & auri, veſtes precioſas aliaque permulta ſecum auexerunt. Hinc Sparēdamum, hinc & alia quædam loca ſunt incendio abſumpta. Poſtremò ad oppidum Aſperam ductus exercitus, mœnia ter conſcendit, toties repulſus à ciuibus. Mille iam & quingenti in Gelriorum copijs deſiderabantur: quum occupata & vi capta vrbecula, viros cū vxoribus, & liberis, alios ferro ſuper alios confecit hoſtica rabies. Sunt & templa Diuorum ad quæ plerique confugerant humano fœdata ſanguine. Pueruli in ſcholis reperti ſuis crudeliter necati. Quibus æditis in oppidanos crudelitatis generibus, infœliciter natas virgines mulieresque, etiam in propatulo conſtuprauerunt. Hic te rogo, Carole Egmondane, cuius hæc iuſſu & mandato feciſſe militem conſtat, num te poſtea flagitio orum pœnituerit? Si magnanimus haberi volebat non-ita ſęuire debuiſti in victos. Aliena eſt ab officio magnanimi

nimi Crudelitas Omninò fortis animus & magnus, arcere multitudini innoxiæ. In omni fortuna, recta atque honeſta retinere ſolet.

Caroli in Hiſpaniam profectio. Caput CLXXVI.

CArolus cum egiſſet fermè tres mēſes in Vualachria Selandiæ inſula, tandem, flantibus ventis nauem aſcendit. ac mare ingreſſus, horrendū vidit ſpectaculum, ante ſuos oculos pereuntem nauiū vnam incē-dio. In qua combuſti & homines & equi complures ſingulari forma ac magnitudine. Poſt dies inde octenos gaudio ineffabili conſpectus Hiſpanis, & ſingulis penè oppida ſumma cum veneratione fauſtis acclamationibus exceptus; totque pulcherrimis ac florentiſſimis regnis eſt inauguratus: Populis quoquo ſe contuliſſet ſtudium in eum propenſum, atque egregiam voluntatem pollicentibus.

Cæſaris Maximiliani obitus, & quædam alia de eodem memoratu digna. Caput CLXXVII.

ANno ſalutis noſtræ M.D xix. menſe Ianuario, Cæſar Maximilianus fatalem diem obijt in Germania ſuperiore, quum eſſet ingreſſus annum ætatis lxiii. Quod vt palam factum eſt hac noſtra inferiore Germania, luctus ingens atque mœſtitia per omnes fuit ciuitates. Quibus ob clementiā, placabilitatē, voluptatum omniū abſtinentiam, virtuteſq; alias fuerat longè cariſſimus hic Princeps. Cuius vt vitæ, velut ſummā partem proponam, cōtinuos nouem annos in caſtris agens, difficillima quinque bella profflig auit, Gallicū, Eburonicum, Sicambricum, Batauicum, Morinicū. Hic nobiliſſimę gentes, hic ſcientiſſimi bellicę rei populi, hic vrbes opulentiſſimæ ad deditionem & pœnitentiam ab eo compulſæ ſunt. Quale nihil ſocer Carolus, nihil proſocer Philippus excellentiſſimi Duces vnquā conſequi potuerunt. Quot hyemes cum cætero milite ſub pellibus egit? Quot ſudauit æſtates? Quis vnquā eo ſolertius castris locū cepit? commeatus expediuit? hoſtē ludificatus

eſt? Nullum huic Caſtrenſe munus ſorduit. Quoties pro ſignis ipſe ſtetit? Quoties egit forte excubias? Quoties vallũ tulit? Quoties ſpeculatũ egreſſus eſt? Neq; verò poſtremum inter huius laudes viri ponendũ, quod literas & ingenia tã impensè dilexerit, quodq; bonas artes nõ fouerit modo, ſed alluerit, atq; promouerit. Iuuentutem nemo religioſius, nemo innocentius, nemo vnquam ſanctius exegit. Nemo fuit vnquam patri obſequentior filius. Auxit huius matri deſideriũ Principis atrocitas inſequentium temporum.

Carolus Romanorum Rex eligitur. Eiuſdem in Germaniam profectio: Hæreſis Lutheranæ damnatio Caput CLXXVIII.

In Maximiliani locum Carolus, huius nepos, Principum ſuffragio Imperium adipiſcitur. Agebat is tum in Hiſpanijs. Vnde per Legationẽ euocatus, anno redempti orbis M. D. xx. in Flandriam applicuit ſub Calendas Apriles. Partim hic, partim Bruxellæ, & Mechliniæ exacta æſtate, cum omni fortunæ ſuæ ſtrepitu menſe Octobri Louanium venit. Qua in vrbe dies circiter viginti commoratus, Aquiſgranum proficiſcitur. Vbi exquiſitiſſimis honoribus acceptus, & Imperij donatus inſignibus, Coloniam, inde Vuormatiam Vangionum ſe contulit. Nullus vnquam Principum ſtudio maiori, & ciuitatum luxu cultus eſt: nulli plura exhibita ſunt ſpectacula. Vuormaciæ celebri conuentu Germaniæ Principum, qui ad eius Edictum huc conuenerant, damnata eſt Lutherana hæreſis. Teſtaturque id eiuſdem Principis Edictum Imperiale.

Obitus Cardinalis Croy, & Guilielmi Ceuerij, Bellum inter Cæſarem & Gallos ortum. Caput CLXXIX.

DVrante conuentu Vuormatienſi duo amiſit Aulæ ſuæ præcipua ornamenta Carolus Imperator, Guilielmum Croiũ Archiepiſcopum Toletanũ, & Cardinalem, qui ex Louanio Carolũ Cæſarem electum in Germaniam ſecutus, iuuenis Vuormatiæ deceſſit, mẽſe Ianua-

nuario, ætatis anno xxviij. Louanij in templo Diui
etri è regione macelli feneſtra vitrea huius eſt opus.
n eadem vrbe Vuormatienſi Guilielmus Ceuerius,
oletani patruus, vir conſilio magnus, ægrotare quum
œpiſſet menſe Maio anni eiuſdem, non multò poſt
aturæ conceſſit. Cui viro ſi longior vita contigiſſet,
ut nunquam ſuſceptum fuiſſet (erat enim pacis aman-
ſſimus) aut iam confectum eſſet bellum, quod exarſit
oſtea inter duos potentiſſimos Chriſtiani Principes,
arolum Cæſarem, & Galliarum regem Franciſcum.
uius initio belli noſtrates ſubitò acceſſu occupatis
allorum aliquot oppidulis, cum ingenti exercitu ad
aceriam vrbem armis vindicandam profecti, locum
pere non potuerunt, quem natura munitiſſimũ Gal-
ca inſiderant præſidia. Quidam putant hoc conſilio
noſtris obſeſſam fuiſſe Maceriam, ne Gallus Mediola-
um properaret, quod tum Cæſar Carolus maximis vi-
bus obſidebat.

*Mors Leonis Papæ decimi. Electio Hadriani Sexti, & eiuſ-
dem obitus. Caput CLXXX.*

ANno inſequenti, menſe Decembri Leo huius no-
minis decimus Pontifex Maximus Romæ moritur.
In cuius demortui locum, Anno Chriſtianę redem-
tionis milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo,
menſe Ianuario cœli Prouidentia orbi Pontificem de-
it Hadrianum Florentium Vltraiectenſem à Vltraie-
o inſigni Hollandiæ oppido, Cardinalem Sanctorum
oannis & Pauli, eximia ſacrarum Literarum doctrina,
que omni virtutum genere ornatiſſimum virum, quē
dhuc in minoribus agentem Cæſar Maximilianus Ca-
oli nepotis pueritiæ formatorem ex Louanio aſciue-
at. Habuit orbis noſter hunc primum Pontificem Ro-
manum à Petro, eſtque vocatus Hadrianus ſextus, no-
mine ſeruato, quod olim in pabtiſmo acceperat. Cum
omæ eligeretur magno Cardinalium conſenſu, age-
at is tum in Hiſpanijs, regnorum Caroli Cæſaris gu-

bernator: aberat enim Carolus ob negotia Imperij. Poſt octo deinde mēſes Romam veniēs, maximo totius vrbis gaudio pridie Calend. Septemb coronatur. Sub cuius appulſum ingens exorta peſtilentia, durauit ac ſequit hyemem vnam. Rhodos quoque à Turcis capta. Cuius oppugnandæ hoſtibus occaſionem præbuiſſe exiſtimo, has inteſtinas Chriſtianorum Principum diſcordias. In hoc etiam viro nominis illud verū oſtenſum eſt. Omnia in humanis quo meliora, eo minus diuturna eſſe, Nam vt optimus eius Pontificatus futurus, ita breuiſſimè effluxit. Moritur enim altero ſuæ adminiſtrationis ineunte anno. Extincti corpus illatum templo Petri Apoſtoli ſepelitur, medium inter duos Pontifices appellatione Pios, Secundum, qui AEneas Syluius antea dictus, & Tertium, quem Alexandro ſuffectū, viginti ſex dies, non amplius Pontificem noſtra vidit pueritia. Hadrianus domum ſuam Louanij magnificè extructam, in vſum vertit ſanctis literis ſtudentium, iiſdem in alimoniam relictis etiam prouentibus annuis. Nunc ad bellum recurro, quod alio dixi loco exortum inter potentiſſimos Principes.

Memorabilis obſidio Ticini ſiue Papiæ, Quæ anno poſt Chriſti ortum M. D. XXIIII. ſub Calend. Octob. à Franciſco Chriſtianiſſimo Galliarum Rege aduerſus Carolum Cæſarem inchoata, exijt in Calend- fere Martias inſequentis.

Cap. CLXXXI.

ADuerſus Carolum Quintum, Hiſpaniarum Regem, & iam electum Romanum, terra marique præpotentem Principem, ſpiritus erigere eſt auſus rex Galliarum Franciſcus eius nominis primus, vel quia prælatum ſibi in imperio Carolum ęgre ferret: Miſerat enim & ipſe non vnam Legationem ad Electores ſacri Imperij) vel quia illuſtrandi nominis occaſionem quæreret. Siquidē perſuaſum eſt, neſcio quomodo Chriſtianis Regibus haud fieri poſſe, vt alia via quàm bellis inter ſe gerendis, imò fortaſſe verius dixerim, exercēdis latro-

la ocinijs, immortalitatem parent. Itaque belli huius
in io Gallus quædam loca noſtratibus, noſtrates Gal-
lo ademerunt . Vtrinque à belli Imperatoribus res
ratæ haud ſegniter. Quid caſu, quid induſtria parari
p ſit, hinc atque illinc proſpectum eſt. Tandem & Me-
diolanum Gallo adimit Carolus: Eratque ſupra mil-
le mum quingenteſimum, vigeſimus quartus à Chri-
ſti natali die annus, cum Septembri menſe exercitus
Cæſarei Maſſiliam obſiderent vrbem inſignem & an-
tiquam tranſalpinæ Galliæ . Duces exercitus erant
Carolus Borboniæ Princeps ; qui nuper ob cauſas
multò iuſtiſſimas , à Gallo ad Cæſarem defecerat &
Marchio Piſcariæ vulgò ſic nominatus, ambo viri ad o-
mnia vel excogitanda, vel explicanda conſilia pruden-
tiſſimi. Gallorum Rex Franciſcus per idem tempus ex
diuerſis Europæ locis acri delectu vndique habito,
magnos contraxerat exercitus ad ſoluendam Maſſiliæ
obſidionem. Huc iri , huc properari, noctes dieſque
cum audiſſent Cæſareæ Duces militiæ relicta Maſſilia,
copias alio ſuas abduxerunt . Erat enim viribus lon-
ge ſuperior Gallus: Cui cum renunciatum eſſet totam
ferme Inſubriam peſtifero morbo vaſtatam, graſſari,
ſuireque indies hoc malum inclementius , cum
tam inſtructo exercitu Italiam petere conſtituit. Cuius
bonam magnamque partem ſe ſperabat facilè & pau-
cis quidem diebus in ſuam poteſtatem redacturum.
mira igitur & incredibili celeritate ſuperatis alpi-
bus, ineunte Octobri agrum Mediolanenſem attigit.
Interea pari ſtudio eſt eo properatum à Cæſareanis
Ducibus. Hi Papiam aut (vt veteri dicam nomine)
Ticinum, illius Duces cum equitibus aliquot Mediola-
num ingreſſi ſunt Regi & copijs eius hoſpitia petituri.
Hæc agitantes ſubitò oppreſſit ferdinandus Archonus,
qui Præfectus erat caſtrorum Cæſaris. Intra mœnia oc-
ciſi aliquot, cæteri qui poterant fuga dilapſi. Haud
multò poſt Neapolitanus Vicerex cum ſuis & ipſe copijs
eo properauit. Cuius aduentu Principis dictu mirum,
quàm tota exultauerit ciuitas. Ducibus in animo erat,
huc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

huc vniuerſum traducere exercitum, vrbemque defendere, ſi quid Gallus moliri vellet. Sed dum neque muro aut vallo ſatis munitam, neque in turribus & propugnaculis quicquam bellicarum vidiſſent machinarum, relicta ea, Laudem Pompei venerunt. Deinde Papiam (ſic enim nunc libet notiore vulgò appellare vocabulo) dux conceſſit Cæſarius Antonius cognomento Leyua, vir imprimus ſtrenuus. Quanquam æſtate quæ præceſſerat, ingentē ciuium vim abſumpſerat morbus peſtifer. Antonius tamē oppidum hoc defenſurum ſe facilè ſperabat aduerſus gentē Gallicam. Sub Calend. itaq; Octob. hoſtium exploratoribus in Papienſi agro cōſpectis, Dux ipſe vna cum Præfecto caſtrorum Cæſaris mœnia obequitans muniri loca omnia , ferrea & ænea tormenta, lapideſque tormentarios ſubuectari, aggerem intus ſubſtrui. Denique nihil non eorum patari iubet, quod ad arcendum hoſtem pertinere exiſtimaret. Dum hæc Papiæ aguntur , à ciuibus & milite qui intus erat, Gallorum Rex cum ſuis proceribus, ad Carthuſianorum haud longè ab oppido diſſitum cœnobiū, venit quinto Calend. Nouemb. Eodem tempore & ab huius exercitibus obſideri atq; oppugnari cœpta eſt Papia. Hic Cæſareani, vna atq; vltra impreſſione ſuſtentata, Gallos aliquam multos trucidant, alios in fugā agunt. Poſtridiè vniuerſo Ticini occupata ſuburbio, Galli molendina (ſic enim vulgus nominat, quibus ad victū quotidianuū paratur farina ciuitati) partim ferro ſubuerſa in flumen præcipitant, partim ignibus dedunt: Ita futurum ſperantes, vt his ſublatis, propediē panis laboraret inopia ciuitas. Verùm huic malo ſtatim occurſū ac inuentum eſt remedium, factis intra mœnia ligneis huiuſmodi molis, quas equi pariter ac homines in gyrū agerent. Hic paſſim in Sacellis, in Scholis Legum ciuilium (eſt enim hæc vrbs Gymnaſio quoque inſignis) farinam parari vidiſſes. Turricula erat in ripa Ticini haud longè à mœnibus . Vnde Hiſpanorum armata manus facilè Gallum prohibebat , ne ad vrbis murum accederet. Hic certatum aliquandiu cum eſſet, neque

rebus

nus indies peſſum eũtibus amplius ferre vim hoſtium pſent, Hiſpani corporum pacti incolumitatem, ſe dedant. Victor Gallus contra fidem datam omnes, qui cũ palò ante locum tutati fuerant, ſuſpendio necauit. Cam rem, vt parerat, iniquiſſimo tulit animo dux Cæſius. Turrim Papiẽſibus ademptam Gallorum aliquot plites conſcendunt, omni telorum genere diuexantes Grmanum, qui ea parte ad tuenda mœnia diſpoſitus et. Iuſſu Ducis Antonij tandem eo aducta machina, qæ huic finem incommodo maloque fecerit. E muro cm ferreis iniectis globis non ſine Gallorum ſtrage eruit turricula. Octauo Idus Nouembris de communſententia ad oppugnandam vrbem totus fermè exercus rapitur: magnoq; bellicarum rerum apparatu inſuctus, ad ipſas quoque foſſas admouetur. Qui intus ernt vaſa lignea, terram, alia multa cõportare, aggeres ererere, nihil hoſti opportunũ relinquere, nihil ſibi quod ioneum ad depellendum eſſet neglectum permittere. Hoc ſtatu rerum Hippolita Malaſpina, ſingularis animi malier, nunc plures Germanos, Hiſpanoſque nunc ſinglos coram benignè appellaſſe, fortes confirmaſſe, tirdos erexiſſe, alios alia ratione cohortata, & vt bonum hberent animum iuſſiſſe traditur. Biduo poſt diſiectis pmum haud vno loco muris bombardarum ictibus, acrrimè pugnatum eſt, dum neutri cedere loco volũt. Tndem ſtrage multa ſuperati Galli, alij interficiuntur, aj in foſſas præcipites dantur. Hoc nondum peracto pælio, Galli alia vrbis parte ciues multa vi oppugnãt. Sd maiore aliquanto ijſe defenſitantes reſiſtunt. Intea Antonius Leyua Cæſareanorum Dux exercituum ſos admonere. Pulchrius eſſe nihil, quã pro gloria certre. Meminiſſe eos debere cum hoſtibus rem geri, quos ſpè alias viciſſent ipſi. His vel paucis accenſi milites, fercius multò ad pugnam proceſſere, victoriam ſibi certn promittentes. Fuſus tandem ſub veſperam Gallus, multi cæſi, multi in foſſas præcipitati, & lapidibus obrti, quorum caſu cõſternati, alij deſerta oppugnatione tpidi ſe in caſtra recipiunt. De hac victoria Antonius

ſtatim datis ad Viceregem Neapolitanum literis, fatigatum militem paſſus eſt conuicijs ac luſibus ſe reficere & quietem capere. Interim ipſe haud decere exiſtimans Principem virum, cui exercitus commiſſi ſunt, in cuius cura pendent rerum tanta momenta ſolidam dormire noctem. Qui fracti erant aggeres inſtaurandos, trabes, grandia ſaxa in munitiones deferenda curat. Vrbemque obequitans, nihil vſquam neglectum patitur. Vrbe tota ſupplicationibus decretis immortali Deo ſunt actæ pro victoria gratiæ. Per eoſdem dies apprehendit equitem quendam Antonius, qui Gallorum Regi ſignificaſſe dicebatur in vrbe multam eſſe pulueris tormentarij inopiã, Vigilare & ipſe haud fieri poſſe, vt obſeſſi reſiſterent diutius. Hic talis quæſtioni ſubiectus, crimen cõfeſſus eſt, ac publicè exenteratus membratim diſſecatur, ad omnem proditionis materiam in futurum tollendam. Sub exitum menſis Nouembris Galli animaduertentes qua parte oppidi labitur Ticinus amnis (vnde vetus vrbis nomen) ſine foſſa & vallo eſſe mœnia ſtatuerunt ab aluco veteri in aliam partem, aquas deducere, vt ita facilius ad patentia vrbis mœnia peruenirent. Res tentata, coniectis in alueum trabibus, ramis, & arborum Truncis maximarum. At non ſuceſſit, impediri enim haud potuit ne in conſuetum recurreret locum Ticinus. Hic dum Gallus in caſſum per dies aliquot laborat, Cæſariani interea totam eam quæ fluuium ſpectat, partem, excitato aggere muniunt. Secundum hæc milites Germani, cateruatim ad Ducem cõcurrentes, ſtipendia ſibi debita exigere, vnde ſe veſtiant, vnde ventri quoque ſatisfaciant. Dux Antonius audita militum querela, vt nihil ſupereſſet nummorum, animo vehementer anxius diuerſa ſecum & cum ſuis conſilia agitare cœpit. Decretum eſt tandem, vt mercatores pannarij militem veſtirent, ſoluta obſidione à Cæſareo Quæſtore pecuniam accepturi: Nummos exteri mutuo darent. Verùm hinc modica coacta ſumma eſt. Rari enim ciues, rarus erat in vrbe mercator. Bonam namque ciuium partem ſuperior aſſumpſerat peſtilentia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

leria, multi quoque iam impendente obſidione, Papiã reliquerant. A Præfectis igitur oppidi magna ſalis quãtitas, & quod mutuum ab Alexandrinis quibuſdam negotiatoribus, qui eo venerant accepiſſent. Venditum publicè frumentum. Sed vbi nec his quidem modis tantũ contrahi potuit ſignatæ pecuniæ, vt militi ſolueretur, nobilis Dux Antonius ſua argentea vaſa omnia cõflari & in nummos conuerti iuſſit, vnde ſtipendium eſt militi ſubminiſtratum. O virum cantari dignum. Hic argenteam ſuppellectilem, vt bellum gereret, vt ciues defenderet, conflauit; Alij vt ciues ſuos expilent, vt aurea & argentea vaſa comparent, bella gerunt. Creſcere cœpit hoc tempore obſidionis calamitas. Tãta enim laboratum eſt inopia rerum omnium, quæ ad victum pertinent, vt equinæ carnes & aſininæ obſeſſis pro cibo fuerint. Mali huius datã cauſam exiſtimo, quod vbi haud multò ante allatus intra vrbem nũtius fuiſſet, Caroli Cæſaris propediẽ vẽtura auxilia, in magno & publico gaudio exercituum duces, prandijs aliquot nimis opiparis militem adhibuerant, vnde penuriã abſumptis omnibus naſci fuit neceſſe. Per eoſdem dies etiam lignis ad cibum coquendum deficientibus, miles pulcherrimas ciuium ædes diruit. Tam durum eſt telum neceſſitas. In his malis iterum laceſſere obſeſſum Gallus; Germano excubias agenti, aſininæ carnis eſum exprobrant. Quibus commoti per caſtellum protomartyris Stephani vicinum ædiculæ, ſe proripientes, Gallorum vnam cohortem fudere. Hic addunt quidam, hominem Minoritam, cui Antonius Leyua quotannis cõfeſſionem facere ſolitus erat, ad hunc à Franciſco Gallorum rege extruſum vt de tradenda ſibi in manum Papia cum eo ageret, futurum vt à Rege magnam auri vim, atque annuos acciperet prouentus ampliſſimos. Primum Dux egregius, quique fidem muneribus anteferret. Te, inquit, Monache cum tua iſthac præclara legatione laqueo vitam hodie finire iuberem, niſi cognita mihi eſſet in te morum probitas, vitæque ſanctimoniã. Proinde abi, neque de re huiuſmodi poſt hac me adeas.

Regi

Regi tuo, qui huc te miſit renunciabis Papiam Cæſaris eſſe; quam ſi ſuam eſſe velit, armis & ſuorum ſanguine nobis adimat oportet. Nihil remiſit per hos dies rerum omnium caritas. Iam Philippeo vna emebatur gallina, eoque paulatim res inualuit, vt vix iam equinæ & aſininæ reperirentur. Quum obſeſſi penè quotidie in hoſtium caſtra excurrerent, eosque ſæpius nihil tale metuentes adorirentur, Gallus ambitum vrbis quantus eſſet, foſſa & vallo cingere feſtinat. Simul ne Papienſium exploratoribus, ſi quando exiſſent, facilis eſſet in vrbem reditus, neque auxiliares copiæ ad obſeſſos ingredi ſine pugna valerent, Rumor enim in caſtra Gallica manauerat ſeptem Germanorum milia aduẽtare ſubſidio Cæſareanis, eaſq; copias ad ciuitatem Laudẽſem profectas, partim intra muros, partim ſub mœnia conſediſſe. Hac itẽ cauſa Rex Galliarum magnis ſtipendijs, maioribus pollicitis, ad ſe accerſiuit Ioannem Mediceum, bellicoſum, acrem, atq; in victorijs enutritũ virum. Qui in Regia caſtra cum armata peditum, manu peruenit pridie Nonas Decembres. Huius aduentus ſpem victoriæ magnã Gallorũ Ducibus, maiores Regi ſpiritus excitauit, qui ſub appulſum candida vexilla quindecim haud lõgè à ciuitatis muro diſpoſita oſtentat, ita futurum ratus, vt nouitate rei & ſpectaculo inſolito perterrefaceret hoſtium animos. Dehinc eiuſdem pedites, admotis ad vrbem ſchalis, eam capere ſunt conati. Sed accurrens tẽpeſtiuè Germanus impetu facto, militem Mediceum facilè deijcit. Iterum ſtipendia efflagitare Germani, quibus & ſtrenuis, & in eo rerũ ſtatu neceſſarijs militibus, vt per omnia ſatisfieret belli prudentiſſimus, Imperator Antonius pecuniam quantam poſſet publicè, priuatimque vt corraderet, à canonicis templi maioris mutuum accipit. Faſces, inſignia, vel argenteos, vt puto, baculos, qui Ticinenſis ſcholæ rectori ad comitia vel eunti alio præferri conſueuerant, etiam mutui nomine acceptos in nummum conflat. A ſingulis quoque ciuibus aliqua pecuniæ portio data eſt. Acceptis hinc ſtipendijs Germani, quocũq; res vocaret, alacriter ire, nuſquã imperia detrectare,

de ectare, nulla non in re officij memores eſſe. Per hos
di multò erat annona carior, & cibariorum inopia
m or. Nuſquam nunc vidiſſes in foro venales perdi-
ce urtures, & faſianos. Porrum & cepe in horum ſuc-
ce rant locum. In macello tantum equina & aſinina,
pa is furfuraceus per omnia vrbis loca venundabatur.
Ia Dominici natalis aderant feſti dies, quo tempore
A hõſus Ferrariæ Princeps magnam tormentarij pul-
ue s copiam tranſmiſit ad regem Gallorum Frãciſcum.
Hi puluis vt tuto caſtris inferri poſſet, Ioannes Medice-
us im ſatis magna equitum manu ad ſeptuaginta paſ-
ſu m milia contendit obuiam. Aducto puluere, Gallus
ex tans minitabatur ſe colubrinis, Bombardis, omni
ar orum genere Papiam breui oppugnaturum. Hic in-
ge s terror ac trepidatio ciuitatem inuaſerat. Virgines
m ronæ, ſacerdotes templa adire ac Diuorum opem
im lorare iuſſi, pacemque per aras expoſcere. In tanto
m u valdè confirmati ſunt militum pariter & ciuium
a mi, quum inſignis Dux Antonius in Senatu literas
re taſſet, quibus à Vicerege Neapolitano certiores fie-
re ,cum octo Germanorum milibus, & ſexcẽtis è Bur-
gu dia equitibus in Veronenſem agrum veniſſe ducem
B bonię, adfuturumque eum propediem. Extitit paulò
an hos dies frigus atrocius, vt rurſum neceſſe fuerit ex
ci um ædibus, ligna ac trabes ad ignis vſum reuelle-
re Nonis Ianuarijs Galli turrim quandam in mœni-
bu ſitam, machinis & tormentis æneis quatere inci-
pi nt, biduo tamen continenter quaſſata, partim con-
ci t. Hoſti præter ſpem hæc res euenit. Conſtituerant
en n ſi tota corruiſſet, per ruinas eius in vrbem ingredi,
id uod factu non difficilè fuiſſet. Nulla enim foſſa ad
ea erat vrbis partem. Haud multos poſt dies arcem
q ndam ſtrenuè magis quàm feliciter oppugnare ad-
o magna ſuorum ſtrage è foſſis mœnibuſque ſunt
re ulſi. Quanquam nec Germanis, qui arcem defenſi-
ta nt incruenta hæc fuit victoria. Poſtridie Hiſpani cũ
G manis vallum conſcendunt, magnoque impetu in
te nentorum cuſtodes illati, prælium committunt. Cę-
ſis ple-

ſis plerisq́ue, alios in vrbem captiuos ducunt. Hic edocti à Gallis & Italis, Gallica ſigna ſequentibus, Regem de oppugnanda iterum Papia mutaſſe ſententiam: Conſtituiſſe tamen in obſidione cum omnibus copijs totoq́; apparatu bellico perſeuerare. Quod per exploratores quum intra vrbem norit copias militares rei frumentariæ, & extrema penè cibariorum inopia laborare. Decreuit hac ratione commeatu intercluſo ad deditionem illos cogere. Narrant quidam hoc eodem tempore in ſtabulo quodam Papiæ ſnuctos equos, qui quum nihil haberent, quo latrantem poſſent placare ventrem. Ligna comederint, lapides roſerint, Hoc vt parum credibile, adſcripturus non eram, niſi in eius Commentarijs reperiſſem qui ipſum per totum hoc tempus Papiæ fuit, quo obſidebatur. Iam tertium ſtipendia petentibus, Germanis decretum eſt, vt cupediarij ſanii, pharmacopolæ, ceterique ciues, qui opificio manuario quæſtum facerent, aliquam darent æris portionem. Antonius ipſe vt nuſquam non eſſet ſui ſimilis, quod geſtabat aureum monile conflauit. Hiſpani armorum Duces quidam opulentiores, mutuum dederunt. Hac pecunia piacatus miles, Ducibus ſuis per omnia paruit. Hic taceo crebras Ticinenſium in Gallos eruptiones & pugnas, & leuia pleraque inita certamina, quibus nunc cæſi multi, nunc multi etiam capti. Sexto Calend. Februarias dux Borbonius, vir fortis & multis rebus geſtis clarus, repente cum valida manu apparuit in agro Laudenſi. Hæc res ad Gallum vbi manaſſet, poſtridiè mane tormenta omnia, quæ vrbis mœnia ſpectabant, auehēda curauit ad locum qua venturas putauit hoſtium copias; ita prohibiturus, ne proprius accederēt. Militē quoque in vrbeculas, quas occupauerat hyemantem, ad caſtra vocauit. Quæ per totum Februarium menſem & Ticini, & in hoſtium, caſtris acta ſunt, non tam prætermitto, quam ad maiorem ſcribendi referuo diligētiam. Borbonius verò, & vicerex Neapolitanus, vbi iam Gallos adoriri ſtatuiſſent, rati quod poſtea ſucceſſit, ſuperiores ſe futuros, cū ſuis propius acceſſerant exercitibus. Iamq́ue dies venerat, qui

ſextus

ctus eſt ante Calend. Martias, quo tempore ex loco caſtrorum eminentiore Papienſibus, qui plus quatuor in menſes incluſi tenebantur, belli data ſigna. Quod vbi intellexit copiarum Cæſaris in vrbe obſeſſa Præfectus mire exultans: bona enim ſpes habebat animum eius futuræ victoriæ, conuocatis ſuis: Nunc animis opus eſt milites, inquit, vocati nos Fortunam ſequamur. Macti virtute eſtote; qua me euntem videtis, ſequimini ducem. Hæc vbi dixit, relictis qui vrbem tuerentur, copias educit. Primum omnium tribus locis effracto arietibus caſtrorum muro qui Gallicas acies egregiè tegebatur, Cæſariani vallum irrumpunt. Rex vbi hoſtem intra munitiones eſſe audiuit, ſub auroram (erat enim dies Matthiæ Apoſtolo ſacer, qui eſt Februarij quartus & vigeſimus) iubet vna cum bellicis machinis obuiam ire armatos qui reſiſtunt & Cæſareanos prohibeant? Itur, pugna committitur varia, atrox, cruenta. Et iam Galli noſtratium bellica inſtrumenta maiora obtinuerant, Cæſariani pedem retrahebāt, quum Alphonſus Marchio Vaſtienſis, vir conſerendis manibus audacior, in Gallicas penetrauit acies. Cuius aduentu reſumptis animis, noſtri in hoſtem (erat hic Heluetius) redeūt. Voces pugnam inſtaurantium Cæſareanorū exaudiebātur: Cædite gladijs, figite haſtis, ſternite iaculis, Hactenus ita preluſum eſt futuræ pugnæ. Iam Borbonius ſingulari prudentia vir & bellicis rebus cuilibet ferè veterum comparandus, ita ſuos paucis quidem, ſed efficacibus verbis hortatus dicitur. Nihil refert, viri fortiſſimi, quot peditum, quot equitum milia Gallus ad Papiam adduxerit, quando cum longè maioribus copijs ſæpius ac proſperè ſemper conflixeritis. Adhibete modo animos alacritatis ac fiduciæ plenos. Haud enim in limine veſtrorum laborum, ſed in exitu ſtatis, Gallorum (ſpero) victores domum reuerſuri, ſi paulum adhuc ſi volueritis. Credite, vos ad prædam & gloriam, non prœlium vocatos, Digni eſtis qui talibus, quibus abundant hoſtium caſtra in patriam onuſti redeatis. Ad quæ ducis optimi verba ſequutus ingens militum clamor

ſe omni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſe omninò paratos eſſe, dicentium Imperatorem ſuum per æqua et iniqua ſequi. Libenter ituros ad vnum omnes quo ipſius Fortuna duceret. Iam enim Mingaualius aderat Vicerex Neapoli. Is quoque militem hortari, vt acriter pugnaret, ſciret illius victoriam diei Galliarum maximas opes Cæſareanis in prædam daturam. Hæc ille & alia ſimilia, quæ in tali diſcrimine à facundis Imperatoribus adhiberi ſolent. Ex aduerſo ſtabāt & inſtructæ aduerſarum partium acies. Et iam ſignis canere incipientibus, renouatum eſt prælium, magnis & infenſis vtrinque animis, nec ſpe militum diſſimili, Cæſareanis ſua virtute, hoſtibus militum copia fretis. Marchio Piſcariæ Cæſareanus, ante ſuorum nunc ora ferri, nūc hoſtem inuadere, peditem immittere, hortari voce, manibus ſignificare ſocium adeſſe ſe periculorum omnium atque adiutorem. Vidiſſes & hic Borbonium ferientem, cædentem, in hoſtem incurrentem, vulneratos ex acie ſubduci iubentem, integros ſubmittentem. Multi vtrinque vulnerabantur equi & viri, pediti pedes, equiti eques, ſinguli penè ſingulis aut enſe aut haſta ſibi aduerſi pugnabāt. Rex Galliarum, vir militari diſciplina, tum corporis, tum animi viribus æquè clarus, & ipſe fortiter dimicans, vnius vexiliferum legionis Germanicæ an Hiſpanicæ incertum eſt, ſua manu confodit. Horā ferè vnam dubius fuit, & anceps pugnæ euentus, quum repentè ſuorum caſu pedites Galli conſternati, primum loco cedere, mox terga ſimul vetere cœperunt. In prælio trucidati à Germano milite Sueui propè omnes, & qui pro Gallo ſteterant Itali. Ex Heluetijs mille quingenti; Duces quoque Franciorum exercituum præſtantiſſimi. In quibus claſſis Præfectus vnà cum filio, dux Monfortius, Princeps Tremolius, Buſius, Caiamonius, Bubanſius. Iacebant humi paſſim equis effuſi nobiles pariter atque ignobiles. Quidam adhuc palpitantes alij vt ſuo veſtitu obriguerant aut enſem aut parmam tenentes. Crudelis vbique luctus, vbiq; pauor & plurima mortis imago. Stabat iā rex Galliarum vndiq; telis expoſitus, quum ſuis hortantibus, vt re iam inclinata in prælio excederet,

Non,

on faciam, inquit. Hic extingui pulchrum mihi & udabile exiſtimo. Ea ſum ſtirpe, ijs maioribus ortus, non tam longam vitam, quàm nominis æternitam optare debeam. Hæc ita loquutus, cum ſuis iam ad lutem magis, quã in ſpem victoriæ, aduerſus hoſtem micat. Verùm vbi extrema acies à Cæſarianis eſt Equibus circumuenta, & à fronte alij vrgebant infeſtius rex anciſcus viribus, auxilioq; deſtitutus, capitur, & cum Rex Nauarræ, alijque plurimi nobiles viri, Pontifi- Romani legatus, Princeps Mamoranſius, Florenges, ſcũ, Bonaualle, Durantius, Boſula, Brion, Valmonus, Obenignus, Santememius, Cameſienſis, Lorges, aures, Riaus, alijque permulti. Ex militibus gregas, qui profligata acie effugere ſunt conati, multos m totis armis in Ticinum deſilientes, rapidus amnis forpſit. Alij, ab occurſantibus media planicie equibus interfecti, capti ſunt alij Horum tanta multitu-, vt capientium numerum vicerint. Quos omnes poa armis exutos, Borbonius incolumes dimiſit. Cæium in prælio numerum, quidam ad ſeptem, quim ad decem millia redigunt. Nec tamen incruenta c ſtetit victoria Cæſari, in cuius exercitu præter inſies aliquot Duces octingẽti ferè deſiderati. Alãzonius inceps Gallicarum partium videns ſuorum ſtragem, adringentis cum equitibus è manibus hoſtiũ elapſus, lliam verſus quam maximè citato curſu, contendit, & gduni febricula correptus, perijt. Hanc victoriã cum a nullius vnquã veterum Imperatorum, nec laureas, c auratos currus poſſe comparari exiſtimo. Cæſariani epti cum præda, captiuiſque Regibus, ac tota ferè Galrũ regni nobilitate, Papiam ouantes repetunt, magna iũ quoq; lætitia & gratulantiũ acclamationibus, vrm longa iã obſidione liberatam ingreſſi. Hic ſi vnquã as, nihil omninò eſſe res hominũ cernere licuit. Quũ paulò ante copijs egregiè ad belli vſus, tum armis, n exercituum ductoribus, ac bellandi peritia inſtruſſimus, Italiam ingreſſus, repentè omnibus, & copijs, armis exutus in poteſtatem hoſtium venit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Tumultus Germanorum. *Cap. CLXXXII.*

DIcam nunc de rebus Germanicis, quæ per idem ferè tempus acciderunt. Lutherus palam in concionibus, ad quas audiendas ſemper confluebant ingens turba mortalium, multa in Principes, in prælatos, in Epiſcopos quũ diceret, Cæſarem vermiũ ſaccũ, Principes tyrannos, Prudentiorem eſſe Turcam, & meliorem quã Chriſtianæ Reipub. gubernatores, & alia id genus permulta, ſcriberetq; in opuſculis & libris: Deus libera nos ab his tyrannis. Tolle quæſo è medio amariſſimos pariter ac ſuperbiſſimos Eccleſiæ Proceres. Populus his accenſus dictis, tandem inſurgere ac tumultuari cœpit, & conſpirare aduerſus eos, qui principatum aliquem intra ſuperiores fines Germaniæ obtinerent.

Anno reſtitutæ ſalutis Milleſimo. Quingenteſimo, xxv. Calend. Ianuarij, vulgus haſtis, fuſtibus, gladijs, ſecuribus, & quæ præterea furor in arma conuertere ſolet, direptis, in Abbatem dominum & gubernatorem ſuum ferociter inuehitur. Principes alij hos placare & compeſcere conati, omninò nihil effecerunt. Magis magisque ſæuit animis ignobile vulgus. Iamque faces & ſaxa volat, furor arma miniſtrat. Ab his initijs adeò breui temporis ſpatio creuit hoc malum, vt nullus poſtea menſis fuerit, quo non alijs atq; alijs locis rebellatũ ſit. Lutheranæ hæreſis veneno imbuti homines ad libitum euagantes monaſteria diruebant eiectis, aut in cruciatum arreptis monachis. Templa donarijs, & præcioſiſſimo rerum apparatu ſpoliabant. Ad eundem modum occupatis, aut vi captis ſecularium domibus. Principum, aut etiam oppidis: (Nam & hæc tentare ſunt auſi), crudeliter diripiebant omnia, vt facilè appareret prędandi magis ſtudio quàm aliam ob cauſam plurimos excurrere cœpiſſe. Nunc mihi dicendum eſt, qui duces inſaniẽti ſe obiecerunt multitudini. Vtinam dicere poſſem oppreſſerunt.

Quarta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Quarta Aprilis.

ro Leipeim ad Danubium cæſa ſunt iiij. hominum mia per Sueuicum exercitum. Permulti quoque in amnem præcipitati. Quidam gladio ſubiecti cum Paro- cho ſuo, Lutheranæ factionis homine.

XXII. Eiuſdem.

Marchio Caſymirus occidit milia duo, multos cepit captiuos, pleroſq; decollauit, nonnullos cum pago vnà vſo concremari iuſſit.

Maij XII.

Iuniores Palatini vulgus adorti, interfeciſſe ex his tuuntur quadringentos. Ex captiuis gladio ſubieciſſe xxi.

XIX. Eiuſdem.

Dux Ludouicus Comes Palatinus ex Heidelberga e- ditis copijs recepit à vulgo ſibi ademptos pagos. Recu- perauit Bruſellā oppidum Spirenſi Epiſcopo fratri ſuo germano, decollatis è vulgo, quos in poteſtatem rede- gerat.

Eiuſdem menſis XXVIII.

Ab eodem iuſſi ſunt gladio colla ſubijcere tumultu- atores xi. in quibus presbyteri erant Lutherani duo, & apoſtata monachus vnus. Eodem menſe perierunt cir- citer mille, occiſi à Diepoldo Steynio.

In Alſatia xviii. eiuſdem menſis.

Prophana multitudo vrbes indifferenter ſiue expu- gnatas, ſiue ſponte deditas, hoſtiliter diripuit, direptas rapinis & incendio vaſtauit. De Lothoringia quoque iā occupanda cogitabatur, quum prouinciæ Dux Anto- nius, contractis exercitibus egreſſus quatuor milia oc- cidit. Poſtridiè alios adortus (rapinis enim & latro- cinijs paſſim fœdabant omnia) confecit milia ſex. Menſis eiuſdem die xx. Inter Tambachum & Skouy- liam complures ab eodem fuſi, fugati, cæſi. Poſtre-

mo apud Sletſtadium & Ortembergium eoſdem prælio vicit memorabili. Qui primi de hoc tumultu Commentarios emiſerunt, ab Antonio colligunt interfecta xxvi. milia aut plus eo, & trecentos ex captiuis gladio percuſſos.

In Thuringia. *Caput CLXXXIII.*

IN Thuringia quoque tumultuatum eſt à prophana multitudine. Ad cuius infringendos conatus, Fredericus Saxoniæ princeps, dum & ipſe validas cõtrahit copias, moritur die Maij xii. In cuius funere habitam vidimus elegantem orationem. Haſſiæ Princeps (Lantgrauium vocant illi) centum homines Lutheri dogma ſecutos ferro confecit, qui & oppidum vnum ceperant, & cuiuſdam Abbatis dirupuerant bona omnia. Idem alia quoque ſtrenuè perambulans oppida, quotquot huius factionis viros inuenit, gladio traditur admouiſſe Sed nulli hominum generi infeſtior, quam Lutheranis Concionatoribus, quorum nonnullos, vt audio, fuſte capitibus illiſo mactauit. His ita peractis, ad poſtremum cæteris iunxit ſe Principibus. Itaque ſub diē decimumquintū Maij cum prophano vulgo, quod in agro Frankēhuſen (ita enim nominãt illi) tumultuosè cõſederat, congreſſi, ſex milia interimerunt, captis plurimis aliquot etiã ſecuri percuſſis. Oppidum quoddam celebre (Mulhuſen loco nomē eſt) vulgus occupauerat. Quod diuerſis locis à principibus Germaniæ oppugnatū recuperatur, Ciuibus ignotū his legibus, vt Clerum in omne ius, Cenſusque priſtinos reſtituãt: muros, turres, aliaq; vrbis propugnacula ſolo æquent: arma bõbardas puluerē tormentarium Principibus tradant. Sunt & alij plerisque locis à Palatino electore, cæteriſq; rei militaris longè peritiſſimis ducibus, ruſtici velut viliſſima pecora ad ſacietatem cæſi. Milia centum & amplius ſoli principes, quos Germani ligam vocant, occiderunt. Sic ſtultitia, imò verius amētia vulgi tam grauiter eſt hoc anno afflicta Germania, ac maioribus etiam deformata, fœdataq; cladibus, quã vnquã à Gothis & Vandalis Italia.

Tantorum

Tantorum te cauſam eſſe malorum, ſunt qui dicant, Luthere. Vidi libros eorum etiam, qui ſunt tibi conterranei, quorum alius te monachum infamem, alius ſeditioſum, alius Cacodæmonem, nemo Chriſtianũ vocat. Ego tantum oro, vt reſipiſcas, vt in viam redeas, vt eorum omnium, quæ contra Euangelicam veritatẽ inconſultè ſcripſiſti, Palinodiam canas, vt ſanctè & religiosè viuendo ad vitam illam peruenias, qua melius, felicius optari nihil poteſt.

Mors clariſsimi viri Martini Dorpij.

Caput CLXXXIIII.

SVb hos Germanicos tumultus, graui morbo correptus Louanij Martinus Dorpius, inſignis Theologꝰ, pridie Calend. Iunias vita defungitur. Plus in vno hoc viro amiſit ſchola Louanienſis, quàm dici, aut æſtimari poteſt. Mirè poetarum omnium fabulas tenebat. Oratorum & hiſtoricorum libros omnes excuſſerat. Dialecticorum argutias callebat: Phiſices arcana perueſtigauerat. In ſacris literis nihil tam arduũ & difficilè, de quo nõ ſubtiliter & accuratè diſputarit. Quam Latinus & elegans, planeque Romanus illi ſermo? Quanta diuinarum eruditio? Solebam ego illum officij cauſa nonnunquam adire, ac ferè pomeridianis horis, nunquam niſi ſtudentem ac libris immuſſantem inueni. Sereno cœlo deſcendebat mecum in pomarium, quod ædibus ſuis adiectum habebat. Nec vllus interim dum ambulatur, niſi de literis, & rectè inſtituenda iuuentute illi ſermo erat, non ignaro id ætatis velut totius reliquæ vitæ iaci fundamenta. Quid de ſingulari eius dicam innocentia? Neminem ſciens læſit vnquam. Nulli hominum inuidit. Nihil quod non ſanctum & honeſtum eſſet appetiuit. Mortui corpus cœnobio Carthuſianorum illatum, ibique ſepultum eſt.

Tumultus popularis apud Buſcunducis. *Caput CLXXXV.*

NOn multò poſt apud Buſcumducis tumultuarium à plebe aduerſus magiſtratum. Exegerat ab oppidis

oppidis Brabantiæ pecuniã princeps. Hanc quum ciues Buſciducenſes neque ex publico ærario dare vellent, neque futurum putarent, vt ad publicam vtilitatem daretur, impetu facto in opulentiora ſui oppidi Monaſteria, ab his extorquere quod principi darẽt, conati ſunt. Tenuit per dies aliquot hic tumultus, qui tandem, in vrbem admiſſa gubernatrice Margareta, reſedit. Neq; inde abijt princeps ipſa, niſi omni ſublata materia. Vnde in futurum aliud excitari poſſet incendium.

Rex Galliarum captiuus in Hiſpaniam auehitur.

Caput CLXXXVI.

AD captiuum regẽ Galliarum nũc reuertor, qui menſes aliquot in Italia cuſtoditus ad Imperatorẽ auehitur in Hiſpaniã. Vbi non multis interiectis diebus quum in febrim incidiſſet, grauiterq; diſcumberet, venit ad eum Carolus Cæſar. Quibus tum de rebus ſint collocuti, neſcio. Cæſar captiuum & ægrotantem conſolatus, juſſit bono eſſe animo; Se curaturum, vt quæ ad recuperandam valetudinem neceſſaria eſſent, haberet omnia. Scio præterea tentatam eſſe pacem, magnorum interuentu Principum. Sed res ad exitum perduci nondum potuit, Gallũs ad ea quæ repetit Carolus, minimè inclinantibus.

GER-

GERMANIÆ INFERIORIS VRBIVM, ET ALIARVM QVAE FINITIMAE INFERIORI Germaniæ nunc parent Carolo Imperatori, huius nominis quinto, Catologus per Hadrianum Barlandum.

COLONIA.

DE inferiore Germania quæ frugiferarum aut lætarum arborum ferax terra eſt, magniſq́; & nauigabilibus fluminum alueis irrigatur, & quibuſdam alijs finitimis vrbibus, literis aliquid mādaturus, incipiam à Colonia Agrippina, quæ & ſinu & flumine & populo cra eſt, & magnificenter ædificata atque elegans. Hic be media templum videtur magnificum, vbi triū corpra Magorum ſeruantur, qui Chriſto in Bethleē recens nto munera obtulerunt: Habet Archiepiſcopū, qui ſit vus è ſeptē Principibus, ad quos electio pertinet Romani imperatoris. Habet Magni illius Alberti ſepulchrum. ot habet ſanctorum reliquias. Hic Vrſula ictu ſagittæ nſuerberata cum tot virginum milibus, cum tot vicicibus turmis ad cœli palatium purpureo ſanguine lureata migrauit. Hic gymnaſium eſt liberalium artin, in quo permulti & eloquentes & docti viri bonas leras ſunt profeſſi.

Aquiſgranum.

DIſtat hinc aliquot milis Aquiſgranum inſigne oppidum, monumento Caroli magni Imperatoris quod in templo illic marmoreo viſitur. Eſt & verbile ſanctorum reliquijs, quas idem Carolus ex diverſis locis hic eſſe voluit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Leodium.

DEſcendo nunc Leodium, quæ vrbs amœniſſimo extructa loco, & ſacris ædibus & Canonicorum Collegijs longè ſuperat alias omnes, quæ ſunt in noſtra Germania. Ad hęc ornamenta Epiſcopum habet quo nō alius eſt locorum, quibus imperat multitudine potentior. Præcipuè bonitatis eſt & vini ferax Leodinorum ager.

Traiectum.

TRaiectum quod ſuperius nominant, ad eius differētiam diuitias quæ in Hollādia eſt eiuſdem nominis oppidum & natura loci, munitionibusq́; & populi frequētia, & ædificijs & Canonicorum collegis duobus nobile, ſpeciem præbet vrbium duarum coniungente eas ponte lōgiuſculo. Huius incolæ, quamquā Leodinis vicini, tamen Burgundicæ domui mire fauent.

Namurcum.

NAmurcum ad ripam Moſæ ſitum arcem habet munitiſſimam, qua bellorum temporibus in captiuis ſeruandis vti conſueuerunt Principes noſtrates. Populus hic non dici poteſt quam ſit amans Burgundiorū, pro quibus aliquando etiam ſuis militaſſe ſtipendijs leguntur. Ferri fodinas habēt & in montibus oppido adiacentibus vinaria amœniſſima. Horum tritici & ſiliginis fertiliſſimus ager eſt.

De Brabantia.

NVlla eſt natio, cui vel humanitate, vel bonitate ceſſerint Brabāti, nulla gens, quæ minus grauē ſenectutem ſentiat. Hoc illis perpetua præſtat hilaritas. Vnde videtur manaſſe iocus ille: Brabantus quo natu grandior, hoc ſtultior. Horum regio tota amœniſſima eſt, nemoroſa pleriſq́ue locis, ac multijugis ferarum generibus abundans. Aëris tanta præſertim

circa

ci a Louanium, & Mechliniam oppido puritas, vt cir-
cu iacentibus regionibus, non raro ſæuiente peſtilen-
ti Brabanti immunes à lue perſeuerent. Terra hæc vbi-
q herbida, rerum omnium ferax quæ blandiuntur
n ibus, quæ palato ſapida ſunt. Quæcunq; oculos paſ-
c t, quæcunque ad noſtratia medicamenta conueni-
u largiſſime effundit.

Louanium.

LOuanium caput eſt vrbium Brabantiæ, cœli & aëris
benignitate nulli cedens aliarum. Hic intra muros
libera prata, vineæ, horti ſpatioſi, agri, pomaria, cã-
pi lumi, ſaltus, paſcua, paruæ ſyluulæ, parua nemuſcu-
la t meritò hanc ſedem ac domicilium optimarum ar-
ti n delegerint maiores noſtri. Habet enim ſcholam,
q non ſit alia ſecundum Pariſiacam numeroſior, ne-
q ornatior. Multa ſunt paſſim toto orbe Chriſtiano
g nnaſia, ſed in alijs alia videas deſiderari. Aureliæ in
G lijs ſolæ leges Ciuiles. Pariſijs Theologia, ius Cano-
n um & ſophiſtica traduntur. Sunt aliæ quędam ſcho-
l bi ſola in precio eſt Medicina. Louanij omnes ſcien-
ti docentur. Habet hæc vrbs ſacras ędes plurimas. Vnã
d i Petri ſtructura tam eleganti, vt architectorum iu-
d o, nullam pluribus locis inuenias pari politie. E
c ſpectu templi apoſtolici viſitur domus ciuica ope-
r ſſima, & quæ non vna re teſtetur olim florentiſſi-
m m vrbem fuiſſe Louanium. Hanc artificij plenam
ſt cturam mirantur Galli, Germani, Britanni, & Itali.
S ola Louanienſis vnum habet caput, vnum princi-
p n cui omnes pareant, hunc rectorem vocant. Cuius
o cium eſt ius dicere, priuilegia tueri, & maleficij reos
ſc olaſticos pœnis afficere. Quum in publicum prodit,
a e eum it Accenſus quem Bedellum recepto illic vo-
c ulo appellant. Ponè ſequuntur famuli. Quantum
a em honoris huic dignitati habeatur hinc apparet,
q od conſules magiſtratus & clariſſimi quique viri, de-
n que omnium dignitatum gradus Academiæ princi-
c i aſſurgant & decedant de via. Exeunti ad comitia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

quæ certis anni temporibus indici ſolent, plures Accenſi anteambulant, ſinguli manu auratum geſtantes baculum inſignia honoris ampliſſimi. Eſt hæc ſemeſtris dignitas, quemadmodum apud Romanos olim dictatura fuit ſex duntaxat menſium. Hæc nobis commentantibus ſcholæ princeps ac rector erat eximius ſacrarum literarum profeſſor Martinus Dorpius. Sunt & alia quædam Louanij non indigna ſpectatu loca, xenodochium ampliſſimum, vbi nunquam non aſſiſtunt ægrotis mulierculæ ſolatijs refouentes ſingulos, atque adferentes quod cuique è valetudine eſſe conſtiterit. Eſt alio loco digna diuis, digna principe domus, quam extruendam curauit ſummus Pontifex Hadrianus ſextus, quum adhuc in minoribus ageret. Intra mœnia viſitur & cœnobium Cartuſianorum, loco ab omni tumultu, ab omni frequentia ſemoto; ita vt nec eremi ſolitudinem in vrbe magnoperè deſiderent monachi. Hoc ædificio nihil ex ea familia vidiſſe ſe quicquam ſplendidius ingenuè fatentur quiuis exteri. Ad muros vrbis qua Mechliniam itur, arx eſt inſigni vetuſtate, & ad ocium rerumque vrbanarum vacationem principibus accommodata. Eodem loco in monte templum eſt Baptiſtæ ſacrum. E regione arcis, cuius modo commemini, turris eſt in ipſo muro, ex candido lapide, eamque altitudine, vt inde videri ſereno cœlo Antuerpia poſſit, octo magnis miliarijs Louanio diſſitum oppidum. Vulgo Impenſa perdita vocatur hæc turris, quam annis aliquot ſuperioribus fatiſcentem Conſules magno reficiēdam curauerunt. Ager Louanienſis præter frumentum, legumina, triticum, poma, pyra, perſica, cęteraque ad corporum alimoniam pertinentia, dat & vinum, cuius ea natura, vt non facilè inebriet, non facilè ad arma protrudat, & luctam Venereiam. Bibant hoc vinum initiati, quos diuinæ literę perpetuò ſobrios & continentes eſſe volunt.

Bruxella

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Bruxella.

VRbs aulicorum frequentia fontium copia, magni-
ficentia principalis aulæ, Ciuicæ domus ac pluriũ
aliarum ſplendore nobiliſſima, & quod de ſua
Burdegala dixit Auſonius. Clementia hic cœli mi-
tis & irriguæ larga indulgentia terræ. Huius incolæ
veſtitu opes ſuas oſtentant præ cæteris, & maximè
genus mulierum. Templorum omnium hoc loco ma-
gnificentiſſimum eſt diuæ Gudulæ Canonicorum col-
legio inſigne.

Mechlinia.

DIſtat Bruxella & Louanio miliarijs quatuor Me-
chlinia, vrbs ſitu & opere munitiſſima, quæ ipſa
quoque ſuas habet minimè vulgares dotes. Aë-
ris multum clementiam & ſalubritatem, incolas ſer-
mone blandos, moribus manſuetos, Comes ciuiles, bel-
licoſos, etiam vbi res exigit. Placet in hac vrbe vicorum
ordo, placet munditiés, habet concilium regium, habet
templi & ædes ſacras complures, ſed duas quæ longè cæ-
teris antecellunt: Deiparæ vnã & alteram diui Rumol-
di ornatiſſimam, cum turri quæ & magnifica eſt, & altitu-
dine ſpectabilis.

Hantuerpia.

NVnc offert ſe mihi Hantuerpia, ad Scaldam flumen
ſita. Emporium longè celeberrimum. De cuius
ſitu, ſplendore ædificiorum, populi induſtria ac di-
uitijs quorumdam extant ſcriptili belli. Eſt hoc nobile
oppidum partim maritimum, Gallis, Germanis, Hiſpa-
nis, Britannis, Italis frequentatum. Hodiè Diuino
munere & Senatus prouidentia ſic floret merci-
monijs, vt nec Londino in Anglia, nec apud Ger-
manos Francfordiæ, nec in Gallijs Pariſio cedere
debeat. Priuatæ hic domus affabre conſtructæ. Cer-
tamen eſt in vrbe quis magnificentius ædificet. Gran-
dia ſunt templa, vnum Deiparæ virginis auguſtiſſi-
mum cum turri altiſſima ex candido lapide. Gentis mi-
rũ in opificijs acumẽ domus extruũt, altas magis quam
amplas, propter locorum anguſtiam, & ferè ex lapide.

Et

Et hæc ciuitas vna omnium quæ ſunt hodie in inferiori Germania ſacrarum ceremoniarum ſtudioſiſſima, veræque pietatis cultrix. Monaſterium habet Præmonſtratenſium, & ſtructura magnificum, & monumento Iſabelæ Caroli ducis Burgundionum coniugis nobile.

Buſcumducis.

OPpidum ludo literario, & pugnaci populo nobile. Horum arma ſuperioribus annis haud ſemel Ghelrij ſenſere, cum qua gente vario certatum eſt euentu noſtris hominibus. In hac vrbe templum eſt Deiparæ ſacrum, opus viſendo apparatu.

Flandria.

EST & Flandria regio fertilis atque amœna & pluribus locis ſuauiter aprica, nec expers nemorum & collium. Habet & lacus perſpicuos, flumina, fonteſque ſalubres, Gentem non inhoſpitalem, veſtitu & lingua à Brabantis indiſcretam.

Gaudauum.

GAndauum eſt eius terræ ciuitas fluminibus nobilis, amœna, ampla, ſpatioſa; nuſquam concluſa, nuſquam ſuffocata, Innumeræ cultęque domus, facunda virorum ingenia, antiqui mores, tum duplice muro amplificata loci ſpecies. Suos etiam habet vt Louanium meditationi ac ſtudijs aptos receſſus. Habet & ludos literarios aliquot multæ celebritatis. Magnifica templa. Cœlum perquam benignum, gentem frugalem magis dixeris quam parcam. Eſt Gandauum & pluribus diuorum corporibus, & nobilibus monaſterijs duobus exornatum. Petri Apoſtolorum principis, & Bauonis, vtrumque Abbatem habet, & annuos prouentus ampliſſimos.

Brugæ.

PVblicarum, priuatarumque ædium in hoc oppido ſplendor & magificentia omnem orationem, omnē dicendi facultatem ſupergreditur. Vt paucis omnia dicam

cam,totus hic locus paſcendis animis, reficiendis o-
ilis dicatus eſt. Pulchra ſunt oppida, Gandauũ, Hant-
rpia. Bruxella, Louaniũ, Mechlinia ſed nihil ad Bru-
as. Præter Gandauum & Brugas longè clariſſimas vr-
es,alia quædam ſunt in Flandrijs oppida clari nomi-
is. Aloſtum quod ad poſteros nobile reddidit tot ex-
ſis in omni propè diſciplinarum genere pulcherri-
is libris Theodorus Aloſtenſis Typographus, Alden-
dum, Inſulę, Iperę, Teneramunda, Sluſa,quod poſtre-
um eſt maritimum.

Tornacum.

NEſcio an nullum Tornaco extaret florentius oppi-
dum, vel in Flandria, vel in Brabantia, ſi noſtratiũ
quam Gallicarum ſemper eſſe partium maluiſſet.
ui hic affectus quantum pauciſſimis annis malorum
uexerit nos ipſi vidimus. Octo enim ſpacio annorum
dem ciuitas bis capta ſemel diuendita, & interim ſæ-
ius ad exterorum libidinem vexata eſt.

Hannonia.

HAnnonienſes populi fide & armorum erga Prin-
cipem ſuum nulli aliarum regionum cedentes, ter-
ram & ipſi incolunt herbidam, & paſcuis admo-
um lætam. Pietas huic genti in Deum ſingularis.
dioma Gallicum vt vicinis Tornacenſibus eſt. Habi-
us & cætera vita eadem, quæ & Flandris quibus ſunt
ontermini. Præcipua Hannoniæ oppida Bergæ & Va-
ncenæ, vtrumque legibus optimis inſtitutum. Nobis
æc commentantibus, Valencenis fortuitò incendio
us mille domus conflagrarunt, pulcherrima totius
rbis regione.

Phriſia.

BEnè mihi exciderant Oceani accolæ Phriſij in bello
feroces, ac armis exercitati, robuſtis ac proceris cor-
poribus. Nulla ſeruitutis gens impatientior, boues
ptimos alunt, quos in alias terras abactos vendunt
magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

magna pecunia. Phriſiæ planus eſt ager & multò gramine fœcundus. Ignem ſtruunt ex bituminoſo ceſpite propter lignorum inopiam. Hos populos anno ſuperiore à Caroli Cæſaris obſequium retraxit clariſſimus belli dux Ioannes à VVaſſenaer, quem ſi fata virum nobis ſeruaſſent, validas Gheldriæ veniſſet ad vrbes. Oppida Phryſiorum magis inſignia ſunt Gruningha & Leuuardia, vtrumq; opulentum, vtrumque populoſum. Illud etiam validè munitum contra hoſtiles inſultus.

Ghelria.

NVnc de Gelria dicendum eſt, regione non tantum ad ſuorum ſed exterarum quoq; gentium tutelam fertili vt interim ſilentio prætercam, quam bellicoſum atq; oppugnacem habeat populum, ſuoq; Principi valdè fidelẽ. Vrbes hic quatuor maximè inſignes. Nouiomagũ, quod amœnus ac nobilis fluuius VVala præterfluit, Ruremũda & ipſa ſuis dotibus nobilis, Arnhemium, quod noſtra memoria Philippus Burgũdionum Princeps occupauit. Et Sutphaniæ ciuibus opificibuſque non infrequens. In his quatuor nominis vetuſtate, populi frequentia, & opum magnitudine primas tenet Nouiomagum, partim in diuo, partim in plano ſitum, patria ac natale ſolum eruditiſſimi facundiſſimique viri & ſtudioſorum omnium Mecenatis Franciſci Craneualdij Cæſari Carolo à conſilijs Mechliniæ.

Hollandia.

QVam nũc Hollandiam dicimus, olim Holtlandia nominata eſt, à copia lignorum, vt habent annales quidam. Huius regionis herbis & ſalictis maximè con-

è conſitus eſt ager. Frumentum quo vtuntur nauigijs
undè inuehitur. Homines hic induſtrij negocioſi,
nplices, & ad omnem humanitatem benignitatem
e propenſiſſimi. Alios videas ad parandam, vel rerũ
l linguarum cognitionem diuerſa Chriſtiani orbis
ire gymnaſia. Hollandis verò magis honoratur egre-
a morum integritas, quanquã nec ipſa negligunt ſtu-
a præcipuè literarũ meliorũ, quas aliquanto felicius
iam cæteri diſcunt, ſi modò à teneris annis præcepto-
ous tradantur. In vaſorum nitore, menſarũ lautitia,
antilium atq; mapparum candore, munditia deniq;
rum omnium ſuperat omnes alias nationes. Mulierũ
nus pulchrum & lacteum, aut negotiatur vt viri, aut
nifico, lanificione dat operam. Hollandia & piſcoſis
terluitur amnibus, & paſcuis abundat vberrimis, ne-
ue regio eſſe creditur alia in orbe quæ ſimili ſpacio
t habeat oppida, mediocriter quidam magna, ſed ap-
ime polita & concinna. Pagos quoque regio ſump-
paſſim ædificatos videas. Dolendum hanc tam
obilem tam florentem prouinciam Lutheranæ facti-
ni tantoperè fauere. Dicam nunc oppidis huius regi-
nis.

Traiectum.

HAnc vrbem alii attribuunt Hollandię, alij Phryſię.
Siue in Hollandico ſolo, ſiue in Phryſia ſita, haud
dubiè nobiliſſima eſt, & priuatarum ædiũ pulchri-
dine, & clero: Habet enim celeberrima Canonico-
um collegia, in quibus principem tenet locũ quod eſt
ui Martini: habet & Antiſtitẽ qui in ſacris latiſſimè
nperat. Hic tã diues ac potens, vt ſi quando ſit neceſſe
uadraginta hominũ millia ad bellum poſſit armare,
t hac vrbe Romanum Pontificem Hadrianum eius
ominis Sextum noſtra vidit ætas. Quæ felicitas nulli
nquam contigit aliarum quæ ſunt in orbe noſtro. A
Traie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Traiecto non longè diſſita eſt Dauentria, quod oppidum plures annos floruit ſchola bonarum literarum.

Dorduracum.

VRbs eſt validè munita negotiationi idonea, vndique cincta mari, opibus & celebritate inter alias longè princeps.

Herlemum.

HAnc vrbem inuenio conditam à quodam illuſtri viro cui nomen inditum fuerit Lem Germanica lingua; vrbs hinc dici cœpta Herlēſtat Germanię. Nos eadem ratione Herlemum dicimus Latine. Forum hic maximum, pulchræ domus, templum egregiū, vrbs ſita eſt loco perameno. Statim egreſſis mœnia occurrit nœmus, in quo varias auiū linguas audire licet, in quo timidi damæ, ceruique fugaces, lepores, cuniculi, denique ferarum omne genus.

Leyda.

PVlcherrimum Hollandię oppidorum, Aedificia habet & concinna & frequentia, Vicorum hic eſt perpetua quædam mundities, vt alijs quibuſdam terris plus luti ac cœni inuenias in domibus quam hic in plateis.

Delfum & Haga.

DE huius oppidi conditione puto me dixiſſe nonnihil in opuſculo de Comitibus. Incolarū opes amplæ ſunt, multa in diuos pietas, Ceruiſiam conficiunt optimam, quæ plurima ad Selandos vicinam gētem importatur. Hinc paruo miliario diſtat Haga comitis, ita enim nominatur, pagus & maguitudine & cultu & incolarum frequentia non paucis oppidis anteferendus. Hic concilium eſt ad quod totius Hollandiæ atque item Selandiæ populi concurrunt in rebus ambiguis.

Amſterle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Amſtelredamum.

HOc cęteris quæ nominaui, recẽtius oppidum genus hominum incolit pecuniæ ſtudioſius. Quocirca in remotiſſimis etiã terris negotiantur. Habensq́; toto ferè anno externum domi ſuæ mercatorem. Prȩſtat hoc illi commoditas portus. Sunt alia quædam non pœnitẽda Hollandiæ oppida, Goricum, Gouda, Alcmaria, Roterodamum eximij illius viri Eraſmi Roterodami vt nutricula.

Selandia.

DE Selandiæ meæ ſitu extat perquã eruditi viri Gerrardi Nouiomagi veteris amici noſtri epiſtola nõ inelegans. Dicit ille totam Selandiã ſexdecim inſulis: totidem oppidis conſtare, fertilem eſſe regionis agrum, multoq; diligentius coli quam Hollãdicũ. Quod hic naſcitur triticum, multò & purius & candidius eſſe Hollandico. Mores eſſe indiſcretos cum Hollandis, lingua citatiore noſtrates eſſe. Portuum cõmoditate, mercimoniarum copia, & nauium numero Gerrardus Hollandiæ præfert Selandiam. Coquitur hac inſula ſal candidiſſimus. Habet Selandia tres inſignes inſulas, VValachriam, in qua Veria & Middelburgum oppida mercimonijs florent. Schaldiam, vbi Ziricea eſt opulentum & non inconcinnum oppidum, Suytbeuelandiam, in qua duæ ſunt vrbeculæ, Gouſa & Ruemerſualia. Eſt hęc omnium Selãdiæ inſularum amœniſſima, Syluas habet locis aliquot, hortos quoq; in quibus eſt quicquid natura produxit herbarum eſculentarũ. Pomaria paſſim ampliſſima. Hic menſibus vernis omne auium genus ſubſilire, circumuolitare, colludere, deliciari videas, hic vel ſtudere, vel obambulare, vel cum amiculo confabulari; vel cibum capere, vel cum ſodalibus luſitare ſumma eſt voluptas. Gouſe oppidulo quod dixi vicina eſt patria mea Barlandia, locus adeò & fertilitate ac rerum copia, & ædificijs & littoris amœnitate præſtans, vt non immerito de hac dicere poſſim, quod de Baijs Horatius dixit Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnis: Item Poeta Martialis: Vt mille laudem Flacce verſibus Baias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Laudabo digne non tamen ſatis Baias. Totus locus pratis irriguis, paruiſque cinctus eſt nemuſculis. Dignam ſtudijs, dignam muſis ſedem diceres.

DE BELGICIS OPPIDIS GENTISQVE MORIBVS:

EX CORNELII CALLIDII GOVDANI libro, de ſacris vtriuſque Germaniæ Scriptoribus.

FLANDRIAE, HOLLANDIAE, ET Zelandiæ Comitatus,

BRABANTIAE, GELRIAE, DVCATVS: finitimarumque vrbium aliquot.

DE FLANDRIAE VRBIBVS: GANDAVO, Brugis, & Aldenardo.

GANDAVVM Flandriæ Belgarum prouinciæ primum & ampliſſimum oppidum Caroli V. Imp. cunabulis illuſtre. Incolæ felicis plurimũ & ſplendidæ fortunæ, ac paris indolis: quam tamen natiua gentis inconcinnitas in pronunciatione, opinione exuit.

BRVGAE Flandriæ Belgicæ ſeu inferioris Germaniæ oppidum ſanè amœniſſimum, & opulentum, & mercaturis olim celeberrima notiſſimum. Ciues perhumani & munifici, benignæ & optimæ indolis: Catholicæ religionis, & à vitæ pietati plurimum addicti.

ALDENARDVM, hoc eſt veteres Neruij, Flandriæ Belgarum prouinciæ oppidum mediocris amplitudinis, nec inferioris ornatus, ciues paris fortunæ habet Qui hiſtrionicæ ridiculæ arti plus ſatis afficiuntur, & oblectantur: quod illis cum finitimis commune vitium eſt. Ars enim illa Reip. tranquillitati noxia & mutandæ religionis non infima cauſa, dum dicendi & agendi libertate vanis fabuloſæ nugacitatis blanditijs obten-

ob nta, in Magiſttatum, & optimates quæuis impunè iaciuntur: in Clerum verò & Religionem ludicra & ſæpè impia ac blaſphema iaculantur, vt in riſum contemptumque veniant. Atque huc venerandas Religionis ceremonias inimica actione pro ſpectaculo in theatris p onunt, magnatum næuos Sardonico riſu carpunt, & quaquam muta actione in vulgi cognitionem tradunt: & in Cleri defectus humanitus commiſſos, amarulentis dicterijs inuehuntur.

CAMERACVM in confinibus Artheſiæ Belgicæ ditionis ciuitas, dignitate metropolis, &c. Imperialis, nũc Regi Archipræſuli paret. Amplitudinem iuſtam habet, nec minorem ſplendorem, præ cæteris verò munitiſſima, regni Galliarum limites è proximo conſpiciens.

BRABANTIAE OPPIDA: LOVANIVM, Bruxella, Sylua Ducis, Ager Kempinienſis.

LOVANIVM Brabanticæ ditionis oppidum, antiquitatis iure omnium primum. Quod vt nullam inter Belgicas vrbes ampliorem agnoſcit: ita nec cæli temperie, nec ſalubritate parem; nec ſitus amœnitate ſuperiorem. Vnde Muſis ſedes aptiſſima, erecto Gymnaſio iiſdem à maioribus dicata eſt. Quod ante Belgicam perduellionem, ex Caluinianæ hæreſeos tumultuoſa comotione obortam; ex plurimis in omni diſciplinarum genere viris eruditiſſimis ornatiſſimum, & longè florentiſſimum percelebri nominis fama toti Chriſtiano orbi innotuit, Ciues non admodum opulentæ fortunæ, vt plurimum mediocris. Perhumani, benigni. & indolis bonæ; quæ non rarò ad frugem & eminentem eruditionem pertingit.

BRVXELLAE Brabantinæ prouinciæ oppidum apud Belgas celeberrimum. Quod amœno loco ſitum, magnificis ædificijs & ſplendidis Baſilicis cõſtructum, & ampliſſimum; multis retrò annis Principis Belgarum aulæ & Gubernatorũ ſedes fuit. Populum numeroſum

habet, vt plurimum fortunæ ſatis felicis, blãdum & perhumanum, aulici ſplendoris æmulum.

SILVADVCIS oppidum primis Brabantiæ Belgicæ ciuitatibus annumeratur. Natura loci & ſtructura munitum; iuſtæ amplitudinis, nec imparis ſplendoris. Populus frequẽtiſſimus, fortunæ ſatis munificæ, corpore robuſtus, & animo fortis. In quo religionis obſeruantia feruentior & conſtantior ineſt; legitimo ſuo principi fidus. Auraicam Caluinianæ factionis perduellionem, maturo prudentiæ ſenſu contemnit, & pro viribus arcet.

CAMPINIAE AGER, Brabantiæ ditionis pars non modica, arenoſo fundo, ſterilis & infecunda, agricolarum tamẽ induſtria culturaq; fertilis. Ingenia producit felicia, quæ dum excoluntur, ad penetrandum cuiuſuis ſcientiæ corticem valent. Populus ad rem attẽtus, natura parcus & tenax, laborum patientiſſimus, in victu admodum frugalis, in veſtitu nihil minus quam ſumptuoſus. Prolixam vegeta & florenti ętate vitam agunt, vt centeſimum & eò amplius annum, ſine graui ſenectutis incommodo & moleſtia, non ita rari attingant. Fortunæ vt plurimum mediocris, nõnulli ſumma opulentia.

LEODIVM, terræ Leodienſis Metropolis: quæ loco amœniſſimo ſita, Moſam habet illabentem; qui ſe diſpartiens in eius propè vmbilico inſulam relinquit, inſigni Eccleſia, pulcris & amœnis ædificijs exornatam. Ciuitas prolixiori tractu ampla, magnifica templorum & frequentium ſtructura, & ſplendidis ædibus ac plurimis ornatiſſima. Collegijs opulentis, Abbatijs ditiſſimis ac plurimis; Clero quem primarium vocant generoſo, & ſecundario prope numero ſupra modum decorata. Adeo vt nec Agrippinenſi cedere, aut vrbi inferiori cõferri poſſit. Ciuitas cum tota ditione Præſuli & eius Collegijs, primariæ ædis Canonicis paret. Ciuium pars honeſtior ſplendidæ & liberalis fortunæ; reliqua ingentis turbæ multitudine præualens, benignæ & tolerabilis. Verùm idem & par omnibus ingenium, feruidum &

ſu iracundum. Vnde facili occaſione commoti, cæco co curſu ſubitam & inſanam factionem conſtruunt. A qui tractabiles & morigeri illis, qui ipſorum ingeni lento progreſſu ducere norunt; quum feſtinata rerũ m tatione, quantumuis optima, ac vtiliſſima, obrui vel o undi non patiantur. Auitæ religionis tenaces. Libera bus diſciplinis, & ſublimioribus ſcientijs ſatis idon : in intemperato feruore moras interrumpente ſeſe p niori inſtructioni maturius ſubtraherent.

GELDRIAE OPPIDA, NOVIOmagum & Ruræmunda.

NOVIOMAGVM primum Geldriæ ducatus oppidum, munitum in primis & ornatum pulcris ædificijs, & iuſtæ amplitudinis. Familias perantiquas bet, ad generoſæ nobilitatis ſplendorem contenden, Clerum honeſtum, qui patrimonio potius quam clesiaſtico ſubſidio, quod perexiguum erat victitare nſueuit. Populus frequens, vt plurimùm ſatis opulens, mercaturam circumquaq; exercet: feliciſſimæ indo-, ſed elatioris animi, & à faſtu minus alieni; niſi quis c generoſæ mentis iudicium malit.

RVRAEMVNDA ducatus Geldriæ oppidum, val- & perantiquis ædificijs vetuſtatem arguit. Ciues meocri ingenio & pari cultu, in tractu Moſæ fluuij prærlabentis ſe mercatura iuuant. Qui felicioris aliquanlum fortunæ ad nobilitatis æmulationem aſſurgũt, huc otioſa vita atq; deſidia contendunt, cum virtute on poſſint.

CLIVIAE OPPIDA: VESALIA, Cimbrica: Aquiſgranum Imperialis.

VESALIA ciuitas Ducatus Cliuiæ ad tractum Rheni ſita, & mercaturis celebris, & opulẽtis mercatoribus cum indigenis, tum exteris frequentata. nter primas fuit apud inferiores Germanos, quæ Catholica religione exploſa, publicum Lutheranæ hæreſeos mox ab eius exortu exercitium induxit: quod iam pridem

pridem in Caluinianæ perfidiæ veſaniam degenerauit. Cum ea ſit hæreſeos communis natura, vt in deteriora indies labatur, donec ad Atheiſmum vel Paganiſmum recidat.

EMBRICA vrbs ditionis Cliuiæ, ad Rhenum ſita, vaſtæ magnitudinis, ornatus pariſque opulentiæ, ſitus amœnitate & commoditate Muſis ſedes aptiſſima, vt vniuerſalis ſtudij Gymnaſio, Principis ſui potentiſſimi munificentia, facili opera ſublimius cohoneſtari poſſit.

AQVISGRANVM vrbs Imperialis & libera. Quæ licet ampla & peruetuſta; à Caroli tamen Magni (vita functi an. 814. ætatis 70.) ſepultura & Imperiali eius diademate ibidem conſeruato, celebrior agnoſcitur. Verùm vt cuncta in ruinam properant: diadema cum cæteris Imperarorijs inſignijs delatum, ad Maximilianum II. alio præter conſuetum loco coronandũ hucuſque priſtinam (vt ferunt) cuſtodiam fugit. Sic amiſſa corona, quaſi deperdita gloria, oppidum illud ad priſcam contendit obſcuritatem.

Quò citò deueniet, ni prudentiori conſilio Caluinianam factionem à ſua Republ. arceat: quam imperij diadema deportantium & permittentium queſtu (vt eſt præſumptio) efferri paſſa eſt. Iam faxit Deus, ne illud ad viciniora Chriſtiani nominis hoſtis coniuratiſſimi loca tranſlatum: minus vanum portendat præſagium, & Monarchiam ad eundem tantis vbique ex hæreſi diſſidijs protrudendam. Porrò ciues ſegnioris ingenij, nec ſatis generoſi animi: mediocris citiùs quam ſplendidæ fortunæ. Quorum potior pars æneis ad nitorem expoliendis, & quauis artificij id genus forma induendis ornandiſque inſudat. Tamen benignioris naturæ fauore ibidem progeniti; haudquaquam infeliciter in re litteraria & altioribus diſciplinis verſantur: vt facili negotio huc vocatis in quauis profeſſione ipſorum monumentis & doctis lucubrationibus, ni obnueret breue inſtitutum conuinci poſſet.

ZEELAN-

ZELANDIAE COMITATVS, INFERIOris Germaniæ prouincia Belgica, quæ maris interrumpentis vi in duodecim inſulas diſſecta, totidem ciuitatibus vna cum oppidulis exornata conſpicitur.

INTER ILLAS: BEVERLANDIA, ZIRIxæa, Middelburgum, Vliſsinga, & alia oppida.

ZIRIXAEA oppidum marina nauigatione apud Belgas non incelebre, piſcatione opulentum. Quod Leuini Lemnij Medici Zirixæi doctiſſimis ſcriptis paſſim eruditis omnibus innotuit. Ingenia felicia alit, vt tota illa Zeelandorum inſula; quarumcunque diſciplinarum impreſſioni, inſtar mollis ceræ aptiſſima. Quod ob aquarum abundantiam, phlegmaticis vt plurimum corporibus animi flexiles reſpondeant. Terra totius prouincię Zelandicæ frugifera, frumenti & tritici niueo candore intentis fertiliſſima: ſed quæ marinis vndique cincta concuſſaque fluctibus, intoleranda potiſſimum exteris cęli intemperie, ferrum conſumente deuorat habitatores ſuos; vt ſenes perrari, decrepitæ ætatis nemo conſpiciatur.

HOLLANDIA: AMSTELREDAMVM, VLtraiectum, Dordracum, Delphi, & Gouda.

AMSTELREDAMVM percelebre Batauorum emporium: alioqui ceteris ibidem oppidis recentius, vtpote ab auorum memoria muris cinctum. Natura loci munitiſſimum, & ſatis amœnum; pecunia diues, & mercibus ex Orientalibus & ſeptemtrione aduectis perpetuo refertum. Populum habet agreſtioris ingenij, ſi victum viuendique morem ſpectes; verùm ad quæſtum faciendum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

dum nulli cedit. Quæ res ciuitatem, alioqui auitæ religioni addictam, ad Auriaci tumultuoſas ſceleratæ perduellionis partes poſt diuturnam Catholico Regi ſeruatam fidem, tandem pertraxit, & nefandæ Caluinianæ hæreſeos exercitio confœdauit.

VLTRAIECTVM vrbs eſt percelebris, ampla, magnificis templis ſplendidè ornata, & opulento olim Clero admodum dotata, vt hac in parte nulli ex Belgicis ciuitatibus cedat. Ciues fortunæ vtcumq; felicis: quibus verò ſplendidior accedit, generoſæ nobilitatis ſplẽdorem æmulantur. Ab antiquo factionibus dediti: vnde illis perpetuæ cum ſuo Præſule contentiones, qui principatum in Cæſarem Carolum V. hac ratione tranſtulit anno 1538. alioquin ingenij liberalibus diſciplinis & rebus agendis aptiſſimi, & ſummis nati. Ciuitas enim Adriani VI. Pontificis maximi & optimi patria.

DORDRACVM Batauiæ Belgicæ oppidum, aquis marinis vndiq; cinctum, vt non niſi nauigio acceſſus pateat, tractu alioqui oblongo, iuſtam habet vrbis magnitudinem. Ciues vt plurimum diuites, & opulenti ſunt: hinc ad factum propenſiores, alioqui indolis felicis & liberalibus diſciplinis natæ.

DELPHI Batauiæ Belgici oppidum, quod primis annumeratum, magnificis & ſplendidis ædificijs. & plateis mundicie nitentibus longè ornatiſſimum eſt. Ciues opulentæ fortunæ, nitori & exquiſitæ mundiciæ in ſuppellectili, vtenſilibus ceterisq; rebus ſupra modum dediti. Potu confecto ex hordeo & lupulo (Ceruiſiam vocant) palatui gentis vicinæ grato; opes ingentes congerunt. Ingenia comitati & beneuolentiæ nata alit, ſedata, & liberalibus diſciplinis nequaquam inepta.

GOVDA oppidũ Batauiæ Belgij prouinciæ. Quod primis illius ditionis ciuitatibus annumeratum; ſitum eſt in eius meditullio, loco decliui. Frequenti inundationi ex marinis tempeſtatibus obnoxio. Præterfluẽtẽ habet Iſulam fluuium, Oceani maris brachium: vnde ſingulis 12. horarum ſpatijs, ad eius fluxum & refluxum Lunari motu, recenti ac dulci aqua irrigatur. Oppidum alioqui

aliqui mediocris magnitudinis, nec contemnēdę opulentiæ: natura loci præ ceteris munitiſſimum, vt ænea ad obſidionem tormenta, non niſi glaciali tempore, ac tum ſummo cum diſcrimine aduehi poſſint Templum habet ampliſſimum, cui Belgia par nō vidit: nec minori ob ornatu cunctis admirationi. Conſtructum ferunt ad formam Ambianenſis Eccleſię in Galliarum regno, quem & externo ſplendore referre conſueuit: qui iampridem cōflagratione periјt. Ciuitas Catholicæ religionis hactenus obſeruantiſſima: at nunc communi ceteris Caluinianæ hæreſeos cataclyſmo altè oppreſſa. Ingenia alit apta ſacris Eccleſiæ miniſterijs; & monaſticæ religioni vtriuſque ſexus vberem meſſem ſemper profudit. Et prout oppidi nomen gentis idiomate ſonat, paria eruditioni ingenia ſubminiſtrat.

INSIGNIVM LOCORVM ET OPPIDORVM BATAVIAE ET GELriæ Nomina, à Lobeca arce, vbi Rhenus ſe in duo velut cornua diuidit, ad Oceanum vſq;, qui Britanniam à Bataui-ca inſula dirimit.

EX GERARDO NOVIOMAGO.

HVSSENVM, quod Rhenum latiſſimè præterfluentem habet. Ab hoc oppido, nō procul abeſt is locus, vbi Iſela ex Rheno Septentrionem verſus fluere incipit. Hic præterfluens Duesburgum, Zutphaniam, Dauentriam, Huttenum, Campos, haud obſcuri nominis oppida, tandem ſe mari (quod hodie die Zuyderzee vulgo dicitur) immiſcet.

NOVIOMAGVM, quod nonnulli Numagam, alij Neomagum, quidam Nouimagium ſcribunt; ciuitas libera extra inſulā ad VVaalim ſita, patria Gerardi Geldēhaurij: qui in huius laudem ſic ſcripſit in Satyris.

Nouiomagum, cui non certauerit vllus.
Terrarum locus, & Rhodos, & celebris Mitylena.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Cedunt namque tibi, cedunt & Theſſala Tempe,
Te nemus annoſæ redimitum robore quercus,
Aequas Aonium cingit, fonteſque ſalubres
Quas adamat Clacius: his candida turba ſororum
Dulces docta modos, diuina poëmata cantat,
Alluit & placido te curſu VValis ab Arcto.
Regia te Superis templa & te Manibus imis
Arx ſacrata ornat, quam quondam milite cæſo
Romani ſtuduêre duces in littore VValis.
Olim grandiloqua ſurget (mihi credite) Vates
Vena par priſcis, culto qui carmine ad aſtra
Te Nouiomagum tollet, forteſque Batauos,
Imo mox canere incipiens Craneueldius, atque
Henricus Batauus, canet & Murmellius ille,
Quem Muſa Phœbuſque docent Heliconis in antro.
Hi Nouiomagum laudabunt carmine, quale
Flaccus Tiburti pomeria laudat & vndas.
Nil tamen hæc humili me prælibaſſe Camœna
Obfuerit, maiora aliјs memoranda relinquo.

BATOBVRGVS in ora Gallica Moſæ imminet.

TIELA ad Vahalim, olim nobilis Galliarum portus: His verò annis, an: 1528. Burgundionum obſidione fortiter lata, nomen celebrius adipiſci meruit.

BOMELIA ſaliuariū, Vahalim muris minitantē aſpicit.

DORESTATVM, quod Batauo durum olim, ad Rheni ripam, vbi Lecca veteri Rheno profluit.

BVRANVM, cum arce munitiſſima, qua Linga fluuius adlabitur: quæ olim molatum foſſa dicebatur.

CVLENBVRGVS, Lingam & Leccam proſpicit.

ASPERA, Lingam placidè perſtrepentem audit, qui cā quoque mutato nomine interſecat. Vulgò hæc pars Amor dicitur, quam & Gerardus idem carmine olim celebrauit. Hoc oppidum ſub Carolo Geldrorum Duce à Burgūdionum transfugis peditibus diu oppugnatum, eandem fortiſſimis ciuibus inter expugnandum ad vnū cæſis, captum eſt Hic ſupra omnem Turcarum crudelitatem in omnem ſexum, in omnem ætatem, in ſacra, in profana, igne, ferro, libidine, deſæuitum eſt. Hoc excidium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

dem duorum nobilium equitum Batauorum, & affinium,
quorum alter loci princeps erat, odium conflauit.
LERDAMMVM, aggerē vltra Lingam obtinet. Batauicè
enim Damus agger nominatur. Hinc Batauicorum oppido-
rum pleraq; vocabula deducuntur.
HVCLENVM citra Lingam, vetuſta arce, Herculanorumq;
familia nobile.
GORICHEMVM, non procul à caſtris Herculis, vna cū pa-
gis aliquot vicinis, vetus nomē hodie retinet. Ager enim Her
culis dicitur, Batauicè, Dat land van Arkel. Horū caſtrorum fit
mentio in charta illa vetuſtiſſima, quæ itinera Romanorū mi-
litum ex principijs nōnullis depicta cōtinet. Hunc mihi oſten-
dit chariſſimus vir Cōradus Pētingerus, vtriusq; Iuris Doctor,
Patricius ac Cācellarius nobilis Auguſtæ Vādalicorum: qui
ſtudiº à Celta, cognomine ſuo, poëta laureato, patriā ſuā, to-
tamq; Germaniā illuſtrare cæpit. Paulū ſupra hoc oppidum,
ad arcē Loueſteinum, Vahalis & Moſa confluunt, Linga verò
Gorichemum interſecans, Mericę influit, Vahaliq; parenti ac
Moſæ coniungitur.
DORDRACVM clariſſimū oppidū, nonnulli extra inſulā
eam fuiſſe cōtendūt. Veriſimile tamen eſt Batauorum fuiſſe,
ſicut Hoſdenum, VVorchemū, & montem qui Sanctæ Gertru-
dis dicitur, cum nonnullis alijs pagis Gallici littoris.
VIANA circa Leccā in proſpectu traiectus Rheni.
VLTRAIECTVM, in ipſo Rheni traiectū ſitū, vrbs nobilis.
Huius Beda in geſtis Anglorū honorificā mentionē his verbis
facit: Pippinus autē donauit VVilbrordo locū cathedræ Epiſ-
copalis in caſtello ſuo illuſtri, quod antiquo gētis illius vocabu-
lo VVilteburgus, lingua autē Gallica Traiectū vocatur. Me-
mini me legere in duobus libris ſcriptis ante ſexcētos annos
Viltraiectū & Vltraiectum. In huius vrbis Epiſcoporū viris
deſcribēdis Itali ſcriptores lapſi ſunt, labunturq; hodie non-
nulli. Nullū nāq; diſcrimē inter Moſæ Traiectum, & Rheni
Traiectū faciūt, & duarū vrbiū Epiſcopos, tāquam vnius recēſent.
ISELSTEINVM vicinorum odijs nobilitatum.
MONDFORDIA. Hāc Albertº Saxonū dux, quē graui admodū
obſidione aliquādo preſſiſſet, capere nō potuit. Tāta .n. fortitu-
dine, nō ſolū viri ſed & feminę, ſe, patriosq; lares deſēdebāt.
VORDA. VETERESaquę, vulgo Audevvater. SCHOonhouia.
GOVDA, à cognomine riuo dicta, VVilielmi Hermanni,
poëtæ & hiſtorici patria.
ROTERODAMVM ad Moſam ſitum. Roteram quoq; habet
influentē. Hic Deſiderius Eraſmus natus.
SCIEDAMVM, à Schiea fluuio nomen habet.
VLARDINGA, ſiue VLARDINGIACVM, vetuſtiſſi-
mum

mũ oppidũ, in ea inſulæ parte quæ ad Oceanum vergit.

DILFI, ab aqua per Feſſam oppido inducta, nomẽ ſortiuntur. Foſſam enim vulgus Dilfi vocat.

HAGA Comitis, non tam ſenatu ampliſſimo, quã hoſte Geldrio excurſionem cousq; faciente, nobilis.

LEIDA, amœniſſima ciuitas apud veterem Rhenum, multa antiquitatis monumenta poſſidet.

Habet præterea hæc inſula arces, vicos, pagos cultiſſimos: habet foſſas quoque latas, riuos nauigabiles, atque piſcoſos, quorum nomina recenſere vtile videatur.

Sunt & Hollandiæ oppida, in Septentrionali plaga, quę cõtinet ſeptuaginta duas Ecclesias parochiales, & in veteribus Annalibus adſcripta eſt VVeſtfriſijs.

HARLEMVM.
ALCMARIA. Patria Petri Nãnij hominis doctiſſimi.
AMSTERODAMVM.
HORNII.
ENCHVSIA.
MEDEMBLICA.

De his legendus Adrianus Barlandus.

DE HOLLANDIAE, ET ZELANDIAE SITV ET MORIBVS Chryſoſtomi Zanchij Epiſtola.

CHRYSOSTOMVS NEAPOLITANVS comiti Nugarolo S. P. D.

CAue dubites mi comes ornatiſſime, Vlyſſem illũ cui primas eloquẽtiæ aç prudentiæ Homerus tribuit, vafrum omninò & multiſcium virũ fuiſſe. Verum ſolertia illa conſilia, & callida vaframenta, quibus è tot pelagi terręq; periculis emerſus, & Cyrces pocula, & Syrenum cantus effugit. Ea nę credas, vt poëta fabulatur à Pallade illi ſuggeſta, & (vt ita dixerim) in aurem inſtillata: ſed ad vnam animi prudentiam & plurimarum rerum peritiam (quam diuturna illi pepererat peregrinatio) omnia ſcias eſſe referenda. Idq; ad ſummũ Homerum ſub illo fictionis ſuæ inuolucro innuere voluiſſe; qui mores hominum multorum vidit & vrbes: dum non modò prudentem ac ſapientem virum fieri, ſed

d aſſiduò ipſius Palladis, hoc eſt, ſapientæ auxilio & præſidio terra mariq; tutum reddi. Hæc adeò omnia ita ſe, ſiquis vnquam fuit, qui ratione collegerit, ſi quis ipſa & experimento compertum hahuerit: in his ego planè iam nomen profiteor meum. Nam poſtquam à te profectus, Olādiæ oram perluſtraui (ſic enim eam recentiore vocabulo libentius quam veteri Batauiam appellauerim. Tum quia fortaſſe nō eſt omninò nunc eadem Olandia, quæ olim Batauia fuit. Tum quia mollius, & blandius neſcio quid & (vt fateor) minus barbarum ſonat Olandia quam Batauia. Poſtquam inquam Olādiæ oram perluſtraui: dij boni, quanto nunc mihi ipſi factus videor ſapiētior, quam multorum rerum peritior, quanto nūc mihi ipſi placeo magis: tu ipſe in me agnoſcas, ſi videres mi comes, ſi loquentem audieris: longe alium eſſe cenſueris, quam eum qui antehac fui. Tam multa, tam varia didici ad rationem viuendi conducibilia, & ad multarum rerum vſum imprimis neceſſaria. Sed ego ſumma rerū faſtigia perſtirngam tibi. Quibus & totius regionis ſitum, & vrbium poſituram & inſtituta vinendi leniter colliniabo: Cætera narraturus coram præſeruo mihi: vt (id quod peregre aduenientes facere ſolent) aliquid in reditu habeam, quo te tanquam munuſculo quopiam munerer.

Olandia omnis (ſicuti ego ab incolis intellexi) paſſuum ambitu fere ſeptuaginta milium continetur: Eam à ſeptentrione ac oriēte magna pro parte Oceanus, ab occidente bicornis Rhenus abluit, à meridie quæ nunc dicitur Ghelria olim (vt multi volunt) Sicambria terminat. Terræ natura eiuſmodi eſt, vt ab Oceano ad interiorem partē ſit paulo deuexior. Sed Rhenus accepto Moſa multiſq; alijs fluminibus, licet bipartitus, & mutato nomine in mare influat: tanto tamen aquarum fertur impetu ac magnitudine, vt Oceanum ipſum longè propellat: ac tam influens quam effluens ſupra triginta milia paſſuum inūdet, ac alternis pene maris ſpeciem reddat. Quinetiam veluti à Vaſtioribus aquis indignetur abſorberi cum Oceano tam diu luctatus; ab omni quod

ſupra

ſupta memorauimus) pelago illius amatorē excludit. Quapropter iratus ille (vt opinor) abhinc tres & nonaginta annos licētius egreſſus fines: magnā Olādiæ partem, & in ea duos ſupra ſeptuaginta pagos immerſit: è quibus omnibus vnū tantū infantē elapſum, natu grandiores affirmāt, & cū eo felē, vt in iiſdē fortè cuiuis vterq; inuētus innatauit: heu rē dictu, nedū viſu miſerabilem. Enauigaui ego, nec paruo quidē nauigio, loca illa omnia quæ adhuc exſtāt, q̃ meminerint aratris olim proſciſſa & ferratis peruia plauſtris. Viſuntur adhuc multis in locis turriū cacumina, quæ tanquā ſepulchrū monumēta cadauera ibi opidorū ab aquarū gurgitibus tumulari, prætereūtes cōmonēt. Hæc maria ſic Olādiā ambiunt: ſic paſſim interfluunt, ac per crebras foſſas & canales intermeāt, vt faſciatim, modo aquę modò terræ velut i zonis quibuſdam diſtincta videatur. Neq; vrbs vlla paguſve eſt, quo nō & curru pariter & mari poſſis duci. Neq; vſquā in tota regione quātūuis penitiſſima, eſſe poſſis, vnde, triū horarū ſpacio ad mare nō poſſes excurrere. Loca ferè omnia paluſtria ſunt: nō tamē inuia, vt nō inaquoſa; vię qua currus cōmeāt ſuggeſtis vt plurimu aggerib9, nō ſalice aut coctili latere, ſed quadrato ceſpite in ordinem poſito, paſſum ſtratæ hinc atq; hinc aquarū foſſæ lintrib. ac nauigijs innatātur. Tū crebri illices, in quos excreſcentes aquæ deriuātur, paludoſa & vix aliud, præterquā pecori pabulū ſubminiſtrātia diſtinguūt arua, mortales ipſi æquè propemodū in aquis ac in terris degūt, ita vt amphibia quā terreſtria animalia vernis dixeris. Vrbes foſſa & muro cinctæ ta. perhibentur. Pagi & villæ quæ neque magnitudine, neque cultu quibuſuis opidis cedant, ſupra ſex & triginta, tum viri, compita. & margalia ſic paſſim interiecta, vt vix quoquam oculos vertas, vbi non aliquod ædificij genus occurrat. Vrbes ipſæ plenis aqua foſſis & latericijs mœnibus ſunt cinctæ, nam ſaxi & tophi expers omninò regno eſt. Tum ampliſſimos & ad amuſſim dimenſos vicos habēt, & eos quidē glarea nauigijs aliundè inuecta ſtratos, nulli luto, nulli cœno obnoxios, curiæ, p̄toria, tēpla, zenodochia & cætera id genus publica ædificia plerunq; in locis auguſtiſſima, priuatarū ædiū vna ferè omninò facies, vna

ſtructu-

ructura eſt: Latericij parietes in altũ haud multũ aſſurgũt, d in acuminatã formã pinniſq́; q buſdã ad decorẽ diſtinã deſinũt. Int⁹ è regione hoſtij (nã inferiora ędiũ ferè omes incolũt) abacus & paries ipſe aduerſus grãdiorib⁹ nitẽære peluibus & piltreis (vt aiũt) omnis generis lancibus ſtructi, prætereũtiũ oculos ad ſpectãdũ inuitãt, ac radiãti uodã fulgure luminũ aciẽ pœnè perſtringunt. Bone deus uis vaſorũ nitor: quę lectulorũ, quæ menſarũ lautitia, quis ãtiliũ, quis mapparũ cãdor, q ſediũ ornat⁹, q̃ deniq; paetũ, q̃ ſoli, q̃ rerũ omniũ mũditia. Cęnaculorũ dietarũ cuiculorũúe pauimẽta leui arenula adſpergũt, vt aliquid in immũdũ caſu aliquo decidat, ſi cęnoſa fortaſſe cuiuſpiã eſtigia in ædes inferãtur, fœdari pauimẽta non queãt, ſed erri ſcopis è veſtigio ſordes facilius poſſint, antequã ſolo hæreãt: hominũ genus (vt planè inſpexiſſe videor) maxiè induſtriũ, & negotioſũ, ſed verſutũ & callidũ. Addo etiã edarios, q currulẽ vectionẽ exercẽt, ſubdolos, & in adenas p̃ſertim, lucelli cuiuſpiã captãdi gratia fraudulẽtos. Iulieres vt pulchræ, vt lacteæ, vt ſimplici mũdicia oẽs: ita artim mercaturę ꝑtractãdę, partim lanificio aut linificio otius dies & noctes intẽtę. Victus omnib⁹ parciſſimus eſt: ecũdario pane, aut lacte macerato aut butiro leniter oblito itã ducũt. Tũ ſiquãdo ſe volũt inuitare vncias aut bubuas, aut ouillas carnes pridie coctas & in ſextum interdũ diẽ eruatas apponunt. Has ego intuens auerti ſtatim iubebã: idebar n. inſpicere ſemilacerũ, & (vt tu feſtiuiſſimè dicere oles) quatriduanum aliquod cadauer ſepulchro aut à ſcha is gemonijs ad mẽſam pertractũ. Buccularũ & equarũ inens numerus, illarum lacte non magis aluntur quam inentes caſei quoſdã orbes conficiunt, equarum ſeruicio ad urrus trahendos (quorum in Olãdia frequẽns vſus eſt) maſis vtũtur. Hãc ego ferè totã regionẽ ſex dieb⁹ perluſtraui, ut percurri potius. Sed audi rẽ mirã. Eſt ibi vrbecula quælam apprimè cõcinna, cui nomẽ eſt Roterodamo, in eam x proficiſcens & rediens duabus noctibus ſum diuerſatus. Cumq́; miro quodã ſtudio diligentius illã quã cæteras perractarẽ, neſcio quo pacto factũ eſt, vt illi⁹ intuitu vix mihi oculi poſſint expleri. Cognoſcebã ſanè illã & magnitudine

& opi-

& opibus multis alijs cedere: occultioribus tamẽ neſc
quibus cauſis ea mihi placebat impenſius. Mœnia, po
tę, ſtrata viarum arridebant mihi. Parietes ipſi, tecta, æ
dificia, omnia vltrò videbantur mihi adulari, deniq;
cœlum illud nitere purius, & aurã ſpirare neſcio qu
diuinius. Vernari propinquus ager, texere circumfuſi
aër, herbęq; ipſe ac ſalicta, quibus Olandinus ager maxi
mè conſitus eſt, olere neſcio quid amabilibus videba
tur. Dum id ſtupeo mecum, & cauſam eius rei tacitu
mecum quæro atq; veſtigo: tãdem cuiuſpiam relatu co
gnoui ea in vrbe auras, primi hauſiſſe luminis Eraſmũ
Sed cum poſtremo ad illã Oceani partẽ perueniſsẽ, qui
haud procul ab Harlemo vrbe infremẽs magnis arenaru
cumulis lõgè lateq; replet, è curru ſtatim proſiliẽs Ocea
nũ patrẽ rerum ſalutaui; ſed vbi tam dirum Olandiæ vi
tricum illum fuiſſe animo ſubijt, qui tot opida, tot æ
dificia, tot mortales vno hauſtu abſorbuit; magnis eũ
conuicijs & immanibus diris ſum execratus, deinde
quantam rem egerim diu mecum contemplatus, quod
homo iam ſexagenarius à Lucanis vſque in Italia ortus
ad extremũ illum orbis terrarum limitem venerim, tot
montes, tot ſyluas, tot flumina tranãs, tot terras tot ma-
ria emerſus: tam audax facinus & memorabile dignum
cenſui, quod aliquo poſteris monumento teſtificatum
relinqueretur, ac ſicut Herculis quondam iter erectæ
ad Gades in Atlantico mari columnæ, Alexandri expe-
ditionem ad Caſpias portas poſitæ aræ, Pompei arma
ad Pyreneos montes illata, defixæ identidem columnæ
teſtantur, hic & noſtros quoq; tam longæ viæ labores,
& tam magnos auſus inſigne aliquod monumentum
memoriæ hominum commendaret. qui enim magis
meruerint prædones illi hoſtes humani generis ſuũ ip-
ſorum nomẽ illuſtre ac æternum fieri quam ego meum?
cum illi regnandi libidine, ac per propagandi per fas &
nefas imperij auiditate, quietos & inſontes populos
vexare bellis, cædibus, rapinis, incendijs viam vaſtare, ac
diuina & humana miſcere non veriti ſint. Ego videndi
tantum ſtudio, ac ea perdiſcendi, quibus & mihi & alijs
prodeſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

deſſe poſſim, tantum viç percurrerim, tam multa
cula, tam multos labores exhauſerim. tantumq; ab-
t indigenas quoſpiam infeſtem aut expilem, vt vel
rum pleriſq; pecuniolam meam vltro impartiam,
n precio mihi hoſpicium & victum in diem paro. Iũ
gitur æternitati nominis noſtri conſulendum ſta-
as, pro copia rerum & temporis anguſtia cũ in are-
ijs campis illis neq; marmoris neq; ęris vlla datetur
ltas, ingentem arenæ cumulum congero, viri
iti ceſpite munio, ac diſpoſitis circumquaq; in valli
dum crebris inimicorum manipulis ſepio: tum tem
m duobus verſibus ſigno.

xit molem hanc Chryſoſtomus, vrbis alumnus
thenopes, ſtudio qui hæc littora aduſq; videndi.

Rides fortaſſe me qui tam imbecillum opus contra
i vaſtas æquoris ac ventorum procellas ſatis firmum
auerim. Ne mirere, ab ipſis Olandis oceani accolis
mplum cepi: villas illi habent ad ipſas vndarum fau
poſitas, eas ibi ſepiculis quibuſdã ex ſimplici ſtipula
iunco interlextis muniuere, illarum obice contra
ruptos vndarum mõtes & terrificos Oceani fluctus
atis ſuperq; tutos putant. ſed ego, mi Comes, pro epi-
la iam libellum ad te do, dum longo literarum allo-
o intermiſſæ conſuetudinis noſtræ iacturã me iuuat
arcire, dumque tecum partiri bona fide ſtudeo quid-
d ipſe de Olandia properantibus oculis haurire po-
. Nam ne omnia opida circuire, neue diutius vſquã
morarer peſtilentia quę, pleriſque in locis graſſatur
hibuit. Vtcumq; tamen ijs totis menſibus ſex decim,
ibus domo abſum cãdidiores mihi ſex dies illuxiſſe
meminerim. ſi te ſocio, vt compoſitum inter nos iã
dem fuerat, mihi hanc oram peragrare contigiſſet.
a enim ſuauiſſima conſuetudo, dilectiſſimi ſermones
acutiſſima dicta minus mihi laborioſam veſtationẽ
longe meliorem viam effeciſſent. præclariſſimoque
o imperio tuo ſingulari doctrina & exactiſſima dili-
ntia inueſtigaſſes, collegiſſes, annotaſſeſque multo

plura; ſed quando aliter fieri nequit, donec tibi per teipſum enucleatius ſatisfeceris, eſto mecum contentus ijs quæ nos pinguiori quadam Minerua collegimus. Si quid tamen interea (vt omnium bonarum artium es curioſius) ab illo Sebaſtiano Coſmographo didiciſti, fac tu nos viciſſim edoceas, vt vterq; noſtrum in commune (quod amicitiæ in primis munus eſt) æquè alteri ac ſibi conſuluiſſe videatur. Vale.

GERARDVS NOVIOMAGVS SEBASTIANO Ciriacino amico candidiſſimo S.D.P.

SAlue. Perlegit mihi ijs diebus Martinꝰ Dorpius Theologus cum eloquentiſſimus tum ſapientiſſimus Epiſtolam Chryſoſtomi Neapolitani de Hollandię ſitu, Hollandorumq; moribus, quæ me impulit de Zelandia noſtra epiſtolam ad te ſcribere. Zelandia multis inſulis diſcreta, ſi in vniuerſum ſpectatur, habet ab oriēte Hollandiam, ab occidente Oceanum Britannicum, ab Auſtro galliam Belgicam, ab Aquilone per Oceanum Britannicum Scotiam & Norvegiam proſpectat. Sunt qui Zelandiæ ſexdecim inſulas totidemq; adſcribāt opida, Alij ex hoc numero nonnihil demunt. Aẽr zelandicus ob Oceani vicinitatē paulo aſperior eſt & inclementior: ager fertilis qui longè diligentiori cura colitur quàm Hollandicus. Triticum enim zelandicum Hollandico eſt purius & candidius. Opida, prætoria, templa vt Hollandis magnifica. Zelandis fermè ij mores, is cultus qui & Hollandis, Zelandus lingua nonnihil citatiore quàm Hollandus eſt. Si portuum commoditatem, ſi mercimoniorum copiam & abundantiam, ſi nauiū numerum ſpectes, Zelandia Hollandia lōge ſuperior eſt. Zelandi bituminoſas terræ glebas effodunt ijſq; ignem fouent. Ex cineribus ſal coquunt candidiſſimum atq; acerrimū. Aduehitur etiam ex Britannia minori & Luſitania ſalis ingens copia, quod zelandi excoquunt & repurgant, quo vtuntur vicini Belgæ Germanique ſuperi. Tres ſunt in Zelandia inſulæ inſignes; quarum

vnam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

nam VVallachriam, alterum Scaldiam, Tertiã Suijt-
euelandiam dicunt. VVallachriam à Gallia denomi-
ari mutata g. in duplex V. perſuaſit mihi vir Princeps
hilippus Burgundus Oceani præfectus, qui & hoc an-
o in VVeſtcappella marmor repperit Herculis nomi-
e vetuſtiſſimis inſcriptum literis: quare & Herculem
it ibi aliquando appuliſſe, aut Zelandiam Herculi
crã fuiſſe aſſerere nititur. Quod à vero (meo iudicio)
on longe abeſt. In hac inſula portus eſt quem Arnmu-
im vocant in quem ex toto orbe naues appellunt. Eſt
alter portus Veriienſis, ſed in eo ſtatio nauium ma-
tuta eſt. Eſt & Middelburgus emporium frequens ci-
taſque refugij, quod tantum decoris adfert quantum
ommodi; In hanc enim ciuitatem ex toto orbe ære
ieno grauati confluunt ſentinamq; malorum effici-
nt. Scaldia è fluuio huius nominis dici videtur.
hac Ciriacum eſt oppidum amœniſſimum ab in-
genis habitatum, honeſtiſſimiſque abundans mer-
toribus. Supereſt Suitbeuelandia ab euentu & ſitu
: dicta; Nam & ante aggeres circumductos terra
emula erat. Et Scaldiæ anſerina eſt, cui apponitur
rua inſula quam Nortbeuelandiam appellant. In
ytbeuelandia Gouſa eſt oppidum ab aue quam gan
m Plinius dicit nomen ſortitum. Hic locus totus
landiæ nonnullis dicitur amœniſſimus. Sunt &
ida & inſulæ aliæ celebres de quibus iam nihil ſcri-
, quod Zelandiæ ſitum incolarumque mores &
udes libello quodam ſcribere decreuerim; in quo
reperientur quæ in hac epiſtola tumultuaria deſide-
ntur. Habet hæc noſtra ętate Zelãdia viros eruditione
ros mihiq; non ignotos Paulum Middelburgũ Ma-
ematicũ inſignem, atq; multarũ linguarũ peritũ quẽ
iam ipſa Italia, quæ vult videri latiniſſima, perorantẽ
agna cum admiratione ſæpe audiuit. Habet Hol-
ndia præſidem M. Nicolaum Middelburgum vnum
riuſq; iuris tam conſultum vt multo magis ipſe eam

ornet dignitatem quam ornetur ab ea. vtq; ei palmam memoriæ eruditioniſq; etiam illi tribuant: qui tanto viro male volunt. habet & Simonem Vviskerkenſis iureconſultum prudentiſſimum & multijuga eruditione inſtructũ. Sunt Milderburgi amici mei duo, quorum vnus eſt Ioannes Borſalus vir & vitæ integritate & ſumma eruditione clariſſimus qui à morum honeſtate boni cognomen meruit. Alter eſt Hadrianus Cordatus mœcenas meus liberaliſſimus, eruditione & modeſtia nemini poſtponendus. Sunt & Ciriaci doctiſſimi viri Iaſon Himnidicus medicus. Lazarus adulescẽs litterarum ſtudioſiſſimus, Franciſcus Vpidi à ſeretis Eraſmi illius nunquam ſatis laudati diſcipulus, & multi alij de quibus aliàs ſcribam latius. Solus Barlandus politioris literaturæ armarium, multũ decoris Zelandię ſuæ adfert, qui quantum in bonis litteris poſſit, florentiſſima Louanienſium Academia tecum nouit. Habuit & ſuperioribus ſeculis multos rara doctrina viros, quos vt commemorem vetat temporis anguſtia. Sed M. Nicolaum Middelburgum medicorum ætate ſua Phænicem, ſilẽtio non præteribo; cuius raram & doctrinam & fidem cum prędicat non vna regio, tum ſumptuoſiſſima magnificaq; domus Hantuerpiæ quaſi monimẽtum exſtructa teſtatur. Hæc ſunt mi Sebaſtiane quæ de Zelandia noſtra ad te tumultuariò ſcribere Chriſoſtomi epiſtola me impulit; quæ ſi tibi ceteriſq; amicis placere cognouero propediem videbis de Zelandia noſtra longe cumulatiora. Valebis: Louanij in collegio Cruciferorũ. Secundo Kalend. Martias anno M. CCCCXIIII.

MARTINVS DORPIVS HOLLANDIS ſuis S. D. P.

CLariſſimi viri, in hac epiſtola Chriſoſtomi Neapolitani hominis (Si licet ab vnguibus Leonem) elegantiſſimi, nolim offendat vos, quod Hollandis victum ſcribat eſſe parciſſimum quando & finitimę gẽtes id vna voce omnes facilè coarguant, à quibus voluptatis gulęq; damnati, etiam ventres per iocũ vocamur; tantum

itum abeſt vt tenui victu & ſecundatio pane victi-
e cenſeantur. Et videtur Neapolitanus non in alia
am eſſedariorum hoſpitia diuertiſſe : quæ vbinam
ntium conſueuerunt non eſſe paulo ſordidiora, & a-
rio manticoq; cibo quã cupedijs & lauticijs inſtru-
ora. Quod ſi in illis quoq; eam omni rerum mundi-
m offenderit, quam prædicat, quid in primatum, o-
lentiſſimorumque ciuium ædibus (quæ pleraq; re-
us palatia dicantur) cõiectauerit latere? Porro anceps
biguũq; facit Chryſoſtomus, ſitne ea nunc Hollan-
a, quæ ab hiſtoricis celebratur Batauia. Atqui poteſt
cõiecturis (nam apodixem adferre res ipſa reclamat)
quidem ſimillimus veri comprobari: de quo Ioan-
s Delphus præceptor meus libellum collegit: quem
blico dignum forte aliquando emittam, ſimul vt ei9
emoriam ab obliuione aſſeram viri omniſeriam qui-
m, ſed hiſtoriç in primis ſtudioſiſſimi: ſimul vt Hollã
æ noſtræ maiorum ſuorum præclara facinora inno-
ſcant. Quod autem Olandiam ſcribit Chryſoſtomus,
iolus aliquus (ſat ſcio) perſuaſit, vtpote homini exte-
& peregrino. Nam vocabulo natiuo Holtandia vo-
ta eſt, ac deinde quod aſperius id vaſtiuſque ſonaret,
ptum eſt dici Hollandia. Siquidem in patroni mei
omini Abbatis Hecmundẽſis inſigni bibliotheca, an-
ales vidi multis iam ſeculis aſſeruatos, in quibus nun-
uam non inueni Holtlandiã annotatam, idq; à ligno-
m copia quam illinc Friſij gens veſtuſtiſſima nec mi-
us nobilis, ſibi ſolent requirere. Quod autem Calepi-
us auctor alioqui non ſutulis Batauiam putet eſſe quç
unc eſt Bauaria, ſomnũ reputo. Errant & illi procul à
ero qui totam regionẽ, quanta inter duo brachia Rhe-
i concluditur, vno Batauię nomine cenſeri autumant,
quidem Plinius lib. 5. Caninefates etiã in Rheno col-
ocat, qui non ſunt Batavi; vt quos Tacitus meminit vi-
inos eſſe Batauis, origine, lingua, virtute pares; ſed nu-
nero ſuperatos. Poſtremo nec Gelria eſt Sicambria,
uod multos velle ſcribit Chryſoſtomus, Nam Cæſar,
t quarto commentariorum eſt videre, ex Gallia trans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Rhenum per Vbios(qui nunc omnibus ſuntColonienſes) contendit in fines Sicambrorum, ibiq; duos paucos moratus in fines Vbiorum ſe recepit. Sicni ergo Gelria eſt Sicambria; is doceto quinam ſint vbij Rhenum & citra Sicambriam, id eſt vt ipſi interpretantur Gelriam. Adde ijs quod à Cæſare factus eſt ſecundus pons prope Treuiros, & is ſcribitur factus paulùm ſupra priorem, Ergo non procul à Colonia, ſed de his aliàs. Nunc epitheta duntaxat quæ celeberrimi auctores Batauis tribuunt ſubnectam, eaq; fide integra. Valete, & hanc Dorpij veſtri in patriam pietatem boni conſulite.

Epitheta Batauorum.

Feroces, truces, animoſi, fortiſſimi, veteres militiæ magiſtri, populi virtute præcipui, fideliſſimi, ſtatura proceri, nobiliſſimi, Socij imperij Romani, à primæuo æuo laudis & gloriæ populus, laudis & gloriæ cupidi, quondam duces Germaniæ atq; Galliæ in bello quod gerebant contra Romanos, audaciſſimi, immetuentiſſimi, victorioſi, veteres multorum bellorum victores, validiſſimi artus exercitus, tributorum expertes: Galli pro libertate, Germani ob prædam, Bataui pro gloria ad prælia inſtigabantur, vt ſcribit Tacitus lib. vigeſ.

GENEALOGIA COMITVM *Hollandiæ.*

Comitatus Hollandiæ originem ſumpſit è duobus, regno Franciæ & Imperio Cæſaris: Poſtquam Troiam Galliam adminiſtraſſent Puppinus Rex factus eſt: etſi regio ſtemmate oriundus non eſſet, quia tamen Saracenos à Gallis propulſabat, id ei honoris tributũ eſt, magnoq; in precio eſt habitus. Vt itaq; firma eſſet poteſtas, ſolus dominari, Monarchiam conſtituendo, voluit, edictoq; vetuit, ne quis Franciæ arma (inſignia) geſtaret. *Puppinus Rex.*

Dux Aquitaniæ, tametſi à Regibus originem duceret hiſcere non audebat: Lilia depoſuit & Troianorum inſignia reſumſit.

Ex ſanguine huius ortus eſt Rex Carolus Caluus, quem verebantur omnes, quia & imperio & Francia potitus eſt. Quare & Hollandia ſimul illi ceſſit, in qua

ſin qua nonnihil iuris ſibi vendicauit, & tanquam
Cæſareum (imperiale) feudum dotauit Theodorico fi-
lio natu minimo Ducis Aquitaniæ: qui anno mundi
[illegible] ibi Comes factus eſt, & communibus ſententijs ac-
ceptus. Leonem rubeum in feudo deaurato Troiani ge-
ſtare ſolebant anno 858 quæ inſignia in Hollandiam ſe-
cum aſportarunt. Vxorem duxit Genam nomine, filiã
Pipini Regis Romanorũ, ex hac tulit filium Theo-
doricum. Extruxit monaſterium (monialium) virginũ
ſacrarum Egmondi. Friſios, Norvvegos & Danos armis
ſubiugauit; ita vt Orientales Hollandis nocere non
poſſent. Duobus & quadraginta annis adminiſtrauit.
Magna pompa Egmondi elatus eſt.

Theodoricus alter primogenitus filius, conſilio ſuo- 1.
rum vxorem duxit Hellegõdam Ludouici Francorum
Regis filiam, quæ peperit filiam patri ſimilem Arnoldũ
quæ ei in prouinciæ adminiſtratione ſucceſsit, cum E-
gberto Archiepiſcopo Treuerenſi. Deuictis Friſonibus,
Cœnobium Egmondi reſtaurauit, & ex lapide extruxit
& monachos ibi collocauit. Rexit annis octoginta quin
que, & in illa Abbatia Egmondi ſepultus.

Arnoldus primus eius nominis Theodorici filius, 2.
duxit Lutgardam filiam Theophanis Græcorum Impe-
ratoris, ex qua duos filios ſuſtulit: prior natu ab a-
uo nomine Theodoricus eſt appellatus qui poſtea reg-
nauit: alter Syfridus primus Dominus Brederoede. In
pugna cecidit (zu VVinckelmade) Egmondi ſepultus.
Quinque duntaxat annis gubernauit Comitatum.

Theodoricus Arnoldi filius, tertius eius nominis.
Duxit VVytelbeldã principẽ fœminam, Octonis Ducis 3.
Saxoniæ filiã: quæ duos enixa eſt filios fortes & bellico-
ſos, Theodoricũ Hollãdiæ Comitẽ, & Florũ Friſiæ: De-
uicto Vltraiecto Hieroſolymã religionis ergô profectꝰ
eſt: pôſt obijt, Egmõdi ſepultus honorificè vbi & frater
Dominus Brederoede iacet. Rexit annis plus minus 46.

Theodoricus quartus eius nominis alteri ſucceſſit. ho
ſtibꝰ terribilis erat, armis valẽs. Dordracũ diſſidij plebeij
componendi cauſſa, profectus eſt: vbi venenato telo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ictus occubuit. Vxore & liberis caruit. Rexit annis IX,
Egmondi ſepultus anno 1048.

Florus eius nominis primus Thedorici frater ab e-
6. queſtri ordine magno cõſenſu electus 6 Hollandiæ Co-
mes. Duxit vxorem filiam Heymanni ducis Saxoniæ,
ex qua ſuſtulit regi Theodoricum Hollandiæ Comitẽ,
Et filiã quæ nupſit aliquãdeo Francorum. De hoſtibus
victoria potitus Hermerti in prælio cecidit. Rexit 14.
annis. Egmondi ſepultus.

Gertruda mortuo marito Floro liberorum nõie biẽ-
7. nio Hollandiam adminiſtrauit: pòſt nupſit alteri viro
Roberto Friſio, Balduico Flandriæ comitis filio iunio-
ri consentientibus Hollãdis Is bello fortis erat. Peperit
illi quinos liberos, filios duos & treis filias.

8. Robertus 8. Comes Hollandiæ nomine liberorum
ſuæ vxoris decennio ius dixit. Factus eſt tutor comitis
Flori adhuc impuberis. Hieroſolinam expugnari iuuit.
Pulſo à Lotringo, adiuuante epiſcopo Vltraiectino
Theodorico, net plures frater (vxoris maritus) libe-
ros reliquiſſet, in locum illius ſuffectus eſt bello ge-
ſtisq; militiæ clarus. Iacet Caſſetij in templo Diui Petri.

Comes Godefridus Lotharingus, dictus gibboſus,
9. Hollandiæ comitatũ iniuſte violenta manu occupauit
etſi nonnihil iuris prætenderet. Delphenſem ciuitatem
condidit, cum caſtro recens exſtructo, in quo habitabat.
Hinc Antuerpiam profectus, illic vulnus accepit, & Tra
iectum (ad Moſã) delatus, perijt. an. 1075 ibiq; ſepultus.
Regnauit annis quatuor.

Huic rurſum Theodorico quinto filio Comitis Flo-
10. ri Hollandiæ comitatus ceſſit Erat is decimus Holl.
Comes ex ipſa veterum comitum ſtirpe oriundus. VVi-
telheldam Ducis Friderici filiam duxit, quæ genuit Flo-
rum pinguem, qui Vltraiectinos cum Epiſcopo vicit &
ſubiugauit; Hoſtibus terrori erat. Quindecim annis
imperauit. Mortuus anno 1092. Egmondi apud auos
ſepultus.

Florus pinguis vndecimus Batauorum comes. Vxo-
11. rem habuit Lotarij Romanorum Imperatoris ſororem.
Legi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

gibus & ſtatutis gubernauit vnum & triginta annis. uatuor ex vxore liberos tulit. Maximus natu Theo ricus, qui poſt imperauit: alter Florus niger dictus. non & Hadevoyckus reliqui. Egmondi conditus an. 1123. Quo mortuo Petronella vxor ipſius Reyns- rgi cœnobium erexit.

Comes Theodoricus ſextus, Hollandiæ comes XII. 12. terno erga eam affectu, vxorem habuit Ottonis Co- itis Palatini filiam Sophiam nomine, ex qua tulit Flo m Holl. comitem, bellicoſum, & Ottonem, Comi- n Benthemium, poſt Balduinum & Theodoricum, traiectinos epiſcopos, Comitē Kuyckenſem & Friſios mis ſuperauit. Profectus Hieroſolymam ſolus & mo- ſtè (ſlecht) ibi mortuus eſt, & in Xenodochio Belgarū pultus. Quadraginta annis imperauit.

Florus tertius, patri ſucceſſit. Ada filia Regis Scotiæ 13. tor illi erat: ex qua ſuſtulit tres filios Theodoricum, uilielmum & Florum. Confectis multis bellis præcla- contra Flandros & Friſios, profectus eſt ſtipatus mul- nobilibus ad terram ſanctam pio zelo armis recupe- ndi. Sed ſepultus eſt Antiochiæ in templo D. Petro ſa- o. Gubernauit annis 27.

Comes quartus decim⁹ Theodoricus ſeptimus, prin- 14. ps clarus, ob fortitudinem terrori omnibus. Vxorem abuit Alijtam ex Cliuia quæ peperit illi filiam, Ada omine, quæ pòſt ſucceſſit. Friſios, etſi furere videren- r, compeſcuit, Flandros rebelles ſuperauit: Vltraie- inis fortiter ſe oppoſuit. XIII. annis prudenti conſilio æfuit. Obijt anno 1203. Egmondi ſine pompa ſepul- s.

Ada patri ſucceſſit in Comitatus Hollandici admi- 15. iſtratione quæ hæreditate illi obuenerat. Sed mater A- ta repugnantibus Statibus filia elocauit Comiti Lu- ouico Loonio, non recte. Sed mors nuptias ante- ertit. Sine liberis itaq; mortua vno duntaxat anno gu- ernauit. Deus animæ ipſius miſertus donet frui ſem- iternis gaudijs.

Gulielmus eius nominis primus Theodorici comitis 16.

 frater

frater germanus ſextus decimus Comes fuit. Comitis Ottonis filiã duxit domũ. Tres ex ea ſuſtulit filios, Florũ qui in adminiſtratione ſucceſſit. Ottonem Epiſcopũ Vltraiectinum & D Guilielmum. Adiurantibus Harlemẽſibus Damiate vrbe inexpugnabili potitus eſt Vnde illi Heroica inſignia ſua principis beneficio acceperũt. Viginti annos rexit Reynſpurgi viſitur eius ſepulcrum.

17. Florus quartus duxit vxorem filiam ducis Brabãtiæ, Machteltam nomine, ex qua tulit Guilielmum regem, & Florum manu robuſtum, Alytã Comitem dominam Hannoniæ, & Margaretam Heynebergã quæ huic ſucceſſit. Multis bellis geſtis à Comite Cleermõtano prodigioſè interfectus eſt, Corbij in Haſtildio, magno omnium dolore delatus Reynburgum apud patrem collocatur anno 1235. (alij 1204.) Duodecim annis cum laude præfuit.

Gulielmus ſecundus octauusdecimus Comes duxit

18 Filiã ducis Brũſvvigæ, ex qua tulit Florũ qui illi ſucceſſit. Electus fuit Rex Romanorũ, & Aquiſgranũ obſedit & expugnauit: ibi rex coronatus eſt. Friſios & Flandros fortiter ſuperauit: tandem tamen ad Hoochvvontium cladem accepit imprudens. Plus minus viginti annos gubernauit. Middelburgi conditus eſt.

19. Comes Florus 5. armis potens, Flandros vicit. Beatricem Flãdriæ comitis filiã vxorem duxit: ex qua tulit D. Ioannẽ, qui poſt eũ regnauit. Friſios vicit, & in officio continuit. Quinq; enim clauſtra munitiſſima in finib' illorũ exſtrui fecit. A Gerardo Velſeo cæſus eſt, & Reynſburgum ſepeliendi cauſſa delatus. duobus & quadraginta annis ius dixit.

Ioãnes eius nominis primus Flori filius, viceſim' co-

20. mes Eduardi Regi filiã duxit domũ, ex qua nullos liberos tulit. Cũ Friſijs frequẽter bellũ geſſit, & de quibus ſæpè triumphauit. Vltraiectinũ epiſcopum vicit. Harlemi mortuus an. 1300 Quattuor dũtaxat annis gubernauit. Reynſburgi apud patrem ſepultus.

21. Ioannes Hannonius, eius nominis ſecundus filius Alitæ ſororis Regis Guilielmi. Comes Lutſenburgenſis filiam

iam ſuã Philippam vxorẽ dedit: ex qua tulit filios magni nominis Guilielmũ Comitẽ Hollandiæ & Ioãnem Comitem Boloijs qui cum Flandris bellum geſſit, quos Guilelmns tandẽ ſuperauit. Hinc mortuus eſt, ſepultus Valencænis. Quinq; annis Hollandiam adminiſtrauit.

Guilielmus tertius Ioannam Valeſiam Gallorũ regis 22.
ſororem duxit: quę peperit Guilielmum, qui patri in comitatu ſucceſſit. Margaretã Romanorũ imperatricem, Philippam Angliæ Reginam, & Ioannã dominã Comitem Gulick. Flandros ſubiugauit. Harlemi epulum inſtituit .i. Comitia fecit, perpetuis octo diebus, comitatus t. Comitibus, centũ Baronibus, & mille equitibus iu is Cęſaris vicẽ gerebat in multorum Dominorum lit ne. Poſt annum 32. quo regnauit animã depoſuit, Valencenis ſepultus.

Guilielmus quartus, patri ſucceſſit. Vxorem habuit 23.
Ioannam filiam Ioãnis ducis Brabãtiæ ex qua nullos liberos ſuſtulit. Ter contra Ethnicos profectus eſt. Tertio redis Coloniæ aulã habuit. Electores ſacri imperij, imperium offerebãt, Vltraiectũ obſedit & vicit. In Friſia cęſus ad Stueueram occubuit poſtquam 9. annis rexiſſet, & Valencenſis ſepultus eſt

Guilielmo comiti ſucceſſit ſoror Margereta impera- 24.
trix vxor Ludouici imperatoris, cui duos peperit filios, Guielmũ comitẽ quẽ demẽtem comitẽ vocabãt & Albertus dictus. Quo tempore orta eſt factio magna, vtrinq; ſtrages data, filius aduerſus matrẽ belligerabat, Mea ſanguinis colorem imbiberat Guilielmus Hollãdiam & Zelandiam obtinuit, ipſa in Hannoniã conceſſit. An. 1351. Mortua Valencenam delata.

Guilielmus quintus Bauarus, aſſentiẽte matre vt pax
& tranquillitas redderẽtur Hollãdiæ & Zelãdiæ præfe- 25.
ctus eſt. & matre vita defũcta, Hannoniæ Ducis Lancaſtrij filiũ duxit, ſed ſine liberis mortua eſt. In multis oppidis clamabat, (Hoeſden is my.) An. 1358. cæſus eſt, tameſi diligenter cuſtodiretur quòd eſſet mente captus; Imperauit annis vndeuiginti, Valencenis ſepultus.

Dux Albertꝰ Bauarꝰ eius nom. primꝰ extincto fratre 25.
Co-

Comes Hollandiæ factus eſt & Hamoniæ: Duxit Margaretam filiam ducis Brigiæ, quę peperit Guil. (aſſeclam patri) & Ducem Ioannē Leodienſem epiſcopum & Albertū immatura morte præreptum. Filias etiā quatuor quæ magnis viris nupſerunt. Friſcos domuit. Reliquit & Guil. nothum filium, primum Dominum Schagæ. Sex & quadraginta annis præfuit cum laude, & Hagæ Comitis ſepultus.

27. Dux Guilielmus viceſimus ſeptimus Comes fuit, duxit dominā Margaretam Burgundicam, diuitē matronam ducis Philippi Lehardi filiam: ex qua ſuſtulit Iacobam dominam. Acceſſit & illegitimus filius, primus dominus Haghenvbonde. Friſios & Arekelios vicit, Gaſperā, Hageſtenā habitas firma munimenta ſolo æquauit. Leodienſes etiam pugnando deiecit. Tredecim annis rexit. mortuus anno 1417. Valenceni ſepultus eſt.

28. Hinc Domina Iacoba comes facta eſt. Sed paterna hæreditate quietè frui non potuit. Dux enim Ioānes patruus ipſius bellis infeſtabat & Dux Philippus Burgundus armis etiam laceſſebat. Quatuor viris nupſit, ſed ſterilis vt apparet, hæredem non reliquit. Philippo itaque Duci cui hæreditario iure obueniebat, conceſſit. Sedecim annis adminiſtrauit. Teylingæ mortua, & Hagę Comitis ſepulta quemadmodum moriens præceperat.

29. Dux Philippus Burgundus eius nominis primus, Comes viceſimus nonus potēs armis & diues. Tres Regum filias duxit: ex Iſabella Portugalliæ regis filia, vxore vltima ſuſtulit Karolum, qui ei ſucceſſit, viribus valens. Lutetiam Pariſiorum vi occupauit. Gandauum & Brugas bello deuicit, vt ſupplices veniam orarēt. Dinātium vaſtauit & diripuit. Octo annis Hollandiam rexit vt dux (als RuWaert) Triginta quatuor vt Comes. Poſt Dygeoni ſepultus, princeps Nobilis & clarus.

MAR-

MARCHIONATVS ANTVVERPIEN-ſium initium.

Ex Goropio lib. 7. Greg. Turonenſ. lib. 3. cap. 3. & Adone Vienneſi.

MOrtuo Clodouęo primo Cochliarius Danorũ rex dicitur Belgicam ſiue Auſtraſiam claſſe inuaſiſſe, ac ingentibus prædis coactis dum ſpolijs 2. Germaniæ onuſtis reditum pararet ad Scaldim, qui infimus erat Auſtraſiæ limes, à Theodeberto Theodorici regis Orientalis Franciæ filio cum toto exercitu deletus eſt. Qua victoria Auſtraſianus in agro Antuerpiano potitus, anno 516. Marchionatum Antuerpienſium, id eſt limites illius præfecturam Vtiloni primario copiarum duci vnà cum ſorore ſua in matrimonium tradidit. Cæterùm huiuſmodi excurſiones non fuerunt diuturnæ ante Ludouici tempora. Sub ipſo verò repetitæ centum ferè annis durauerunt &c. Ex ſchedis Molani.

HADRIANI BAR-
LANDI RHETORIS LOVA-
NIENSIS PRINCIPVM HOL-
LANDIAE, ET EPISCOPORVM

inſignis eccleſiæ Traiecten-
ſis, res geſtæ,

SHCOLIA EIVSDEM BARLANDI.

D. HADRIANI CORDATI CANO-

nici Middelburgenſis in operis, aucto-
riſque commendationem.

Romanos proceres ſcriptor Tranquillus adumbrans
Magna immortales reddidit arte viros.
Non ſecus Hollandos comites Barlandus ab vmbris
Euocat ad lucem candidiore via
Tranquillo Italia, & Barlando Hollandia debet
Hic Batauos, Latios colligit ille duces.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

D)CTISSIMO D. IOANNI BOR- ʟLO DECANO SCANDENBVRGEN- ſi apud Verienſes Hadrianus Barlandus S. D.

De vita ſua & Scriptis.

CVpienti mihi humaniſſime Borſale, vitæ
meæ ſeriẽ chartis, ſeu fidis ſodalibus com-
mittere, in mentẽ venit p̃ter te, neminẽ a-
liũ eſſe magis idoneũ, apud quẽ id facerẽ.
Sũma enim mihi cõſuetudo, & familiari-
ta ecũ eſt peruetus. Itaq; vt ab ea incipiã ætate, qua no-
ſtr es pueri diſcẽdis literis admoueri ſolẽt. Annos na-
tu ndecim, à patre Gandauũ ablegatus, quadrienniũ
ib erpetuum doctiſſimo præceptori operã dedi, Petro
Sc o, viro lõge facũdiſſimo, & q̃ in oratorũ, ac poetarũ
ve rũ enarratione, ſuis tẽporibus fuerit ceſſurus nemi-
ni , vbi me animaduertiſſet incredibili litterarũ ſtu-
di p̃ter cęteros flagrare, cœpit ea diligẽtia inſtituere ac
d cere, vt nullũ interim boni pręceptoris officiũ pręter-
m erit. In cuius ædibus, ac ſchola maximo cum fructu,
ex tis quatuor annis, iuſſu parẽtis Louaniũ veni, Me
m rũ in hoc gymnaſio, dici nõ poteſt quantã ſtudiorũ
ia uram, ac vtiliſſimarum p̃ceptionũ, quas ab optimo
di ndi magiſtro perceperam, interitũ fecerim. Itaq; pe-
ri ic plane alterũ nobis quadrienniũ, ꝙ excluſis q̃ id ę-
ta mihi diſcebãtur, multo poterat melioribus impen-
di Quid multa? iam erã ætatis vigeſimũ annũ ingreſſus,
cũ ceptis liberaliũ artiũ ſtudij inſignibus, ad ea vix tã-
de reuertor, quæ coactus nõ modo intermiſeram diu,
ſe etiã abruperã, abieceramq;. Qua mihi credis animũ
læ tia velut exũdaſſe, primis illis diebus repetiti ſtudij,
qu ab ipſis pene crepundijs vnicè ſum delectatus, verũ
v maximũ, ita & breuiſſimũ fuit gaudiũ, quod ea ſtudio
rũ mutatio mihi pe̱perat. In his enim principijs, cũ cuol
ue , ac maiore cura legere cepiſsẽ veteres autores, qui
p ro mihi fuerãt guſtati, ibi ſum expertus, q̃̃ multa ſu-
p iore illo quadriẽnio, ꝙ puerilibus cõmentationibus
im ẽderã, excidiſsẽt. Quæ omnia, q̃̃tis poſtea laboribus,
vi lijs, ſudoribꝰ, ac valetudinis iactura recuperauerim,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

non licet eloqui. Porro his ita reuocatis, ex prudentum conſilio, & amicorum ſententia me contuli ad docendum, In quo munere, totum nouennium, aut plus eo, ita me geſſi, ita ſemper ſtudui ſatisfacere, vt & libenter me auditores mei audierint, & ex quotidianis meis enarrationibus, multum ſe quidã profeciſſe fateantur, q̃q̃ ego hic nihil mihi ſumo, aut arrogo. Dũ hæc aguntur dumq; inter puluerarios ſedeo ſcholaſticos, re ipſa repperi, nihil eſſe difficilius quàm alios bene inſtituere: quod certo ſcio nunquam facturos eos, qui duntaxat guſtatis aliquot neotericorum ſcriptis, veteres illos, omnis doctrinæ parentes, nũquam attigerint. Quorum non paucos cenſeo propemodum ediſcendos ei, qui volet eximium præſtare interpretem. Nemo hic mihi græculos, nemo ſatis Romanè loquentem prędicet, ingenium ſublime, ac omnifariam eruditum hominem volumus eum eſſe, qui poëtas, aut oratores antiquos ſuſcepe rit enarrandos. Vt ad me reuertar, in maximis docendi laboribus, etiam ſtilo exercendo, plurimum temporis impartiti ſumus Verti ſeptimo abhinc anno complures Aeſopi apologos. Scripſi adnotamenta in prouerbiales Verg. ſententias, Ea Parriſijs abhinc triennium ita corrupit, ac deprauauit quidam omnium litterarum rudis typographus, vt ſatius fuerit in ſcrinijs continere, quam ineptiſſimis librarijs temerè committere. Poſtea ſcripſi opuſculum de litteratis vrbis Ro. principibus. Scripſi ſcholia in ſelectiores Plinij epiſtolas. Scripſi compendium rhetorices, & hæc impreſſa ſunt, & euulgata, Quæ nondum edidimus, Commentarij in Auſonij tetraſticha. Varij in comœdias hic exhibitas prologi. Scholia in aliquot Prudentij carmina. Paraphraſes in totum ferme Valerium Max. Epiſtola vna prolixior, in malos calcographos, & hæc omnia iuuenis ſcripſi iuuenibus. Nunc autem peruectiori mihi, poſteaquam cupido inceſſit litteris mandandi res geſtas illuſtrium, ab Hollandiæ noſtræ principibus viſum eſt auſpicari, in quorum egregijs facinoribus commemorandis, fidei ſeruandæ tam anxie ſtudui, vt non vno libro conten-

tus,

ūs multas, ac varias etiam bibliothecas adierim, vbi de his rebus aliquid extaret. Non multo pòſt acceſſit Catalogus epiſcoporum Traiectenſium, ad quod libelli ſcribendum eo conſilio venimus, vt qui tanti viri digna rela geſſere, aliquando legerentur à pluribus. Ex vberrima enim hac doctorum hominum fruge nemo adhuc, quod ſciam, extitit, qui cultum orationis, velut itidiorem veſtē, his rebus adijcere ſit conatus. Hoc autem tempore mihi ſcribuntur facta inſignia Caroli Burgundi, quem principem conſtat ante Nantium occubuiſſe. Spero & hæc celſitudini tuæ futura non iniucunda, ubi in publicum exierint. Habes interim vir doctiſſime in quibus ſtudijs adoleſcentiæ florem conſumpſimus. Ea ſi tu probabis, nauatæ operæ me nunquā pœnitebit. Vale Louanij Præcidanijs ferijs trium Magorum.

GENEROSIS ADOLESCENTIBVS GEORGIO, ET PHILIPPO EGMVNdanis, & Maximiliano Iſelſteino Cognatis, Hadrianus Barlandus

S. D.

QVanquam non ſum neſcius clariſſimi iuuenes, vndiq; prodire tantum librorum inutilium, exortis etiam nuperrime qui linguarum ſtudium, ſine quo nulla diſciplina percipi poteſt, libris editis, conentur explodere. Tamen quum bene ſperarem à bono, & candido lectore me vigilijs quoque meis aliquid loci impetraturum, recognoui his diebus opuſculum quoddam meum de rebus geſtis Hollandiæ principum, quod opuſculum in lucem emiſſurus, vobis tribus dedicandum cenſui. Nam in Hollandia ijs maioribus eſtis prognati, quorum admirabili prudentia tot iam annos res Hollandica mirè floruit. Huc accedit, quod in hac floreutiſſima academia, me profitentem iam prope triēnium auditis, at ita auditis vt certis colligam argumentis, vos incredibili ſtudio teneri bonarum literarum. Accipite igitur Hollandi de rebus Hollandicis qualemcunque libellum meum, in quo prælia, & pugnas illuſtrium principum, non vitia narrauimus, ne quid interim turpitudinis conbiberet veſtra tenerior ætas. Valete Loua. XII. Calend. Maias.

 HADRIA-

HADRIANVS BARLANDVS GVILIELMO ZAGARO CIRIACINAE iuuentutis moderatori S. D. P.

De ratione ſtudij.

SIgnificaſti mihi proximis literis tuis Henricum qui apud vos triennium docuit iuuẽtutem, iſthinc migraſſe, teq; in eius locum à magiſtratu ſurrogatũ, quod vbi legi dictu mirũ eſt quanto ſim perfuſus gaudio atq; voluptate. Itaq; nunc tibi gratulor, gratulor iuuentuti Ciriacinæ, gratulor ciuibus Guilielme, Tibi quod eam ſis nactus conditionem, per quam quaſi gradum breui (vti ſpero) ſis altius aſcenſurus, Iuuentuti verò quod te ſit nacta præceptorẽ qui morum ſanctitati & grauitati (quæ duo in magiſtro deſiderat Fabius) ſummam coniũxeris doctrinam, non modo philoſophiæ, ſed etiam politiorum literarum, quas qui non dedicerunt haud ſatis exculti doctrina putantur Contra qui perceperunt docti habẽtur, & ciuibus, aulicis, principibus, regibus, ac ſummis etiã pontificibus ſunt admirationi. Quod veriſſimũ eſſe vnus Cicero (vt alios interim taceam) abunde docere poteſt. Is enim per ſe cognitus nulla commẽdatione maiorum propter excellẽs ingenium: atq; diuinã & ſingularẽ eloquentiam per omnes fere dignitatum gradus Romæ ad ſummũ imperium elatus eſt, eo tempore quo populum ingens propter Catilinæ facinoriſſimi hominis coniurationem triſticia inuaſerat. Credebant enim neminem neq; melius neq; citius vi dicendi tantũ malum ab vrbe depulſurum quã Ciceronẽ. Sed omiſſo Cicerone, gratulo tandem ciuibus etiã iſtis quod latinè tã impensè eruditum habẽt vrum, cui liberos ſuos tradere inſtituẽdos poſſint, ſine vlla grauiore impẽſa, ſine cura, ſine moleſtia: Tu igitur da operam vt Zelandiæ meæ immo tuæ iuuentutem bene diligenterq; inſtituas non in literis ſolum: verum etiam in bonis moribus ſine quibus litteras male atque infeliciter diſci putauit Quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Quintilianus,qui vt optimus rhetor,ita etiã doctor fuit
ueritiæ optimus. De prælegẽdis autoribus nihil opus
ſſe exiſtimo vt ad te iſta eruditione virũ pluribus ſcri-
ã. Verum vt arctius mihi Zelãdiæ noſtræ pubẽ deme-
ear, & pro meo in homines eloquẽtię ſtudioſos amore
aucis explicabo, quos initio ſtudij enarrãdos autores
enſeã: quanq̃ plures ante me clari viri de hac re literis
õnulla prodiderũt. Primus igitur locus debetur grãma
cis. Græcis & latinis: Inter græcos doctiſſimi quique
heodro Gazę primas tribuũt. Apud latinos multi qui-
ẽ de grãmatica ſcripſerunt. Inter quos minus video eſ-
t in precio veteres. Noſtris enim tẽporibus leguntur in
holis Neoterici, quorũ nonnulli: veterum (vt credo) v-
cõmentarijs diligenter admodũ de re grãmatica con-
ripſerũt, velut Aldus Manutius fœlicis memorię: & Io
nnes Deſpauterius viri rara doctrina & ſingulari facũ-
ia. Ex horũ doctiſſimis commentarijs præceptor non
mnino politioris expers literaturę facile poterit colli-
ere pauca & ea optima præcepta, quæ pueris tradat e-
iſcẽda. Nunquã enim probaui eos magiſtros qui incul
andis cõmentariorum latifundijs iuuentutẽ cõplures
nnos remorari ſolẽt ac detinere. Nuper etiã libellus q-
ã de cõſtructione octo partiũ orationis ex Anglia eſt
llatus primæ ætati vtiliſſimus. Qui omnibus hic doctis
a placuit, ita fuit vẽdibilis vt intra pauciſſimos mẽſes
is formulis excuſus ſit. Hũc nos hyeme ſuperiore diſci-
ulis aliquot pręlegimus nõ ſine magno illorum bono.
e idem vt facias non ſolũ hortor, verũ etiã obſecro &
quid apud te vel gratia vel auctoritate poſſũ ſine hoc
npetrẽ. Et hactenus quidẽ de grãmatica. Nunc venio
d poëtas, quorum lectionẽ equidẽ malo pueros auſpi-
ari primũ ab Apologis qui AEſopi nomine circũferun
ır. Sunt enim argumenti genere iucundi pueritiæ. &
acant obſcœnitate. Hos autem habemus à Guilielmo
oudano Hollando latinè atq; eleganter traductos. Ta-
o eos quos ego virenti adhuc & florida ætate magis
xercendi ſtili q̃ oſtẽtandi ingenij gratia expolire olim
udui. In quibus legendis nolim pueros male tempus
ollocare, neq; enim mihi nunc placẽt, neq; tunc placue

ſunt: cum eos magis impellentibus amicis quam aucu-pandæ famæ gratia publicaui. Perceptis Apologis Terẽ-tius mihi videtur vtiliſſimus: eſt enim vbiq; purus: tum ipſo dicendi charactere ad quotidianum ſermonem quàm proxime accedit, & poteſt delectatione aliqua al-licere lectorem vt ait Cicero, & cum ſit eorum qui co-mœdias reliquerunt facile caſtiſſimus, nihil verendum eſt ne iuuenibus morum aliquam ſcabiem affricet. Id quod in Plautinis fabulis citius euenerit, quas attingere omnino pueros nolim, aut certe non introſpicere ſtu-dioſius. Nam Plautus & fœda recẽſet & obſoleto vtitur dicendi genere quod me quidem nunquam magnope-re cepit. Poſt Terentium, proximum locum video ab omnibus Vergilio datum, eſt enim latinorum poëtarũ & optimus & caſtiſſimus. Quare hunc ſcriptorem ſan-ctiſſimi etiam viri Hieronymus & Auguſtinus olim nõ modo euoluiſſe: ſed etiam edidiciſſe traduntur. Huic ſi quis pietatis amore, Prudentium ac Baptiſtam Mantua-num putet addendos, equidem non reclamo qui Chri-ſtianus & viuifici lauacri myſterijs initiatus Chriſtia-nos poëtas non modo non contemno: ſed etiam vehe-menter admiror, fuiſſe enim vterq; videtur peracri in-genio & doctrina eximia. Vergilio ſuccedat Horatius, quem præcipuè legendum in epiſtolis cenſeo, Odas de-lectas eſſe velim. Iuuenalem & Martialem qui prælegũt ſimileſque poëtas qui ſuos mores faſſi, argumenta fœ-dis puerorum amoribus inquinauerunt, id mihi agere videntur quod ille qui veſti cuiuſpiam vt conburatur ardentem admouet facem. Perlectis atq; enarratis his poëtis ad Ciceronem traducendi ſunt pueri, quem in-primis legendum vel ediſcendum potius puto. Nam & & viuo gurgite exundat (vt ait Quintilianus) & vbique præ ſe fert fœliciſſimam facilitatem, & per varias elo-quentiæ partes euagatus eſt. Poſt Ciceronis fluuios gu-ſtent ex. C. Iulij Cæſaris commentarijs in quibus lenis eſt & æquabiliter fluens oratio, & mira etiam latini ſer monis caſtitas. Saluſtius etiam nõ fuerit inutilis, quam-quam eſt in nouandis verbis (vt ſatatũ in Catilina dixit

pro

pro fatali) paulò occupatior quàm oporteat eſſe Romanum hominem, Huic prætulit Liuium Quintilianus à quo diſſentio, non quod negem grauiſſimum autorem eſſe Liuium: ſed quia laborat obſcuritatis (quæ plærumque iuuenes auertere, & deſertores ſtudiorum efficere ſolet) vitio, atq; ob id prouectiori eſt relinquendus ætati. Non ſunt etiam negligendi epiſtolarum autores: inter quos poſt Ciceronem & Plinium Secundum præcipue laudatur ab omnibus Philelphus, qui hoc ſcribendi genus non videtur mihi aggreſſus infœliciter. Sunt & Lauren. Val. commentarij quos ille de latini ſermonis elegantia reliquit, diligenter euoluendi: multum enim adiuuare poterunt eloquentiæ cādidatum. Et hos quidem authores ad latinæ linguæ cognitionem ſatis eſſe puto. Sed fortaſſe dices mirari te ꝙ nullam Apulei mentionē fecimus: Soles enim huius ſcriptoris lectione plurimū delectari, ſicq; auide in manum arripere quaſi (quod de ſuis ſtudijs apud Ciceronem dixit Cato) diuturnam ſitim explere cupiens: & elegantem eum & copioſum dicere. Non nego copioſum eſſe Apuleum: puto tamē indignum qui aut à viris deo dicatis contrectetur: aut in puerorum ſcholis legatur. Nam propter argumenti obſcœnitatem mihi ſemper viſus eſt moribus peſtilens autor. Dicerem etiam literis niſi magiſtellos quoſdam vererer, quibus vſq; adeo dicendi genus affectatum cordi eſſe videtur, vt magis Apuleum quam Ciceronem principem in omni facundia eminentiſſimum exprimere ſtudeant. Hoc vitio etiam quidam hodie magni nominis viri laborant qui dum (vt Fabius ait) cōmunem loquendi morem reformidant, ducti ſpecie nitoris turgidum & inflatum genus dicendi amplectuntur, & dum nouis aut nimium antiquis longaq; annorum ſerie deſitis vocabulis eruditionem oſtentare nituntur: offendunt, & ridiculi fiunt ijs qui acriori ſunt iudicio, ac iuxta parœmiam emunctæ naris. Hic dicit mihi rurſum aliquis, omnes hos poëtas quos ſuaſi non eſſe pueris attingendos: olim ſtudioſiſſime legiſſe ſanctos viros ac ſummos etiam Theologos. Credo, & res ipſa indicat neminem

 minem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

minem fere veterum Theologorum poeticam neſciuiſ-
ſe. Sed in illis hominibus natu iam grandioribus non e-
rat id periculi timendum quod in pueris: qui nouerunt
deſcripta minus horrere vitia & turpium rerum conten
tione minus etiam amare honeſta. Priuſquam igitur
ad poëtas de quibus loquuti ſumus audiendos pueri ve-
niant, carminis legem ac formas omnes teneant o-
portet, ſic enim facilius verſum emendare poterunt ſi
mendoſus ſit, & minus etiam cenſorem metuent inter
legendum. Hanc artem quam grammatici Verſificato-
riam dicunt ſæpenumero admirari ſoleo in Louanien-
ſium ſcholis non ſolum non doceri ſed omnino etiam
negligi: ac pene pro ſomnijs & nugaciſſimis nugis con-
temni: cum ſit ad recte pronunciandũ in vtraq; oratio-
ne cum primis neceſſaria. Diſputandi, Scribendi ac di-
ctandi etiam cõſuetudo exercitatioq; adſint. Hæc enim
tria & intelligendi prudentiam acuunt & memoriam
confirmant & loquendi celeritatem incitant, & multa
quoq; diſputando diſcimus & quæ ſic diſcimus, multo
firmius retinemus, & M. Tullium (vt de alijs nihil dicã)
ſcribendi dicendique exercitatio magna ex parte quan-
tus eſt fecerunt. Ad hunc modum in literis inſtituti a-
doleſcentes deducendi mihi videntur ad perdiſcendam
dialecticam qua percepta veniant ad alia paratiores: a-
perit enim viam ad omne doctrinarum genus. Et huius
philoſophiæ partis prima rudimenta ex quo, quęſo, au-
tore commodius aut celerius quã ex Io Cæſario aut Tra
pezũtio didicerint? Sed & hic opus eſt interprete docto:
Sic inſtructi ac philoſophiæ iniciati diſcipuli tui, omni
ſtudio ac diligentia curabis vt à parentibus Louanium
aut aliò mittantur vbi Ariſtotelis Philoſophorum prin-
cipis interpretes audiant, quos niſi audierint, nunquam
aut non niſi magnis ſudoribus aſſiduiſq; vigilijs ſibi pa-
rabunt iuris vtriuſque ſcientiam, nec medicus vnquam
erit bonus niſi phyſices arcana perueſtigauerit: quæ
poſt dialecticam tradenda eſt. nec Theologiæ abdita
penetrabit qui dialecticam non calluerit. Vnde mira-
ri ſoleo pleroſque adoleſcentes qui ex ſcholis, quas
parti-

particulares vocant, huc euntes vix ſalutatis gymnaſiorum (quæ pedagogia hic vocantur) liminibus, vix etiam bene intellectis tribus grammaticorum canonibus duci ſe immo verius ſeduci patiuntur ad iureconſultorum ſcholas vbi numerum tantum augeant. Interim tota via totoue cœlo (quod aiunt) errantes dum ſe miſeri ignorata dialectica credunt ſcientiam iuris aſſequuturos. Quod ſi fieri poſſe exiſtimaſſent maiores noſtri, nũquam in publicis academijs conſtituiſſent publicos Ariſtotelicæ philoſophiæ interpretes. Huc accedit quod eorum quidam cauerunt ne quis Iureconſultorum aut Theologorum ſcholas adeat niſi prius dialecticæ interpretes audierit. Qui ſunt hoc tempore Louanij & vt audio in inclyta quoq; Paryſiorum Lutecia, ſumma tum modeſtia tum doctrina, ad quos audiendos ſi vt modo te hortatus ſum latinis literis inſtructos diſcipulos tuos maturè emiſeris, & tibi iucundam & illis rem vtilem facies, ſimulque videberis magis puerorum ſtudia: quam quod ex illis, ſi apud te manerent, prouenire poſſit lucellum amare. Quo quibuſdam hodie ludimagiſtris nihil eſt antiquius: vt qui hujus gratia ſolius complures annos iuuenes natu etiam grandes apud ſe detinent ad nominum & verborum declinationes, puerilia meditamenta conſeneſcentes. Habes inelegantem de inſtituenda pueritia epiſtolam meam quam tanquam hoſpitam recipies. Sed vt ſi ipſe veniſſem coram hęc tibi aperuiſſem: quod quidem eſſet factum niſi me peſtilentia: quam paſſim iſthic ſuperioribus diebus inualuiſſe audieram, deterruiſſet. Sic quoniam his literis meum de erudiendis pueris ad te iudicium profectum eſt, vtere quantum poteris: poteris autem quantum velis. Cum vero accepero te eo gaudere atq; delectari, tum & coram breui (vt ſpero) & dum aberis per epiſtolam tecum commentabor. Benè vale igitur mi Guilielme: tibi perſuade me tui eſſe amantiſſimum, ſed multo fore amantiorem ſi meo de prælegẽdis autoribus iudicio libere. Gerardus Nouiomagus te ſalutat, & doctrinæ tuæ ſtudioſus, perinde ac ſolet amat. Humaniſſimo Franciſco Zandico vrbi veſtræ à ſecretis dices meo Ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

rardiq; nomine plurimam ſalutem. Doctiſſimum Iaſonem de pratis, medicinę Licētiatum audio commigraſſe Goeſam: quod dolui vehementer: & gauiſus ſum vehementer, quod tua iucundiſſimi amici conſuetudine priuatus eſſes, & quod ego hominem qui me effuſiſſime diligit, tum fauet impenſiſſimè: patriæ meæ viciniorem haberem. Iterum Vale Louanij.

CARMEN BARLANDI EXTEMporale ad Guilielmum Za. vt amici epiſtolam dono miſſam læta fronte excipiat.

MI Guilielme vagæ moderator magne iuuentæ
Gloria Cyriaci mi Guilielme freti.
Exiguum magni lætus cape munus amici
Atq; Apinis pateat bibliotheca meis.
In qua multa legis magnorum carmina vatum
Quotidie, & ludis ſæpius ipſe aliquid.
Quod mirata cohors omnis facunda ſororum,
Laude nouem extollit, quodq; Minerua probat.

CATALO.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

CATALOGVS NOMINA COMITVM Hollandiæ, eorumq; capita indicans.

DE Thodorico primo Hollandiæ Comite	Caput 1
De Theodorico 2.	c. 2
De Arnulpho Com.	c. 3
D Theodorico	c. 4
D Theodorico 4.	c. 5
D Florentio Comite	c. 6
D Gertrude	c. 7
D Roberto	c. 8
D Godefrido	c. 9
D Theodorico 5.	c. 10
D Florentio 2.	c. 11
D Theodorico 6.	c. 12
D Florentio 3.	c. 13
D Theodorico 7.	c. 14
D Ada	c. 15
D Guilielmo Theodorici 7. fratre	c. 16
D Florentio 4.	c. 17
D Guilielmo 2.	c. 18
D Florentio 5.	c. 19
D Ioanne 1.	c. 20
D Ioanne 2.	c. 21
D Guilielmo 3.	c. 22
D Guilielmo 4:	c. 23
D Margareta	c. 24
D Guilielmo quinto	c. 25
D Adelberto	c. 26
D Guilielmo ſexto	c. 27
D Iacoba	c. 28
D philippo Comite	c. 29
D Carolo philippi filio	c. 30
D Maria Caroli filia	ca. 31
D Maximiliano Auſtrīo Imperatore	c. 32
D Philippi Maximiliani filio	c. 33

HADRIANI BARLANDI HOLlandiæ Comitum Libellus.

De Theodorico primo Hollandiæ Comite.

CAPVT I.

Ioannes Pon. octauus.

CAROLVS cognomento Caluus, Romanus Imperator, & Gallorum Rex, quum audiſſet Hollandiam imperatoriam terram à Danis, qui Traiectum incolebant, vi bellica fœdari, Ioannis octaui Pontifi. rogatu, principatum eius contulit Theodorico cuidam Troiani ſanguinis viro vt annales tradunt. Is confeſtim armata manu Hollandiam ingreſſus, Phryſios compeſcuit primum. Deinde cum inuidere cœpiſſent ij populi tam longam Theodorico cum finitimis pacem, eum prouincia eiecerunt, eiectus, confugit ad vnicum, & promptiſſimum ſubſidium Carolum Caluum Imperatorem, cuius iterum opera non ita multò pòſt in Hollandiam reductus, de ijs qui coniurationis autores fuerant, ſupplicium ſumere non diſtulit. Obijt mortem anno initi principatus quadrageſimo, relicta vxore Geua nobili fœmina, Peperit ei hæc, Theodoricum, qui paterni comitatus hæres poſtea fuit. Ambo, & Theodoricus, & Geua, ſepulti Egmondæ.

Theodoricus à Phryſijs Hollādia eiectus.

Theodoricus in Hollandiam reductus.

De Theodorico ſecundo. Caput II.

Monaſterium Egmondenſe inſtauratum.

Laus Menardi abbatis.

THeodoricus huius nominis ſecūdus qui in demortui patris locum factus eſt comes, iterum rebellantes Phryſios bis memorabili prǽlio deuicit. Egmōdenſe monaſterium crematum à Phryſijs ex lapide, inſtaurauit. Viſitur eadem domus hodie multo quā tunc erat opulentiore apparatu, debeturq; omnis hic ſplendor, & magnificentia ǽdificij, Menardo Mannio abbati, Qui vir ſanctimonia inſigni non modo collapſa vetuſtate maiorum opera reſtituit, verum etiam prope extinctum inter ſuos pietatis ſtudium reduxit. Theodoricus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ricus item comes fatalem obijt diem, anno gubernationis octogeſimo. Corpus eius ingenti hominum vtriuſque ſexus conuentu Egmondam delatum.

De Arnulpho Com. Caput III.

ARnulphus tertius Hollandiæ comes, Theodorico patri ſucceſſit. Hic princeps multa cum Phryſijs bella geſſit. Ad poſtremum cæſus ab iiſdem, in quodam Weſtfriſiæ agro non ſine maximo dolore ſuorum, à quibus & ipſe Egmondam exanimis deportatus, in maiorum conditorium reponitur.

De Theodorico tertio. Caput IV.

THeodoricus tertius huius nominis, defuncto patre Arnulpho, rexit Hollãdiam. Cuius principatu multis diebus fulſit in ea regione ſtella crinita, quam ſubſecutum eſt bellum Traiectenſe. In quo cæſis vtrinque multis haud obſcuri nominis principibus, captus etiam Adeboldus loci præſul abducitur in Hollandiam, ibi comitis iuſſu diu multumq; cuſtoditus manſit, cùm propoſitas ſibi conditiones abnuiſſet. Creditur eius belli præcipua cauſſa fuiſſe, quod Adeboldo inſtigante Phryſij rebellaſſent. Itaq; poſtea vt patris necem vlciſceretur Theodoricus incenſis villis, agriſq; late vaſtatis, omnem breui regionem ſuæ ditionis fecit cumq; bello victis Florentium iuniorem filium præfeciſſet ipſe victorem exercitum reduxit in Hollandiam, Hieroſolymam profectus vt dominicum ſepulchrum voto inviſeret, in reditu mortem obijt. Corpus eius Egmondæ illatum tumulo maiorum.

Stella crinita.

Bellũ Traiectenſe.

Adeboldus epiſcopus captus.

Peregrinatio Theodorici comitis

De Theodorico quarto. Caput V.

POſt defunctum patrẽ, Theodoricus quartus comes fuit, qui Leodij, quò ludorum gratia cum multis alijs variarum regionum Principibus venerat, homcidio perpetrato trepidus aufugit. Nec ſic quidẽ tutus. Nã alij principes, qui cædem nobilis viri cupiebant vindicare, cum ingenti armatorum manu fugientẽ vſq; in Hollãdiam ſunt inſequuti Dordraci, quam vrbem proditione occu-

Ludi Leodienſes.

Fuga Theodorici principis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Proditio Dordraci occupauerant, cruento certamine dimicatum, occiſis vna nocte quadringentis nobilibus. Defunctus ea pugna Theodoricus, mane poſt ſolis ortum, quum animo ſatis ocioſo foris deambularet, telo in femore ictus ab hoſtibus, qui nocte ſuperiore aufugerant, biduo tantum ſuperuixit.

De Florentino comite Caput VI.

CVm Theodoricus ſine prole deceſſiſſet, frater eius Florentius ex Phryſia in Hollandiã accerſitus, reipublicę gubernacula ſuſcepit, Huius ſucceſſibus externi principes aliquot, Archiepiſcopus Colonienſis. *Comes Louanienſis.* Antiſtes Leodinus & Lambertus comes Louanienſis inuidentes, contraxerunt exercitum, quo nouum comitem principatu deturbarent, quod vbi ad Florentium permanaſſet, ſtatim ex conſilio ſenis cuiuſdam, quà hoſtem venturum credebat, *Inſidiæ.* factas clam noctu ingentes foueas, vt qui intendebatur dolus procederet, fœno & ſtramine operuit, in quas egreſſi hoſtes cum incidiſſent, adfuit ſtatim Florentius, qui magna prius edita cæde, multos abduxit captiuos, inter quos erat comes Louanienſis, quem poſtea grandi pecunia redemptum dimiſit incolumem. *Victoria Comitis.* Hæc victoria comitis tãtum abfuit, vt Archiepiſcopum Colonienſem deterruerit, vt non multis inde annis interiectis, cum numeroſo exercitu in Hollandiam ſit reuerſus, cui effuſius omnia vaſtanti, occurrens cum non pœnitenda ſuorum manu Florentius, leui pugna hoſtẽ fudit. *Victus Archiepiſcopus Colonienſis.* Multi in eo prelio cecidêre, reliqui capti, qui ætate aut alia re impediti fugere non potuerunt. Fuit annus ille quo Florentius eam victoriam adeptus eſt, humanæ ſalutis ſecundus & ſexageſimus ſupra milleſimum. *Vbi Interemptus Florentius comes.* Habent annales hunc eundem principem non multo poſt ſuperatum Archiepiſcopum, ſub arbore quadam currendo, an pugnando dubium eſt, defeſſum ſediſſe, ibique interemptum ab his, qui ſuperiori prælio fugerant.

De Gertrude. Caput VII.

MOrtuo Florentio præfuit Gertrudis vxor eius,qua gubernante, non inuenio vſquam bellatum. Hæc vita deceſſit, edita iam ex duobus maritis numeroſa prole.

De Roberto Caput VIII.

Robertus ſecundus Gertrudis maritus, Theodorici præuigni ſui, nec dum maturi gubernaculis, tutor naſcitur remp. ſumma integritate continentiaque rexit. Pulſus tandem à Godefrido Lothoringiæ duce,qui Traiectenſis antiſtitis opibus fretus Hollandiam per vim occupauit.

De Godefrido Caput IX.

Godefridus cum iam videret omnia ſibi ad animi ſententiam ſuccedere, factis multo elatior, bellum Phryſijs intulit,quibus deuictis reuerſus in Hollandiam ſubſedit Alcmariæ, nouem interim hebdomades à Phryſijs obſeſſus,implorauit opem Traiectenſis Antiſtitis qui repente ſuccurrens, multis milibus Phryſiorũ cæſis Alcmariam obſidione ſoluit. Poſtea idem Godefridus, qui gibboſus dictus(quod grandis ei pectore gibbus excreuerat)condidit oppidum Delfenſe, noſtris tẽporibus diuitijs & pietate multum inſigne. Tradunt quidem eum,cum forte ventrem exoneraret, grauiter vulneratum, paucis poſt diebus animam efflaſſe,luiſſeque hoc modo pœnas alieni per vim occupati imperij.

Alcmaria obſeſſa à Phryſijs.

Godefridus gibboſus conditor oppidi Delfenſis Laus eiuſdẽ oppidi.

De Theodorico quinto Caput X.

Godefrido igitur cæſo, redijt comitatus in familiã et ad verum hæredem Theodoricum huius nominis quintum,qui adminiſtrationem adeptus, pro magno habuit negocio,recuperare patriam hæreditatẽ, cuius gratia Conrado Traiectenſium antiſtiti bellum inditum. Exercitus conflatus,qui cupiditate recuperãdæ hæreditatis per vim ademptæ, mirum dictu, quanta ſit alacritate, & impetu hoſtẽ aggreſſus, qua quidem re factum, vt territus antiſtes, ac veritus, ne illud malum plus

Bellũ indictum epiſcopo Traiectenſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Pax inter Epiſcopũ & Comitem.

plus nimio inualeſceret, deditionẽ fecerit. Itaq; pax facta, & quicquid antea vi, armiſq; Conradus Theodorico adhuc puero ademerat, redditum. Ortum interea nouũ à finitimis bellum Phryſijs nouo comiti rebellantibus, contra quos per cõcretas frigoribus aquas (iã enim brumæ tẽpus erat) profectus Theodoricus, modico negocio eorum aciẽ diſiecit, cæſis in eo certamine quatuor Phryſiorũ milibus. Tantũ abfuit, vt ea clade accepta quieuerint, vt eodem tẽpore contracto alio exercitu, eduxerint contra Theodoricum, qua rebellione vehementer commotus ille redijt. Eſtq; eo die atroci cõcurſu tanta Phryſiorum ſtrage pugnatum, vt nullius neq; ſexus, neq; ætatis reſpectus ſit habitus. Plures etiã villæ, atq; pagi incenſi. Stauria tribus hebdomadibus circumſeſſa, tandem his cõditionibus rebellionis veniam impetrauit, vt deditione facta certam pecuniæ quantitatem Theodorico daret. Hunc in modũ ſubactis Phryſijs pax compoſita, perpetuumq; obſequium Hollãdiæ comiti promiſſum. Hic Theodoricus vita defunctus eſt, cum præfuiſſet annis quinq; & viginti.

Bellum Phryſicũ.

Iterum cæſi Phryſij. Stauria.

De Florentino ſecundo. Caput XI.

Filius eius Florentius deinde imperat, vir excelſa ſtatura, craſſo corpore, pacis quam belli amantior. Egenos hic & pauperes (quod magnũ iuſticiæ opus eſt) aluit, ſtuduitq; toto principatu, omnibus prodeſſe, nocere nemini. Hoc modo viuendo omnes, qui ante eum fuêre comites virtute ac ſanctitate antecelluit, mortuus poſtquam annis duobus & viginti in ſumma pace & ocio Hollandiam rexerat.

Florenti9 pacis amator.

Florẽtius optimus princeps.

De Theodorico ſexto. Caput XII.

FVit inde comes Theodoricus ſuperioris Florentij filius, natu maior, qui ſubita defectione rebellantes Phryſios domuit, adq; obſequium retraxit, ſed non diu illi in officio manſerunt. Nam paulò pòſt Florentio nigro, quem in Theodoricum fratrẽ animo infenſo eſſe nõ ignorabant, ſocia arma iungentes, hoſtiliter in agrum hollandicum incurſione facta, Alcmariam incẽderunt

exar

exarſiſſetq́; multò latius incendium, niſi repentè certior factus Theodoricus hoſtem retrò abire coegiſſet. Haud multò pòſt, cum allatum eſſet vxoris eius fratrẽ à Phryſijs captum, exercitũ à Traiectenſium antiſtite ſuperatũ, Traiectum profectus hoſtiliter eam vrbem circũſedit, eratq; omnifariã mox inſtrumẽtis oppugnaturus, niſi cum vniuerſo clero Heribert⁹ antiſtes, põtificio habitu, vrbe egreſſus, vt anathemate comitẽ notaret, militem compreſiſſet. Cõmentarij, quos ſequimur, tradunt ipsũ quoq; Theodoricũ ad antiſtitis pedes iacentẽ, ſuppliciter anathematis fulmẽ deprecatũ, Supplici ignotũ, vrbſque obſidione liberata. Huius Theodorici temporibus, Traiecti, neſcio quo caſu, ortũ incendium, cuius adeo flãma inualuit, vt pręcipua vrbis tẽpla, non pœnitendis adornata imaginibus, arſerint. Miraculi loco habitum, quod in tanta pulcherrimę vrbis conflagratione, ædem Saluatori dicatam ignis non attigit.

Alcmaria incenſa.

Obſidio Traiecti.

Traiecti ortum incendium.

Traiectũ vrbs pulcherrima.

De Florentio tertio. Caput XIII.

THeodoricus, cuius modò res geſtas perſtrinximus, filium reliquit Florẽtium, qui poſtea factus comes, matrimonio ſibi iunxit filiam regis Scotię, quam à Viboldio abbate Hæcmundenſi, viro multa ſanctitate prædito, in Hollãdiæ portum aduectam, incredibili apparatu, læticiaq; excepit. Hunc & Godefridum Traiectenſium antiſtitem, de Phryſiæ imperio contendentes, in gratiã reduxit Fredericus imperator, qui ſedandæ altercationis gratia id tẽporis in Hollandiã deſcenderat. Contigit paucis poſt menſibus, vt Florentio comite maioribus curis occupato, Phryſij in Hollandiæ agrum egreſſi, Alcmariam iterum incenderint, qua re cõmotus Florentius, educto exercitu, cum Phryſiorum gente conflixit, victi Phryſij, non paucis argenti modijs pacem redemerunt. Eſt deinde Florentius, cũ pleriſq; alijs illuſtribus viris Hieroſolymam profectus, quibus omnibus cum vna eſſet ſuſceptæ peregrinationis ratio, vt Saracenos, qui terram ſanctã inuaſerant, diuino freti auxilio,

Filia regis Scotiæ data Florentio Comiti.

Viboldus abbas Hæcmunderſis.

Fredericꝰ Imperator venit in Hollandiam.

Alcmaria iterum incenſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

eijcerent, bis cum ea gente dimicauerunt, ac primo prælio interfectorum armis adiuti, altero ita fœdè hoſtem afflixerunt, vt in ea pugna vndecim Saracenorum milia ceciderint. Spolia ampla relata. Tamq; ſingularis victoriæ auctori deo actæ gratiæ, Si ſatis diligenter, & integra veritate compoſiti annales. Perijt Florentius in Anthiochia.

Saracenorũ cædes

Florẽtius in Antiochia mortuus.

De Theodorico ſeptimo Caput XIIII.

THeodoricus ſeptimus, patri Florentio in Anthiochia defuncto, ſurrogatur, qui comitatum adeptus cum Guilielmo fratre ſuo, in Zelandia ſatis atrociter conflixit. Verum non multo poſt Balduinus Traiectenſium antiſtes, & Theodoricus archidiaconus, concordiæ autores fuêre, hac conditione, vt Guilielmus Theodorico maiori natu, comitatum Hollandiæ cedens, in Phryſia orientali rempublicam adminiſtraret, & quotannis ex Gheerulitenſi teloneo, trecentarum librarum (vt vocant) reditum acciperet. Deſijt poſtea in humanis agere Balduinus antiſtes, à cuius obitu Theodoric⁹ Hollandiæ comes, inde ſedis Traiectinę (de qua electis duobus contendebatur) factus eſt tutor, cui ſumma fide res eccleſiæ curare nitenti, obſtitit Geldriæ conſilium, eſtq; ob id cum ea gente dimicatum. Poſtquam hic motus reſedit, comes Theodoricus cum exercitu Brabantiam ingreſſus, Buſcumducis vi cepit, eratque nobiles inde viros aliquot in Hollandiam abducturus, niſi ſubitus Lothoringiæ ducis aduentus omnia mutaſſet. Nam cæſis illic in magno numero Hollandis, dux ipſe captus, non potuit prius in ſuum comitatum redire, quàm omne damnum, quod Buſcoducenſibus intulerat, æqua æſtimatione perſoluiſſet. Idem quum annos tredecim rexiſſet, & morbo graui non longe, à Dordraco premeretur, multum angebatur Guilielmi fratris abſentia, quem Adæ filiæ adoleſcentulæ admodum, & immatura adhuc ætate, ad imperandum relinquere tutorem cupiebat, hisque implicitus curis moritur, omnibus magnũ ſui deſiderium relinquens.

Mors Balduini Traiectẽſis epiſcopi.

Pugnatũ cum Geldrijs, Captũ Buſcũducis.

Ada filia Theodõrici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De Ada. Caput XV.

ADa ſuperioris Theodorici filia, mortuo patre, nupſit illuſtri viro Ludouico comiti Loſſenſi, cui cum tantum coniugium à finitimis quibuſdam principibus inuideretur, magni bellorum motus in Hollandia orti, vix tandem poſt multam cædem reſederunt.

De Guilielmo Theodorici ſeptimi fratre.

ADæ neptis gubernationem Guilielmus orientalis Phryſiæ comes excepit, ab hoc inimicorum arces aliquot euerſæ. Incenſum à Traiectenſibus Dordracum huius principatu. Cauſam vaſtationis eius non inueni. Pax tandem inter Hollandos, & populum Traiectenſem ita compoſita eſt, vt comes Guilielmus, qui prius multo maiore incommodo Traiectenſes affecerat, mille talentum antiſtiti perſolueret. Hic, Molgtolini auunculi ſui, Schotorum regis, audita morte, per quam regnum lege ad ſe rediſſe putabat, claſſem contraxit, qua Scotiam ingreſſus, multa oppida expugnauit, ſed cum à Ludouico Loſcenſi comite, Hollandiam igni, ferroq; vaſtari accepiſſet, ne certum, & iam acquiſitum comitatum, pro incerto regno amitteret, domum reductis nauibus, Ludouicum adortus eſt, qui Hollandiæ agros latiſſimè populabatur. Obijt mortem hic Guilielmus anno initę apud Hollandos gubernationis vndevigeſimo, In Phryſia orientali ſexto & vigeſimo.

Dardracũ incenſum.

Guilielmi comitis in Scotiam profectiō.

Reditus Guilielmi in Hollandiam.

De Florentio quarto. Caput XVII.

FIlius eius Florentius huius nominis quartus fit inde comes, peritia dimicandi, nulli ſuperiorum principum ſecundus. Magnitudine rerum geſtarũ huius viri, accenſa Claræmontenſis comitis vxor, maritum monuit, vt ludos militares ex induſtria pararet, rata futurum vt Florentius ſtudio dimicandi cum ſuis accurreret. Conſtituitur certamini dies, ad quem diem cum & Florentius, cuius vnius gratia factus erat ille apparatus, veniſſet, læta mulier, conſcendit partem domus ſuperiorem, vt ex editiore feneſtra, dimicantem proſpectaret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Cædes Florentij Comitis. cuius virtutem ipſa cum ſubinde laudibus ferret, ſuſpicãs maritus adductum ſibi ante oculos thori inſidiatorem, contractis clam armatis in locum certaminis deſcendit, omniſq; rei ignarum Florentium obtruncat.

De Guilielmo ſecundo. Cap. XVIII.

Occiſo Florentio, Guilielmus filius eius nõdum maturus adminiſtrationi erat, ſex tãtum annos natus, tamen ei comitatus Hollandiæ ad puberem ętatem incolumis manſit, tutela parui Ottonis Traiectenſium antiſtitis. *Guilielm⁹ rex Romanorum electus.* Hic Guilielmus armorũ, quã auri multo ſtudioſior, imberbis adhuc, & vix dum annũ agens vigeſimũ, Romanorum Rex eligitur, cui inde Leodium, per antiſtitem loci conſanguineum ſuum perducto, vniuerſus clerus extra vrbem officij cauſa obuiam proceſſit. Eodem fere tempore apud Treuirenſium Archiepiſcopum pluribus diebus commoratus, redijt poſtea in Hollandiam, inſtituitq; non longe ab oppido Delfenſi concilium, ad quod Hollandi, Zelandique ſuas cauſas deferrent, Locus dicitur Haga comitis. *Conſilium in Haga Comitis.* Idẽ princeps nuncijs & literis certior factus Margaretam nigram, quæ per id tempus Flandriæ præerat, exercitum conflaſſe ad expugnandã, diripiendamq; Vualachriam, Zelandiæ inſulam, Florentium fratrem cum armata iuuentute eò miſit, vt Flandros ab iniuria arceret. Accidit forte, vt non longè à Middelburgo, nobili Zelandiæ emporio, duo exercit⁹ inter ſe concurrerint, fuit ea pugna Flandris tam cruẽta, vt latiſſime ſeſe in Middelburgenſem agrũ hoſtilis ſanguis effuderit, quod cũ Guilielmus rex audiuiſſet Flãdros memorabili clade affectos, nauigans è veſtigio in Zelãdiam, ſuppliciter accurrentibus Flandrorum reliquijs pro innata ſibi clementia veniam dedit. *Middelburgum emporiũ Zelãdiæ. Guilielmi clemẽtia.* Cumq; omnes detractis veſtibus nudos remiſiſſet, ne à tãta clade reuerſi, ludibrio ſuis eſſent, ex virentibus piſis ſubligacula ſibi feciſſe traduntur. In hunc modum ſuperatis Flãdris, Guilielmus ab Innocentio Pontifice maximo in Italiam accerſitus Ianuę Cæſarea accepit inſignia, Inde profectus in vlteriorem Almaniã, vbi per omnia oppida, pagos, & arces maximis eſt honorib⁹ cohoneſtatus, exi- *Innocentius Pont. max.*

lien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

lientibus vndiq; ad regis aduentum plurimis. Interea certior factus Phryſiorum rebellione turbari Hollandię oſtia, ingenti armatorum manu reuerſus cum hoſte bis conflixit, ſemel primo aduentu, eſtq; tunc regijs viribus Phryſiorum miles ſubactus. Item pòſt quinto calendas Februarias, cum omnia diuturnum gelu peruia feciſſet, Phryſiam iterum ingreſſus, ante initum prælium occiditur, nouem & viginti annis in publica adminiſtratione completis.

Guilielm⁹ Cæſar factus.

Pugnatū cum Phryſijs.

Guilielm⁹ in Phryſia cæſus.

De Florentio quinto. Caput XIX.

FLorentius huius nominis quintus, annum agēs ſeptimum decimum, vindicaturus patris Guilielmi cędē, Phryſijs bello indicto non multò pòſt cum ingētibus copijs deſcendit. Congreſſi tū prelio Phriſij plus octingentos è ſuis amiſere. Florētius, poſt aliquot annos iterum cum exercitu in Phryſiam reuerſus, proſperè pugnauit. Eodem tēpore, ſenis cuiuſdam inditio inuentum patris corpus, quod vſq; in eam diem interfectores eius occulerant, Middelburgū in Zelandiam deportandum curauit, ſepeliuitq; magnificentiſſimè in Pręmonſtratenſium fratrum monaſterio, quo non eſt hoc tempore ſtructura magnificentius aliud, in ditione Burgundica. Meruit hac re illuſtris princeps ſingularis in parentē pietatis laudem. Porro defunctus ſepulturæ munere, cū Flādris, qui mox ad ſubigendam Vualachriam adfuturi dicebantur, nauali prelio certare conſtituerat, ſed priuſquam educere in hoſtem potuit, interea adfuit Brabantiæ dux Ioannes, quo adnitente facta pax, quæ vt firmior eſſet Guidonis Flandriæ comitis filia Batrix nomine, Florentio in matrimonium data, ex qua cùm cepiſſet quatuor filios, tres in flore primo extincti ſunt. Multa in diuerſis Hollādiæ oppidis palatia, magnifico extruxit apparatu, & receſſus fecit amœniſſimos, in quibus nūc venationi operā daret, nūc inter formâ excellentes virgines delitiaretur. In re quoq; militari dimicādo, iaculandoq; ſe multū exercuit. Proditum eſt cum domi ordinatis rebus in Angliam traieciſſe, vt Schotorum gē-

Phryſij bello petiti.

Monaſteriū Præmonſtratenſium Middelburgi.

Vualacria Zelādiæ inſula.

Guido Comes Flandriæ.

Opera Florētij principis.

Florētius venationi deditus.

Florentij in Angliā traiectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

tem ſubigeret. Verum rebellione Flandrorũ reuocatus, mentem ad alia vertere coactus eſt, quæ omnia prętereo ſtudio inſtitutæ breuitatis. Extremo vitæ tempore magis contumeliæ cauſa, quam impulſu libidinis, corrupit vxorem Gerardi cuiuſdam Velſeni, quem ipſe prius ad ſummos honores prouexerat. Hoc factum eius cum intolerabile videretur, conſpiratum eſt in eum à multis Velſeno & Hermanno Verdeno corruptæ patre, conſpirationis principibus. Apprehenſus igitur Traiecti, cùm auditum eſſet in Hollandia contrahi exercitum, ad liberandum comitem duobus & viginti vulneribus à Velſeno confoditur. Velſenus poſtea captus, perpetrati ſceleris pœnas dedit.

Florẽtius xxij vulneribus confoſſus Traiecti.

De Ioanne primo. Caput XX.

INterfecto Florentio cùm puer adhuc abeſſet in Anglia, filius eius Ioannes diſcordia aliquandiu in Hollandia laboratum eſt, donec miſſi in Britãniam legati, comitis nuper cæſi hæredem reducerent, ſub cuius appulſum, omnis repente ſedatus motus. Hic Ioannes natu grandior, bis rebellantes Phryſios aggreſſus, magnis affecit cladibus. Hoc etiã principe Dordraci tumultuatum eſt. Deceſſit poſt exactum in adminiſtratione quadriennium. Eodem fere tempore vixiſſe dicitur in Hollandia gigas, Nicolaus nomine, cuius immanitas corporis omnibus fuit admirationi, excelſa ſtatura, homines ſub brachio excepiſſe traditur. Calceus eius quatuor excellẽti magnitudine hominum pedes facile capiebat, puerosque in ludum euntes, ita vaſtitate illa membrorũ territabat, vt niſi procul, & à tergo eum aſpicere non fuerint auſi. Hoc fortaſſe non ita facile ſibi fidem apud homines inueniet, quod fabulę propinquum videri poſſit. Sed cur minus æquo animo audiendum, quàm quod olim in Creta inſula repertum ſit humanum caput inſtar dolij, & in terra India vixerint homines tam inſigniter auriti, vt aures ad pedes defluerent.

Diſcordia laboratũ in Hollandia.

Gigas Nicolaus.

De Io-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De Ioanne ſecundo. Caput XXI.

CVm ſine liberis Ioannes huius nominis primus, fato deceſſiſſet, Hollandiæ comitatus ad Ioannem principem Hannoniæ deuoluitur. Hic fratrem ſuum, Guidonem Traiectenſium antiſtitem creatum, tan-o ſtudio defendit, vt ſemel profligatis, qui illum epiſcopatu deijcere conabantur, nulli deinde arma mouere int auſi. Per id tēpus eques armatus in cœlo viſus, qui adhortatus dicitur clara voce populum ad arma capeſ-enda: ſtetit & mare eodem temporis ſpacio innumera-bilibus coopertum nauibus, ad quod ſpectaculum, cum vndiq; ſeſe accolæ effudiſſent, repētè naues illæ omnes euanuêre. His tunc prodigijs præmonſtrata ſunt paulò pòſt apud Zelandos geſta bella. Flandrorum comes Guido Dapirus, ita enim ſcriptum inuenio, intra paucos menſes ter fruſtrà Ziriſeam obſedit, maxima ſuorum iactura. Vltimo ferè tempore quo Guilielmus Ioannis Hollandiæ principis filius, bellum hoc ad exitum perduxit, tantis vtrinq; viribus eſt in aciē deſcenſum, vt ad tria milia paſſuum, ſi veri ſunt commentarij quos ſequimur, exauditus ſit bellātium fremitus. Cæſa ſunt in eo certamine decem milia Flandrorum. Naues captæ in magno numero. Hac victoria filij Guilielmi audita, Ioannes comes multum lætatus paucis pòſt diebus vita deceſſit, ſepultus Valencenis, nobili Hannoniæ oppido.

Prodigia.

Ziriſea obſeſſa.

Flandrorū cædes.

Valēcenæ

De Guilielmo tertio. Caput XXII.

SVrrogatur in patris locum Guilielmus, qui cum eſſet vir pietate, & innocentia inſigni, Boni cognomentum meruit. Middelburgi apud Zelandos collegium canonicorum diui Petri ab eo inſtitutum reperio. Sub hoc tempus duobus maximis malis Hollandiam biennium laborauit, fame, & peſtilentia, hæc làtiſſimè vagata, ingentem hominum vim extinxit. Illa tam inualuerat, vt ſuper vetitos cibos inuenti ſint, qui fame adacti pecudum more naſcentia in campis gramina cōederint, Anno octauo & viceſimo ſupra milleſimum

Inſtitutio Collegij Canonicorum diui Petri Middelburgi.

Fame ac peſtilētia diu vexata Hollandia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Flandria. Gallo victi.

&trecenteſimum, Philippus gallorū rex, Guilielmi hui9 copijs adiutus, Flandorū exercitū fudit, fugauitq; . Eodē anno Guilielmus Phryſios claſſe adortus eſt. In Hannonia præfectum Suthollandiæ, qui ruſtici pinguiorem vaccam paſcuis abduxerat, & ſuam reliquerat, vltimo affecit ſupplicio. Tantus erat iuſtitię amator. Idem graui morbo laborans, cū adeſſe ſibi fatale tempus videret, accerſitum ad ſe iuuenem filium, hortatus eſt ad cultū veræ pietatis, precatus eundem, vt paci ſtuderet, neque clerum oneraret exactionibus. Hæc ille pauca locutus, haud multò pòſt animam efflauit. Ante hunc nullus vnquam comes magis reliquit ſui deſiderium.

Animaduerſio in eum qui vaccā abduxerat alienam.

De Guilielmo quarto. Caput XXIII.

Guilielmi expeditio in Saracenos.

GVilielmus, accepto à patre comitatu, ſtatim cum delecta armatorum manu in Hiſpaniam tranſgreſſus, vt regem aſſidua cum Turcis, Saracenisq; bella gerentem, auxilijs adiuuaret: pugnando, obiectandoq; ſe periculis, in tantam breui claritudinem euaſit, vt Hiſpanis æquè, ac militi ſuo gratiſſimus eſſet. Poſtea reuerſus in Hollandiā, Traiectum oppugnare adortus, nobiliū (quos apud ſe habebat) rogatu, ciuibus has breues, & duntaxat paucorum menſium pacis redimendæ conditiones dedit, vt nudatis plantis, adapertiſq; capitibus egreſſi quingenti, ad comitis pedes humiliter proſtrati, veniam poſcerent. Quod cum ita factū eſſet, mouit inde in Phryſios, vbi dum nimia cupiditate propagandi fines imperij incautius dimicat, occiditur.

Reditus Guilielmi in patriā.

Traiectenſes oppugnati quib⁹ & venia data ſupplicibus.

Guilielmus in Phryſia perijt.

De Margareta. Caput XXIV.

SVcceſſit huic ſoror Margareta, Ludouici Romanorū imperatoris coniunx, quæ exquiſitiſſimo apparatu in Hollandiam deſcendens, filio ſuo Guilielmo hac conditione tradidit eam gubernandam, vt quotannis ille matri certam pecuniæ quantitatem dependeret. Quæ Phryſij per id tempus habebant bona in Hollandia, vt fratris Guilielmi cædem vlciſceretur, Margareta publicè vendidit. Traiectenſibus aliquot menſium induciæ datæ. His rebus tranſactis, redijt in Bauariam Ludouici

Phryſiorū bona publicè vendita.

Traiectēſibus induciæ datæ.

douici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

uici coniunx. Nec interea Traiectenſes quieuerunt, acto induciarum tempore, præter omnium expectationem, cum exercitu Hollandiam ingreſſi. Sed hic tumultus ſtatim compreſſus. Poſthæc reuerſæ ex Bauaria matri Margaretæ Guilielmus comitatum reſtituit, quã rum mutationem excepit bellum, quod cum Traiectẽbus Hollandi feliciter geſsêre.

De Guilielmo quinto. Caput XXV.

Vilielmus, defuncta matre, iniuit Hollandiæ adminiſtrationem. Hic princeps Traiectenſium agros ingreſſus, omnia circa vrbem hoſtiliter populari ortus eſt. Quare irritatus antiſtes, cum ingenti exercitu haud multò pòſt ingreſſus Hollandiam, oppida duo pta incendit. Guilielmi huius principatu vrbis Herlenſis bona pars deflagrauit. Sed ne quidem ſatis contat, vnde tam ingens ſit ortum incendium. Guilielmus acto in principatu ſeptennio, incidit in Phreneſim, uo morbo implicitus, cum hominem etiam ſua manu ccidiſſet, vinctus in cuſtodiam datur.

Incurſio facta in agrum Traiectenſiũ.
Herlemi incendiũ.
Guilielmi morbus.

De Alberto. Caput XXVI.

Eſuſcitata deinde contentio, his, vt Phrenetici comitis vxor, alijs, vt Guilielmi ex vtroque parente frater Adelbertus ſuccederet, adnitentibus vicit, quod ram eſt, melior pars maiorem, & miſſi qui è veſtigio Aelbertum, qui tunc aberat in Bauaria, adirent, rogarẽtue, vt quando frater mentis compos eſſe deſijſſet, ipſe eſcenderet adminiſtraturus Rempub. Audita legatioe Adelbertus in Hollãdiam tranſgreſſus, à ſuis officioſſimè excipitur. Poſtea Delfenſes obſedit, iniuriam ſiillatam vindicaturus, nihil tamen hoſtile fecit, illis ve iam ſuppliciter petentibus, muri tamen diruti ſunt, ne einceps vnquã rebellarent. Egreſſus inde comes Ghelam, prædæ, & populationis omnia compleuit. Ab ea xpeditione, breui in Galliam ad Carolum regẽ eſt proctus. Autores quos ſequimur, non tradũt cauſam proctionis huius. Sunt & Phryſones ab eo ſæpius vexati. ræfuit Hollandiæ annis ſex & quadraginta, apud Haamcomitis magnificè ſepultus.

Miſſi qui Adelbertũ administrandi cauſa acceſſerunt.
Delfenſes obſeſſi.
Delfenſiũ diruti muri.
In Ghelriam eductus exercitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De Guilielmo ſexto. Caput XXV.

Guilielmus bis eduxit in Ghelros.

PAtri Adelberto Guilielmus filius ſubſtituitur, qui Ghelriam ſemel & iterum tumultuoſè ingreſſus, fœdè eam populatus eſt. Sed mutatis rebus, tantis hic fuit poſtea Raynaldi Gheldriæ ducis amicus, quantus antea fuerat hoſtis. Biennio pòſt Phryſones Hollandiæ agrum, vt ſæpè aliàs, hoſtiliter inuaſerunt, cuius vltionem iniuriæ Guilielmus maioribus curis tunc occupatus, in aliud tempus diſtulit. Hic idem conuentu indicto, ad quem multi Hollandiæ principes ſunt profecti, egit in eo de ſurroganda ſibi poſt mortem vnica filia, quòd cum omnibus placuiſſet, ſtatim confectæ ſunt ſuper ea re publicæ literæ. Eodem anno comes in morbū incidit, quo indies magis inualeſcente, accerſi iubet ſacerdotē cui de cōtractis tota vita noxijs, Chriſtiano ritu confiteretur. Poſt hæc ille cùm pauxillum temporis ſuperuixiſſet, fato eſt functus, anno ſuæ gubernationis tertio decimo.

Conuētus indictus.

De Iacoba. Caput XXVIII.

IAcoba poſt obitum patris gubernationi admota, cū audiuiſſet Ghorricum oppidum Hollandiæ, à Guilielmo Arcelenſi occupatum eſſe, iuſſit confeſtim eò cū expedita armatorum manu occurrere Vualranium Brerodorum principem, vt repentino ſuorum aduentu cōprimeretur ille tumultus. Eſt paulò pòſt intra muros atrociter dimicatum, cæſis vtrinq; ducibus. Oppido ſic recepto, venit Hagamcomitis Iacoba, nupſitq; Ioanni duci Brabantiæ, interea Ioannes Bauariæ dux, Iacobæ patruus, impetrato ab Imperatore comitatu, quem iure ſibi deberi credebat, quod Guilielmus frater nullam virilis ſtirpis prolem reliquerat, magnos tota Hollandia motus excitauit. Hinc bella inter eum, & neptem orta. Plures etiam vrbes hoc metu à Iacoba defecerunt, quæ compoſita poſtea pace Ioanni ſunt relictæ, inter quas fuit & Dordracum, vrbs hodie multum celebris. Manſit idem Ioannes per triennium Hollandicarum rerum tutor, quo temporis ſpacio plurima domi foriſq; geſta

Ghorici pugnatū intra muros.

Nuptiæ Iacobi in Haga Comitis.

Dordracū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

uæ catalogum tantum non perpetuam hiſtoriam ſcri-
enti mihi ſunt prætereunda. Inter Ioannem ducem
rabantiæ, & Iacobam coniugem eius, ortæ poſtea iræ
a magnę, vt breui ſit inde diuortium ſequutum. Varijs
iterea motibus agitata Hollandia, quæ poſt defunctū
auariæ principem & ſuum tutorem, ſpreta Iacoba, Io
nnem eius maritum comitē aſſumpſit. Hic breui pòſt,
im & Brabantiæ dux eſſet, credo delectatus Louanij
rabantiæ vrbis amœnitate, condidit ibi gymnaſiū,
quo liberales artes publicè docerentur. Cęterum hæc
hola ſucceſſu temporis multum creuit, præcipuè ac-
ſſione collegij in quo publicè tres linguæ docentur He
raica, Græca, Latina. Magnis impenſis inſtituit hoc
ollegium vir clariſſimus Hieronymus Buſlydius, præ-
oſitus Arienſis, Anno ſalutis humanæ, M. ccccc. xvij.
acoba extremo vitæ tempore cum poſt tot indeco-
connubia (nupſit enim Ioanne adhuc in humanis a-
ente pluribus maritis) nullam haberet prolem, Philip-
o Burgundiæ duci, materteræ ſuæ filio, comitatum
ollandiæ per manus tradidit.

Diuortiū inter Iacobã & Ioãnem ducē Brabãtiæ,

Quo tempore conditum Louanienſe gymnaſiū

Collegium triū linguarum à quo, & quando inſtitutum Louanij.

De Philippo Comite. Caput XXIX.

PHilippus accepto à nepte comitatu Hollandiæ, cùm
eſſet ob quaſdam res infenſo in regem Anglorum
nimo, Caliſiam in Flandrorum finibus ſitam vrbem,
nta armatorum manu obſediſſe dicitur, vt ſoli auri-
æ, qui bellica inſtrumenta, aliaq; ad militiam neceſſa-
a eò aduexerant, ſufficere potuerint ad vrbem expug-
andam. Cæterum, antequam Caliſia tentari cepta, ob
dio ſoluta eſt diſceſſu Gandauorum, & Brugenſium,
ro quorum ardore iraq; nimis pigrè Philippus omnia
aciebat. Idem princeps non multò pòſt in Haga comi-
s, primus aurei velleris habuit comitia. Filium ſuum,
ui Dauidi nomen, gementibus, atq; inuitis Traiecten-
bus, antiſtitem vrbis fecit. Hoc etiam adnitente Ludo
icus Dolphinus, Galliæ principatū eſt adeptus. Et Phi
ppus cum per hæc, aliaq; virtutis opera, quatuor. & tri

Caliſia obſeſſa.

Prima comitia velleris aurei.

Dauid epiſcopus Traiectenſium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Philippus Brugis moritur. ginta annis comes Hollandiæ fuiſſet, Brugis morbo graui affectus vita deceſſit.

De Carolo Philippi filio, Caput XXX.

HVic ſucceſſit filius Carolus, rerum geſtarum magnitudine patre ſuperior, & vt ille cõſilio prudentior, ita hic animo magnificentior, Qui cum eſſet Hollãdiæ comitatui inauguratus, non magno pòſt tempore ingenti conflato exercitu, in Leodinorum agrum profectus, ob coniectum in vincula Ludouicum Borboniũ antiſtitem perneceſſariũ ſuum, eorum vrbem acri bello expugnauit, expugnatam diripuit, direptamq; euertit. *Leodium expugnatũ & euerſum* Poſt Leodij excidium hic princeps militari virtute nullo ſuperiorum comitum inferior, alia multa bella geſſit mira celeritate ſemper atq; ardore, quo apud poſteros eſt conſequutus, vt Carolus iam non hominis, ſed bellicæ fortitudinis nomen habeatur. *Laus Caroli.* Apud Nantium quod extremo tempore obſidione cinxerat, tribus conſoſſus vulneribus perijt. *Carolus apud Nantium confoditur.* Quo duce extincto, in ipſo ætatis & rerum proſperè geſtarum flore, diuturnus apud omnes, totamq; Hollandiam luctus fuit, Sed nec principis ſui amantiſſimæ gentes, cædis nuntio fidem primum habuêre, quòd vt fortiſſimũ ducem, ſic inuictum crediderant

De Maria Caroli filia. Caput XXX.

MAriam Caroli (de quo modo loquuti ſumus) filiã vnicam, forma excellenti virginem, cùm nobiliſſimi principes Fridericus imperator & Ludouic' Gallorum rex certatim, hic Carolo, ille Maximiliano filio vxorem peterent, conuocati ſunt Louanium patriæ primores, qui auditis, quæ poſtulabantur, cenſuerunt ex patris Caroli voluntate, Maximiliano Friderici imperatoris filio, Mariam dãdam in matrimonium, quòd adeò iniquo animo tuliſſe Gallus dicitur, vt ſtatim omnibus quibus præerat Maria, bellum indixerit. *Gallus Mariæ bellũ indixit.* Per id tẽpus Atrebatum hoſtiliter adortus eſt, admiſſuſque in eam vrbem, cæſis primoribus, diripuit primum bona ciuium, deinde ſine diſcrimine etiam iuſſit occidi omnes, qui Mariæ fauerent. *Atrebatũ* Vaſtauit inde quicquid agri

oppi-

oppido circumiacet, in Hannonijs, Auennas vi captas incendit, miſſis Paryſios, ijs quibus ducibus incolæ reſtiterant, Ij poſtea non niſi ingenti pecunia ſeſe redemerunt. Eodem tempore cum Gallus & mari premeret, ab Hollandis Amſtelredamorum ductu proſperè pugnatum eſt, capta naui à Ianuenſibus, cuius magnitudinem noſtri homines admirabantur.

Auennæ captæ & incenſæ.

Nauis Ianuenſiū.

De Maximiliano Auſtrio Imperatore. Caput XXXII.

MAximilianus, Caroli ducis filia in matrimonium Gandaui recepta, factus Hollandiæ comes, ditionis ſuæ principes omnes literis, ac nuntijs hortatꝰ eſt ad bellum Gallo, qui vſq; in eam diem Mariç prouincias magnis cladibus affecerat, inferendum, arma ſecum induerent, ad quam expeditionem, cum non pauci nobiles viri opinione celerius aduenissent, in Morinenſem agrum egreſſus cum gallis acie cōflixit, Fuit ea pugna Gallorum ducibus infœlix, bona militum parte cæſa. Mouit inde Maximilianus in Tornacenſes, quos tam arcta cinxit obſidione, vt ſtatim petentes pacem ſeſe dediderint, recepti hac conditione, vt ſi vnquam alias Flādri rebellaſſent, publicarentur eorum reditus omnes, quos quotannis ex Flandrico agro recipiebant. Anno proximo in Hollandiā reuerſus Maximilianus, conſtituit vicecomitem alium eius prouinciæ cum ipſe rebus magis arduis implicitus, adeſſe non poſſet. Hæc tum ab eo adhuc comite geſta. Quæ poſtea geſſerit imperator, adeo multa ſunt, & varia, vt ſeperatim volumen requirat. Illud ſolum adijciam, huius morte principis, nihil accidere potuiſſe luctuoſius rebus humanis, Et vtinam ſui ſanguine huic ſucceſſorem inueniat orbis.

Gallus bellopetitus.

Maximiliani victoria.

Tornacenſos obſeſſi.

Vicecomes Hollādiæ relictus à Maximiliano.

Maximiliani mors

De Philippi Maximiliani filio. Caput XXXIII.

PHilippus per ętatem adminiſtrationi maturus, vltrò cedēte Maximiliano patre gubernacula Hollandiæ ſuſcepit. Noſtra memoria hic princeps magno peditum, & equitum globo ingreſſus Geldriam, vt eam terram olim à maioribus ſubactam repeteret, omnia terrore compleuit, pleraq; oppida perculſa metu, ad primum

Philippi aduentus in Gheldriam.

ſtatim

ſtatim potentiſſimi ducis aduētum ſeſe dedidêre. In his principijs videbatur breui Geldriam vniuerſam domiturus, niſi repentè mutatis (vt fieri ſolet) rebus, in Hiſpaniam profectus fuiſſet, vt Caſtellano regno inauguraretur. Fuit ea Philippo, maximè pacata, magnificaq; profectio, vt altera illa nobis planè nō triſtis ſolum, verum etiam luctuoſa. Nam tunc in Hiſpanijs deceſſit adhuc iuuenis, & ampliſſimis imperijs deſtinatus.

Philippus in Hiſpaniam bis profectus. Eiuſdem obitus in Hiſpaniā.

Ad Carolum illuſtriſſimum Romanorum, & Hiſpaniarum regem Philippi filium.

PErduximus, iuuante deo, Catalogum Hollandiæ principum, ad celſitudinem tuam illuſtriſſime Carole, de qua iampridem tui ciues nihil expectant mediocre. Omnibus certiſſima ſpes eſt, te aliquando magnum illum Philippum pietate, Carolum (qui ob rerum geſtarum magnitudinem bellator à quibuſdam dictus, & quem tu nomine refers) bellica virtute, auum Maximilianum clementia, Philippum patrem comitate, facilitateq; ſuperaturum. In hanc autem ampliſſimam ſpem tui amantiſſimos, tuiſq; obſequijs impenſiſſimè deditos ciues adduxit, cum naturæ tuæ bonitas, tum exacta ſub incorruptiſſimis magiſtris pueritia tua, ex qua iam egreſſus, maiorum tuorum indolem apertè repræſentas. Bis igitur beatus futurus, quiſquis erit ille, qui te ſenem quem ego nunc iuuenem alloquar, à rebus geſtis laudabit, efferet à pietate in diuos, moderatione in ſumma fortunæ indulgentia, modeſtia, in tanto rerum omnium ſucceſſu, comitate, in tanto Florentiſſimi regni faſtigio, deniq; à ſapientia, per quam principes impetrant, & diſcernunt iuſtitiam.

Philippus ſenio pi'. Carolus. bellicoſus. Maximilianus clemens. Philippus Iunior comis & facilis. Magiſtri puritiæ Caroli. Virtutes principis, Pietas, moderatio, Modeſtia, Comitas, Sapientia.

SCHO-

S[C]HOLIA HADRIANI BAR-LANDI IN PRINCIPES HOLLANDIAE.

T*Raiectum.* Hæc vrbs ſita in finibus Hollandiæ, clero frequenti, & epiſcopali (vt vulgò dicitur) ſede inſignis eſt.

oannis octaui. Ab hoc Pontifice Carolus Caluus eſt in actus.

iecerit. Eiectus confugit, Gradatio eſt.

rolum. Quem principem ſibi adhuc iuuenis fortiter ag ndo amicitia, & familiaritate deuinxerat.

bijt mortem. Deceſſit, vti habent annales, iam ſenio co ectus.

n demortui patris locum. Ita ſæpius loquitur Antonius Sa llicus, verè facundus hiſtoricus. Fit inde pontifex (i uit) in demortui locum Leo ſeptimus.

omes. Non ſum neſcius hoc verbi apud Latinos vete s non vſurpari ſolitum pro principe. Tamen ita ſum v , vt vulgo ſatisfieret, cui magna ex parte hæc ſcribi vi bam.

ctauo & octogeſimo. Laurentius Valla eruditiſſimus G mmaticus, docet hunc ordinem in numerabilibus e ſeruandum vſq; ad centum.

Ex quarto capite.

ella crinita. Cometes dicitur à poëtis. Vergi. Ac diri to es arſere cometæ. Hæc ſtella principibus mortẽ, aut b um terris minari creditur.

lorentium minorem filium. Hunc Florentium, & alterũ T odoricum natu maiorẽ ſuſceperat ex filia Ottonis du s Saxonum coniuge ſua.

oto inuiſeret. Hic ſermo viſus eſt elegãs Sabellico Anto o, qui in hiſtoria meo iudicio præcipuas habet orati is dotes.

Illa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Illatum tumulo maiorum. Præfuerat hic Theodoricus Hollandiæ quadraginta ſex annis, quo defuncto, eius vxor Vithildis ad Saxones ſuos reuerſa eſt.

Ex quinto capite.

Leodij. Hæc vrbs duo pariter habet ornamenta, clerũ numeroſum, & antiſtitem noſtris tẽporibus, Erardum de Marca, virum omnibus abũde cumulatum dotibus, quæ magno præſule dignæ videri poſſint.

Defunctus ea pugna. Locutio eſt frequẽs apud illuſtreis hiſtoricos. Eſt autem defungi negocio aliquo explicari, & finem ei imponere. Guilielmus Budæus multa de vſu verbi *defungor* ſcripta reliquit in commentarijs illis, quos in libros Pandectarum edidit.

Animo ſatis ocioſo. Animo ſecuro, & nihil tale metuenti Terentianum eſt. Animo iam nunc ocioſo eſſe impero.

Ex ſexto capite

Comes Louanienſis. Ita habent annales. Cæterum hodie nullus eſt Comes Louanienſis, neq; à rerum ſcriptoribus traditur quam ob cauſam ſublatus ſit hic comitatus.

Vbi ad Florentium permanaſſet. Terentius. Ne ad patrem hoc aliqua permanet.

Tantum abfuit. Dictio tantum plerumq; duo *vt* poſt ſe habet. Quem loquendi modum Laurentius Valla dicit nos à Græcis mutuatos.

Non penitenda. Sic Suetonius de gente Flauia. Obſcura illa quidem, ac ſine vllis maiorum imaginibus, ſed tamen R.P. nequaquam pœnitenda.

Ex capite ſeptimo.

Qua gubern. Gubernauit, & præfuit biennium.

Numeroſa prole. Nam quatuor filios, & vnam filiam reliquit.

Ex capite octauo.

Theodorici priuig. Hic Theodoricus ex quatuor Getrudis filijs natu maximus fuit.

Tutor aſcitus. Iuſtinianus titulo de tutelis, Appellãtur (inquit) tutores, quaſi tuitores atq; defenſores.

Summa integritate. Hoc eſt boni tutoris, ita regere, ac præ-

eeſſe bonis pupilli, vt interim nihil conuertat in v-
n ſuum.

Ex capite nono.

Elatior. Illo rerum ſucceſſu.

Alcmariæ. Oppidum eſt Hollandiæ perquam amœnũ
i noſtra memoria ludus literarius fuit longe pulcher-
nus, cui preerat Ioannes Murmellius, vir doctrina
utiquam vulgari, quo defuncto, ſchola illa repente
iſipata eſt.

Pectori gibbus excreuerat. Sic Suetonius de Galba impe-
tore: excreuerat (inquit) in eexteriore latere eius caro.

Animam efflaſſe. Similiter dicimus animam expirare
llius de equo Alexãdri magni. Quaſi cum ſenſus (in-
it) humani ſolatio animam expirauit.

Alieni per vim occupati imperij Nam vt dictum eſt expu-
lat eieceratq; Hollandia Robertum tutorem eius pue-
qui hæres per ætatem adminiſtrare non potuit.

Ex capite decimo.

Pro magno habuit negotio. Frequenter ſic loquitur Anto
us Sabellicus.

Ex capite vndecimo.

Omnibus prodeſſe, nocere nemini. Nunc contra faciũt prin
pes, Quorum vnum ſtudium eſt aſſiduis exactionibus
pulo ad egeſtatis terminos redacto, ſuum ærariũ lo-
pletare.

Deprecatum. Id eſt precando auertere conatum, ita
c verbo veteres ſunt vſi. Quidam ſcribũt huius Theo-
rici temporibus in Gallijs tanta laboratum ſiccitate,
fontes, putei, lacus, fluuij omnes exaruerint, ac veluti
nis fatiſcente terra, flammeus quidam eruperit ignis,
i perpetuum biennium durauit.

Ex capite xiij.

Qua in re commotus. Scio à me non eſſe ſcriptum, qua in
Sed præpoſitione ſublata, qua re commotus.

Si ſatis diligenter. Hęc referri debent ad ſequentia, non
ea quæ premittuntur Hoc ſenſu, Si veri ſunt anna-
. Florentius in Antiochia vitam cum morte commu-
it.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ex capite decimo quarto.

Inde ſedis Traiectinæ. Expungendum eſt, *inde* quamquam ita legi poteſt.

De qua dictis duobus. O incuriam flagris dignam, ego ſcripſeram electis duobus, & iſti impreſſerũt dictis duobus.

Buſcumducis vi cepit. Buſcumducis vrbs eſt Brabantiæ cum primis inſignis, vicina Ghelriæ, cum qua gente his annis aliquot belligerata eſt.

Ex capite decimo ſexto.

Adæ gubernationem. Nam frater erat ſuperioris Theodorici, et Ada Theodorici filia ſine prole deceſſerat.

Mille Talentum. Facit nummi noſtratis ſexcenta milia aureorum.

Per quam regnum lege ad ſe rediſſe putabat. Sic propemodum Terentius; Eius morte ea ad me redierunt lege bona.

Ex capite decimo ſeptimo.

Filius eius Florentius. Ex priore coniugẽ ſuſceptus, duas enim duxerat.

Florentium obtruncat. Obtruncati corpus ad Reynburgenſe cœnobium deportatum, ibi loci magnificè ſepelierunt Almaniæ proceres. Perijt autem hic Florentius viridi adhuc ætate, cum annis duodecim Hollandiæ præfuiſſet.

Ex capite decimo octauo.

Ad puberem ætatem incolumis manſit. Liuiana eſt æmulatio, ſubieciſſem Liuij verba, ſi libri copia fuiſſet id temporis, cum hæc celeritate multa commentarer.

Annum agens viceſimum Romanus rex eligitur. Eadem ætas eſt Caroli Hiſpaniarum Principis, qui æſtate ſuperiore Romanorum rex electus eſt, maximo totius orbis gaudio, atq; vti ſperamus maximo etiam bono Chriſtiani populi.

Hagacomitis. Hic locus non eſt muro cinctus, tamen ſplendore atq; elegantia ædificiorum multa ſuperat eius regionis oppida.

Vualachriam Zelandiæ inſulam. Habet hæc inſula vrbes ali-

al uot inſigneis, in quas ex toto pene terrarum orbe m ces conuehuntur, facit hoc portuum tanta cõmodi s.

Italiam accerſitus. Legitur in commentarijs rerum H landiæ, hunc Guilielmum per id tempus duodecim du taxat aſſumptis vix comitibus, furtim veniſſe in Itali ı, atq; ita habitu peregrini pleriſq; luſtratis oppidis, la ıæ ab Innocentio pontifice maximo nullo non h oris genere exceptus, corona imperij ab eodem dona ır.

iginti annis in pub. adminiſtratione completis. Præfuit H andiæ annis viginti. In adminiſtratione vero impe j Romani annos octo compleuerat. Sunt qui ſcribāt m to prius à neſcio qua vate prædictum, fore vt armis Ph ſiorum victus occumberet.

Ex capite decimo nono.

nnum agens ſeptimum decimum. Sic Suetonius, Annum ag s Cæſar ſextum decimum patrem amiſit, Florētius ad c infans in cunis vagiebat, cum pater eius Guilielm à Phryſijs eſt interemptus.

indicaturum. Hic locus in prima libelli noſtri ed one corrupte, mendoſeq; impreſſus eſt, legi enim de t, vindicaturus.

genti armatorum manu. Hic adijcienda eſt præpoſitio cu, vt ſit, cum ingenti armatorum manu.

us octingentos. Ita Terentius; plus quingētos (inquit) co phos infregit mihi.

Angliam traieciſſe. Hæc florens inſula treis habet præ ci as ciuitates, Cantium, Eboracum, Londinum, Habe & Metropoles duas, Cantuarienſem, & Eboracenſe Habet denique Gymnaſia totidem, in quibus (vt au di non minus honoris habetur linguarum vtiliſſ. ac pu herr. ſtudio, quàm cæteris diſciplinis, quæ in pluribu liarum regionum ſcholis ob quæſtum magis ſunt in ecio.

uobus & viginti vulneribus confoditur. Ita Suetonius de Cæſare, *tribus* (inquit) *& viginti plagis confoſſus eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ex capite Viceſimo.

Comitis nuper cæſi. Florentij, quem proximo capite diximus à Velſeno confoſſum.

In ludum euntes. Id eſt ſcholam euntes, Numero enim ſingulari vocabulum ita ſignificat.

Ziriſeam. Ziriſea ſiue vt alij vocant Ciriacum mare Zelandiæ oppidum eſt apprimè concinnum, hic plurimum ſtudent parando ſali, Nauium quoq; gloria paucis cædunt.

Ex capite xxij.

Collegium Canonicorum. Vbi hoc tempore Canonicus eſt Ioannes Borſalus meus, vir ante alios doctrinæ, & eloquentiæ gratia venerandus.

Maius reliquit ſui deſiderium. Qui ob naturæ bonitatem triginta tribus annis, quibus pręfuiſſe dicitur, omnibus chariſ. vixerat, non potuit fieri vt mortuus non deſideraretur.

Ex capite xxiij.

Guilielmus. Hic Princeps impiger fuit, & acer ingenio, & bello ſtrennuus.

Vt Hiſpanis æquè ac militi. Sic Antonius Sabellicus de Iugurtha: in tantam breui euaſit claritudinem vt Romano imperatori æquè ac militi notiſſ. eſſet.

Mimia cupiditate. Plæriq; hodie Principes non hoc agunt, ſed luxui ſeſe & inertię dedunt.

Ex capite xxiiij.

Suceßit huic ſoror. Nullam enim prolem Guilielmus ex vxore ſua Ioãna ſuſceperat, Hæc Ioanna cæſo à Phryſijs marito ſuo (vt proximo capite dictum eſt) redijt in Brabantiam, Erat enim filia Ioannis Lothoringiæ & Brabantiæ principis Matri Margaretæ. Hæc Margareta pòſt defuncta, ſepelitur Valencenis.

Ex capite xxv.

Cum hominem. Commentarij habent huic viro clariſſime

no orto natalibus nomen fuiſſe Gerardo de Vuaterinhen.

In cuſtodiam datur. In qua mortuus eſt.

Ex capite xxvj.

Frenetici vxor. Hæc appellata eſt Mechteldis, quæ ieircò poſt mortem Guilielmi non eſt admota gubernaulis, quod nullam illi prolem peperiſſet.

Adelbertum. Alij hunc Frenetici ſucceſſorem *Albertum* ocant.

Iniuriam ſibi illatam. Nam Delfenſes munimenta, & ares aliquot principis Alberti incenderant. Et item in agacomitis, abſente Alberto effractis cuſtodijs eduxêe quoſdam è ſuis, qui antea fuerant Alberti iuſſu in vinula coniecti.

Præfuit Hollandiæ. Fuit & Bauariæ dux, paulo ante oitum huius Principis tanta oborta eſt in Hollandia vêorum tempeſtas, vt maxima hominum ſtrage multæ omus corruerint.

Ex capite xxix.

Philippus. Huius laudatiſſimi principis miro artificio epreſſam effigiem vidi Bruxellæ, in magnificêtiſſimis ·is ædibus Naſſauianis.

Gandauorum & Bru. Populi ſunt Flandriæ, vrbes andauum, & Brugæ nominantur. Hæc diues, illa maima eſt, & populoſa. In hac videre licet plerisq; locis guſtiſſima ædificia, In illa cœlum nitet purius. Hæc ercatorem, illa clerum habet, & literas vtraque.

Filium ſuum cui Dauidi. Erat hic Dauid nothus Philppi.

Ex capite xxx.

Expugnauit, expugnatam dirupuit. Gradatio eſt.

Euertit. Multi hodie viuunt, qui meminerint huius cidij.

Quo apud poſteros. Sic de Cicerone Quintilianus. Apud ſteros vero id eſt conſecutus, vt Cicero iam non honis nomen, ſed eloquentiæ habeatur.

Ex capite XXXI.

Fridericus Imperator. De hoc principe illud memorabile, quod annos quatuor & quinquaginta pacatiſſimã Germaniam habuit. Vir prudentiſſimus, tota vita nihil tam ſtuduit, quàm forte exortos inter ſuos ciues tumultus ſedare.

Ex capite. XXXII.

In Morinenſem agrum. Morinum vrbs Galliæ Belgicæ, adiacens oceano, contra Angliam, noſtra memoria capta, atq; direpta ab Anglis. De his populis Vergilius loquitur, illo verſu, Extremiq; hominum Morini.

Vicecomitem. In hoc etiam vocabulo vſurpando conſuetudinem ſecuti ſumus.

Huius morte principis. Deceſſit hic princeps longe optimus, ac liberaliſſimus anno Virginei partus Milleſimo quingenteſimo decimo nono, Menſe Ianuario.

Ex capite. XXXIII.

In Hiſpaniam profectus. De hac triumphali in Hiſpaniam profectione, deque felici eius principis in patriam reditu, extat Panegyricus gratulatorius Deſiderij ERASMI Roterodami.

ALAR-

ALARDVS AMSTELREDAMVS IOANNI VALEOLAETO SVO, S. D.

VEhementer admodum mihi lætus geſtijt animus, & haud ſcio, an ex omnibus omnium literarum tuarum faſcibus, vnquam tam ſolidam acceperim lætitiam, Valeolæte ſuauiſsime. Quid ita dices? dicam nempe quod intelligam Hadrianum Barlandum, virum non minus integrum, quã literatum, in quo nullam conſummati hiſtorici laudem deſideras, te hortatore, pro virili, omnes ingenij neruos in hoc explicare, vt Epiſcoporum Vltraiectinorum catalogum texat. Atque hoc eo magis illa texendi cupiditas ſuo hæret animo, quò ſtudioſius id abs te, vt iam olim, cùm ab eo in bonis literis, rhetorumque præceptis exercerere Louanij: Ita & nunc quoq; identidem poſtulari accipit. Salubriter illud poſtulaſti negotium, atque adeò, quae es apud eum gratia, mandaſti, quod etiamſi alioqui non mandaſſes, meritò ſibi fortaſsè vindicaſſet. Ecquid ni vindicaſſet? vt qui plus ſatis animaduertat, imprimis videri dignũ erudito viro, non pati occidere, quibus æternitas debeatur. Eo nomine non parum fœliceis fuiſſe Athenienſes, teſtatus eſt Alexander ille Macedonum rex. Ferunt enim Græci hiſtoriographi (vt in maius omnia fere verbis extollere ſolent) cum forte, ita vt fit in hoſpitibus excipiendis, perluſtrandæ gratia ciuitatis, Alexandrum primates aliquot circumducerent, acei operoſa illa, cœloque minantia ſubindicarent ædificia, nihil ego inquit, hæc moror ô viri Athenienſes, vt quæ vel temporis iniuria, vel alio quodam caſu facilè corruunt, intereunt, ac exoleſcunt. Enimuerò rebus iſtis omnifariàm vobis præclare geſtis, quæ per luculentiſsimos ſcriptores immortalitati conſecratæ ſunt, magis inuideo. Intellexit nimirum res geſtas quaſlibet

libet inſignes, niſi literis committantur, vnà cum ea in vniuerſum ſemel aboleri, excidereque qua ſunt geſtæ ætate, neque diutius item ſub hominum oculos obuerſari, quàm à quibus deſignatæ ſint, ſuperſint autores, tacentibus enim non inſtrennuis rerũ geſtarum vindicibus hiſtoricis, omnia præclarè acta, omnia ſapienter dicta, omnia feliciter auſpicata, temporum ruina intermoriantur, aut penè intermoriantur neceſſè eſt. Atque hinc eſt vt ex tot egregijs Epiſcoporum noſtratium monumentis, vix paucula quædam ſint nobis reliqua, eaque ſanè bona ex parte barbara mendacia, mutila, deprauataque. Cæterum vt ad id quod antè dicere cœperam reuertar, prudenter admodum facis optime Valeolæte vt qui hiſtoriarum lectione caperis præcipuè, proinde confido fore, vt haud alio pacto magis experiare verum eſſe, quod ſcribit Plutarchus ille, vir ex æquo grauis, atq; ſapiens, ἡ γὰρ τῶν γεγενημένων πράξεων τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐβουλίας γίνεται παράδειγμα. Quo dubio procul, vt ad præcauendum id, quod legendo minimè probamus: ita & ad id non inſtrennuè capeſſendum quod honeſtum, quod iuſtum eſſe deprehendimus, excitamur. Quid quod cùm iucunda ſit omnis externarum rerum cognitio, tum verò noſtratium iucundiſſima, ſiue quod ea propriè ad nos pertineat, ſiue quod earum crebrior incidit mentio, ſiue quod de principibus viris, maximè ad quorum communionem & nos pertinemus, omnia noſſe iuuat. Porrò autem & illud nonnihil etiam adauget acceptam lætitiam, quod huic materiæ, probus ſit adhibitus artifex, hoc eſt, quod ab homine pari & eruditione, & integritate, ea ſcibendi prouincia ſuſcepta ſit. Quæſo mi Valeolæte, ſi Octauius Auguſtus aliquid de ſe componi, niſi ſeriò & à præſtantiſſimis offendebatur, admonebatq; prætores ne paterẽtur nomen ſuum commiſſionibus obſoleſieri. Præterea ſi Alexander ille Magnus, publicitùs edicto cauerit, ab alio ſe, quàm Apelle figurari, à Lyſippo fingi, & à Pyrgotele cælari, ſculpique. Deinde ſi virtus indigno non committenda Poëtæ, partim ne vel bullatis ſibi nugis pagina turgeſcat, vel creſcentem tumi-

is inflet ſermonibus vtrem, vel alienam ſtultitiam caſſis enutri
t encomijs: Quantò præſtiterit, vt rarus aliquis, vt inſignis,
ut abſolutus adhibeatur artifex, qui tot vrbis columina, tot e-
meritos ſacerdotalis ordinis anteſignanos, tot proceres, tot hero-
s tot principes ſtemmatis vndiq; ſuſpiciendos, tot bellica virtu-
e illuſtres, tot denique frugi viros, in media etiam Babylone
bſtemios, inculpatos ſummaque vitæ ſanctimonia commenda-
os, graphicè perſpicuèque depingat. Quod ſi contingat, vt certò
uis auſpicijs iam nunc contigit haberi, is quiſquis erit, itidem ac
lim corotoniatæ Zeuzin magno conduxêre precio, conducen-
us erit: ac quam ille vel ampliſſimo ſtipendio euocandus, om-
ibus veſtigijs inquirendus, omniq́ue afficiendus eſt honore,
am nimirum vulgus iſtud ſcriptorum prorſus eliminandum,
bercendum, & quo eſt dignum profligandum, qui (vt verbis v
ar Horatianis) veluti tractata notam, labemq́ue remittunt atra
nenta: ſic illi quoque illoto ſermone, atque anilibus illis ſuis an
alibus, ſplendida facta linunt conſpurcantq;. Age vt & illud o-
iter addam, ſi vel optimi cibi reijci, faſtidiri, iuxtaq́ue ceu pro
eſco expui, non rarò conſueuere, quod ſordidiùs apparati ſint:
Nonné optimo iure de præclarè geſtis rebus hiſtoriam, partim
eſtitutam ornatu, partim ambitioſo quidem verborum appara-
u, verum ſolidioris artificij, atque fidei hiſtoricæ inopem, con-
emnemus, atque auerſabimur. Hactenus de Catalogo. Quod au-
em ſuperioribus hiſce diebus incœperis operari ſacris, eſt quod
micè læter ſerioq́ue mihi triumphem. Et ô Deum immortalem
uidni triumphem? de ordine, vt omnium maximo, ita & ſalu-
errimo, ſuſcepto à viro eruditione non vulgari, moribus integer
imis, animo ſublimi, candido, leni, ab auaritia cæteriſq́ue af-
ectibus procul ſemoto, nunquam non ſtudijs ſalutaribus immo
ienti, religionis ſimul & pietatis amantiſſimo. In quo nec illud
Haud equidem ſine mente reor, ſine numine Diuûm
ſu venit, quod in alijs noſtræ turbæ ſacrificijs ferè ſolet,
t ad extruenda beneficiorum latifundia plus ſatis anhe-

 lent

lent, decertent imo velut pro aris & focis digladientur, ad munia quoq; obeunda minus ſint attenti, ne dicam in aurem vtramuis ocioſe dormiant. Tu vero Valeolæte mi, ſimulatque exorſa ſit hæc tela non male omnino tibi, perge quam ſuſcepiſti perſonã, cum decoro tueri, perge te pro eius dignitate gerere, perge inquã perge id quod tam fœliciter auſpicatus es, perpetuo facere, facies autem, ſi cures eſſe quod audis, ſique cum Archippo Paulino ſubinde tecũ reputes, Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ ἵνα αὐτὴν πληροῖς. *Id quod etiam vetus illud, omniumqué celeberrimum apud Græcos adagium hunc in modum admonet,* σπάρταν ἔλαχες ταυτὴν κόσμει. *Vale, & illud ſcias velim, lepidiſsima Cordati carmina, nuper abs te mihi exhibita, modis omnibus arridere, adeo Plautinam reſipiunt eloquentiam, adeo fluunt, adeo viuunt, vt quoties ad ea recurro, recurro autem frequenter, cor mihi, quam neſcio, ludicram ludit artem. Obſecro te,* πρὸς χαρίτων, *ſi nos ames, vt certe ſemper vnicè amaſti, amaſq; adhuc, proximis hiſce Bacchanalibus, vna cum Cordato, amico plane Pyladæo, nos inuiſas. Louanij pridie apparitionis Chriſtianæ. Anno M. D. XX.*

CATA-

CATALOGVS EPISCOPORVM TRAIECTENSIVM.

uilibrordus, dictus Clemens.	*Balduinus II.*
onifacius.	*Theodoricus.*
regorius.	*Theodoricus. II.*
delbricus.	*Otho*
heodardus.	*Otho. II.*
ermacarus.	*VVilbrandus Badenburgenſis.*
ufridus.	*Otho III.*
idericus.	*Goſvvinus.*
lfricus.	*Henricus.*
utgerns.	*Ioannes Naſſauius.*
ungerus.	*Ioannes Syrick.*
dibaldus.	*Guilielmus II.*
gilboldus.	*Guido Leodienſis.*
adbodus.	*Fridericus Sirck.*
aldricus.	*Iacobus Oſthorn.*
olcmarus.	*Ioannes Dieſtenſis.*
alduinus.	*Nicolaus de Caputijs.*
nfridus.	*Ioannes Arkel.*
delboldus.	*Ioannes Vernenburgus.*
ernoldus.	*Arnoldus Hoorn.*
uilielmus.	*Florentius.*
onradus.	*Fridericus Blandrenhem.*
urchardus.	*Zvvederus Culenburgenſis.*
odevvaldus.	*Rodolphus.*
ndreas Kuijckenſis.	*Ghysbertus Brecodem.*
erbertus.	*Dauid Burgundus.*
ermannus Hornius.	*Fridericus Baden.*
odefridus.	*Philippus Burgundus.*

GVILI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Guilibrordus, dictus Clemens.

1. GVilibrordus natione ſaxo, primus fuit Traiectenſium antiſtes, qui dignitatem adeptus Clementis nomen aſſumpſit, Pueritia huic exacta inter viros pietate inſignes, quorum aſſidua conſuetudine iuuenis & optimus euaſit, & in ſtudijs bonarum artium ita paucis annis profecit, vt æquales ſuos rerum ſcientia, infinitis partibus anteierit. Poſtea ſacris initiatus. xxx. ætatis anno, proficiſcitur in Germaniam, vbi ſua predicatione multos mortales ad vnius dei cultum pertraxit. Sed & alijs perluſtratis regionibus dogma Chriſtianum longè, lateq; propagauit, per hæc atque alia pietatis opera, eccleſiæ Traiectenſi præfectus, Chriſti nomen ſuorum animis inſerendo, longè optimum egit antiſtitē. Quod hodie eſt in ea vrbe diui Martini celebre templum, idem conſecrauit, potituſque eſt dignitate annis ferme quadraginta.

Bonifacius.

2. A Cuius morte præfuit quidam Bonifacius nomine, Vir inſigni pietate, nihil hic quoque prius habuit, quàm extirpatis erroribus in fide continere populos, qui ſemel baptiſmo admoti, nomen duci Chriſto dediſſent. Quot annis Traiectenſem eccleſiam rexerit, non inuenio. Illud conſtat, à Phryſijs eum interemptum, quibus per id tempus Chriſtianum nomen inuiſum erat.

Gregorius.

3. ECcleſia ſic à Guilibrordo, & Bonifacio, Viris laudatiſſimis, piè, ſancteq; inſtituta, poſtea Gregorium habuit antiſtitem, quo adminiſtrante, Traiectum ex Anglia venit quidam vir non tantum doctus, ſed & integer, qui non multò pòſt in Canonicorum aſcitus collegium, Gregorio iam per ſenilem ætatem adminiſtrationi minus idoneo, ſocius adiungitur, quumq; vna menſibus aliquot ſumma concordia præfuiſſent, Adelbrico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

rico in Italiam ablegato negotij cauſa, Gregorius in
morbum incidit. Amici, & qui eum ſectari ſolebant, vbi
inualeſcere indies malũ animaduertiſſent, vbertim fle-
re, quod optimo ſe patre mox priuatum iri viderent.
Queri etiam cœperunt maximo ſuo detrimento, à pa-
tria longiſſime abeſſe Adelbricũ. Itaq; Gregorius, vt tri-
stes ſuos aliqua ex parte cõſolaretur, Nihil eſt (inq̃t) fra-
tres quod vereamini, non enim prius moriar, quam ille
huc redierit ſaluus. Neq; defuit vaticinio euentus, nam
triduo antequã è viuis excederet Gregorius, ex Italia re-
uerſus Adelbricus, in locum defuncti collegæ, maximo
atq; incredibili omnium gaudio ſurrogatur.

Adelbricus.

HVius epiſcopatus inuentum Dauentriæ corpus di- 4.
ui Lebuini, q̃ aliquando antè diu multumq; quæ-
ſitum, impij Saxones in nihilum redigere decreue-
rant. Adelbricus iam antiſtes, non (vt hodie faciunt)
equos alebat, neque canes ad venandum, ſed populum
docere, orare pro ſalute gregis ſibi commiſſi, ſuum eſſe
officium exiſtimans, nihil agebat aliud. In hoc ſtudio
cum annos aliquot exegiſſet, vitam cum morte com-
mutauit. Corpus eius Traiecti ſepulchro illatum in æde
Saluatori ſacra.

Theodardus.

SVcceſſit Adelbrico Theodardus natione Phryſius. 5.
Hic vir optimus, idemq; longè doctiſſimus, nunc a-
lios diuinarum literarum interpretes audiebat, nũc
ipſe docens, popularium ſuorum animis Chriſtum in-
ſerebat, maximum exiſtimans in ea re ſitum eſſe fructũ
charitatis. Taceo exantlatos labores, nihil dico de ieiu-
nijs, in quibus tam frequens fuit, vt ſupra modum affi-
ceret corpus. Quandiu præfuerit non tradunt commen
tarij quos ſequimur. Sepultus & hic eſt in æde Salua-
toris.

Hermacarus.

HErmacarus, qui Theodardo ſuperiori ſuffectus eſt, 6.
vir ſanctiſſimus, nihil ipſe quoq; pulchrius duxit,
quã noctu preces ad deũ fundere, pro ſalute huma-
ni gene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ni generis. Interdiu vero populum hortari ad omnia pietatis officia, vel hoc ſolo nomine digniſſimus qui quam diutiſſimè præeſſet. Hunc etiam defunctum Traiectenſes in Saluatoris templo ſepelierunt.

Ritfridus.

7. SEquitur Ritfridus patria Phryſius, qui Traiectinæ Diocœſi multis à Carolo magno impetratis priuilegijs, tandem ſenio confectus in febrim incidit, quam mors ſequuta eſt, Obitu huius antiſtitis, qui parem vitę ſanctimoniam cum eruditione copularat ciuitas mœrore affecta, ad Saluatoris templum multis cum lachrimis extulit.

Fridericus.

8. SVbijcitur in defuncti locum Fridericus claris ortus natalibus in Phryſia, qui tamen oblatum ſibi epiſcotus honorem diu recuſauit, populum adhortans vt aliũ quærerent, cui tutius res tanta committi poſſet. Rogatu tandem & precibus imperatoris Ludouici Pij ſuſcepit adminiſtrationem, ingenti totius gaudio Ciuitatis, cui ſanctitas viri pietaſq; perſpecta erat. Compoſitis igitur initio rebus, in Zelandiam profectus aſſiduis con cionibus eius inſulæ gentem, ab illicitis coniugijs (quibus tum vacabat) reuocatam, ad ſanctioris vitæ retraxit inſtitutum. Poſtea perluſtratis etiam alijs locis, multos ſua prædicatione ad Chriſtum conuertit. Increpuit & Ludouicum Imperatorem ſæpius, quod ipſe quoque in matrimonio illicito conſeneſceret, atq; per hæc inuiſus eius vxori. Immiſſis quodam die ab eadem percuſſoribus, grauiter vulneratur, Conuocatis itaq; ſuis, primum iuſſit eos bono eſſe animo non defuturum etiam ſe defuncto, bonum paſtorem. Deinde commendata ſuperis anima, expirauit, magno relicto ſui apud omnes deſiderio. Corpus eius in Saluatoris baſilica tumulatum eſt.

Alfricus.

9. ALfricus Friderici ſuperioris frater, inde fit Epiſcopus, vir ſanctitate illuſtris, Hoc adminiſtrante, fatali lege conſumptus Traiecti eſt Odulphus conſeſſor,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſſor, qui Friderici temporibus illuc venerat. Ex-
nctus Alfricus, ipſe quoque eſt in æde Saluatoris hu-
atus.

Lutgerus.

LVtgerus in demortui locum Epiſcopus declaratur, 10.
homo non ſolum eruditus, verumetiam ſanctus.
Nonnulli ſcribunt huius temporibus Brixię ciuita-
Italiæ, tribus continuis noctibus, ac totidem diebus
nguinem pluuiſſe. Hic antiſtes quoad eccleſiæ præ-
it, continentiæ amicus, ſæpe humi cubare, ſæpe etiam
ctes totas orando conſumere ſolebat, Eius corpus
ulta veneratione ciues templo ſaluatoris intulerunt.

Hungerus.

Equutus Hungerus, multa vir ſanctitate, nec minore 11.
doctrina, cuius adminiſtratio incidit in ea tempora,
quibus eccleſiam Traiectenſem latiſſime depopulati
nt Dani. Quæ mala varijs pręmonſtrata ſunt prodigijs
ię paulo ante id tempus apparuêre, Stellæ viſæ ſunt in-
r ſe concurrere, tempeſtas ventorum exorta, qualis
emoria hominum nunquam audita fuerat. Flumina
nnia adiacentibus campis infuſa cum fœda villarum,
animalium ſtrage. Hæc, atque alia multa tum acci-
dere luctuoſa, Hungerus antiſtes iam grauis annis, fa-
 deceſſit.

Odibaldus.

ODibaldus Phryſo poſt illum eſt epiſcopus creatus. 12.
Magna huius viri ſanctitas, magnum pietatis ſtudi-
um. Quoties ægrotantes pauperes viſitauit, inopiā
orum eleemoſynis ſubleuās. Pupillis quoq;, & viduis
i affuit, vt nunquam non ab iniuria defenſos, ære ſuo
eret. Obijt anno ſuæ creationis trigeſimotertio, fuitq;
odecimus in ordine epiſcoporum.

Egiboldus.

HVic ſuffectus eſt Egilboldus, qui ſolo pietatis ſtu- 13.
dio pecuniam, & opes omnes fortiter contempſit.
Is menſe ſexto quo adminiſtrare cœperat, fatali
eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

eſt morte conſumptus.

Radbodus.

IN cuius locum ſurrogatur quidam Radbodus, licet inuitus, ac renitens. Hic vir ſanctitate vitæ, & doctri-
14. na venerabilis, conſcripſit opuſculum de Guilibrordo, & Bonifacio diuis. Huius etiam eſt officium, quo in horis canonicis eccleſia Traiectenſis vtitur, in feſto trãſlationis Martini Turonenſis glorioſi patroni ſui. Inuenio in commentarijs rerum geſtarum Hollandiæ, Radbodum antiſtitem fere toto tempore ſuæ adminiſtrationis Dauentriæ commoratum, propter Danos, qui Traiectum occuparant. Idem Radbodus diuino ſpiritu afflatus, prædixiſſe fertur cuidam Baldrico optimæ indolis iuueni, futurum vt exacto triennio, ipſe Traiectẽſium pontifex factus, vrbem, quæ Danorum incurſione varijs antea cladibus fuerat afflicta, in priſtinum reduceret ſtatũ, quod certè euenit. Nam poſteaquã annis ſeptendecim Radbodus ſediſſet, hoc defuncto, omnibus ſuffragijs Baldricus electus eſt. Radbodi corpus Dauentriæ clerus magnifico ſepeliuit apparatu. Eſtque hic primus omnium Traiectenſis eccleſiæ Antiſtitum extra Traiectum ſepultus.

Baldricus.

BAldricus iam epiſcopatum adeptus, primum omni-
15. um expulſis Traiecto Danis, afflictam, deformatãq; ſæuitia hoſtili vrbem reparauit. Poſtea in Italiam eſt profectus, vnde impetratis nonnullis ab Othone rege, quæ ad eccleſiæ Traiectenſis ornamentum pertinebant, ſecum aduexit Benigni, Pontiani, & Agnetis martyrum corpora, quæ Traiecti impoſuit in æde diuo Martino ſacra. Perijt fato, ſexto idus Ianuarias anno ſuę creationis quinquageſimo nono. Vbi ſit humatus nõ inuenio.

Volcmarus.

6. POſt Baldricum, Volcmarus quidam ſumma vir bonitate, præfuit annis duodecim & amplius. Vbi ſit funeratus non eſt proditum memoriæ ab his, qui res collegerunt Hollandicas.

Bal-

Balduinus.

BAlduinus patria Hollandus, inde antiſtes fuit Ab 17.
hoc nihil reperio toto triennio, quo ſedit, geſtum memoria dignum.

Anfridus.

MOrtuo Balduino, ſuffectus eſt Anfridus illuſtri or- 18.
tus familia. Hoc pontifice, Otho imperator multa donauit eccleſiæ Traiectenſi, & poſt Othonem, Henricus non minus extitit in eandem eccleſiam munificus. Anfridus cùm iam aliquot ſediſſet annis, vtrunq; oculum amiſit. Idem non longè ab Amerfordia oppido, extruxit cœnobium fratrum diui Benedicti. Obijt anno ſuæ gubernationis decimo quarto.

Adelboldus.

ADelboldus quidam eſt inde creatus epiſcopus. Ad 19.
hunc refertur templi Traiectenſis inſtauratio, quæ incidit in annum à natali Chriſtiano, Milleſimum decimum quintum. Non multò pòſt viſa eſt crinita ſtella, prodigioſa magnitudine, quæ præceſſit bellũ atrox, quod poſtea geſtum eſt inter epiſcopum Adelboldum, & comitem Hollandiæ, in quo bello, tam multi vtrinq; periere, vt conuulſæ propè ſint vtriuſq; vires. Habuit Adelbaldi Epiſcopatus quocunq; obijt Hollandiæ principe annos octodecim. Hic antiſtes in baſilica D. Martini ſitus eſt. Ab eodem nonnulli putant inſtitutum eſſe canonicorum collegium in Trelenſi eccleſia.

Bernoldus.

DEfuncto Adelboldo, ſuffectum legimus Bernoldũ quendam, virũ ſanctitate inſigni, cuius pontificatu obijt Theodoricus comes quartus Hollãdiæ, Hieroſolymis domũ reuerſus, paucis pòſt annis Dordraci extra muros Colonienſis, & Leodiẽſis epiſcopi, & Theodoricus quintꝰ Hollãdiæ comes, infeſtis ſignis cõcurrere, qua acie quadringenti nobiles cecidiſſe traduntur. Ad Bernoldum ſunt qui referant inſtitutionem collegiorum D. Petri, & S. Ioannis Baptiſtæ dominici præcurſoris. Hic antiſtes extra vrbem Traiectenſem moritur,

tur, annis viginti, & amplius præfuiſſet, eſtq; defuncti corpus Traiecti ſepulchro illatum in templo diui Petri apoſtolorum principis.

Guilielmus.

21. IN Bernoldi locum Guilielmus Ghelrici ſanguinis epiſcopatum adipiſcitur, vt armis inſignis, de cuius tamen rebus geſtis nihil inuenire potui apud ſcriptores, anno gubernationis vigeſimo primo in humanis eſſe deſijt.

Conradus.

22. GVilielmo vita functo ſucceſſit Conradus, gente Sueuus, Ab hoc extructa arx in Yſelmonda, ad Hollandorum vim inhibēdam. Idem (vt reperio) inſtituit collegium Traiecti canonicorū deipatæ Virginis, haud multo poſt interemptus à Phryſio homine; cuius ſibi, neſcio quo modo, inuidiam conflauerat.

Burchardus.

23. POſt huius cædem, legitimo ſuffragio Burchardus quidam electus eſt, in cuius tempora incidit memorabilis quędam in Thurcas expeditio, qua victi Thurcæ, & Hieroſolima expugnata. Hic antiſtes rebus præfuit annis quatuordecim.

Godeuualdus.

24. SVcceſſorem habuit Godeuualdum Phryſium. Hic eſt ille, quid Middelburgi, apud Zelandos eiectis regularibus canonicis, qui omnia luxu perdebant, curauit, vt ex monachis S. Michaelis Antuerpiæ, complúres illuc migrarent, ſanctius deo militaturi. Hoc cœnobium poſtea ſtudio, ac diligentia gubernantium, ad maximas opes peruenit. Vnde factum exiſtimo, vt noſtris temporibus Abbatis elegendi poteſtate monachis adēpta, ſæculares principes manus inijcere cœperint eorum poſſeſſionibus. Godeuualdus exactis in pontificatu annis quindecim, monaſticam vitam amplexus, haud multò pòſt ad ſuperos abijt.

Andreas Kuuckenſis.

25. SEquitur hunc Andreas quidam Kuuckenſis comitis filius, vir pacis, & ocij ſtudioſiſſimus, qui Egmōdenſi mona-

..naſterio apud Hollandos, extinctam pene pietatem ..ocauit. De hoc nihil aliud memorabile proditum li..is inuenio. Naturæ conceſſit anno ſuæ creationis de..no, Traiecti maiorum ſepulchro illatus.

Herbertus.

HVic ſufficitur Herbertus gente Phryſius, cuius temporibus Hollandiæ princeps Theodoricus Traie- 26.
ctum valida manu obſedit. Itaq; Herbertus antiſtes ..ximis copijs cinctus, primum ciues hortatus eſt, vt ..enia vrbis defenderent, ipſe deinde cum vniuerſo c..ro egreſſus vrbem, vt anathematis ſpiculum in Hol..dos diſtringeret, eius metu eò principem adegit, vt ſ..plex veniam petierit. Huius belli nobis facta mentio i..o libello, quem nuperrimè rogatu amicorum emiſi..s, de principum Hollandiæ rebus geſtis, maxime dig..memoratu. Herbertus fato mortuus eſt, cum annos d..decim, & menſes quatuor eccleſiæ Traiectenſi præ fu..ſet.

Hermannus Hornius.

EST inde diſcordia laboratum Traiecti, ciuibus vehementer auerſantibus eum antiſtitem, quem nobi- 27.
les aliquot ſurrogari in demortui locum percupie..nt. Is fuit Hermannus Hornius, diui Gereonis Colo..æ præpoſitus, qui non multò pòſt aduentu cardinalis c..uſdam, à latere (vt vulgo dicitur) epiſcopatum eſt a..tus, atq; ita reſedit omnis ille motus. Hermanni ve..imis lene, ac mite ingenium, plus boni, an mali Tra..ectẽſibus attulerit, neſcio. Multi enim, quib⁹ contẽptui fu.. illa lenitas, mala multa perpetrarunt. Hermannus c..ſexennium adminiſtraſſet, vita defunctus eſt.

Godefridus.

QVum poſtea rurſus diſcordarent inter ſe canonici, quorum erat eligere antiſtitem, inopinato aduẽtu 28.
Friderici primi imperatoris factum eſt, vt Godefri..n quendam maiorem archidiaconum, in defuncti H..manni locum elegerint. Hoc itaq; Godefrido, & H..landiæ principe inter ſe acriter contendentibus de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Phryſiæ imperio, ad eos tumultus ſedandos, Fridericus Romanus princeps, in gratiam Godefridi antiſtitis Hollandiam repetijt. Obijt Godefridus, vir ingentis animi, epiſcopatus ſui anno vigeſimo ſecundo.

Balduinus II.

29. BAlduinus quidam huius nominis ſecundus fit inde epiſcopus, mãſuetudine, & caſtitate nulli ſuperiorũ antiſtitum ſecundus. Hic adeptus eam dignitatem, neq; ſuis, neq; domeſticæ defuit nobilitati. Mortuus eſt anno. xviij. ſuæ gubernationis.

Arnoldus.

30 HOc defuncto, Theodoricus Hollandiæ, & Otho Gheldrię principes, quiſq; eam ingenti armatorum manu Traiectum ingreſſi, omnia ſic turpiſſima largitione interturbarunt, vt canonicorum pars vna Theodoricum ſuperioris Balduini fratrem, pars altera elegerit Arnoldum quendam Yſembergum. Huic Otho, illi Theodoricus Hollandiæ comes fauebat. In hoc ſtatu annis aliquot exactis, Pontifex maximus Arnoldum trigeſimum epiſcopum declarauit. Quo paucis pòſt diebus Romæ extincto, eiuſdem pontificis decreto, Theodoricus in defuncti locum ſubijcitur, qui ad gregem ſibi cõmiſſum ex vrbe Roma profectus in itinere moritur.

Theodoricus. II.

31. THeodoricus, qui poſt duos illos, eodem tempore electos, pręfuit ab eo ſecundus, cui ex epiſcopis id nomen primo contigit, adiutus viribus Lothoringiæ ducis, ſemel cum Hollãdorum principe fœliciter dimicauit. Superatis enim Hollãdis ipſe princeps captus eſt, quo poſtea dimiſſo, pax ſecuta. Hic antiſtes annum ſuæ gubernationis vij. vixdum ingreſſus, deſijt in humanis eſſe.

Otho.

32. SEquutus eſt hunc Theodoricum Otho quidam iuuenis excellenti forma, & ingenio ad res gerendas appoſito, qui haud dubiè Traiectẽſium diocœſi futurus erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

rat vtilis princeps, ſi largior contigiſſet adminiſtra-
io. Nondum enim biennium pręfuerat, cum vita dece-
leret.

Otho. II.

HOc extincto, rogatu Hollandiæ, Ghelrięq́; principũ 33.
electus eſt Otho filius comitis Lippenſis, qui ad
tempus commiſſa adminiſtratione fratri ſuo Her-
nanno, imperatorem Fridericũ in longinquas terras
roficiſcentem eſt ſecutus, Vel quod opera eius, cõ ſilio-
; vteretur in rebus gerendis imperator, vel vt ipſe di-
erſis paragratis regionibus ad ſuos rediret peritior. I-
ique non multò poſt reuerſus, conflato ingenti exerci-
u, bellum geſſit cum principe Ghelriæ, qui cum Zelan-
is, facta conſpiratione, bona epiſcopatus temerè ador-
us fuerat. Legitur eo bello viciſſe Otho antiſtes partim
æſis, partim fugatis hoſtibus. Idē poſtea in prælio occi-
us eſt, cum profectus eſſet in Phryſiam ad ciuilem diſ-
ordiam extinguēdam, quæ apud Grueningos orta fue-
t. Corpus eius deportatum eſt Traiectum, atq; ibi lo-
ſepultum.

VVilbrandus Badenburgenſis.

INterempti Othonis loco fit inde epiſcopus Vuilbran-
dus Badenburgenſis, vir magis ſtrennuus, quã doctus. 34.
In huius tempora incidit mors clariſſimi, & ſanctiſſi-
i Galliarum regis Ludouici, qui poſtea diuorum nu-
ero adſcriptus eſt. Vuilbrandus octo annis dignitate
itus, è vita migrauit. Corpus eius Traiectenſes diui
ruatij templo intulêre.

Otho III.

AB illius morte Canonicorum ſuffragijs epiſcopatũ 35.
eſt adeptus Otho, appellationis huius tertius, vir il-
luſtri ortus familia, qui Traiectenſem ſedem prop-
t aſſidua bella, tum crebras inundationes multum ob
atam, ſtudio, ac induſtria ſua, in priſtinum ſtatum re
uit. Mortuus eſt, cum adminiſtraſſet an. ſexdecim.

Goſvvinus.

POſt hunc electus quidam Goſuuinus, oblatam ſibi 36.
dignitatem vltrò depoſuit. A cuius abdicatione Hen
ricus quidam eſt creatus antiſtes. Hic forti pectore,

& armis, cum diuerſis principibus miro vſq; ſucceſſu belligeratus eſt. Obijt anno. xviii. quã reipub. Traiecten ſium præfuerat.

Ioannes Naſſauius.

38. IOannes Naſſauius epiſcopus inde creatur. Huius temporibus anno ſalutis humanæ M. CC. LXXXII. feſto diui Georgij, magna pars vrbis Traiectenſis deflagrauit, Idem conflatione æris alieni, pontificio decore labefactato, poſt vigeſimum ſuæ creationis annum, dignitate exuitur.

Ioannes Syrck.

39. CVI ſucceſſit Ioannes quidam cognomento Syrck, tenuitque nouem annos epiſcopatum traiectenctenſem. Poſtea ex auctoritate pontificis maximi, Tullenſis eccleſiæ factus antiſtes. Huius itaque diſceſſu paſtore deſtitutam ſedem accepit.

Guilielmus II.

41. GVilielmus ſecundus ab eo pontifice, qui primus ita eſt appellatus. Hic patria Mechlinienſis, primum omnium ſtatuit, ne quis illegitimus in collegium canonicorum aſciſceretur, extantq; ſuper ea re literæ, quæ tamen poſtea inualeſcente indies magis magiſq; ſacra fame, antiquatæ ſunt. Guilielmus poſtea bello, quod geſſit cum Hollandiæ principibus aliquot, ferro tranſuerberatus, in veſtigio cõcidit, poſtquam annis quinq; ſediſſet.

Guido Leodienſis.

42. GVido Leodienſis theſaurarius, poſt Guilielmi cædẽ à parte canonicorum electus, pro eo adnitentibus magnis principibus obtinuit epiſcopatum, huius temporibus ordo Templariorum primum ſublatus eſt, ob nefandum in mares libidinem. Oblatum ſibi à Clemente quinto cardinalicium galerum, idem antiſtites recuſauit, indignum ſeſe tanto honore exiſtimans, quem hodie tam multi etiam ambiunt. Guido ſubita vi morbi preſſus, obijt anno initæ dignitatis. xvi.

Fri-

Fridericus Sirck.

CVius morte Fridericus Syrck epiſcopatum adipiſ- 43
citur, qui ob æris alieni magnitudinem, ſuis tandē
contemptui fuit. In commentarijs, quos ad me de-
dit Martinus Dorpiꝰ vir Theologica ſapiētia clariſſimꝰ,
inuenio Friderici huius tēporibus, à Ioanne pōtifice vi-
geſimo ſecundo, inſertū canoni miſſæ Thomam Aqui-
natem prædicatorij ordinis virum, qui ingenij ſui mo-
numenta reliquit poſteris multum profutura. Friderici
obitus incidit in annum virginei partus M, CCC. xxij.
Quo anno per vniuerſum Traiectenſium agrum, mare,
ruptis aggeribus, eſt euagatum, cum multa ſatorum
pernicie.

Iacobus Oſthorn.

IAcobus Oſthorn, qui defuncto Friderico præfuit, 44.
neq; fecit quicquam memorabile, neq; annum in gu-
bernatione compleuit.

Ioannes Dieſtenſis.

HVic, ex Ioannis vigeſimi ſecundi Ponti. maximi
decreto, ſuffectus eſt Ioannes Dieſtenſis. A quo in- 45.
ſtitutum reperio collegium canonicorum Amer-
ſfordiæ.

Nicolaus de Caputijs.

POſt Ioannis obitum, ſummotis duobus alijs, quos
diſcordantes inter ſeſe canonici elegerant, Pont. 46.
Max. Benedictus duodecimus, in locum demortui
ſuffecit virum inſigni doctrina iuris Nicolaum de Ca-
putijs (ita enim vulgo nominabatur) qui Nicolaus, ob-
latam ſibi dignitatem, vt nimis oneroſam, intra annum
acceptationis depoſuit. Idem non multò pòſt cardinalitio
donatus galero, Peruſiæ gymnaſio Italiæ collegium in-
ſtituit, vbi perdiſcendis bonis artibus idonei iuuenes a-
lerentur, voluitq; vt inter cæteros, ex Traiectenſi vrbe
ad capiendum ingenij cultum miſſi duo admiterentur.
Pulcherrimum certe exemplum, quod vtinam hodie
principes imitarentur, quibus video id multo magis
cordi eſt, vt amplis ac magnificis extruendis ædibus
magnam patrimonij partem inſumant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ioannes Arkel.

47. SEcutus eſt Ioannes Arkel (ita inuenio appellatum) qui adhuc iuuenis florenti ætate declaratus antiſtes, pro magno habuit negocio ea redimere eccleſiæ bona, quæ ſuperiores aliquot epiſcopi turpi venditione alienauerant. Hic niſi tam grande æs conflaſſet alienum, haud dubiè clariſſimis viris æquari potuit. Nemo ſuperiorum antiſtitum hoc vno fuit bellacior, nemo ſæpius cum hoſte conflixit armatus, in Hollandos in Phryſios, in Ghelros toties intētata arma, & ſemper miro ſucceſſu. Præfuit rebus Traiectenſium annis viginti duobus, poſtea factus Leodinorum epiſcopus.

Ioannes Vernenburgus.

48. IOannes Vernenburgus, magno omnium bonorum conſenſu deinde fit antiſtes, qui dum quodam tempore, vt in rebus benè pacatis ocio indulget ab hoſtibus captus, non niſi ingēti promiſſa pecunia redimi potuit. Per hæc tempora Traiecti atrociſſimè ſæuiens peſtilentia, vaſtitatem ciuitati attulit inſignem, abſumptis vndecim milibus hominum. Exceſſit Vernenburgus pōtifex anno initi honoris ſeptimo, non ſine veneni ſuſpitione

Arnoldus Hoorn.

49. POſt hunc Arnoldus Hoorn, ex decreto Pont. max. declaratur epiſcopus. Nam diſſidentibus inter ſe canonicis, vacauerat aliquandiu ſedes. Hic Arnoldus cum Traiecti ſeptennium adminiſtraſſet, Leodienſium antiſtes electus eſt.

Florentius.

50. CVi pontifex maximus poſtea ſubiecit Florentium Epiſcoporum monaſterienſem, Qui vir nulli ſuperiorum Antiſtitum pietate, aut alio virtutis genere ſecundus. Traiectenſium eccleſiæ multum ſplendoris attulit, Precādi ardore, vt inſanus à quibuſdam increpitus, Quid (inquit) vobis inſanire videor, ſi quum oues multas habeā multum orem. Hic Florentius publicè in ordinem redegit, ac ſacerdotij inſignibus exuit quendā Iacobum Minoritanæ familiæ fratrē, qui per aliquot an

nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

in Epiſcopatus dignitatem falsò ſibi vſurpauerat,quæ
quidem ſceleratiſſimi hominis improbitate factum eſt,
vt nonnulli, qui ab eodem antea ſacris initiati fuerant,
poſtquam deſecratus eſt, vxorem duxerint.

Fridericus Blankenhem.

FLorentio die paraſceues defuncto,exactis in admini- 51
ſtratione decem annis & menſibus quinq; ſucceſſit
Fredericus Blankenhem, qui vir literatura inſignis,
toto adminiſtrationis tempore optabili præfuit exem-
plo, vixit omnibus chariſſimus,ob egregia in remp.me-
rita, geſtiſq; bellis aliquot, mortem obijt ſenex. xxx. an.
in gubernatione trãſactis, funeratus eſt ſolemni pompa
Traiecti in templo D. Martini.

Zvvederus Culenburgenſis.

ELegit poſtea maior Canonicorum pars Rodolphũ
filium comitis Diepholt,quem tamen Martinus. v. 52
Ponti. Max.non eſt paſſus adminiſtrare,propterea
quod omniũ bonarũ artium rudis eſſet,ac idiota propemo-
dum. Contulit igitur Epiſcopatum Traiectenſem pon-
tifex cuidam Zvuedero Culenburgenſi, viro & erudito,
& bono quem ſeptimo adminiſtrationis anno ſede
Traiectenſes deturbant, Rodolphum admittunt, Hunc
Zuederus, quem eiectum Hollandi in ſuas iam vrbes
tumidum receperant, anathematis telo petiuit. Verum
hanc diſcordiam, quæ per longum tempus durauerat,
Philippus Burgundionum princeps tandem ſuſtulit,
præcipiens Hollandiæ ac Zelandiæ populis, qui à Ro-
dolpho deſciuerant, vt deinceps hunc Rodolphum ſolũ
pro antiſtite haberent.

Rodolphus.

CVius temporibus Conſtantinopolis(bizantium an- 53
tiquis dicebatur) primum à Thurcis diebus aliquot
atrociter oppugnata, deinde capta eſt magna rei
Chriſtianæ iactura atq; ignominia. Diẽ obijt hic epiſ-
copus anno ſui præſulatus vigeſimo tertio.

Ghysbertus Breroden.

IN locum demortui Rodolphi, Ghijsbertus Breroden, 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

vir illuſtris, omnium conſenſu antiſtes declaratur, qui duntaxat annum præfuit, & menſes quatuor.

Dauid Burgundus.

55. A Ghijsberto Dauid Burgundus epiſcopatum accepit, qui in principio nihil habuit antiquius, quàm labantem rempub. Traiectẽſium reſtituere, homo communi vtilitati natus, Multa fecit in vita memoratu digna. Mira ſunt quæ de huius antiſtitis indole fama feruntur, quæ nobis eo veritati propiora videntur, quòd nobiliſſimo ac clariſſimo patre Philippo principe Burgundionum prognatus eſt. Adminiſtrauit, vt ex quibuſdam intellexi, annis quadraginta & amplius. Humatus Doreſtati.

Fridericus Baden.

56. HVic Dauidi ſucceſſit Fridericus Baden, vir pacis, atq; ocij longè amantiſſimus, qui noſtra memoria Lyræ Brabantiæ oppidulo defunctus eſt. Hic antiſtes cum adhuc in humanis ageret epiſcopatus adminiſtrationem ceſſit Philippo Burgundo, fratri Dauidis epiſcopi, qui inter Fridericum & Ghijsbertum Brerodenſem extitit medius.

Philippus Burgundus.

57. DE Philippo autem, cùm adhuc ſuperſit, nihil dicere conſtitui, quanquam poſt initam dignitatem, multa fecit laudabilia. Vnde in certiſſimam ſpem adducor, vt huius ſtudio, ac prouidentia viri, collapſæ res eccleſiæ Traiectenſis, breui priſtinam dignitatem recipiant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

OCORVM VE-
TERVM AC RECENTIVM
LIBRI TRES, AVCTO-
RE ADRIANO BAR-
LANDO.

CVM EIVSDEM SCHOLIIS.

AMPLISSIMO PATRI MA-
XIMILIANO A BVRGVNDIA,
ABBATI INSIGNIS MONASTERII
PRAEMONSTRATENSIVM APVD

Middelburgum Selandiæ. Hadrianus Barlandus,

S. D.

CONTINVI laboris non eſt patiens humana natura, Triſtitiã adducit pertinax ſtudium, Vnde maximi olim viri à negotijs Reipub. ad otium quo recrearentur, non quo euanaſceret virtus plerunq; tranſibant. Sapio & Lelius veræ amicitiæ par lariſſimum in ciuitate populoſiſſima forenſibus defagati miniſterijs conchulas & calculos in littoribus leitabant. Sceuolæ pila ſuſceptorum laborum honeſtũ rat leuamen & relaxatio. Nec erubuit Socrates ille mor lium ſapientiſſimus iudicatus, arundine cruribus inrpoſita cũ paruulis ludere filiolis. Feſti quoq; dies ad oc inſtituti videntur, vt tempeſtiua laboris intermiſſine laxati animi vegetiores ad conſueta redeant nego-a. Nos itaq; viros imitati clariſſimos, vir clariſſime, fati atum quotidianis docendi moleſtijs, ad ludicra con-

uertimus animum pauculis ſanè diebus, congeſta iocorum maximè veterum, ceu ſyluula quadam, fecimuſq; libros tres. Hunc luſum non Scotidæ, aut Oceaniſtæ cuipiam, ſed tibi viſum eſt dedicare, propterea quod & eos quotidie ſcriptores te ſciam euoluere, vnde hæc ſe legimus, neq; laſciuis, & infacetis facetijs, quales Pogianæ, quales & Bebelianæ, ſed doctis, ſed argutis iocis impendio delectari. Hos igitur commentarios tuę dicatos Amplitudini accipies, ceu Mnemoſinum tui Barlandi, & nati, & ſub incorruptis, ac voti exiguis parentibus, educati in iſta inſula, cuius tu nunc præſidium es, decus & ſingulare ornamentum. Rogare nolo, vt boni conſulas hanc licentiam meam. Eraſmus enim tuus vir & humaniſſimus, & ciuilis iuris doctiſſimus, de tuo incredibili ſtudio erga doctrina præſtantes viros, de ſingulari ingenij tui candore, ſumma vitæ comitate, ciuilitate mira, morum inaudita ſuauitate, tam multa narrauit, vt non dubitem, quin tibi hoc meum erga tuam amplitudinem ſtudium, ſit futurum longè gratiſſimum. Vale. Louanij Calendis Martijs. Anno reſtitutæ ſalutis Milleſimo Quingenteſimo Viceſimo nono.

IOCA COLLECTA EX

Cicerone ſecundo de Oratore.
Quintiliano lib. VI.
Macrob. lib. II.
Suetonio.
Sabellico.
Iouiano Pontano.
Martiale.

IOCI EX MACROBIO.

LIBER PRIMVS.

IOCVS IN ANTONIVM.

POST Mutinenſem fugam nonnullis rogantibus quid Antonius ageret, Quidam familiaris eius, quod canis, inquit, in Aegypto. Nam in ea regione conſtat raptu crocodilorum canes exterritos currere & bibere,

In Mutium quendam.

Publius vbi Mutium inprimis maleuolum ſolito triſtiorem vidiſſet, Aut Mutio, inquit, neſcio quid incommodi acceſſit, aut neſcio cui aliquid boni.

In Manlium.

Apud L. Manlium, qui optimus Romæ pictor habebatur, Geminius Seruilius fortè cœnabat, quumq; filios eius deformes vidiſſet, Non ſimiliter, inquit, Manli fingis & pingis, Et Manlius in tenebris enim fingo, inquit, luce pingo.

Demoſthenis rhetoris dictum.

Demoſthenes excitatus ad Laidis famam, cuius tūc formam tota Gręcia mirabatur, acceſſit vt & ipſe famoſa potiretur amore. Qui vbi dimidium talentum vnius pretium noctis audiuit, diſceſſit hoc dicto ὀυκώνουμαι μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν.

Scomma Ciceronis in Cæſarem, & huius in Ciceronem.

Laberius Mimus in Senatum à Cæſare lectus, quum à Cicerone ad conceſſum non reciperetur, dicente: Reciperem te niſi anguſtè ſederemus, nimis mordaciter reſpondit, Atqui ſolebas duabus ſellis ſedere, obijciens tātæ viro lubricum fidei. Sed id quod Cicero dixit, niſi anguſtè ſederemus, ſcomma erat in Cæſarem qui in ſenatum paſſim tam multos admittebat, vt eos quatuordecim gradus capere non poſſent.

In Conſulatum Seruilij.

M. Voltacilius Pitholaus quum C. Seruilius vno

tantum

tantum die conſul fuiſſet, Ante flamines inquit, nunc conſules diales fiunt.

In Lentulum.

M. Cicero, quum Lentulum generum ſuum exiguæ ſtaturæ hominem longo gladio accinctũ vidiſſet. Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit?

In Q. fratrem.

Nec Quinto fratri circa ſimilem mordacitatẽ pepercit. Quum enim in ea prouincia, quam ille rexerat vidiſſet clipeatam imaginem eius ingentibus lineamentis vſq; ad pectus ex more pictam (erat autem Quintus ipſe ſtaturæ paruæ) Frater meus ait dimidius maior eſt quàm totus.

In conſulatum Vatinij.

In conſulatu Vatinij quem paucis diebus geſſit notabilis Ciceronis vrbanitas animaduerſa eſt. Magnum oſtentum, inquit, anno Vatinij factum, quod illo conſule nec bruma, nec ver, nec æſtas, nec autumnus fuit.

Quęrenti deinde Vatinio quod grauatus eſſet domũ ad ſe ægrotantem venire reſpondit, Volui in conſulatu tuo venire, ſed nox me comprehendit.

Eiuſdem Ciceronis eſt illud: Vigilantiſſimus eſt conſul noſter, qui in conſulatu ſuo ſomnum non vidit.

In ſororem fauſti.

Fauſtus Syllæ filius quum ſoror eius eodem tempore duos mœchos haberet, Fuluium fullonis filium & Pompeium, cognomento Maculam. Miror, inquit, ſororem meam habere Maculam, quum fullonem habeat.

Iocus Auguſti.

Auguſtus quoq; Cæſar iocos affectauit, ſaluo tamen maieſtatis, pudoriſq; reſpectu, nec vt caderet in ſcurrã. Aiacem tragœdiam ſcripſerat, eandemq; quod ſibi diſplicuiſſet, deleuerat. Poſtea Lucius grauis Tragœdiarũ ſcriptor, interrogabat eum, quid ageret Aiax ſuus, & ille in ſpongiam, inquit incubuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Eiuſdem.

Idem quum ei libellum quidam trepidus offerret, & modo proferret, modo retraheret manum. Putas, inquit aſſem elephano date.

Eiuſdem.

Quendam præfectura equitum ſummotum, & inſuper ſalarium poſtulantem, dicentemq; non lucri cauſa dari hoc mihi rogo, ſed vt iudicio tuo munus videar impetraſſe, & ita officium depoſuiſſe. Hoc dicto repercuſſit, Tu te accepiſſe apud omnes affirma, & ego dediſſe me non negabo.

Commemoratur & illud inter facetè dicta Octauij Cæſaris quod minima commoda non minimo ſectantes diſcrimine ſimiles aiebat eſſe aureo hamo piſcantibus, cuius abrupti damnum nulla captura penſari poſſet.

Eiuſdem.

Vrbanitas eiuſdem innotuit etiam circa Herennium deditum vitijs iuuenem, quem quum caſtris excedere iuſſiſſet, & ille ſupplex hac deprecatione vteretur. Quo modo ad patrias ſedes reuertar? Quid patri meo dicam? Reſpondit, dic me tibi diſplicuiſſe.

Eiuſdem.

Galbæ cui informe gibbo erat corpus agenti apud ſe cauſam, & frequenter dicenti: Corrige in me, ſi quid reprehendis. Ego te inquit monere poſſum, corrigere non poſſum.

Eiuſdem.

Quum audiſſet inter pueros quos in Syria Herodes rex Iudæorum intra bimatum iuſſit interfici, filiũ quoque eius occiſum: Melius eſt inquit Herodis porcũ eſſe quàm filium.

Eiuſdem.

Exceptus à quodam cœna ſatis parca, & quaſi quotidiana, nam penè nulli ſe inuitanti negabat, poſt epulum inops ac ſine vllo apparatu diſcedens vale dicenti hoc tantum inſuſurrauit. Non putabam me tibi tam familiarem.

Eiuſdem.

Eiuſdem.

Vatinio in prima ſua ætate eleganter inſultauit: Coñ ſuſus ille podagra volebat tamen videri diſcuſſiſſe vitiū & mille paſſus ambulare ſe gloriabatur, cui Cæſar: Non miror, inquit, dies aliquanto ſunt longiores.

In Auguſtum dicta.

Curtius eques Romanus delicijs diffluens, quum macrum turdum ſumpſiſſet in conuiuio Cæſaris, interrogauit an mittere liceret: Reſponderat princeps, quid ni liceat? ille ſtatim per feneſtram miſit.

In eundem.

Etiam militis non libertatem tantum, ſed & temeritatem tulit, In quadam villa inquietas noctes agebat, rūpente ſomnum eius crebro noctuæ cantu, Præhendendā curauit noctuam, Miles aucupij peritus, & ſpe ingentis præmij pertulit Laudato, imperator mille nummos dari iuſſit, ille auſus eſt dicere, Malo viuat, auemq; dimiſit, Quis non miratus eſt non offenſo Cæſare abijſſe militem contumacem.

Veteranus quum die ſibi dicto periclitaretur, acceſſit in publico ad Cæſarem, rogauitq; vt ſibi adeſſet, ille aduocatum dedit, commendauitq; ei litigatorem, exclamans Veteranus, At non ego, inquit, Cæſar periclitante te Actiaco bello vicarium quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui, detexitq; impreſſas cicatrices, Erubuit Cæſar, venitq; in aduocationem, vt qui vereretur non ſuperbus tantū, ſed etiam ingratus videri. *Auguſti iocus in filiam.*

Iulia maturè canos habere cœperat, quos legere ſecretò ſolebat. Subitus interuentus, patris aliquādo oppreſſit ornatrices, Diſſimulauit Auguſtus, deprehenſis ſuper veſtē earū canis, & alijs ſermonibus tēpore extracto, induxit ætatis mentionē, interrogauitq; filiā vtrū poſt aliquot annos cana eſſe mallet an calua, cūq; reſpondiſſet, Ego pater cana eſſe malo, ſic illi mēdaciū obiecit, Quid ergo iſtæ te caluam tā cito faciunt. *Iuliæ in Auguſtum.*

Quum grauem amicum audiſſet Iulia ſuadentem melius facturam ſi ſe cōpoſuiſſet ad exempla paternæ frugalitatis, ille, inquit obliuiſcitur Cæſarē ſe eſſe, Ego memini me Cæſaris filiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Caſſelij dictum in Vatinium.

Lapidatus à populo Vatinius, quum gladiatorium munus ederet, obtinuerat vt ædiles edicerẽt, ne quis in arenã, niſi pomum miſiſſe vellet, forte his diebus Caſeus conſultus à quodam an nux pinea pomum eſſet, reſpondit, ſi in Vatinium miſſurus es, pomum eſt.

Lelij dictum in Galbam.

In Galbam eloquentia clarum, ſed quem habitus corporis deſtruebat M. Lelij vox circunferebatur, Ingeniũ Galbæ malè habitat.

Ex Quintiliano.

Eques Romanus ad quem in ſpectaculis bibentem cum miſiſſet Auguſtus qui ei diceret. Ego ſi prandere volo domum eo, Tu enim, inquit, non times ne locum perdas.

Apud Quintilianum ex cap. de riſu. libro ſexto inſtitutionum.

Iuuenes Tarentini multa de Pyrrho rege ſecurius inter cœnam loquuti, quum rationem facti repoſceret, & neq; negari res, neq; defendi poſſet, riſu ſunt, & oportuno ioco elapſi, Namq; vnus ex his, Immo, inquit, niſi lagena defeciſſet, occidiſſemus te, Eaq; vrbanitate tota eſt inuidia criminis diſſoluta.

Apud eundem. Ciceronis iocus.

Cicero obiurgantibus quod ſexagenarius puellã virginem duxiſſet, Cras mulier erit, inquit.

Ex oratore Ciceronis lib. ij.

Quum C. Fabricio P. Cornelius homo auarus & furax, ſed egregiè fortis & bonus imperator, gratias ageret quod ſe homo inimicus conſulem feciſſet bello præſertim magno & graui, Nihil eſt quo mihi gratias agas, inquit, ſi malui compilari, quàm venire.

Ex eodem libro.

Quum Aphricanus cenſor Tribu mouebat eum cẽturionem, qui in Pauli pugna non adfuerat, quũ ille ſe cuſtodię cauſa diceret in caſtris remanſiſſe, quæreretq; cur ab eo notaretur, non amo, inquit, nimium diligentes.

Eiuſdem.

Diogenes liberius, vt Cynicus Alexandro roganti vt dice-

diceret, ſi quid vellet, Nunc quidem paululum inquit, à ſole abſis, Offecerat videlicet apricati.

De iocis Veſpaſiani imperatoris, ex Suetonio.

Menſtrium Florum conſularē admonitus ab eo plauſtra potius quam ploſtra dicenda, die poſtero Flaurum ſalutauit.

Expugnatus autem à quadam, quaſi amore ſuo deperiret, quum productæ pro concubitu ſeſtertia quadraginta donaſſet, admonete diſpēſatore, quemadmodum ſummam rationibus vellet referri, Veſpaſiano inquit adamato.

Reprehendenti filio Tito, quod etiam vrinę vectigal commentus eſſet, pecuniam ex prima penſione admouit ad nares, ſciſcitans num odore offenderetur, & illo negante, atqui inquit, è lotio eſt.

Vibij Criſpi iocus ex Suetonio in Domitianum.

Inter initia principatus quotidie ſecretum ſibi horarium ſumere ſolebat, nec quicquam amplius quā muſcas captare, ac ſtilo præacuto configere, vt cuidam interroganti, eſſetne quis intus cum Cæſare, non abſurdè reſponſum ſit à Vibio Criſpio, ne muſca quidem.

Ex Sabellico.

Vergilius Vates ſuſpirabundus vbiq; obſeruatus eſt. Vnde facetum illud Auguſti reſponſum, inter hunc ipſum ſedentis, & Flaccum Horatium, qui ab oculorum lippitudine laborauit, rogatus à quodam amicorum, quid ageret, Sedeo inquit inter ſuſpiria & lachrymas.

Puella & modeſta, & catula cum ab muliere quadam iracundia atq; annoſa non ſolum amaris, verum etiam impudentibus inceſſeretur dictis. Quando inquit (vt video) abundans annis mulier, pudoriſq; egena es admodum, te hortor vt huiuſce ſumas aliquid alicunde mutuum. Locus ſumptus à conſuetudine eorum qui cùm pecuniæ egeant, illam ſumunt mutuam.

Meis è tribulibus quiſpiam abunde comis, quum hoſpes vociferantem diutius vxorem eius, rixantemque

cum

em ancillis parum æque ferret, conuerſus ipſe ad hoſpitem. Ecqua inquit, amice impatiētia eſt tua? Duos, inquit, & triginta annos huius clamores dieſq; ac noctes æquiſſime ipſe perfero. Tu vero ne dieculæ quidem ſex tantum ferre eam potes? quo dicto & hoſpitem lenijt, & vxorem ab ira ad riſum conuertit.

Diuerterat aliquando familiaris quidam meus peregrè iter faciens ad meritoriam, appoſita eſt ei cœna omni parte holitoria, vinum item dilutiſſimum, omnia denum adminiſtrata parciſſime. Poſtquam autem cęna u iuſſit vocari ad ſe medicum ad mercedem capiendam. Igitur caupo quum reſpondiſſet: Ecquid (malum) in viculo maxime agreſti medicum requiris? Ibi ille. Nam ne ô bone tete ipſum ignoras? quo ſit igitur merces operæ ſuæ par, medici precium accipe, non cauponis quando vt ægrotum me pauiſti in cœnula.

Diuerterat ad meritoriam Pyrrhiniculus Vaſco, atq; appoſita menſa anaticulũ verſabat in lancibus perbelle vectum, atq; halliatum, Ingreditur repente ad illum viator Hiſpanus, iniectiſq; in anaticulum oculis, potes, inquit ô amice aduenientem comiter amicum accipere, ibium Pyrrhiniculus quo nomine ipſe eſſet exquirit, Ardenter ille ac iactabundus Alopantius, inquit, Auſimarchides Hiberoneus Alorchides. Pape tum Pyrrhiniculus quattuor ne auicula hæc heroibus & quidem Hiſpanis? abſit iniuria. Ea Pyrrhiniculo ſatis eſt vni, minutos enim decent minuta.

Idem hic familiaris aliquando peregre proficiſcens in cubile incidit ab cimicibus ſimul, plurimoq; à pulicibus inſeſſum. Itaq; vbi paulummodo quieuiſſet excitatus ab illorum aculeatiſſimis demorſiunculis euocato caupone petijt falcem ſibi ab eo adferri. Cum ille quam ad rem ea opus eſſet percunctaretur, qua, inquit excidā ſenticetum, quod mihi nocte hac excidendum locaſti. Sentes & ſpinas ad cimices tranſtulit ac pulices, Cubile autem ad ſenticetum.

Alphonſus Hiſpaniæ citerioris, itemq; Neapolitano-

rum rex venationi eum eſſet admodum deditus, percõctaretur q; Antonium Panormitam ſciſcitabundus, qui Neapoli eſſent nobiles viri venandi ſtudioſi ſiqui item ſcriptores de natura canum aliquid prodidiſſent. Ne tu inquit, rex ad latus habes rerum harum omnium prudentiſſimum virum, ne aliunde quærites, quippe qui annos ſupra quadraginta cum hoc genere animalium ſit ita conuerſatus, vt nocteis quoq; ipſas cum canicula cubitauerit, Hic tibi & canum naturas deſcribet, & illorum inſtituendorum artes. Erat autem is eques Neapolitanus, quem honoris gratia ne nominauerim. Cumq; his dictis ſurriſiſſet, Antonius indicauit ſub caniculæ nomine vxorem illius ſignificari, mulierem omnium clamoſiſſimam, pariter ac rabioſiſſimam.

Fredericus rex Neapolitanorum vſus eſt magiſtro epiſtolarum, vtq; hodie dicunt ſecretario Villæ Piſanello. Is erat capillo criſpo, qualis æthiopibus eſſe ſolet. Fortè inter Federicum & Proſperum Columnam exercitus eius ducem ſermo inciderat de hominum applicationibus, naturæq; ipſius ſignis quibuſdam, eorumque obſeruatione, cumq; in referendis illis Federicus dixiſſet fieri vix poſſe, cui criſpus erat capillus, quin idem aut muſicus eſſet, aut deprauata ac parum conſtanti mente. Tum Proſper per Churiſtm, inquit ô rex, Vitulus hic quidem tuus haudquaquam muſicus eſt, Argutè admodum atq; aculeatè, Namq; ex aduerſatione ſequebatur laborare illum mentis infirmitate, atq; peruerſitate animi.

Rodericus Carraſius (vt ſunt pleriq; Valentini ciues tum ſenes tum iuuenes amoribus deditі ac delitijs) licet octogenarius iam exercebat ſeſe ad tibiam. Præteriẽs ante eius fores Rebolleta, homo cum primis ſuauis ac facetus. Quis, inquit ô pueri hic ad choreas inſtituitur? Cum reſpondiſſent Rodoricũ dare operam choraliſtio, Nę, inquit, Rodoricus nuncium ab orco accepit ludos apud manes apparari ac feſtos dies. Dicendi ac ridendi argumentum omne ab annoſitate ductum.

Iocabantur aliquando vel rixabãtur potius ex ijs duo,

quos

uos maiores noſtri appellitabant nebulones & alteri uidem aſello factum eſt nomen, quod ob linguæ intẽ-rantiam, & pugnis ſæpe contuſus, & verberibus ac ſtibus honeratus perinde ac aſinus eſſet, Alteri verò entritio, quod patrimonium penè omne pitiſſando mpotandoq; in ventrem congeſſiſſet. Prior igitur entricius inter conuitiandum, Quantum ò amice aſel paulò enim antè & pugnis cæſus, & quernis etiam fu bus percuſſus fuerat, quantum, inquam æris ineſt tibi crumena vectura ex hodierna. Ad quæ confeſtim A-llus: Quantum tibi in ventriculum influxit villi heſter e vindemia. Eiuſmodi ſiue dicta, ſiue ridicula & mul-m habent fellis, & maximè appoſita ſunt ad mouen-um riſum.

Inuitatus cum eſſet Franciſcus Pudericus ad prandi-n, appoſitaq; eſſet ei altilis haud bene aſſa, conuerſus eum qui pullam deartuabat, importunè, inquit accu imus, neq; enim ad prandium vocati, ſed ad cœnam imus.

Craſſus in Parthos proficiſcens ad Deiotarum in Bi-yniam diuertit, nouam tunc vrbem ædificãtem. Itaq; eum iocatus, quod eſſet ſenectute iam cõfectus, Duo-cima, inquit, diei hora nouam vrbem aggrederis. Ad uæ Deiotarus, Nam & Craſſus erat ſexagenario ma-r, nec tu, reſpõdit, ô Craſſe ſatis matutinus in Parthos oficiſceris. Vterq; perquam familiariter ac iucundè, q; vt laceſſerent, verum vt iocarentur.

Oſtentabat Pomponius, & quidem iactanter vulnus e exceptũ in ſeditione Sulpitiana, quod ipſe tamẽ paſ-m ſe pro Cæſare pugnantem gloriabatur, Ibi Cæſar & ſe admodum, & vrbaniſſimum in modum, Nunquã giens reſpexeris, inquit.

Aliquando loquaculus quidam Hieronymum obtũ-bat Carbonem ſuauiſſimi ingenij virum, atque vbi ulta ingentem verborum in cumulum congeſſiſſet pe bat ſibi ab eo ad ſingula reſponderi, illum vero ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

omnia ſiluiſſe, conuerſumq; ad aſtantes dixiſſe. Magnū ranarum prouentum hic annus attulit. Ita quandoq; è ſilentio riſus excitatur.

Maximus dux Annibal facetijs plurimum delectatus eſt, ſiue in dicendo ſiue in reſpondendo, cuius illud extat dictum in Gliſconem maxime quidē ſalſum, Is enim quū Romani exercitus ad cannas miraretur multitudinem ægre id ferens Annibal, in illum ſic iocatus eſt vt deſpicabilem etiam militibus ſuis faceret. Quanto inquiens mirabilius eſt ò Giſco in tanto hominum numero, qui tuo iſto vocetur nomine eſſe neminem.

Efferbuerat Alphonſus minor in famulum ſtabularium, itaque vocato architriclino, iuſſit illi vinum decimum in diem adimi, Riſus illicò excitatus eſt ab aſtantibus qui ſcirēt ſtabularium illum abſtemium, & quod ſi Alphonſo notum erat, ita tamen memoriam præpedierat.

Idem pro tribunali ius quum diceret, ac ſtultior ad eum quiſpiam acceſſiſſet, clamitans, clementiæ vti ſuæ memor eſſet in iure dicundo. Percunctatus tum ipſe quodnam officium præſtari à ſe poſſet facilitatis atque clementiæ, Tum ille Clementia, inquit, vxor mea cubito me hac nocte è lecto expoſuit, & maledictis extra domum perſequuta eſt. Ego apud te iniuriarum ago, difficile dictu eſt qui riſus toto foro exorti fuerint.

Iocabundus quiſpiam vel tentabundus potius quum dixiſſet Nam de ſomnijs coram Alphonſo rege erat diſceptatio, nocte præterita ſomniaſſe dono ſe ab rege accepiſſe ſacculum aureis grauidum. Ibi tum Alphonſus an ignoras adhibendam ſomnijs fidem Chriſtiano ab homine nullam eſſe.

Altera eius filia Aurelia, eaq; natu maior amiſſo Paulo marito, quum à patre ad alterum virum torumq; hortaretur ſecundum. Quin tu, inquit, pater non & nuptias ſecundas inis? Quia, reſpondit, nullam matri tuæ ſimilē me repertuꝝ confido. Id ipſum (reſpōdit) meme verſat pater, quod mihi placiturum. Paulo æquè ſimilem ſpetem neminem.

Ber-

Bernardus Vitalis vir multi vſus,ac maximè compo-
ſitis moribus interrogabatur à Frederico rege,quidnam
et cauſæ cur in veſcendo aloſa piſce oculari vteretur
vitro. Reſpondit nequaquam ipſe miraris,ô bone rex,
legentē me amicorum epiſtolas, quibus legendis nullū
immineat periculum,vitro vti,at demiraris vſum ocu-
larium in edendo maximè ſpinoſo piſce,ſentibuſq; tam
...ſſis atq; acutis,quibus ſingulis inſit vel ſtrangulato-
rius gladius.

Ferdinandus rex ægerrime ferebat vbi quos, aut bi-
nos aut ternos vidiſſet deambulantes,quiq; ſuas inuicē
...,ſuaq; conſilia inter deambulandū conferrent.Quod
cum aliquando Pompa paraſitaſter deprehendiſſet.
...æ, inquit ô rex aut magnam tibi moleſtiam adimere,
aut non exiguum deambulationibus ex his compendiū
comparare,portorium his conſtitue,perinde vt è piſca-
tionibus mercimoniorumq; inuectionibus perſoluen-
dum,mihi crede,diues inde vectigal exegeris.

Lanij cuiuſdam Neapolitani Ditis nomine vxor de
ſe ipſa liberalior erat quàm pudicā deceret, dicaculus
quiſpiam quum eam per iocum diceret carnē minoris
vendere. Quid mirum ſubdidit Franciſcus Puccius, quę
item lanium habeat coniugem?

Narrare ſolebat auia mea Leonarda celebris memo-
riæ matrona Podagram aliquando ſub mulierculæ ſpe-
ciem peregrinantem in ruſculum diuertiſſe, eamq; vbi
...diſſet caſulas inertiſſimè ædificatas, obſitas araneis,
ſqualidas ſitu, atq; illuuie marcidas , conuerſam ad pe-
diſſequas dixiſſe, A pagete à me hoc hoſpitium ſentum,
deforme,fœtidum,fumoſum,tetrum, A pagete diuerſo-
rium in quo quid intueare præter marras, bidentes, ra-
ſtros,agreſtiumque ferramentorum diuerſa genera,aut
boum, aſinarumque ſtercoramenta, ſiue ſuum excremē
...ac capellarum, Itaque valere iubeo & villas & tegetes
...m ſordentis, vrbs nobis & ocia ſunt quærenda , vrbs
quæ otium foueat,otia quæ vrbana ſint , atq; delicioſa.
...atamque ad primum vrbis ingreſſum in fabri ferrarij

 offici-

officinam dixiſſe. Nil mihi cum incude & malleo, in domum inde aliquanto ab ea remotiorem cuius ante veſtibulum choreæ agitarentur atque conuiuia, ibique interrogaſſe cuiuſnam ædes eæ eſſent, reſponſum illico otij eas eſſe, inhabitariq; ab hominibus deſidioſis, ſomnoque & vino marcentibus, eueſtigio itaque domum ingreſſam, vultuq; quàm maximè hilari dixiſſe, hæc domus, hæc patria eſt, quum ſolicitudinem ac laborem ante fores videret ſatagẽtes iuſſiſſe procul eas abigi, & curas inde exulare cum primiſque ſobrietatem atq; abſtinentiam, Hæc auia ipſa nobis pueris referebat & vultu, & voce & membrorum aſſenſu, qualis fabulantem deceret, ad puerilem animum ad bonos mores, ad negotia, laboreſq; inuitandum.

Narrare quoque ſolita eſt Chriſtiana mater, quum noctu adoleſcentulus lectitarem ad candelã, extitiſſe patremfamilias, cui gemini eſſent filij, morientemq; illũ, tum ſuppellectilem multam illis reliquiſſe, tum olei nõ mediocrem ſummã, quo nocturna vterentur ad opera, tenebraſque euigilandas. Alterum itaq; ex his in conuiuijs ac cœnis oleum conſumſiſſe, exq; eo breui in inopiam redactum. Alterum vero dediſſe operam literis oleoque nocturnis in lectionibus vſus quod eſſet, perueniſſe ex eo ad ſummas diuitias. Cœptum igitur cantari per vrbem de vtroq; huiuſcemodi carmen. Hic oleum & ſe perdit dum ad candelas cœnitat, ille arcam & ſe ditat dum ad lucernas lectitat.

Fuit Antonius Panormita admodum vrbanus, Thomas vero Pontanus etiam ſalſus, hic quum ſenſiſſet procatiori è dicto infixum ſibi dentem, Ego mihi, inquit, vulnus obligabo, dum te interim petulantiæ pœniteat tuæ. Ille verò quod os ipſum impurè loquitur id tutemet ne aures ipſæ audiant abturato. Vterq; & ſapienter & pro dignitate, nec à faceti diſceſſit officio.

Franciſcus Elius non in ſtudijs modo his noſtris ſumma cum celebritate verſatus, verum etiam ciuilibus in actio-

ionibus ac negotijs, quum videret ſacerdotem excõ-
um admodum, atq; expanſiore capillo, ſoleiſque ince
ntem editioribus, tunicis quoq; laxioribus, atque in
rimos ſinus complicatis, pallioq; inundante, con-
rſus ipſe ad eos qui ſecum conſtiterant. An, inquit, ig-
ratis quàm exculti eſſent penſiles Semiramidis regi-
: hortuli?

Idem quum vidiſſet Gallos milites calciamentis vti
dum taurinorum in veſtigiorum ſpeciem, vbi, inquit
rum ſunt taurorum cornûa.

Petrus Summontius, vir præter ſummam literarum
gnitionem ſummè etiam iucundus, & comis, vocatus
cœnam à ſacerdote quum vinarius promptor nuſ-
am compararet. Quid moramur, inquit quin cante-
us illi mortualia?

Idem quum intelligeret ciues non paucos occupatos
laudandis pomerijs Neapolitanis quæ à Federico re-
: promouebantur. In medijs laudationibus interſtre-
tans. Væ, inquit pomarijs. Quod quidem ſequutum
t. Pleriq; enim horti vaſtitatem acceperunt propter
uros foſſaſq; circunductas.

Actius Syncerus rari vir ingenij magnæq; nobilita-
s, & ipſe quoq; admodum facetus, cum in conſpectu
derici regis eſſet inter phyſicos quæſtio, quid præci-
uè conferret oculorum perſpicuitati, alijſque fœniculi
flatum dicerent, alij vitri vſum, alijq; item aliud. At e-
o, inquit, inuidiam aio, Obſtupuerunt hoc dicto adeo
edici vt ab auditoribus deriſui haberentur, Tum ipſe
n non inuidia maiora ac pleniora omnia videri facit.
uid autem oculis magis præſentaneum quam vt vis
ſa aſpiciendi maior reddatur, atque vegetior, protulit
ue ſtatim Ouidianos illos verſus.

ertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris,
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Idem interrogatus ab amico quid de Marini Miner-
æ negotijs haberet certi, reſpondit quod apud forum
um vxore litigaret, Quumq; ille, quid malum ex te au-
dio,

dio, cum vxore hic vt litiget, qui eam in Brutijs multos ante annos penè viduam reliquerit? Tum Actius rursū. Quænam (malum) ignorantia eſt tua, qui neſcias Marinum repudiata priore, nuper duxiſſe podagram, Mouit repentè qui adeſſent omnium riſum, quū pro lecto ad forum alluſerit, vbi perpetua eſt litium agitatio, pro vxore ad podagram, quæ illi vſq; in cubili adeſſet & comes & ſocia, nec quieſcere eum pateretur.

Petus fundanus quem audeo dicere Muſarum in hortulis adoleſcere quum audiret familiarem hominem de pedum dolore heiulatus mittere, nec poſſe illos cōpeſcere, accurrit ad clamores, Ecquid inquiens alij de itinere querūtur aſſiduo, laboribuſq; quàm plurimis, de perpetua negotiorum inquietudine alij, tu (pro deum atq; hominum fidem) de quiete quereris atque otio, quod ſi tibi moleſtum eſt exurge age, ac peregre proficiſcere, quid quæris? de lepore dolor in riſum conuerſus eſt.

Celebrabantur à Ferdinando rege Hippolytę nurus atq; Alphonſi filij nuptiæ apparatu ſplēdidiſſimo. Erat dies decurſionis haſtatæ, flagrabantq; ſub ſole cuncta. Conuenerant autem mortales omnis generis ad ſpectādum, cumq; plurimi ludorum eſſent laudatores, vel pleriq; omnes admiratores potius, in media laudantiū frequentia & plauſu exclamauit Theutonicus, O valeant ludi in quibus nemo bibit. Neſciam an alias tāta in multitudine dictum vllum tanto cum riſu acceptum fuerit præſertim ex ore Germanici hominis.

Philoxæmenes Achæorum dux præcipuè inter Græcos clarus erat diuerſurus ad hoſpitium veteris amici. Quo cognito iuſſit hoſpes apparari quæ neceſſaria eſſent alia, ab vxore, dum interim ipſe obſonium appararet, Hæc inter Philoxæmen ſolus (vt ipſa res ferebat) ad hoſpitium properat, quem venientem hoſpitandum vt ſolum, vt deformē, vt qui nihil ornatus haberet eximij, arbitratur mulier ex adminiſtris eſſe aliquem, qui herū præueniret, cum eſſet de aduentu Philoxæmenis mirificè ſolicita, etiam blandienter rogauit eum ſe vti adiuuaret ad dominum comiter accipiendum. Tum Philoxæ-

mea

en vt erat perhumanus cognito mulieris errore, con-
ſtim ſecuri accepta & cuneo cæpit ligna findere co-
uendam ad cęnam, hoſpes interim domum ingreſſus,
uum animaduerteret Philoxæmenem findendis lignis
alleo incumbere. Pro Iupiter, inquit, quid hoc Philo-
emẽ. Pro pudor deorum atq; hominum, quid agis dux
axime? vultumq; de dolore ſimul ac pudore demiſit.
d ea Philoxæmen maxima cũ iucunditate. Pro defor-
itate, inquit, oris totius corporis pœnas luo, Voluit
ſemet præbere de ſe & riſum hoſpiti, & ſibijpſi ridicu-
s eſſe. Res ſanè feſtiuo ac faceto homine digna, quęque
uo rarior, eo etiam fuerit lepidior.

Eundem in Philoxæmenem quum iocaretur Titus
aminius deformitati corporis eius illudens, diceretq;
ultu quã maximè iocoſo & hilari. Quid hoc Philoxæ-
ene, quũ pulchras manus, crura etiam perquã pulchra
abeas, quod ventrem ipſe non habeas. Ad ea Philoxæ-
en eadem cum hilaritate & vultu. Quid ò Romanorũ
nperator eximie, quum egregios pedites, ſtrenuos ma-
mè equites habeas, quod pecuniam minime habeas?
am & Flaminius perſæpe inopia rei pecuniariæ labo-
bat, quemadmodum Philoxæmenes exiguitate ven-
is, ac medij corporis gracilitate.

Non probabat Cn. Pompeius in Thuſculano ædifi-
tam à Lucullo villam, quod ea æſtiuæ quidem inha-
tationi accõmodatiſſima quum eſſet, hybernę tamen
rum omnino proſpectum fuiſſet, ad quæ iucũdiſſimè
agnaq; cum feſtiuitate Lucullus: Num tibi, inquit,
mpei, quàm grues, quàm ciconiæ minus habere
rdis videor, qui neſciam pro temporibus habitatio-
m mutare.

Et illud quoq; ab eodem concinniter, ac iocosè, quũ
im diſpenſator rei familiaris ab eo accuſaretur, quod
rciorem paraſſet cœnam, & ille reſpondiſſet, quod ſo
s quidem cœnaturus eſſes, non putabam lautiore ap-
ratu opus eſſe. Ibi ipſe vultu quàm maximè feſtiuo.
n ignorabas apud Lucullum ipſum cœnaturum eſſe
icullum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Emerat Alciabiades canem raræ magnitudinis non exiguo pretio, nec multis pòſt diebus & caudam illi mutilari, & per vrbem liberum abire iuſſit, hoc viſo, quũ omnes rem vt ineptam mirarentur ac ſtolidam, alij deridere Alcibiadem, qui id feciſſet, alij etiam vt ſtultum eum, animiq; parum compoſiti accuſare, eſſe è familiaribus atq; amicis, qui obiurgarent. Quo cognito Alcibiades in riſum verſus, At mihi, inquit hoc facto perbelle, perq; oportunè conſultum eſt. Cum enim ſcirem Athenienſem populum aſſiduo de me rebuſq; obloqui de meis, ac maledicere, commento hoc, dũ ineptã hanc materiam ridiculamque ei maledicendi trado, impudentioribus à maledictis, quibus me quotidie diſcerpunt, & illum auerti, & me etiam liberaui.

Publius Syrus cuius multæ extant præclaræq; ſentẽtiæ, interrogatus quid podager quiſpiam ad ſolem conſtitutus ageret, perquam bellè reſpondit, ac perargutè, aquam calefacit. Idem quoque interrogatus quodnam ipſe moleſtum eſſe otium duceret, pedum podagricorum reſpondit.

Gonella ſiue fabulator facetiſſimus, ſiue ioculator maxime comis, interrogatus aliquando à Nicolao Marchione Ferrarienſi, quarum nam ſiue artium, ſiue facultatum in vrbe Ferraria maior eſſet numerus, confeſtim. Quis id dubitet medicorum maiorem eſſe numerum. Tum Nicolaus, ô inanem hominem, & vrbis huius, artium, artificumq; ignorantiſſimum, quippe quum vix duos, treſue ad ſummum Ferraria medicos habeat, ſiue ciues, ſiue externos. Ad ea Gonella. O principem maioribus rebus deditum, qui ob eas vrbem ſuam, ſuoſq; ciues ignoret penitiſſimè:

Tum Nicolaus. Quid ſi hoc falſum, quod ipſe aſſeris? Tũ Gonella. Quid ſi ego verus? Ibi ſiue pœna, ſiue mulcta ex compacto ei qui vanus inuentus eſſet, conſtituta.

Igitur inſequenti die ſub auroram Gonella pro templi adſtans foribus, obuoluto pellibus ore ac gutture. Interrogantibus qui in templum ingrediebantur, quonam morbo laboraret, reſpondebat ſingulis, dentium

dolore

lore, ſingulis etiam remedium aliquod dolori præ-
ntibus, quorum ipſe & nomina conſcribebat, & re-
edia. Atq; hac ratione vrbem perreptans, perſcrutan-
que remedia, ſingulos qui obuiam fierent percuncta-
, ſupra trecentos homines medicinam dolori tradē-
notauit in tabula. Quo facto regiam ingreſſus, qua
ra Nicolaus prandebat, ſeſe obtulit inuolutis & ore
ceruicibus, ingentem dolorem ſimulans. Nicolaus
u viri parum cognito, quum intelligeret illum haud
ne valere à dentibus, Hoc ſtatim, inquit, remedium
onella adhibe, Laudabis Nicolaum, è veſtigio enim
nus eris. His Gonella acceptis, domum regreſſus tabu-
m inſtruit, remedia illa, remediorumq; authores con-
nentem, ac primo loco Marchionem adſcribit, inde a-
os atq; alios delectu adhibito. Tertio die quaſi ſanus
q; à dolore liber nudata gula ac ceruicibus principem
it, docet quæ conquiſita & comprobata fuerint, Mul-
ám ab illo expoſtulat, atq; in ius illum ſeſe adacturum
inatur, atq; his dictis tabulam Marchioni legendam
ponit, Ibi Marchio primum inter medicos locum ſe-
obtinere conſpicatus, inde alios atq; alios primates
ros, à riſu continere nequiens, ſeſeq; victum confeſſus
cunia illi vt ſolueretur imperauit.

Fuit è ſenatoribus Petri Aragoniæ regis Queraldus
idam tum ore fœdo, tum reliquo corpore parum cō-
ſito, tamen qui ſumma comitate eſſet præditus, ma-
miſque in negotijs exercitatus, is miſſus aliquando
regem Africæ, fuit ab illo in cœnam adhibitus, quā
ſtrum in morem rex ipſe apparari iuſſit editioribus
ſcamnis, Afri enim in ſolo ſuper tapetis diſcum-
nt. Cœnitauerunt complures ſimul, Rex qui & ipſe
mis eſſet, & iocandi ſtudioſus iuſſit clàm oſſa col-
i, eaq; ad pedes Queraldi illo neſciente conijci, Fini-
igitur cœna, quum aulæ magiſtri iuſſu menſæ eſ-
nt ſublatæ, apparetque oſſium cumulus, tum
iſpiam à rege ſubmiſſus. Quid hic, inquit, oſſium
deo, lupus profecto hic cœnitauit, non homo. Tum

Que-

Queraldus ad regem conuerſus: Mihi, inquit ò rex cum lupis fuit negotium, quum luporum eſt carnem & oſſa ſimul arrodere, quod comeſſatores iſti tui fecêre. Ego vero vt homo, vt conuiua comis carnes abſumpſi, oſſa in humum abieci in canum paſtum atq; oblectamentum

Idem Queraldus quo regem delectaret adhibitus ab illo in cubiculum, in quo conſtrata eſſent omnia ſerico, atq; exaſperatis acu purpuris, nulluſq; relictus eſſet loc⁹ in quo ſine nota poſſet inſpui fieretq; illi proximus regijs è famulis quiſpiã ore fœdo atq; impuro, è veſtigio excreabũdus os illius ſputo inſpurcauit, qui ſublata ſtatim voce regem appellauit, hoc cognito Queraldus, ego inquit iucundiſſime rex apparatus tui nitorem admiratus ne aliqua illum parte contaminarem, nullum cum alium præter illius os immundum relictum locum atque ſpurcoſum cernerem in illum excreatum, profudi, quaſi à te ob id ſeruatum, quo nitor ibi tuus ſaluus eſſet, Actio quidẽ illa ſordida tunc fuit, & contumelioſa, at relatio perbella.

In eadem legatione quidam è regis aula factus ei obuiam, in deformitatem eius illatus. Quid, inquit Petrus rex portenti ad nos miſit. Ad ea ipſe confeſtim: Sciebat inquit, Petrus ad quem me mitteret. Nam & rex ille deformior erat.

Franciſcus Pudericus grammaticum cum commone faceret, cuperetq́ illum minus excandeſcere erga diſcipulos, temperantiuſq́; illos verberare, vocatum illum ad ſe huiuſmodi aggreſſus eſt dictis. Quid hoc amabo, quod aliorum quidem grammaticorum diſcipuli ſuis de inſtitutoribus queri conſueuere, ferula quod nimis ſæuiam, te vero ipſum incuſant, quod nec iraſci ſcias, nec ſcuticula ferire. Diſſimulanter dum loquitur, grammatico ruborem induxit.

Mater mea Chriſtiana de me admodum puero cum eſſet ſolicita, ſciretq́; me aſſiduum agere apud grammaticum, primaſq; ferre inter diſcipulos partes, ne laudare

coram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

[..]ram vellet,alibi his adoriebatur. Quid ô fili de te au[..]o?quod hodie ſuperatus è ludo diſceſſeris, in themate [..]tinis verbis explicando. Alibi,at ego mellitum tibi e[..]ilium paraueram,quod ſperarem te victorem littera[..]n è concertatione rediturum,redis victus?Quod igitur [..]bi parauerā,ad eum ſuum qui te vicit miſſura. His i[..]tur atq; alijs mater gaudium diſſimulabat,dum lauda[..] puerum me coram omnino deſugit, Socraticamq́ue [..]r diſſimulationem hortabatur ad perdiſcēdas literas. [..]uinetiam prudens hæc diſſimulatio plurimum ſecum [..]rt momenti. & in laudando, & in vituperando.

Annibal eodem irriſionis genere luſit Antiochum [..]gem. Quum enim rex ſuas illi oſtentaret copias, & [..]umero peringentes, & armis egregie inſtructas, per[..]unctanti ſatis ne aduerſus Romanos eſſent, reſpon[..]t ſe ſatis eſſe arbitrari, tametſi Romani admodum a[..]ari eſſent. Vide, obſecro quam Socraticæ illius ignauiā [..]ſerit.

Iulia Auguſti filia,Marci Agrippæ vxor, hac etiā via [..]ternam à ſe auertit reprehenſionem. Nam cum anim[..]uertiſſet patrem Auguſtum permoleſte tuliſſe, qua[..]am quod in pompa excultiore ornatu luxuq́ue indul[..]entiore proceſſiſſet, dieq́ue inſequenti matronali ſo[..]m more culta patri ſe oſtendiſſet, ab illoque mirifice [..]ſet laudata quod in eam formam ornata incederet. [..]um illa vt erat ad diſſimulandum inſtructa verbis his [..]ſternum luxum deprecata eſt,luxuſq́ue increpationē [..]e auertit inquiens, heri me viri oculis exornaui, ho[..]e patris.

Petrus compater,cuius mors ſenectuti meæ ingēs nu[..]er vulnus inflixit, vir vtique ad omne genus facetiarū [..]axime appoſitus,quum videret compluribus cum ſa[..]llitibus incedentem militarem hominem, eundemq́; [..]urpuratum. Nimirum hic, inquit, hoc cum ornatu & [..]ientela ad aram proficiſcitur à dijs veniam impetratu[..]s, quæq; per vim rapinamq; abſtulit, templo ariſque [..]olaturus.

Extat

Extat Catonis dictum admodum facetum, cui renunciatum quum eſſet Albidij ciuis Romani, qui ſua bona per luxum atque ingluuiem conſumpſiſſet, domū quæ vna illi eſſet reliqua, incendio conflagraſſe, vt belle, inquit, Albidius proteruiam fecit, alludens ad ſacrificium in quo mos erat, quicquid reliquiarum ſupereſſet ex epulis, in ignem id conijci.

Actius ſyncerus quum irridere verboſum hominem honeſtè vellet, conuerſus ad aſtantes, homo hic, inquit, à muto parum abeſt.

Quid quod hæc ipſa diſſimulantia maximam quandoque vim habet laudationis. Vt cum familiaris noſter Suardinus Suardus in conuentu litteratiſſimorum hominum commendare induſtriam vellet, aſſiduitatemq; adoleſcentis cuiuſpiam in literis, hic, inquit adoleſcens à Muſis auerſus eſt adeò vt etiam noctes in choreis abſumat ac paleſtris.

Contra cum vituperare hominem maximè ſordidū vellet, homo hic, inquit, domi habet nitelarum omniū magiſtrum, ſordiumq; cenſorem.

Adoleſcens quidam vocatus ad teſtimonium dicendum in cauſa furto ſubreptæ lanæ, ſumpta occaſione à luna, quæ biduo ante deliquium paſſa eſſet, diſſimulauit ſe audiſſe de lana, itaq; de luna reſpondit. Namq; interrogatus à iudicibus de lanæ ſurreptione ſublatis in cœlum oculis. Per, inquit, cœlum ipſum iuro iudices, perq; diei potentiſſimum numen qui omnia nutu ſuo temperat, nunquam me dediſſe operam aſtrologiæ, neque vnquam me audiſſe qua ratione lunæ ſurreptio fieret. Addidit & his fatua quædam dicta. Quibus verſi in riſum iudices, arbitratique rudioris illum ingenij eſſe, ac proſequuti eum cachinnis, abire è conſpectū perinde ac fatuum permiſerunt. Ille igitur ratione hac à dicendo teſtimonio liber euaſit.

CEN-

CENTVRIA SECVNDA.

Quædam à Diogene & alijs facetè reſponſa, Barlando caſtigatore, & in quibuſdam interprete.

MVrium grege ad Diogenis menſam adrepente, ecce, inquit ſuos habet & Diogenes paraſitos.

Quum quiſpiam balneum egredientem rogaſſet an ulti lauarent homines, negauit, rurſus interroganti an urba multa, confeſſus eſt.

Die quodam Plato in ſua academia quum reddere roprium hominis conaretur, bipedem eum, & imlumem eſſe diffiniuit. Hoc ſortè exaudiens Diogenes ynicus, gallinaceum cui exemerat plumas in auditoium & ſcholas illius proijciens: Hic eſt, inquit, homo latonis.

Interroganti quanam hora diei prandendum eſſet, iuiti, inquit, vbi velit, pauperi quum poſſit.

Apud Megarenſes quum vidiſſet oues pellibus ac enſiore lana conteɫas, liberos autem illorum nudos ıcedere. Præſtat, inquit Megarenſis arietem eſſe quam lium.

A quodam pharmacopola rogatus an deos eſſe creeret. Cur, inquit, non credam, quum te dijs inimicum ſe exiſtimem.

Magiſtratus quendam ad ſupplicium educebat, qui rarium compilaſſet, hoc conſpecto Diogenes: Magni, quit fures paruum ducunt.

Huic cœnanti quidam è populo vt cani oſſa proijcieant, At ipſe propius accedēs, illos vt canis comminxit.

Videns quodam die noti cuiuſpiam, & luxu perditi ominis domum inſcriptam mercede. Sciebam, inquit, ropediem vini crapula obſeſſam facilè dominum euoituram.

Sordidulum ingreſſus balneum. Qui hic ſe lauant vi, inquit, lauantur?

Citharœdo qui quoties ludere apparabat deſereba-

tur ab auditorio. Salue, inquit, galle: Rogatꝰ quid ita ſalutaſſet, quoniam omnes ait excitas canens.

Interrogatus quemadmodum Dionyſius amicos haberet, vt vaſcula, inquit, plenos euacuat, abijcit vacuos.

Quidam rogabat vnde palleret aurum, Diogenes reſpondit, quia nuſquam non haberet inſidiatores.

Idem quum vidiſſet ex arbore quapiam pendere fœminas aliquot, Vtinam, inquit, huiuſmodi fructum & cæteræ tuliſſent arbores.

Diogenem neq; ſeruum, neq; ancillam habentem rogauit quidā hoc modo, Quis te ò Diogenes ad ſepulchrū efferet? Ille reſpondit, qui domo indiget.

Quum dixiſſet quiſpiā ò Diogenes quidnā vis donari tibi vt colaphum accipias. Da, inquit, galeam.

Interrogatus quo maximè vino delectaretur, alieno, inquit.

Myndum profectus quum vidiſſet portas ingentes, vrbem vero exiguam. O viri, inquit, Myndi portas occludite, ne quando vrbs veſtra egrediatur.

Nonnullis probro dantibus, quod in foro comederet. In foro, inquit, eſurio.

A ludis & ſpectaculis venientem quum rogaret notus quidam an multa illuc turba confluxiſſet reſpondēs turba, inquit multa, ſed homines pauci.

Prandebat in foro Diogenes: Proinde ab his qui aſtabāt canis appellatus. Vos, inquit, canes eſtis, qui me prādentem circunſtatis.

Scorti cuiuſpiam filio lapidem proijcienti in concionem. Caue, inquit, ne patrem ferias.

Quum ridere vellet imperitum ſagittandi hominem ſcopo ſe admouebat, rogatus cur ita faceret, nemo feriat, inquit.

Idem principes indoctos oues eſſe aureo vellere dicebat

Idem cōſcenſo ſuggeſtu quū ſubinde clamaſſet velut concionaturus ἀκούσατε ἄνθρωποι, id eſt, audite homines. Iamq; multi vndiq; concurrentes iuberēt eum quæ vellet proloqui. Ego, inquit, homines conuocaui, in vobis nihil hominis video.

Erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Erat Dionyſius tyrannus Syracuſis ita ob intoleran-
em ſæuitiam inuiſus, vt dies noctéſq; exitium illi ho-
nes imprecarentur. Vna eſt inuenta mulier decrepi-
quæ quotidie ſub ortum ſolis ingreſſa templum in-
lumitatem, longamq; vitam tyranno precaretur. Au-
a & cognita re Dionyſius quum ſciret tantam non
eri ſuis beneuolentiam factis mulierculam accerſit,
quid ita pro ſe deos ac cœlum omne fatigaret percun
tus eſt, tum illa certo, inquit conſilio hoc feci ad hūc
m. Puella enim quum grauem haberent tyrannum
racuſani perire illum ac mori cupiebam, cui interem
ſucceſſit haud multo melior, eum quoque interfici
tabam vtiliſſimum fore. Nunc tertium te prioribus
gè ſæuiorem habere cepimus dominum. Itaq; me-
ns ne tibi ſublato deteriar ſufficiatur nunquam ora-
eſino, vt quàm diutiſſime viuas. Tam facetè auda-
n fæminam ſupplicio admouere tyrannus erubuit.

Tales Philoſophus.

Thales Mileſius, qui vnus erat è ſeptem, die quodam
as egreſſus ad multam veſperam, vt liquido ac ſereno
o inſpiceret, obſeruaretq, ſiderum motus, fortè in-
it in ſubiectum ædibus puteum, iacentem philoſo-
um anicula, cuius ipſe domi vtebatur miniſterio de-
ens. Quo pacto, inquit, ô Thales ex ſiderum obſerua-
ne, credebas te proſpecturum quæ futura ſunt, qui
d ante pedes erat non videris.

Bias.

Bias Prienenſis nauigauit ſemel, & cum eo impuriſſi
ſceleratiſſimiq; homines, hic ſubito coorta eſt tem-
as grauiſſima, horrendo cum murmure circumfre-
ant venti, nauis vtrumq; latus tundebant minaces
cellæ, præſentemq; intentabant omnia mortem.
bus malis territi illi, quum ſublatis manibus deos
rent, Bias tacete, inquit ne dij infenſi impijs vos hinc
auigare ſentiant.

Eiuſdem os quum potentia inflatus Dionyſius ſputo

 reſper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

reſperſiſſet, admonuerunt quidam non eſſe tam inſignem ferendā contumeliam, his Ariſtippus: ſi piſcator, inquit vt Gobionem capiat vndis aſpergi ſe patitur, cur non ego conſpui me patiar, vt Balenam accipiam.

Iactanti ſe cuidam de natādi peritia. Rideo te, inquit hominum homo ſtultiſſime, qui iactites ea quæ ranis & delphinis tecum ſunt communia, & ita communia, vt hac re longè ſuperent illi.

In conuiuio quidam gloriabatur ſe potus omnis capaciſſimum eſſe, neq; tamē ebrium fieri. Ad hunc Ariſtippus. Egregiam verò laudem reportas ſi id facis quod & mulus te aliquanto melius facit.

Archeſilaus quū Hipponicum geometram aliquamdiu non arrectis modo auribus, ſed etiam (qui mos fuit) aperto ſemper ore audiuiſſet, ioco dicere ſolitus eſt, geometriam hianti ſibi in os inuolaſſe.

Dionyſius.

Dionyſio illi Syracuſano voluptati fuit quæ patraſſet ſacrilegia dictis proſequi iocularibus. Quū enim Proſerpinæ templum argenteis atq; aureis ſpoliaſſet ornamentis, & mox inter nauigandum ventis vteretur omnino ſecundis, ridens videte, inquit amici quam bonam ſacrilegis tribuant dij immortales nauigationem.

Ad eundem modum detracta veſte aurea Ioui Olympio, pallium ei laneum iniecit, atq; rogatus, quid ita faceret. Quoniam, inquit æſtate grauis eſt aurea veſtis, hyeme frigida, laneum verò indumentum vtriq; tempori multo aptius.

Idem quum Epidauri quæ vrbs eſt Achaiæ Aeſculapio barbam auream demi iuſſiſſet, affirmauit non conuenire vt huius pater Apollo imberbis, ipſe vero, qui filius eſſet barbatus conſpiceretur.

Valerius P. Clodio ſibi irato ac vehementer infenſo, Quid, inquit durius minitaris, quàm vt eam Dyrrhachiū & reuertar.

Q. Equintius prætor ab adminiſtrata prouincia domum reuerſus in morbum incidit, cumq; forte aſſidēti

cui-

uipiam diceret gelidas ſibi eſse manus, certe, inquit ille uper calidas è prouincia retuliſti.

Diogeni propoſuerat quiſpiam ſophiſta dialecticus unc in modum. Quod ego ſum, tu non es, annuente Diogene, ille in ſophiſmate procedeus, homo, inquit, go ſum, quo etiam dato, concluſit tandem, igitur homo tu non es, hic Diogenes indignatus, hoc poſtremum, inquit, ſi verum eſse vis, à me incipias oporet.

Initio belli ciuilis quum in caſtra Pompei amici ſui enißent, Cicero à quibuſdam reprehenſus quod ſerius deſset. Minimè, inquit: Nihil enim adhuc paratum vieo.

Gallum quendam à Cæſare Iulio ad ſe transfugientẽ ompeius ciuitate donauerat. Exclamauit Cicero, hominem bellum, Gallo ciuitatem promittit alienam, nois noſtram reddere non poteſt.

In C. Domitium Enobarbum hominem durum, & arogantem ſic luſiſse traditur L. Craſsus orator. Quid mi um ſi barbam habet æneam Dominus, quum & os ferœum, & cor habeat plumbeum.

Dictum in Xenocratis continentiam.

Meretriculæ quoq; dictum valde facetum eſt. Quum nim ab adoleſcentibus rideretur, quod forma tam eleanti mulier Xenocratis benè etiam poti animum illeebris pellicere non potuiſset, pactumq; victoriæ precim flagitarent illi, de homine, inquit, vobiſcum, non e ſtatua pignus poſui.

Demoſthenis dictum.

Fur quiſpiam Demoſthenis lucubrationes, eiuſque octurnas ſcriptiones paulo petulantius irridebat. Cui le, ſcio, inquit me tibi moleſtum eſſe, qui noctu lucer am accendo.

Dicta in Veſpaſianum Imperatorem.

Amplioribus officijs præficere ex induſtria ſolebat mperator Veſpaſianus procuratorum furaciſſimum uemq; vt mox ditiores ac benè nummatos condemnaet. Vnde vulgus arrepta iocandi anſa, eiuſmodi homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

nibus eum vti pro ſpongijs dicebat, quod quaſi ſiccos humectaret & exprimeret humentes.

Senex quiſpiam bubulcus poſt negatam ſibi ab eo iã imperij gubernaculis admoto gratuitam & ſine precio petitam libertatem proclamaſſe traditur, vulpem pilũ mutare, non mores.

Idem fuit vultu quaſi cum niſu aluũ aſtrictiorem exonerantis. Vnde quidã ex eo genere hominũ qui faceti ſunt & dicaculi, non infacetè. Siquidẽ petenti Veſpaſiano vt in ſe quoque more vrbanorum, qui nec principibus quidẽ viris parcere ſolent aliquid diceret. Dicam, inquit, quum ventrem exonerare deſieris.

Domitiani dicta duo.

Domitianus vtebatur elegentia quadam prædito ſermone, dictis interdum etiam notabilibus. Vellem, inquit, tam formoſus eſſe quàm Metius ſibi videtur.

Et cuiuſdam crines partim rutilos, partim caneſcentes, perfuſam niuem mulſo dixit.

Socratis dictum.

Patientiſſimus Socrates ille poſt multa ab vxore Xantippe iaculata in ſe conuitia maledictaq; lotio quoq; & vrina perfuſus, nonne, inquit dicebam pluituram quandoque Xantippen.

Timothei Athenienſium principis dictum.

Quum Timotheo Athenienſium imperatori multa feliciter obtingerent, in eius inuidiam pinxiſſe quidam traduntur fortunam ad rete cogentem vrbes & oppida iuxta dormiente Thimotheo, quos ille ſic eludens, Si, inquit huiuſmodi vrbes capio dormiens, quid me facturũ arbitramini ſi vigilauero?

Dictum Laconis cuiuſdam.

In prouerbio eſt, Ignis, mare, mulier tria mala, De muliere hoc nimiſquam verum eſſe ſignificans Lacon quidã, quum vxorẽ duxiſſet perpuſillam, nõ infeſtiuiter dicebat è malis quod minimum eſſet eligendum.

In Demoſthenem.

Demoſthenes à legatis Mileſiorũ pecunia corruptus, vt in

in curia poſtridie contra horum poſtulata nihil dice-
t prodijt in concionem fingens ſe laborare anginæ
orbo, atq; ideo loqui non poſſe, quam rem vt patrib'
populo facilius perſuaderet multa lana collum circū-
oluerat, Tum è turba & fece illa populari quiſpiā cui
nulatio morbi ſubolebat exclamaſſe fertur eum non
nginam ſed argentanginam pati.

De milite quodam Philippi.

Iuuenis quidam ſub rege Philippo merebat, Is admo
tus vt miſſionem peteret, ſeſeq; relicta militia ad terrā
talem, vxorem dulceſq; natos reciperet, Non faciam
quit, Nam equus me portat, rex me alit, ſignificans ſe
mmodiſſimè viuere, vt qui & pedibus ambularet alie
s & aliena paſceretur pecunia.

Forte fortuna æquales duo in qua vrbe manebant in-
eſſi vicum vbi lautiores cibi mulierculis vendebātur,
llis præſentibus viris, vnam rogarunt, haberetne ve-
les boum linguas, reſpondit illa ſe habere, produxit
vēdidit, illi abeuntes clamare vociferariq; occipiunt
e ſtultiſſimum genus feminarum eiuſmodi, Rogati
ox ab iratis mulieribus ijſdem quid ita de ſe ſentirent,
baniſſimè reſponderunt his verbis, O fœminæ, quis
n dicat vos ſtultiſſimas, vulgo enim & plebeculæ vē-
tis bonas linguas, vobis ſeruatis peſſimas.

CHOLIA ADRIANI BAR- LANDI IN PRIMVM LIBRVM Iocorum.

An. in ca. poſt Mutinenſem.

Poſt Mutinenſem fugam, quum iam Antonius fu-
iſſet à Mutina caſtris exutus ab Auguſto, Hic fuit An.
umuir cauſa & fax ciuilium motuum poſt Iulij cæ-
m.

Raptu crocodilorum.) De crocodilis apud Plinium
t libro octauo naturalis hiſtoriæ.

Anno. in ca. *Publius.*

ublius Muti. Mutiorū domus clara fuit apud Romanos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ann. in ca. *Apud L. Manlium.*

Apud L. Manlium. Pontanus in ſuis libris de ſermone hoc ita narrat Erant L. Manlio pictori deformiores liberi, quod quum animaduertiſſet qui apud eũ cœnitabat Seruilius Geminius, dixiſſetq; quid hoc Manli, quod nequaquam ſimilem in modum & pingis, & fingis? ille ſubdidit illico, quid mirum, qui in tenebris fingam, pingam in luce?

Adno. in ca. *Demoſthenes excitatus.*

Demoſthe. excitatus. Hiſtoria eſt apud Gellium primo commentario noctium atticarum.

Græcia mirabatur. Sic Gellius, Conuentuſq; ad eum ditiorum hominum ex omni Græcia celebres erant.

Anno in ca. *M. Voltacilius.*

Flamines. De flamine diali feneſtellam legito.

Conſules. Initio ciuitatis Romanæ poteſtatem omnem reges habuere. Exactis deinde regibus duo conſtituti ſunt conſules, ab eo dicti quod Reip. conſulerent

Anno in ca. *M. Cicero.*

Quum lentulum generum. Pontanus hoc modo, Queritur autem ex alijs riſus, vt cũ Cicero genero ſuo: qui exigua eſſet ſtatura dixit, Quis obſecro generum meum ad gladium alligauit?

Adno. in ca. *Nec Q. frater.*

Mordacitatem. Multa fuit Ciceronis mordacitas Vnde Fabiꝰ, Noſter vero, inqt nõ ſolum extra iudicia ſed etiã in ipſis orationibus habitus eſt nimis riſus affectator.

Quum enim in ca pro. Pontanus hoc extulit his verbis. Item de Q. fratre. qui & ipſe breui eſſet ſtatu corporis, quum vidiſſet imaginem eius maioribus lineamentis ad pectus vſq, depictam. Profecto, inquit frater meus dimidius maior eſt quàm totus.

Adno. in ca. *Fauſt.*

Fauſtus Syllæ fi. Apud Iouianum Pontanum ſic legitur Fauſtus Lucij Syllæ filius compertũ quũ haberet ſororẽ ſuam eodem tẽpore adulteris duobꝰ dare operã, Fuluio vni fulloni filio, alteri Põpeio cui cognomẽ eſſet Maculæ, eaq; accuſaretur à familiaribus, quod vno tempore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

dos haberet Maculam & fullonem amatores, tum ipſe
quaſi vix id crederet, Miror, inquit Sororem meam ha-
bere maculam, quum eadem fullonem habeat.

Anno in ca. *Auguſtus quoq;*

Aiax ſinus: Hac de re Suetonius Tragœdiam, inquit
magno impetu exorſus non ſuccedente ſtilo aboleuit,
quærentibuſq; amicis quidnam Aiax ageret, reſpondit
Aiacem ſuum in ſpōgiam incubuiſſe. Eſt autem alluſio
ad eius exitum Aiacis qui ad Troiam ferro incubuit.

Anno in ca. *Idem cum ei.*

Putas inquit, aſſem. Significauit his verbis offenſum ſe
eſſe nimia timiditate libellum offerentis, Suetonius in
vita Auguſti loquens de ciuilibus eius geſtis, Promiſcuis
inquit ſalutationibus admittebat & plebem, tāta comi-
tate adeuntium deſideria excipiens vt quendam ioco
corripuerit, quod ſibi libellum porrigere dubitaret, qua
ſi elephanto ſtipem.

Elephanto. A populo nummi dabantur elephantis Au-
tor Plinius in hiſtoria mundi.

Apud Quintilianum hunc in modum eſt Cuius eſt
generis id Auguſti, qui militi bellum timidè porrigen.
noli, inquit dubitare, tanquam aſſem elephanto des.

Anno in ca. *Vrbanitas eiuſdem.*

Dic me tibi diſplicuiſſe. Quintilianus ſic habet, Neq; e-
nim eodem modo dixit Auguſtus præfecto, quem igno
minia mittebat ſubinde interponenti precibus. Quid re-
ſpondebo patri meo? Dic me tibi diſplicuiſſe.

Ann. in ca. *Galbæ cui.*

Ego te monere. Ioci ſenſus ad gibbum qui grandis illi
excreuerat mihi referendus videtur.

Adno. in ca. *Quum audiſſet.*

Herodes rex. Tres fuiſſe conſtat Herodes. Primi Hero-
dis iuſſu vis illa puerorum ingens necata eſt.

Anno. in ca. *Exceptus à quodam.*

Exceptus à quodam Eraſmus ita in Chiliadibus, Vndè
et ille iocus eſt Octauij Cæſaris ad Mœcenatem à quo

 fuerat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

fuerat conuiuio perparco frugaliq́; acceptus. Neſciebam me tibi tam familiarem.

Anno in ca. *Vatinio prima.*

Confuſus ille podagra. Hic iocus Fabio ſic effertur. Eleuandi genus eſt etiam cauſarum relatio, qua Cicero eſt vſus in Vatinium, qui pedibus æger, quum vellet videri commodioris valetudinis factus & diceret ſe iam bina milia paſſuum ambulare, dies enim, inquit, longiores ſunt.

Anno in ca. *Curtius eques.*

Per feneſtram miſit. Cæſar hoc ſenſu intellexerat an amico liceret partem aut totam auem dono mittere.

Anno in ca. *Veteranus.*

Actiaco bello. quod geſſit Auguſtus cum Antonio apud Actium Epiri oppidum, De hoc bello Suetonius, Nec multò pòſt nauali prœlio apud Actium vicit in ſerum dimicatione protracta, vt in naui victor pernoctauerit.

Anno in ca. *Iulia maturè.*

Iulia maturè. Hæc Iulia Cæſari Auguſto nata eſt ex Scribonia coniuge, Suetonius. Ex Scribonia Iuliam, Ex Liuia nihil liberorum tulit.

Adno. in ca. *Quum grauem amicum.*

Paternæ frugalitatis. De frugalitate Auguſti. Suetonius, Inſtrumenti eius & ſuppellectilis, inquit, parſimonia apparet etiam nunc reſiduis lectis atq; menſis, quarum pleraq́; vix priuatæ elegantiæ ſint, Nec toro quidem cubuiſſe aiunt niſi humili, & modicè inſtrato, Veſte non temerè alia quàm domeſtica vſus eſt.

Anno in ca. *Lapidatus.*

Ediles. Inter cætera curam habebant ludorum.

In harenam. Dixit in harenam, propterea quod locus ad ea exhibenda ſpectacula paratus harena ſpargeretur.

Nux pinea. Quidam ſunt autores ſecundum inter nuces locum pineam obtinere, Lege Macrobium de nucum generibus.

Adno.

Adno. in ca. *Mercatori.*

Quemadmodum nauem cum ſo. diuideret enim lu-
ꝏum quod ex naui accederet.

Cum ſocio. Societatem coire ſolemus, aut totorum bo-
norum, aut vnius alicuius negociationis.

Anno in ca. *in Galbam.*

Ingenium Gal. male habitat. Gratior enim eſt pulchro
ueniens in corpore virtus. Huic dicto etiam locus fierit
quoties in valetudinarium & morbis obnoxium corp9
inciderit præclarum ingenium, Vnde in epiſtola ad Io-
cum Gauerium, Eraſmus de Neuio ſuo, Tanta erat
inquit, ingenij dexteritas. Proinde familiaribus collo-
quijs ſoleo nonnunquam illud in illum iacere, ingeniũ
huij malè habitare.

In Ca. *Iuuenes Tareutini.*

Sic Pontanus. Iuuenes Tarentini conuicti quum eſſent
quod multa inter cœnandum licentius de rege Pyrrho
loquuti eſſent, ratioq; maledictorum repoſceretur. Tum
vnus ex his iocabundus dixit: Nunquid ô Pyrrhe rex
hæc mirare, & querere? Per Herculem ipſa te in cœna
confeciſſemus, ni lagena nos deſtituiſſet. Quo dicto vt
vrbano & ingenuo profecto ab homine omnis è veſti-
gio ira diſſoluta eſt.

Anno in ca. *Quum C. Fabricio.*

Quum C. Fabri. Hæc hiſtoria fuſius explicatur à Gellio.
Quam Tullius in oratore ſuo, maiore perſtringit verbo-
rum parſimonia.

Homo auarus & furax. Apud Gellium eſt, ſed furax ho-
mo & auaritia acri erat.

Quod ſe homo inimicus Sic eſt in noctibus atticis, Eam
rem pleriſq; admirantibus quod hominem auarum cui
eſſet inimiciſſimus creari conſulem peteret, quem hoſti
liter oderat. Eraſmus enarrans paremiam illam. Neceſ-
ſarium malum Publius Cornelius Rufinus, inquit furax
quidem & impendio auarus, ſed idem egregius Impera-
tor à quo Fabricius compilari maluit, quàm ſub haſta
venire.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anno in ca. *Quum Africanus.*

Cenſor. De cenſoribus vide Feneſtellam & alios, qui de magiſtratibus po. Ro libros ediderunt.

Tribu. Tribus Romæ cœperunt eſse quum vrbs in partes diuidi cœpta eſt, hinc trubulis. Terentius in adelphis Adeſt Hegio tribulis noſter.

Non amo inq. ni. dili. Hoc ſcommate furti inſimulabatur Centurio.

Anno in ca. *C. Lelius.*

Tu tuis dignus. Quos habes inquinatos omni genere vitiorum.

Anno in ca. *in Naſica.*

Domini iuſſu dixiſſe. Eum domi non eſse, quum domi eſſet.

A ianua. id eſt quum ſtaret ante oſtium.

Anno in ca. *Menſtruum florum.*

Plauſtra potius. Magnam inter ſe cognationem habent au & o, Veſpaſianus igitur, quum videret ſe à Floro notari, quod priſcorum more ploſtrum dixiſset potius quã plauſtrũ, poſtridie iocatus in nomine Florus, Flaurum eum ſalutauit.

Anno in ca. *Expugnatus.*

Diſpenſatore. Huius officium eſt in rationario adſcribere quantum nomine principis, & quam ob cauſam expenderit.

Veſpaſiano inq. adamato. Facetiſſimè dixit, tãquam id diuerſum eſset à vulgi conſuetudine, ſolet enim ab amantibus non amatis erogari pecunia, vt voti compotes existant, Reſpexit autem ad profeſſionẽ meretriculæ quæ ſe illius amore accenſam prædicabat.

Anno in ca. *Reprehendenti.*

Vrinæ vectigal. Apud ſcriptores inuenio Veſpaſianum ſic excogitaſse vrinæ vectigal, vt in angulis vicorum ponendas amphoras curauit in quibus vrinam facerent ebrij ac temulenti, Vectigal ſiue tributum hinc proueniens ad reficiendas in vrbe amphoras pertinebat.

Ex prima penſione. Tributa olim pluribus penſionibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

bi ſoluebantur. Seruamus & hodie morem conſimilẽ in ſoluendo.

An. in ca. *Inter initia principatus.*

Ne muſca quidem. Eraſmus in opere adagiorum de hoc ioco, Vibius Criſpus, inquit, rogatus ecquis eſſet cum Cæſare in conclaui, reſpondit ne muſcam quidem intus eſſe, ancipiti ioco Domitiani conſuetudinem notans, cui mos erat quotidie ſibi ſecretum horarium captare, nec interim aliud fere agebat, niſi quod muſcas captas ſtylo configeret. Vibius Criſpus de quo ſcribit Suetonius, orator facetiſſimus fuit, & iucundus, & delectationi natus.

An. in ca. *Meis è tribulibus.*

Duos & triginta annos. Hic iocandi occaſionem ſumpſit ab incuſatione & exemplo.

An, in ca. *Diuerterat aliquando.*

Vinum vtiliſſ. In quo multum aquæ ſit infuſum.

Vt ægrotum me pauiſti. Hic iocum deduxit ab irriſione & contemptu.

Senticetum. Locus plenus ſentibus & ſpinis, ſic arborum, ſic urticetum dicimus.

An. in ca. *Craſſus in Parthos.*

Duodecima in diei hora. Duodecimam diei horam vocat finem humanæ vitæ. Hanc hiſtoriam de Craſſo, nos quoq; exercendi calami gratia aliquando inter alia pleraq; ſic vertimus, Quum Craſſus Parthorum inhiaret opibus, aduerſus eos ingentes eduxit copias, atq; Galatiam hoſtili more perambulans Deiotarum regem multis iam ſenio confectum, iam acherontium, iam in peculio Proſerpino connumerandum, nouam tamen vrbem condentem repperit, itaq; in eum iocatus, Quid, inquit, nouæ rei moliris rex Deiotare, Etiam duodecima tibi nunc inſtat hora, & nouam nihilominus vrbem ædificas? Ad quod ſubridens Deiotarus. Nec tu, inquit, imperator ſatis matutinus vt videre eſt, contra Parthos Romanos eduxiſti copias, Annos enim tunc ſexaginta natus erat Craſſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anno in ca. *Oſtentabat.*

Oſtentabat Pompeius. Hoc ſic refertur à Macrobio Saturnaliorum libro ſecundo. Saxo in expeditione percuſsũ, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamẽ ſua opera iactantem, ſic leniter caſtigauit. At tu cum fugies, inquit, nunquam poſt te reſpexeris.

Anno in ca. *Aliquando loquaculus.*

Magnum ranarum prouentum. Pliniana imitatio, Nam Plinius in epiſtola, Magnum, inquit prouentum poetarum annus hic attulit,

Adno. in ca. *Maximus dux.*

Ad cannas militum multitudinem. Quantæ fuerint hoc loco Romanorum copiæ facile declarat cæſorum numerus. Quadraginta enim milia peditum, duo milia, ſeptingenti equites, & tanta prope ciuium ſociorumq; pars cæſi dicuntur autore Liuio.

Anno in ca. *Actius Syncerus.*

Actius non inuidia. Hæc ſolius eſt hominis, & aduerſus hominem, Neq; vero inter bruta & rationis expertia fuerit, nihil enim hæc iudicant de felicitate alterius, neque gloria titillantur, neq; dedecore mouentur, ex quibus naſcitur inuidiæ malum.

Anno in ca. *Celebrabantur.*

Erat dies decurſionis haſtatæ. Exhibebantur haſtici ludi, de quibus in latina quandoque legimus hiſtoria.

Exclamauit Theutonicus. Hic fortaſſe Hollandus fuit, aut Phryſius quiſpiam. Eſt enim vterq; populus magis calicibus epotandis, quàm in prœlio ſtrenuus.

Anno in ca. *Philoxæmenes.*

Philoxæmenes Achæorum dux. Hic poſt multa pro Achęis geſta bella tandem ab hoſte captus Dinocrate, veneno interimitur, qua de re ſic eſt apud Liuium, Veneno abſumpti Annibal & Philoxemenes, exul Annibal proditus ab hoſpite, captus Philoxæmenes in carcere & in vinculis expirauit. Erat hic Philoxæmenes præcipuæ in ducendo agmine lociſque capiendis ſolertiæ atque

vſus,

ius, nec belli tantum temporibus ſed etiam in pace ſe id maximè exercuerat.

An. in ca. *Publius Syrus.*

Interrogatus quid podager quiſpiam. Sic legitur in commentarijs Macrobianis. Quum ille ſeruum ſuum hydropicum iacentem in area vidiſſet, quæſiſſetq́;, increpuiſſetq́; quid in ſole faceret, reſpondit, aquam calefacit. Ioculari deinde ſuper cœnam exorta quæſtione, Quodnã eſſet moleſtum ocium, aliud alio opinante, ille podagrici pedes dixit.

An. in ca. *Annibal.*

Annibal eodem irriſionis genere. Hiſtoriæ meminit Gellius. Annibal inquiens Carthaginienſis apud regem Antiochum profugus facetiſſimè cauillatus eſt, Ea cauillatio huiuſmodi fuit, Oſtentabat Antiochus in campis copias ingentes, quas bellum po. Ro. facturus comparauerat, conuertebatque exercitum inſignibus argenteis & aureis florentem, inducebat etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus, equitatumque frenis & ephippijs, monilibus ac phaleris præfulgentem, Atque ibi rex contemplatione tanti & tam ornati exercitus gloriabundus Annibalem aſpicit, Et putas ne, inquit, ſatis eſſe Romanis hæc omnia? Tum Pœnus eludens ignauiam imbelliamque militum eius precioſe armatorum, Planè, inquit, ſatis eſſe credo Romanis hæc omnia, etiamſi auariſſimi ſunt, Nihil prorſus neque tã lepida, neq; tam acerbè dici poteſt. Rex de numero exercitus ſui, ac de exiſtimanda æqui paratione quæſiuerat, reſpondit Annibal de præda.

An. in ca. *Exſtat.*

Exſtat Catonis dictum. Sic legitur apud Macrobium. Sacrificium apud veteres fuit quod vocabatur propter-uiam. In eo mos erat vt ſiquid ex epulis ſuperfuiſſet igne conſumeretur. Hinc Catonis iocus eſt. Namq; Albidium quendam qui ſua bona comediſſet, & nouiſſimê domum quæ ei reliqua erat incendio perdidiſſet. Proteruiam feciſſe dicebat, quod comeſſe non potuerit, id combuſſiſſe. Eraſmus Chiliade prima. Ad hoc facit,

inquit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

inquit, quod, Theocritus Chius Diocli gurgiti qui deuorato piſce calido dixit ſe cœlum exuſſiſſe, vnum, inquit illud tibi ſupereſt, vt mare ebibas, atq; ita tres res omnium maximas confeceris, terram, mare, cœlum.

Anno in ca. *de Diogene.*

In vobis nihil ho. video. Significabat his verbis non eſſe dicendos homines, qui vt muta animantia non ratione ſed affectibus ducerentur.

An. in ca. *Valerius P. Clodio.*

Et reuertar. Sumpſit iocandi materiã à Ciceronis exilio, qui furorem Clodij vt declinaret, eò ſe contulerat; neq; multò pòſt redierat.

An. in ca. *Qu. Equintius.*

Nuper calidas. Ad furta & rapinas prætoris iocum retulit, quo innocenti & benè ſibi conſcio viro riſum mouit.

An. in ca. *Initio belli.*

Nihil enim adhuc paratum. Tarditatem Pompei notauit in apparandis quæ ad bellum erant neceſſaria.

An. in cap. *In Caium Domitium.*

Aenobarbum. A rutilo, æneoque colore, Suetonius. Ex gente Domitia duæ familiæ claruerunt, caluinorum & ænobardorum.

An. in ca. *Meretriculæ.*

Meretriculæ quoq;: Phryne huic nomen fluit, Hiſtoria eſt apud Valerium in exemplis.

An. in ca. *Amplioribus.*

Pro ſpongijs. Elegans tranſlatio, Simile eſt illud Diogenis, quod alio retulimus loco, Dionyſium vti ſolitum amicis vt vaſculis, quæ plena euacuantur, abijciuntur vacua.

An. in ca, *Senex quiſpiam.*

Vulpem pilum. Prouerbiali hac ſententia ſignificatur ingenita nobis vitia nulla dignitate, nullis mutari honoribus. Veſpaſianus pilum mutauerat ex priuato fact⁹ imperator, Sordes verò innatæ cupiditatis & auaritiæ non poſuerat.

Anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Anno in ca. *Idem fuit vultu.*

Quum ventrem exonerare deſi. Non abſimilis eſt iocus ...ar. in Phœbum, Vtere lactucis, & mollibus vtere ma...is, Nam faciem duram Phœbe cacantis habes.

Anno in ca. *Domitianus.*

Quàm Metius ſibi videtur. Notatur quiſpiam Metius, ...ui ſibi omnium formoſiſſimus videbatur, quum ex ...iorum iudicio talis non eſſet.

...ITTERATISS. IVVENI LVDOLPHO SCHAMELARDO MECLINIENSI ADRIANVS BARlandus.

S. D.

VEterum iocorum ac recentium opus iam ſecundum emittimus, Ludolphe humaniſſime, multo quam prius erat, locupletius. In hoc ſequuti exemplum Eraſmi noſtri qui ...ximo ſtudioſorum omnium fructu toties adagiorum Chiliades ...uis acceſſionibus auctas edidit. Factum hoc meum quis repre...ndat in argumento non ſerio, & cuius ea natura eſt vt optimo...m lectione ſcriptorum vel copioſius reddatur, vel elimatius? ... laboris huius defenſorem conſtituo aduerſus iactanticulos ...oſdam & nugiuendos qui ſe ſuaque duntaxat etiam ſine riuali...s adamant, ſibi fauent, alijsque obtrectant. Nihil denique re...ctum putant niſi quod ipſi faciunt. Vale, & me iam hinc diligere incipe, qui te ob modeſtiam ſingularem, & doctrinam plurimum amo, & volo vt me rebusq; meis non mi...us vtaris quàm proprijs. Louanij nonis Martijs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

IOCORVM LI-BER SECVNDVS.

CLAVDIVS Cæſar edictum meditatus dicitur, quo veniam daret efflatum, crepitumque ventris in conuiuio emittendi, quum periclitatum quendam præ pudore ex continentia repperiſſet.

Stoici dicunt crepitus æquè liberos, ac ructus eſſe oportere.

Dionyſium adierat Lyſander Spartanorum legatus, huic quum ille duas miſiſſet ſtolas vt vtram vellet ad filiam deferret, ambas accepit, reſpondens ipſam aliquanto ſe melius electuram.

Lacon quiſpiam ei qui Lampen Aeginitam beatum dicebat quod ditiſſimus, & multorum nauigiorum dominus eſſet, nihil curo, inquit è funibus dependentem felicitatem.

Cæſar Claudius conuiuæ qui pridie ſcyphum aureũ ſurripuiſſe exiſtimabatur, reuocato in diem poſterum calicem fictilem appoſuit.

Libertus Catulli furaciſſimus de menſa nummularij clàm ſubtractos nummos aliquammultos in calceos ſuos demiſerat. Hac re cognita quidam feſtiue admodũ Væ tibi, inquit, ſi nummularius ille te excalciauerit.

Nero Claudius in ſeruum furacem iocari volens, ſolus es, inquit, cui nihil domi ſit nec occluſum, nec obſignatum.

Diogenes veſtimentorum furem in balneis quum videret. Quid, inquit hic? ad vnguentum? an ad aliud veſtimentum?

M. Cato in ea oratione quam de præda militibus diſpartienda ipſe habuit, Fures, inquit, priuatorum furtorum in neruo, atq; in compedibus ætatem agunt, fures publici in auro atq; in purpura.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Chryſantas apud Zenophontem quum dixiſſet non benè conuenire cœnato cum incœnato, feſtiuè Cyrus ita me diusfidius, inquit. Saturorum enim venter curuus incœnatorum autem ſimus fit.

Vocuntio cum tribus filiabus longè deformiſſimis obuiam factus Cicero, voce ſubmiſſa ad amicos. Hic, in quit Phæbo non permittente liberos ſeminauit.

Cuiuſpiam comedonis gulam qui ventriculi cauſa fundos ſuos vendiderat. Bion Boriſthenites vrbaniſſime notans abſorpſit, inquit Amphiarum terra, ſed terram tu.

Quum nimio luxu ad inopiam redactus adoleſcens quidam oleas in cœna eſitaret, Diogenes fortè prætereuns ſi ſic pranſus, inquit, eſſes non ita cœnares.

Minor Scipio cenſor declaratus quum audiuiſſet iuuenem quendam ex melle placentam in vrbis ſimilitudinem feciſſe, & Carthaginem nuncupatam conuiuis diripiendam dediſſe, equum ei ademit, rogatuſque à iuuene cur ita feciſſet, quia me prior, inquit Carthaginem diripuiſti.

Lacon quidam quum duriores amigdalas duplo pluris emendi quàm teneras accepiſſet, an rari, inquit lapides hic ſunt?

Maximinus imperaror quũ eſſet pedũ octo & ſemis, calceamentum eius, quidam in luco qui eſt inter Aquileiam, & Aritiam poſuerunt, quod conſtat pede maius fuiſſe hominis veſtigio, vnde vulgò de longis atq; ineptis hominibus per iocum dicebatur, caliga Maximini.

Scomma Demoſthenes.

Quum Demades in Demoſthenem vociferaretur, Demoſthenes vult me corrigere ſus Mineruam, Reſpondit Demoſthenes. Atqui nuper hæc Minerua in adulterio deprehenſa fuit.

Rhetor quidam Athenienſis imperitos Lacedæmonios appellabat, quod audiens Pauſaniæ filius, recte dicis, inquit, ſoli enim Græcorum nil à vobis mali didicimus.

Improbus quidam quum ad odium vſq; ſæpius De-

marathum rogaſſet quem ſuæ gentis optimum eſſe putaret. Qui, inquit ille tui diſſimillimus eſt.

Bias percunctanti cuidam, quid eſſet pietas nihil reſpondir. Silentij cauſam quum ille ſciſcitaretur, quia de rebus, inquit nihil ad te pertinentibus quæris.

Cleomenes ſeptem dierum inducias cũ hoſte pactus, nocte quæ tertia conſequuta eſt dormientes inuadit, multos occidit, alios captiuos abducit. Violati deinde fœderis commonitus, Ad iuſiurandum ait noctes additas non fuiſſe.

Quũ Philippus Lacedæmonijs minitaretur, diceretq; ſe prohibiturum quæ illi conarentur omnia, rogatus eſt mori ne etiam eos prohibiturus eſſet?

Scylla factus prætor, quum Cæſari iratus, ſua in illũ poteſtate vſurum ſe eſſe diceret, ſubridens Cæſar, tuum inquit, rectè putas eſſe magiſtratum quem tua pecunia emptum habes.

Tonſor quidam impendio loquax, quũ Archelao diceret quo modo te tumdeo ô rex, ſilens, inquit ille.

Appius in Sextium quũ iocari vellet. Cœnabo, inquit apud te, vni enim locum eſſe video. Scomma in oculum torſit, quod Sextius in Appium repetundarum rerum lepidè retorquens. Manus, inquit laua & cœna.

Philippus Macedo, Hannibal, Sertorius & Antigonus egregij duces omnes luſci fuerunt, quàm deformitatem vt occuleret pictor Apelles, latere tantum altero illorum imagines oſtendere ſolitus eſt.

Athenienſium legatus Demochares, venerat cum alijs quibuſdam ad Philippum Macedoniæ regem. Audita legatione Philippus: Mihi dicite inquit, legati, poſſimne facere quippiam quod ſit gratum Athenienſibus. Excipiens vt erat procaci lingua Demochares, te, inquit, ſuſpende.

Diogenes in lectica mulierem intuitus ait, non ſecundum feram eſſe caueam.

Medicus quidã quum Pauſaniæ diceret. Quî fit ô vir bone vt nihil mali habeas? Quia, inquit te medico non vtor.

Theo

Theopompus roganti cuidam, num pulchri eſſent bis muri quos oſtentabat, minimè, inquit, ſi mulierũ nt.

Galba rogatus à quopiam vt vtendam daret penulã, tiuè reſpondens, non pluit, inquit non eſt opus tibi, ſi uit ipſe vtar.

Anacharſis interrogatus quænam eſſet nauis ſecuri. Ea, inquit quæ in portum appulerit.

Catulus quidam ab indocto & malo oratore rogatus proxima oratione miſericordiam mouiſſet, magnã quit, ille, neminem enim puto fuiſſe tam durum cui n oratio tua miſeranda ſit viſa.

Fabula perquam lepida.

Quum Galba quiſpiam conuiuio Mecenatem accepiſſet, ſentiretq; iam è nutibus, hominem inflammatũ vxorem ſuam, ſenſim demiſit caput perinde quaſi dormiret. At quum interea famulus quiſpiam ad menſa accedens, vinum clam tolleret ibi iam vigil & oculus. Infelix, inquit, an neſciebas me ſoli Mecenati dormire?

Maxillus rhetor ſatis aridus homo, quum exilitatem tionis, controuerſiæ ſuę imputaret ac diceret. Neceſſeſt me per ſpinoſum locum ambulantem ſuſpenſos pes habere, vrbanè admodum Portius latro diſcipu. Non me Hercule tui pedes ſpinas calcant, ſed habet.

Diogenes ingreſſus aliquando ſcholam quum videre multas ibi depictas muſas, paucos verò adeſſe diſcipos. Cum dijs, inquit, magiſter multos habes diſcipos.

Ariſtippus quum ad opes perueniſſet ampliſſimas, dixi Socrates. Vnde tibi tam multa? Cui Ariſtippus, vnde it tibi tam pauca?

Diogenes quum venderetur humi iacebat, ſurgere iuſſus ab eo qui vendebat recuſans. Quid tandem, inqu ſi piſcem venderes?

Quidam philoſophari volebat apud Diogenem, cui ill pernam dedit, & ſequi iuſſit. Alter pudefactus abie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

cta perna diſceſſit. Non multo pòſt occurrit eidem Diogenes, & ſubridens. Tuam, inquit & meam amicitiam perna diſſoluit.

Idem Diogenes intuitus aliquando duos peſſimè pictos Centauros, vrbaniſſimè rogans vter, inquit horum deterior eſt?

Idem petebat ab Euritio quod factu perquam difficile eſſet. Quum ille diceret: Dabo ſi mihi perſuaſeris. Tũ Diogenes: Si perſuadere, inquit poſſem, vtiq; ſuaderem vt te ſuffocares.

Alexander Syriæ rex à Grypho victus Antiochiam profugit, ibi inops pecuniæ quum ſtipendia militibus deeſſent, in templo Iouis ſolidum ex auro victoriæ ſignum tolli iubet, facetis iocis ſacrilegium circumſcribẽs, nam victoriam commodatam ſibi à Ioue eſſe dicebat.

Quum Labieni ſcripta ex ſenatuſconſulto comburerentur, Caſſius ſeuerus Labieni amiciſſimus, facetè nunc inquit me viuum vri oportet quod libros illos edidici.

Eraſmi dictio: Dionyſius Citharædum accerſiuerat vt ſibi caneret in nuptijs, atq; cùm eo his pactus eſt legibus, vt quo doctius, meliuſq; caneret, hoc copioſiorem ferret mercedẽ. Annixus eſt omni artificio citharædus vt quàm ſcitiſſimè caneret, ſperans ampliſſimum præmium. At poſtridie pactam mercedem repoſcenti muſico, qui conduxerat ait iam perſoluiſſe ſeſe, quod eſſet pollicitus, nempè par pari retuliſſe, proq; voluptate repoſuiſſe voluptatem, ſpem lucri ſignificans, quæ quidem hoc maior fuerat, quo magis ex arte cantaſſet.

Eiuſdem prima Chiliade. Quum aliquando Demoſthenes quendam in cauſa capitali defenderet, ac iudices haberet parrum attentos, ſed dicenti obſtreperent, ille, pauliſper, inquit aures mihi præbete. Siquidem rem narrabo nouam ac lepidam, atq; auditu iucundam. Ad quæ verba quum illi iam aures arrexiſſent. Adoleſcens, inquit quiſpiam aſinum conduxerat rerum quiddam Athenis Megaram deportaturus, inter viam autem quum æſtus meridianus ingraueſ-

gueſceret, nec inueniret quonam vmbraculo ſolis ardorem defenderet, depoſitis clitellis, ſub aſino ſedens, eius vmbra ſemet obtegebat. Cæterum id agaſo non ſinebat, hominem inde depellens, clamanſq; aſinum eſſe locatum, non aſini vmbram. Alter item ex aduerſo tendebat aſſeuerans etiam vmbrã aſini ſibi cõductam eſſe. Atq; ita inter eos acerrima rixa in longum producta eſt, ita vt etiam ad manus venerint, hoc pertinaciter affirmante non conductam eſſe aſini vmbram, illo pari contentione reſpondente vmbram etiam aſini conductam eſſe. Demum in ius ambulant. Hæc loquutus Demoſthenes, vbi ſenſiſſet iudices diligenter auſcultantes, repente cœpit à tribunalibus deſcendere. Porrò reuocatus à iudicibus, rogatuſq; vt reliquum fabulæ pergeret enarrare De aſini inquit vmbra libet audire. Viri cauſam de vita periclitantis audire grauamini.

Figulus quiſpiam varias auium formas finxerat, eaſq; in officina collocatas habebat. At aſinus quidam inobſeruantius ſequente agaſone, Inſerto per officinæ feneſtellam capite, pariter & aues & reliqua vaſa deiecit, comminuitq;. Is cuius erat officina, agaſonem in ius vocat, quumq; rogaretur ab omnibus quanam de re litem moueret, de aſini, inquit proſpectu. *Eraſmus in Chiliadi.*

Imperator Adrianus in balneo veteranum quempiam ſeruuli penuria ſeſe marmoribus affricantem, conſpicatus eum & ſeruulis aliquot, & ſumptibus donauit. *In Chiliadibus.* Quod reliqui veterani feliciter ceſſiſſe videntes, cœperunt & ipſi complures ſub oculis Imperatoris ſeſe marmoribus affricare, vt hoc modo principis elicerent benignitatem. At ille euocatis ſenibus iuſſit vt alius alium viciſſim defricarent, atq; ita pueris nihil opus fore. Is iocus poſtea in vulgi fabulam ceſſit.

Aequè ridiculum eſt quod de Romano Imperatore Heliogabalo legitur, hanc ei fuiſſe cõſuetudinem, vt octo caluos rogaret ad cœnam, item octo luſcos, & item octo podagroſos, octo ſurdos, octo nigros, octo longos, & octo pingues: quum capi non poſſent vno ſig-

 mate,

mate, vt de his omnibus riſus citaret.

Glaucus quiſpiam Anthedonius piſcator natandi peritia longè omnium primus, is quo magis eſſet miraculo, commentus eſt impoſturam huiuſmodi. Enatabat è portu ſpectantibus Anthedonijs, donec iam extra proſpectum eſſet, ibi reuerſus in terram, ſeceſſit in locum aliquem ſemotum, atq; in eo dies complures commorabatur. Deinde quum videretur, redibat natans in portū, ſpectantibus his qui ſtabant in littore, mirantibus autē amicis ac ſciſcitantibus vbinam gentium tam diu commoratus eſſet, aſſimulabat in marinis fluctibus interim verſatum eſſe ſeſe. Auxit miraculum, altero commento. Hybernis menſibus quum cæteri piſcatores nihil piſcium capere poſſent, ille ciues rogabat quoſnam piſces adduci vellent, quoſque iuſſiſſent aduehebat, videlicet iam ante paratos in hunc vſum, atque alibi concluſos. Euenit tandem vt hic impoſtor à belua quadam marina deuoraretur. Isq; fuit eius comediæ finis. Porro quum non rediret ex more populari fama iactatum eſt, Glaucum guſtata herba factum immortalem, & in mari vitam agere.

Eſt apud Eraſmum in Chiliadibus.

Maccus quidam patria Hollandus, quum veniſſet in ciuitatem quæ dicitur Leidis, ac vellet nouus hoſpes innoteſcere ioco quopiam, nam is erat homini mos, ingreſſus eſt officinam calcearij, ſalutat, ille cupiens extrudere merces ſuas rogat nunquid vellet. Macco conijciente oculos in ocreas, ibi penſiles, rogat ſutor, num vellet ocreas. Annuente Macco quærit aptas tibijs illius, inuentas alacriter protulit, & vt ſolent, inducit illi. Vbi iam Maccus eſſet eleganter ocreatus, quàm belle, inquit congrueret his ocreis par calceorum duplicatis ſoleis. Rogatus an & calceos vellet, annuit. Reperti ſunt & additi pedibus, Maccus laudabat calceos. Calcearius tacite gaudens ſuccinebat illi laudanti ſperans precium æquius, poſteaquam emptori tantoperè placeret merx. Et iam erat nonnulla contracta familiaritas. Hic Maccus. Dic mihi, inquit bona fide nunquam ne vſu venit ti

Apud eundem in colloquijs Horatius: Laudat venales qui vult extrudere merces. Inducere calceos pro induere.

bi quem ſic ocreis & calceis ad curſum amaſſes, quē-admodum nunc amaſti me abierit non numerato precio. Nunquam ait ille. Atqui ſi forte, inquit veniat vſu, quid tum faceres? Conſequerer, inquit, calcearius fugientem. Tum Maccus, ſerione iſta dicis an ioco. Planè ſeriò inquit alter, loquar & ſerio facerem. Experiar ait Maccus. En pro calceis præcurro, tu curſu ſequere. Simulq; cum dicto coniecit ſe in pedes. Calcearius è veſtigio conſequutus eſt quantum poterat clamitans, tenete furem, tenete furē. Ad hanc vocē quū ciues vndiq; proſiliſſent ex ædibus, hoc commento cohibuit illos Maccus ne quis manum inijceret, ridens, ac vultu placido. Ne quis, inquit, remoretur curſum noſtrum, certamen eſt de cupa ceruiſiæ. Itaq; iā omnes præbere ſeſe certamini ſpectatores. Suſpicabantur autem calcearium dolo clamorem eum fingere, vt hac occaſione anteuerteret. Tandem calcearius curſu victus, ſudans & anhelans domū redijt. Maccus tulit brabeum.

Facetum Virgilij reſponſum.

Dubitaſſe aliquando Cæſar Auguſtus legitur, an filius Octauij eſſet ipſe. Poſſe ex Vergilio ſe hoc diſcere quum ſperaret, hunc ad ſe vocatum rogat, an ſciat quo ſit patre natus, & quantam ad homines beandos facultatem habeat. Cui Vergilius reſpondens: Noui, inquit, te Cæſarem Auguſtum eſſe, & æquam fermè cum dijs immortalibus habere poteſtatem, vt quem velis felicem ac beatum facias. Tum Cæſar, eo, inquit, animo ſum ego, vt ſi verum dixeris, felicem te ac beatum faciam. Vtinam ait Maro interroganti tibi vera dicere queam. Tunc Auguſtus. Putant quidam me natum Octauio, alij alium dant mihi patrem. Hic Maro ſubridens. Facilè, inquit ſi impunè quæ ſentio loqui me iubes, id tibi expediero. Affirmat Cæſar iureiurando nullum ſe eius dictum ægrè laturum, immò fore vt dona non pœnitenda pro reſponſo accipiat. Iā Auguſtus expectabat quid Vergilius diceret. Quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ille: Quantum ego coniectura conſequi poſſum inquit, Piſtoris filius es. Obſtupeſcit Auguſtus, & quo id pacto fieri potuerit ſecum cogitat. Ibi Vergilius, audi inquit, cur ita conijciam, quum nuper dixiſſem nonnulla quæ non niſi ab eruditiſſimis intelligi poſſent. Tu princeps orbis terrarum ſemel atque iterum panes pro mercede dari iuſſiſti mihi. Quod quidem aut piſtoris, aut patre nati piſtore officium erat. At deinceps, inquit Cęſar, Non à piſtore, ſed rege magnanimo dona feres. Placuit facetus Cæſari iocus, & Maronem poſt illa plurimi fecit.

Iocus Scipionis Naſicæ.

Publ. Scipio Naſica quum ædilitatem currulem adoleſcens peteret, manumq; cuiuſdam ruſtico opere duratam, more candidatorum, tenacius apprehendiſſet, ioci gratia interrogauit eum num manibus ſolitus eſſet ambulare.

Quid riſu dignum acciderit duobus de aſini poſſeſſione contendentibus.

Eraſmi dictio.

Duo quidam quum in deſertis locis aſinum quēpiam fortè fortuna nacti eſſent, contendere inter ſeſe cœperunt vter eorum vti ſuum, domum abduceret. Nam vtrique pariter à fortuna videbatur obiectus. Hac interim de re illis inuicem altercantibus, aſinus ſeſe ſubduxit, aç neuter eo potitus eſt.

Aniculæ reſponſum in hominem prorſus inutilem.

Eiuſdē in opere Adagiorū.

Stratonicus quiſpiam Citharœdus Corinthi peregrinabatur. Hunc quum anicula quædam fixis oculis intueretur, idq; diu, tandem ille, quid, inquit tibi per deos vis mater, aut quid me ſic continēter intueris? Demiror inquit, illa, ſi mater te decem menſes ferre potuit, quum ciuitas angatur, vnum duntaxat diem te portans.

Fabula de Memmio quodam non iniucunda.

Eraſmi dictio.

Memmius quidam Romanus quum ageret Tarracinæ, mulierculam quandam deperibat, ſed non citra riualem. Cum hoc igitur cùm aliquando rixa incidiſſet,

eo ira

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

iracundiæ prouectus eſt Memmius vt Largij, nam id
ali nomen, brachium mordicus arriperet. Ea res po-
aquam in popularem abijt iocum, faceti quidam &
φιλόγελοι ſenarium hunc in omnibus eius vrbis parieti-
s quinq; literis notarunt, depictis tribus LLL. & duo-
s MM. Videlicet vt aduenis percunctandi miniſtra-
nt occaſionem. Itaque quum M. Craſſus Terracinam
quando veniſſet, admiratus nouum literarum enig-
a, ſenem quendam oppidanum percũctatus eſt, quid-
m ſibi vellent eiuſmodi literæ. Atq; is expoſita fabu-
verſiculum explicuit. Lacerat Lacertum Largi, mor-
x Memmius.

Facetum Ciceronis dictum in Verrem.

M. Tullius in Verrem actione.iij. Atq; etiam aſpen-
um cithariſtam, de quo ſæpe audiſtis, id quod eſt Græ-
in prouerbio, quem omnia intus canere dicebant, ſu-
ilit, & in intimis ædibus ſuis poſuit vt etiam illum ip-
m artificio ſuo ſuperaſſe videatur.

Quidam in locis maritimis, domus ſuæ partem ædi-
rem neſcio quid rerum acturus conſcenderat. Eo die
agna, turbulentaq; tempeſtas erat. *Volui hic vaſtos ad*
ora fluctus videbat. Vnde adſtanti amico, Miror, in- Ex Vergil
it tam multos nauem aſcẽdere, maria tentare, quum
m multa quotidie in medijs pereant aquis. Tum alter
e, Qui fit igitur ô bone vt tu ſub noctis horas lectum
deas conſcendere, quum tam multos quotidie expi-
e hic videas?

Fuit in parte Selandiæ meæ Thomas quiſpiã noſtra
e memoria qui inter paſtores pecudum aſſiduè verſa-
ur, is autem conſueuit interdiu quum beſtia occurre-
ferocior vitabundus eam fugitare, & totus tremere
illius aſpectum Ridebatur interim ab ijs qui rem pe-
niariam exercebant. Sed noctu ille ſaltus ingredi pro-
ndiſſimos auſus ex armentis prçſtantiſſimum quenq;
e bouem, ſiue taurum cornibus apprehenſum, reſteq;
gatum ſecum trahebat, tractum à ſocijs curabat dedu
dum ad fora vbi eum diuenderent.

Rixa matrisfamilias, cum ancilla, Ex Eraſmi Epiſtola quadam.

Sed heus tu vinum illud rubellum mire placuit nautæ, vxori, mulieri mammoſæ biboſæq; adeo vt ſæpè appellata nulli voluerit impartire. Hauſit affatim, ſed mox ad arma. Ancillam penè occidit magnis coclearibus. Pugna vix poterat dirimi. Mox egreſſa maritum aggreditur, & periculum erat ne illum è naui in Rhenum præcipitem daret, habes vini tui energiam

Apud Pontanum in Antonio.

Quidam Suppatius, Capuam ingreſſus obuium inquit habui qui quod Phyſicum profiteri me crederet conſuluit quid oculis maximè conferre ducerem, Reſpondi, ſi cauſidicum, aduocatumque nunquam videris. Quid auribus, ſi nullam domi mulierem habueris,

Ex Platinæ Libris.

Cinea orator Pyrrhi regis cuius à Romana legione ad regem ſuum redeuntis ſerui & familiares cum apud Ariciam vrbem nunc funditus dirutam vino immoderatius hauſto vt ſolent ebrij, capitis dolorem & nauſeam ab aeris grauitate cauſarentur. Quin, inquit ille vini hoc efficit auſteri inhumaniq; malignitas, vnde iter agens inſpectas altiſſimis in vlmis (quod etiam nunc fert regionis natura) vites illis oſtendit: matremq; dixit vinorum: à quibus tantum acceperant incommodum in tam alta cruce merito pendere.

HADRIANI BARLANDI

SCHOLIA IN SECVNDVM LIBRVM IOCORVM VETErum & recentium.

In ca. Claudius Cæſar.

E*Fflatum emittendi.* Plinio autore nefas erat crepitum ventris in conuiuio emittere. Vetabantur inquit, ille per menſas munditiarum cauſa deflare.

Quum periclitatum. Id eſt periculum adijſſe.

Ex continentia. Dum pudibundus continere vult crepitum, quam continentiam tota medicorum ſchola noxiam eſſe iudicat. Huic iocus ille poëtæ Epigrãmatarij. Pedere te mallem. Namq; hoc nec inutile dicit Symachus, & riſum res mouet iſta ſimul. Hæc de Claudij edicto apud Suetonium ſunt in eius vita.

In ca. Dionyſium adierat.

Lyſander. Hunc Lyſandrum Lacedæmoniorum ducẽ inuictiſſimum nonnulli rerum geſtarum, & animi magnitudine comparant Scyllæ Romano.

In ca. Lacon quiſpiam.

Lampen Aeginitam. Ex Plutarcho eſt. Eraſmus in Chiliadibus ſic habet. Quum quiſpiam Lampen Aeginitam efferret tanquam longè ditiſſimum, propterea quod multa poſſideret nauigia, Lacon quidam: Nihil, inquit, miror felicitatem de funiculis pendentem. Nimirum innuens nauticas opes incertas eſſe, & fortunæ laudibus obnoxias.

In ca. Cæ. Claudius conuiuæ &c.

Scyphum aureum ſurripuiſſe. Hic conuiua quibuſdam Ouinius, alijs Ti. Liuius appellatus eſt. Vnde Plutarchus Cum Ouinius, inquit apud Claudium Cæſarem cœna re argenteum poculum clam ſuſtulit, quod Cæſar quũ animaduertiſſet, rurſus poſtridie ad cœnam inuitauit, qui quũ veniſſet iuſſit miniſtris, vt nullum illi argenteum poculum, ſed fictilia omnia apponerẽt. De eodem apud Cor. Tacitum ſic legere eſt T. Iunius Seruilius ioco reſperſus eſt tã quam ſcyphum aureum in conuiuio Claudij furatus, & Claudius poſtero die ſoli omnium Iunio fictilibus miniſtrari iuſſit: Eſt & hæc hiſtoria de poculo ſubrepto apud Suetonium in vita Claudij.

In ca. M. Cato.

Eſt apud Gellium li. noctium Atticarum vndecimo ca. 18. *Fures publici in auro.* Vt Iuuenalis dixit: indulget coruis, vexat cenſura columbas.

In ca. Cuiuſpiam comedonis.

Amphiaraum terra. Amphiaraus vates & augur fuit

qui

qui cum rex Adraſtus Thebanis, bellum illaturus ſecum cum vellet abducere metuens ſe illinc non rediturum la tuit. Tandem ab vxore proditus ire cogitur, & quo die Thebas applicuit hiatu terræ abſorptus.

In ca. Minor Scipio.

Equum ei ademit In lege de cenſoribus ita ſcriptum inuenio. Cenſores populi mores regunto. Erat cenſura omnium magiſtratuũ princeps, Senatu immeritos remouebat in quolibet ordine Ro. ciues meritis digna pœna afficiebat Cenſor.

Io ca. Maximinus imperator.

Pedum octo & ſemis. Octonis pedibus atq; vno digito maior fuit, pro miraculo narrant hiſtoriographi quod ſæpe vno die vini amphoram biberit. Non mirum hoc, niſi tum amphora multo quàm hodie eſt maior fuerit atq; capacior. Inter Aquileiam & Ariciam.) Aquileia latina olim Colonia, à Gothis euerſa. Ariciæ Flaccus meminit in Satyra, qua iter ſuum ab vrbe Roma Brunduſium vſq; deſcribit. Diſtat hoc oppidum ab vrbe decem milibus paſſuum De vetuſtate Aquileiæ ſex libros habemus M. Antonij Sabellici, qui recentior quidem hiſtoriæ ſcriptor multis non modo æquandus, verumetiam præferendus veteribus eſt.

In ca. Quum Demades.

Quum Demades. Hic orator Athenienſis fuit, ingentes opes per luxum ac libidinem perdidiſſe traditur.

In ca. Improbus quidam.

Demarathum. Demarathi duo fuerunt, Vnus Corinthius, alter Lacedæmonius quum apud Xerxem exularet, amicior patriæ poſt fugam quàm regi poſt beneficia ne bello inopinato opprimerentur, omnia in tabellis ligneis magiſtratibus perſcribit. Aſtutum huius in occultandis literis conſilium ſi quis cupiat cognoſcere inſtitutum legito, li. 2.

In ca. Cleomenes.

In primo officiorum ita narrat hoc Cicero. Exiſtunt etiam ſæpe iniuriæ calumnia quadã, & nimis callida, ſed malitio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

-rioſa iuris interpretatione. Sequitur paulò pòſt. Vt ille
-ui quum centum triginta dierum eſſent cum hoſte pa-
-æ induciæ, noctu populabantur agros quod dierum
-ſent pactæ, non noctium induciæ.

In ca. Athenienſium legatus.

Demochares. Orator nepos Demoſthenis.

Te, inquit ſuſpende. Indignantibus ob id reſponſum cæ-
-ris Philippus dimiſit incolumem, vos inquiens ſocij
-nunciate Athenienſibus quos cenſeant ſuperiores,
-ui talia dicant, an qui audiunt patienter.

In ca. Medicus quidam.

Quum Pauſaniæ diceret. Tres fuerunt Pauſaniæ, Vnus
-acedæmoniorum dux qui multa magno ſucceſſu bella
-ro ſuis geſſit. Alter Pauſanias Philippi Macedonis in-
-r fector. Tertius fuit Grammaticus Cæſarienſis, floruit
-mporibus Hadriani Imperatoris.

In ca. Maxillus Rhetor.

Portius Latro Grauis hic orator fuit memoria, natura
-uidem felici, ſed plurimum adiuta etiam arte.

In ca. Alexander Syriæ Rex.

Syriæ. Mela Pompo. Syriam late littora tenere dicit.
-b Arabia enim Petrea totus tractus litoris maris no-
-ri adusq; ſinum Iſſicum, Syriæ eſt, quàm regionem va-
-is video nuncupatam nominibus: Nam & Meſopota-
-ia & Damaſcene, & Adiabæne, & Babylonia quæ &
-haldæa, & Iudæa dicitur. *Sacrilegium circumſcribens.*
-uius ſacrilegij poſtea pœnas dedit. Nam à ſuis deſertus
-latronibus captus, ad Gryphum deniq; hoſtem ſuum
-erductus interficitur.

In ca. Quum Labieni.

Labieni. Hic Labienus hiſtoricus fuit, de quo Seneca
-i.6 controuerſiarum, ingeniorum iſta ſupplicia, inq̄t
-: libri comburantur poſt Ciceronem cœpere, quo tem
-pore Ti. Labieni ſcripta ex Senatuſconſulto combuſta
-nt, quàm contumeliam ipſe Labienus nõ tulit, nec ſu-
-erſtes ſuo ingenio eſſe voluit, qui in monumẽto maio
-um ſuorum ferri ſe iuſſit, atq; illis includi, veritus ſcili-
cet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

cet ne ignis qui nomini ſuo & libro ſubiectus erat, corpori negaretur.

In ca. Quum aliquando Demoſthenes.

Quum aliquando. Hæc eijſdem verbis ponere viſum eſt quibus narrat Eraſmus in Chiliadibus.

Athenis Megaram. Cui non eſt notum vbi olim Athenæ fuerint? Megaris in Attica regione. Ponitur & altera eiuſdem nominis ciuitas. In Sicilia.

In ca. Adrianus Imperator.

Sumptum eſt & hoc ex Chiliadibus Eraſmi. Huius Adriani plurima extare ioca dicit Elius Spartanus, è quibus vnum narratur. Nam fuit etiam diaculus, verba ſunt hæc. Vnde illud quoq; innotuit, quod quum cuidã caneſcenti quiddam negaſſet, eidem iterum petenti, ſed infecto capite reſpondit, iam hoc patri tuo negaui.

In ca. Aeque ridiculum eſt.

Hæc ſunt apud Aelium Lampridium hiſtoricum. Exorſus eſt ille ab Heliogabalo.

In ca. de Naſica.

Hic Scipio Romanorũ optimus eſt iudicat᷒: *Aedilitatẽ curulem*. Magiſtratum hunc gerentis officium erat curare vt aquæductus, cloacæ, publica ædificia munda & integra eſſent, *Num manibus ſolitus eſſet ambulare*. Hoc dictu à circunſtantibus exceptum ad populum manauit, cauſamq; repulſæ Scipioni attulit. Adi Valerium lib. 7. de repulſis.

In ca. Memmius quidam.

Apud Ciceronem li. 2. de oratore. L. Cæſaris hæc ſunt Duo enim ſunt genera facetiarum, quorum altera re tractatur, alterum dicto. Re, ſiquando id tanquam aliqua fabella narratur, vt olim tu Craſſe in Memmium comediſſe cũ Lacertum Largij, quum eſſet cum eo Tarracinæ de anicula rixatus, ſalſa tota attamen à te ipſo ficta narratio, addidiſti clauſulã, tota Terracina tum omnibus in parietibus inſcriptas fuiſſe literas, tria LLL. duo. MM. quum quæreres id quid eſſet, ſenem tibi quendam oppida-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ppidanum dixiſſe. Lacerat Lacertum Largij mordax Memmius.

Qunm ageret Terracinæ. Terracina Italiæ ciuitas aliquando Anxur dicta, æditum occupat collem, Horatius in quadam Satyra. Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.

In caput M. Tullius.

Illum ipſum artificio ſuo ſuperaſſe videtur. Quo dicto acetiſſimè taxauit Verris rapacitatem, qui intus canentem in intimis ædibus collocarit, hoc eſt, pluſquàm intus cecinerit.

DIALOGVS PONTANI CONTINENS GRAMMATICORVM RIXAM.

Mercurius. Pedanus, Theanus & Menicellus Grammatici.

PHaſelus ille nimis grauis eſt vectoribus, remoque vix agi poteſt, hoc eſt quod mortales vſurpant, qui nimis properet, ſero eum peruenire. Sed quænam hæc eſt vmbra, quę tam ſola volitat? Heus tu, cuius iſtud eſt ſimulacrum? PE. Pedani grammatici. MER. Quid tibi vis tam ſolus? PE. Teipſum quærebam Maia genite. MER. Quanam gratia? PE. Oratum venio quædam meo nomine vt diſcipulis referas, quod te vehementer confido facturum, cum literarum author, atque excultor fueris. MER. Facile hoc fuerit, Quamobrem explica quid eſt quod referam velis. PE. Vergilium nuper à me conuentum dicito quærentique ex ex eo mihi quot vini cados decedenti è Sicilia Aeneæ Aceſtes dediſſet, erraſſe ſe reſpondiſſe, neque enim cados fuiſſe, ſed amphoras, Ea enim tempeſtate cadorum vſum in Sicilia nullum fuiſſe, partitum autem amphoras ſeptem in ſingulas triremes, acceſſiſſeque aceti ſextariolum idque ſe compertum habere ex Oenoſio Aeneæ vinario, ex Hipparcho autem Mathema-

tico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

tico intellexiſſe Aceſtem vixiſſe annos centum viginti quatuor, menſes vndecim, dies vndetriginta horas treis momenta duo, ac ſemiatomum, MER. Idem ego memini me ex Aceſte audire. PE Erraſſe item ſe, quod Caietam Aeneæ nutricem dixiſſet, quæ fuiſſet tubicinis Miſeni mater, nec dediſſe illam loco nomen, quod ibi fuiſſet ſepulta, ſed quod cum terram deſcendiſſet legendorum holerum gratia, fuiſſet illic à Syluano vim paſſa Anchiſæ quoq; nutricem fuiſſe à Palamede raptam, cũ is agrum Troianum popularetur, excedereque tum illam annos centum & viginti, fuiſſeque ei nomen Pſi. Quæ quod notam haberet quandam in fronte, hinc Palamedem literam & formaſſe & nominaſſe MER. Magna ſunt hæc literator, cognituq; digniſſima. PE. Maiora ac multo digniora audies. MER. Solis videlicet literatoribus tantum ſciendi ſtudium eſt poſt mortem? PE. His nimirum ſolis. Equidem & illud percunctari volui, dextrone an ſiniſtro priore pede è naui deſcendens Aeneas terram Italiam attigiſſet, ad quod poëta ipſe reſpondit, ſatis ſe compertum habere neutro priore pede terram attigiſſe, ſed ſublatum humeris à remige cui nomen eſſet Naucis, atq; in litore expoſitum, iunctis ſimul pedibus in harenas inſilijſſe, idque ex ipſo remige habere ſe cognitum. MER. O diligentiam ſingularem. PE. Illud quoque Atlantiade, quod cum gratia fiat tua, vel cumprimis auditores meos, qui ſunt in Campania doctos facito, Horatium fuiſſe abſtemium, quod ex eo ſum ſciſcitatus. Vinum autem tantopere ab illo laudatum in præconis patris honorem qui quum voce non poſſet, potando certè vino omnes ſui temporis præcones ſuperaſſet. Vnum vero me, ne ex ipſo quidem Cæſare ſcire potuiſſe cum Galliam deſcriberet in treis ne an tres partes diuiſam ſcriptam reliquiſſet. Mer. Demiror cum tam ipſe accuratus, atque humanus fuerit? PE. Iram id effeciſſe arbitror in quam ob accuſationem exarſerat Theani literatoris qui eum reprehendere eſſet auſus, quod carros non currus dixerit, At à Tibullo Albio comiter fuiſſe exceptum, cumque

Peda-

Manum me vocari dicerem gaudio eum exilijſſe, arbratum pedo, in cuius agro rus habuiſſet oriundum ſe, atque huius rei gratia docuiſſe me nomen ſenex, apud vetuſtiſſimos latinos cõmunis fuiſſe generis, proptereaque dixiſſe ſe cum de anicula loqueretur, merito te mala ferre ſenem. MER. O rem nobili dignam grãmatico. PE. Lucretium quoq; nimis mihi familiariter blanditum, quod diceret grammaticos debere à ſe amari propter morbi ſimilitudinem, omneis enim dementia quadam agi, propterea docuiſſe me nomen illud potis, apud maiores ſuos etiam neutri generis vim habuiſſe, quorum exemplo dixiſſet, Nec potis eſt cernere quod Craſſum lumine fertur. At Iuuenalem nimis me grauiter obiurgaſſe, quod dicerem oleagina virga pueros à me verberari ſolitos, oportuiſſe enim ferula illos percuti. Quocirca Arcas Deus monitos facias verbis meis grammaticos omneis, ferula vt vtantur. MER. Faciam libenter, ô Arcadice magiſter, Sed quis eſt qui tam te irridet à tergo? illum reſpice. THE. Ego ſum Theanus grammatiſta. PE. Erraſti, grammaticum te non grammatiſtam debuiſti dicere. Addiſce igitur. THE. Peccaſti, Addiſce enim nondum quiſquam dixit, Itaque diſce addiſce nõ dixiſſe oportuit. PE. Rurſum peccaſti, dicere enim non dixiſſe oportebat dici. THE. Et tu rurſum peccaſti, nam non oportebat, ſed oportuit dicendum erat. PE. Priſciano caput fregiſti, neque enim erat, ſed fuit dicere debueras. THE. Priſciano pedes fregiſti, debuiſti enim non debueras. PE. Imo debueras, non debuiſti. THE. Immo debuiſti non debueras. PE. Immo hoc. THE. Immo illud. PE. Immo ego. THE. Immo tu. PE. Immo bene. The. Immo male, PE. Hei mihi. THE. Hei tibi. MER. Reuerentius grammatici, verbis enim, non manibus contendendum vobis eſt, Deo præſertim arbitro, Quamobrem bonis & honeſtis poſthac verbis de literatura contendite. Sed benè habet, Tertius vt video adeſt ſiue iudex, ſiue litigator. MEN. Ego diutius Grammaticunculi ineptiolas ferre veſtras non queo. THE. At ego inſolentiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

tuam laturus hodie nullo ſum modo. Quamobrem, qui tantum tibi tribuas Menicelle dicas velim cur lapidem hunc, petram verò hanc dicimus. Men. Videlicet quod lapis agendi vim habeat, lædit enim pedem, At petra, quod pede teratur, ad patiendi genus tranſit. Mer. Nihil eſt grammatico inſulſius, vide quomodo hi deſipiant. Cùm petra græca ſit dictio, lapis verò fuerit à labādo dictus tertia immutata litera, quod labent ex eo ambulantium veſtigia. The. Qui de lapide, petraque hoc ſentias, de manu quid mihi reſpondes? Men. An non manus faciendo operi occupata aliquid ſemper patitur? The. At nunc agit cùm te verbero, Hē tibi. Men. Heu me miſerum. Quid te miſerum? rationem afferas oportet, cur manus cùm in pugnum coit, cùm verberat, dici hîc nō debuit? Men. Nihil mihi tecum erit amplius. Quamobrem te oratum Mercuri volo, vt cùm primum Neapolim in opicos perueneris, in eo conuentu qui otioſis fieri diebus ad Arcum ſolet, Iouianum Pontanum conuenias verbiſque commoniſacias meis, poſthac vt ſit cautior, atque vt curſo à verbo quod eſt curro deducat, non curſito. Panthormitam quoque Antonim acriter increpitato, quod epiſtolutiam diminutione protulerit. Me. At ego Menicelle pro Antonio hoc tibi reſpondeo. Italiam linguam non modò nouas diminutiones feiſſe, verum etiam augentium vocum formas quaſdam inueniſſe detrectationis, ac ignominiæ gratia. Quocirca Antonij nomine tantum grammaticonem valere iubeo. Tu vero Pedane, an quid habes præter cætera eruditione dignum tua? PE. Vnum hoc, Boetium non à Boëtia in qua ipſe natus non fuerit, dictum, ſed agnomentum hoc illi fuiſſe à veſcenda Boum carne, quod ipſius me Boetij cocus docuit. MER. Per Iouem mira agnominatio: tu quid ad hæc Theane? THE. Eijciendos hæreditate Pedani liberos, eius bona publicè vendenda, redibendamque auditoribus, quam Pedanus ab illis acceperit pecuniam. MER. Atqui ego tuis vel maximè liberis cauendum præiudicium hoc cenſeo.

SCHO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

SCHOLIA BARLANDI IN Dialogum Pontani.

Phaſellus ille. Velox nauigium atq; oblongum.

Maia genite. Mercurius Iouis filius ex Maia Athlantis [illegible]a. Vergil. 1. lib. Aenei, Maia genitum demiſit ab alto.

Vergilium nuper. Politianus in Miſcellanis contendit [illegible]rgilius per e ſcribendum eſſe, ſed reclamant huic ſen[illegible]tiæ magni nominis autores.

Cados. Vaſa quibus vina condimus, duas continent [illegible]nas.

Aeneæ Aceſtes. Locus eſt apud Vergilium in primo [A]neid. Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes [li]ore Trinacrio, dederatq; abeuntibus.

Ex Aeneæ vinario. Vinario dixit, pro vini venditore.

Momenta duo, ac ſemiatonum. Ridiculè hoc addit de mo[me]ntis ac ſemiatomo.

Caietam Aeneæ nutric. dix. Hoc dixit initio ſepti. Aene. h[is] verſibus. Tu quoque littoribus noſtris Aeneia nu[tri]x, Aeternam moriens famam Caieta dediſti.

In terram deſcendiſſet. Quidam ſcribunt tera per vni[c]u[m] r, vt videri poſſit à tero deductum nomen, quod p[ed]ibus teratur.

Palamede. Hic cum cæteris venit Græciæ populis ad T[ro]iam euertendam, oppreſſus tandem Vlyſſe accuſa[to]r, qua de re Vergilius primo Aeneid. Quem falſa ſub p[ro]ditione Pelaſgi inſontem infando indicio, quia bel[la] [v]etabat, demisêre neci.

[L]tteratoribus. Non literatis, ſed literatoribus dixit, hoc e[ſt] [ſ]ciolis, qui ſe pro doctis oſtentant, quum nihil ſint m[in]us.

[T]eram Italiam. Aulo Gellio eſt vſitatiſſimus hic ſermo H[a]bet ille; Qui ortus terra Hiſpania foret. Quumq; Han ni[ba]l terram Italiam lacerar[e]t, Philippus Amintæ fili[us] [te]rrę Macedoniæ rex. Eos dixiſſe hominem quum in[ci]de[r]ent in terra Italia fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Italiam attigiſſet. De appulſu Aeneæ in Italiam Vergilius initio libri ſeptimi: Terræq; aduertere proras imperat, & lætus fluuio ſuccedit opaco.

Atlantiade. Nam erat Atlantis nepos ex filia.

Campania. Regio eſt amœniſſima totius Italiæ, ſic à cãpis nominata virentibus.

Præconis patris. Horatius natus eſt patre Libertino & præcone.

Scriptum reliquiſſet. Commentarios rerum à ſe geſtarũ ita exorditur Cæſar: Gallia eſt omnis diuiſa in partes treis, quarum vnam incolunt Belgæ, aliam Aquitani, tertiam qui ipſorum lingua Celtæ, noſtra Galli appellantur.

Carros. Legi apud Cæſarem, at quærenti mihi locus, vt fit, non obtulit ſeſe.

A Tibullo Albio. Hic eques Rom. fuit, & ſcriptor Elegiarum, extinctus virenti adhuc ætate. Cuius tam immaturum obitum deflet Ouidius Elegia quæ hoc initio legitur: Memnona ſi mater, mater plorauit Achillem, Et tangunt magnas triſtia fata deas.

Merito tot mala ferre ſenem. Sic eſt apud Tibullum de anicula Hanç animo gaudente vident, iuuenumq; cateruæ. Commemorat merito tot mala ferre ſenem.

Archadice magiſter. Reſpexit ad illud quod Pedanus dixerat: Arcas deus, Archadice hic perinde ſignificat, ac ſi diceret aſine. Grandes enim aſinos gignit Archadia.

Peccaſti addiſce. Ridicula eſt Grammaticorum rixa.

Priſciano ca. fregiſti. Ita loquimur quoties quiſpiam aliter dicit, quam præcipiunt grammatici.

Grammaticunculi. Aptiſſimum loco diminutiuum.

At nunc agit cum te verbero. Facetiſſimè.

Opicos. Opici Campaniæ populi à linguæ colluuione ſic nominati, in his numerantur & Neapolitani.

Otioſis fieri diebus. Dies ocioſos dixit, quibus nihil fiat operis.

Tantum grammaticonem. Ironicè.

Redibenbam. Redhiheo verbum iureconſultorum. Eſt facere vt habeat venditor, quod habuerat. Et redhibitio eſt ipſe reſtitutionis actus.

Red-

edhibendamq; auditoribus. Si vlli pręceptores redhibe-
re beant pecuniam à diſcipulis acceptam, certe ij de-
be , qui dialecticen, reliquarum ducem & ſtabilitricē
ar um, Medicinam, Leges, Theologiam, cæteraſq; diſci-
pli as hodie ſic renaſcentibus literarum ſtudijs, tam bar
ba , ac illatinè tradunt, vt eos non audiuiſſe pręſtiterit.
Pe nia & ab his redibenda magiſtris, qui nihil docen-
tes ognitu dignum pueros aſſidue ferulis, virgis, loriſ-
qu conſcindunt. In talis opinor incidiſſe Tyranni ma-
nu puerum illum de cuius literarium in ludum quoti
di tantis hypocriſi, noſter Pontanus rem maximè ri-
di lam ſcribit, quam hic ſubijciam, vt in his commen-
ta s grata, iucunda ſint ac lepida omnia, Sic habet ille.
A leſcentibus nobis puer haud malæ indolis à patre
m ius eſt literarium in ludum. Is quo patri, appareret
li is deditior, ſenſimq; patrem diuerteret ab incepto,
du veretur, ne vehementiorem ob operam in ægritu-
di m filius ipſe incideret, è fabæ polline tenuiſſimum
in odum contritæ, cœpit mane ſibi vultum fflatum
in ergere, magna arte adhibita. Quod dum aliquot à
fil cōtinuatur diebus, animaduertit pater os eius ſub-
fla ſcere, atq; illi metuens, an benè ſe, an ſatis valide
ha ret ſciſcitatur, reſpondet ille & benè, & valide, ac
tu vehementius multo quàm ante literis incumbit,
m tum noctu vigilat, matutinus è lecto ſurgit, totūq;
ſe ad libros conuertit, ac nihilominus ſingulis diebus
pl culum è polline in faciem inſufflat, atq; non ita
ulto poſt, languere ſe ſimulat. Quo cognito pater
vetuit illum ex eo ad grammaticum profi-
ciſci, malle enim filium ſibi illiteratum
viuere, quam ob cauſam litera-
rum in tenera eum æta-
te amittere.

IOCORVM LIBER TERTIVS.

IOCI EX OPERE EPIGRAMMATVM MARTIALIS.

AD FIDENTINVM.

NOſtris verſibus eſſe te Poetam
Fidentine putas, cupiſq; credi,
Sic dentata ſibi videtur Aegle
Emptis oßibus indicoq; cornu
Sic quæ nigrior eſt cadente moro
Ceruſſata ſibi placet Lycoris
Hac etiam ratione qua Poeta es
Caluus cùm fueris, eris comatus.

Ad Flaccum.

Litigat & podagra, Diodorus Flacce laborat,
Sed uil patrono porrigit, hæc chiragra eſt.

Ad Eliam.

Si memini fuerant tibi quattuor Elia dentes,
Expuit vna duos tußis, & vna duos.
Iam ſecura potes totis tußire diebus,
Nil iſtic quod agat tertia tußis habet.

De Acerra.

Heſterno fetere mero qui credit Acerram,
Fallitur in lucem, ſemper Acerra bibit.

Ad Baſſam.

Ventris onus miſero, non te pudet, excipis auro,
Baſſa bibis vitro, carius ergo cacas.

Ad Fidentinum.

Quem recitas meus eſt ô Fidentine libellus,
Sed malè cum recitas, incipit eſſe tuus.

Ad Olum.

Cana eſt barba tibi, nigra coma, tingere barbam
Non potes, hæc cauſa eſt, ſed potes Ole comam.

In Gar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ad Gargilianum.

Munera quod ſenibus, viduiſq; ingentia mittis,
Vis te munificum Gargiliane vocem?
Sordidius nihil eſt, nihil eſt te ſpurcius vno,
Qui potes inſidias dona vocare tuas.
Sic auidus fallax indulget piſcibus hamus,
Callida ſic ſtultas decipit eſca feras.
Quid ſit largiri, quid ſit donare docebo
Si neſcis, dona Gargiliane mihi.

Ad Fidentinum.

Fama refert noſtros te Fidentine libellos,
Non aliter populo quàm recitare tuos.
Si mea vis dici, gratis tibi carmina mittam.
Si dici tua vis, hæc eme ne mea ſint.

De Philæni.

Oculo Philænis ſemper altero plorat,
Quo fiat iſtud quæritis modo? luſca eſt.

Ad Velocem.

Scribere me quereris Velox epigrammata longa,
Ipſe nihil ſcribis, tu breuiora facis.

Ad Sextum.

Sexte nihil debes, nil debes Sexte fatemur,
Debet enim ſi quis ſoluere Sexte poteſt.

In Selium.

Quod fronte Selium nubila vides Ruffe
Quod ambulator porticum terit ſerus.
Lugubre quiddam quod tacet piger vultus,
Quod penè terram tangit indecens naſus.
Et dextra pectus pulſat, & comam vellit.
Non ille amici fata luget aut fratris,
Vterq; natus viuit, & precor viuat.
Salua eſt & vxor ſarcinæque, ſeruiq;
Nihil colonus villicuſque decoxit,
Mœroris igitur cauſa quæ eſt? domi cænat.

In Poſthumum.

Eſſe quid hoc dicam quod olent tua baſia myrrham
Quodque tibi eſt ſemper non alienus odor?
Hoc mihi ſuſpectum eſt, quod oles bene Poſthume ſemper,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Poſthume non bene olet, qui benè ſemper olet.

In Poſthumum.

Baſia das alijs, das poſthume dextram,
Dicis vtrum mauis elige, malo manum.

In Naſicam.

Inuitas tunc me quum ſis Naſica vocatum,
Excuſatum habeas me rogo, cœno domi.

In Ruffum.

Eſſe negas coctum leporem, poſcis que flagella.
Mauis Ruffe cocum ſcindere quàm leporem.

In Ponticum.

Nos bibimus vitro, tu myrrha Pontice, quare?
Prodat perſpicuus ne duo vina calix.

Ad Gelliam.

Si quando leporem mittis mihi Gellia dicis
Formoſus ſeptem Marce diebus eris.
Si non derides, ſi verum lux mea narras
Ediſti nunquam Gellia tu luporem.

De Paulo.

Carmina Paulus emit, recitat ſua carmina Paulus.
Nam quod emas, poſſis dicere iure tuum.

De Thaide & Lecania.

Thais habet nigros, niueos Lecania dentes.
Quæ ratio eſt? emptos hæc habet, illa ſuos.

De Philone.

Nunquam ſe cœnaſſe domi Philo iurat, & hoc eſt
Non cœnat quoties nemo vocauit eum.

In Neſtorem.

Auriculam Mario grauiter miraris olere
Tu facis hoc, garris Neſtor in auriculam.

In Lentinum.

Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis
Tam ſubito coruus, qui modo cygnus eras:
Non omnes fallis, ſcit te Proſerpina canum,
Perſonam capiti detrahet illa tuo.

In Inuitatorem.

Veientana mihi miſces, tibi Maßica potas
Olfacere hæc malo pocula quàm bibere.

De Fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

De Fabulla.

iurat capillos eſſe quos emit ſuos
Fabulla nunquid Paule peierat?

Ad Gaurum.

Munera quæ tibi dat locupleti Guare ſeniq́ue
Si ſapis & ſentis, hic tibi ait morere.

In peſſimos coniuges.

uum ſitis ſimiles, pareſq́ue vita
xor peßima, peßimus maritus
iror non benè conuenire vobis.

In Gelium.

elius ædificat ſemper modo limina ponit,
Nunc foribus claues aptat, emitq́ue ſeras.
unc has nunc illas mutat, reficitque feneſtras
Dum tamen ædificet quidlibet ille facit
ranti nummos vt dicere poßit amico
Vnum illud verbum Gelius, ædifico.

In Maronem.

il mihi das viuus, dicis poſt fata daturum,
Si non es ſtultus, ſcis Maro, quid cupiam.

In Zoilum.

entitur qui te vitioſum Zoile dixit,
Non vitioſus homo es Zoile, ſed vitium.

In Poſthumum.

mnia promittis quum tota nocte bibiſti
Mane nihil præſtas, Poſthume manè bibe.

Ad Celerem.

t recitem tibi noſtra rogas epigrammata, nolo,
Non audire Celer, ſed recitare cupis.

In Leliam.

entibus atque comis, nec te pudet vteris emptis
Quid facies oculo Lelia? non emitur.

In Theſelinum.

uum rogo te nummos ſine pignore, non habeo inquis,
Idem ſi pro me ſpondet agellus, habes.
uod mihi non credis veteri Theleſine ſodali.
Credis colliculis arboribuſque meis.
cce reum Carus te detulit, adſit agellus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Exilij comitem quæris, agellus eat.

In Cinnam.

Verſiculos in me narratur ſcribere Cinna,
Non ſcribit, cuius carmina nemo legit.

Eiuſdem in Criſpum comedonem.

Quadrantem Criſpum tabulis Fauſtine ſupremis
Non dedit vxori, cui dedit ergo? ſibi.

Eiuſdem in malum medicum Hermocratem

Lotus nobiſcum eſt, hilaris cœnauit, & idem
Inuentus manè eſt mortuus Andragoras.
Tam ſubitæ mortis cauſam Fauſtine requiris,
In ſomnis Medicum viderat Hermocratem.

Eiuſdem in Candidum.

Prædia ſolus habes, & ſolus Candide nummos
Aurea ſolus habes, Myrrhina ſolus habes.
Maßica ſolus habes, & opimi Cecuba ſolus,
Et cor ſolus habes, ſolus & ingenium.
Omnia ſolus habes, hoc me puto velle negare,
Vxorem ſed habes Candide cum populo.

Eiuſdem.

Vxorem quare locupletem ducere nolim,
Quæritis? vxori nubere nolo meæ.
Inferior matrona ſuo ſit Priſce marito,
Sic etenim fiunt fœmina, virque pares.

In priſcum.

Quum te non noſſem, dominum regemque vocabam,
Quum benè te noui iam mihi Priſcus eris.

In Cauſidicum.

Carpere cauſidicus fertur mea carmina, qui ſit
Neſcio, ſi ſciero, væ tibi cauſidice.

In fictos amicos.

Hunc quem cœna tibi, quem menſa parauit amicum
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Aprum amat, & mullos, & ſumen, & oſtrea, non te.
Tam bene ſi cœnem, noſter amicus eris.

Ad Macrum.

Dum donas Macer annulos puellis
Deſiſti Macer annulos habere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ad Pontilianum.

ur non mitto meos tibi Pontiliane libellos?
Ne mihi tu mittas Pontiliane tuos.

Ad Aulum de Luſco.

Potor nobilis Aule lumine vno
Luſcus Phryx erat, alteroque lippus.
Huic dicit medicus, bibas caucto
Vinum ſi biberis nihil videbis.
Ridens Phryx, oculo valebis, inquit,
Miſceri ſibi protinus deunces,
Sed crebros iubet, exitum requiris,
Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

In Marcum.

uod non ſit Pylades hoc tempore, non ſit Oreſtes
Miraris? Pylades Marce bibebat idem.
ec melior panis, turdusve dabatur Oreſti,
Sed par, atque eadem cœna duobus erat.
u Lucrina voras, me paſcit aquoſa Peloris,
Non minus ingenua eſt, & mihi Marce gula.
e Cadmea Tyros, me pinguis Gallia veſtit.
Vis te purpureum Marce ſagatus amem?
t præſtem Pyladem, aliquis mihi præſtet Oreſtem,
Hoc non ſit verbis, Marce vt ameris ama.

Ad Cinnam.

ofecit poto Mitridates ſæpe veneno
Toxica ne poſſent ſæua nocere ſibi.
u quoque cauiſti cœnando tam male ſemper
Ne poſſes vnquam Cinna perire fame.

Ad Stellam.

uod non argentum, quod non tibi miſimus aurum,
Hoc facimus cauſa Stella diſerte tua.
iſquis magna dedit, voluit ſibi magna remitti,
Fictilibus noſtris exoneratus eris.

In Gelliam.

um proauos, atauoſque refers, & nomina magna
Dum tibi noſter eques ſordida conditio eſt,
um te poſſe negas niſi lato Gellia clauo
Nubere, nupſiſti Gellia ciſtifero.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Ad Paulinum.

Minxiſti currente ſemel Pauline Carina,
Meiere vis iterum? iam Palinurus eris.

De Afra vetula.

Mammas atque tathas habet Afra, ſed ipſa tatharum
Dici & mammarum maxima mamma poteſt.

Ad Mathonem.

Hoſpes eras noſtri ſemper Matho Tiburtini,
Hoc emis, impoſui, rus tibi vendo tuum.

Ad Neuolam cauſidicum.

Quum clamant omnes, loqueris tu Neuole ſemper,
Et te patronum, cauſidicumque putas.
Hac ratione poteſt nemo non eſſe diſertus,
Ecce tacent omnes, Neuole dic aliquid.

De Lino.

Dimidium donare Lino quàm credere totum
Qui mauult, mauult perdere dimidium.

Ad Fabullum.

Ignotos mihi quum voces trecentos
Quare non veniam vocatus à te
Miraris, quererisque litigasque,
Solus cœno Fabulle non libenter.

In Lentinum.

Quare tam multis à te Lentine diebus
Non abeat febris, quæris & vſque gemis.
Geſtatur tecum ſella, pariterque lauatur,
Cœnat boletos, oſtrea, ſumen, aprum.
Ebria ſentino fit ſæpe, & ſæpe falerno
Nec niſi poſt niueam Cecuba potat aquam.
Circumfuſa roſis, & nigra recumbit amomo,
Dormit, & in pluma, purpureoque thoro.
Quum ſic tam pulchre, tam belle viuat apud te
Ad Damnam potius vis tua febris eat.

In Poſthumum.

Baſia dimidio quod das mihi Poſthume labro
Laudo, licet demas ijs quoque dimidium.
Vis dare maius adhuc & inenarrabile munus
Hoc tibi habe totum Poſthume dimidium.

In Claſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

In Claſſicum.

nuitum cœnare foris te Claſsice dicis,
Si non mentiris Claſsice, diſpeream.
pſe quoque ad cœnam gaudebat Apicius ire,
Quum cœnaret erat triſtior ille domi.
i tamen inuitus vadis, cur Claſsice vadis?
Cogor ais, verum eſt, cogitur & Selius.
n rogat ad cœnam Melior te Claſsice rectam,
Grandia verba vbi ſunt? ſi vires, ergo nega.

Ad Lupercum.

Quod conuiuaris ſine me tam ſæpe Luperce
Inueni noceam qua ratione tibi.
raſcor, licet vſque voces, mittaſque, rogeſq;,
Quid facies, inquis, quid faciam? veniam.

In Phœbum.

Mentiris fictos vngueuto Phœbe capillos,
Et tegitur pictis ſordida calua comis.
Tonſorem capiti non eſt adhibere neceſſum,
Radere te melius ſpongia Phœbe poteſt.

Ad Seuerum.

Potaui modo conſulare vinum,
Quæris quàm vetus atque liberale.
Ipſo conſule conditum, ſed ipſe
Qui ponebat, erat Seuere conſul.

In Cinnam.

Hoc agere eſt cauſas, hoc dicere Cinna diſerte,
Horis Cinna decem dicere verba nouem.
Sed modo clepſydras ingenti voce petiſti
Quattuor, ô quanto Cinna tacere potes.

In Zoilum.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas Zoile ſi bonus es.

De Tongiliano.

Tongilianus habet naſum, ſcio, non nego, ſed iam
Nil præter naſum Tongilianus habet.

In Turcam.

Exigis vt noſtros donem tibi Turca libellos,
Non faciam, nam vis vendere, non legere.

Porri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Porri ſectini.

Fila Tarentini grauiter redolentia porri
Ediſti quoties, oſcula clauſa dato.

Candelabrum ligneum,

Eſſe vides lignum. Serues niſi lumina fiet
De candelabro magna lucerna tibi.

Dentificium.

Quid mecum eſt tibi? me puella ſumat,
Emptos non ſoleo polire dentes.

Pumilio.

Si ſolum ſpectes hominis caput, Hectora credes,
Si ſtantem videas Aſtianacta putes.

Ex græco Luſcinio Interprete:

Caſtoris eſt naſus ligo quum fodit, huic vbi ſtertit
Arguta eſt tuba,
Nauibus ancora erit naſus mihi. Vomer & aruis,
Piſcibus eſt hamus, fuſcina carniuoris.
Hic ſcalprum lintres cauat, hinc viti vtile ferrum:
Aſcia tum fabris, cardoque erit foribus.
Breuiter eſt nactus Caſtor ſimul omnia naſo
Commoda, nam confert vſibus innumeris.

Horatius.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Vt nunquam inducant animum cantare rogati,
Iniußi nunquam deſiſtant, Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar qui cogere poſſet
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quicquam proficeret. Si collibuiſſet ab ouo
Vſque ad mala citaret, io Bacche, modo ſumma
Voce, modo hac reſonat quæ chordis quattuor ima.
Nil æquale homini fuit illi, ſæpe velut qui
Iunonis ſacra ferret, habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſeruos, modo ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri, & toga quæ defendere frigus
Quamuis craſſa queat, decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſtane, diem totum ſtertebat, nil fuit vnquam
ſic impar ſibi.

Ex Auſonio ad Philomuſum, qui ſe doctum putabat librorum copia.

mptis quod libris tibi bibliotheca referta eſt,
Doctum grammaticum te philomuſe putas.
oc genere, & chordas, & plectra & barbita conde
Omnia mercatus, cras cytharœdus eris.

In tabulam vbi erat picta imago Rufi Rhetoris.

æc rufi tabula eſt, nil verius, ipſe vbi rufus?
In cathedra, quid agit? hoc quod & in tabula.

De eodem Rufo.

emin iſco rufus dixit in verſu ſuo
or ergo verſus, immo rufus non habet.

De his qui putant *reminiſco* eſſe Latinum.

ui reminiſco putat ſe dicere poſſe latinè
ic vbi co ſcriptum eſt, faceret cor, ſi cor haberet.

De infauſto matrimonio grammatici.

rma virumq; docens atque arma virumque peritus
Non duxi vxorem: ſed magis arma domum.
amque dies totos: totaſque ex ordine noctes
Litibus oppugnat meque meumque larem.
tque vt perpetuis dotata à marte duellis
Arma in me tollit: nec datur vlla quies
amque repugnanti dedam me: vt denique victum
Iurget ob hoc ſolum iurgia quod fugiam,

In cæcum & claudum ex greco.

nſidens cæco graditur pede claudus vtroque
Quo caret alteruter ſumit ab alterutro.
æcus namque pedes claudo greſſumque miniſtrat
At claudus cæco lumina pro pedibus.

IOCI EX OPERE EPIGRAMMATVM Viri doctiſſ. Thomæ Mori.

Thomæ Mori in auarum.

urem Aſclepiades vt apud ſe vidit auarus,
Mus quid in æde facis, dixit, amice mea,

Mus

Mus blande arridens, tolle, inquit, amice timorem
Hic ego non victum quæro, ſed hoſpicium.

In Rhetorem infantem ſcitè pictum è Græco.

Ipſe tacet ſexti meditatur imago,
Ipſa eſt rhetor imago, ab imagine rhetor imago eſt.

In cæcum & claudum mendicos.

Claudipedem geſtat, cæcis vicinus ocellis,
Conducitque oculos arte, locatque pedes.

De aſtrologo ridiculo.

Non Cumæa ſacro vates correpta furore,
Certius afflata mente futura videt,
Quam meus aſtrologus diuina clarus in arte
Præuidet inſpecto ſydere præterita.

Aliud in eundem.

Quid inter alta ſtulte quæris ſydera
In humo manentis coniugis mores tuæ?
Quid alta ſpectas? inſiet, id eſt cui tu times?
Dum iam tu, agat quid illa, quæris in polo.
Hæc quæ libebat, interim egit in ſolo.

In vxores.

Res vxor grauis eſt, poterit tamen vtilis eſſe
Si ſua det propere ſe moriente tibi.

In anglum gallicæ linguæ affectatorem.

Amicus & ſodalis eſt Lalus mihi,
Britanniaque natus, altuſque inſula.
At cum Britannos Galliæ cultoribus
Oceanus ingens, lingua mores dirimant.
Spernit tamen Lalus Britannica omnia
Toga ſuperbit ambulans in Gallica
Amatque multum Gallicas lucernulas,
Zona, locello, atque enſe gaudet Gallico,
Filero, bireto, pileoque Gallico,
Et calceis, & ſubligare Gallico
Totoque denique apparatu Gallico
Nam & vnum habet miniſtrum, eumque Gallicum.
Sed quem (licet velit) nec ipſa Gallia
Tractare quiret plus (opinor) Gallice,
Stipendij nihil dat, atque id Gallice,

Veſtit-

Vitq; tritis pannulis, & Gallicè hoc.
At cibo paruo, & malo, idq́ue Gallicè,
Labore multo exercet, atque hoc Gallice,
Pugnis crebro pulſat, idq́ue Gallicè.
Coetu & in via, & foro, & frequentia,
Rixatur, obiurgatq́ue ſemper Gallicè.
Quid? Gallicè illud? imo ſemigallicè.
Sermonem enim (ni fallor) ille Gallicum
Tam callet omnem, quàm latinum pſytacus,
Creſcit tamen, ſibiq́ue nimirum placet.
Verbis tribus, ſi quid loquatur Gallicis,
At Gallicis ſi quid, nequit vocabulis,
Conatur id, verbis licet non Gallicis,
Canoreq; ſaltem perſonare Gallico,
Palato hiante, acutulo quodam ſono
Foeminæ inſtar garrientis molliter
Sed ore pleno, tanquam id impleant fabæ,
Balbutiens videlicet ſuauiter
Preſsis quibuſdam literis. Galli quibus
Impatientes abſtinent, nil ſecus,
Quam vulpe gallus rupibusq; nauita.
Sic ergo linguam ille & latinam Gallicè,
Et Gallicè linguam ſonat Britannicam,
Et Gallicè linguam refert Lombardicam.
Et Gallicè linguam ſonat Germanicam.
Et Gallicè omnem, præter vnam Gallicam.
Nam Gallicam ſolam ſonat Britannica.
At quiſquis inſula ſatus Britannica,
Sic patriam inſolens faſtidiet ſuam,
Vt more ſimiæ laboret fingere,
Et æmulari Gallicas ineptias,
Et omne Gallo ego hunc opinor ebrium.

In parcum morientem.

Chryſalus heu moritur diues, dolet, ingemit, vnquam
Nemo magis triſti pectore fata tulit.
Non quoniam ipſe perit, cui nil ſe vilius ipſo eſt

Sed nummi pereunt quatuor in tumulum.

In fatuum è Græco.

Quem mordent pulices extinguit Morio lychnon
Non me, inquit, *cernent amplius hi pulices.*

In mulierem fœdam è Græco.

Te ſpeculum fallit, ſpeculum nam Gellia verum
Si ſemel inſpiceres, nunquam iterum inſpiceres.

In barbatum tum Philoſophum è Græco.

Si promiſſa facit ſapientem barba, qui dobſtat
Barbatus poßit quin caper, eſſe Plato?

In mendicum gerentem ſe pro medico.

Tu te fers medicum, nos te plus eſſe fatemur,
Vna tibi plus eſt litera, quàm medico.

In Ruſcum equitem imbellem.

Ruſcus eques prudens longoq; peritus ab vſu,
Dißimiles, cauſa non ſine, paſcit equos.
Namq; alit ille duos, volucrem præuerterit alter.
Alter ſed pigro, pigrior eſt aſino.
Hic ergo non feſtinantem ad prælia defert,
Ille prius tuba quàm clanxerit, inde refert.

In Gelliam.

Mentitur qui te dicit mea Gellia fuſcam,
Iudice me non es Gellia fuſca, nigra es.

In vehementer naſutum è Græco.

Si tuus ad ſolem ſtatuatur naſus, hiante
Ore, benè oſtendis dentibus, hora quota eſt.

In Andream in mare vomentem.

Gratus es Andrea, dignusq; cui benè fiat,
Nam piſces toties qui te pauere, repaſcis.

Ad Gallum ſublegentem veterum carmina.

Vatibus idem animuſque, & verè ſpiritus idem
Qui fuit antiquis eſt modo Galle tibi.
Carmina namq; eadem, verſuſque frequenter eoſdem,
Quos fecere illi, tu quoque Galle facis.

De febricitante medico bibaci.

Febre laboraret mihi quum puer Hemitritæo.
Forte ibi Sauromatæ poſco mendentis opem.
Senſit vt admoto ſaliente pollice venam,

Fortis,

Fortis, ait, calor eſt, ſed calor ille cadet.
Fl itat ergo cyphum, fundumq́; exhaurit ad imum.
antum nec Bitias ebibiturus erat,
H rit, ad æqualeis ægrotum prouocat hauſtus
t facere hoc temerè ne videatur, ait:
Ae uat hic valde, valde bibat ergo neceſſe eſt,
on paruo obruitur magna liquore pyra.

De Bollano.

V cis lectum Bollano vrentibus omnem
ſternunt ſocij, quum cubiturus erat,
Se amen vrticis vſtum negat, haud negat illas
tenebris nudum ſe reperiſſe tamen,
V ibus aut igitur vitata carne neceſſe eſt:
ut nudis tantum dentibus inciderint.
Cu tamen in tenebris illæſus repperit herbas,
rticas qua nam repperit eſſe nota?

A Candidum laudantem, bonos viros, cum ipſe eſſet malus.

S bonos laudas, imitaris candide nunquam,
audo, inquis, poſita candidus inuidia
N quicunq́; bonos imitatur, & æmulus idem eſt.
lacte, ô niuibus candide candidior.

De rege & ruſtico.

R icus in ſyluis nutritus venit in vrbem.
uſticior fauno, ruſticior ſatyro.
En opulus plena ſtetit hinc, ſtetit inde platea:
naq́; vox tota, Rex venit, vrbe fuit.
R icus inſolita vocis nouitate mouetur,
Quidnam ita reſpectet turba, videre cupit.
Re ſubito inuehitur, celebri præeunte caterua.
tureus excelſo conſpiciendus equo.
T vero ingeminant, viuat rex, vndiq́ue regem
ttonito populus ſuſpicit ore ſuum.
R icus. O vbi rex? vbi rex eſt? clamat, at vnus,
lle, ait, eſt, illo qui ſedet altus equo.
H ine rex? puto me derides, ruſticus, inquit.
lle mihi picta veſte videtur homo.

De principe & ruſtico Selando ridiculum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Qum ſpectaret aquas princeps, in ponte reſedit.
Primoreſque ſuos ante ſtetêre pedes.
Ruſticus adſedit, modico tamen interuallo.
Ciuilemque dato ſe putat eſſe loco.
Suſcitat hunc quidam, & cum principe, dixit, eodem
Ponte ſedere audes ruſtice? non te pudet?
Ille refert, ſcelus eſt in eodem ponte ſedere?
Quid ſi pons longus millia dena foret.

De aulico ridiculum.

Quum deſcendit equo, de circumſtantibus vni
Aulicus hunc teneas quiſquis es inquit, equum.
Ille vt erat pauidus, dixit, domine ego ferocem
Hunc rogo qui teneat, ſufficit vnus, equum?
Vnus ait potis eſt retinere, ſubintluit ille,
Si potis eſt vnus, tu potes ipſe tuum.

Eraſmi carmen de nummo.

Vt quicquid cupis aſſequare Lesbi,
Non magnos opus eſt pares patronos
Si rubris tumeat crumena nummis,
Nummo non melior patronus vllus.
Sin verò tibi deſit ille tutor
Nequicquam mihi crede amice Lesbi
Facundus Cicero patrocinetur.
Perſuadet citius nihil crumena,
Hac quæcunque voles fies repentè
Facundus, generoſus, atque bellus.
Hac & conſuleris & Imperator.
Hæc te ſi cupies Deum creabit.
Equabitque Ioui, ſed vt tumentes,
Ceſſabit loculos grauare nummus,
Fies rurſus eras quod ante Lesbi.
Tam gratus venies tuis amicis
Quàm primùm puto parſimoniarum
Aduentare diem, his, madens lagena
Quos & ſemper olens iuuat culina.
Sic ſic dum loculos habere Lesbi
Ceſſas, deſinis eſſe charus. Eia
Deſiiſti dare, deſiiſti amari.

SCHO-

SCHOLIA ADRIANI BARLANDI IN IOCOS MARTIALIS.

In carmen, Ad Fidentinum.

SIC *dentata ſibi videtur Egle*. Egle mulieri dentes exciderant omnes quæ dentata videbatur quum dentes ſibi emiſſet eburneos. *Indicoque cornu*, ex ebore vel elephanto. *Cadente moro*, poſtquam maturuit. Hyperbole eſt, vt huic contrarium Niue candidior. *Cerußata*, candidior. Nam ceruſſa inter colores fictitios ponitur. *Eris comatus*, Cuiuſpiam emptis crinibus.

Ad Flaccum.

Litigat & Podagra. Quum Podagræ multum eſſet Flaccus obnoxius, & nihil vnquam daret cauſam ſuam in iudicio defendenti, iocans dicit non podagra eum laborare, ſed chiragra. Podagra pedes: chiragra manus inficit.

Ad Eliam.

Si memini. Eliam ridet anum cui reliquos dentes quatuor tuſſis excuſſerat.

De Acerra.

Carpit Acerram cui mos erat ſemper in lucem vſque, hoc eſt abſumpto frequenter ad pocula die rurſus à ſolis occubitu, vſq; ad alterum ſolem orientem bibere, vnde qui mane illi occurrerent, putabant eum olere vino, quod pridie largius hauſiſſet.

Ad Baſſam.

Iocatur in Baſſam exonerantem in auro, & bibentē è vitro. *Miſero*, quod in eos vſus quæſitum erat. Elius Lāpridius de Heliogabalo imperatore idem ſcripſit onus ventris auro eum excipere.

In carmen, ad Gargilianum.

Notat Gargilianum heredipetam qui ſenibus donabat & viduis, ab illis non multo poſt morituris, maiora expectans. *Indulget*, Eſcam dat. *Callida*, Fraudis plena. *Largiri*, Eſt muneribus corrumpere. Largitur qui dat vt maiora recipiat. *Dona mihi.* Quod mihi dabis planè donatum erit, nihil enim reddere poſſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

In carmen, Ad Sextum.

Sexte nihil debes. Iactabat hic Sextus nihil ſe cuiquam debere, vnde iocandi anſam Martialis arripiens. Credimus, inquit, ô Sexte nihil te debere, Nam debere cẽſetur qui ſoluendæ rei eſt.

In carmen, Quod fronte Selium.

Ad ruffum ſcribit in Selium cœnipetam. *Terram tangit indecens naſus*. Hic lugentium habitus eſſe ſolet. *Villicus decoxit*. Non colonus, non villicus eius ob æs alienũ fugit. Id quod hodie frequenter à mercatoribus iſtis magno multorum malo fieri videmus.

In carmen, nos bibimus vitro.

Notatur qui aliud ſibi, aliud conuiuis vinum apponebat. *Duo vina*. Optimum & peſſimum.

In carmen, ſi quando leporem.

Formoſus ſeptem Marce diebus eris. Eraſmus in Chiliadibus antiquitus, inquit, ſuperſtitioſè creditum eſt, eſu leporinæ pulpę conciliari formam. Vnde extat iocus Martialis in Gelliam quæ miſſo lepore addebat ex vulgata opinione ad muneris commendationem. Formoſus ſeptem Marce diebus eris. Id poeta in ipſam retorquens quę deformis eſſet: Si me non fallis (inquit) ſi verum lux mea dicis, Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

In carmen, Auriculam Mario.

Mario auricula malè olebat ob grauem odorem Neſtoris.

In carmen, Mentiris iuuenem.

Perſonam capiti detrahet illa tuo. Hominum aſpectus falli poteſt, naturæ lex non poteſt.

In carmen, Nil mihi das.

Sic Maro quid cupiam. Scis me cupere vt quam primum moriaris.

In carmen, dentibus atque comis.

Lelia quum anus eſſet accerſito capillitio, & emptis dentibus puella videri volebat, ſed amiſſi oculi deformitatem occultare non potuit. In hunc igitur poëta iocatur. *In carmen, Quadrantem Criſpus.*

Qui dedit ergo? ſibi. Nam deuorauerat & commeſſando pro-

[c]ofuderat omnia.

In carmen, Lotus nobiſcum eſt.

In ſomnis viderat Hermocratem. Quid mordacius dici [p]otuit in medicum imperitum, qui non ſolum potioni[bu]s & catapotijs, ſed etiam aſpectu ſuo necabat?

In carmen, Prædia ſolus habes.

Et opimi cecuba ſolus. Budeus in commentario de aſſe [a]notauit de vino Opimiano, quod L. Opimio conſule [n]atum ſit longè optimum, hoc anno ea cœli temperies [fu]lſit ſolis opere.

In carmen, Quum te non noſſem.

Dominum, regemq; vocabam. Qui ignoti occurrerēt eos [a]ntiqui dominos ac reges vocabant. Ad quam agendi [c]onſuetudinem Poëta reſpiciens iocatur in Priſcum, in[n]uens honorabilius eum amiſiſſe nomen poſtquam [d]otior factus eſt. Latentem aliquem morſum continere [m]ihi videtur.

In carmen, Dum donas.

Deſiſti. Ita enim cenſum minuiſti equeſtrem poſitis [a]nnulis.

In carmen, Potor nobilis.

Oculo valebis inquit, Peribis. *Oculis bibit venenum.* Nam [o]perijt illi.

In carmen, Quod non ſit Pylades.

Mirabatur Marcus non eſſe ſuis temporibus par amicorum, quales inter ſe fuiſſe traduntur Pylades & Oreſtes, & Martiali obijciebat quod ab eo non ameretur. Martialis oſtendit non ſua id fieri culpa, ſed Marci, quoniam ſolus fruatur ſuis, neq; quicquam alijs impartiat, quum amicorum debeant eſſe communia omnia.

Te Cadmea Tyros. Id eſt, purpura. *Pinguis Gallia.* Pingue ſagum Gallicum. *Hoc non ſit verbis.* Sed iuxta Pythagoræ doctrinam communicatis opibus.

Vt ameris ama. Si à nobis amari velis, fac mihi ſint domi communia tecum.

In carmen, Profecit.

Mitridates Ponti rex ille anatis Ponticæ quibuſdam

medi-

medicamentis immixtum ſanguinem aduerſus venena remedium ſumebat, anas enim Pōtica venenis veſcitur. Hac conſuetudine igitur effecit, vt ſi quando venenū inter epulas ſumpſiſſet imprudens, minimè læderetur.

Tu quoq; cauiſti Hic Cinnam ridens malè cœnantem. Quemadmodum Mitridates, inquit, ſumpto anatis ſanguine reddidit omni ex parte tutum aduerſus venena corpus, ita tu quoq; ô Cinna tenui cœna contra famem remedia paras.

In carmen, Dum proauos.

Deridet Gelliam, quę natales ſuos iactans contemnebat equitem, negabatq; ſe nupturam niſi multum claro ac diuiti viro: quæ tamen poſtea maritum accepit infimæ ſortis hominem. *Nupſiſti Gellia ciſtifero.* Dicebantur olim ciſtiferi qui obſonia mercede ferebant.

In carmen, Minxiſti.

Iam Palinurus eris. Palinurus Troianæ claſſis gubernator inſidiante illi ſummo deo ſubmerſus eſt, lege Vergilium in fine quinti Aeneidos.

In carmen, Mammas atq; tathas.

Afra quum ad multam ſenectutem proceſſiiſſet, vt adoleſcētior videretur, verbis ſolebat vti puellaribus, matrem mammam, patrem tatham appellitans.

In carmen, ad Mathonem.

Matho villam emit à Martiale qua perinde ac ſua vti ſolitus fuerat, vnde iocans Poëta, decepi te, inquit. Nam tuum tibi rus vendidi.

In carmen, Dimidium donare.

Iocatur in Linum non reddentem mutuum, cuiq; ſit idem donare & credere, hoc eſt mutuum dare quando eorum quæ accepit nihil renumerat.

In carmen, Ignotos mihi.

Solus cœno Fabulle non libenter. Admodum feſtiue dicit ſe ſolum cœnare, quum inter ignotos ſedendum eſt.

In carmen, Quare tam multis.

Lentini gulam accuſat qui correptus febri, nullo tamen abſtinebat interim delitiarum genere. *Ad damnam potius.* Erat hic ſordidus quiſpiam & pauperculus.

In car-

In carmen, Baſia dimidio.

Poſthumus quidam peſſimè olebat, quumq; ſe hoc ſciret vitio laborare, dimidio amicis dabat oſcula labro. Martialis dicit non ægrè laturum ſe, dimidium etiam hic ſi adimatur, & ita nullum ſibi det oſculum.

In carmen, Inuitum cœnare.

Claſſicus libenter foris cœnabat, quod tamen videri volebat admodum facere inuitus. Ad cœnam gaudebat *Apicius ire*. Hic Apicius guloſorum omnium altiſſimus gurges fuit. *Cogor ais, verum eſt, cogitur & Selius*. Sed veſtra voluntate cognomini. *Cœnam Melior te Claſsice rectam*. Auguſti inſtituto diuites cœnam rectam dabant, quæ maioris erat liberalitatis & impenſæ. *Melior*. Hic erat Atilius Melior quem Cæſaris Domitiani temporibus tantæ fuiſſe elegantiæ legimus, vt nitidus appellari meruerit.

In carmen, Quod conuiuaris.

Quid faciam veniam. Ita tuam vlturus auaritiam.

In carmen, Mentiris.

Iocus eſt in Phœbum iam canum, ſed canos diſſimulantem vnguento.

In carmen, Potaui.

Antiqua vina à conſulibus nomen capere ſolebant. Iocatur Poeta in eum, qui quum eſſet conſul eo natum anno vinum hoc eſt muſtum conuiuis appoſuerat.

In carmen, Hoc agere eſt cauſas.

Cinna volebat diſertus videri cauſidicus quum tandē cauſas agere inciperet decem horis vix abſoluit verba decem. *Clepſydras ingenti voce petiſti Quatuor*. Clepſydras, id eſt, horas quatuor, quod ſpatium quum videatur datum ad dicendum. Perurbane Martialis dicit Cinnam impetraſſe tot horas quibus tacere poſſit.

In carmen, Crine ruber.

Raro bonos videas qui omnino deformes ſunt, vnde Poeta Zoilum ex oris fœditate malum eſſe ſuſpicatur. *Lumine læſus*. luſcus erat.

In carmen, Tongilianus.

Habet naſum. Tongilianus cenſor acerrimus ad extre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

mam redactus erat inopiam. Habet igitur naſum, mordacē eſſe ſignificat. Sed nil præter naſum habet, ad paupertatem eius referemus, vt nihil præter naſum poſſideat ſuum. Ex hac de naſo ambiguitate Martialis iocatur.

In carmen, quod Pomilio inſcribitur.

Pomilio, latine nanum ſignificat. *Hectora credas.* Nam magnis ſunt capitibus nani. *Aſtianacta.* Paruum, qualis fuit Aſtianax Hectoris filius.

In carmen, Caſtoris eſt naſus.

Deridet hominem egregiè naſutum, & ſimul commemorat longi naſi commoditates. Eodem modo & apud Eraſmum in Colloquijs Pamphagus iocatur in naſum Coclitis veteris compotoris ſui.

In carmen Horatij, Omnibus hoc vitium eſt cantoribus.

Vrbanè admodum & facetè Horatius notat inconſtantiā Tigellij Hermogenis muſici. *Per amicitiam patris.* Id eſt, Iulij Cæſaris qui pater fuit adoptiuus Auguſti.

Ab ouo vſq; ad mala. Prouerbiali figura dixit Horatius pro eo quod eſt ab initio conuiuij vſq; ad finem. Antiqui enim cœnam ab ouis auſpicabantur, & malis finiebant.

Quinq; diebus nil erat in loculis. Quinq; diebus dixit, pro poſt quinq; dies.

Ludolphi Scamelardi carmen.

Μηδὲν τερωνώτερον δύνωσαι νεανίσκ' ἀναγνῶναι
Τῶν ὑπὸ βαρλάνδού σοι συνεγραψαμένων,
Κεδρά γὰρ ἐςι τὰ παντ' ἔμπησδε γελοῖα πέρανται
Ταῦτ' ἐκ τοῦ συνεχῶς αἰνέσῃ εἰσαθερεῖμ.

Latinum.

Nil magis excultum, lepidum, purum, atq; facetum,
Barlandi inſpicies his (mihi crede) iocis.
Seria res agitur quamuis liber eſſe Iocorum
Dicitur, & ridens dicere vera potes.

INSTI-

DE CHRISTIANI HOMINIS OFFICIO APHORISMI IADRIANI BARLANDI RHETORIS LOVANIENSIS,

Nunc demum à mendis repurgati.

OANNI LAVRENTIO ZIRICEO, BONARVM LITERARVM STVDIOSISSIMO IVVENI, ADRIAN. BARland.

S. D.

EX Tornaco, in qua nunc vrbe manes, alumne ſuauiſſime, per literas à me petijſti, vt quem audieras me ſcripſiſſe de Chriſtiani hominis inſtitutione libellũ, in lucem emitterem. Itaq; quum honeſtam iudicarem poſtulationem iſtam tuam, licet d incudem reuocare, & expolire non daretur homini occupato, iterque res agenti inquietiſſimas: volui tamen aliorum me potis exponere maledictis, quàm tuo deeſſe, ac non ſatiſfacere honeſtiſsimo deſiderio. Quamobrem hanc lucubratiunculam meam nunc ad te mitto, inuidorum detractiones cum hac mea obſequendi facultate penſaturus. Vale, Louanij, Tertio Idus Ianuarias.

INSTI-

INSTITVTIO CHRISTIANI HOMINIS, PER ADRIANVM BARLANDVM APHORISMIS DIGESTA.

1. *Primæ adoleſcentiæ qualis eſſe debeat inſtitutio.*

EXacta in hilaritate, remiſſioneque ludorũ pueritia, filium parens annum agentem ętatis ſeptimum, ad capeſſendas literas in ſcholam deducat. Etſi bonum hunc habere cupiat ex ſe genitum, non ad luxum (vt vulgus parentum facit hodie) ſed ad modeſtiam educat, non blanditijs emolliat: ſed caſtigationibus cohibeat, piè religioſeq; inſtituat. Plectat, ſi deliquerit: laudet, ſi benè obtemperanterq; ſe geſſerit: minis ac verberibus à vitijs deterreat, exhortationibus ad virtutem accendat: magis de filij moribus, quàm ſanitate ſit ſolicitus. Præceptoribus committat eum humanis, grauibus, eruditis, non iracundis, non clamoſis, non indoctis, non malè etiam moratis. Vbi iam literas & Latinè loqui didicerit: ad ea ſe ſtudia conferat, quæ animum præceptis inſtruunt In his Philoſophia eſt: Hæc ſola naturam ex bona meliorem, ex mala caſtigatiorem, correctioremq; facit. Aſſueſcat Chriſtianus & diſcat honorandum in primis deum, vnde bona cuncta fluxerunt. Diſcat rationi parere: eamq; ducem ac moderatricē ſequi in omni vita, in omnibus dictis & factis. Nihil niſi quod honeſtũ, quod iuſtũ ſit, appetat, aut agat. Cogitationes quoq; ipſas coerceat, quarum etiam rationem eſt exacturus cordium iudex Deus.

Hoc eſt primum, & magnum mãdatum.

2. *Deum pijs gratificari, malos punire.*

Credis Deo gratam eſſe iuſtitiam, eumq; vt cœli terræq; Dominum & conditorem veneraris, precibus fatigas aſſiduis, noctes dieſque nomen eius laudibus proſequeris, & id perpetuò agis, vt bonis hunc tibi demerea-

ris &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

s & iuſtis operibus? Nihil dubites, quin vt poteſt, ita & ratificari velit. Quid enim huic magis, quàm beneficẽa conuenit? Rurſus quid alienum magis, quàm ingratudo? Vult igitur piè ſanctéq; viuentibus præſtare aliuid, ac vicem reponere, ne quis ingratum dicat: vt faciorofis, adulteris, parricidis, raptoribus verè iraſcitur. umque nullum videt eſſe peccandi finem, exurgit tanem ad ſceleribus tot inquinatorum vltionem, deletq; ocentes.

Iram quandam iuſtam, vtilem, ac neceſſariam eſſe. 3.

Si ſerui, liberi, diſcipuli quos in poteſtate habemus, elinquunt, iraſcimur, clamamus, verberibus coercem9, *Iraſcimini & nolite peccare* æc ira peccatum non eſt. Bono enim viro non poteſt on diſplicere prauum quod eſt: & cui improbitas diſlicet, commouetur ſi quos viderit delinquentes. Eurgit igitur ad vindictam parens. Virgas pręceptor exediri iubet, non quod lætus ſit ipſe, verum vt diſciplitam ſeruet, mores corrigat, licentiam comprimat. Hac iſta ira homines in ſubditos, & in peccatores ad prauitis correctionem vtitur Deus.

Vitioſam eſſe in peccatis iræ cohibitionem.

4. Reprehendendi ſunt vehementer, qui in ſubditorum celeribus iram cohibent, aut ſæpius quàm oportet, aut mper ignoſcunt. Per tales, ſiue patres, ſiue dominos, ue magiſtros, & vitam illorum perditur, quorum per tempeſtiuam eiuſmodi lenitatem, ad maiora flagitia utritur audacia iuuenilis, & qui ſic præſunt ſibiipſis, erpetuam moleſtiarum materiam ſubminiſtrāt. Hic itur non cohibebimus iram, ſed etiam ſi iaceat, excitamus.

Actæ vitæ faciendum eſſe rationarium.

5. Rationarium ſibi quiſq; faciat eorum quæ acceperit, uæ expenderit, quæ vtiliter beneq; loquutus ſit, quòd tioſum verbum protulerit. Quid auditum ab alijs per rium velut ianuas admiſerit. Quin & regulæ quædã ue canones linguæ ſunt imponendi: ſic, vt prius verba tra os ad limam veniant quàm proferamus ſermonẽ. a compeſcenda mens eſt, ne quid noxium exeat ac peſtilens.

ſtilens. Et ſi quid forte illatum foris: id ſtatim abijciendum, ne noceat. Si quid intus natum fuerit: mox id ſtudio, aut pia aliqua cogitatione effugere curabimus.

6. *Viatica futuræ vitæ paranda.*

Vt qui in longinquam regionem profecti prius aliquanto quàm domum redeant, itineri neceſſaria corradunt, ne fame pereant; ita & nobis in huius vitæ peregrinatione faciendum. Reponenda ſunt bonorum operũ, iuſtitiæ, humilitatis, continentiæ, & cæteratum viaticã virtutum: vt quocunq; tempore, quocunque die, quacũque nos hora Deus euocauerit, quod ad patriam ducit iter ingredi, paratos inueniat.

Et vos eſtote parati. Matth. 25

In hac vita abluendas eſſe peccatorum ſordes.

7. Per confeſſionem ablue peccatum tuum Chriſtiane. Qui enim in hac vita quæ peccauerit abluere recuſat: poſtea conſolationem non inueniet. *Poſt mortem enim quis confitebitur domino?* Hic confligendum, hic certandum eſt, niſi quo tempore laborum præmia dabuntur, confundi malis.

Pſal. 6.

Vitandum eſſe ſcandalum.

8. Si virrutem exercueris, videntes id alij non te ſolum laudabunt, ſed & Deum glorificaturi ſunt. Cumq; hæc fecerint & tuæ retributiones augebuntur, & multum tibi bonorum concedet Deus, quod per bonum opus tuũ ab illis laudatur. Stude igitur modis omnibus, ne cui ſis offendiculi occaſio. Paulus dixit: *Si cibus offendit fratrem meum, nunquam in æternum carnem comedam.*

Matth. 5. Sic luceãt opera veſtra Væ mundo à ſcandalis. 1. Cor. 8.

Doctrinæ opera iniungenda eſſe.

9. Nemo debet ſeipſo contentus eſſe. Vult enim Deus, vt & alios ædificemus: non doctrina tantum, ſed & vita, & moribus, & conuerſatione. Homines malunt exempla, quàm verba. Non tam obſeruant quæ dicimus, quã quæ facimus. Non tam proſunt benedicta in ſuggeſtu, in ſcholis, in concionibus, quã nocent ea quæ malefacimus. Factis verba qui firmauerit, hic dignus habebitur, vt præſideat alijs, *Beatus, quæ fecerit & docuerit.*

Matth. 5.

Quæ

Quæ facienda ieiunanti.

Vt verum, vt perfectum ſit ieiunium tuam iracundi- 10.
am cohibeas, manſuetus ſis ac lenis, cor contritum ha-
bes, concupiſcentiam fac repellas. Liberalem te præbe-
as in danda eleemoſyna, nullum malum aduerſus fra-
trem tuum in cor admittas oportet. Huiuſmodi fuêre
te ſanctorum patrum ieiunia. Sic Hier. ſic Anton. ſic
p riq; alij in eremo ieiunauerunt. Vulgus ſe ieiunare
eſtimat, ſi ante ſolis occubitum nihil cibi capia-
tur, aut ſi pranſi nihil poſtea comedant. Hoc non tantũ
quæritur: ſed dum ieiunamus, & veſtri bellum velut
indiximus, ciborum abſtinentiæ iungatur, & à cæteris
abſtinentia, quæ nocere, quæ poſſunt maximos nonnũ
quam excitare tumultus.

Plurimum boni adferre humilitatem.

Si nos verè humiliauerimus, nunquam ira commo- 11.
uebimur, nunquam proximo ſuccenſebimus, nullius
famæ obtrectabimus. Beati qui ſic ſe habent: ſoli in por
tu nauigant ab omni tempeſtate liberi, ab omni pertur-
batione ſecuri: ſoli affectionibus ſopitis, multa requie
fruuntur. *A me diſcite quia mitis ſum & humilis corde, & in-* Mat. 11.
uenietis requiem animabus veſtris.

Quid faciendum ieiunare non valentibus? 12.

Ieiunare non potes? Largius erogato in pauperes: in
precibus ad Deum fundendis eſto feruentior: ad diuina
audienda eloquia, & ſacras conciones, alacriorem te
prebeto. Inimicum habes? Da operam vt reconcilieris.
Omne odium, vindictæ cupiditatem omnem fac ex a-
nimo amoueas tuo: manſuetudinem autem & lenitatẽ
amplectere. In hoc inſtituta ſunt ieiunia, vt carnis re-
frenata laſciuia, ad Chriſti implenda mandata curra-
mus.

Gulæ quid afferat malorum.

Proſpera vis vti valetudine? Sumptuoſas menſas, im- 13.
modicam ingluuiem fugias oportet. Hinc namque po-
dagra, capitis dolor, humorum abundantia peſſimorũ.
Innumera morborum genera parit intemperantia, &
largior vini ingurgitatio.

Bonum

Bonum confeſsionis.

14. Virginem vitiaſti? adulterium admiſiſti, aut aliud quippiam? Ad confeſſionem peccati tui feſtina. Da te medico inſpiciendum, qui animæ tuæ curet & ſanet vlcera, neque exprobret. Accipe hic remedia. Sacerdoti loquere. Dicito quid peccaueris. Confeſſio enim eorum, quibus grauiter Deum offenderimus, abolet etiam delicta. Prophetam audi loquentem. *Dic tu prior iniquitates*

Pſal. 50. *tuas, vt iuſtificeris.*

15. *Animi curam non magno conſtare, vt corporis.*

Leuis eſt ac facilis animi cura. Nihil enim, vt hic valeat, inſumimus, nec laboramus. Contra, ſi corpus ægrotet, quid non impendimus nunc in medicos, nunc in res alias? vt de his nihil dicam, quæ præter vſum neceſſarium, luxu abſumimus. His non indiget anima, cui ſcripturarum lectio pro cibo eſt, veſtitus, eleemoſyna, & in pauperem largitas. Ornatus verò, quem & corpori apponere ſolemus, aſſiduæ preces, confeſſio peccatorum & lachrymæ. Manè veſtiti, faciem abluimus, ne quid

Matth. 6. ſordidum hæreat. Quanto maiore eſt cura abluendus animus, vt hũc amabilem & formoſum offeramus Domino.

Homo quis dicatur.

16. Non qui os, nares, genas, & cætera membra oſtendit, ſed qui virtuti ſit deditus, vitia fugiat, illicitis imperet, & dominicis obtemperet mandatis, hunc hominem dicas. Priuant hominis appellatione peccatorem ſanctæ literæ: quo, quid miſerabilius? Nunc enim terra, quòd terrenis cogitationibus pereat: nunc ob ſalacitatem, equus, nunc ob mentis dolum & malitiam, progenies

Matth. 3. & 12. & 13. viperarum dicitur.

Gratiarum actionem ad benè viuendum conducere.

17. Deo nihil acceptius eſſe poteſt, quàm ſi gratias egeris quotidie pro tot beneficijs, quæ illius benignitas ſuppeditat humanis vſibus. Apoſtoli vox eſt: *Grati eſtote:*

Coloſſ. 3. Non ſunt tibi communia tantum quæ omnibus contulit hominibus, ſed priuata etiam cogitanda beneficia, proque his agendæ gratię. Memoria enim beneficiorum

Chriſti

hriſti optima eſt ad benè viuendum magiſtra. Hæc e-
m ſola in torporem incidere,ac malum ſectari nō pa-
ur. Hac itèm ratione à brutis homo differt, vt omniū
nditorem dominum laudet,celebret,glorificet. Maxi-
a ſunt ea quæ in nos iam contulit. Corpus & animam
dit: *oues, & boues, vniuerſa pecora campi* nobis produxit. *Pſal. 8.*
ophetas miſit,qui nos inſtituerent, & prauitatem hu-
anam corrigerent. Poſtremo creſcente in malum ve-
mentius omni genere mortalium diffuſis vndiq; ſce-
ibus, & quod nequius eſt omnium, cultibus idolorū,
iſeratus genus humanum in terras miſit vnigenitum
ium ſuum, vt carnem indueret, & hominibus appare-
;,& nos peccatores ſanaret. Hæc tanta Dei in nos be-
ficia dies noctéſq; cogitemus, vt aſſidua cogitatione
agendas gratias mens compellatur.

Ebrietas mala. 18.

Senſus humanos excæcat ebrietas, mentem ſub mer
::& hoc animal,cui ſubiecit omnia Deus, velut mor-
um iacere compellit. Ridetur interim ab omnibus;
ore,liberis,famulis,digito mōſtrat vicinia tota. A mi-
dedecus hoc ſuum exiſtimantes,ſubducunt ſeſe. Gau-
nt,irrident, execrantur qui maleuolunt: pecudem,
rcum,aut aliud quod ſit fœdius, hunc talem vocitan
Obnoxius dæmonio, ſi in obuios fecerit impetum,
ſtem ruperit,obſcœni quippiam dixerit,venia dignus
detur: Ebrius ſi quid tale faciat, non modò ei non ig-
ſcitur, verùm accuſant omnes,noti,ignoti,amici,ini-
ci Indignantur,imprecantur mala omnia.

Non in ædificijs parandam eſſe nominis memoriam. 19

Conſules,magiſtratus,vrbium præfecti, ſatrapæ,quā-
nunc ſtudio ſplendidas,regumq; palatijs ſimiles,do-
us ędificant? Hos ſi róges,cur in res huiuſmodi tantos
iant ſumptus,tantum pecuniarum profundant: id ti-
reſpondebitur,id audies: Vt nominis aliquam ſui me
oriam relinquant apud poſteros, & à prætereuntibus
catur: Hanc ille domum extruxit. Hæc ars,hæc tam
endida domus illius eſt exſtructa pecunia. O ſtultiti-
a: *O curas hominum, quantum eſt in rebus inane*. Hoc enim *Perſ. Sa.1*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

conſilio, hoc propoſito ædificantes, non laudem (vt ipſi exiſtimant) ſed crimen ſibi pariunt. Hæc enim & illis adhuc viuentibus, & iam mortuis audiuntur: Hanc domum, has ædes, hanc arcem auarus ille, rapax, & viduarum ſpoliator ille extruendam curauit. Memoriam hoc pacto aſſequuntur iſti, an perpetuis obijciunt ſe criminibus? Si nomini ſuo conſulere volunt, & æternitatem ambiunt, viam ego iſtis aliam monſtrauero, qua celebrentur, & encomijs euehantur quotidie. Si pecuniam extruendis villis, porticibus, ambulacris paratam in eos erogare ſtuduerint, qui vere pauperes ſunt. Hac benignitate, hac miſericordia & nomen immortale ſibi parauerint: & à peccatorum graui ſarcina liberati, multam ſibi apud Deum conciliauerint fiduciam.

20. *Periculoſam rem eſſe ambitionem.*

Tu qui Chriſtum ſectaris, primatum noli concupiſcere, memor Paulini illius: *Honore alius alium præcedentes,* (Rom. 12.) date operam, vt in omnibus humiliemini. Qui ſic agit, primatum habet: Chriſti enim vox eſt: *Qui ſeipſum humiliat, exaltabitur.* (Matth. 23.) Humilem nunquàm dixero, qui natu maioribus, vel etiam æqualibus honorem exhibuerit: hoc enim debet. Vera eſt & abſoluta humilitas ac modeſtia, ſi cedas his, qui te videantur minores. Verè ſapit qui ſe putat minimum, & omnium eſſe poſtremum. Sola enim hac via & ratione vtilitatem nobis attulerint, quæ fecerimus opera bona.

Ex luxu quantum mali.

21. Vis digna cœlo operari? Ne ſpectes ea quæ ſunt mundi huius: vitæ huius gloriam vanam ne quæras. Vides alios in veſtium luxu occupatos? tu animæ curam agito, vt hanc virtutibus ornes. Delicias rideto: gulam & crapulam fugito. Non prandia cænas & conuiuia, ſed frugalitatem ſectare. Ex ſuperfluis enim quid vtilitatis? quid commodi? Commodum iudicas fortaſſe, multum vorare, vinum bibere, ac ventrem diſtendere: at bonæ menti plurimum nocet immodica potatio. Non dici poteſt, quantum hinc malorum & corpori & animæ accerſitur. Morbi hinc & membra diſtorta, hinc adulteria, ſtu-

pra,

pra, rapinæ, cædes, latrocinia. Domi habes repoſitam auri vim ingentem? Diſtribue verè pauperi. Serico indutus procedis in publicum? Digitos habes auro reuinctos? Parte huius pauperes quot ali potuerunt? In ſumma, fieri non poteſt, vt quis & animæ curam agat, & tanti faciat voluptates, & corporis ornatum. *Facite vobis amicos. Nemo poteſt duob⁹ &c. Matth. 6.*

Magnum bonum eſſe concordiam viri & vxoris.

Ibi diuitiæ, ibi magnæ ſunt facultates, vbi concordia eſt viri & vxoris. Tales enim etſi tenui re familiari, omnium tamen ſunt beatiſſimi: ſoli veram percipiunt voluptatem, ſoli in maxima viuunt animorum tranquillitate. Sublato igitur per zelotypiam, aut alijs malis concordiæ bono etiam ſi Crœſi poſſideant opes, miſerrimi ſunt omnium mortalium. Noui hîc quotidiè tumultus, iurgia, ſuſpiciones, domeſtica & interna bella, multa amaritudo, nulla voluptas. Proinde qui matrimonij vinculo iuncti, ac velut ſunt concatenati, velim nihil concordiæ, bonorum omnium radici præferendum exiſtiment: omnia ſic agant, vt pax & tranquillitas ſit in vna domo, ſub eodem tecto manentibus, in eodem quoque tecto quietem capientibus. Hanc pacem comitabitur id bonum, vt filij ex eo matrimonio naſcantur boni, & virtutis amantes. Miniſtri item, & tota deniq; familia religionem, pietatem, modeſtiam herilem imitari ſtudebit. Ita fiet vt per duorum concordiam, multiplex affluat vndiq; rerum proſperitas. Quid enim non ſuccedat diuinis poſthabenti humana? 22.

Inuitatio ad hoſpitalitatem. 23.

Abiectus quiſpiam & vilis & pauperculus te adit, ſtipem poſcit, hoſpitium rogat, admitte: & ſi habeas vnde des, cibum appone. Hoſpitalitas hæc & negociatio magnum tibi lucrum attulerit. Si tam diues non es, vt poſſis, aut etiam nolis, ne durè compelles petentem. Non cogit, non vim facit aliquam: ſed orat, ſupplicat, obſecrat. Habes vnde ſubuenias indigenti, neque ſubuenis: neq; largiris quicquam? apud iudicẽ Deũ q̃d dices? quo te pacto defendes? Lautè veſceris, pluſquam *Matth. 3.*

vſus requirit inſumis quotidie. Quantum hic damni facis? quantum elabi ſinis & excidere è manibus lucri? Aurum arcis incluſum rubigine abſumitur, imò furibus auferendum ſeponitur, & proximus tuus fame perit? Opibus abundans, & his ſolus vteris, imò ne vteris quidē, nec indigenti communicas, & gehennæ ignem te putas effugiturum? Proximus tuus, frater tuus eſuriens obambulat, & tu in delicijs agis? Non ſubuenis, quanquam non multum petenti, nempe panis fruſtum, quo famē ſubleuet? Sub dio ſedens hic frigore perit, tu holoſerico indutus, clamantem, nummulum petentem, immiſericorditer pręteris?

24. *Fieri poſſe, vt quis inter malos etiam benè viuat.*

Geneſ. 19. Sodomitis nephanda patrantibus, Loth in medio impiorum habitans, ſolus in tanta ſceleratiſſimorum hominum turba rectam viam ambulauit. Nō eſt igitur vera eorum ſententia, qui dicunt fieri non poſſe, vt qui in oppidis & hominum frequentia degunt atq; verſantur, boni ſint, & virtutem cuſtodiant, ſed in ſolitudinē & loca deſerta ſecedendum eſſe vt bene recteq; viuatur. Neq; hoc ideo dicimus, quod ſeceſſum, quòd vitam ſolitariam damnemus: conſtat enim ſanctè permultos in ſolitudinibus vixiſſe: ſed monſtramus ſobriè agere volentibus, nihil obſiſtere hominum frequentiam. Pigro & negligenti ſolitudo quid prodeſt? Neque enim locus, ſed mens & mores bonum faciunt. Vellem ſicut Loth erat, præſtantes virtute vnum & alterum in ciuitatibus eſſe, qui quaſi ſcintillæ quædam in medio lucentes, ad ſui alios imitationem traherent.

25. *Plurimum conducere viuentibus etiam illorum virtutes, qui multis retro ſæculis obierunt.*

Hominis Chriſtiani hoc vnum ſit ſtudium, huc omnes eius ſpectent conatus, vt bene viuendo, rectè agendo memoriam ſui relinquat, nō ad inanem gloriam, quod in ſuis poëtæ ſtudijs & carminibus fecerunt: ſed vt poſteaquam hinc migrauerit, diligentem eius & accuratā vitæ conuerſationem, tanquam monumentum & doctrinam habeant poſteri, in quam aſſiduè ſpectent. Vir

bonus

nus enim & iuſtus & caſtus non modo quum cadu-
m, hoc eſt, & mortale corpus circunfert, verumetiam
ſt hãc vitam, vbi terras reliquerit, virtutum exemplis
ultum prodeſſe poteſt, eadem facere, ad eundem vi-
re modum volentibus. Vt quiſque ſciat & intelligat,
antum exempla & bona aliorum opera ad benè agẽ-
m accendant: ſi quis ad continentiæ & caſtitatis æ-
ulationem ſit prouocandus, memorabile & inſigne
ſeph Iſraëlis factum adferemus in medium: qui ele- *Geneſ.* 39.
nti forma iuuenis, in ipſo virtutis flore mirabilem
æ ſe tulit caſtitatis conſtantiam. Quis enim non hũc
retur in lubrico ætatis, maximè quo tempore accen-
ſolet concupiſcentiarũ fornax: à Putipharis, qui Pha
onis in Aegypto Archimagirus erat, vxore ſtupri cõ-
llatum, & iam ad patrandum ſcelus apprehenſum,
icto in manibus eius palliolo quo indutus fuerat, nu-
m ſeſe ad fugam expediſſe? Nouum profectò & om-
us ſæculis admirandum ſpectaculum. In leænæ vn-
es inciderat agnus, & ſeruatus eſt.

Ex magno in Deum amore naſci charitatem in proximum. 26.

Seruiuit Iacob pro Rachel annis 7. & erant coram eo quaſi
s pauci, eo quod ipſe eam diligeret. Hoc audi ignaue Chri- *Geneſ.* 29.
ane & in Deum ingratiſſime. Iuſtus ille, vt cuius accẽ-
erat amore, puella potiretur, ferre omnes paſtoralis
æ conſtituit ærumnas, cubare ſub dio, inediam pati,
uias, ventos, frigora, niues contemnere. Quid tu ex-
ſabis, qui non pari amore bonorum omnium largi-
rem Deum proſequeris? Qui nihil requirit à te aliud,
ąm vt ipſum diligas ex toto corde. Quod ſi feceris,
c fratrem tuum deſpicies, memor verbi illius domi-
ci: *Qui fecerit aliquid vni horum minimorum, mihi fecit.* Ef- *Matth.* 25
ndes magis liberali mente in indigos facultates tuas,
aſi deponens eas in manus Domini Ieſu. Qui quod
mel accepit, non ſolum reddit, ſed multiplicatum no-
s & auctum largitur.

Optimam eſſe eleemoſinam, cui alias virtutes adiunxeris. 27.

Vis tibi prodeſſe, quàm ex ſubſtantia tua facis elee-

moſynam? Reprimendæ omnes carnis affectiones, eliminandæ ſunt tibi ex animo illicitæ concupiſcentiæ, mala cogitatio, ira, inuidia, in quorum locum ſuccedāt virtutes.

28. *A multis peccari per iram, per libidinem, quia neſciant fines bonorum ac malorum.*

Deus corpori humano varios dedit ſenſus ad vitæ vſum neceſſarios: ita & animo varij ſunt attributi affect⁹, Queis conſtaret vitæ ratio, libido gignendæ gratiæ prolis data eſt. Ad cohibenda delicta eſt iræ datus affectus. Verum (proh dolor) quàm multos videas, qui fines bonorum ac malorum ignorantes, libidine vtuntur ad opprimendas virgines, ad nephandos coitus? Ira vtuntur, vt noceant ijs quos odio habent. Hinc ad maxima quotidie facinora procurritur: hinc certamina inter homines, pugnæ, contentionesq́; naſcuntur.

29. *Multorum mores ac vitam cum ætate mutari.*

Multos ætatis progreſſu reſipiſcere videmus quotidie: vt ex peccatoribus iuſti, ex malis boni, ex improbis continentes fiant. Vidi multos in adoleſcentia ſcortatores, aleatores (nolo dicere peiora) qui tamen poſtea laudabiles exſtiterunt.

30. *Deum nulla re alia, quam morum emendatione placari.*

Numen ſceleribus noſtris iratum placat morum emendatio, non thura, non hoſtiæ, non precioſa munera, quæ omnia corruptioni ſubiacere videmus. Facere vis mortalem Dei iram? Malefacere deſinito. Deus ideo in præſenti vita quæ malefacimus non punit, vt reſipiſcendi facultatem habeamus.

31. *Deum amandum & metuendum eſſe.*

Amemus Deum vt patrem, veneremur vt Dominū, honorem exhibeamus vt benefico, metuamus vt ſeuerum. Pij eſſe non poſſumus, ſi animarum parentem Deum non diligimus. Nec ſine periculo contemnitur, cui rerū conditori ac Domino in omneis homines vera eſt ac æterna poteſtas. Pater eſt, vt qui ortum nobis ad lucē qua fruimur, ſubminiſtrauerit. Deus eſt, cuius benignitas nihil non ſuppeditat vſibus noſtris. Hic ſolus alit, ſuſten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ſuſtentat ſolus. Huius eſſe domum, in qua habitamus, huius nos eſſe familiam negare non poſſumus. Zach. 8.

Nihil eſſe fidem ſine operibus: ex Chryſoſtomo. 32.

Doctus es, vitam negligis. Quid tibi doctrina prodeſt? Rurſus vitæ curam geris, in fide claudicas. Nec ita quidem ſeruari potes. Qui audit, idemque facit, hunc prudenti viro aſſimilabimus.

Fratrum curam habendam eſſe. Ex eodem. 33.

Cuiuſq; officium eſt, proximum errantem à peccato ad virtutem velut manu ducere. Deus ipſe hac cauſſa noſtram carnem indutus, mundum ingreſſus eſt. *Multa tulit fecitq; puer, ſudauit & alſit*: mortem deniq; ſuſcepit, vt Horat. humanum genus peccatis obnoxium redimeret. Cuius nos exemplo adeſſe proximo debemus, agnoſcentes hûc veluti membrum noſtrum. An nõ, quæſo, ex diaboli faucibus eripitur frater, qui ſana cuiuſpiam doctrina in viam virtutis reducitur, & facit recta? Qui diues, ipſe pecuniã ſuppeditat indigenti, largiter erogat in pauperes; maius tamen eſt illius opus, qui monendo aſſiduè, docendoq; ſegnes ac vitijs deditos, in viam rectam inducit.

Qualis vxor quærenda. 34.

Quo tempore olim ſitis habendi, & auaritia nondum ſic inualuerat, ſi cui honeſtè nato adoleſcenti vxor quærebatur, non de multa ſubſtantia, diuitijs, agri iugeribus, formæ elegantia quæſtio erat, ſed quàm eſſet proba & morata puella: quæ adoleſcenti nuberet eiuſmodi: At nunc hoc tantum quæritur: Quàm diues, Iuuenal. quantam expectet hæreditatem: iuxta illud Satyrici: *Protinus ad cenſum: de moribus vltima fiet quæſtio.* Imò pleruque nulla quæſtio. Placet ſuperba, placet improba, ſi diues eſt, ſi pecuniam habet, ſi multa poſſidet agri iugera.

Cur mortis diem nobis incertum eſſe Deus voluerit. 35.

Hominem ideo Deus fati diem ſui ignorare, & neſcire voluit, vt aſſiduo virtutum ſtudio & vigilantia præpararetur. Dicit ille, *Vigilate, quia neſcitis diem, neque horam.* Atqui homines omnino diuerſum agunt. Iuſſit Matth. 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

ille vigilare,& dormiunt nihil agentes boni. Dormiũt igitur in virtutibus, vigilant in vitijs. Quod genus hoc hominum? Quàm multos paſſim videas in malis nimium ſtrenuos, in bono ſegnes? Moriuntur, abeunt, decedunt quotidiè multi tam iuuenes, quam ſenes, neque parcitur vlli: tamen ne ſic quidem ad virtutis ſtudium adducimur, neq; nos ita paramus, vt deſpectis præſentibus futura deſideremus.

26. *Puerorum curam habendam eſſe.*

Parentes, filios veſtros continentiam docete. Malè enim agendi conſuetudo, vbi temporis progreſſu vires ceperit ac inualuerit, nulla vincitur admonitione. Tum quaſi in captiuitatem abducta iuuentus, quocunque malignus vocarit ſpiritus, it: hunc nihil niſi pernitioſũ imperantem ſequitur, huic paret præſentis tantum voluptatis reſpectum habens, de futuris cruciatibus nihil cogitans. Manus igitur præbete pueris veſtris, alioqui pro peccatis & ſceleribus eorum ipſi pœnas luituri. Venientibus ſemper malis occurrere eſt optimum. *Serò medicina paratur, quum mala per longas conualuere moras.* Qui liberos habetis, curate vt honeſtè educentur. Præceptores quoque, & qui alij pueros domi alunt, curam eorum agant, lucrum maximum eſſe putantes, vtilitatem & ſalutem proximi, doceant eos quæ ad bene viuendum pertinent. Peccatum effugere doceant, ad virtutem capeſſendam hortentur.

Ouid.

27. *Filijs theſaurizare periculoſum eſſe.*

Diues auare, vt quàm plurimum relinquas, perpetuò congeris; agros emis, ædificas, diruis, mutas quadrata rotundis. Vtque hæc diutius facias, ab alijs rapis, alios fraudibus circumuenis, alijs negotium faceſſis. Et ſi quis roget, cur hæc facias, cur quærendæ pecuniæ poſt omnia ponas, filios prætexis. O cæcitatem. O inſaniam. Non vides, non ſentis has liberis tuis diuitias, malè viuendi materiam & occaſionem relinqui? Si per ſe ipſam hæc ætas ad libidinem, ad luxum, cæteraq; vitia procliuis

uis eſt, quanto magis accedente iam rerum omnium
luentia ad malum procurrit? Nunquam ne vidiſti
nem; ſimul ac fomitem inuenerit, flammis exurgere
lidioribus? Ita & iuuenilis totus accenditur ad peccā-
m animus, per irritamenta malorum diuitias.

Qui pauperes Deo, Qui diuites. 38.

Si illud non agitas, ſi non huc contendis, vt iuſtiti-
a habeas, pauper es, etiam ſi *millia frumenti tua triuerit*
a centum. Deo ſolus diues, qui virtute præditus eſt.
ic, vis eſſe egregius? bonitatem & innocentiam præ-
. Vis eſſe clariſſimus? opera miſericordiæ largiter fa-
o. Vis perfectiſſimus eſſe? omnes virtutis gradus im-
eas oportet: hoc eſt, vt malis operibus, malis verbis,
um deniq; malarum cogitatione abſtineas.

Quis homo verè ſanus. 39.

Si oculis, capiti, pedibus, lateri, reliquis omnibus mē- *Horat.*
is benè eſt, vulgus te ſanum iudicat. Philoſophiæ ni-
minus, ſi ira exaſperaris, ſuperbia tumidus inflaris,
idini ſeruis, cupiditatibus inardeſcis, auaritia pro-
rneris. Ita ſanum te dixerit ille, ſi non attollas ad alie
m fœlicitatem oculos. *Inuidus alterius rebus macreſcit* *Idem.*
omis. Si diuitias non admireris, alienam vxorem ſan-
: videas, nihil omnino appetas, non concupiſcas alie-
m, non faſtidias quenquam. Humilem te, miſericor-
m, beneficum, mitem, humanum exhibeto, pax in a-
mo tuo perpetua verſetur. Qui ſic vitam hanc tradu-
philoſopho ſanus, iuſtus, perfectus eſt ille.

Opera miſericordiæ. 40.

Verè miſericors eſt, qui ab hoſte captos redimit, æ-
os pauperes viſitat, fouet inopes, pauperes ſi obierint,
epultos iacere non patitur. A potentiori oppreſſos e-
t, tecto indigentibus domum aperit, hoſpitio excipit
pillos defendit & viduas Hæc opera qui fecerit, verū
acceptum immolauerit Deo ſacrificium.

Pœni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Pænitentiæ auxilium.

41. Conſerua domum tuam immaculatam, omni labe
1. Cor. 3. pectus euacua, vt templum & hoſpitium Dei eſſe poſſit: quod nec auri, nec eboris nitore, ſed fidei & caſtitatis fulgore illuſtratur. Sed audio quid dicas: Difficile hoc eſſe homini, nec humanæ pari conditionem naturæ, vt quiſquam ſine macula viuat. Hoc igitur ſuadeo vtendũ eſſe remedio, vt ad pænitentiam confugias, quæ non minimum, & poſtremum occupat inter virtutes locum Eſt enim hæc ſui correctio, vt cum fortè aut re aut verbo lapſus fueris, ſtatim reſipiſcas, & te deliquiſſe fatearis, oresque à Deo veniam, qui pro ineffabili ſua miſericordia non negabit, niſi tu in errore perſeueraueris. Magnum eſt pœnitẽtiæ auxilium, magnum ſolatium. Hæc vulnera, hæc peccata noſtra ſanat, hanc ſpem, hunc portum ſalutis habemus.

Vbi & qualis pietas.

42. In eius pectore pietas habitat, qui bella neſcit, qui cum proximo concordiam omni ſtudio ſeruat, qui amicus eſt etiam inimicis, qui omnes tanquam fratres diligit, qui cohibere ſcit iram, omnemq; animi furorem tranquilla moderatione lenire.

Omnia quæ improbè fiunt, ab eis tribus oriri affectibus, Ira, cupiditate, libidine.

43. Cohibenda ira, compeſcenda cupiditas, refrenanda libido. Ita enim vitium fugeris. Nam omnia ferè quæ injuſtè atque improbè facimus, ab his tribus fluũt, & proficiſcuntur affectibus. Omnes hominum contentiones ſopientur, impetus iræ ſi retundatur. Neminem inſidiari, neminem proſilire ad nocendum videbis. Cupiditatem ſi compeſcere ſtuduerimus, nemo terra marique graſſator metuendus erit, nulli educentur exercitus, vt rapiant & vaſtent aliena. Libidinem ſi quiſque ſtudeat comprimere, & iuuenes, & ſenes, & viri, & fœminæ, prophani & initiati, ſuam retinebunt ſanctitatem. Huc agi nemo poterit, vt quicquam pudendum aut patiatur, aut agat.

Sepul-

Sepulturam non valde curandam eſſe.

Quis non eos vehementer damnet, qui patrimonia 44.
in res ſuperuacuas prodigentes, marmorea ſibi ſtatu-
unt ſepulchra? Mihi certè videntur iſti bona ſua in ter-
ram ſepelire. Neque opera eiuſmodi memoriam ali-
quam aut æternitatem nominis, quæ fortaſſe quæritur,
conferunt. Nam aut vnus diſſipare motus terræ, aut for-
tuitum hæc poteſt conſumere incendium, aut hoſti-
lis aliquis impetus diruere. At ſi nihil horum eueniat,
certè conficiet & conſumet vetuſtas. Meritò igitur quis
eos reprehenderit, quibus ſunt talia curæ. Ne dicas mi-
ſerum, qui in terra aliena, in ſolitudine, in loco obſcuro,
ac iam neque in lecto deceſſerit, ſed qui in peccatis mor
tuus eſt. Ridicula ſunt & illa. Morienti neque cognatus,
neque affinis, neque amicus adfuit: Tum omni ſepul-
turæ, ac funeris honore caruit. Nihil hinc ille damni
accepit. Multorum quoque prophetarum & Apoſto-
lorum ſepulchra in terris ignorantur. Dole, ingemiſce,
lacryma, ſi nondum lotus ab iniquitate ſua deceſſerit
amicus. *Eſt enim mors peccatorum peſſima*. Gaude, ſi purus *Pſal.* 33.
ab omni crimine & mundus, mundum reliquerit. *Nam* *Pſal.* 115.
pretioſa in conſpectu Domini, mors ſanctorum eius. Tranſeunt
enim in vitam meliorem, vbi ſuorum accipiant præ-
mia laborum.

Sacerdotum opes ad quem vſum relictæ. 45.

Epiſcopi, Abbates, agros hodie, villas, vicos, vrbes
quoque poſſidentes relicta hæc ſibi exiſtiment, non vt
ſeruiant voluptatibus, ſed miſerorum neceſſitati ſubue-
niant. Hoc in genere multi probandi ſunt, qui pecunia
& opibus ſuis, adoleſcentes, quorum res domi angu-
ſtior, & in quibus vis ingenij & indoles aliqua ad virtu-
tem prælucet, bonis artibus inſtituendos curant: vel il-
lud exercent liberalitatis genus, vt inopes & omni hu-
mana ope deſtitutas mulieres adiuuent. Nihil enim Deo
acceptius, quàm prohibere ne mulier inopia & cogna-
torum negligentia coacta ſe proſtituat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Pulcherrimam eſſe virtutem modeſtiam & Deo gratiſſimam

Vis antiquorum imitari modeſtiam patrum? Vide ne extollaris, ne de te ſublimia ſentias: verum modeſtia conſpicuus cede alijs, & inferior haberi conare: nec his aduerſeris, qui iniuriam fecerint. Contumelia affectus ipſe, ne ſis ferox, etiamſi te contemptior ille ſit, qui maleſecerit. Manſuetudo & lenitas furorem comprimant. His virtutibus id aſſequeris, vt ab omni liberatus amaritudine, multa fruaris quiete.

Qualis oratio noſtra, quales ioci eſſe debeant & conuiuia.

In omnibus quæ dicis aut facis, animum oportet habeas à perturbationibus liberum, ne libidine aut metu aliquo commouearе, ne quid in ſermone cupiditatis, aut pigritiæ, aut ignauiæ appareat. Ludo quoque ac ioco ſic vtere, vt omnis abſit petulantia, & verborum obſcœnitas. Præceptis parendum eſt, quibus iubemur, vt neque turpibus, neque gaudeamus obſcœnis. Damnatur & Veneris vſus omnis extra coniugium, extra viri & vxoris coniunctionem. Vt de vitio quoque palati aliquid dicamus, prohibentur & comeſſationes, & intemperata conuiuia.

Ad miſericordiam exhortatio obiurgationi commixta.

Pleriſque nobis ſuperuacua & ocioſa domi eſt pecunia. Nulla Euãgelica lectio, nullus Hieronymus, nullus Auguſtinus, nullæ tot ſanctorum lucubrationes patrũ de contemptu rerum huiuſmodi ſcribentium, huc nos poſſunt adducere, vt aliquam hinc portiunculam diſtribuamus fame laboranti, geluq; rigeſcenti proximo. O dura, ô ſaxea pectora. Quibus nos oculis iudicem Deum intuebimur? cuius tam neglectui mandatum habuerimus. Non mandat, vt abijciamus noſtra omnia: frui permittitur. Quumque noſtro ſatisfecerimus vſui, tum eorum curam agamus, qui ſunt verè pauperes: nulli noſtrum miſericors Deus in hoc largitus eſt diuitias, vt in arculis & promptuarijs ſeruentur, imò putreſcant:

ſunt: ſed vt noſtra abundantia aliorum ſubleuetur in-
opia. Tantum huic nummorum in prandijs, lautiſque
cœnis, illi in veſtibus. alij alio luxu quotidie profundi-
tur. Frater mendicus interim, qui ob ætatem ingraueſ-
centem, aut aduerſam corporis valetudinem labore ma
nuum parare ſibi victum nō poteſt: is inquam frater ni-
hil horum à nobis petit, ſed tantum vt famem ſedet
vt viuat, & non pereat. Nos qui precibus huius & la-
crymis non mouemur, nō flectimur, quid iudici Deo
excuſabimus?

Hominum gloriam non eſſe ambiendam ex opere bono. 49.

QVis boni quippiam operis aggredi? Vide ne facias ad
hominum gratiam, ſed vt te laudet oculus ille, qui nun-
quam dormitat. Si enim ab hominibus laudari ſtudes,
indignum te reddis qui à Domino lauderis. Vtrunque
nocet, pernitioſum eſt vtrunque in opere bono, ſi quis
humanam ſpectet gloriam, & ſublimia de ſeipſo ſentiat
Quid aliud quæſo, quàm miſerabilem hunc & miſerum
verè dixeris? Hæc vna perniciosiſſima affectio, deterio-
rem fecit Publicanum Phariſæo. Quicquid igitur fece-
ris operum bonorum, ſemper illud Chriſti ad diſcipu-
los in ore habeto: *Quando omnia feceritis, dicite; Serui inuti-
les ſumus.* *Luc.* 17.

Obiurgatur auarus. 50.

QVouſq; ita inſanis in congerendis opibus? Quis te
furor? quæ te rabies agitat, vt nunquàm ſatieris: habea-
risq; non ſecus, quàm ebrij? Nam vt illi quò plus bibe-
rint, quò plus vini ingurgitauerint, hoc ſitiunt magis:
ita nimirum & tu auaritiæ ſubiectus tyrannidi, nullum
ſcis cupiendi modum. *Creſcit amor nummi, quantum ipſa
pecunia creſcit.* Quo plus affluit opum, hoc magis apud te
inualeſcit habendi cupiditas. Quid vtilitatis hinc acci-
pis rogo, ſi totum mundum lucreris, animæ verò tuæ de-
trimentum patiaris, quam interim auaritia expugnat,
excoriat luxuria, confundit iracundia, & alijs multi-
fariam quotidie vexatur affectionibus.

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Quid in pœnitentia quærat Deus.

51. A nobis peccatoribus requirit Deus, vt à peccato quieſcamus. Pro preterito rationem non exigit, ſi nos videat reſipiſcentes. Hic eſt enim qui quotidie clamat: *Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur & viuat.* Hic eſt ille qui dicit: *Adhuc te loquente dicam, Ecce adſum.* Non ſic ipſi ſumus noſtræ auidi ſalutis, vt ipſe qui vult omnes homines ſaluos fieri, requirit, vt peccata noſtra confiteamur & eluamus, confeſſi à malefactis temperemus.

Ezech. 18 *Eſa. 52 & 58.*

In templo qui mores ſeruandi.

52. Illud quoque meminerimus, in templo DEI vanis colloquijs, nugis inutilibus, iocis & riſu abſtinendum eſſe, maximè quum ſacerdos diuina peragit officia. Qui ab ijs non abſtinent, offendunt grauius quàm quos Dominus flagello eiecit de templo: grauiſſimè verò peccant, qui in domo Dei non aliter, quàm in proſtibulo verſantur. Nolo dicere, quæ in ſacris etiam locis patrare, & admittere audeat hominum improbitas.

Orationem peccatoris infructuoſam eſſe.

53. Quòd plerunque Deum patrem orantes non exaudimur, in cauſſa ſunt peccata noſtra. Quia iniquè agimus, & ad iracundiam ſceleribus noſtris quotidie Dominum prouocamus, idcirco inexorabilis eſt. Fruſtra enim oramus, ſi à vitijs noſtris non diſcedimus: luxuriari, fornicari non deſinimus, aut aliud agere, quod diuinæ legi contrarium ſit. Deo ſupplicantes, in corde aduerſus proximum odij facibus ardemus. A Deo amari volumus, & homini quem Deus ad imaginem ſuam fecit, quem ſanguine ſuo redemit, iraſcimur. Omnis remittenda offenſa eſt, placandus qui aduerſum te indignatur. Tunc demum offeres ante altare munus tuum. Non exaudiet nos Deus, niſi charitatem, quam debemus omni in nobis viderit. Ab eodem reijcitur & oratio, quæ non eò ſpectat, vt ſoli DEO placeamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

iue enim corporis valetudinem, ſiue alia vitæ neceſſaria
etemus, ſemper in hoc petenda ſunt, vt adepti ea, expedi-
us Domino ſeruiamus.

Malam eſſe ſomnolentiam.

Non ſit longior ſomnus, quàm natura poſtulat. Diu- 54.
us enim dormiendo bene agendi tempus perditur, &
romptiores ad vitia reddimur. Bene dictum à quodam:

Plus vigila ſemper, ne ſomno deditus eſto.

am ſomno dediti, à luxuria libidineque vix abſtinent.
Iominis vocabulo dignos iudicauerit nemo, qui quum
oras plures dormiendo perdiderint, experrecti, non-
um loti, nondum pexi ientacula poſcunt, prandia de-
nde parari iubent, & priuſquam bene heſternam edor-
nierint crapulam, nouis ac recentibus ſe ingurgitant,
erum totam noctem & inſequentis diei meliorem par-
em ſomno daturi. Vigilandum igitur, orandum, ſtu-
endum, manibus laborandum, ne intremus in tenta-
onem, ne nihil agentes ad conuiuia, & comeſſationes
rahamur, ad alia quoque vitia ſollicitemur. Nulla re
lia facilius, quàm labore obruuntur libidinis incita-
nenta.

*Qualem eum oporteat eſſe, qui populo Ie-
ſum euangelizat.*

Vos qui in Eccleſia Dei ad populum declamatis, o- 55.
eram date, vt præceptis reſpondeant opera. *Qui enim fe-
erit & docuerit, is magnus vocabitur in regno cælorum.* Vis *Matth.5.*
liorum delicta efficaciter arguere? fac in te non inue-
iant alij quod redarguant. Humilitatem doces? ipſe mitis
ſto. Ad patientiam hortaris? Ab iracundia recede. Stu-
ra deteſtaris & adulteria? caſtitatem ſerua. Iuſtitiam
oces, & in vitia inueheris? Nihil improbè vt agas, vide.
audis quoque humana vitanda tibi captatio eſt, non
actandum ingenium, non variarum rerum oſtentanda
ognitio, vt in ſuis prælectionibus facere conſueuerunt
Poëtarum & oratorum interpretes

Vitan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Vitandam eſſe detractationem.

De abſentibus aut tacendum, aut amicè loquendum & ciuiliter. Magnam partem ſi multatum inter homines cõſtat oriri ac naſci ex linguæ intemperantia. Bonum nomẽ ſi melius eſt quàm diuitiæ multæ, grauius peccat qui famę obtrectat aliorum, quàm qui bona diripit, & innoxios exuit opibus.
Pſal.100. Abominatio hominum, detractor. Dauid eos deteſtatur, quum ait: *Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar*. Si quando in huiuſmodi hominem incideris, ne præſtes aurem, os auertas. Vbi ſycophantijs ſuis offendi te nugator animaduerterit, pudore confuſus ob-
Prou. 25. muteſcet. Ventus Aquilo diſſipat pluuias & facies triſtis linguam detrahentem.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
300 J 49